

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 15 04 02 007 5

BP

75

S8

v.3

Su'ād, Yūsuf, Düzceli
Mirāt el-ṣu'ūn

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

Su'ād, Yūsuf, Düzçeli

حَرَاثَةُ الْمِشْعَونٍ

Mirāt el-ṣū'un

سیر سنیة جناب رسالتا ب سید الانامی به دائز
بعض معلوماتی حاویدر

مؤلفی :

یوسف معاد

معارف نظارت جلیله سنك ۲۷ شوال ۱۳۲۱ و ۳ کانون ثانی
۱۳۱۹ تاریخی ۵۰۷-۲۳۸ نومروی رخصتname سفی حائزدر -

مهر سیز نسخه لر ساخته در

در سعادت

عصر مطبعه سی : باب عالی جاده سنده نومرو ۴

۱۳۲۲

غرهم

LITERARY
JUN 17 1966
UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

BP

75

S8

v.3

1085733

فصل حادى عشر

مکتبہ مسٹر هبیریہ رقایعی

اسلام خالد و عمرو و عثمان . غزوة موتہ . سریہ ذاۃ السلاسل .
سریہ ابی عبیدہ . خضرہ یہ . بطن اضمہ . فتح مکہ . بعث خالد .
غزوہ حنین و هوازن . غزوہ اوطاس . غزوہ طائف . بعث
عمرو بن العاص . اسلام عروہ . المخاذ منبر . اسلام جبلہ ابن
ایهم . اسلام فروہ . ولادت ابراہیم نجف النبی . فوت زینب
بنت النبی . ترخ .

٩

— اسلام خالد و عمرو و عثمان —

شهر صفر ده ایدی « خالد بن الولید ، عمرو بن
ال العاص ، عثمان ابن ابی طاہیہ » مسلمان اول مشادر در .

خالد ایله عنمان ابن ابی طلحه، بر لکده مدینه منوره یه
کلیورلر دی. عمر و ایسه و قمه احزابه قریشیلر ک منه زماً
مکیه عودت لری، مخاطرات آتیه یه قبو اچش نظریه
باقه رق کندو سنک هر درلو امید مظفریتی محوا ولدینی
حالده ارض حبسه صاوشمیش ایدی.

ظن و تخمینی او زره شایدکه قریش، مغلوب اولور
ایسه کندو سی حبسه ده بولنوب مصاب اولمش اولیه جق!.
اما غالب کلور سه سلامته مکیه عودت ایده بیله جک و هر
ایکی تقدیر دده متضرر اولیه جق ایدی!..

عمر و هنوز، نجاشی نزدنده ایکن سفارته حبسه
کلان عمر و ابن امیة الضمری حضرت لاریتی اولدیرمک
او زره النه ویرمسی نجاشیدن رجا ایدوب نجاشی،
تكلیف واقعی صوک درجه ده تقییح و حقایق متظاهر یه
قارشی حالا مسلمان اولمدیغندن ناشی عمروی توپیخ
ایتش عمر و ده اوراده قبول اسلام ایدرک مدینه طاهر یه
طوغری یوله چیقمش دی. خالد بن الولیدک اسلامه
ابتداء میلی، رسول الله صلی الله علیه وسلم، حدیبه
سفر نده و عسفان میزلنده صلات خوفه مشغول اولدینی
آنده عالمه بر قاج کره قصد ایدوب موفق اوله مامسی
 ساعتنده ظهور ایتشدی.

خالد، اسلامک احواله نظرآ عاقبت غالیتی اکلا.
 برق، رومالیلره التجا ایتـنـی قورمشدی. شو قور و نتیده
 ایکن افندیمزر، عمرة القضاة مقصدهیه مکهیه کاوب «ولید
 بن الولید» دن برادری خالد بن الولیدک حانی استفسار
 بیوردی. و: [خالد، دین اسلامک حق او لدینی نظر نده
 مخفی قاله حق آدم‌لردن دکادر] دیدی که بوده خالدک
 عرفاتی تقدیر دیمک ایدی. اوایسه کویا مسلمان بوزینی
 کورمامک او زره مکه خارجنه چیقمشدی.

ولید بن الولید، کیفیتی و حقنـدـه ابدال بیوریلان
 التفات ستایش آمیزی برادرینه یازدی. خالد دخی اندن
 محظوظ و منبسط اوله رق ارتق قبول دین اسلامه قطعیاً
 قرار ویرمش او لدینی حالده عودت ایـتـدـی و مدینه
 طیبهیه عنیمت هنـمـیـلـه مکـدـه صفوان بن امـیـمـیـه ملاـقـیـه
 اوله رق:

— «يا ابا و هب ! ناصـلـكـ محمد [عـامـهـ الـصلـوةـ
 وـ السـلامـ] عـربـ وـ عـجمـهـ غـائبـ کـلـدـیـ کـنـدوـ نـهـ تـبـعـیـتـ
 اـیدـهـمـ اـنـکـ شـرـفـ بـزـمـ شـرـفـزـ دـیـمـکـدـرـ»
 دیدی . صفوان ، مخـالـفـتـهـ اـبـدـاـ دـوـامـ اـیدـهـ جـکـنـیـ
 سـوـیـلـدـیـ . خـالـدـ ، صـفـوـانـکـ سـوـزـنـیـ اـیـشـیدـنـجـهـ بـاـسـیـلـهـ

برادرینک بدرده مقتول اولدقلرندن ناشی اغبار و افعالی باقی اولدیغنى دوشونه رک باشقة رفیق بولق نیتیله اندن واز چوب عکرمه ابن ابی جھله راست کلدی و اکا دیدیکنی بوکاده سویلدی. فقط عکرمه دخی صفوان کبی سوزلر سویلدی . بونکله رفاقت املی مقطوع اوله رق صوکره عنمان ابن ابی طامحه بولدی . چونکه او ، خالدک دوستی ایدی . مع ما فیه أحده باباسی طامحه ، عمی عنمان و درت برادری بولنان مسافع ، جلاس ، حارت ، کلابک قتلاری عنمانی داغدار تأثر ایشیدی . خالد ، بو جهتی نظر اعتباره الهرق بر کره تردد ایله برابر : [بن ، دایکده او طورن بر دلکی به بکرزک که اوستندن بر قوفه صو دوکولدیکی کبی طیشاری چیقمهه مجبور اولور] دیه بر مقدار مقدمه دن صوکره ماده بی آجدی . عنمان ایسه خلاف مأمول اوله رق اجابت و موافقته مسارت ایتدیکندن او آنده مدینه سعادته کیده جکاری وقتی قرار لشیدر دیلر .

خالد ، عنمان ایله بر لکده مدینه سعادته کایر ایکن یولک هده منزلنده عمر و بن العاصه راست کلدی عمر و بونکله : [مر حباً بالقوم] دیدی . بونکله : [وبك] دیه حسن مقابلده بولندیلر .

عمر و، نزهه کيتدکاري بني صوردي، خالد:
— «والله لقد استقام الميسّم و ظهر الامر وان
هذا الرجل لبني فاذهب اسلم»

ديدي . عمر و کندو سنگده عين مقصد ايله مدینه
نبوته متوجه ايدوکنی سو يلمکله هيسی رفيق او لدیلر .
بر لکده ايکندي وقتی مدینه يه واردیلر . راحله لريني
ظهر حرده آناخه ايتدیلر . خبر مقد ملری مسموع
عالی بيوري لوپ افدي Miz ، منويني تندن: [رمتكم مکة بافالاد
کبدها] ديه سويладی .

خالد ، لباس پاکنی کي درك نحو رسالته یونولوب
کيدرکن تصادف ايلدیکی برادری ولید: [بوری زیرا
سرزک مقدمکز رسول الله که موجب سرور و محظوظي بني
اولمشدر] ديمکله خالد ، سرعتلدي . قارشیدن کورديکي
دقیقەدن خالدک حضور عالي رسالتپناهي يه مثل و وقوفه
دکین افدي Miz ، تبسم او زره بولندي .

خالد ، رفيقلرندن اول ذات اقدس رسالتپناهي يه
نبوته سلام ويردي . رسول الله ده وجه طلق ايله رد
سلامدن صوکره :

— «الحمد لله الذي هداك. قد كنت ارى لك عقداً
رجوت ان لا يسلفك الا الى خير»
بيوردى. خالد :

— « يا رسول الله ! ادع الله لي يغفر تلك المواطن
التي كنت اشهدها عليك »
ديه رجا ايمكله افنديمز :
[الاسلام يجب ما كان قبله] ديه بيوردی . خالدده
مستريح اولدى .

صوکره عنانده عین وجه او زره بیعت ایته‌دی
عمر و کندی ترتیب و ارزو سیله و ذنب ماتقدم و ما
تاخری ایچون استغفار ایتديرمک مقصودیله رفیقلرینی
اوکنه قاتوب حضوره سوق ایتش و کندیسی انلردن
کیرو قالمش ایدی . مع ما فيه حضور غالیده حجاب و حیا
سندن یوزینی قالدیروبده وجه نوار نبوی به باقげ قادر
اوله مامش و حق حین بیعتنده مضمری اولان ذنب
ما تاخرندن استغفار جهتی اونو تهرق رفیقلری کبی
الکز ما تقدمدن بحث ایده سلمشدر ! .

قدوم عمرو بن مقدم بر كون رسول الله صلى الله عليه وسلم ، أصحابه كرامته : [يقدم عليكم الليلة رجال

حکیم] بیورمشلر دی [۰] فرداسی کیچه عمر و بن العاص، رفیقلاریله برابر مدیتیه مواصات ایمشدیر . خالد، بی خنزروم اشرافندن [ولید بن المغیره] نک او غلی او لووب قربشک سواری فرقہ‌سی قوماندانی دیمک ایدی. فن حربده فوق العاده درایت و مهارت اکا داد حق ایدی .

عمر و بن العاص، بی سهم اشرافندن و بین العرب عقل و فطانتیله معروف برداهی حصـاً افتشمار ایدی . عنمان دخی بی عبد الداردن او لووب کعبهً معظمهم نک پرده داری ایدی . مفتاح بیت ، اندرده بولنور ایدی که شو صورته حائز اهمیت اولان او ج بیوک ذاتک بردن قبول اسلام ایتملری هیئت اسلامیه ایچون بادی سرور عظیم اولمشدر .

۲

غزوه موته

موته، شام دیارنده کرک بلده سنک قبله جابنده کائن

[۰] اخرج الخطیب البغدادی ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال يوما لاصحابه : يقدم عليكم الليلة رجل حکیم فقدم عمر و بن العاص مهاجرأ .

وبلقايه تابع بيرودركه اکا اضافته مشهور اولان محاربه،
روم قيصرى امراسندن [شرحبيل بن عمرو الغساني] نك
سفير نبوی [حرث بن عمرو الاذدى] رضى الله تعالى عنه
عنہ حضرتلىرىنى قتل ايتمش اولمسندن ايلىرى كڭلشدى .
رسوول الله صلى الله عليه وسلم جناب حرثى الله
نامە سعادت ويرەرك هرقل طرفىدن بصرى وحوالىسىنه
والى اولان حرث ابن ابى شمر الغساني يەكوندرمىشدى .
سفير مشارالىيە موته ده شرحبيل ، راست كاھرك سؤال
ايتدى . شام طرفىه متوجه اولدىلغى اکلامسى اوزرىنىه
«سن ده غالبا محمد [عليه الصلوة و السلام] ك ايچىلىر -
ندىنسك» دىيە ابىدا بىند و بوقاغى اورمىش صوکره شهيد
ايتمىشدى .

جناب حارندن باشقە سفراء كرام رسالتپناھى ارە .
سىنده هيچ بىزى قتل اولمامش شرحبيل ، حارنى سفيرو
نبوی اولدىلغى بىلدىكى حالدە قتل ايتمىشدى !
شو مادە يە مطلع اولدىنى زمان افندىمىز ، پاك زيادە
متائىر اوله رق هان برا دو تجھيز بىوردىلىر . آزادلىرىندن
[زيد بن حارثه] رضى الله تعالى عنہ حضرتلىرىنى ، الله
بياض بر رايىت ويرەرك اردو يە قوماندان تعىين ايتدى .

و : [زید شهید اولور ایسے جعفر ابن ابی طالب اوده
شهید اولور ایسے عبد الله بن رواحہ امیردر او دخنی
شهید اولور ایسے مسلمانار بینی اوزرلرینه امیر انتخاب
ایتسونار] دیه بیوردی ۰

نعمان اسمنه بر یهودی ، او آنده حاضر ایدی :
[یا محمد ! پیغمبر ایسک اسدنی صاید یغک کیمسه لرجیعاً
مصطفی اوله چقلر . زیرا انبیاء بنی اسرائیل ، بویله بر
ایشده هرقاج کیمسه نک آدینی صایار لرسه هپ مصتاب
اولورلردى] دیگله زید اکار غماً :

— داشهد انه رسول صادق بار ۰

دیه سویامشندی ۰

ناس ، موتہ سفریچون جرفده طوبیلانق اوزره
خروجه مسارعت ایدیلر . رسول اکرم صلی الله علیه
وسلم دخنی بر لکده چیقوب عسکری « تذكرة الوداع » نام
بايره قدر تشییع بیوردی . و تذیده تو قفله : [او صیکم
بتقوى الله و بن معکم من المصلیین خیراً . اغزوا
باسم الله فی سبیل الله من کفر بالله . لاتقدروا ولا تغلوا
ولا قتلوا ولا يداً ولا امرأةً ولا کبیراً فانیاً ولا منعزلاً

بصومعة ولا تقربوا نخلاً ولا تقطعوا شجراً ولا تهد موا
بناءً [ديه وصايا اجرا بيورديلر]

عسکر حركت ايالديكى ائناده بعض اهل اسلام :
[دفع الله عنكم وردكم صالحين غانميين] ديه ندا ايمكله
عبدالله بن رواحه رضي الله عنه ، انلره قارشى :

لكتنى اسأل الرحمن مغفرة
وضربة ذات فرغ تهدف الربذا
او طعنة بيدى حران مجهرة
بحربة تنفذ الاحساء والكبذا
حتى يقال اذا مروا على جسدى
يا ارشد الله من فاز وقد رسدا
شعرى سويامشدرو .

حين وداع وافتراقنده رسول الله صلى الله عليه وسلم
ا كا [قل شعرأ تقتضيه اقتضايا] ديه امر بيوروب مشاراليه
دخى درحال :

اني تفروست فيك الخير نافلة
فراسة خالفت فيك الذي نظروا
انت الرسول فمن يحرم نوافله
والوجه منه فقد ازهى به المقدار

فتبث الله ما آتاك من حسن
 تثیت موسى ونصر كالذى نصر وا
 شعري سویامش اندر ناشی رسالت بناء صلی عليه الاله
 افادیزده : [وانت فتبث الله يا ابن رواحه] دیه دعا
 بیور مشردر.

شـرـ حـبـیـلـ اـیـسـهـ اـرـدـوـیـ اـسـلـامـ حـرـکـتـدنـ خـبـرـ دـارـ
 اوـلـهـرـقـ سـدـوـسـ بـنـ عـمـروـیـ بـرـ مـقـدـارـ روـایـتـهـ کـوـرـهـ
 الـلـاـیـ بـیـکـ عـسـکـرـهـ مـقـاـبـلـهـ کـوـنـدـرـدـکـدـنـ صـوـکـرـهـ سـنـدـوـسـیـ
 مـتـظـمـ بـرـ اـرـدـوـ تـجـهـیـزـاتـهـ تـشـبـثـ وـجـانـبـ قـیـصـرـیدـنـ اـسـتمـدـادـ
 اـیـلـمـشـدـرـ .

اـهـلـ اـسـلـامـ اـرـدـوـیـ ، سـدـوـسـ بـنـ عـمـروـهـ وـادـیـ القـرـادـهـ
 رـاـسـتـ کـلـوـبـ مـحـارـبـهـ کـیرـاـشـدـیـ . فـقـطـ سـدـوـسـ مـقـتـولـ
 وـعـسـکـرـیـ مـهـزـومـ اوـلـدـیـ .

سدـوـسـ مـصـادـمـهـ سـنـیـ آـزـ بـرـ هـمـتـهـ بـرـ طـرـفـ اـیـدـرـکـ
 اـرـدـوـیـ اـسـلـامـ مـعـانـهـ وـارـدـیـ . حـالـبـوـکـهـ قـیـصـرـ شـرـ حـبـیـلـهـ بـوزـ
 بـیـکـ نـفـرـلـیـ بـرـ قـوـهـ اـمـدـادـهـ یـاـشـدـیـرـمـشـ وـانـدـنـ فـضـلـهـ لـهـ ، جـذـامـ ،
 باـقـیـنـ وـسـائـرـ بـهـضـ قـبـائلـ عـرـبـانـ دـخـنـیـ شـرـ حـبـیـلـهـ التـحـاقـ
 اـیـلـدـیـکـنـدـنـ دـشـمنـ ، دـهـشـتـ وـیـرـهـ جـلـکـ درـجـهـیـهـ وـازـمـشـ

وشو قوتک مقدمة الجیشی مالک بن رافعه نک معینتده او لدینی حالده ما آبه قدر آچیلمشدی . اکا اوچ بیک نفردن عبارت اولان بر قوتله مقابله تھا کلی کورونه رک عسکر اسلامه طور غونلوق کلادی .

بناءً عليه اردو ارکان کرامی ، یا عودتلرینک و یا لزوم امدادک عرض عتبہ علیای جناب رسالہ مسیح سید الانامی اولنی خصوصیاتی تأمل ومذاکره ایچون او محلده ایکی کیجھ قالدیلر .

عبدالله بن رواحہ رضی اللہ عنہ ، اردوی اسلامک رجعتی شان و شرف اسلامه یاقشمیہ جنپی وبعد مسمافہ جھنپیلہ استمدادن ده استفاده حاصل اولہ میہ جنپی مطالعہ سنی بیان صددیده : [ای قوم ! واللہ سبز ک شمدی اکراہ ایلدویکرکشی ، سبب خروج کبز اولان شیدر . ارزوی شہادتله چیقدیکر . بز ، عدد و قوت و کثرتله قتال ایتیورزه بلکہ انجق دین ایله ایده بورز . ایدی یا غالیت یا شہادت] دیہ رک مسامیتی قتاله تحریض ایلدوی . معاندہ ایکی کون اقامتدن صوکره متوكلاً علی اللہ روم او زرینه ایلرویہ طوغری عنم و حرکت اولندی .

بلقا مفتاح افتشدن مشارف نام محله دشمن اردو سنه تصادف
اید لمشهدی .

موقع اتحای چون اسلام اردو سی اور ادن کیری به
طوغزی براز چکار کدن صوکره صاغ قول [قطبہ بن
قادة العزی] نک رسول قول ده [عبادہ بن مالک
الانصاری] نک قومانداسی التسده اولمی او زره صف
حرب ترتیب ایدلی بی .. زید حضرت لری ایسه رایت النده
اولدینی حالده قلب عسکرده ایدی .

طرفینک مقاتله یه باشلا یه جنی و صرده جناب زیدک
قبنه جواری سی ، خدامی ، نخاستانلری ، بعض کونه
عقده لر ایزاث واحدات ایدرک وزید ، شو عقده لری
خلوص درونه و صفوت قلب و صدره مانع کوره رک
خواطر مذکوره بی دفع ایچون عسکر مسلمینه : [ای
معشر مسلمین ! هیکز شاهد او لیکز که نقدر
ایراد و عقارم و متملکاتم وار ایسه هیسنی بیت المال
مسلمینه با غشادم . زخارف دنیا شرف دین و عقبانک
بر جزء قلیلنک معادل اوله من . بوکون او شرفک احراری
کونیدر] دیه صوت بلند ایله ندا و بعده تھسننده [ای
نفس ! ایشته یا لکز قالدک ارتق خلوص نیت ایله غزا

ایتمیلیسک] دیه خطاب ایدوب صوکره حربه مباشرت
ایتمشدى ! فقط حين مقاتله نه من راق ايله او ریله رق
شهید او لغله راتی جعفر آمشدر د

جعفر دخنی یاره لنده. یاره سیله برابر هیچ فتوربیله
کتیر میده رکنیات ایتدی. و بری بری اردنجه صاغ و صول قوللاری
کسیلدی فقط قولی کسینجه رایتی صول الیله طوتدی صول الی
قطع ایدیلنجه او زمان یره دوشور مامک او زره رایته صارلدي.
نهایت وجودنده سکساندن زیاده یاره اولدینی حالده مرتبه
شهادته ابره رک رایت یره دوشدی. عبدالله بن رواحه
رضی الله عنہ حضرتلری در حال سکرتی قالدیردی. النند
بولنده نی حالده قتاله باشладی . بر اراق دشمن قلنچی
طوقانه رق پاز مقلىینک بری نیم مقطوع قالمشدی. حالبوکه
یاری کسیک پارماگی اعمال سیفده کندیسنہ زحمت واذیت
ویرمکه باشладی غنمن آتندن ایندی. نیم مقطوع پارماگی
ایاغنک الله قویوب چکدی قوپارتدی. اندن صوکره شهید
اولنجه به دکین ایستدیکی قدر مانعسز حرب ایتدی .

2

جناب عبدالله بن رواحہ نک وقوع شہادتیلہ اردوی
اسلام، قوماندنسز قالمش بولنگلہ برابر رایت س. عادت

یره دو شمشدی ! . فقط بردہ قلماق ایمون [ابوالیسر کعب بن عمر و الانصاری] رضی عنہ الباری حضرت بری آلی . و اهل اسلام طرفندن امارت عسکریہ انتخاب او انجق ذاته تسلیم ایمک وزره [ثابت بن اقرم العجلانی] حضرت بریه و بردی .

اردوی هایون . مشکل ہر موقعہ ایدی . ذمہت ، تمامًا ۱۱۰ نوحہ ایمشدی . خالد بن الولید ، بوزغون عسکر ک او کنه بکدی اردوی فراردن الیقویق ایستادیکی حالہ موفق اولہ مددی . انجق کندیکی انتخاب ایستادیکی سپہ صوقولدی .

ایشته اویله طار بر زمانده [قطبہ بن عامر] رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرت بری ، بوزغون عسکری طور دیرہ .
بیامشدہ ۱۱۰

صوت بلند ایله دیشندی کہ :

— « ای جماعت مسلمین ! فرار ایدر کن اولمکدن مزادانہ مقاومت ایدر کن اولمک دها خیر لیدر »
شو سوزدن عسا کر اسلامیده ای برتائیں حاصل اولدی . بناءً علیہ بوزغون عسکر ، یورکن رک دشمن علیہنده اولمک اوزرہ همان کیری یہ طوغری دوندی ! خالد بن الولید ک معینہ طوپلاندی [ثابت بن اقرم]

حضرتlerی دخنی رایتی اکا ویردی . جناب خالد ،
بدایت امده امتناع کوستره رک :
— « امر امارته سن بندن دهازیاده احق والیقسک .
زیرا سن بندن دها یاشلیسک »
دیمشسده ثابت :
— « سن فن حربی بندن دها ای بیلیرسک ..
خصوصیله بن بونی انجق سکا ویرمک اینچون اندم »
دیکله برابر افکار مسلمینه مراجعت ایدرک :
— « ای جماعت مسلمین ! خالدک امارته .
راخیمیسکز ؟ » .

دیوب جواب موافقتده الیغندن جناب خالد ،
رایت سعادت النده و موجود عسکر معینه اولدینی .
حالده محاربه ایلمشدر .

خالدک او کون اثناء حرب و قـالده ابراز ایلدیکی
بسالت پـک فوق العاده ایدی . حتـى النـده طـقـوز عدد
قلـبـیـجـ قـیرـلـشـدـیـ ! .

مجاهدین کرامک قـلـتـیـلـهـ بـرـاـبـرـ کـوـسـتـرـدـیـکـیـ متـانتـ .
و فـعـالـیـتـ مرـدانـهـ دـشـمـنـ عـسـکـرـیـ نـظـرـ تـحـیرـلـهـ باـقـیـورـ
ایـدـیـ .

خالد بن الوليد ، ترتیب و تصور ایتدیکی بالازنان
عنه . ایله عسکری شو بیوک دشمنک الذن قورنار .
هشتمی :

صاحبین عسکری تعبیه ایدرگن اولیکی وضعی
دکشدیردی ، پیشداری دمدار ، مدباری پیشدار تعین
ایتدی ا ساع قولي صول قوله صول قوله ساع قوله
تکیردی که شو ترتیب ، یکی اعداد عسکری کلادیکی ظنیله
دشمنی فنا حالده توهیم ایده جگدی ! .

خالد . شدتی بر هجوم ایتش و دشمنی یرندن
اویستاوب کیری به طوغزی پوسکور تشدیر .

ایش او زمان خالت ، دشمنک معسکرده بر اقدیغی
با عض اشیانی آله رق کری دوندی . و اردوسنی هینیله
یاوش یاوش هنzel سلامته چیقاردی .

*

مؤوده حرب و قوعه کلادیکی کون رسول کبریا
افندیز ، اشواب کرامیله برابر مسجد شریفده او طور .
پور لردی . دیده پر نور بصیر تلری ایله عالم معنایه ناظر
و متوجه ایدی . بر ارالق [الصلوة جامعۃ] دیه ناسی
چاغیره رق هنبر سعاد تلرینه چیقدی . مبارک چشم انور .
لرندن یاش اتفقده ایدی : [ایها الناس باب خیر باب خیر ،

باب خیر اخبرکم عن جیشکم هذا الغازی] دیه باشلا یه رق [زید بن حارثه] حضر تلرینک شهید او لدیغنى سویلدی . اندن صوکره براز زمان سکوت او زره بولنوب [عبدالله بن رواحه] رضی الله عنه حضر تلرینک دخی شهید او لدیغنى کوزلرندن یاش آقدیغنى حالده بیـــلـــدـــرـــدـــی . بر از دها صوکره : [اخذ الرایة سيف من سیوف الله حتى فتح الله عليهم = رایتی ، اللهم قلنيجلرندن بری آدی و جناب حق ده فتحی انک یوزندن ویردی] بیوردی که سیف تعییرندن مقصود عالی ، خالد بن الولید ایدی ! .

جناب خالدک [سیف الله] لقب و عنوان جلاد تیله ملقب و معروف اولمی افندیمیزک شو تعییر شریفلرندن ایلری کلشیدی .

هر ویدر که اصحاب کرامدن [یعلی بن امیه] رضی الله عنه حضر تلری ، موته خبرینی حضور رسالته عرض و اعلام ایده جکی زمان افندیمیز ، اکا :

— « ایسترسه ک سن بکا خبر ویر ! ایسترسه ک بن

سکا خبر ویرهیم »

دیشیدی . جناب یعلی :

— « بیوریکز یار رسول الله ! »

دیدیکندن رسالتینام افندیمز، مؤته و قوئانی اخوابنه
بور بور خبر ویردی .

رسول اکرم افندیمز ، جعفر ابن ابی طالب رضی
الله عنہ حضرتلرینک فوتندن طولایی پک محزون
و متأثر ایدی .

مجاهدین کرامک مدینه منوره یه یوم وصول ندهده
اس-تقبیال ایچون را کبا خارج شهره قدر چیقمشدی .
او زمان جعفرک دها صبی بولنان او غلی [عبدالله] ی
قارشوسنے المشدی . عودت ایدن مجاهدین ارهسندہ
جعفرک بولنامسی سبیله چو جغناک یوزینه باقدقجه آغلار
و مبارک چشم شریف نبوتلرندن یاش آفار ایدی .

جناب جعفر رضی الله تعالی عنہ حضرتلرینک
حقنده طرف اشرف رسالتدن : [جعفرک کسیلان ایکی
قولنه بدل جناب حق ، اکا ایکی فناد ویردی کوردم که
سماوه ملکلرله او چیور ایدی] بیورلدى . و او غلی
عبدالله دخی : [هینئاً لك ابک یطیر مع الملائكة في
السماء] تبشير عظیمی اجرا او لندی که حضرت شہیدک
[ذو الجناحین] و [طیار] دیه شہرت المسی بوندندر .

٣

سریه ذاۃ السلاسل

قضاء طائفہ لرندن بلى ، عذرہ قبیله لرینک مدینہ
 منورہ حیواناتی غارت ایمک اوزرہ وراء وادی القرادہ
 تحشد ایمکدہ اولدقلری مسموع عالی اولملقہ تشکیلاری
 خستنده علیہ لرینہ شهر جمادی الآخرہ سنده عسکر کوندرلدی۔
 مهاجرین وانصاردن مرکب اولان اشبو فرقہ ، او توزی
 سواری اولمق اوزرہ اوج یوز نفر ایدی و بیاض برلوا
 ایله سیاه بر رایت ده اللرندہ ایدی بیوک والدہ سی [+] بلى
 قبیله سندن اولمق مناسبیله «عمرو بن العاص» شوفر قمنک
 امارت عسکریہ سنہ طرف اشرف رسالتدن مأمور تعیین
 ایدلک اوزرہ : [حاضر اول سی بر غزایہ کوندرہ جکم کہ
 غنیمتہ نائل اولہ جقسک] دیه دعوت بیور یلور کن عمرو ،
 کنندو سنک دنیا مالی ایچون مسلمان اول مدیغی سویامش
 او زمان حضرت سید الانام افندی میزدہ : [نعم المال الصالح
 للرجل الصالح] بیور مشدی ۔
 عمرو بن العاص رضی الله عنہ حضرتلری ، دشمنک

[+] بابا سی عاص بن وائلک والدہ سنی

قوسنه واقت او لدی فی زمان صرکزدن استعداده احتیاج حس
ایدرک بی جیهینه دن [رافع بن مکیث] رضی الله عنہی
حضور رسالته کوندردی استعداد ایتدی .

امک او زرینه رسالت پناه افتادیزده [ابو عبیده عامر
بن عبد الله الجراح] رضی الله تعالیٰ عنہی ایکی یوز نفر
عسکر ایله امداده کوندردی . حين حرکتہ عمر و ایله
اختلاف ایمیوب اتفاق او زده حرکت ایتماری لزومی
طرف عالی پیغمبریدن کندو سنه اھمیتله امر و توصیه
بیورلمشدي .

ابو عبیده حضر تلرینک معیاننده کی قوہ امدادیه
ایچنده جناب شیخین مکرمین حضراتی دخی موجود
ایدی !

ابو عبیده اردو کاھه واصل او لدی فی زمان عسکرک
وظیفہ امارتی اجرا ایمک ایستہ مشدی . لکن عمر و
بن العاص :

— « سن بکا امدادا یچون کلداک اصل امیر الجیش نم،
دیه رد ایتدی . ابو عبیده ایسہ طبعاً ملايم برذات
ملکی الصفات ایدی جوابدہ دیدی کہ :

— « رسول الله ، اختلاف ایمیکنر دیه امر ایتدی
سن بکا او عماز ایسک بن سکا او بارم »

عمر و ، امار تجهه غيرك ايلىشىكى كىسىمىشدى ! .
بناءً عليه امام او لوپ عسکرە نماز قىلدى يرىدى . اصحاب كرامك
افضللى [ابو بكر الصديق] ايله [عمر الفاروق] رضى الله
تعالى عنهمَا حضر تلىرى ، عمر و ك ادارە عسکري يەسى التنه
او صور تله كېرمىش او لىدىلر !

جناب عمر و بن العاص ، عسکرك كىندىنە ويڭدىيكتىرىنە
درجة انقىادىنى كورنجە كىندى معلوماتنە هراجمعت
ايدەرك يارىنىڭى حرکتى اىچـون بر پلان ترتىب ايمىش
انجق ترتىب و تدېرىننە زىادە شدت كۆستەمىشدى ! حتى
كىچەاردو دە آتش ياقلمامسىنى شىدیداً منع ايتىدەن فضله :
[هەكىم آتش ياقار ايسە ئى او آتشە آتارم] دىه
اعلان دخى ايلەمىشدى ! . هوا ايسە صوغۇق او لمغـلـە
عسکر ، تتحمل ايدەمەرك شىيخىن حضر تلىرىنە شـكـاـيـت
ايتىدىلر .

جناب فاروق ، حدت ايدوب :

— « نە دېمك ! بو آدم ، عسکرى صوغۇق دەن قىرىه .

حق مى » .

دېدى . بو سـوز امير الجيشك پلاننىڭ علیمـنـدـە
ايدى . ابو بكر الصديق رضى الله عنه ، امير الجيشك ترتىبىنى
تحسـىـنـى و فارـوـقـكـ حدـتـىـ تـسـكـىـنـىـ اـيدـىـ يـورـ اـيدـىـ :

— « طوقانه یا عمر ! حضرت رسول الله ، انى
انجق احوال حربه وقوف ايجون امير تعين ايتدى
مادام كه اميردر ايشه قاريشمى اولىز »

عمر ، ارتق سکوت ايتدى . چونكە امير عمر ووك شو
پلانى ، موافق نفس الامر برمصلحت ايدى . بناء عليه
اكا مخالفته عسکرك آتش ياقسى برجوق محاذير ومخا
طراته بادى اوله بىلە جىك ايدى . مىلا قوه اسلام دىرىيە نسبە
دشمن ، كايىلى ايدى . اسلام عسکرى آتش ياقدىنى حالده
دشمن آنى قارشىدىن تخمىن ايدرك مقدارىنى اكلاقدن
صوکره تلاش ايمكىسىزىن طايابه طورە جق ايدى .

عمر و بن عاص ايسە كىچە ترەيدىپ ايتدىكى پلانك
اكللى ايجون صبا حللىن برهىجوم ناكەنانى اجرا ايتدى .
دشمن اسلام اردو سىڭ مقدار صحىخى بىلەمدىكى جهتەه
برىنېرە اوركوب بوزلدى . معسکرده بىرخىلى حيوانانى
ترىك ايدهرك طاغىلى .

عسکر اسلام ، انلىك براقدقلرى حيوانانى اخذ
واغتام ايله سانما مدينه طاهر دىھ عودت ايتدى .

انئاه عودتىه غايت صوغوق بىر كىچە عمر و بن
عاص ، احتلام اوله رق يالكىز براستىجاء و تىم ايله عسکرە
صباح نمازىنى قلىرىمىشىد .

خبر سلامتی پایکاه سعادته عرض الجون عمر و
عوف بن مالکی مدینه طبیه یه کوندرمشدی. عوف بن
مالک، عمر و ایله ابو عبیده ارہ سندہ کی ماجرایی و ابو
عبیده نک عمر و صورت اطاعتی دخی عرض ایتدیکنندن
انک شوحالی بالخاصه محظوظیت سنیه یی موجب اوله رق
حقنده : [یرحم الله ابا عبیدة] دعاء مخصوصی ارزان
بیورلمشدر .

عمر و ، مدینه منوره یه کلدیکی زمان یولده جنب
ایکن امام اولوبده عسکره نماز قلدیردیغندن طولا بی
طرف اشرف رسالت پناهیدن استیجواب ایدلادی. هوانک
شدت برودتندن ناشی اغتسالی حالنده هلاک قورقو -
سیله بعد التیم نماز قلدیردیغنى سویلدی . حضرت سید
الانام افديمزده تبسم بیوردی. انکاره دلات ایده جک
باشقه برحال و طورده بولنیوب يالکز صوغوق هواده
عسکره آتش یاقدیر مدیغندک علت و حکمتی ده سؤال
استدی . دشمنک او زاقدن آتشی کوریکی حالده مقدار
عسکری کشف و تخمین ایده سیلسی احتماله مبنی ایدوکنی
عرض ایدوب کیفیت قرین استیحسان عالی اولدی .
عمر و بن عاص ، هنوز یکی مسامان او لشکن گبار
اصحاب کرامدن مرکب بویله فرقه قوماندانلغه مأمور

بیور لسیله براو ، غلفریت واقعه مسندن فوق الماده نهون
ایدی . تزدری رسالت پناهیده سائز لره فضل و رحیحانی اولمه
اویله افاسنم اصحاب او زرنده مسند قوماندانی به مأمور
بیور لمیه بنه فکرینه ذاھب اولمشدی ! . حالبوکه امک
حکمت امازنی ، او خصوصده حائز اولدیانی معلوماتی
و بردہ بیوک والدہ منک بنات قضاعهدن بولنیسی ایدی .
جناب ابی عیینه نک اکا اطاعت و تبعیت ایسه منع و قوع
اختلاف ایچون مجرد میاشات قیباندن بر شی ایدی ! .
جناب عمرو ، او فکرینی مقام تفاخرده اولمق او زره
اظهار ایستدی . معاودت و موائلتن صوکره ایدی برو
کون حضور رسالت پناهیده دیدی که :

— یا رسول الله ! اک زیاده سودیکک کیمدر ؟

افندیز :

— « عائشہ ! »

دیه جواب ویردی . عمرو ، بر دها صوردی :

— « نسوانندن دکل . ارککلر ایچنده اک زیاده
سودیکک ؟ »

افندیز ! جواب ویردی :

— « عائشہ نک بابسی ابو بکر ! »

— « یا اندن صوکره ؟ »

— « عمر »

عمرو ، سؤالی تکرار ایتدجه رسالتناه افدریز ،
اصحاب کرامی صره سیله سویلردى . بو وجهله برچوق
اصحاب کرامک اسمی یاد بیورلایغی حالده کنندیسته نوبت
کلدیکنندن عمرو او تانه رق سکوت ایتمشدرا !

فی الحقيقة عمرو بن عاص حضر تلرینه نسبتله عند الہیده
و عند رسالتناهیده دها سوکیلو پک چوق ذوات و بلکه
طبقات اصحاب کرامدن عمروک بولنلایغی طبقه نک اوست
ظرفته برخیلی طبقات وار ایدی . سؤالدہ دوام ایدوب ده
جواب المسی لازم کاسیدی سکننجی سنہ ھجریه دکین
قبول اسلام ایمیش اولان اصحاب کرام تمامًا صایله جقدہ
عمروه بعده نوبت کله جگدی . عمرو بن عاص ، بونی
اکلاڈی سکوت ایتدی .

• •

۴

— سریہ ابی عبیدہ —

جهینہ علیہ:

شهر رجبده ایدی ابو عبیدہ عامر بن الجراح رضی اللہ
تعالی عنہ حضرتاری ، اوچ یوز نفر عسکر ایله برابر

ساحل بخورد [قبایه] موضع ده جهینه طائفه سنت
شکله مأمور آسوق او لخشدز فرقه نك ارزاقی آزاولید یندن
توکیه رک بر خلی صقندی چکمشلر حق افاج پاراغنی
اکل دخی ایتشادردی !

شو صقندی بی جناب حق، مندفع ایلمشدی. حقك
بر لطف مخصوصی اولمی او زده دکز، [عنبر] نامنده
بیوک بر بالغی ساحله، قرهیه آمش او بالق ایاه اسلام
عسکری تمام یازم آی مرزوق اولمشدر. لکن حرب
و قتال و قوعه کلدن عودت ایدلی .

٠٠٠

٥

سریه ابن الربعی

[نجدده خضریه]

اصحاب کرامدن « ابو قاده نعمان بن الربعی » رضی
الله تعالی عنہ حضرتی اون بش نفر عسکر ایله برابر
شهر شعبانده حرکت ایتدی . نجد دیارنده [حضره]
نام مخدده ساکن بی غطovan عالمیه اعزام او لیور ایدی .
جناب ابن الربعی، غطفانیلرک بر ازیزی قبل و درت نفر
عورت ایله بر راچ نفرده صیلرینی اسیر ایتدکدن صوکره

ایکی یوز، اُس دوہ و ایکی بیک قویون غنیمتله مظفر آ
عودت و مدینه منوریه موაصلت ایتدی که شو و قعده
فرقہ مذکوره، خارج مدینه ده اوں بش کون قالمشدي.

٧

سریه ابن الربعی

[بطن اضمہ]

ینه ابوقاده بن الربعی حشرتلری، سکن یوز نفر
عسکر ایله سوق او لمنشدي «بطن اضم» مدینه طبیبه یه
اوج مرحله مسـافه ده بر یردره افـدیمـز، مکه علیـهـنـه
حرکت ایچون بعض تشبـیـهـاتـه بولندـیـغـی زـمانـ کـنـدـیـنـیـ
نجـدـ طـرـفـیـلـهـ مشـغـولـ کـوـسـتـرـوـبـ تـشـبـیـثـاتـ وـ تـدارـکـاتـیـ اـهـلـ
مـکـدـنـ صـاقـلامـقـ فـکـرـیـلـهـ شـوـفـرـقـهـ تـجـهـیـزـ واـخـرـاجـ اوـلـمنـشـدـیـ.
یـولـدـهـ «عـامـرـ بـنـ الـاضـبـطـ اـشـیـجـیـ» نـامـ کـیـمـسـیـهـ
تصـادـفـ اـیدـلـدـیـ عـامـرـ، اـسـلـامـیـ بلـایـ اـیدـرـکـ اـیـفـاءـ تـحـیـةـ
الـاسـلـامـ صـدـدـنـدـهـ بـوـنـلـرـهـ القـاءـ کـلـةـ السـلـامـ اـیـلـدـیـکـیـ حـالـدـهـ
عـسـکـرـ اـفـرـادـنـدـنـ «مـحـلـمـ بـنـ جـنـامـهـ» اـنـیـ اـسـکـیـ بـرـ مـاـجـرـاـیـهـ
مـبـنـیـ اوـقـ اـیـلـهـ اوـلـدـیـرـوـبـ دـوـهـ سـیـلـهـ اـشـیـاسـنـیـ مـالـ غـنـیـمـتـ
دـیـهـ الدـیـ .

محلمک یدندن صدور ایدن شو جنایتک و قوع
امانالدن جناب حق، امّی : [ولا تقولوا مَا لَقِيَ الْكُم
السَّلَامُ أَتَ مَوْتًا ، . . .] آیت کریمه سیله هی و مخدور
بیوره شدر .

اشبو آیت کریمه نک سبب تزویی ، بر روایته کوره
شده است و جه مبسوط اوزره ابن الاصلحی روایت دیگره
کوره اسامه بن زید حضرت تبریزی هر داس بن نہیک «ی
قتل ایتمه شد : غائب بن فضاله حضرت تبری ، بر طاق
عسکریه ارض فدک کویدز لدیکی زمان اهل فدک قورقو .
لرمند اطرافه طاغیله رق هر داس قالمشده . سریه نک
بوکا تصادفده هر داس ، تمامًا اظهار اسلام ایلدیکی حالت
اسامه ، ای قتل ایدوب قویونلارینی مدینه منوره سوق
ایتدی . فقط کیفت ، لظر رسول الله عین جنایت
کوره لدرک افتدیز ، زیاده متاثراً ولیش و اسامیه مع التوییخ
اعتقاق رقبه امر ایتشدر .

ابوقناوه ، معیتیله کیری دونوب مدینه سعادتہ کایر کن
رسول اکرم صلی الله تعالیٰ علیه وسلم حضرت تبریزی نک
مکیه حر کیتلارینی «ذی خشب» مترانده اکلا یه رق کندویی ده
اردوی هایونه التحاق ایتمک اوزره یولی تعقیب ایتدی .
و «سقیاء» مترانده یتشبدی .

V

فتح مكه

حدیبه مصالحة سنه خارج مكه اولان قبائل عرب،
 مخیر براغلهمش ایدی بناءً عليه ختام عقد مصالحه ده بني
 خزاعه، در حال عهد و امان رسالت پناهی به داخل اولمش
 بني بكر دخنی قریشیلره التحاق ایتمشدی :

ایکی طرفدن بری دیکر طرفه و دخیلارینه دخل
 و تعرض ایتمامک شرط مصالحه ایجاد باتندن ایدی . لکن
 شو ایکی قبیله ارده سنه عهد قدیمدن برو برودت ومنا .
 فرت اولدیغندن بني بکردن [نوفل بن معاویه] نام شخص ،
 بر قاج هوادار لریله بر لکده بني خزاعه دن بر طائفه نک
 علیهنه قیام ایتمشدرا :

بني بکردن بر آدم ، سید سکنه عالم صلی الله علیه
 و سلامی هجو ایدوب انى بني خزاعه دن بر ذات هجودن
 منع ایچون دوکمش یاره له مش ! . هاجی مرقوم دخنی
 بالمراجعه بني بکری تحریک ایامشدرا . بني بکر ک دعویله

قریشیلرده قتاده حاضر بولنسلر، ولکن مستکر اولدوق بولنسلر ! .

بنی خزاعه، و تیر اسمندہ برصویک کنارنده ساکن ایدی. نوغل، انلری غارت ایمک او زره علیهملرینه کیجه یورودی. بنی خزاعه. شدتی مدافعته لرله بنی بکری رجعت و هقرایه مجبور ایده رک روایته کوره حرم شریف کعبه یه دکین سورمیش و او زمان کندیلرندن یکرمی مقتول ده اوامش ری .

بنی بکرک بنی خزاعه علیهمنده کی شو معامله یی معا- هده واقعه مک خلافی اولدینی کی قریشک بنی بکری بنی خزاعه علیهمنده التزام ایمسی ده عین خلاف ایدی . قریشدن عکرمه ابن ابی جهل، صفوان بن امیه، سهیل بن عمرو، خویطب بن عبدالعزی ، مکرز بن حفص نام رؤسـا، کندیلرینی کویا بلای ایتمامک ایچون یوزلر نده نقاب اولدینی حالده شو ماجرا ده بولنسلر ! .

و قـهـ، مدینه طیـیـیـه هنوز عکس ایمـزـدن اول کیـفـیـتـ، طـرـفـ اـشـرـفـ حـضـرـتـ رسـالـهـ اـخـابـ کـرـامـهـ اـخـبـارـ بـیـوـرـلـیـشـدـنـ :

قتالک لیله و قو عنده سید الانام علیه الصلوۃ والسلام اندیز، زوجات طـاهـرـاتـدنـ امـ المؤـمنـینـ میـمـونـهـ رـضـیـ

الله عنهمك حجره سنه بیتوت بیورمش او لغله نصف
الليله تجید وضوء اینجون خلو تخانه سعادتلرندن چیقمش
ایکن اوچ کره: [ابیک] صوکره ینه اوچ دفعه: [نصرت]
تعییر شریفی لسان رسالتلرندن صدور ایتدیکنی میمونه،
ایشیدوب:

— «یا رسول الله! بولله وقتیز کیمکله قونوشدیگز؟»

دیدی. رسالتپناه صلی علیه الاله افتديز:

— «خزانه دن بنی کعب راجز یدرکه بندن طلب
نصرت ایدر و قریشك یاردمیله او زرلرینه کیجه هجوم
ایتدکارنی سویلر»

دیه بیوردیلر.

بروجه اخبار نبوی [عمرو بن سالم الحذاعی] قرق
نفر سواری رفقاء سیله برابر اوچ کون صوکره و روایت
اخرا یه کوره ایرته می کونی حضور پر نور پیغمبری به
کلدی. رسول الله صلی الله علیه وسلم، اصحاب کرامیله
برلکده مسجد شریفده او طور مشاردی. عمرو اینجربی به
کیروب پیشکاه رسالتپناهیده طور دی. و بث شکوایه
باشладی:

یارب انی ناشد محمدآ

حاف اینا وابیه الاتدا

قد كنت والدآ وكنا ولدآ
 نمت اسلمنا فلم نزع يدا
 فانصر هداك الله نصر ابدا
 وارع عباد الله يأنوا مددآ
 فيهم رسول الله قد تبردا
 ان سيم خسفا وجهه تربدا
 في فيلق كالبحري مجرى من بدا
 ان قريشا اخلفوك الموعدا
 ونقضوا ميثاقك المؤكدا
 وجعلوا الى في كداء رصدا
 وزعموا ان لست ادعوا احدآ
 وهم اذل واقل عددا
 هم يبتونا بالوتير هجدا
 وقتلتنا ركما وسجدا

جناب رسالتها آب افدينيز ، [حسبك يا عمرو] ديه
 اني اسكنات ايدوب وعد بنصرته ممنونا اعاده و متعاقبا
 تتجديد مصالحه مقصدyle ابوسفيانك مدينه به كلک او زره
 او لدیني و کالديکي حانده ده مکه به خائبا و خاسرا عودت
 ایده جکنی افاده بیور ديلر .

ابو سفيان، قريشك شو معامله^ء عهد شکنانه سنه
ذى مدخل دکل ایدی . و قمه نك تماس ایتدیکی جهتله
مالحظه ادلدکدن صوکره نقض عهد دیگر او لدیغی
اکاویه رق یکدیکرینی تعیب و تقبیح ایتدیلر . نهایت
تجدد صلحه چاره ارامق او زره ابو سفیانی حضور
فالی^ء رسالته اعزامه قرار ویردیلر !

نائمه قتالک قبیلتین اره سنه اشتعال ایتدیکی —
اخبار عن جانب الغیب او له رق — مشکات صدر رسالتدن
بارقه نمای ظهور او لورایکن افندیمز : [اما ان هذا العارض
ليخبرني ان النصر يجيء من عند الله] بیوردقدن صوکره
اکا : [انظروا فان ابا سفیان یجيء ویتمس ان یجدد
العهد] تبشيرینی ده علاوه بیورمشدی . اندن زمان قلیل
مروزنده ابو سفیان چیقه کادی . تجدید صلح و تمدید
معاهده فکر نده ایدی .

اولا کریمه می و حلیمه حلیمة المزمله جناب
رسالتناهی [ام حبیبه] رضی الله تعالی عنها یه کیتدی .
سعاد تختانه رسالتده مبسوط اولان بساط شریف نبوی یه
او طورمک او زره ایکن ام حبیبه منع ایدوب بساطی
بطی ایمکله ابو سفیان :

— «بساطی بندنی صافینی و رست بوقسه بقی بسا.
طذعنی؟»

دیه صوردى. ام حبیبه:

— «بساط، سید الانام عليه الصلوة والسلامکدر
سن مشرك و نجسک. سن او طور مغه قوم،
جوانی ویررکن ابوسفیانک جانی سقیله رق:
— «ـن بزدن ایربله لی شر و آفته مصائب اولوب
اخلاقک دکشمش بوزولمش»،
دیدی. ام حبیبه اکاده:

— «جناب حق، بکا اسلام شرفی احسان بیوردی.
سنک قربش ارم‌سنه ریاست و دعوای فطانتکله برابر
وحدایت خدا و نبوت حبیب کبریایی انکارله بر طاقم
معمولات و مصنوعات بشریه دن اولان اشیاء خسیسه بی
معبد اخـاذ ایدیشکدن دهـا بیوک شر و قباختی
اولور».

جواب حقارت آیینی ویدیکنندن ابوسفیان،
اورادن منفعـلـاً قالقوب حضور رسالتپناهی به واردی. و:
[بن حبیبه مصالحه سنه بولنـدم مدت معـاهده مزـی
تمـدـید ایدـمـلـم] دـیه تـجـدـید صـاحـع و مـسـالـمـت اـسـتـدـعـاسـنـدـه
بولـنـدـی حـضـرـت پـیـغمـبـرـ: [ـنـ بـونـکـ اـیـچـونـمـیـ کـلـدـکـ

يا ابا سفيان] ديه بیوردى . ابو سفيان ، اوت ديدى .
 رسول الله : « هل كان فيكم من حدد = يوقسه منافى
 معاهده بر و قواعاتکزى وار ؟ » ديه تجاهل كوستردى .
 ابو سفيان : « معاذ الله بزصلاح و عهدي Miz او زرنده يز تبديل
 وتغيير ايچيز » جوابى ويردىكتدن رسول اكرم : [فتحن
 على مدتنا و صاحبنا = مadam كه سزده او يله بر حال
 حادث دكل تمديد وتجديده لزوم يوق بزده صلاح و مدقىز
 او زرينه يز] ديه بیوردى كه بوندن صوکره ابو سفيان
 ايچون ديه جك بر حرف يليله قلاماش ديمك ايدى . مع
 ما فيه ابو سفيان چاره بوله ميرق سوزيني بردتها تکرارلدى
 فقط جواب قبول آللهم دينه مبني ابوبكر الصديق ، عمر
 الفاروق رضى الله عنهم ايه صره سيله مراجعت ايتدى .
 جناب ابي بكر ، رسول الله عاڭد بو مئللو اموره قطعياً
 وضع يد مداخله ايده ميه جكى بيانى له جواب ويردى !
 عمر ايشه پك زياده شدت اظهار ايدرك :

— « بىندىمى شفاعت اميد ايدرسك ؟ ايش بكاراليرسە
 ير قارنجىي بيله كىنىيە ارقداش بولورسەم عليه كىزەھان
 خركت ايدرم »

ديدى كه بو ، بيكه بر تهديد ايدى ! انلردن صوکره

حضرت علی کرم الله وجہه نک خانه سنه گیتدی ترد
هر چند ادہ فاطمه الزهرا و یانگون نده حضرت حسن بر
صی او نه رق وار ابدی، ابو سفیان:

— « یا علی سن بکا قومک اک فریبیس-ک کارڈیکم
کی بجی خاٹب کوندرمی-درک بنم ایجون حضور محمد بدھ
شفاعت ات ۳ »

دیہ رجا ائڑی۔ حضرت علی :

— « بزر رسول الاله‌ک عزم ایلدیگی شیشه قارشی
کندوشه سوزسویله، میر »

د. م. كاهه ابو سفيان فاطمة الزهراء التفات الله :

— «يا فاطمه ! زينبک ابو العاصي حمایه ايله قور-
تارديغى كى سن ده بى جوار و حمایتكه ال ده قور تار »
دمدى. فقط اندن :

— «بن بر قادین کیمس-4م جوار و حمایه المدن
کیز»

جواني الدي، او زمان ابو سفيان، حضرت حسني
کوسته رک تکرار:

— «ای محمدک قیزی شو او غلکه امر ایتزمیسک
تاکه ناس بیشته جوارینی اعلان ایدوب دنیا طورده تجه
سید العرب اولسون »

دیدی. سوزی مفید اوله میرق :

— « او غلم چو جقدر جوار و حمایه نه اولدیغنى

بیلەز »

جواب ردیله مقابله ایدلدى .

صوکره :

— « او یله ایسه بارى على یه سو یله »

دیدی. حضرت فاطمه :

— « سن کندك سو یله »

دیدی .

ابو سفیان ، شاشیرمش یائس و حیرت هر طرفدن

احاطه ایتمشدى ! جناب على کرم الله وجهه افندیمزره

رجا ایتدی. دیدی که :

— « یاعلى ! ایشم مشکلاته او غزادی شاشیردم سن

بکا بر عقل ویر ! »

على، اکا :

— « سن هپسینک بیو کیسک طوغری مسجدە

کیت ! طرفینی جوار و حمایتکه الیغى اعلان ایت !

چاره او در «

دیدی. ابو سفیان، استیضاح ایدرک :

— « بو تدبیر کافی او لورمی دیرسک »

دیدی. حضرت علی :

— « بیلهم، فقط باشنه تدبیرده بولهتم »

جو اپنی ویردی . ابو سفیان ، شو تدبیری اجرا
اپنک او زرہ بر سائق مجھوں کندو سنی مسجد سعادتہ
سوق ایدوب کیتدى و :

— « ای ناس ! آکاہ او لیکنڑکه بن ، هرایکی طرفی ده
کندی عهد و امامم اللہ الدم . والله بنم عہدی ہی کیمسه
قیرماز ظن ایدرم »

دیہ اعلان امان ایتھی ।

بو اعلاندن صوکره دومنہ بینوب هان مکہ یولنه
کیتدى . حابو که کندو سنی بو بابدہ تصدیق ایدن یو غیدی ।
اصحاب کرام ایسہ تعجب ایدرک امک ارقہ سندن بوری
بریسہ باقوب کولشیدیلر .

ابو سفیانک مدینہ منورہ ده مدت مکث واقعیتی بر
از امتداد ایتھیکنہ دن قریش قومی انی قبول اسلام
تھمتیلہ اتهام ایتھسلردی ।

ابو سفیان ، مکہ یہ کیجھ واصل او لمشدي زوجہ سی
ہند ، قریشک اتهامی اکا بیان ایتھکدن صوکره :

— « بوقدر اکاندیککه کوره ایو بر حوالنه کالد کسه
ار ککسلک ! »

دیدی. ابوسفیان، جوابده، ما هو الواقع نهایه‌انی
سویلدي. لکن او جوابدن هند، حدتلنه رک:

— « یا پدیغک ایش او میدر »

دیکله برابر قوجه‌سنک کوکسنه بر دیمه اوردی! .
ابوسفیان، قومنک کندیسنسی اهمام ایمسندن وقاریسنک
شو بد معامله‌سندن طولای دنیا یه کوسمش و تبرئه‌ذمت
ایچون صبا حلین اساف، نائله نام بتلرک حضورینه کیدوب
شرفلرینه قربان کسمش و [فوت او لنجه یه دیکین سزه
عبداتدن واز چعم] دیه انلره تقدیسی بر عهد و پیمان
ویرمشدی ! .

* * *

اشراف و رؤساه قریش، ابو سفیان‌دن صور دیلر:

— « نه خبر وار تجدید مصالحه ایتدکمی »

ابو سفیان :

— « والله محمد [عليه الصلوة والسلام] دن تجدید
معاهده ایستدم. جواب‌الحمدم ابو بکر کیتدم خیر کوره‌مدم.
عمره مراجعت ایتمد بزه اک بیوک دشمن‌انی بولدم. دیکر
مسلمانلری برد برد کزدم. هر بزی بربه‌انه ایله. بزی

باشدن صاودي. حکمدار لرينه بو درجه اطاعت اياد برو
قوم ايتدیم . تجدید مصالحه موفق او له مدم المحقق
عليك ارشاديله کندم بر مصالحة عموميه اعلان ايادوب
کارم ! »

جوابي ويردي . رؤسا :

— « يا او زمان سنی محمد [عليه الصلاوة والسلام] »

تصديق ايتدیمي ؟ »

دیديلر . ابو سفيان :

— « ايتمدي ! فقط باشقه چارمهه بولهمدم »

ديه جواب ويردي انك او زرينه :

— « او به ايده سن هبيج بر ايش کوره ما مششك .
سنک کندی کندیکه اعلان ايتدیک صاحبک نه حکمی
وار . على ، بیسانی سنکله اکلمنش ! . سن بزه صالح
خبری کتیر مدلک که امین او لم . حرب خبری ده کتیر مدلک که
صاقنلم تدارکده بولنهم »

ديه آني لوم و توبیخ ايتدیلر .

° ° °

مناکره — ابو سفیانک مدینه دن انفا کا کذرن
صوکره ايدي جناب رسالتما ب افندیمز ، برکون حجره
سعادتن طیشاری چیقوب او طوردي و :

— «ابو بکری چاغیریکنز!»

دیه امر بیوردی ابو بکر کلدی. افندیمزر قارشو سنه او طوردی بر مدت کیز لیجه مکالمه و قوع بولدی. سوز بیت دکن صوکره افندیمزر انى صاغ یانه او طور توب عمر الفاروقی ده چاغیریدی. او دخی کلدی حضور نبوده او طوردی. و بر از محرومانيه مکالمه اولندی صوکره برد نبره یوکسک سسله عمر، سوزه باشладی:

— «یار رسول الله! انلر، ائمه الکفر در سکا ساحر، کاهن دین انلر در یالانجی دین دم انلر در»
 عمر، فنا حالده حدتلى کورینیور ایدی. فقط سبب حدتی اصحاب کرامجه مجھول ایدی اراده سینیه رسالت پناهی شرف صادر او ملد قجه حضورده واریله میه جغیچون اصحاب کرام حضراتی قارشیدن محاوره یی تماشا ایدر لردی.
 اساس مسئله مباحثه نک نه اولدیغى بیلمد کاری حالده یالکز عمر ک غضوبانه لا قردیلرینی ایشیدیر و باقشوب طور لردی.

مکالمه نک ختامنده عمری صول طرفه چیزه رک دیگر اصحاب کرامی چاغیریدی. انلرده حضور پر نور رسالت ده دیز لدیلر. افندیمزر، بیوردی که:

— « سزه بو ایکی ارفداشکرک بور مٹانی سویلیه .

یعنی ؟

اعاب کرام، جواب ویردیلر :

— « بیوریکنر یار رسول الله ! »

بونک او زرینه مبارک بوزخی ابو بکر طرفه چوروب :

— « الله یولنده ابراهیم، یاغدن دها ملايم ایدی،
و عمرک طرفه ده توجهمه :

— « الله یولنده نوح، طاشدن دها قاتی ایدی لکن

ایش، ینه عمرک دیدیکی او زرهدرو. سز، هان سفره حاضر
اویکنر »

بیوردی ۰

مذاکرات واقعه نک تدارک حقنده جریان ایله ش
بولندیگی تحقق ایتمشدى مع مافیه مسئله، ینه تماشیله اکاره.
شلمامش و تدارک هانکی طرف عالمه ده اندوکی
بیله ما مشدی. اصحاب کرام، ایشته اصل اورا سنی آکلا.
حق ارزو سنده بولند قلری حالده سؤاله جسارت ایده.
مدیلر . عمر دخی غضبناک اولدی یغندن اندن استیضاح ،
دهشتی موجب اولمقده ایدی . فقط مجلس طاغلد قدن

صوکره ابوبکر ک نزدینه واروب اندن صوردیلر او دیدی که :

— رسول الله ، قریش علیهنده حرکت ایتمک خصوصنده کی رأیمی صوردى بن ده یا رسول الله ! انلر سنک قومکدر نهایة الامر ایمان و اطاعت ایده جکلرینی بیلیرسک دیدم بندن صکره عمری چاغیردی او بابده کی مطالعه‌سی صوردى عمر ایسه قریش علیهنده شدت عظیمه اظهار ایتدی . واقعاً قریش قومی تحت اداره‌یه المزرقجه قبائل سائره الله کلیز انکچون رسول الله ، سزه شمدي مکه او زرینه سفره حاضر اولمکزی امر ایتدی ، شو جواب ، اصحاب کرامی تماماً خبردار ایتمشدی . غزات کرام همان کرمی ^۲ تام ایله ندارکاته تشیخت ایلمش و رسالت‌ناء افديمز دخی غفار ، اسلم ، سلیم ، اشیجع ، منزینه ، جهینه قبیله‌لرینی [خدایه و روز جزایه ایمان ایدنلر رمضان اوائلنده مدینه‌یه کاس-ونلر] دیه دعوت ایتمشدی .

قبائل مرقومه . رمضان شریفک ابتدائنده مدینه منوره‌یه طوغری طاقم طاقم کلیکه باشладیلر . شاعر بدیع المآثر نبوی جناب حسان بن ثابت رضی الله عنہ

حضرت تبری اهل اسلامی سریه تشیعیان اینجوان وار
قوتنی لسان طلاقته ویرمشدی . رسول اکرم افندیز
دخی بو خصوصده کی تشبیه ای اهل مکان ممکن مریب
صادقانمی ایستدی . حتی : [الا هم خذ على اسماءهم و
ابصارهم فلا يرون الا بعثة ولا يسمعون بنا الا بحاجة]
دیه ده دخی ایتشدی . که مقصد همایونلری مقابله
اینجون حاضر لانفعه وقت موافقدن فریشی بعثه
با صدق ابدی ! بطن اضم سریه سی ده ایشنه انجق بو فکره
بناءً نجد طرفه چیقارنشدی .

سریه نک طرف دیگره اخراجیله برابر مکدیولارینی
خطو توب موارده بی قطعیاً کسکن او زره بی خزانه بی ده
نقش ازره هامور ایتشدی .

**

مکتوب — هیئت اسلامیه جه شو مرتبه ده اهمیتی
تشبنلر اجرا اولنسدینی نازک بر زمانده ایدی تشبیهات
و تدارکات واقعه بی اخبار ضمانته مدینه دن رؤسae مکدیه
بر مکتوب یازلمشدر ! .

مکتوبک حاملی ، [ام ساره] نامنده بر قاری ایدی .
مرقومه ساره ، بی هاشمک ازادلیلرندن اولمله برابر

رسول الله و اهل اسلامه عداوت ايدردي . وعداوت
سبيله رؤساء مشركيه متفق ديمك اولديغىندن انلره و
بالخاصه عبد العزى بن خطله خوانىنده لک ايدر و رسول
کيريا عليهنده سوپانيلان ھجويه لرى محضر مشرکينده تغنى
ايله ايراد ايڊوب حضارى اکلنديرير واوسايده قريشك
نائل عطايسى اولور چكتور ايدي . فقط بدر هزيمتندن
صوکره مکه جه حدث اولان حزن و ماتم ، مرقومه نك
اعتبار خوانىنده يكىنى ئاظر رغبتى دوشوردىكىنندن ساره
آرتق ديانىمك اوزره مدینه يه كاشدى . شدت مضائقه
سندن بختله حضور پرنور رسالته عن ضحال ايتىش
افديز دخى اكا بردوه يوكى ذخيره احسان بىورمشدى .
حالبوكه حين معـاوـتـه ولـيـعـمـتـكـ تشـبـاتـيـ علىـنـدـهـ
الـهـ وـيرـيـلانـ مـكـتـوبـيـ كـاـلـ اـهـمـ اـيلـهـ ايـصـالـ ايـچـونـ مـكـهـ
يـولـهـ دـوزـلـمـشـ كـيـتـمـشـدىـ .

رسول ذیشان، ایشه مطلع اولدیلر. و در حال [علی زیر، مقداد] رضوان الله علیهم اجمعین حضراتی چاغیر توب:

— کیدیکز روپه خاخ نام محله وص-ولکزده

ایله دوه ایله کیدر بر قاری به تصادف ایده جکسکنز او
قاریده بر مکتوب وار آلوب کلیکزه
دیدی اصحاب مشارالیهم حضراتی ، همان سیر سریع
ایله کیتیدیلر . ساره ، روضه خاخده ایدی کیدیور ایدی
طور دروب مکتوب ایستدیلر . قاری انکار ایستدی .
انواب و آنفالی بالا عتنا تحری و تفحص ایلدکلری
حالده مکتب بولندیغزدن عودنه قرار ویردکلری
صره ذه حضرت علی . رفیقلرینه اعتراض ایدوب :

— « وَاللَّهِ يَعْلَمْ بِمَا يَفْعَلُونَ سُوَيْلَمْدَى وَأَكَا سَهَادَن
يَالَّانْ خَبْرَدَهْ كَلْدَى مَكْتُوبْ مَحْقَقَدَرْ كَهْ قَارِيْدَهْ دَرْ ،
دِينَدَى قِيلْنَجْنَى جَكْبَدَى وَ :

— « چیقاره جقسلک و الا اوستکدن البسـهـکی
صویوب سـنـی چـبـلـاق اـیدـهـ جـکـمـ. رـسـولـ اللـهـ یـالـانـ سـوـیـلـمـزـ»
دـیدـیـ . بـوـ تـهـدـیدـ شـدـیدـهـ قـارـشـیـ سـارـهـ ، مـکـتـوبـیـ
صـاجـ اوـرـ کـوـلـرـیـنـکـ اـرـهـسـنـدـنـ چـیـقاـرـدـیـ الـرـبـنـهـ وـیـرـوبـ
یـوـلـنـهـ دـوـامـ اـسـتـدـیـ .

مكتوب مذكور، آچلديني زمان ظاهر اولان
مضمون و امضا، هر كسل نظر تحريري جلب ايتدى:
[اما بعد يامعشر قريش؟ فان رسول الله صلي الله تعالى

عليه وسلم جاءكم بجيش كالليل يسير كالسيل. فوالله لو جاءكم وحده لنصره الله وانجزله . فانظروا لانفسكم والسلام [شومكتوب ، كبار اصحاب کرامدن . [حاطب ابن ابي بلقة الاعجمي] حضر تلرندن ایدی . بود رو حرکته حمل و تحریض ایدن سبب وماده نک تحقیقته لزوم کوریله رک مشارالیه، همان حضور رسالته جلب اولندی :

— « يا حاطب ! نذر بُو ؟ »

بیور دیلر . حاطب :

— « يا رسول الله ! ســـو يـــلـــيـــدـــم عـــجـــلـــه اـــيـــتـــه ! قـــرـــيـــشـــ .
اـــيـــخـــنـــدـــه اـــهـــلـــ وـــعـــيـــلـــمـــ وـــارـــ فـــقـــطـــ انـــلـــرـــیـــ حـــمـــایـــه اـــیدـــمـــ جـــکـــ .
عـــشـــیرـــتـــمـــ يـــوـــقـــدـــرـــ . شـــوـــ وـــســـیـــلـــهـــ اـــیـــلـــهـــ مـــکـــدـــهـــ بـــرـــالـــ پـــیـــداـــ اـــیـــدـــهـــ .
مـــطـــالـــعـــســـنـــهـــ مـــبـــنـــیـــ جـــرـــءـــتـــ اـــیـــتـــدـــمـــ يـــوـــقـــســـهـــ بـــنـــ مـــؤـــنـــمـــ اـــیـــمـــانـــهـــ ذـــرـــهـــ .
قـــدـــرـــ خـــلـــلـــ وـــقـــصـــوـــرـــمـــ يـــوـــقـــدـــرـــ »

دیه جواب ویردیکندن عمر الفاروق حضرتلىرى،
اکا : [الله سىنك جانكى السون رسول اللهك يوللارى
اوقدر اھميته طوتىرىدىقى كوردىكىڭ حالدە سن قريشە
معلومات ويره يورسلىك] دىه سوپىلدىكىن صوڭره :
— « يا رسول الله ! اذن ويرده شو منافقك بويانى .

اورہم

دیدیکی حالده رد بیورلشدرو :

— « یا عمر ! حاطب ، بدر غنام‌سنه بولندی .
نه بیلیرسـك بلکه جناب حق ، اصحاب بدره هر نه
یا به کفر بن سزی عفو ایتمدر دیمش او له »
جناب عمر الفاروق ، کوزلرمند یاش آفقده
اولدینی حالده سکوت ایتدی .

سفره دعوت اولانسان قبائل متجاوزه‌دن بر چوچ
ذوات مدینه طبیه به طوبالانمشدی . رسول مکرم افندیمز
[ابازهم کثوم بن حصین الغفاری] رضی عنہ الباری
حضرت تبریزی مدینه ده مأمور براغوب رمضان شریف
او تحجی چهارشنبه کونی معتبرته اوون بیلک نفر عسکر
بولندینی حالده صائمًا مکیه طوضری حرکت و عنیمت
بیوردی .

شو مقدار عسکرك یدی یوزی مهاجریندن ، درت
بیکی انصاردن بیکی منزینه‌دن ، درت یوزی المدن ،
سکز یوزی بی جهینه‌دن ایدی مهاجرین عسکرنده
اوچ یوز ، انصارده بش یوز ، منزینده یوز ، اسلمده
اوتوز ، جهینه ده اللی رأس آت وار ایدی .

اردوی هایونک ابواه منزله دیکر قوله کوره سقیاه
ایله صرج مایتنه وصـ ولی صرهده عم زاده نبوی « ابو

سفیان بن الحارث بن عبدالمطلب، و انک او غلی « جعفر ابن ابی سفیان » و عاتکه بنت عبدالمطلب او غلی وام سلمه حضرتلىرنىڭ برادرى « عبدالله بن ابی امیه بن المغیره » يە راست كىدىيلر. بونلر، مىكەدن مدینە منورە يە هجرت ايمىكده ايدييلر.

ابو سفیان، رسالتپناھ اقندىزك حليمە دن رضاعاً قىنداشى اولدىنى و زمان بىعتىدىن اوللارى محبت والفقى بولندىنى حالدە بىعتىدىن صوڭره دىكىر قريش افرادى مىڭلو عداوت مسلكى طوتىشىدى. رسول كېرىيا عليهننده شاعر انه لسان استعمال يىدردى !

بوڭره طرفلىرىنە هيچ التفات بىورىلمىغاندىن طولا يى ابو سفیانك كۆستىرىدىكى تأثر و اضطراب، مستلزم شفقت اولەرق امهات مؤمنىنىدىن [ام سلمه] رضى الله عنها حضرتلىرى، شفاعت صددنده اقندىمىزە :

— « يا رسول الله ! لا يكن ابن عمك و ابن عمتك اشقى الناس بك »

دیدى. جانب على دخى انلىرى طریق نجاته ارشاد ايجون ابو سفیانە :

— « رسول الله ! وجه شریفته مقابىل اولەرق

حضور طالیسنه کل و [ناله لقدر آزرک الله علینا و اماکنا
حاطین] دی ،

دیدی ابوسفیان، نبیه جناب مرتضی او زرمه حرکت
ایتدی . واکا مقابل رسول کبریا دخی : « لانغیر ب
علیکم الیوم یغفر الله لكم و هو ارحم الراحمین » جوابی
ویردی . ماتیجیلرک عذرلری ارتق قبول بیورلشدی .
لکن روایته کوره ابو سفیان ، اندن صوکره حججاً بندن
باشنى قالدیروبده وجه پاک احمدی به طوغزی بونظر
ایده ما مشدر ! ذوالخیله مک سقیماء متنزله دده حضرت
عباس رضی الله عنہ ، تصادف ایتدی . او ده ارتق اظههار
اسلام ایده رک اهل و عیالله برلکده مدینه یه هجرت
ایده بیور ایدی . رسول الله صلی الله علیه وسلم ، امک هجره
تندن پک زیاده محظوظ اوله رق :

— « یا عباس ! سن مهاجرینک خاتمه یی اولدکه
بیور دیلر . عباس ، یانزده کی اشیاسنی مدینه منوره یه
کوندره رک کندوسي او مزلده اردوي سعادتہ قایلیدی .
افدیز و معیتی هنوز صائم ایدیلر . یولده عسفان ایله
قدید بیتنده [قدید] نام صویه مواسلت اولندیغی زمان
افدیز کندوسي صو ایله افطار ایدوب هر کسلک ده مخیر
ایدوکنی اعلان ایلماشدر آمدن صوکره شهر رمضانک

انسلاخنه دکین هپ مفطر بولنديلر . بنی سلیم عسکری
قدید منزلنده اردوی هایونه التحاق ایتدی افندیمز ،
بو منزلنده الیه و رایات عقد ایدوب بنی سلیم عسکرینه
برلووا ایله بر رایت ، بنی غفاره بر رایت ، بنی اسلمه
ایکی لوا ، بنی کعبه بر رایت ، بنی منینه یه اوچ لوا ، جهینه یه
درت لوا ، بنی بکردن بر جماعت مسلمیه برلووا ، بنی
اشجعه ایکی لوا ویردی . بنی کعبه ویریلان رایتی « ابو
شريح خویلد بن عمرو » الله آدی .

اورادن کیجه یاتسو زماننده [منظهران] واردی .
منظهران ، مکه یه درت فرسخ مسافه ده بر منزلدر .
حالبو که قریش ، هنوز ماده دن خبردار دکلداری .
بنی خزاءه ، طریق موارده بی اوچه قطع ایتمش بولنديغندن
وقیله قریش ایشه اطلاع حاصل ایده ما مشتردی مع مافیه
أهل اسلام طرفندن امنیتلری یو غیدی انکیچون خوف
و خشیت اوزره ایدیلر . ایشته اوراده یعنی منظهران
نام محله اون بیک آتش یا قلمنسنی افندیمز عساکر
مسلمینه امر و فرمان بیوردی . مقدم هایون ، بیوک
بر آتش دونخاسیله قریش اعلان و اعلام اولندي ! .
رؤسائے قریش ، علیهم لرنده کی حرکتندن امین اوله .

مدقول ندن صوک درجه ده حیرت و تلاش دوشیدیلار.
رئیسلری بوانان «ابوسفیان» کینه پایا کاهنه واردیلار
ابو سفیان دخنی «حکیم بن حزام» و «بدیل بن ورقاء»
ایله را بر اولوب مر الظہر انک او زرنده کی دبیه چیقدی.
کوزینه دهشتلى بر آتش دوننماسی کورندی ابو سفیان،
بر دنبه دبیه جلت بر شی بوله مدی او آتش دهشتاکه بر
معنی و ره مدی آنجق:

— عرفه آتشلرینه بىكىزىرى —

دیہ بیلڈی۔ بدیل ایسہ:

— «بى عمروك آتىلىپىدر»

دیرکن ابوسفیان :

— بنی عمر و بوندن آز در،

سو زیله مقابله ایستدی. شو محاوره دوام ایدر کن
هر او جی ده اردوی همایون قاره قولنک الله دوشدیلر!
او کیجھ عباس ک ذہنی بعض ماحوظات تخدمیش
ایتمکده ایدی. فکر نجھ شو اردو، قریش او زرینه
غفلتله مکی به کیره جٹ اولدینی تقدیردہ بیوک بر ق فالق
وقوعی محقق ایدی بناءً علیه او محذور ملحوظ و قوعه
کلامک او زرہ همان دخالته مسارت ایتملیچون عباس،
واسطه بولوب ده قریشہ خبر ویرمک جھتنی تصورا استدی.

رسول اللہ کے بغیر بیضای سعید تلرینہ یعنوب اردوی
مسلمیندن طیشاری چیقمشدی ۔ قارہ قولارک النہ
دوشمش اولان ابوسفیان کے سسی اوزاقدن ایشندی ۔
صوردی :

— « ابو خنظله میدر [۱] »

جواب کلدی :

— « اوت »

اورادہ بولو شدیلر. ابو سفیان دیدی کہ :

— « بو نہ علامتدر یا ابا الفضل ا »

او سؤالہ عباس، دھشتلى بر جواب ویردی : [هذا]
رسول الله في عشرة آلاف فاسلم ثكلتك امتك] کلان،
رسول اللہ در و عساکر مسلمیندر اکر شو اردوی
عظم، عنوة مکہہ داخل اولور ایسہ قریش نامی حمو
اولمش دیمک ایدو کنی بیلدیرمک ایستدی !.

ابو سفیان، ارتق رجایہ باسلامشدی . روایتہ کورہ
ابو سفیان ، قارہ قولارک النہ دوشنیجہ محافظہ فرقہ سنہ

[۱] ابو خنظله، ابوسفیان کے بر دیکر کنیہ سیدر خنظله بن
ابی سفیان کیوم بدردہ جناب علی طرفندن قتل ایدلدیکی جلد
اولک بحث مخصوصنده محرر در ۔

او کیچه مأمور بولنـان حضرت فاروقه تبیـیر و اعلام
کیفیـت ضمـتـدـه :

— «جـشـاـك بـقـرـ اـخـذـ نـاهـمـ منـ اـهـلـ مـكـهـ»

دیدـیـلـرـ عمرـ مـنـوـیـتـیـ بـیـانـ اـیـدـزـکـ :

— «کـتـیرـ دـیـکـکـزـ آـدـمـ بـارـیـ اـبـوـسـفـیـانـ اوـلـسـیـدـیـ»
دـیـشـدـیـ .

حضرت عباس ، ابو سفیانی بـغـلهـ سـعـادـتـکـ اـرـدـیـنـهـ
پـینـدـرـوبـ حـضـورـ رسـالـتـهـ کـتـورـدـنـ عـبـاسـ ، چـادرـلـرـکـ
اوـکـنـدنـ بـچـرـکـنـ [عـسـکـرـ اـیـچـنـدـهـ بـوـیـلـهـ نـاـہـنـ کـامـ کـنـزـ
کـیـمـدـرـ] دـیـهـ اـحـابـ کـرـامـ دـقـتـ اـیـدـوـبـ عـبـایـیـ کـوـرـمـلـیـهـ
برـاـبـرـ [عـمـ رـسـوـلـ ، عـمـ رـسـوـلـ] دـیـرـ وـچـادرـلـرـیـنـهـ کـیـرـ .
لـرـدـیـ عمرـ اـیـسـهـ چـادـرـیـنـکـ اوـکـنـدـهـ هـرـ آـشـدـنـ بـیـوـکـ
برـآـشـ یـاقـشـدـیـ .

Abbas ، اـلـکـ حـذـاسـنـهـ کـلـدـیـ . عمرـ ، ابو سـفـیـانـ اوـ
زـمـانـ کـوـرـدـیـ . کـفـارـ حـقـنـدـهـ کـیـ غـیـظـ وـشـدـتـیـ منـ دـادـ اوـلـهـرـقـ
دـیـدـیـ :

— «یـاعـدـوـالـهـ ! سـنـدـهـ نـهـ اـیـمانـ وـارـ نـهـ اـمـانـ ! . باـقـ کـهـ
شـمـدـیـ بـنـ سـنـکـ بـوـیـنـکـ نـاـصـلـ اـورـهـ جـمـ »

عـمـرـ ، شـوـ فـکـرـیـ اـجـرـایـهـ رـخـصـتـ آـلـقـ اـیـچـونـ خـیـمـهـ
سـعـادـتـهـ طـوـغـرـیـ یـوـرـودـیـ عـبـاسـ دـهـ سـرـعـتـایـوـبـ درـبـارـ

سـعادته یتشدی هر ایکیسی ده حضورده ایدیلر لکن
بری ابو سفیانک شدتله علمینده دیکری لهنده ایدی.
عمر الفاروق، جناب رسالتنا آبه:
— « یا رسول الله! شو آدم ، الـهـک دشمنیدر نه
ایمانی وار نه امانی ا اذن ویرده همان شـهدی بویانی
اورمیم »

دیر کن عباس :

— « یا رسول الله! بن ابو سفیانه امان ویرمشم ،
دیدیکنندن فیخر عالم افندیمز ، ابو سفیـانک امتحان
قابلی ضمـنـندـه : »

— « یا ابا سفیان! مسلمان اوـلـکـه سـلامـتـی بـولـهـسـکـه »
بیوردیلر. ابو سفیان ایـسـه :

— « یـالـاتـ وـعـزـ اـیـ نـهـیـاـمـ؟ »

جوابـی وـیرـمشـ وـعمـ مـکـرـمـلـیـلـهـ حـضـرـتـ فـارـوـقـکـ
اوـ مـسـئـلـهـ دـهـ کـیـ فـیـکـرـ وـ اـجـهـادـلـرـیـ دـهـ مـتـیـخـالـفـ بـولـنـشـ
اوـلـدـیـغـنـهـ باـقـهـ رـقـ اـنـدـنـ صـوـکـرـهـ رـسـالـتـنـاهـ اـفـنـدـیـمـزـ ،ـ عـبـاسـهـ .ـ

— « بوـکـیـجـهـ اـبـوـسـفـیـانـیـ چـادـرـکـدـهـ حـبـسـ وـتـوـقـیـفـ
ایـتـ دـهـ صـبـاـحـ یـانـهـ کـتـیـرـ اـیـجـابـیـهـ باـقـارـزـ »
امـرـیـنـیـ وـیرـمـشـدـرـهـ

ابو سفیان، او کیجه عباس‌ک جادرنده موقوف
 فالمشددر . صباحین عسکر اسلام، صباح نمازینک آبدستی
 ایچون مبادرت ایدرلرکن ابوسفیان برگره قورقش
 صوکره هپسی رسول الله مقتدیاً جماعتله نمازه طور و نجہ
 هنوز امامت وجاعت رکوع و سجود بیلمیان ابوسفیان،
 اسلام جماعتك ارکان صلاتنه امام هماملرینه صورت
 اطاعت و اتباعلرینه حیرله [بن، بونک کبی بر ملاک
 دها کوردم] دیکله برابر قریش ایچون عفو و امان
 مقصده اولوب اول مدیغنى اکلامسق عباس‌دن رجا
 ایلمشددر .

عباس، ابوسفیانی خیمه سعادته کتوردی . رسالتناه
 صلی علیه الاله افندیمز، اکا صوردی :
 — « یا ابا سفیان ! هنوز لاالله الاالله دیه جک وقت
 ایریشمدیمی ؟ »

ابو سفیان، جواب ویردی :

— « یا محمد [علیه الصلوٰۃ والسلام] سن نقدر
 کریم، نقدر حایم ایششک انام بایام سکا فدا اولسون !
 الهدن باشقه بر الله دها اولسیدی قریشك حالی بویله
 او بازدی »

بنی مکرم، تکرار صوردی :

— «يا محمد رسول الله ديه جڪل ڪلديهي؟»
 ابو سفيان، اکا قارشی بر از تلعم ايمک ايسته به رک:
 — «بونك ايچون بر از مهمت وير! زيرا هنوز
 شمه‌دن قورتيله مدم»
 ديرکن عباس، اني غيابه الجب هلاکه دوشور مامک
 او زره در حال يدکله‌دي. و زمين نصيحته:
 — «يا ابا سفيان! ويحک اسلم و اشهدان لا اله الا الله
 و ان محدا رسول الله قبل ان يضرب عنقك»
 ديدی. عباسك بوسوزی ايـهـم جـدـیـ و خـیرـخـواـهـانـهـ بر
 نصيحت، هـمـدهـ برـتـهـ دـیدـ عـظـیـمـ دـیـکـ اوـلـدـیـفـنـدنـ ابوـ
 سـفـيانـ اـرـاقـ اـظـهـارـ اـسـلامـ ايـتـدـیـ .

ابو سـفـيانـ طـرفـ اـشـرـفـ رسـالـتـبـناـهـيـدـنـ مهمـلتـ
 استـدـعـاسـنـدـهـ بـولـنـدـيـفـنـهـ اـعـتـدـهـ جـنـابـ فـارـوقـ،ـ شـمـشيرـ
 بدـسـتـ اوـلـدـيـفـنـ حـالـدـهـ خـيـمـهـ سـعـادـتـكـ خـارـجـنـدـهـ کـزـپـنـيرـ
 وـ:ـ [ـ آـهـ اـبـوـ سـفـيانـ اـنـ سـنـ شـمـدـيـ طـيـشـارـيـدـهـ اوـلـسـيـدـکـ
 بـوـيـلـهـ لـاـقـرـدـيـ اـيـدـهـ مـنـدـکـ]ـ دـيـهـ حدـتـنـدـنـ کـنـدـيـ کـنـدـيـهـ
 سـوـيـلـنـيرـ اـيـدـيـ .

ابو سـفـيانـ قـبـولـ اـسـلامـ اـيـتـدـيـکـ کـونـ عـينـ زـمانـهـ
 [ـ حـکـیـمـ بـنـ حـزـامـ]ـ اـیـلـهـ [ـ يـدـیـلـ بـنـ وـرـقاءـ]ـ دـخـیـ مـسـلـمـانـ
 اوـلـشـلـدرـ .

حکم، دیشندی که:

— « یار رسول الله! ناسک بر طاق او باشیله قوه
و عشیرتکی قیرمه: می کلدن؟ »

بوکا رسول الله صلی الله علیه وسلم :

— « قریش، بو باده اظلم و افجور در. سز، حدیثه
دهکی مصلحته منه فارشی غدر ایتدیکن. خزانه دن بنی
کعب عالمه حرم بیت الله دره ائم و عدوان ایله نبواهر
و نجاست ایتدیکن »

دیه بیوروب بدیل بن ورقه خزاعی :

— « و الله یار رسول الله! قریش، بزه غدر ایتمشلدر در.
اکر قریش، طرفدار لق ایتمش اول مسیدیلر بنی بکر، بزه
بو درلو ممامله ده بولنه من لردی »

دیه اصدقیق ایتدیکنندن حکم:

— « قد کنت یار رسول الله! حقیقاً ان تجعل عدتك
و کیدک اهوازن فائم ابعد رحمأ و اشد عداوة »

دیکه مجبور او لمیش بوکا حضرت بنی اکرم :

— « انى لارجو ان يجمعها لي ربی فتح مکه واهن از
الاسلام بهما و هزیمه هوازن و اخذ اموالهم وذر اریهم »

دیه مقابله ایتمشدر. ایشته بو صرده ده ایدی که

ابوسفیان:

— « يارسول الله! قريش، شو ايشدن كف يد ايله اعتزال ايتسهـل آمن ميدرلـن »
ديه صوردى، افندىز:

— « نعم من كف يده و اغلق داره فهو آمن =
اوت كيم كه الني بو ايشـدن كرى چكوب خانهـمى قپوسنى اوزرىنه قىاـهـ آمندر »

ديه ببوردى . حضرت عباس رضى الله عنهـده:

— « يا رسول الله! ان ابا سفيان رجل بحب الفخر
فاجعل له شيئاً = ابو سفيان ، فخر و مباهـاتى سور بر
آدمدر. بو كون كندو سـيـچـون مدار افتخار اولـهـ جـقـ
برـشـيلـهـ اـنـىـ مـتـازـ بـيـورـيـكـزـ تـاـكـهـ قـوـمـىـ يـلـتـنـدـهـ اـنـكـلـهـ اـفـتـخـارـ
ـايـتـسـونـ »

ديـدىـ . حـضـرـتـ پـيـغمـبـرـ :

— « نـعـمـ منـ دـخـلـ دـارـ اـبـيـ سـفـيـانـ فـهـوـ آـمـنـ وـمـنـ
دخل المسـيـجـدـ فـهـوـ آـمـنـ وـمـنـ الـقـيـ سـلاـحـ فـهـوـ آـمـنـ وـمـنـ
اغـلـقـ بـاـبـهـ فـهـوـ آـمـنـ وـمـنـ دـخـلـ دـارـ حـكـيمـ بنـ حـزـامـ
ـفـهـوـ آـمـنـ »

بيورـمشـ وـبرـلـواـ عـقـدـاـيلـهـ اـبـورـويـحـهـ يـهـ بالـاعـطاـ: [وـمـنـ
دخل تـحـتـ لـوـاءـ اـبـيـ روـيـحـةـ فـهـوـ آـمـنـ] دـيـهـ نـداـ اـيـتـسـنـىـ

اکا امر ایشندکدن سوکره ابو سفیان ایله حکیم و بدیلی
وادیشک طار بر محملنده طور دیروب عسکری کوسترسنی
عباس رضی الله عنہ امر صددنده افندیمز :

— « احتجبه عند حعلم الخیل حتی تمر به جنود الله
فیرها — ابو سفیانی اردونک بکه جکی طار بریره
کنورکه الهمک عسکری کورسون ،
بیورمشدر . »

خانه سنده هر کسک امین و آمن او ملری امتیازینک
قیمعتی تقدیر ایتمکله برابر خانه می قریش مستأمنلرندن
پک آز بر مقداریخی الله بیلوب او حالده طیش اریده پک
چوق کیمسه لرک قاله جقلریخی ابو سفیانک هر رض عتبه
علیا ایتمسی ، ابو رویمه به لواه الامان اعطاسنه سبب
او لمشدی .

عباس رضی الله عنہ ، ابو سفیانی الوب بر چکیده
کنوردی . ابو سفیان چکیده عسکرک مروریخی تماشا
ایتمکده عسکر دخی فوج فوج کلککده ایدی . بر بلوك
عسکر اشارله :

— « شو کیملردر ؟ »

دیدی . سوردینی بلوك ، سیف مسلول الهی حضرت
خالد رضی الله عنہ قومانداسی التتدہ بنی سلیمان بیک

نفرلى بر فرقه ايدى. حذایه کالدکارى آنده هېسى بر
اڭزى دن تىكىيەر كېتىرىدىلر .

عباس، ابو سفيانه :

— « خالد بن الوليد »

ديه جواب ويردى. ابو سفيان :

— « ها شو بزم وليدك او غلى خالدى ؟ »

ديدى. عباس :

— « اوت »

ديدى .

خالدك او فرقەسىندن صوڭره [زىير بن العوام]
رضى عنه السلام حضرتلىرىنىڭ درت يوز نفرى حاوى
زىرھلى مهاجرىن يېكتىرى دىخى حذایه کالوب كىذلك
تىكىيەر آلېركن ابو سفيان :

— « بۇنلۇر كېيمىلدر ؟ »

ديدى عباس :

— « زىير بن العوام »

جوابى ويرنجە ابو سفيان :

— « ها ھمشىرە زادە كىزى ؟ »

ديوب [اوت] جوابى الدى .

اندر صوکره [ابو ذر الغفاری] حضر تاریخ بی
غفار فرقه‌سی کیبور ایدی . ابو سفیان صوردی :
— « بونلر کیمدر ؟ »

عباس :

— « بی غفار ! »

جوابی ویرمکله ابو سفیان :

— « [مالی والغفار] یعنی اندرله یانهزده چشم‌شمنز
یوقدر » دیدی .

اندرزده صوکره خزاعه قبیله‌ستک مهم برشعبه‌سی
بولنان بی کبعدن بشیوز نفر سواری و آنی متعاقب سکن
یوز نفر مزینه تیرانداز لری و اندرک از قه‌سندن ده بی
لیث ایله بی ضمراه‌تک درت یوز نفر دلاور لری چدی .
انلدن صوکره بی اشجع کیبور ایدی . ابو سفیان
صوردی :

— « بونلر کیمدر ؟ »

عباس :

— « بی اشجع ! »

دیدی . ابو سفیان اظهار استغراب ایتدی :

— « سبحان الله محمد [عليه الصلوة والسلام] كاك
قوى دشمني انلر ايديلر شمدى مطیع اولدیلر »
عباس، او زمان اکا جواباً :
— « نور اسلام، انلرک قلبیرینی منور ایتمش که او ده
اللهک بر فضل و عنایتیدر »

دیدی. ابوسفیان حیرتندہ قالمشدی! ملی ویا خود جبلی بعض
اسبابدن طولایی چوق زماندنبرو یانلرنده منافترت موجود
اولان بونجه قبائل مختلفه بی از زمان ایچنده اداره و احده
آلتنه الوب خبر ستر جهه مکدیه دکین همان سوق ایده.
بیانمک نه بیوک اقتداره توقف ایده جکی ملاحظه سیله
ذهنی اشغال ایتمش طور بیور ایدی !

ابو سفیان شو ملاحظات ایله مشغول ایکن اصل
موکب هایون قارشیدن ظهور ایتمشدرا! که سواریلرک
و زرهلیلرک منتخبلرندن اولمک او زره بشیلک نفرلی بر
فرقة مخصوصه ایدی .

فیخر کائنات اف دیز حضرتی ، قصواء نام ناقه
هایونلرینه شرف انداز اولدقلری حالده امام جلیل
الهمام والآلرنده [سعده بن عباده] رضی الله عنـه رایت
سمادتی طوتیور و طرف اشرف یمیننده صدیق اکبر ،

جانب سی المذاق یزارنده [اسید بن حضیر] رضی الله تعالیٰ عنہما حضرتاری ، شرف مصاحبۃ ایله مترشّف بولیورلر ایدی . مهاجرین و انصار کرام حضراتی ده کیمی راجل، کیمی را کب اول حضرتک اطرافی احاطه ایدوب جملة تکیر لرلہ کایورلر دی .

صداء تکیر کفصاده حاصل ایتدیکی عکس واهتزازک تمايان اولان قدسيتی ، [لولاک لولاک ما خلقت الافلاک] سریجی تشریخ ایتمکده و شو موک مغبوط الکواکبی لسان نصرت [علیک عون الله] دیه القشام مقدمه ایدی ! ابو سفیان موک هایونی اویله بر هئیته کورر ایکن غباء :

— « یا ابا الفضل ! لقد اصبح ملک ابن اخيك ملکا عظیماً = یا ابا الفضل ! برادر زاده کاك ملک وسلطنتی بیومشدرا ! »

دیکله عباس، اني :

— « صوص ! او سلطنت دکل نبوتدره سوزیله رد ایتدیکنندن ابو سفیان دخی : — « اوت نبوتدر »

دیه سوزیجی دکشیدر مشدر ! موک هایون ارتق

ياقلاشمشدی ! ابوسفیانک موکب سائزده کورمديکي
برهيدله کاپور ايدي .

فرقه انصارك علمداری بولنان [سعد بن عباده]
حضرتلري راتی حامل اولدينی حالده ابوسفیانک خداسته
کلاديکي زمان :

— « يا ابا سفیان ! اليوم يوم الملحمة ! اليوم
تستحل الكعبه »

ديه سويامش ايدي . ابو سفیان ، سعدك بو تهدیديله
دھشتله ايجنده قالمگله عباسه توجه ايدرک :

— « حبذا يوم الدمار »

دەشدەر . موکب همایون تمام خدايە كىشىدی . ابوسفیان ،
او آنده حضور رسالتە كىدەرك معرض شكارىتە :

— « لم تعلم ما قال سعد بن عبادة ؟ »
ديرکن وارد اولان :

— « ما قال ؟ »

كلام استفهام نبويسنه مقابل سعدك بياناتى ايراد
ايمش واكا قارشى طرف اشرف رسالندن :

— « كذب سعد . ولكن هذا يوم يعظم الله فيه الكعبه
و يوم تكسى فيه الكعبه »

جواب تبشیرىني المتدر محمدبن اسحقك روایته کوره :

سعد حضرت آنونک ابوسفیانہ اولانہ بیدی جی مہاجر بن کرامدن
بڑی [عمر الفاروق رضی اللہ تعالیٰ عنہ (۶)] ایش-جده رک
حضرور رسالت پناہی یہ کیتھی دی۔ و :
— « یا رسول اللہ ما آمن ان یکون سعد فی
قریش)

دیه بیان رأی و مطالعه ایندی. اندن سوکره رسول
مکرم اندیزده جناب علی بی :

— «ادرکه! فیخذ الرایة منه! فکن انت تدخل همه»
فرمانیله بالا رسال سعدک الدن رایت سعادتی
الدیرمشدر . فقط شو شرف عامداریدن محرومیت ،
سعدک خاطرینی تغیرایده جی . لااحظه سیله رایت ، او غایی
قیس بن سعده ویرلدی . سعد حضرتلری عامدارلقده
رضاء شریف رسالتپناهی به موافق صورته او غانک ایفای
وظیفه ایده بیلمسندن امین اوله میروق اندن الخسنه رجا
ایستدی امک اوزربینه قیدسدن نزع ایله زیر بن الموم
حضرتلریه آسلام ایدلادی .

[ه] قال ابن هشام : الرجل المذكور هو عمر .

بۇكاڭىچى يە دكىن حركت اسلامىيەدن قريش خىردار اوله ما مامىشدى انجىق اردونك ذى طوادەكى توافقى اشنانىدە قريش شېھەلەتكەن تحقىق كىيفىتە قىام ايدىرگەن علیهمىرىيە واقع اولان حركىتىن معلومات الله يىلىملىرىلار ابوسفيان دە عباستك يانىدىن ايزىلەرق مىكەيە طوغىرى سرعتلە كىتىدى.

قريش ايىسە انك باشنى طوپلانوب دىدىيلر :

— « يا بابا سفيان ! كلان كىمدر ؟ »

ابوسفيان :

— « واى حالكىزە كەقارشۇ طورەمە جەغكىز بىرقوت ايلە محمد او زرىيەكىزە كلىيور ! »

دېرىجى انلىرى مىزدەلەدى ! اندىن صوڭرى قريش :

— « محمد نە دىدى ؟ »

دېرىجى صوروب :

— « ابوسفيانك خانەسىنە، مىسجىدە كىرنلىر و خانەسىنە

او طوروب قىوسى قاپايانلىر امىندر دىدىي »

جوابىخى اليرلىرىكەن خدت و حىرتلىرىندىن :

— « الله ، سىنى رذىيل ايتىسون ! بۇناصل خىردرەك

بىزە سوپىليورسىك ! »

دىدىيلر. ابوسفيان ، باشقە چارە بولەمەرق :

— « ای جماعت ! قبول اسلام ایدیکز اسلامتی بولورسکز »

دینشده . او زمان زوجه‌سی معموده هند، حدشدن شجوم ایدوب ابو سفیانک صقالی طوندی . و :

— « ای آل غالب شو معتهوه حریفی اولدیریکز . » دیه باغیردی . ابوسفیان :

— « براق صقالی ! والله مسامان اولمزسک قتل اولورسک ! هایدی کیت یریکه او طور ا »

تیریدیله انى بالاسکات خانه‌سنہ اعنام ایتمک ارزوسنده بولاندی . هنده خانه‌سنہ قاپاندی

مکه خلقی هیجان عظیم استیلا اینشده . کیمی ابو سفیانک خانه‌سنہ، کیمی حرم شریفه، کیمی کندی خانه‌سنہ قاپانیر، کیمی ده حیران و سرگردان طولاشیر ایدی . مع ما فيه ابوسفیانک اسلامی سبیله اکثر قریش، مسلمانان لغه مائل اولمشیدی [سهیل بن عمرو، عکرمہ ابن ابی جهل، صفوان امیه] بخی بکر ایله بخی حارث و بخی هذیل، احابیش قبیله لرندن بر مقدار عسکر ایله اسفل مکده خنده نام محلده محاربیه حاضر لندیلر .

حضرت زید بن العوام رضی عنہ السلام مهاجرین کرام ایله برابر [ثنیۃ علیا] دن کیروب خاصه سنیجانی

جوندہ دیکمکه و رسول الله کندو سنه یت شنجه یه قدر
 ایلوویه وار مامغه و اسلم ، غفار ، جهینه ، مزینه و قبائل
 سائزه عسا کریله برابر خالد بن الولید حضر تلرینک ده .
 اسفل مکده واقع [لیطه ، خنده] یولاریله کیروب
 سنیجانی بیوتک طشر دسنده دیکمکه طرف اشرف رسالتدن .
 مأمور او لمشلدی ابو عبیده عامر بن عبد الله الجراح حضر تلری .
 دخی بر جماعت ایله اهل مکنک سلاح ساز طاقنک او زرینه .
 بطن وادی یولاندن حرکت ایده جکدی قریش طرف ندن
 تشهیر سلاح ایدلندیکه محاربه و قوعه کتیر لاما می امراء
 مشارالیم حضراتنه شدیداً امر و تنبیه او لندی . بناءً
 علیه کیمسه یه تعرض ایدلیه رک کمال آداب و تعظیم ایله
 مکه مکرمه یه کیرمک او زره اردوی هایون قول قول
 یورودی . سردار کتبیه اصفیاء حضرت حبیب کبریاء
 افندیمز دخی [اذاخر] طریقیله مکه مکرمه یه توجه
 بیوردی . ذی طواده مجتمع اولان عسکر مسلمینی و هر
 برینک امر دینده ابراز ایتدیکی اطاعت جانسیارانه
 و بسالت فدا کارانه سفی و برده حین هجرتده مکده
 و مکه یه لارنده مصادف اولدقلی احوالی و بوکون
 حق هایون نرنده تجلیساز اولان لعاف عال العال ذو الجلالی

موازنه و ملاحظه ايدرکن حس شکران ايله حاصل او لان تواضعه ناشي سرمعالي افسر رسالت پناهيلري بني اول قدر اشاغي به اکشلردي . که مبارک طيبة شريمه لوري نافه همابونلري ينك بالانه ايريشمدي . اهل مکه تعرضه جرهت ايده مدی . النجق خندمه ده خالده قارشی طوره مش او لان مکمل و متفقلري تشهير سلاح ايتديلر بالضروره مقابله ايديله رك جميتری طاغي دلشدر .

جمعيت منهزمه فراريلري ينك بر او جي مسجد الحرام قپوسنه قریب حزوره محله منهی او لمشدی .

ذى طوادن حرکت بيوريله جنى انساده و دیکر بر روایته کوره مکدید خوله ندن صوکره افدي Miz ، ابو هریره واسطه سيله انصار کرامي حضور عاليه لريته چادردي و محضر انصارده قريشی مراد ايده رك :

— « قريش قومنك او باشني کورور ميسکن؟ »
دیدکدن صوکره مبارک برالي — مقبول مفروضي
بیچر کي — دیکر الی او زرنده حرکت ايتديله رك :
— « احصد و هم حصدآ حتى توافقني بالصفا =
— اندری اکين بیچر کي بیچیکن ! تا که صفاده
بکا ملاقي او لجه يه دیکن ! »

دیه اجرای قفال ایچون انصار کرامه اجازت ویردی اشبو
اجازتک دخول مکدهن صوکره خدمه ده خالده قارشی بعض
اهل مکدنک حرکات او باشانسی او زرینه شرف صدور ایتمش
اولدینی ده مرودیدر .

ابو هریره دیر ایدی که :

— « اجازت او زرینه بز در حال یورودک الیمزه
کجئی اولدیردک »

ابوسفیان، ایشته اویله دهشتی بر حاله حضور عالیه
کیره رک معرض شکایتده: « ایحیت خضراء قریش لا قریش
بعدالیوم = قریش کیزیده لرینک قانی دوکولدی قالمدی »
دیدیکچون طرف اشرف رسالتدن: [من اغلق بابه فهو آمن]
عباره شریفه سیله تائید امان بیورلمشدر .

خدمه ده او کون اهل مکه و متفقلن دن یکرمی اوچ
مقتول و اهل اسلامنده « کرزبن جابر الفهری » ایله
« حبیش بن الاشعري » حضرتلى شهید اولمشدر .
مشارالهم حضرت خالدک فرقه سندن آز آیری دوشمش
بولند قلرى حالده دشمن الله کچه زک قتل ایدلشلدی .
خدمه ده بولنق او زرہ اهل مکدن چماس نامنده
بری سلاحلنوب خانه سندن چیقار کن زوجه سی اکا :

— « نزدیکی بورسک ؟ »

دەش او دە:

— اهل اسلامدن سکا بر خدمتکار کتی و مک ! —
جو اپنی ویرمشدی ۔

قریش بوزل-اینی و قیوسنی قایاک امین اولدینگن-ک
اعلان ایدل-ایکی اشناهه تلاش ایله کاوب زوچه سنه:

— «قاری! قپویی قابا! که قپوسنی قاپایان، امیندر»
دیرکن زوجه‌سی:

— « هانی خدمتکار کتیره چک ایدک قاپوده می برآقدک ؟ »

دیه استهزا ایتدیکنندن جهاس، بیان معدترت صددنده :

وانت لو شهد تنا بالخدمه

اذفر صفوان وفر عکرمه

و او نزد قائم کا المؤتمہ۔

وَاسْتَقْدَمْتُ بِالسِّوْفِ الْمُسْلِمِ.

نقطة كل ساعد و حمامة

خَمَّاً وَلَا تَسْعَ إِلَّا غَمْدَه

ابن خلدون و همایون

لـ تخطـة فـ الـمـ اـذـ، كـ

انسان و اندیشه

جواب شاعر اہسنی ویردی ۔

رسول اکرم اف دیمز ، حضرت خالدک دست پر زور جلا دتنده قلنچ پاز لادیغی کور مسیله امر و تنبیه عالیلرینه قارشی ملحوظ او لان حرکت دن استفسار ضمتنده در حال آدم کون دردی . سبب قبال ، جواباً کندیلرینه عرض واعلام او لنه رق : [قضاء الله خیر] دیه سکوت بیور دیلر خالدک مصادف او لدینی من احجه و مقاتله دن بشقه مقاومته تصادف او لنه قسزین اردوی همایون طاق طاق مکه یه کیر دی . حضرت فاتح ام القری ، کداء یاخود اسفل مکده کدیدن دخول ایله حجونه مو اصلت ایدوب راحله همایون لرندن ایندی .

ودریدن معمول اوله رق قوریلان خیمه خاصه سعادتلرینه کیر دی . مبارک الارندن و بوزلرندن توزی سیلدی . صوکره خیمه سعادت ده دیکر روایته کوره ام هانی بنت ابی طالب خانه سنه عنیتله انه غسل ایدوب سکن رکعت نماز قیلدی و بعده سلاحله نی طاقندی قوشاندی . باشه مغفره نی کیدی و راحله سنه بینه رک او ایله بر هیئت و هیئتله حرکت بیور دی که میان شده سیف شریفلری ، سر سعادت افسر لرنده سیاه عمامه لی مغفرلری ، جانب یمیننده ابو بکر الصدیق ، جانب یسارنده اسید بن حضیر ،

رکاب هماؤ نفر نده بلال ایله نهان ابن ابی طماح، رضوان الله علیهم اجمعین حضراتی بولنقده ایدیلر . وجہ پاٹ تابنا کاری، او عمماه سیاه التدھ غمامه سیاه ایخندن شعشعه باش ظهور او لان نیرالسماه کی ابور قدر سیتھ لمعان ایتمکده ایدی جبو ندن خندمه به قدر آتلولر صفت با غالایوب جمله سی او حضرتک شرف مرورینه استظرار ایدر وضع او زره بوانیو رلو ایدی . موکب همایون، صفلر ارمستان خطاوه خطوه ایلر و لمکده و حبیب خدا صوت لین و ترجیع کزین ایله سوره انا فتحنایی تلاوت ایتمکده ایدی . کعبه معظمہ کوروندیکی آنده [الله اَكْبَر] دیدیکنندن جماعت اصحاب کرامه تکییر کتیر دیلر اصحاب کزینک براغز دن تکییر کتیر ملرندن تحصل ایدن صداء دهشت اداء طاغلری ایکلتمش و اودیة ام القری ، صانکه موکب همایونی « خوش کالدیکز » دیه القشلامش ایدی .

بی احرام اولدینی حالمه حرم شریف بیت الله کلوب حجر الاسود حذاسنه حین وصوله بد سعادتلر نده بولنان کوچوک بر دکنک ایلا حجری استلام و تکییر بیور دیلر

* * *

او کون يوم جمعه ایدی و عید فطره اون کون

فالمتشيدی . بیت اللهی یدی دفعه طواف ایتدی . طوافده
اصحاب کرام ، افندیمزک مبارک ایزینه باصوب اردنجه
کیدرلردى . او زمان ابوسفیان ، بر محمدە طواف اهل اسلامى
تماشا ایمکدە ایدی کندي کندينه : [آه بر اردو دها
طوپلاسەم دە شو آدمە حربە باش-لاسەم نصل اولور]
دیدی . ابوسفیان ، او ملاحظەدە ایکن افندیز ، آنک
یانىدن چکیور ایدی یوزىنه باقىرق : [او آدم ، سنى يىنه
تذليل ایدر] بیوردى . بوسوزدن ابوسفیان ، توبه و
استغفار ایتىكىن صوکره : [حقا پىغمېرسك ف الواقع
قلبىمده او يىلە بر قورتى وار ایدی] دىه اعتراض جرم
ایتىشدى !

فضاله بن عمرو بن الملوح الابى دخى اثناء طوافده
سوء نيتله ياواشىجه ياقلاش-مقدە او لىدىنى كشف و تقرس
بیوريلوب انى اشغال واسکات ضمتنىدە :

[فضاله ميسك] بیوردى . فضاله دە [اوت] ديركىن
رسول اکرم : [ندوشونىورسک] دىھ صوردى او دە : [دوشونىدىكم
يوق انجق ذكر الله ايلە مشغولم] ديدىسىدە افندىمزامك
جوابىنە مقابىل تابسم ایتىدی . و : [ذهنكىدە قوردىغىڭ
شىدىن توبه ايت] بیورەقلە برابر مبارك انى فضاله نك

کوکی او زرینه قوید یعنده سینه پر کینه سنده کی قورتی در حال زائل اوله رق ایماشک آمدن صوکر مرسوخ پیدا استدیکنی بعده کندیسی حکایه ایامشدر.

افدیز ، طوائفه دست شربه لرنده بولان قصیب [دکنک] ایله رکن شریفی استلام بیوردی طوائفه صوکره باب البیته راحله سعاد تاریخی از اخه ایلدی . حول یئنده او زمان سنه نک گونلری عدد نجده او چیوز التمیش عدد ستم مجسم موضوع ایدی . انلری محو ایتمک او زرده دست همایونلرنده کی دکنک ایله برد بر اصنام من قومیه اشارت و [جاء الحق وزهق الباطل ان الباطل کان زهوقا] آیت کریمه سی تلاوت بیورد لردی . اشارت علیه اصنامک یوزی طرفه طوغزی واقع اوله یعنی حاله بتلر ارقه لری اوستنه وارقه جهت لرینه طوغزی اوله یعنی حالده یوزلری اوستنه ییقیلوب دوشتر لردی ! . صنمبلر ایسه ایاقلر مدن قورشون قلای کبی شیلر له قوتی یا پشم دیر لمش ایدیلر ! اصنام تمام آقیرلادی حول الحرم هر درلو خسایس آناردن تعطیه ایدلدی .

اعظم الاصنام اولان ، «هبل» قیریلور ایکن زیر بن العوام حضرت لری ، ابوسفیانه تعریض حدندنه :

هـ سنك احـدده وجودـيله افـتخار ايـديـك هـبـلى
كورـيـورـمـينـك دـيمـشـدى . ابو سـفيـان اـظـهـار مـحـجوـبـيت
ايـدهـرك : « اـرـتق تـوبـيـخـى بـرـاق يـازـير ! اـكـرـ محمدـك
اـهـنـدن باـشـقـهـ الـهـ اوـلـسـيـدـى ايـشـلـر باـشـقـهـ دـرـلـوـ اوـلـورـاـيدـى »
جـوابـجـى وـيرـدى .

افـديـز ، حاجـبـلـرـدـن معـيـتـ سـذـيـهـلـرـنـدـهـ بـولـانـ عـمـانـ
ابـنـ اـبـيـ طـاهـرـدـنـ بـيـتـ مـعـظـمـكـ مـفـتـاحـيـ اـيـسـتـدـى . اوـدـهـ
والـدـهـسـىـ « سـلاـفـهـ بـنـتـ سـعـدـ » لـكـ يـانـهـ كـيـدـوبـ مـفـتـاحـىـ
آنـدـنـ اـيـسـتـدـى . سـلاـفـهـ بـرـكـرـهـ اـمـتـاعـ اـيـدرـ كـيـ اوـلـدـيـسـدـهـ
باـتـهـدـيدـ انـنـدـنـ الـهـرـقـ رـسـوـلـ اللـهـهـ كـيـتـيرـدـىـ وـ وـيـرـمـكـ
اوـزـرـهـ انـىـ اوـزـادـيـرـكـنـ عـبـاسـ حـضـرـتـلـرـىـ حاجـبـلـكـ دـخـىـ
خـدـمـتـ سـقـاـيـتـهـ عـلـاـوـهـ سـيـلـهـ بـنـيـ عـبـدـالـمـطـلـبـهـ تـخـصـيـصـ بـيـورـلـسـنـىـ
اـسـتـدـعـاـ ايـتـيـكـنـدـنـ عـمـانـ مـفـتـاحـىـ وـيـرـمـكـنـ جـايـهـرـقـ انـىـ
كـيـرـىـ چـكـدـىـ حـضـرـتـ عـلـىـ اوـآنـدـهـ : [يـاـ رـسـوـلـ اللـهـ !
حـاجـبـلـكـ خـدـمـتـىـ اـهـلـ بـيـتـكـهـ تـخـصـيـصـ ايـتـاـيـسـكـزـ] دـيمـشـ
بـولـنـدـىـ . بـونـكـ اوـزـرـيـنـهـ رـسـوـلـ اـكـرمـ صـلـىـ اللـهـ تـعـالـىـ عـلـيـهـ
وـسـلـمـ اـفـديـزـ : [يـاـ عـمـانـ ! اللـهـهـ وـيـوـمـ قـيـامـتـهـ اـيـمـانـ اـيـتـدـكـ
اـيـسـهـ مـفـتـاحـىـ وـيـرـ !] دـيـدـىـ . عـمـانـ ، انـدـنـ صـوـكـرـهـ :
— « آـلـ اـمـانـتـلـهـ ! »

دیمرک مفتاحی ویردی . النجف آباد و اجدادیه مخصوص او
اولان خدمتک الندن گیده حکمه دائزوزلری ایشندیکه
محزون و متألم او لپور ایدی . عنانک شوامتابعی او زرینه
حضرت علی ، امک قولنی بوكه زک الندن مفتاحی زورایله
الدینی سعید بن المسیب ، روایت ایشدر رسول الله
صلی الله علیه وسلم ، بیت معظمه به کیر من دن اول ایچنده کی
سنبلرک اخراجی امرایتدی و داخل کعبه نک دیوارنده
منقوش اولازن سورتلری سیلملری ایچون حضرت عمر
ایله عنان بن ابی طلحه نی کوندردی انلرده صور مد کوره نی
محو ایتدیلار . یالکنر لالرنده ازلام اولدینی حالده تصویر
ایدلش بولنان ابراهیم و اسماعیل عائیما السلامک
صورتلری ابا ایلدیلار ابو طلحه او غماری ، پتی
کندیلرندن باشقه سی آچه من ظن ایدرلر کن سید البطحاء
افندیمزر کیردی . و ازدحام اولمامق ایچون امر ایدوب
باب الیتی او زرلرندن قاباندی .

معیت سندیه لرنده «اسامه بن زید، بلال حبشی، عثمان بن طلیحه، بولنیور لردنی. جدران کعبه ده منقوش اولان- دیکر بر روایت کوره مجسم و مهییکل بولنان - اوایکی تصویری کوره رک نیچون محو و یا اخراج این دکاری خی

عمردن صوردى. عمر اکا جزءت ایده مديکنى سو يلدى.
ازلام ايله قطعاً ۱- تقسام ايتدكارى حالدە كفار قريشك
او يله بر طرزده انلرى تصوير ايتدكارندن وياخود انلره
الداندقلرندن طولاني حقولنده نقريع مخصوص او لهرق:
[قاتلهم الله اما والله لقد عاموا انهم االم يستقسمها به اقط]
بيوردى. و هان محو ايتك او زره اسامى يه صو امر
ايتدى.

ایچریده برخیلی مدت مکث و آرام ایندیلر. رسول
صاحب الیت افندیز، داخل بیته نماز دخی قیلدیلر.
نمازده قبیله مقابله اولان جداره توجه ایتشدی. فقط
قاج رکعت نماز قیلدیغی تعیین اولنه مدی. نماز و دعادن
صوکره چیقدی. ایشیکده طوردی و قپونک ایکی طرفی
اللریله طوتندی. خالد بن الولید، خلقک تراجم واژد حامنی
قبودن منع و دفع ایتمکده ایدی. مفتاح کعبه، افندیزک
النده و صاحی عثمانه اعاده ایدلک اوزره ایدی او دو قیقدم.

حضرت علی، سدانستک یعنی حجابت یهات ده سفایه ز منز
خدمته علاوه بـ جـ عـ بـ الدـ اـ طـ اـ بـ وـ بـ رـ مـ سـ نـ اـ سـ دـ هـ اـ يـ لـ دـ يـ
فقط بـ وـ کـ قـ اـ فـ اـ رـ شـ اـ اـ فـ سـ دـ يـ مـ زـ اوـ کـ وـ کـ رـ مـ وـ وـ فـ اـ زـ مـ اـ فـ
اـ وـ لـ دـ يـ نـ بـ يـ اـ سـ لـ اـ عـ هـ اـ نـ اـ اـ رـ اـ تـ وـ بـ مـ فـ تـ اـ سـ اـ کـ اـ کـ :
دـ خـ دـ وـ هـ اـ يـ بـ جـ طـ لـ حـ اـ ! خـ الـ دـ دـ مـ الـ دـ دـ لـ اـ يـ تـ عـ هـ اـ
مـ نـ کـ الـ اـ ظـ اـ نـ دـ يـ بـ اـ عـ اـ دـ اـ دـ کـ دـ نـ باـ شـ قـ هـ خـ دـ مـ ذـ کـ وـ رـ دـ يـ
اـ خـ رـ کـ الـ لـ يـ بـ جـ مـ نـ عـ مـ دـ اـ خـ لـ سـ نـ جـ نـ اـ بـ حـ قـ جـ لـ
وـ عـ لـ عـ [انـ اللهـ يـ اـ مـ رـ کـ انـ تـؤـ دـ وـ اـ الـ اـ مـ اـ مـ اـ اـ الـ هـ اـ اـ هـ ..]
آـ يـ تـ کـ رـ يـ مـ سـ لـ اـ مـ وـ فـ رـ مـ اـ نـ بـ بـ يـ وـ رـ مـ شـ دـ رـ .

عـ هـ اـ نـ ، مـ فـ تـ اـ سـ اـ حـ اـ آـ وـ بـ دـ کـ يـ کـ لـ جـ کـ اـ نـ اـ دـ ا~
رـ سـ اـ بـ نـ اـ هـ اـ فـ دـ يـ مـ زـ ، اـ کـ اـ خـ طـ بـ اـ بـ :
— «اـ لمـ يـ کـنـ الذـىـ قـ لـتـ لـكـ ؟»
بـ يـ وـ رـ دـ يـ لـ رـ .

سـ بـ بـ — هـ جـ رـ تـ دـ نـ اوـ لـ مـ کـ هـ اوـ دـ اـ عـ ء
نـ هـ جـ الصـ وـ اـ بـ هـ دـ اـ يـ دـ اـ هـ اـ فـ دـ يـ مـ زـ ، بـ رـ کـ وـ نـ عـ هـ اـ نـ رـ اـ سـ کـ هـ رـ کـ
اـ نـ دـ يـ نـ دـ عـ وـ تـ دـ اـ يـ تـ دـ ئـ دـ ئـ ،

عـ هـ اـ نـ ، بـ رـ طـ وـ رـ اـ سـ تـ کـ بـ اـ رـ اـ يـ لـ هـ :

— «يـ اـ مـ حـ مـ [عـ لـ يـ هـ الـ صـ لـ وـ وـ السـ لـ اـ مـ] شـ اـ يـ اـ نـ تعـ جـ بـ دـ رـ کـ
بـ نـ سـ کـ مـ تـ اـ بـ عـ تـ مـ اـ رـ زـ وـ اـ يـ دـ هـ بـ يـ وـ رـ سـ کـ حـ الـ بـ وـ کـ سـ نـ قـ وـ مـ کـ
دـ يـ نـ هـ مـ خـ الـ فـ تـ وـ دـ يـ آـ خـ رـیـ اـ حـ دـ اـ ثـ اـ بـ تـ دـ کـ »

دیہ جواب ویردی ۔

بمحاوره دن صوکره ایدی ینه برکون امام المرسلین
افندیمز، ناس ایله برابر کعبه معظمه یه دخول ارزو سیله
باب کعبه یه کانیجه عثمان، حق نبویده بعض مرتبه عنف
وغاظت کوست دیگن دن افندیمز، اکا مقابله الترام حلم
وسکوت الدهرک :

— «لِعَلَّكُمْ سترُى هذَا الْمَفْتَاحَ يَوْمًاٌ بِيَدِي اَضْعَفْهُ» حَيْثُ

شُدَّت

پیوردی. عهان، بونی استبعاد صددنده:

— «لقد هلاكت قريش يومئذ وذلت»

دیدی. قریشک او حالده واکونده کسب مسعودیت

ایده جگنی بیان ایچون افندیمز دخی:

— «بل عمرت يومئذ و عزت»

دید کدن بکره کعبه به کیر میشیدی . کلام نبوی ، عہمانک
پیوره کنده یو طو ، ورق امر موعدک عقیب محا اوره ده
همان حادث و حاصل اوله جنی خوفیله مفتاحی الدن کیدر .
مامک او زره او نقیقہ دن اعتباراً اسلامه میل ایتمش
بولندیینی حالده قومنک زجر و تحذیریله سکزنجی سننه
شجر به به قدر مسلمان اوله مامشد .

عنمان دير ايدي كه : حضرت پیغمبر ، بکا خطاباً «الم
یکن الذي نقلت ناث» دینجه مکرمه قبل الهجره
سویامش اولدقلری : «یاععنان ! اعلان ستری هذا المفتح
یوماً سیدی اضعه حيث شئت» کلامی در خاطر ايدرک :
«اوت یار رسول الله! شهادت ايدرم که سن حق رسول
الله سک» دیدم ايدي .

رسول اکرم افدي Miz ، بیت خدادون چيتد قد نصو کرم
ایشیکده طور دقلری حالده : [لا إلہ إلّا اللہ وَحْدَه لَا شریک
لَهُ، صدق وعده ونصر عبده . وهزم الاحزاب وحدمه]
دیدی . خاق، حول بیت الله -ده مجتمع واهل مکه ،
حق‌لنده او لنه حق معامله‌دن اندیشناک ايديلر . بیوردی که :
«کندی حق‌لنده اکزدنه در لو معامله می ملاحظه ايذسکز؟»
بوکا :

— «نقول خیراً و نظن خيراً»

جواني ويرمليه افدي Miz دخن همان او آنده :

— «اذهبوا فاتم الطلقاء»

ديه اعلان ايديکي عن و عمومی ايده برابر برده
خطبه او قويه رق خطبه دجه اهایتك عادات و رسونی وبالخاصه
ربایي نهی ايتدی . و احکام قصاصی و دیات مغلظه و

و مخففه ي و شبهه عمده و خطاني اكلا تدى . جاهليت زمانندن
قالمه دعوالرك بطلاننه حكم ايتدى و بوكافر ايچون بر
مسلمك قتل ايديله ميه جكىنى ، اختلاف دين و ملتك مانع
ارث او له جغنى ، دعاوبده دائماً مدعى يه يىنه و منىكره يىمين
تكليفي لازم كله جكىنى اوچ كىچەلك مسافىي يه قادىنلرڭ بلا
محرم سفر ايتمارىنى ، بعد العصر حين غروبده وبعد الصبح
حين طلوعده صلات و يوم الاضحى يه ايله يوم الفطر ده
صيام جائز او له ميه جغنى امر واخطار دن صو كىرىم بىوردى كەز
اي قريش ! نسب سبىلە اولان مفاخرت جاهلييە
بناب حق ، سزدن او زق ايتدى . او مقوله مفاخر تىله
خلقه قارشى ئىكىر و تعلمى ترك ايديكىز زيرا جىملە خلقى ،
آدم عليه السلامك او غلار يىدر آدم اي سە طورا قدن مخلوق دەر
بى آدمك برى بىندن فضل و زىيادە لىكلارى انجق تھوى
ايلىدەر [يا ايها الناس ! انا خلقناكم من ذكر و انثى و جعلناكم
شعوباً و قبائل لتعارفوا ان اكر مكم عند الله اهناكم ان الله
علم خير] او قودى .

حضرت ابو بکر الصدیق افندیزک بدربی ابو
قیحافه نک قبول اسلامی ، مخدوم مکرم نک دلایله
ایشته بو ائناده واقع اولمشدر . حضرت صدیق ، بابا می
ابو قیحافهی النـدن طوتب حضور سـعادـه کـتـیرـدـی

افندیز : [هلا تركت الشیخ فی بیته حتی اکون انا آتیه] دیه بیوردی صدایق ، انى بیشکا در سالته او طور دیدی . رسول الله . مبارکه الاریا به صدر ابی قحافه یی مسح ایدوب کن دوسته اسلام تکلیف ایلدی ابو قحافه ده مسلمان اولدی ابو قحافه بک صابری سقالی اختیار لغتندن بم بیاض او مشدی افندیز : [غیر و هما و جنبو هما بالسوارد] دیه خضاب امر بیوردی .

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ، صفائیه چیقوپ او طور دی حضرت فاروق دخی امک آلت طرفندہ او طور دی . اندن صوکره ناس بور بور رسول الله بیعت ایتمکه باشладیلر . ارکلار یالکلز اسلام و جهاد او زرینه بیعت ایتدیلر ، حضرت نبی هکرم انلرک الله و رسوله اطاعت ایتملری او زرینه بیعتلری خی قبول ایتدی .

بیمه الرجال تمام اولدقدن صوکره نوبت قادرینلره کلکله حضرت علی کرم الله وجھه نک همشیره سی « ام هانی » بنت ابی طالب » عاص بن امیه نک قیزی [ام حبیب] و عتاب بن اسید ک خاله لری اروی ، عاتکه ، و حارث بن هشام ک قیزی عکرمه ابن ابی جهم لک زوجه سی « ام حکیم » و خالد بن الولید ک همشیره سی « فاخته » کبی نسوان قریشدن

شان واعتبار خصوصنده برگونه امتیازی او لاندر، نسوان سائره نک او کارینه دوشوب حضور پر نور رسالته کل دیلر .

ابوسفیا بک زوجه سی هند دخی تبدیل شکل و قیافته مقتکرها ولد یعنی حالده قادرینلرک ارمه سنه صو قیلوب کلشدی ! قادرینلرک بیعتلری او بے اباده شرفیزول ایدن : [یا ایها النبی ! اذا جاءك المؤمنات يباينك على ان لا يشرکن بالله شيئاً ولا يسرقن ولا يزنين ولا يقتلن اولاً دهن ولا يأتین بهتان یفترينه بین ایدیهں و ارجلھن ولا یعصینک فی معروف] آیت کریمہ سنه او لد یعنی او زره الی ماده او زرینه مبني ایدی :

۱ — علی ان لا يشرکن بالله شيئاً

۲ — ولا يسرقن

۳ — ولا يزنين

۴ — ولا يقتلن اولاً دهن

۵ — ولا يأتین بهتان یفترينه بین ایدیهں و ارجلھن

۶ — ولا یعصینک فی معروف

مواد مسروده نک وجہ ترتیبی ، قبیح خصوصنده

اشیاء مذکوره نک اکبر و اکثری یاخود بین النسوان

— «ابا يعکن علی ان لا يشرکن بالله شيئاً = الا ۚ هیچ برخی اشراک ایتمامکن شرطیه بیعتکری اخذ و قبول ایدرم»

تکلیف در میان او نندی. هند او زمان بازی قالدیره رق
عرض تقدیرده: «بِاللهِ سَنْ ارککاره تکلیف ایتمدیک
شرطی بزه تکلیف ایده یورسلک ارککارک یالکنگز اسلام
وجهاد او زرینه بیعتلری قبول ایستدک» دیه مقابله ایستدی.
رسول خدا افتدیز، اندن صوکره:

— «ولا يسرقن» = سرقت دخی ایتمام‌لری شرط پهله
بیوردیلر. هند، او زمان ده: «ابوسفیان، ناکس بر آدمدر
مال‌ندن الایم مقدار قابل، بیلام بکا حلال یاخود حرام
اولورمی:» دیدی. ابو سفیان، حاضر ایدی: [چشم‌ده
الدیغث وار ایسه حلال او اسون] دیمسیله رسول اکرم،
تبسم ایت‌دی و طانیه رق: [هند دیده سک] بیوردی.
هند دخی لسان تضر عله: [او ت هندم! کچمشی عفو
ایت یار رسول الله! تا که الله ده سنی عفو ایت‌ون]
دیدیکه: من افندیمز، صدد بخته رجوع ایده رک:

— « ولايزنین = زنا دخی ایتماملری شرطیله »
دیدی . هند ، نسوان حاضره ایله حقلرنده لوث
زنای استبعاد صره سنده :

« او تزني الحرة = حره قادین هیچ زنا ایدرمی؟ »
دیدی . بعده نبی مکرم :

— « ولايقتان اولادهن = چو جقلرینی اولدیرما -
ملری شرطیله »

بیوردی . هند « بز ، چو جقلری کوچوك ایکن
بیوتدک و بیوک ایکن سن انلری بدرده اولدیردک ارتق
نه اولدی ایسه سز و انلر اوراسنی دها ایو بیلورسکز »
دیدی . عمر الفاروق زیاده تمکین و وقاری وار ایکن هندک
شوسوزینه طایانه میوب کولادی و کولمکدن ارقه سی اوستی
بیقیلدی . افتديز دخی تبسم ایتدی و :

— « ولايأتين بهتان یفترینه بین ایدجهن وار جلههن »
دیدی که بوندن مقصد عالی ، قادر سلوك کنندی اولادی
اولیان لقیطلری زوجلرینه قذف و نسبته بهتان ایتش
اولماملرینی امردن عبارت ایدی . هند : [والله بهتان ،
چرکین شیدر . سن بزه رشد و مکارم اخلاقی ایله
امر ایدیورسک] دیدی .

اندن صوکره حبیب خدا افندیمز :

— « ولايمصینك في معروف = مشکر اولیان خسرو .

صاده رسول الله عصیان ایماماری شرطیا »

بیو رنجه هند : [بز بو دیوان عالی به صوکره عصیان
نیمه کلادک] دیدی .

مواد مسروده ، نسوان طرفدن ارتق قبول ایدلشده .

بناءً عالیه رسم بیعتک اجراسیچون حضرت عمر الفاروقه
امر هایون شرف صادر اولای او دخی بر روایته کوره
مصطفحه صورتیله باوکاله اخذ بیعت ایتمش روایت
آخرایه کوره افندیمز دست هایونلری بژنوب ایله مستور
اولدینی حاله نسوانک بیعتاری مصافحة اخذ و اجر ا
ایلمشلدر در .

روایت دیگره نظر آ بر قابده صویه افندیمز ، ال
صوقوب نسوان دخی غمی و غطس ید صورتیله بیعت
رسمی اجرا اولنمشدر .

•
•

هند ، دمی هدر ایدیلان نسوان مکدنه ایدی . بو
کره مظاهر عفو و امان پیغمبری اوماش و خلوص قاب
ایله ایمان دخی کتیر شدر . مسلمان اولدقدن صوکره

دروندنده حب دین میین و عشق سید الایباء و المرسلین
افندیز خروشان اوله رق :

— « یا رسول الله ! بو کونه دکین اهلنک مقهور
و مدصر او لمىنى ايستديكم يالكز سنك خيمه سعادتك
ایدى . والله شمدى يريوزنده اهانک عن تى ارزو
ايلىدیکم النجق سنك خيمه سعادتكدر . نو چوق غفاتنده
ایمشز . سن نقدر كريم و حليم ايمش سك ! . سكا نظر
محبتله باقيان کوزلرى الله تعالى کور ايتسون » .

ديكاه اکا مقابل رسول ذيشان افندیز ، انك اسلام
خصوصنده قوت قلبتك آتياً كسب ازدياد ايده جىكنى نور
اقدس نبوتلە كشف بیوردیغىندن :

— « وايضاً و الذى نفس محمد بيده — والله بو
حال ، سنده ذها زيناده او لسى كركدر »

ديدى . هند ايـه كـوك ذات رسالتـنـاهـى يـهـ كـركـ
بـتونـ اـهـلـ اـسـلاـمـهـ صـوـكـ درـجهـهـ بـغضـ وـعـذـاـوـتـلـهـ معـرـوفـ
برـقادـينـ اوـلـدـيـغـىـ حـالـهـ انـكـ اوـحـالـىـ فيـضـ سـارـىـ نـبـوتـ ،
برـ مجلسـهـ مـحـوـ اـيدـوبـ اـهـتـدـاـسـنـدـنـ صـوـكـهـ دـينـ مـبـينـ
اسـلامـهـ وـ ذاتـ پـاـكـ پـيـغمـبـرـىـ يـهـ محـبـتـىـ اوـلـ درـجـهـ منـدادـ
اوـلـشـدـىـ كـاـوـدـقـيقـهـ دـنـ اـعـتـبـارـاـ يـانـدـهـ نـامـ نـامـىـ رسـالتـنـاهـىـ

د گر او اندیشه در وسنه فرج عظیم حاصل اولور واغازه
اغازه خعلیثات و سینات سایه سندن کمال حجاب وندامنه
استغفار ایلردى .

هند، امر بعثت ختمیله خانه سنه کاریکی زمان
منزانه کی اصنامی کاماً طیشاری يه آنمشد .

صفاده رسم بعثت اجراییله افندیز، دعا یه مشغول
بولید قاری انساده بعض انصار گرامک [رسول الله،
وطنه کاری. قاوشیدی. عشیرتیله بولوشیدی کورشدی.
بوندن صوکره عجبا بزم بلده منه کیدرمی] کبی بعض
افکار و اندیشه لرله یکدیگرینه حسبحال ایتدکاری معلوم
عالی اوله رق بعد الداعاء کیفیت ، انساردن استیضاح
اولندی. اندرک دخنی: [اوت یار رسول لله! ذهنمنز بولیله
بر شی کاری] دیماری او زرینه : [ای جماعت انصار!
بن ، الاهـك قولی و رسولیم سزک بلده کزه هیجرت
ایتدم. حیات و مماتم سزکله در] بیور لدیغندن انصار ،
النفات واقعندن طولانی فوق العاده مسرور اولشار
و مسروبلرندن اغلاص شملشادر .

او کون وقت ظهر اذاتی حضرت بالل حبشه
رضی اللہ عنہ، بیت معلمک اوستنده او قومشدر. اذان

او قونور ایکن بعض اطفال ، امک سسنى نقلیداً استهزا
ایتمشلر وابو جهلاك قىزى چو يريهـه : [الله، بابامه اطف
واحسـان ايمشـك وقـنهـه فـوت اولـدـى دـه بـلاـلـك كـعبـه
اوزـرنـه باـغـيرـدـيـغـى كـورـمـدـى] دـيمـشـ ايـدى ! .
حارـثـ بنـ هـشـامـ دـخـى دـيمـشـدـى كـهـ كـاشـكـهـ اوـلـجـهـ فـوت
اـلوـبـ دـهـ بوـ كـونـىـ كـورـمـيـهـ ايـدمـ .

اـشـرافـ وـ رـؤـسـاءـ قـرـيـشـ ، بوـ سـيـاقـدـهـ وـ بـيـانـ تـأـسـفـ
صـدـدـنـدـهـ بـرـ سـوـزـ سـوـيـاـمـشـلـلـرـ . اـنـجـقـ اـبـوـ سـفـيـانـ ، مـحـاـوـرـاتـ
وـ اـقـعـهـ مـكـ قـوـهـ قـدـسـيـهـ نـبـوـتـهـ كـشـفـ بـيـورـيـلـهـ جـغـىـ بـيـلـدـيـكـنـدـنـ
اـيلـرـ وـ دـهـ بـنـهـ سـبـبـ مـحـجوـيـتـيـ اوـلـورـ مـلاـحـظـهـ سـيـلـهـ قـورـقـدـيـغـنـهـ
مـبـنـىـ يـانـنـدـهـ كـيـ صـنـادـيـدـهـ : دـبـنـ ، مـحـمـدـ [عـلـيـهـ الـصـلـوـةـ وـ السـلـامـ] كـهـ
حـقـنـدـهـ هـيـچـ بـرـشـىـ سـوـيـلـيـمـ زـيـرـاـ اـكـسـمـادـنـ بـيـلـدـيـرـيـلـيـوـزـهـ
دـيـهـ بـيـلـمـشـدـىـ . بوـ سـوـزـلـرـىـ كـنـدـىـ بـيـنـنـدـهـ سـوـيـلـرـكـنـ
رـسـوـلـ مـكـرـمـ اـفـتـيـمـزـ ، اـنـلـرـكـ اوـزـرـلـرـيـنـهـ سـحـابـ رـحـمـتـ
كـيـ سـايـهـ اـنـداـزـ عـزـ وـ وـقـارـ اوـلـهـرـقـ جـرـيـانـ اـيدـنـ مـحـاـوـزـهـ .
لـرـىـنـيـ اـنـلـرـهـ بـرـ بـرـ خـبـرـ وـ بـرـ سـيـلـهـ اـبـوـ سـفـيـانـ اـكـاـقـارـشـىـ
كـلـاـنـىـ كـتـمـ وـ اـنـكـارـ اـيـتـدـىـ . اـفـتـيـمـزـ ، اـنـكـ اوـ خـصـوـصـدـهـ كـيـ
عـيـبـ وـ قـبـاحـتـىـ يـوزـيـنـهـ اوـرـمـيـوـبـ حـقـنـدـهـ يـالـكـنـزـ بـرـ تـبـسـمـ
اـيـلـهـ اـكـتـفـاـ بـيـورـدـىـ . حـارـثـ اـيـسـهـ بـرـهـانـ وـ بـدـاهـتـهـ قـارـشـىـ
هـانـ : .

— « من شهادت ایدرمکه سن، حق پیغمبر سات
زیرا بزم بو سوزلر بمهه هنوز کیمسه مطلع او نامشده ۰
دیگرک قبول اسلامدن باشنه چاره بوله مددی ۰

بوم فتح ک ایرانی کونی بنی هذیلان « جدب بن
الاذاع ، مکدیه کلشندی بنی کعبین « خراش بن امیده » ای
فیاج ایله قازشدن اوره رق باغیرصاقلارینی طشره به
دوکردی ، جدب ، او حالده ارقه سنی بر دیو اره طایادی .
یره طوغری آفوب یاسیلمش اولان باغیرصاقلارینه نظر
نومیدی ایله باقیور ایدی . صوکره کوزلری دوندی .
صوک کلامی اوله رق :

— « ای خزانه قومی ! بو غدری بکا ایشک موفق
اولدیکن »
سوزنی بروضع حزین ایله سویارکن دوشوب فوت
اولدی .

کیفیت مسموع عالی اولدینی زمان رسول اکرم
همان قالقوب بر خطبه او قودی :

— « تحقیقا جناب الله ، خلقت ارض و سما و آفرینش
شمس و قردن بری مکدی حرام ایتمشد . و روز قیامته
قدرده حرام اواسه کرکدر الاهه و بوم آخرته ایمانی

اولان هر آدمه مکده قان دوکمک و مکده بولاینی شیء
 قالدیرمچ حلال دکلدر مکرکه تعریف ایده . و مکنه ک
 اغاجلرینی کسمـک و اوتلرینی یولق دخی جائز اولاز .
 رسول الله کمکده قان دوکدیکنی وقتال ایلدیکنی جواز
 قتل وقتاله دلیل طوتان کیمسه یه سز ، سویلیکنکه بندن
 بشقه کیمسه یه او حلال اولمز و بندن صوکره کیمسه یه
 حلال او لمیه جقدر بکا دخی حلال دکل ایدی انجق کونک
 بر ساعتنه حلال اولوب اندن صوکره حرمت یرینه
 کلدی او لجه حرام او لاینی کبی ینه حرام او لای . ای
 خزانه ! الکنی قتلدن کیوری چلیکنکز ! اول کمشی بی که
 قتل ایلدیکنکز دیتنی او زریکنکزه حکم ایتمد ویریکنکز . اکن
 بوندن صوکره برینی دها او لدیررسه کنکز ولیلرینی مخیر
 ایدرم ایسترلسه دیت الیلر . ایسترلسه قصاص ایدرلر «
 حکم رساننده موجب عالیسنجه بن کعب ، مقتولک
 دیئی اوله رق و رنه سنه یوز دوه ویرمشلر در !
 اهل که حقنده ارزان بیوریلان امن و اماندن ارکاک
 قادین بر قاج کیمسـه لر مستنا ایدیلر . جنـایات و سینـات
 عظیمه لر ندن نانی بالاستـنا دملـری اهدـار ایدـلـشـدن .

عبدالله ابن أبي السرح — هندرک نائل عفو و امان
اوله سلیمانی امثاله حمارت و پروردگر دیگر فراریلر دخنی
استندناء صفح و امانه و طلب عفو و غفرانه بیادرت
ایتمشاردر. حتی عبد الله ابن أبي السرح، شو امید ایله
عثمان ذی التورین رضی الله عنہ حضرت تارینه دخالت
ایتمشدى .

صحابی مشارا ایله ، دخیل مرقومک سود قرنداشی
اولدیغنه مبنی دخلتی قبول ایده رک آئی کیزله مش و بر
مدت صوکره حضور بر نور نبوته عرض ایدوب عفو
ایتدیرمشدر .

ابن ابی السرح . رسول الاممک مکده ، بولندیپی
ایام قبل الهجرتده خدمت کتابت و حجی الهیده بولاناردن
بربدر. فقط انسام بابت و نحریر آیات حضرتة القرآنده
[عن بز حکیم] یوینه [علیم حکیم] یازمه کبی بالالتزام بعض
تصدیقی اکلاشیله رق مرتد و مطرود او لمشدى . ایشته
انک بوکره عفوی باینده حضرت ذی التورینک استر .
حامنه قارشی محل جوابده افندیمز ، التزام صمت و سکوت
بیورمشاردی . شو جوابک دهشتی ایسے مسلم ایدی .
بناءً علیه حضرت عثمان ده مقام نیازده اطناپ کلام و بالدفات
تکریر استر حام ایتمکله اعدل البشر افندیمز :

— «قد بایعناء فلینصرف = بیعتی قبول ایتدک
هان دفع اولسون»
دیه آنی ذی النورین حضرتlerینه مع الاکراه
باغشلادی ! .

ابن ابی السرح، حضور عالیدن چیقدقدن صوکره.
رسول الله صلی الله علیه وسلم اصحاب کرامنه : [اما کان
فیکم من یقوم الیه فیضرب عنقه قبل ان ابایعه = بیعتی.
قبول ایتمزدن اول قالغوب بوینی اووه حق ایچکزده.
برآدم یوقی ایدی] دیه سبب صمت و سکوتلرینی اظهار.
بیورملری اوزرینه حضـار کرام ایچندن عباد بن بشـر
دیدی که :

— «والله یا رسول الله! سنك بر کوز او جیله امر.
واشارتکه منتظر ایدم اکر ادنی بر اشارتک اولسیدی
بن آنی هان قتل ایدردم»
بو سوزه قارشی افندیمز:

— «ماکان لبی ان تكون له خائنة الاعین = لسانیله
اظهار ایلدیکنک خلافی کوزیله اشعمار معناسته خیانت
اعین، هیچ بـرنـیدـن صـادر اوـلمـدـی»
بـیورـدـیـلـرـ. ابن ابی السرح، بـونـدـن صـوـکـرـه دـیدـنـدـهـ.

قوی مسلمان اوله رق بر خیمه غز و آنده بار اراق
کوسترش و حتی حضرت عثمان رضی الله عنہ ک زمانشده
عصره والی نصب و تعین ده بیور لمشدر .

* * *

عکرمه و صفوایه — قریشک خدمه انہ زامندن
صوکره ابن ابی جهل ، یعن طرفه صفوان بن امیه ؛
جده به فاجشیدی ، عکرمه نک زوجه سی «ام حکیم» اظهار
ایمان و زوجی عکرمه ایچون ده استیحصال شفو و امان
ایتش اولدیغه دن بالتمقیب عکرمه بیه یعن کیتمک او زرمه
کمی به ینمش اولدیغی حاله بولدی و :

— «ناسک الک حلیمی والا کرمی اولان ذات
ظرفیدن سکا امان ایله کلدم»

دیه اني کیری مکنه مکرمه بیه کتیر دی . هر ایکیسی
بر لکده خیمه سعادتک قپوسنہ کلديار . ام حکیم ،
بالاستیزان مستور اوله رق حضور عالی بیه کیر دی . و :

— «یار رسول الله ! عکرمه بی کتیر دم »
دیدی . بو خبردن رسول اکرم صوک درجه ده
محظوظ اوله رق فرح و محظوظیته مبنی همان یرندن سرعتمه
قالقار ایکن حتی رداء شریفه لری او موزن دن دوشمشدی

امر ایدوب عکرمہ بی ایچری یہ کتیر تدی۔ و اکا التفات
مخصوص او له رق: [مرحباً بالراكب المهاجر] خطاب
برکت نصابی ابذاں بیور دی۔ عکرمہ دخنی در حال مسلمان
اول دی۔ و حیاسندن یره طوغری او کنه باوہرق:
— « یار رسول الله ! تحقیقاً سن ، ناس سک اک زیاده
ایولک ایدیجیسی و طوغری سوزائیسی و سوزینہ وفا
ایدیجیسی سک ॥ »
دیدی۔ افندیمز ، مخطوطیتہ :

— «ای عکرمه، سن بنم المدن کله جلک نهی ایستار سک ویره جکم»
بیوردی. عکرمه، او زمان:

— «بن، اني ايسترم که شركه نقویت ويرمک ايچون
مسنک علیهم کـه کي جمیع حرکات و تفوهاتمک عفو و مغفرت
اولئنسني جناب حقدن طلب ايده سك»

دیگله حضرت رسول الله، مبارک الارینی قال دیروب:
[اللهم اغفر لعکرمه کل عداوة عادانها او منطق تکلم به
او مرکب اوضع فيه یریدان یصد عن سبدیلک] دیه دعا
ایلدی .

عکرمه، بو مظہریت مخصوصاً نک ویردیکی سرور
نامحصور ایله و اخلاق و صمیمه له:

— ه بارسول الله ! کفر زمانده اسلام عالم‌نده
صرف ایت‌دیکم دین‌ارک ایکی مثنی شمدی تقویت دین
میین او غور نده صرف ایده جکم و اسلام علیه‌نده کی جنک
و جد المک ایکی او اندرونی شمدی کفار ایله ایده جکم «
دیش و دیدیکی کبی اخیراً پک چوق یاراراق ابراز
ایدوب اجنادین غزاستنده شهید اولمشدر.

صفراهه — بن امیـهـنک برادری « عمیر بن وهب
الجمجی » بالاستدعا صفوانی عفو ایت‌دیرد کدنصو کرم‌جدویه
کیدوب صفوان ایله کوروشده رسول اکرمک نصل حلبم و کریم واقرباـسنـه نقدر مشفق و فادار اولدیغـنـی
اکلانـدـی :

— داو، سنک عم زاده کدر. المک عن وشرفی سنک
عن و شرفک دیگدر،

دیهـک صفوانی مکـهـ مکـهـ مـکـهـ کـتـیرـدـی. صـفـوانـ،
حضور عالی رسالتـپـناـهـیـهـ کـیرـدـیـکـیـ زـمـانـ برـادرـیـ عـمـیرـهـ
اشـارـتـلهـ رسـوـلـ اـکـرـمـدـنـ صـورـدـیـ :

— « بو آدم دیورکه سن بکا امان ویرمشـسـکـ
اویلهـمـیـ؟ـ »

رسـوـلـ اللهـ صـلـیـ اللهـ عـلـیـهـ وـلـمـ [اوـتـ] جـواـجـیـ
وـیرـدـیـ. صـفـوانـ :

— « اویله ایسه مسلمان اولمچ ایچون بکا ایکی آی
مهلت ویر »

دیوب [درت آی مخیرسک] جواب عالیسنی آلدی .
صفوان، اندن صوکره مشرک اولدینی حالده امن
و امان اوزره قاله رق معیت سنه رسالت پناهیده کیتدیکی
هوازن غن اسنده مسلمان اولمشدر .

٦٦٦

ھبیره دا بهه الزبعرى — ام هانیء بنت ابی طالبک
زوجی « ھبیره ابن ابی وهب المخزومی » ایله « عبدالله بن
الزبعرى » نجران جانبیه فرار ایتمش ایدیلر . ھبیره :
نجرانده کافرآ فوت اولدی .

عبدالله بن الزبعرى ، هیجوف تهمیله هنهم ایدی بر
مدت نجرانده قالدی . صوکره مقصد اسلام ایله مدینه
طیبه یه کلدارک ملازمت رسالت پناهی یه متوجه اولدی رسول
الله . امک کلديکنی او زاقدن کورديکی ساعته :

— « ایشته ابن الزبعرى ، بر یوز ایله کایور که انده
نور اسلام وار »

بیوردی . ابن الزبعرى :

— « السلام عليك یارسول الله ! بن شهادت ایدرم که

الله برسن ائمک رسولی سک . حمد و ثناء اول الاله که
بنی اسلامه هدایت ایلدی . یار رسول الله ! سکا قارشو
چوق مناسبتیز ایکده بولندم فقط چوق ده پشمان اولدم ،
دیه کمال ندامنه اعتذار و اعتراض جرم و قصور
ایده رک مسلمان اولدی . سید الانام علیه الصلوۃ والسلام
افندیمز : [الحمد لله الذي هداك الى الاسلام . يا عبد الله !
بیلمش اول که اسلام ، کچمش کناهاری محو ایدر]
بیوردى .

ابن الزبیری ، وادی اعتذارده بـ خیلی اشعار
سویالمش و مدائح سنبی حاوی قصائد انشاد ایتشدر .
و همی — مشرکین مکدن بر قاجنگ کندوسته وعد
ایتدکاری مكافأه مقابله عم النبی حمزه رضی الله عنہ
حضر تاریخی احد غز و هسته شهید ایتمشیدی .
اشبو جنایت عظیمه دن ناشی و حثینک دمی هدر
ایدی .

یوم الفتیحده مکدن قاجـهـرق بـ مدت اطراـفـه
طولاـشـیـهـیـ حـالـهـ اـمـیـنـ بـ مـایـجـاـ دـائـمـیـ بـوـلهـ مـدـیـغـتـدـنـ
بـالـمـجـوـرـیـهـ حـضـورـ پـرـنـورـ رـسـوـلـ الـالـهـ دـخـالتـ اـیـتـدـیـ .
فـقـطـ رـسـوـلـ ذـیـشـانـکـ خـاطـرـ عـاطـرـلـنـدـهـ اـکـاـ قـارـشـیـ تـأـثـرـ

واغبار اثری باقی بولندی گفتن کوزینه کورونامسی امر
و تنبیه بیورلش او بیچاره ده دائماً نظر کاه سماجاه
رسال پناهیده بولنگ کی بر شرف عظیم جهانها دن محروم
اولدینی حالت طیشاریلدہ وقت پکیر مشدّر .

سبب معلوم منفوریتہ مقابل بر فدا کارلق ایمک
تصور نده ایدی . شو تصور سوقیله ایدی که حضرت
صدیق زماننده ین حوالیستنده بیوک بر غائیه چیقارمش
اولان مسیاحه کی بر شریر صبی ده حمزه یه آتدینی
حر به ایله اولدیره بیامشدّر ! ..

عبد العزی بہ مظل - قبل الفتح مدینہ سعادتہ
کله رک مسلمان اولدینگدن طرف اشرف رسالتدن بر
قبیله نک جمع و تحصیل صدقانه مأمور بیورلش و معینتنه ده
خزانعه قبیله لی بر خادم ویرلشدی . بر کون عبدالعزی ،
خادم مرقومه قوشاق طعامی حاضر لمسنی امر ایدوب
کندوی او یودی . خادم دخی احضار طعامدہ مسامحه
ایدہ رک او یودی ! .

عبد العزی ، او یاندینی زمان خادمک طعامی حاضر
ایتمکسزین او یعقوب یاندینی کوروب حد تندی . خادم
مرقومی اولدیردی .

اوزمان حریف، عمانک و خامت تایجه‌سی ملاحته
ایده رک مدینه سعادت کلکه از ناق جرأت ایده‌مدی .
طوبی‌الادبی صدقه حیواناتی برای سوروپ مرتد او لدینی
حمله دکیه قاچاری هر دمی ، اشبو قول نفس و صوکره
دردت تمثیریه مبنی ایدی .

رسول الله صلی الله علیه وسلم افسدیمز ، فتح مکه
کونی طوائفه ایکن اصحاب کرامدن بری عبدالعزیز
اسرتار کمیه متعاقی اوله رق کبزی طور دینی کوردی .
وکیفیتی حضور رسالت پناهی به عرض ایتدی . شرف‌صدور
ایدن : [فاقتلواه] فرمان پیغمبری و وجب عالیستجه
او آنده واو مقامده اانی « سعد بن حریث » ابله « ابو رزه لا امامی »
مشترکاً او لدیدیلر . دیگر روایته کوره « شریک بن
عبدة العجلانی » قتل ایتمشدرو .

هوبست به تقویت — تمثیل هجو ایله متمم ایدی .
فتح مکه کونی قبوسی اوزرینه قیابوب خانه‌سنده او طورانک
امین اوله‌یعنی ایشتدیکنه مبنی امید سلامتله همان خانه‌سنده
واردی . و قیوسنی قیادی .

حضرت علی کرم الله وجهه، امک خانه‌سنده واروب
سـؤال ایله‌ی بادیه‌یه کیتـدیکی جوابی آلدرق کیری
دوندی .

حویرث، کندوست خانه‌سنه بولنديني بلای اولمک
قورقوسنده ناشی باشقه بر محلده کيزلنك اوزره طشره
چيقمشدي . حضرت علی ، سوقاقده راست کله‌رک اني
اولديردي .

۵۴۸

مقيس به ضباء — قتل نفس وردت همتاريله هتم
ومهدر الدم ايدي برادری هشـام بن ضباء ، اوجـه
مدينة طاهر يه کلوب مسلمان اوـلغـله برابـر مـريـسيـعـ
غـزـوـهـ سـنـدـهـ دـهـ حـاضـرـ بـولـنـشـدـيـ .

غـزوـهـ مـذـ كـورـهـ دـنـ عـودـتـ اـتـنـاسـنـدـهـ بـنـيـ عـمـروـ بـنـ
عـوفـدـنـ بـرـذـاتـ ، بـوـنـيـ مـشـرـكـ ظـنـيـلـهـ هـهـوـأـ اـولـدـيرـدـيـكـنـدـنـ
مقـيسـ ، مـكـهـدـنـ کـلـدـيـ وـ اـظـهـارـ اـسـلامـ اـيـلـهـ بـرـادـرـيـنـكـ
قـانـىـ دـعـوـىـ اـيـلـدـىـ .

حضرت سيد الانام عليه الصلوة والسلام ، ديت حكم
ايـدرـكـ بـنـيـ فـهـرـدـنـ بـرـذـاتـ اـكـاـ تـرـفـيـقاـ بـنـيـ نـجـارـهـ کـونـدرـدـيـ .
بنـيـ نـجـارـ ، مقـيسـهـ بـرـادـرـيـنـكـ دـيـتـيـ اوـلـمـقـ اوـزـرـهـ يـوزـ دـوـهـ
ويـرـدـيـلـرـ .

مقـيسـ ، دـيـتـيـ الـوـبـ عـودـتـ ايـدرـكـنـ رـفـيقـيـ يـولـدـهـ
طـاشـ اـيـلـهـ قـتـلـ وـبـالـاـ رـتـدـادـ دـوـهـلـرـيـ مـكـهـيـهـ سـوقـ اـتـمـشـدـرـ !ـ

مکه بولنده او زمان شو بیتلره اعادن شوق سرور
ایتمکده ایدی :

قتلت به فهراً و حملت عقله
سراة بنى النجاشي ارباب قارع
وادركت ناري واضطجعت موسداً
و كنت الى الاصنام اول راجع

خندمه ده مشركينك انهزامندن صوکره مقايس ، بعض
هوادار ايله بر محله کيزانوب شرب شرابه مشغول
بولنورلردي . نهيله بن عبدالله الكلبي ، اندرك او حالنه
واقف اوله رق يانلينه واردي و اوراده مقيدى قيانج
ايله اوروب اولدردي .

هبار به از مرد — حق پیغمبریده اذیتلره جرأت
ایتشلردن ایدی بدر و قعده سنه داما دنبوي « ابوال العاص
بن الربيع » کريمه سعادتني حضور رسالته اعاده ايمک
او زره مدینه ظاهردن اطلاق اولنوب او ده زوجه سی
« زینب بنت النبي » صلی الله عليه وسلم اعاده ضمته
دوهيه اركاباً مکدن بوله چيقارمشدي .

او زمان بوهبار ، بر باشقه سی ايله امک یوانی کسرک
پينديکي دومي قارغى ايله او ردي گندن حضرت مشار اليها ،

هود جندن يره دوشوب حملی ساقط اولدینی حالده
خسته لمشدی .

شومعامله نک و قوعی او زرینه رسول اکرم، هبارک
یولدہ اخذ و در دستی چون تعقیلینه حمزہ بن عمر والاسامی ی
برقاچ نفرا هل اسلام ایله مأمور ایمیش و متیجا سر لر کھیا
احراق قلربنی ده انلره امر بیور مشدی .

فقط عمر و که حین حر کتنده : [انى كنت امر تکم
ان تحر قوا فلا ناً و فلا ناً بالنار و ان النار لا يعذب بها
الا الله . فان اخذ تمواها فاقتلوهم] دیه احراق بالناره
دار او لان امر سابقی تعدیل بیور دیلر .
حضرت زینب ، مرض مذکور تأثیریله اخیراً ارتحال
ایلدیکنندن هبارک هدر دمنه سیئات مسروده سبب
او نیش بولندینی حالده اشبو فتح مکه کونی الله چکمه می
قابل اوله مدنی .

حضرت رسول الله ، مدینه طبیبده بر کون
اصحاب کرامیله بر لکدہ او طور و رکن هبار ، بفتحه حضور
سعادتہ کلوب عرض دخالت و قبول دین میینه مبادرت
ایمکله عفو بیور لمشدی .

زمان کفرندہ کی سیئاتندن طولایی راست کلان

بمن اهل اسلام ، هیاره سوکر اوده باشندی بره
طوغزی اکوب تحمل ابدودی .

کیفیت مسحیو عالی اولهرق طرف ذیشرف
پیغمبریدن : [سب من سبک = نی سوکنی من ده
سوک] دیه مقابله بالائله رخصت احسان بیوردی .

:

مارث به طهر طهر - سپئانه مبنی مهدی الدم
ایدی . فیح کونی حضرت عالی . بونی اخذ و قتل
ایتمشدرا .

قرنا - عبدالعزی بن خطلماک جاریه و خادمه
و مغینیه سی ایدی . افندیستان قارشو سنه غنی ایله او قو .
دینی شجوریا مدن طولایی دمی اهدار ایدلمشدا و لکن
استیان ایده رک نائل صفح و امان او لمشدرا .

قریبہ - ده ابن خطلماک کذلاک جاریه و مغینیه سی
و قربتالک رفیقه سی او بلغله عین تهمتدن طولایی متهمه
ایدی . قتل ایدلستی .

امنیب - ده خطلماک آزادلیدی و جاریه سی
ایدی . مهدی الدم اولهرق اولدیرلمشدر .

امنیاره - بنی شاشمات آزادلیلرندن و هاجیدلردن

ایدی. حاطب بن بلتعه نک مکتوبنی مکه یه ایصاله وساطت
ایتدیکی حالده روضه خاخده طو تیله رق الندن مکتوب
آلمنشـدی. بناء عایـه مهدـر الدـم ایدـی . بر روایـتـه
بوم الفـتحـدـه حضرـت عـلـی الـیـلـه قـتـلـ اـیـدـلـشـ دـیـکـرـ روـایـتـه
کـورـهـ عـفـوـ بـیـورـیـلـوبـ حـضـرـت عـمـرـ زـمانـدـهـ «ـ اـبـطـحـ »
نـامـ مـحـلـدـهـ اوـسـتـهـ برـ سـوـارـیـ آـتـ سـوـرـدـیـکـنـدـنـ مـتـأـزـ
فـوتـ اـولـشـدـرـ .

امـ سـعـمـ — دـخـنـیـ مـهـدـرـ الدـمـ اـولـهـ رـقـ قـتـلـ اـیـدـلـشـدـرـ.

دمـ اـهـدـارـ اـیـدـیـلـانـ اـفـرـادـ مـعـلـومـ وـمـاعـدـاسـیـ هـرـ حـالـدـهـ
امـینـ اـیـدـیـ . رـؤـسـاءـ قـرـیـشـدـنـ «ـ خـوـیـطـبـ بـنـ عـبـدـالـعـزـیـ »ـ نـکـ
برـ مـحـلـدـهـ مـخـتـفـیـ بـوـلـنـدـیـغـنـیـ عـتـبـةـ عـلـیـایـ رسـالـتـهـ عـرـضـ اـیـمـشـ
اـولـانـ اـبـوـ ذـرـ الـفـارـیـ حـضـرـتـلـرـیـ ، هـدرـ دـمـ تـصـرـحـ
اـیـدـلـشـ اـولـاـنـلـرـکـ مـاعـدـاسـنـکـ اـمـینـ اـولـدـیـنـیـ حـقـنـدـهـ الـدـیـنـیـ
جـوـابـ عـالـیـیـ کـیدـوـبـ خـوـیـطـبـهـ سـوـیـامـشـ خـوـیـطـبـدـهـ
سـرـوـنـدـنـ حـضـورـ پـرـ سـرـوـرـ زـسـالـتـهـ کـلـهـرـکـ قـبـولـ اـسـلامـ
اـیـمـشـدـیـ .

مـکـهـ مـبـارـکـنـکـ فـتـحـیـ اـرـتـقـ قـطـعـیـاـ تمامـ اـولـشـدـیـ .
فـاتـحـ الـبـلـیـحـاءـ اـفـنـدـیـزـکـ اوـ اـنـسـادـهـ مـکـهـ مـعـظـمـهـ دـهـ مـدـتـ مـکـثـ
وـاقـامـتـیـ اوـنـ بـنـ وـ دـیـکـرـ روـایـتـهـ اوـنـ طـقـوزـ کـونـ قـدـرـ

زماندر بھی امیدن «عتاب بن اسید» رضی اللہ عنہ حضرت قریبی نامے نثار قیلدیر مق ایجون مکده والی برادری کہ مکدیہ برخی اولہرق آئین اولنان والی اور در یونک اجراء مأموریتی صددنده کندو سنه خطاباً حضرت پیغمبر اوج کرہ [الدالق ففداست عماتك على اهل الله] دیہ بیورہ مسدر یونک او زرینہ عتاب، مسلمانلری جماعت صلوٰۃ دوامہ محبور ایت مقصده : [وَاللَّهُ لَا إِعْلَمْ مَا يَخْلُفُ]
تختلف عن الـ یـلوـة في جـمـاعـة الاـضـرـبـتـ عـنـقـهـ فـاـهـ لاـيـخـلـفـ عنـ الصـلـوةـ اـذـهـنـافـقـ دـیـہـ کـوـسـتـرـدـیـکـیـ شـدـتـ بعضـ ذـوـانـیـ پـیـشـکـاـہـ رسـالـتـیـنـاـہـیـ بـہـ بـثـ شـکـوـاـہـ سـوـقـ اـیـمـکـاـہـ حـقـنـدـہـ سـوـلـ اللـہـ سـلـیـ اللـہـ عـلـیـہـ وـسـلـمـ : [اـنـیـ رـأـیـتـ فـیـہـ اـیـرـیـ]
الـنـائـمـ ڈـائـنـ عـتـابـ بنـ اـسـیدـ اـنـیـ بـاـبـ اـجـنـةـ فـاـخـذـ بـحـلـقـةـ بـاـبـ فـقـلـقـاـہـاـ قـلـقـاـہـ شـدـیدـاـ حتـیـ فـتـحـ لـهـ فـدـخـاـہـاـ فـاعـزـ اللـہـ بـہـ اـلـاسـلـامـ فـصـرـتـهـ لـلـمـسـلـمـیـنـ عـلـیـ مـنـ یـرـدـ ظـلـمـاـ] دـیـہـ بـیـورـہـ مـسـدـرـ .
روایتہ کورہ اهل مکدیہ فقه و سنت سـنـیـہـ بـیـ اوـکـرـتـکـ اوـزـرـہـ مـعـاذـ بـنـ جـبـلـیـ عـتـابـ اـیـلـہـ بـرـاـکـدـہـ بـوـ دـفعـہـ بـرـاـقـشـ دـیـکـرـ قولـلـارـ کـوـرـہـ اـفـنـدـیـزـ،ـ حـنـینـ وـھـوـازـنـ سـفـرـلـنـدـنـ مـکـدـیـہـ مـرـاجـعـتـارـنـدـہـ بـرـ منـ وـالـ مـبـیـسـوـطـ مـعـلـمـ فـقـہـ وـسـنـتـ اـوـلـہـرقـ بـرـاـقـشـدـرـ مـشـارـالـیـہـ عـتـابـ،ـ فـتـحـ مـکـدـکـوـنـیـ

قبول اسلام ایتمش اولان اصحاب کرامدن هنوز یکرمی
بر یا شنده برنو جوان ایدی شو وظیفه یه مقابله کند و سنه
یومی بر درهم معاش تخصیص بیورلمشدي .

مناه — ساحل بحر ده مشلل نام طاغده اوس و خزر دج
قبیله لرینک و دینداشلرینک مناه اسخنده بر صنمی وار
ایدی . مشلل ، ساحل بحر ده برو طاغدرکه اندن قدید
منزله ایزیلور . سعد بن زید بن اشهل حضرتلىرى ، صنم
هر قومك هدم و امحاسنه مأمور بیورلادیغىندن یکرمی
سواري عسکريه کيدوب هدم و محو ايلمشدر جناب
سعدك هدم مناته مأموراً يوم حرکتى ، رمضان شريفك
یکرمی در دنجى كونى ایدى .

عزى — قريش ايله بنى کنانه نك عزى اسمىنه کي
صنمی ده مکه مکره یه بر کچمه لاك مسمافه [نخله] نام
محمده ایدى . عزى ، قريش عنده اصنامك اعظمى
ایدی خلد بن الوليد رضى الله عنه حضرتلىرى ، ابا
مأمور بیورلمقاھ او تو ز نفر سوارى ايله کېتدى .
عزى ، اوج باجاقلی برشى او زرنده ایدى . باجاقلرى
قىروب يره دوشوردى كىنصوره او سىنده کي بنايى ده

او زریمه چو گدیره رک عودت ایندی .
او زمان حضرت رسول جلیل علیه افضل التجیه
والتبجیل افديز خالده :

[برشی پایه مدنگ] بیور دیلر . خالد ، تکرار نخانه به
کیدوب کور دی که عنانک خدمت بجهلری عنایی طاغده
باشه بر مخنده : [یاعن خبایه] ! یا عن عوریه ، دیه تعزیه
ایمکده بولنیور لر خالد ، عنایی تکرار کن اینخده
سیاه و چیهلاق و صاصی طاغنیق بر قاری چیقه رق هم
فریاد ایدر هم باشه صاجنه طوپراق آثار او لدینی خالده
قاچنه با : لام غله :

یا عن کفرانک لاسبحانک
انی رأیت الله قد اهانک
دیوب انی قیلنچ ایله همان قتل اینشدی .

بوندن صوکره خالد ، واقع حالی هرض و اعلام
ایلدیکی زمان رسول اکرم افديز ، قتل عناده خالد ک
تمام موافقینی تقدیر و تصدیق ضمنده : [اوت او ،
عنی ایدی بلده کزده کندیسنه عبادت ایدلک املندن
ارتق مائیوس اولدی] بیور مشلدر در .

سوانع — مکه مکرمه يه اوچ ميل مسافده هذيل
قبيله سنك برصنمی ايدي انك هدمنه «عمرو بن العاص»
رضي الله عنه مأمور بیور لغله واروب سواعی کسر و احبا
ایتمشد در .

٨

بعث خالد

فتیحک تمامی اوزرینه حول الحرمده بولنان قبائلک
دعوتی صرمه سی کلش دیمک ايدي . بومناسبته اطرافه بعض
مأمور لر کوندريلور ایکن خالد بن الولید رضي الله عنه ده
[یلملم] ناحیه سنده بنی جذیمه يه مأموراً شهر شوالده ارسال
بیور لدی . خالدک او زمان معیتدنه مهاجرين و انصار
کرام ايله بنی سليمدن مرکب اوچیوز اللي نفر عسکر ده
وار ايدي .

مکه معظممه يه برمزنزل مسافده بولنان ناحیه مذکوره يه
واردي اهالی بنی جذیمه ، احتیاطاً سلاحلى اولدقلرى
حالده استقبال ايتديلو .

خالد ، انلرک کیملر اولدقلرىني صوردى . قبيله خاقى

جوابده :

٨

— بزر، مسامع اندرز، نماز قیلرز. محمد [عليه الصلوة
و السلام] کتبوتی تصدیق ایدرز. مسجدلر یا بدق اذان
و اقامت او قورز»

دیدیلر . خالد ، نیچون سلاحلى کلدکارینى ده
سؤال ایتدى : « عربدن بەھىنگى بزه عداوتى واردە.
او زاقدن ڪورونجه قورقدق كە سىز اندردن
اولە سکر بناءً عليه احتیاط او لهرق سلاحلىنىشيدك ،
دیدکارىنى خالد ، ايشتىدىكى خالد سوزلىرىنە اعتبار
و التفات ايھيوب ترك سلاح ايھىرىنى امر و تکلیف
ایتدى اهالى مرقومدە امر واقعه قارشى تماماً اطاعت
کوس-ترميش ايدیلر . بونكاه برابر حضرت خالدك دىت
اينجاب ايدەجىك درجهده کوستىدىكى شدت ، مسموع
عالىٰ نبوي پيورلدىنى انه رسول خدا افدىز تأسف
ايھيوب حضرت علىي بىچوق اموال ايله درحال
اورايە کوندرمش و قبیله خلقنىڭ اجراء مواساته بذل
غذايت پيورمىشىز

٩

غزوهه حنین و هوازن

اهل اسلامك مکه مکرمه بی فتح ایتمسی ، قریشدن پک چوق کیمسه لرک سبب اسلاملری او لمشدرا . مکه ده اوّل مسلمان و اسلام طرفداری آز ایکن عقیب فتحده ایمان ایتمامشلر آزالدی . دین اسلام بر مرتبه دها میدان الهرق قریش طرفداری بولنان قبائل و عشائر ، مسلمانلره متوجه اوّلدی . فقط عربک اک بیوک قبائلندن [هوازن] قبیله هسی ، مسامانلرک و مسلمانلرک توسع اشتهاریخی منع ایتمک او زره [محمد فن حربه آشنا او لمیان مکه لیلری بوزمش ایسه بزی ده انلره می قیاس ایده یور] دیه عتو و استکبار کوستره رک سپهسالار کتیبه اینیاء عليه افضل الصلوة و اکمل التحایا افندیمزله حرب و قتاله بالاتفاق وادی [حنین] ده جمع و تحشید جیوشه مبادرت ایتدیلرک بوخصوصده مرضعه رسالتپناهی حلیمه سعدیه نک قبیله هسی بنی سعد بن بکر قبیله سیله بنی هلال ، بنی جشم ، بنی نصر قبائلی ده ثقیف وهوازن ایله متفق و جمله هسی هوازن رئیسی [مالك بن عوف النضری] نک قومانداسی

النده مجتمع ايدي . بالکنک هوازندن بنی کعب و بنی کلاب ، بو مسئله ده بیطراف بولندیلار .

خین ، ذی المجاز قربنده بر وادینک ياخود بر صویک نامیدر مکه ایله طائف اره سنده و طائفه دها فریبدر .

بنی هفیک رئیسی [کنانه بن عبد يا لیل] ياخود [اسود بن قازب] ايدي شو صورته اولان اجتماع عساکردن هوازن اردوسی ، يکرمی بیک نفرلی براردو اولدی . هوازنک تشبثات واقعه سی مسموع عالی بیوریاوب در حال اقدیمز دخی تدارکه مشغول اولدی . حتی رؤساه مشرکین قریش بن صفوان بن امیدن عاریت سلاح الندی .

صفوان ، کندیسمند سلاح استعاره ایدلایکی زمان صوردى :

— « غصباً می یا محمد ! »

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اقدیمز :
 — « خیر غصبا دکل باکه سکا اعاده ايديانه چهيد کين
 تاف اولور ايشه تضمین او لائق شرطیله عاریه ايسترم »
 بیورملریله صفوان [اویله ايشه باس یوق] دیه رک

اوج یوز عدد زره ویرمش و نوول بن حارث بن عبدالمطلب دخی وجهه مذکور او زره اوج عدد من راق اعارة ایتمشده .

سلطان قلمرو رسالت افندیمز تدارکاتی اهمام بیورنجه مکده عتاب بن اسید رضی الله تعالی عنہ حضرت ابرینی والی تعیین ایتدی . و مکد اهل اسلامنہ احکام دینی تعلیمه مأموراً معاذ بن جبل رضی الله عنہ حضرت ابرینی ده عتاب ایله برلکده براغه رق شوالک التسبیح و یا یدنجی جمهه ایرتسی کونی دلدل اسملى استر های یونانیه را کب و « سفیدیه » ذاة الفضول » اسمبلرنده بری بری اوستنده ایکی درعی لابس او لدقیری حالده حنینه متوجهها حرکت بیوردیلر . اشبو زرهلر، حضرت داود علیه السلامک جالوتی قبل ایلدیکی صرده لابس او لدقیری درع ایدوکی مرویدر . معیت جهانپناهیلرنده اون ایکی بیک نفووار ایدی . عسکرک بیک نفوی مهاجرین کرام، درت بیک نفوی انصار کرام، بشبیکی جهینه و مزینه . بنی سالم، بنی اسلم، عفار، اشیجع قبیله لرندن و ایکی بیکی ده اهل مکه و مؤلفة القلوب طافقی ایدی که ابو سفیان بن حرب و اوغللری یزید ایله معاویه، خویطب بن عبد العزی و ابو جھلک

برادری حارث بن هشام، سهیل بن عمر و، اشرف مؤلفة
القلوب سر آمدانندن ایدیلر. برلکده سکسان نفر ده مشرك
اولوب الجلرندن برى صفوان بن امیه ایدی .

*

ابو واقد لیشی ، نقل ایدر دیرکه :

حنین سفر نده معیت سنیه رسالت پناهیده ایدم. یولدۀ
یشیل یا پراقلی کوزل و بیوک بر اغاجه تصادف ایدک .
اغاجک طراوت و نضارتی نظر رغبت واستحصال نزی
جلب ایدی زمان کفر و جاھلیت قریب العهد او لدینگمزک
سو قیله اولملی ایدی که کفار قریش و عیارلرینک سنده
بر کون محل تفرج و تزه اولمق او زره «ذاة الانواع»
اسملی بویله جسم بر اغاجلری بولندیغى تختطر ایده رک:
— «یار رسول الله ! بو اغاجى «ذاة الانواع» اتخاذ
ایمکه بزه مساعده ایت نته کیم قریشك ذاۃ الانواعلری
اولدینگى کې بزده کاوب بوندە اکانیزز ،

دیدک. قریش ، ذاۃ الانواعلرینه سنده بر کون
کیدرلر اغاجک داللرینه سلاحلرینی آصارلر. دیندە
قریان کسوب او کون اینی بر ذوق و تفرج ایدرلردى
مکر بو تکلیفmez ، مکروه کلدی . افسدیز ، حیرت
و استکراه ایله :

— «الله اكبر والله سر بکا برشی سویل دیکز که حضرت موسی [عليه السلام]، قومی بومتللو برسوز سویل مسلردی [اجعل لنا الها كالهم آله] دیوب موسی دخی انلره: «تحقيقا سرز، احمق بر طائفه سکز» جوابی و پرمشدی، بیور مقلمه سوزیزدن ناشی رسول اکرم صلی الله علیه و سلمه فارشی نادم و محجوب او له رق توبه و استغفار ایلدک.

بر کیجه سیحر وقتی ایدی افندیز، عسکرینی تعییه و ترتیب بیوردی فرقہ مهاجرین ایچون مرتب ایکی لوانک بینی عمر الفاروق رضی الله عنہ دیکرینی حضرت علی المرتضایہ، او سیلرک لواسنی اسید بن حضیره خزر - جیلرک لواسنی ده سعد بن عباده یہ ویردی .

بنی سلیم قبیله سیله مکہ عسکری، مقدمة الجيش، [چرخه جی] تعین او لمنش و بونله غازی نامدار حضرت خالد بن الولید، قوماندان انتخاب بیورلمنش ایدی .

اردوی همایون، مکمل و منتظم بر اردو ایدی، شو انتظام و کثتره مبنی ایدی که جناب ابی یکر الصدیق رضی الله تعالیٰ عنہ افندیز، عسکر اسلامک انتظام و کثترته

لُفْلُر مُسْرِّلَه باقِه رُق و اتَّحَاد و اتَّهِيَاد اوْزَرَه حُرْكَتَرَبَنِي
 مَلَـاـذـاـهـ اـمـدـهـ زـلـكـ : [بـوـعـسـكـرـ، اـرـاقـ قـاتـنـدنـ نـانـيـ بـوـزوـلـازـ]
 دـيـمـشـ بـوـخـسـيـلـهـ سـهـوـاـ صـدـورـ اـيـمـشـ اوـلـانـ بـوـسـوـلـكـ اـصـمـنـ
 اـيـتـدـيـكـ خـطـاءـ غـرـورـ آـمـيـزـدـنـ طـوـلـايـ خـفـلـرـنـدـهـ بـرـ جـزـاءـ
 سـهـاـوـيـنـكـ تـحـقـقـ حـلـوـانـيـ رـسـوـلـ اـكـرـمـ ، اـكـلـاـهـ رـقـ طـبـعـ
 عـالـىـ رـسـالـهـ بـنـاهـيلـرـيـهـ كـرـاهـتـ حـاـصـلـ اوـلـمـشـ وـ فـيـ الـوـاقـعـ
 اـرـدـوـيـ هـمـاـيـونـ بـادـيـ اـمـرـدـهـ بـرـ هـزـيـتـ مـهـمـيـهـ تـصـادـفـ
 اـتـهـشـدـيـ ! . حـتـىـ اـهـزـامـ اـسـلاـمـ وـ اـهـزـامـكـ وـ قـوـعـنـيـ حـاـكـيـ
 اوـلـانـ : [وـ يـوـمـ حـنـبـنـ اـذـ اـعـجـبـتـكـمـ كـثـرـتـكـمـ]
 آـيـتـ كـرـيـهـ سـنـكـ مـعـرـضـ تـوـبـيـخـدـهـ شـرـفـ نـزـولـهـ شـوـ
 سـوـزـكـ تـسـبـبـ اـيـتـدـيـكـ هـرـوـيدـرـ .

كـلـامـ مـذـكـورـكـ يـاـ كـاشـانـيـ بـدـيـهـيـ اـيـدـيـ . زـيرـاـ كـثـرـتـ
 وـ قـوـتـ ، كـرـچـهـ اـسـبـابـ مـظـفـوـيـتـ دـنـدرـ اـيـكـ نـصـرـتـ دـهـ
 حـقـكـ اـحـسـانـيـدـرـ . اـسـبـابـ لـازـمـ حـاضـرـ اـيـدـلـدـ كـدـنـسـكـرـهـ
 نـصـرـتـيـ اـنـجـقـ طـرـفـ حـقـ جـلـ وـ عـالـدـنـ بـكـلـهـ مـلـيدـرـ .

شـوـ خـصـوـصـدـهـ ظـهـورـ اـيـدـنـ خـطـائـيـ تـمامـاـ اـصـحـيـحـ
 اـيـتـدـيـرـمـكـ وـ نـاصـرـ حـقـيـقـيـنـكـ آـنـجـقـ كـنـدـيـسـيـ اوـلـدـيـغـنـيـ
 بـيـلـدـرـ مـكـدـهـ اـمـهـ بـرـ درـسـ اـعـتـيـارـ وـ اـتـصـارـ اوـلـقـ اوـزـرـهـ
 جـنـابـ حـقـ ، اـنـبـوـ غـزـادـهـ مـسـلـمـيـنـهـ اـبـتـداـ هـزـيـتـ صـورـتـىـ

کوستروب عقیدنده عنایت الهیه‌سی او له رق بزده مظفریت
عظیمه احسان بیوره شدر ! .

دشمن اردو سنک قوماندانی مالک بن عوف ،
محافظه مال و عیال غیر تیله حرب ایتدیرمک کبی بر
ملاحظه یه بناء عسکرینی با جمله نسوان و صیان و حیواناتی
ایله بر لیکده معركه یه کتیر درک : [جمله کنز یک وجود
اول دیگر کنز حالده هجوم ایده جکسکنر] دیه امر ایتمشده .
اردوی هایون ، شوالک او نجی و دیکر روایته
کوره اون برنجی کونی اقسامی حنینه موصلت ایتمکله
دشمن طرفندن کلان جاس-وسک مشهوداتی حقنده کی
افاداتی هوازن عسکرنده خوف و خایجه‌انی موجب
اوله رق برخیلی مقداری طاغیلمش و افندیمزک تجسسه
مامور آکوندر دیکی «عبدالله ابن ابی خدر» دشمنک نسوان
و صیان و حیوانات برابر اول دیگنی عرض و اعلام
ایدرکن اف دیمز ، تبسم ایله : [ان شاء الله انلر ،
یارین هپ مسلمانلره غنیمت اوله حق] دیه تبشير
بیوردی .

وادی حنینه کیدیله جک بول طار اول دیگندن
عسکر مختلف یولاردن فرقه فرقه ایریلوب بیورودی .

طیب‌عیه مأمور حضرت خالد بن الولید ، بی محابا
سکر دوب کیدرکن پوصولردن دشمن ، بردنبه بایره رک
او زربه ینه ورکی او ق یاغدیر مغه باش لامقاہ طبیعه نک
بر قسم همی بولنان بنی سلیم ، بوزولیویردی . خالد
دخی او آنده او ق ایله یاره لوب مکه عسکری هزینته
بنی سلیمه برابر و پیرو اولدی ، طبیعه نک شو حالی
کتیده نک بتون اقسام و شعبات ساڑه سنہ بر لحظه ظرفندہ
سرایت ایدرک قوله اردو ، طاغی ملدی مرکز میدان
محاربه ده يالکز فخر کائنات افندیمز ، تزد همایون نارنده
عم عالیلری عباس ، فضل بن عباس عمزاده لری ابو
سفیان بن حارث بن عبدالمطلب . ابو بکر الصدیق ،
عمر ، علی ، اسامه بن زید ، عبدالله بن مسعود
قالمشلر دی .

امر ایمانده ضعفی بولنان مکه لیلرک و علی الخصوص
مؤلفة القلوب طاقیتک افکاری درحال بوزولمشدی ! .
حتی ابوسفیان بن حرب ، اسلامک او قور قونج بوز -
غونافی انساده مکه لیلردن بری ایله سویا شور ایکن :
[بوهزمیتک دکیزه قدر ارقامی الله ماز] دیمشدی ! .
صفوان بن امیه نک انابر قرنداشی کلده دخی ،

اصحاب کرامک موقیمات متابعه سندہ کی حالی باشـقہ
درلو اکلامـقـدہ اولـدـیغـی بلـلـی ایدـرـک بـر وـضـع
سـخـرـه آـمـیـزـ اـیـلـه : [بـوـکـونـ سـحـرـ بـوـزـوـلـدـی] دـیـشـ وـ
صـفـوـانـ ، اـنـیـ رـدـ وـ تـقـبـیـحـ صـرـهـ سـنـدـهـ : [صـوـصـ اللـهـ
آـغـزـیـکـیـ یـیرـتـسـونـ ! بـکـاـ هـوـازـنـدـنـ بـرـیـ حـاـکـمـ اوـلـمـقـدـنـ
قرـیـشـکـ حـکـومـتـیـ دـهـ خـیرـاـیـدـرـ] دـیـهـ کـلـدـهـیـ تـکـدـیرـ
اـیـمـشـدـیـ .

سلطان هر دو جهان افندی میز، شیخ اعتماده ده بهم تا ایدی.
اک طسار، اک خطر نالک زمان لردہ اصلًا تلاش و فتوور
کو ستر منزدی.

شجاعتلری حقنده جناب علی المرتضی دیر ایدی که:
محاربه شدت بولوب ده باشمز صيقيلداني وقت هبمز
حول رسول الله صيغور ايدك .

ایشته بو دفعه کی هزیمتده بتون اردو بوزولدینی حالدہ او حضرت عالمہت، قطعاً فتور بیله کو ستر میہر ک دلدلی کالی هیبت و صولتہ سمت اعدایہ طوغری سوچہ چا۔ لیشیر و کندیسنک بویله بر محلدہ خوف و هراس سبیلہ صاووشه جق همان بر شیخض عادی اولیوب بر نجی حق

صادق الوعد الامين اول بیتفی و على العموم بیانات و
تبلیغاتش برکون اولوبده بود بر جیز حصوله کارهای کنای
کوروله جگنی و دین مینای تهمم و اعذلای موعد
و محقق بولندیتفی تکرار صدیده : [اما ای لاذب
اما ابن عبد المطاب] دیه طرف مخالف چه دید ایدردی !
انجق ابو سفیان بن حارث ، دلایلک یولارندن ، عباس
و عبد الله بن مسعود حضرانی ده رکاب های یوندن طو توب
صولندن منع ایدرلردی .

مسلمه اتلر ، هزیتی تمام کورد کدنصوکره بوزغون
عسکری نه میدان حرب وقتا له کتیره مک ایچجون معینه دادکی
اصحاب کترینی برابر صاغ طرفه چکیله رکه :
— «ای ناس ! کلیکز . بن ، رسول الله‌هم . محمد
بن عبدالمالک »

دیه چاغیردی و ندا ایمسنی عباسه امر آیه‌دی .
عباس کور سسلی بر ذات ایدی . در حال صوت
جهیز ایله :

— «یا معاشر الانصار ! یا اصحاب الشجرة و یا
اصحاب سورۃ البقرة ! »

دیه ندا ایتدی . انک او زرینه عسکر اسلام ،

طرف طرف [ياليك ياليك] صدريله جمله میدان
محاربیه و پایکاه عالی نبوه عودت ایتشلدر در .
جناب حق ، عسکر اسلامه ارتق کمال صبر و سکینه
احسان بیورمش و شاهد فتح وظفر اردوی هایونه
رهبر او لشدنی . هوازن عسکری هجوم ایدرکن حضرت
علی کرم الله وجهه بالمقابله اندرک علمدارینی قتل ایتدیکنندن
او انساده نبی ا کرم صلی الله علیه وسلم : [الآن حمی
الوطیس = شمدی فرون قیزدی] بیور ملریله برابر
را آتب اولدقلى دلاله : [البدی البدی] دیدی . ددلل ،
در حال قارنی یره ویردی . افندیمز ، دلدلک اوستنده
او تور دینی حالده الیله یردن بر آووج طوبراق و یاخود
او فق طاشر آلدی . و [اللهم انجز لی ما وعدتني] دعا منی
او قودی و صوکره : [شاهدت الوجه] دیه آو و جنده کی طوبرانی
سمت اعدامه طوغربی آندی ! .

، معجز اتندرکه آتیلان بر آووج قوم یاخود طوبراق
قتالدن منع و اشغال ایده جلک بر مقدارده اولدینی
حالده کفاردن هر برینک کوزینه ، بورون دیکارینه
بکیره رک انلری فوراً هزینه اوغر اتمشدتر .
دشمن ، هول جان ایله مال و عیالنی براغوب ارتق فرار

ایده بورلردى. اهل اسلام ده انلىرى بالتعقىب كىمنى قتل كىعنى
اسير ايىدردى. حتى ايشته شو آنده ايىدى كە اغنىاء انصار
كرامدن و خزر جىلدەن ابو طاھى رضى الله تعالى عنه
حضرتلىرى دشمن عسکر ندن يكىرى نفرى قتل ايمىشدر.

* * *

سوه قصد — عباسك اصحاب كرامى تزد رسالىندە
نباتە دعوت ايتىزدىن آز مقدم ايىدى . «شىبە بن عثمان
ابن ابي طاھى»، مضمۇر فاسىدىنى حربك هنگام بىحرانىندە
اجرا ايتىك او زره افندىمىزك تزد هاييونلىرىنى صوقواخە
باشلاادى. صاغ طرفىدىن كىلدى ، حضرت عبامى اندە
بولەرق جانب يساريئە رجوع ايتىدى . صوانىندە أبو
سفيان بن الحارث، قائم ايىدى . جانب يسار و يمينىندەن
اپەماز فرصت مىكەن او لە مدېقى اكلاينىچە خالق ظهر
هاييونىندەن ياقلاشدى. قىلىنجى يتشىديرە جىك بىرمەزلىك كەدىيىكى
و قىلىنجى قالدىرىدىنى بر دقيقەدە كۆزىنىڭ او كىنە سېلىدىرىم
آتشى كېيى بىرىشى پارلاادى . شو آتش، خوف و خاچاتى
موجب او لەرق شىبە كېرى يە طوفرى پوس كورىكەن
افندىمىز ، التفات بىـوروب ماجرا يە اطلاعـلىرىنى بىللى
ايمىكىسىزىن : [تعالى ياشىبە] دىه چا غيردى . شىبە تزد

روايتها کوره شو غز و مده الی بیک نفر اسیر،
یکمی در تیک رأس دوه، فرق بیکدن زیاده قویون،
فرق بیک قیه کوش مال غنیمت اوله رق اهل اسلام
النه چشمکشدر. دشمندن یتمش قدر مقتول بولندیغی حالده
اهل اسلامدن يالکز درت نفر شهید او لمشددر که بری
«ایمن بن ام این» رضی الله عنهمما حضر تلریدر.

عقیب غزوہ خالد بن الولید کے بولنے سے امر
نبوی شریف قادر اول مارک لدی التحری ہر طرف یا رہلی
اول دینی حالت کے بولنے و حضور پر نور رسالتہ کتیر امداد
حضرت نبی اکرم صلی اللہ علیہ وسلم ، دہان
شریف فلرینک آب حیانندن سور مکله جریحہ لر در حال
کسب اتیام امداد

طر فیک ابتداء تلاقيـنـدـه حـکـمـةـ اـهـلـ اـسـاـمـهـ
 یوز کوـترـنـ هـزـیـتـکـ خـبـرـیـ مـکـہـیـ وـارـدـیـ زـمـانـ بـعـضـ
 اـهـلـ مـکـہـ : دـمـحـمـدـ [عـلـیـهـ الصـلـوـةـ وـ السـلـامـ] اوـلـمـشـ مـحـمـدـ.
 يـلـرـدـهـ مـنـهـزـمـ وـپـرـیـشـانـ اوـلـمـشـ اـهـ بـونـدنـ صـوـکـرـهـ قـوـمـ عـرـبـ،
 باـبـالـرـیـسـنـ دـینـهـ دـوـرـلـرـ دـیـ اـظـهـارـ مـنـوـنـیـتـ اـیـلـمـشـ بـونـلـرـهـ
 قـارـشـیـ مـکـہـ مـکـرـمـهـ وـالـیـ وـقـائـمـقـامـیـ عـنـابـ بـنـ اـسـیدـ رـضـیـ
 اللهـ عـنـهـ : دـمـحـمـدـ [عـلـیـهـ الصـلـوـةـ وـ السـلـامـ] اوـلـمـشـ اـیـسـهـ
 شـرـیـقـیـ بـاقـیـ وـ مـوـلـاـیـ حـیـ لـایـمـوـتـدرـ دـیـمـشـدـیـ .

٩٥

— غـنـوـهـ اوـطـاسـ —

خـینـ وـادـیـسـنـدـنـ هـوـازـنـ وـقـیـفـ اـرـدوـیـ وـاقـبـحـ
 هـزـیـتـلـهـ مـنـهـزـمـ اوـلـهـرـقـ قـبـائلـنـ هـرـبـرـیـ بـرـ طـرـفـهـ طـاـغـلـیـمـیـشـدـیـ
 شـوـنـلـرـدـنـ الـیـ یـوزـ قـدـرـ بـرـ طـافـهـ [درـیدـ بـنـ الصـمـهـ] نـکـ
 مـیـتـنـدـهـ اوـطـاسـ نـامـ مـحـلـهـ چـکـلـمـشـدـیـ کـهـ اـجـتـمـاعـلـرـیـ اـهـلـ
 اـسـلـامـ حـقـنـدـهـ بـرـ فـکـرـ خـیـرـهـ مـبـنـیـ اوـلـمـدـیـنـیـ جـهـنـلـهـ انـلـرـیـ
 تـنـکـلـ وـ اـسـتـیـصـالـ اـیـجـوـنـ عـلـیـهـلـرـیـنـهـ اـسـحـابـ کـرـامـدـنـ [اـبـوـ
 عـامـرـ عـبـیدـ بـنـ سـلـیـمـ الـاشـعـرـیـ] رـضـیـ اللهـ تـعـالـیـ عـنـهـ
 حـضـرـتـلـرـیـ ، بـرـ فـرـقـهـ عـسـکـرـلـهـ کـوـنـدـرـلـاـشـدـرـ . فـرـقـةـ

مذکوره ده حضرت ابو عامرک برادر زاده‌ی ابو موسی.
الاشعری ایله زبیر بن العوام ، سلمه بن الکوع رضوان
الله علیهم اجمعین حضراتی ده وار ایدی .

ابو عامر ، حین مقاوله ده دریدک فرقه‌سندن طقوز
شیخی قتل ایتدی . او نجیسی میدانه کبردیکی زمان
ابو عامر ، انى علی الاصول دینه دعوت ایدر کن حریف ابو
عامری رد ایتدی ابو عامر بونک قتلنه مانع مشروع
قالمدیغی بیان ضمته :

— « یارب شاهد اول ! »

دیدی او ده بالمقابله :

— « یارب شاهد اولمه ! »

دیمش بولندیغندن ابو عامر ، انک شو سوزندن .
تعجب واستغراب ایدر کبی اوله رق سبینی تفیکر زمینده .
براز توقيف سيف ایتمکله فرستدن بالاستفاده کافر مرقوم
تخلیص جان ایدوب قاچشدر .

بنی جشمدن حارنک « اوی . علا » نامنده ایکی .
اوغلنک آندقلری او قلردن بری ابو عامری دیزندن .
اوره رق شهید ایتمشدر . رضی الله عنه
حضرت ابو عامرک وقوع شهادتندن سوکره انکه .

برادرزاده‌سی ابو موسی الاشعربی حضرت‌باری قوماندان
او لمش و قاتلی دخنی بالتمقیب یاشوب قیلنج ایله اولدیر مشدر.
قاتل ابو هامس ، درید بن الصمهنک او غلی سالمه ،
ایدوکی ده مرسویدر .

فتح و ظفر ، جناب ابی موسی الاشعربی حضرت‌تلربنک
الده یوز کوستردی . بر چوق اسرارا ایله برخیلی اموال
غنائم الله چکورک عسکر اسلام مسروراً عودت ایتدی .
اسیرلرک ارسنده مرضعه رسالت‌ناهی « حلیمه بنت
ابی ذؤب » لک قیزی « شیاه بنت الحارث » دخنی وار
ایدی که رسول اکرم صلی الله علیه و سلمت رضاعاً
همشیره‌لری دیمک ایدی .

شیاه ، حضور رسول الماهه کتوتلدیکی زمان کندخی
عرض و تعریف ایه‌ریکنندن افندیمز ، این طانیوب مأزر
او لمش و مبارک کوزلرندن یاش کلشبدی .

رداء شربه‌لری یره سره‌رک شیاهی الم او زرینه
لوجورتی . و حقنده حرمت و رعایت کامله ابراز
بیورجی .. حتی تزد نبویده معززاً قالمسله بلده‌سننه
اعاده‌سی یاشنده تغییر ایدوب شیاه ، کندی بلده‌سنی اختیار
ایمکله افندیمز ، بر کوله و جاریه ایله ایکی دوه بر
قویون دخنی احسان ایده‌رک این دیارینه کوندردی .

ابو عاص حضر تلری ، حالت موت و احتضار نده
 ابو موسى الاشعري حضر تارینه و صیت ضمتنده: [رسول
 الله بندهن سلام ایت بنم ایچون استغفار ایتسون] دیمشدی
 ابو موسی، مدینه منوره به کلدکدن صوکره عرض و اعلام
 کیفیت ایتدی. حضرت پیغمبره در حال آبدست آله رق
 و مبارک الاریخی هوا یه زیاده قالدیره رق : [اللهم اغفر
 لعبد ابی عامر اللهم اجعله يوم القيمة فوق کثیر من
 خلقک من الناس] دیه دعا ایتدی. شو دعائک عقیلندہ
 ابو موسی : « بنم ایچون ده یار رسول الله ! » دیه رجاده
 بولدی یغندن انک حفندده تکرار الاری هوا ده او لدینی
 حالده : [اللهم اغفر لعبد الله بن قيس ذنبه وادخله يوم
 القيمة مدخلًا كریماً] بیورلیدی .

حضرت شهنشاه اقليم رسالت افغانیز ،
 فتح ام القرایه حرکت هایونلرندن از مقدم « ابو قناده »
 رضی الله عنہ حضر تلری سکریوز نفر عسکرله نجد طرفه
 کیتمشدی .. « اضم » نام محلده [عامر بن الاضبط] ه
 تصادف او لندی .. عامر بونله سلام ویردی .. سلام
 تجیه و ظمن بناءً عليه شعار اهل اسلام او لدینی جهنه

کندو سنك مسلمان بولنديقى ڪوزل اعلام و افهام
ایتشدى .

فقط معيت ابي قناده دهکي عسکردن [محلم ياخود
حکم بن جنامه] اسکي بر ما جرادن طولاني عامري
اوراده اوقيايله قتل ايده رك دو هسيله اشیاسني مال غنيمت
ديه المشدرا که شو معامله دهکي چرکينلک بدېھي ايدي .
بو مقوله معاملات و جنایات و قوع امثالندن اتى ۲۵
و تحذير اچون حق جل و علا حضر تلري : [...] ... ولا تقولوا
لمن القي اليكم السلام لست مؤمنا ...] آيت کريمه - نفي
ازال بيورمشدر .

ابو قناده سنك سفردن عودتىنده اردوی هاييون مکه
او زرينه يورومشدى او ده معيتيله برابر مکه سنته
 يوللانه رق یتشمشلر مکنک فتحنده حاضر بولنقدانصوکره
خين غزاسنه دخى چيقمشلر ايدي .

حضرت پيغمبر ، وادي^{*} خينده صلات ظهرى ادا
ايوب بر اغاج کولکسنـه او طور مقله الصحابه کرام ده
اطرافىـه طور ديلر . ايشـته او ساعـته غطفانـدن فزارـه
قبيلـه سنـك رئيسـي « عـينـه بنـ حـسـينـ » ، مـقتـولـ عـاصـ منـه
الاضـبعـطـ قـاتـيـ طـلبـ وـ دـعـوىـ اـبـتـدىـ . اـکـاـ قـارـشـىـ بـنىـ
تمـيمـ شـيخـىـ « اـقرـعـ بنـ حـابـسـ » دـخـىـ قـاتـلـ محـلـمـيـ مـدـافـعـ بهـ

باشلاذری . کیفیت حضور رسالتده دور و دراز بر محکمه بینی تشکیل ایده رک اک صوکره ورننک موافقیله دیته قرار ویرلدی . و : [معلم کلسون ده رسول الله انک ایچون استغفار ایتسون] دینلدی . معلم کلوب نبی اقدسک حضور هایونلرندہ او طور دی . رسول اکرم ، اکا :

— « آدک ندر ؟ »

دیه صور دی . « معلم بن جنامه » جوابی آله رق صوکره ارمه لرنده شو محاوره جریان ایتدی :

— « عامر بن الا ضبط ، اسلامنی سزه بلی ایتمشکن انی قتل ایتدکمی ؟ »

— « انک اسلامی اظهار ایتمسی انجق اولومدن قور تلمق ایچون ایدی . »

— « یا سن قلبی یار دکمی که طوغرمی یالانمی بیله سک »

— « ایک قلبی بر قطمه ڄمدر یار لسه نه اکلا شیلور ؟ »

— « یا قلبی بیلمز سک لسانه ده اینا نمز سک نه یا پمیلی »

معلم ، صوک درجه ده ملزم و مبهوت قالمش دی .

دیه جٹ سوز بوله مدی [یار رسول الله ! بنم ایچون استغفار ایت] دیدی . حضرت پیغمبر ، انک او استدعانی رد

ایدەرک : [الله سُنِّي عَفْوٌ إِيمَانٌ] بیورمغله محلم ، بوزوله رق و کوزلزدن یاش آفرق قالقوب کیندی . ویدی کون صو کره کدرندن وفات ایستدی .

خر بیدرکه محلمک حسـدـیـنـی ارض قبول ایـمـیـوب طـبـشـارـی آـتـدـی . تـکـرارـ دـفـنـ اـیـدـلـدـیـکـیـ حـالـهـ بـنـهـ آـتـدـی . کـیـفـیـتـ رـسـوـلـ اللـهـ صـلـیـ اللـهـ عـلـیـهـ وـلـمـهـ هـرـضـ اوـلـدـی . او زمان افديـزـ : [اـنـ الـاـرـضـ قـبـلـ مـنـ هـوـ شـرـ مـنـ صـاحـبـکـمـ وـلـكـنـ يـرـيدـ اللـهـ اـنـ يـعـظـیـکـمـ = اـرـضـ اـنـدـنـ يـعـنـیـ مـحـلـمـدـنـ دـهـ فـنـاـ کـیـمـسـهـ لـرـیـ دـهـ قـبـولـ اـیـدـرـ اـمـاـ جـنـابـ حـقـ مـزـهـ وـعـظـ اـیـمـکـ اـیـسـتـرـ] بـیـورـدـیـلـرـ .

محلم ، بـرـدـهاـ دـفـنـ اـیـدـلـدـیـ وـارـضـ طـشـرـهـ آـتـمـسـونـ دـیـهـ اـمـرـ تـبـیـهـ نـبـوـیـ وـجـهـلـهـ اوـزـرـیـنـهـ بـیـوـکـ طـاشـلـرـ وـضـعـ اوـلـنـدـیـ .

زـرـالـکـفـیـعـ — «عـمـرـ بـنـ حـبـیـبـ»، نـکـ اوـطـوـنـدـنـ مـعـمـولـ وـ ذـوـالـکـفـینـ اـسـمـنـدـهـ کـیـ صـنـمـکـ کـسـرـ وـ اـخـاسـنـ « طـفـیـلـ » بـنـ عـمـرـ وـ الدـوـسـیـ » رـضـیـ اللـهـ عـنـهـ حـضـرـتـلـرـیـ اـعـزـامـ بـیـورـلـدـیـ . شـوـ خـدـمـتـکـ اـیـفـاـ وـ اـنــامـنـدـنـ صـوـکـرـ کـاـوـبـ طـاـنـدـهـ اـرـدـوـیـ هـایـوـنـهـ التـحـاقـ اـیـمـیـ دـهـ جـمـلـهـ وـظـاـئـفـنـدـنـ اـیـدـیـ . طـفـیـلـ رـضـیـ اللـهـ عـنـهـ ، صـنـمـیـ یـقـوـبـ بـوـزـیـنـهـ آـشـ .

دو کدیکنندن ذوالکفین ، یانغه طوتوشدیغی ساعتده انى
سیر ایدر و استیخاف و استیحقار صددنده :
یاذا الکفین لست من عبادکا
می_لادنا اقدم من می_لادنا
انی جشت النار فی فؤادکا
دبور ایدی . صوکره کندی قبیله سی بولنان بنی دوسدن .
معینته درت بوز نفر الهرق بر منطقی فرمان هایون .
رسالت پناهی اردوی همایونه طائفده یتشمشدر .

۱۱

غزوہ طائف

حنین بوز غونلرندن تھیف قبیله سی طائفه عودله
بر سنه لک ذخیره لرینی یانلرینه آله رق طائف قلمه سندم
تحصن ایتدیلر !

حنین اردو سی قبائل متفق دن مرکب بز اردو
اولدینی حالدہ انک اقبیح هزینتله و قوع انہ زامندن صوکره
دها بیوک قوئی حائز بر دیکر اردونک اسلامہ قارشی
تحشید و تحشیدی امکانی قالمدیغی و تنکیللرینه اهل
اسلامک هر حالدہ حرکت ایده جگنی اکلام مشسل و اکا
مبنی تدبیر تحفظی اوله رق قلمه یه قبانمشلر ایدی !

هو ازان رئیسی « مالک بن عوف » دخنی متخصص‌تر میانشده ایدی .

رسول اکرم صلی الله تعالیٰ علیه و سلم ،
خین اسراسیله اموال غنایمی جعرانه‌ده [۰] جع
ایتدیردی . حافظه‌سنہ بر مقدار عسکرله عباد بن بشری
مامور تمیین بیوره رق‌کندیلاری ، قوّه موجوده ایله بر لکده
طائفه یورودی .

او زمان امهات مؤمنیندن [زینب و ام سلمه] رضی
الله عنهمـا حضرت‌لری ، معیت سنیده ایدیلار . مشـار
الیهمـان هر بری ایچون آیری چادر قورولمش ایدی .
ایکی چادرک اردنه افـدیمـز ، نماز قیلـر ایدـی کـه محل
مذکورـده « مسـجد طـائف » استـنـده بر مسـجدـکـه الانـ
موجـودـتـی مـروـیدـر .

جناب خالد بن الولید رضی الله عنه ، مقدمـهـیه
مامور ایدی . یولـدـه تـصادـفـ ایدـیـلـانـ اـسـکـیـ برـقـبرـهـ اـشـارـتـهـ
حضرـتـ پـیـغمـبـرـ :

— « بو ، ابو رغالـکـ قـبـرـیدـرـ . اـغـاجـ بـودـاغـیـ شـکـلـانـدـهـ
التـونـدـنـ مـعـمـولـ بـرـ شـیـ دـهـ مـدـفـونـدـرـ » .

[۰] جـعـرانـهـ : مـکـهـ مـکـرـمـهـیـهـ اوـنـ قـدـرـ مـیـلـ مـسـافـهـ دـهـ بـرـ مـحـمـدـرـهـ .

بیور مقله بعض اهل اسلام، محل مذکوری فازوب
غصن ذهنی چیقار مشدرو.
اردوی هایيون، سمرة الرما محلنہ مو اصلت ایتدیکی
ائنا ده بخی ایث قبیلہ سندن برینی قتل ایتش او لان قبیلہ^{*}
بخی هذیلدن بر کیمسه جقندہ قصاص شرعی اجرا
او لمنشدر .

سمرة الرعادن طائفہ وارلدی . و قلعہ در حال
محاصرہ التھے الفدی حضرت سلمان فارسی رضی اللہ
عنہک معرقتیلہ شو محاصرہ ده منجینیق دخی استعمال
او لمنشدری . اسلامدہ ابتدا منجینیق قوللانیلان
غزا، شوغزا و اول استعمال ایدیلان منجینیق ده بودر.
نقیف رئیسی «عروہ بن مسعود» ایله «غیلان بن
مسلم» اشبو و قعده و نقیف میاننده دکل ایدیلر بونلره
مکہ فتوحاتنک ختامنده اسلامہ قارشی عربده مقاؤمته
تاب و توان قالمیہ جغنی و اوحالدہ ابتدا طائف طرف لرینه
حرکت ایدیلہ جگنی او بلجه کشف ایتدکارندن لدی الاقتضا
محافظہ بلده ایچجون قوللانہ جقلراتی منجینیق صنعتی او کرنمک
اوزرہ [جرش] طرفته کیتمشدر دی .

مع مافیہ نقیف، صوک قوتی بازویہ نویره رک قلعه دن
مدافعه ایتشلر چوق او ق آتشلر در حتی دردی انصار

کرامدن او له رف اون ایکی ذاتی شهید و بر خبی کیمسه
لری مجروح ایله مشادردی .

عبدالله بن امیه ، شو غز انک شهداستدن و عبدالله
ابن ابی بکر الصدیق رضی الله عنہما حضرتاری ده جریحه
داراندندر . مشاریلیک یاره سی جوق زمان دوام ایتش
ونها یات پدر عالیلری حضرت صدیقک ایام خلافتنده جریحه
منذ کوره نک تأثیری سبب فوتی او لشدرا .

ذوالکفین مصاحدتک ختم ایله طفیل الدوسی حضرتارینک
طاویه عودتنده معینتنده غز ایکاش او لانلردن بر قاج کیمسه .
لرک وقوع شهادتی او زرینه افديمز امر بیوروب نقیقک
با غلری قسمای قلع و احراق او لنش و اهالی محص و ره
طرف دن و قوع بولان رجا و استدعایه بناء امر قلع
و احرار قدن بالآخره صرف نظر ایتدیر لشدرا .

من چنینی قلک ضرب من میسیله قاعده دیوار نده حصو له کتو ریلان
و خنادن بعض اهل اسلام کیروب ایچریده سوری خرق
ایتمک باشلام مشادردی . مخصوصین ایسه قیز غین تمیور چبو .
قلرینی رخنه دن طیشاری به دور تیک صورتی له بالمدافعه
انلری او رادن منع و دفع ایتمشادردرا .

بناء علیه یالکن میدانده وقارشو دن قلعه به او ق ایله

محارب دن باشقه چاره قالمدی . خالد بن الولید حضرت پیری ،
بر قاج دفعه میدانه کیردی . و مبارزه به نقیف دن آدم
ایستدی . رؤساه مشرکین و محصورین دن عبد باللیل :
— « سکا بورادن قارشی چقچحق آدم یوقدر .
بز ارزاقزی تو کدنجیه قدر مدافعده بولنه جغز صوکرم
مجموع عمز بردن هجوم ایدوب محظوظ اونجیه دکین حرب
ایده جگز »
جوابی ویردی .

محاصره نک شدنی بر هنگامنده « عینه بن حصن
الفزاری » اهل طائفه مکاله ایچون طرف اشرف
رسالت پناهیدن بالاستیدان رخصت الهرق کیتدی .
انله ما وریت و ماذوینتک بالطبع خلافی اولدینی
حالده :

— « تمسکوا بـ هـ کـ انـ کـ ۱ وـ اللـهـ لـ نـ حـنـ اـ ذـ لـ مـ العـ يـ دـ .
لوحدـ ثـ بـ حـادـ ثـ لـ تـ جـ دـ العـ رـ بـ عـ زـ آـ وـ بـ نـ ةـ . فـ تـ مـ سـ كـ وـ
بحـ صـ نـ کـ ۱ وـ اـ يـ اـ کـ وـ اـ نـ تـ عـ طـ لـ وـ مـ اـ بـ اـ يـ دـ کـ ۱ وـ لـ اـ يـ تـ کـ اـ زـ نـ
عـ لـ یـ کـ قـ طـ عـ هـ دـ هـ ذـ شـ جـ رـ ۱ .
دـ یـ وـ بـ عـ وـ دـ اـ يـ تـ دـ اـ کـ . مـ کـ الـ هـ مـ کـ صـ وـ رـ جـ رـ یـ اـ سـ فـ سـ اـ رـ
حمدـ دـ نـ دـ حـ ضـ رـ حـ ضـ رـ رـ سـ وـ رـ اللـهـ ، ۱ کـ :
— « نقـیـ فـ نـ هـ بـ سـ وـ یـ دـ کـ ۱ ؟ »

دیه سوردى . عینیه :

— « انلری دین اسلامه دعوت و نار جهنمندان
تحذیر ایتمد کندولر منه جنت یولنه دلاتنده بولندم »
جوابی ویررکن افندیز ، اوایابدھ قوہ کاش فہ
نبوتلریله ادرالک ایدیکی ماجرا یی عینه نک یوزینه فارشی :
— « یالان سویلدک . سن ، انلرہ شویله سویلدک ،

بویله سویلدک »

دیه حرفاً نقل ایتمکله عینه ، اعتراض و استغفار دن
باشقاًه چاره قالمدیغنى اکلا یەرق مناسبتسز لکنندن ناشی
صوک درجه ده نادم و محجوب اولدینی حالمد :
— « طوغری سویلدک یا رسول الله ! توبه ایدرم »
دیه بیلمشدی .

• •

فتح مأمول دکلادی . محاصره ، اون سکن و روایته
کوره یکرمی کونلرہ کلکشیدی .
ثقیف اهالیدنک کوله لرندن شـ و صره ده اردوى
اسلامه قاجانلرک آزاد ایدیله جکلری اعلان بیورلیدیغندن
بر روایته کوره اون ، دیکر روایته کوره یکرمی اوچ
نفر ، قلعه دن پایکاه رسالنپناھی به فرار والتجا ایلمشددر

ایچلرندن اسلئری معلوم و ضبط او لاندز : [مضطجع ، نفیع ، ازرق ، وردان ، یخنس النبال ، ابراهیم بن جابر ، بشار ، نافع ، نافع] نامنده طقوز ذاتدر .

مضطجع — عاصم بن معتبک کولهسی ایدی رسول الله صلی الله علیہ وسلم ایی « منبعث » اس-حیله تسمیه و تلطیف بیورمشدر .

تفیع — طیب مشهور حارث بن کلدنه نک کولهسی ایدی . حین فرارنده قلعه دیوارندن بکره [مقره] استعمالیله اشاغی ایندیکندن « ابو بکره » کنیه سیله مکنی اولمشدر .

ازرق — بوده ابن کلدنه نک کولهسی و دهـات عربدن حلیف بنی امیه مشهور « زیاد بن ابیه » ک والدهـی سعیـه نک قوجهـی ایدی . اسلامی او کرتمک او زره رسول اکرم ، بونی خالد بن سعید بن العاصه ویرمشدر .

وردان — عبدالله بن ربیعه نک کولهسی ایدی .

یخنس النبال — ابن مالک التقینیـک کولهـی ایدی .

ابراهیم — خرشة التقینیـک کولهـی ایدی .

بشار — عنان بن عبد اللهـک کولهـی ایدی .

نافع — حارت بن کلدنه نک مواليـنـدن ایدی .

نافع — غیلان بن مسلمـه نک مواليـنـدن ایدی .

بوقلر ، مسلمان اولاد قد نصو کرده علمدار نده استهانک
طلب و دعو الری رد او ازه رق بالمکس آزاد ایدل دکاری
بیان سیورلمشدر .

عنان بن مظمنک زوجتی خوله بنت الحکیم ،
طائف اغذیه استدن و بادیه بنت غیلان ، لک یاخود و رفاهه
بنت عقیل ، لک حایاتی کندوشه ویر به جکی وعد ایدل ایر
ایله حصا لک فتیخه چاره بوله جهتی سده زنیه رسالت پناهی به
عرض ایستدیر دیکی حالمه معروضات واقعه مقرون قبول
عائی اولاد دیغدن خوله ، کیفیتی حضرت عمره سویادی .
جناب فاروق ، بالمراجعه صرف ذیشرف سید الانام
اکرمیدن استیضاح ماده اندوب بوسنه فتح طائفک . یید
و مقدبر ایلادی یعنی اکلاڈی .

ایشته بو اراده ایدی که افیدیز ، عودت عنم
عالیستنده ای و کنی عمر الفارونک و ساطت و تصویبله
اعلان ایت دیر دی ، فتوحات یوز کوسته مکسرین عودت
خصوصی ، بعض غنایه آغیر کادرک موجب قیل و قال
اوایدی . افیدیز فتحک شمشدیالک میسر او ملیه جغتی بیلدیکی
حالمه عسکری بیهوده اتعاب اتمامک فیکر نده ایدی .
وح مافیه حس اولنان تأسیفک دفعیله برابر حکمت

معاودتی عسکرہ علم الیقین اولہ رق تلقین و اعلام ایچون
ایرته سی صباح شد تله قتال قوماندا سنی ویردی ۔ وقوع
بولان محاربہ ده ایسہ بر قاج نفر اهل اسلام ک یارہ ملی
قالمسندن باشقة فائدہ کورلمدیکنندن ینہ عودت اعلان
بیورلدي ۔

بو دفعہ عسکر، منون و محظوظ ایدی ۔ اردو
خلاقنک بو درلو حرکات عامیانہ سنہ قارشی افندیمز،
بسم بیور دیلر ۔

اشبو محاربہ ده ابوسفیان بن الحارث بن عبدالمطلب ک
بر کوزی او ق ایله چیقار لشدہ ۔ حضرت نبی اکرم
اکا:

— « یا ابا سفیان! هانگی سنی دیلر سک؟ دعا ایدہ یم ده
کوزو کمی یرینہ کلسون؟ یاخود دیلر ایسے ک الله تعالی
سنکا جنتدہ بر کوز ویرسون »
بیوردی ۔ ابوسفیان ذہ:

— « یا رسول الله! ایسترم کہ جنتدہ ویرسون»
دیوب آووجنده کی کوزنی یره آتشدر ۔ مشارا ایه ابو
سفیان، مؤخرًا وقعة یرمو کده شہید اولمشدر ۔
اہل اسلام، نقیف علیہ دعا ایتنی رسول اکرمہ

عرض ایتدیلر . نبی مختار افندیمز بالعکس انله اسلام
وهدایتله دها ایتشدرا .

...

نقیم غنائم — اردوی هایون ، ذی القعده تک
پشنجی کیجھی جعرانیہ کلدی . اموال غنیمت ، انده
نقیم ایدلدی . حین نقیمه افندیمز غنیمتی یا لکن
أهل اسلامه حصر و تخصیص ایتیوب قلوبک دین اسلامه
جلب و تألفی ایچون « ابو سفیان بن حرب » و اوغلاری
« بزید و معاویه ، خویطب بن عبدالعزی » ، عکرمہ ابن
ابی جهل ، و برادرنی حارث بن هشام ، سهیل بن
حمره ، حکیم بن حرام ، حارث بن حارث بن کلده ، علاء
بن حارثۃ التقی ، عینه بن حصین الفزاری ، صفوان بن
امیه ، اقرع بن حابس ، مالک بن عوف النضری ، قیس
بن عدی ، یه یوزر رأس دوه ایله بزر مقدارده کوش
احسان بیوردی بونلاردن کیمی مکاشرا فدنه کیمی قبائل سائره
رؤسا ندن مؤلفة القلوب کیمی ده هنوز مشترک ایدی !
حقیرنده شو صورته لطف عالی ابدال اولنهرق کوکلاری
آلتشدر .

مخرمہ بن نوفل الزهری همیر بن وهب الجھنی ،
هشام بن عمر والعامری ده ایکنیجی درجه ده اشرافدن

بولندرینه مبف کندولرینه قرق دوه ایله بزر مقدار
کوش و « سعد بن یربوع مخزومی » یه الی دوه ویرلدی.
حضرت پیغمبر ک ابراز بیوردقلى جود و سخا
پیغمبرانه‌ی، اشراف و رؤساه عربی حیرتده بر اقشدی! هـ
حتی حین تقسیمده اک اعلا جنسنـ یوز قدر دومنک
بر وادیده طوبلانمش طور دیغنى صفوان بن امية کوره زک
ایستکنی بلی ایده چک قدر صيق صيق با قدقدن صوکره:
— « نه کوزل دوه لردر »
دیگله رسول اکرم :

— « اویله ایسه انلر سنک او اسون »
دیه دوه لری اکا بخش و احسان بیور مشدر! هـ
صفوان، هنوز مسلمان دکل ایدی حین فتحده
قبول اسلام ایچون بالاستدها مکده درت ماه مهلت.
المشکن بومرتبه جود و سخا انجق خصلات رسـل و انبیاء
اولدیغـی: [ماطابت نفس احمد بـنـلـ هذا الا نفس بـیـ] هـ
دیه اعتراض ایده زک ارتق تمام طیب نفس ایله مسلمانـ
اویمشدر.

اقرع بن حابس ایله عینـه بن حصن الفزاری هـ
قریشـن دکل ایده لـلـر. ولـکـن رؤـسـادـن بـولـنـدـرـیـلـه یـوزـرـ

دوه احسان بیوریله رق اشراف قریشک برنجی درجه سند
عد و اعتبار ایدلیلر . بوناره یوزد دوه ویرلیکی حالده
عباس بن مسداس اسامی به قرق و دیگر روایت کوره
انجق درت دوه ویرلیکنند عباس ، کوچنهرک :

اتجعل نبی و نہب العین
بین عینتہ و الا قرع
وما كان جصن ولا حايس
يغوقان مسداس في الجماع
وما دنت دون امریٰ منها
و من تضع اليوم لايرفع

دیه صورت شاعر انهمه اعلان تأسفه بانانادی . افديهز ،
اکا قازشی . [اقطعوا عنی لسانه] بیوره قلمه حضرت صدیق ،
عباسی دوه طوقادینه کتوروب حصه سنی یوز رأس دومیه
ابلاغ ایتدی عباس ، ارتق . مخنون و مطیب اویشتدی .
بناء عالیه عرض شکران ضمته پاشکاه رسالتناهی یه
کلدی رسول الله صلی الله علیه وسلم اکا :

— « يا عباس ! سن بن حقدمه شعر می سویلدل ؟ »
دیه سؤال ایتدی . عباس ، اعتذاره ابتدار ایده رک جواب
ویردی :

— « يا رسول الله ! تحقیقاً بن شعرم دیامک او جنده

قرنجه کې قېردار طورور و قرنجه کې دیامك اوچنى
ایصیرىرسو يلمکدن باشقەچارەسى بولەم اختيار المده دكلى «
افندىمىز ، تبسم ايدەرك :

— « اوپىلەدر قوم عرب ، شعرسو يلمدېچە طورە من
نتەكم دوه باغير مدقىچە اولماز »

بىوردى . حابىوكه انصار كرامه دىكىرلىرى قدر حصه
ويرلىدىكىندن بىى عمر و بن عوف منافقلىرىندن « هعقب بن
قشىر » بىر طاقم قىيل وقاله جسارت ايمىشدى .

معقىك شو كفت وكوسى الصحاب كرامىن حضرت
عبدالله بن مسعود واسطه سىلە مسموع عالي اولدى .
هشار اليه ابن مسعود حضرتلىرى دير ايدى : انصاردىن
بىرىنىڭ شو تقسيىمە عدالت اجرا اولىندى وجە الله دە
قصد ايدىلىدى دىمىسى اوزرىنە كىلدىم انك او سوزىنى
افندىمىز كولاغنە كىزلىيچە سوپىلدىم . شدتلىغە غىصب ايتدىلر
وغىصب وانفعاللىرىندن وجە پاك تابنىڭلارنى قىزارەرق :
[رحم الله موسى لقداودى باكىش من هذا فصىب] بىوردى
بن دە كاشكى سوپىلەمەيە ايدىم دىيدم .

سعد بن عباده رضى الله عنہ دخى قىيل وقال انصارى
عرض عتبە عليا ايمىشدى افندىمىز ، اكا :

— « ياسعد ! سن بومسئلەدە نە حالدە سىك ؟ »

دیه سوروب قاباً طرفدار انصار اولدینی جوابی
 سعددن المی او زرینه انصار کرامی خیمه سعادتارینه
 جلب وجمع ایتدیردی. خیمه مذکوره سختیابدن معمول
 ایدی. صوکره خطبیه آغاز ایله خدا به حدوننا ایلدی و:
 — « سزدن صدور ایتدیکی بکا واصل اولان او
 لا قردیلر نه ایدی . سز اویله برشی سویلدیکنزمی؟ »
 دیه سوردی . انصارک اچنندن بیوکاری :
 — « عقل وادعان صاحب‌لیمز یار‌سول الله ! برشی
 سویلمدیلر ولکن کنیجلر : [الله تعالیٰ صوچنی عفو
 اپسون قریشه اعطای ایدرده بزی ترك ایدر حالـوکه
 قلنـیجلریمزده قانلر هنوز طاملاـمـقـدـه] دیدیلر ،
 جوابی ویردی . تقسیمات واقعه علیهند بعض انصارک
 شو تقوهاتی موجب انفعال عالی اوله رق کنـدوـلـرـینـهـ تـنـیـهـ
 واخطار صددنده رسالتـنـاهـ افـنـیـمـزـ ،ـ کـنـدـیـ وجود پرسود
 هـمـایـونـلـرـیـ سـبـیـلـهـ جـنـابـ حـقـکـ اـنـصـارـ کـرـامـهـ اـحـسـانـ
 بـیـورـدـینـیـ نـعـمـ مـتـوـعـیـ نـعـمـ تـعـدـادـ وـاحـوـالـ اـنـصـارـ کـرـامـهـ ضـلـالـتـدـنـ
 هـدـایـتـهـ ،ـ اـخـتـلـافـدـنـ اـشـتـلـافـهـ فـقـرـ وـعـیـالـدـنـ غـنـاءـ وـسـعـةـ حـالـهـ
 تـبـدـلـهـ عـخـضـاـ وـجـوـدـ مـسـعـودـ هـمـایـونـلـرـیـ سـبـبـ اـیـدـوـکـنـیـ بـطـ
 وـایـرـادـ اـیـلـهـ :

— « يامعشر الانصار ! قريش، جاهليت ومصيّلتين
دھا يكی قور تلمیش ضعیف الاعتقاد مسـ لمانلردر بن ،
انلرک جبر خاطر لری و دینه، تأليف قلوبی ایچون کندولوینه
زیاده جه حصه ویردم انلر، دوه، قويون آلوب مدلکتلوینه
کیده جکلار سزده رسول اللهی الوب کتـدی دیاریکزه
کیتمکه راضی دکمیسـ کز ؟ اکر هجرت او لمـ سیدی انصاردن
اولور ایدم . اکر ناس بر وادی یه انصـ اarde وادی
آخره سلوك ایتسـ لر بن انصارک اولدینی وادی یه کیدر
ایدم »

بیور دیلر . انصار کرامه راضی و خوشنودو الفات
علیمن ممنون و متشکر اول دیلر . اینک او زیرینه رسول
اکرم صلی الله علیه وسلم ، مبارک الارینی قال دیروپ
خاصه انصار و اندرک اولاد و احفادی حقنده : [اللهم
ارحم الانصار وابناء الانصار] دیه خیر و مرحمتله دعا
ایتمشدتر .

و فود هو ازمه — تقسيم غنائمك اثناء ختام منه هوازن
اشراف دن طقوز و دیگر روایته کوره او ن درت ذات ،
جعرا نهده حضور رسالت پناهی یه کاوب قبول دیه اس-لام
و قیله لرنک مسلمان اوله قاربی عرض واعلام ایتدیلر .

اسیر او لان او لاد و ازو اجلو بیتک طر فلر سه رد و اعاده سنک
طای صددنده :

— « بار سول الله ! اصف و کرم عجیب مکر زدن رجا
و امید ایدر رکد او لاد و ازواج و اموالار بیزی بزه
احسان بیورده سکنر اسری اینچنده سنک رضاعاً عمیمه .
لرک و خالالرک بو ادینی کی طفو لایتک هنگاهنده سنی
حصه ایه سنده حفظ و تربیه ایمیش ، سکا خدمتکار و کفالندر
ایامیش قادیتکار وارد ریز ، ابی شعر الغساني ، نعمان بن
المذکور کی ملوکه بو حضاتی ایفا ایمیش او اسیدک و سکا
او لان اتساب و اختصاص نز انلرله او لمیش او اسیدی
حق معزده سندن شهدی مأمول ایتدیکمز شو عاطفتی
انلردن امید ایدر ایدک سن ایسه جهله مکفووارک اکر .
میسک »

دیه نیاز مند عاطفت او لدیلر .

ذوات مذکوره سنک اینچنده « ابو رقاء زهیر بن صرد
سعدی ، دخی وار ایدی . معرض نیاز و استعطا فده :
امن علینا رسول الله في کرم
فانك المر نرجـوه و نتـظر
امن على بيـضـة قـدـما قـها الـقـدر
مشـتـت شـعلـهـافـي دـهـرـهـا خـبـرـ

امن على نسوة قد كنت ترضعها
ادفوک تملأوه من محضها الدرر
بیتلرینی سویلدی. رسول اکرم :

— «بن، سزی کایر ظنیله تقسیم غنیمتی بو قدر زمان تأخیر ایتمد سز کچ کلديکز کوریور سکز که بونجه خلق، غنایمک تقسیمه منظر درلر. بنم عندمده سوز - لرک سوکیلیسی طوغریسیدر. ایدی ماللریکزله اسیرلر - یکزک هانکیسی دیلرسه کن اختیار ایدیکز»

دیه بیوردی . انلر، اولاد و ازواجلرینی اختیار ایلدکارینی سویلدیلر بونک اوزرینه افندیمز:

— «سزک اولاد و ازواجلریکزدن بنم و بنی هاشمک و برروایته بنی عبدالمطلب خصوصیه دوشنلری سزه ویردم و خلقدن ده دیلیه یم که حصه لرندن واژچسونلر. بز اویله نمازینی قیلدقد نصکره، مجمع ناسه کاوب اسیرلریکزک استردادن ده رسول الله شفیع ایتمش اولدیگری و خلقدن ده رجا ایتدیکزی سویلدیکز بن، او زمان سزک ایچون سویلیویربرم»

دیه تنبیه ایتدیکنندن هوازن دخی موجنجه حرکت ایلدیلر . رسول الله صلی الله علیه وسلم قیام ایله خدایه حمد و شنادن صوکره :

— ای قوم ! حقيقة سزک قرنداشلریکز تائب
و مسلم اولاقلری حالده کالدیلر انلره اسیرلریقی اعاده
ایمکه قرار ویردم . ایدی صفاء خاطر و طیب نفس
ایله ارزو ایدنار ، اسیرلرینی کیری ویرسونار . بولیا یابه
میانلره جناب حقک ایلک اول ویره جکی مال غنیمتدن
عوضنی بن ویرمیم . کندی حصانی و بن هاشمک
حصه-نی بونلره ویردم ،

دیدی . ابتدا مهاجرین صوکره انصار کرام : [بزم
حصه لریمز ، رسول الله‌کدر] دیدیلر اقرع بن حابس ،
بوکا فارشی ایاغه قالقوب :

— بن و بنی نعم راضی دکاز ،

دیدی . عینه بن حصن و عباس بن مردادس اسلامی
دخی بولیه سویلیلر . بنی سالم . حصه لرینی طیب نفسله
رسول الله‌هه ترک ایتدیلر . بلاعوض ترک ایده میانلره هر
بر اسیر ایچون ایلک غنیمتدن التیشردوه ویریله جکی
طرف ذیشرف نبوبیدن وعد اولنهرق اسیرلرک برقسی
مجاناً و دیکر قسمی عوض مؤجل ایله اولق اوزره
کیری الندی و هر برینه قبطیه نامیله معروف کتان
مصری دیزیلان مقادن بزر جامه بالا کسا صاحبلرینه
اعاده و اعطای بیورلادی .

عینه بن حصنه حصنه سنه دوشمش عجوزه بر
اسیری عینه، صاحب شرف و حیثیت بناءً عليه حائز
قدر و قیمت ظن ایدرك :

— « یوز دوه فدیه ویررلرسه اعاده ایدرم »
دیش بولنسیله من بوره نک او غلی ویا خود ابو رقام
فرزهیر، اکا جواباً لطیفه طریقیله :

— « یا عینه والله ماند یها بناده ولا بطنها بوالد
ولا فوها ببارد ولا صاحبها بو اجد ولا درها بنا کد »
بو عجوزه نک نه کلامنده طراوت و حلاوت نه نه سند
استفاده او لنه حق بر حالت قالمامشد مر مفارقتیله قوچه سی
حراق ایده جک ده دکلدر وار خیرینی کور »

دیشدى! جعرانه ده مدت مکث واقامت على اختلاف
الاقوال اون ویا اون اوچ کون قدر بر مدتدر. او سط
ذی القعده ده وروایته کوره ذی القعده نک اون سکرنجی
بر چهارشنبه کونی جعرانه ده دره کنارنده مبني مسجد
شریف‌دن احرامه کیروب معتمراً معیت موجوده سیله
پر ابر مکه مکرمه به حرکت بیوردی .

« مهرم مالک » هوازن امراه‌دن کلش اولان

ذوائدن رساری مالک من عوف النضرین ک احوالی
استفسار بیورلای. انار، مالک طائفه نفیله برابر
بولندیغئ خبر ویردیلر. او صرده ده حضرت نبی محترم
اقتبیز: [لواهی مسلماً لرددت الیه اهل و ماله] دیه
مسلم اوله رق کلیدی تقدیرده مال و عیالانک کندو سنه
اعاده ایدیله جگنی بیان بیوردی.

مالک اشبو هژدهی المی او زرینه نفیف طویارده
کندو سنه جیس ایدر خوفیله کیجه طائفدن قاچش
و جعرا انه نک و که سختنده خارج بر مخلده یتشوب حضور
پر نور رسالت پناهیده قبول دین اسلام ایتمشد در اغتنام
اولنیش بولنان بتون اموال و عیالی کندو سنه رد واعطا
سیله برابر ایروجه یوز دوه ده احسان بیورلمشد،
کمال من و محفوظیتی بر قصیده سنه شویله بیان ایدر:

ما ان رأيت ولا سمعت بمثله
في الناس كلامهم بمنزل محمد
او في واعطى للجزيل اذا احتدى
ومتي يشاً بخبرك عمافي غد
و اذا الكتبية عردت اني اباها
بالسمهري و ضرب كل مهند

فَدَائِهِ لِيَثْ عَلَى اشْبَالِهِ
وَسَطْ الْمَيَاكَ جَاذِرٌ فِي مَرْصُدِهِ

مالک، وروندن اول اسلامه میل ایتمش اولداینی
حالده ثقیف-دن خوفنه مبني کتم حال و کیفیت ایده بور
ایدی. ایشهه یو دفعه قبول اسلام ایتمسی سبله بالتلطیف
دیارنده کی اهل اسلام اوزرینه عامل تعیین بیورلش و
فرشت دوش-وردجکه ثقیفی تضییق ایتمک خصوصی ده
کندوسته امر و تنبیه او لمنشدی .

اندن صوکره حضرت رسول اکرم صلی الله علیه
و سلم، اورادن مکه مکرمه یه کاردی . کیج-هاین
مکه مکرمه یه کیروب بیتالله زیارت ایتدی . «عتاب
بن اسید» رضی الله عنہ حضرت ایرینی یومی بود رهم معاش
ایله امیر یعنی والی و ابو موسی الاشعري ایله
معاذ بن جبل رضی الله عنہما حضرت ایرینی ناسه احکام
شرع شریف و آداب دینیه یی بیلدیرمک ایچون قاضی
تعیین ایلدی . ابن ابی محدوره رضی الله عنہی ده مؤذن
براقدی مشهار ایله ابو محنوزه، غایت کوزل سسلی
واون الی یاشنده برچو جق ایدی . بلاں حضرت ایرینک
فتح مکه کونی او قودینی اذانتی تقليداً استهزا ایتمش

اولان اطفال مکدن برى ده اشبو مخدوره ايدى . او زمان بونك کوزل سنى افدي Miz ، ايشيده رك کندو سنى بودفعه نزد هایونلرینه جاب و حقنده دعا ايلدکدن تصوکره مؤذن تعین بیوردی . تاریخ هجرتک الی طقوز شجعی سنه سنه دیکن مکده مؤذنک ایدوب وفات ایتمشد .

طواف بیت الله ضمته ذی طوى » بن اوغانی
ماذونا مکه يه کوندرن نسوان جندن برى ، سفهاء
قريشدن حفظ و حمایه ایچون شو صورله ایتدیکی :

اعيذه بالکعبۃ المستوره

ودعوات ابن ای مخدوره

و ماتلا محمد من سوره

و اني بعديشه مسروره

تعویذنده مؤذن مشوار اليک اذاندن بحث
ایتمشد .

قیس بن سعد بن معاذ رضی الله عنہما حضر تلرینک کوندرلیکی صداء قیله سی اعیانندن زیاد بن حارت ، قیسک حرکتی ایشتمسله مکه يه کله رک حضرت پیغمبرله ملاقات ایتمش ولدی الاستیضاح سبب عنیمتی اکلا .
دقدن تصوکره صورت شفیعانه ده : « يا رسول الله ا قیسی اعاده ایت بن قومیک و افده و کفیلی یم انلر قبول اسلام

ایمزلر، دیدیکنندن قیس اعاده بیورلمشد . او ن بش
کون صرورنده قیمه مذکوره خلقی کلدی . حضور نبوده
مسلمان اولدی .

افندیز، اصحاب کرامیله بر لکده مکدنه ینه کیجه
چیقوب بعض بقایای غنیمتی مرا الظاهر انده بالتقسیم او آخر
ذی القعده مدینه منوره به کیردی . یوم انفکا کدن
عودت و موائلته قدر یتش التی کون بکردی .

* * *

حضرت امیر، بو سنه ناس ایله حجی عربک وقت
جاهمیتد کی مناسکی اوزره اینفا ایتدی . عتاب خاندان
بنی امیدن عادل، صالح، اداره اموره قادر، نافذالکلم
ویکرمی ب瑞اشنده بر نوجوان ایدی . ضعفاء اهالی کنديستندن
منون و امارتندن خوشنود . ایدی . فقط کبار قریش ،
بویله بر نود میده نک ریا - تی الته کیر مکدنه منون اولما مشلردد .
حقی ابو سفیان ایله دیکر یکی مسلمانلرک بر قسمی اندن
صوکره مدینه منوره به نقل ایتدیلر اشبو نقل اوزرینه
ابو سفیان ، نجران والیسى تعین بیورلدی او غلی معاویه
رضی الله عنہ معیت سنیده کاتب وحی الهی اولدی .

٦٢

بعث عمر وبن العاص

مدينة منور به عودت همایوندن صوکره عمر و بن العاص حضر تاریخی عمان حاکمکری «جیفر» ایله برادری «عیاذه» [۱] سفیر کوندردی . بونار قرنداش ایدیار عمر و ، ابی بن کعب خطف دستیله محمر نامه همایونی حامل ایدی [۲] عمانده ایکی امیردن ایندا عیاذه آصادف ایندی . عیاذ ، جیفردن اشرف ابدی عمر و ، سباب مجیئت و صورت مأموریتی عیاذه اکلامتدی .

عیاذ ، سفیر مشهارالهک جیفر ایله ملاقته و حامل اولدابنی نامه سعادتکده اکا تساینه لزوم کوره رک :

[۱] بواسم متن نامه سعادتکده اولدابنی کبی برخیلی آثار سیزاده «عبد» در علامه عینک کسری یانک تشیدیدی و آخرنده ذال معجمہ ایله «عیاذه» یازمشدر .

[۲] بسم الله الرحمن الرحيم . من محمد عبد الله رسوله الى جیفر و عبد ابی الجلد . سلام على من اتبع الهدى اما بعد ادعوا كم بد عایة الاسلام اسلاماً نسلماً فانی رسول الله الى الناس كافة لانذر من كان حیاً ويحق القول على الكافرين وانکما ان اقررتنا بالاسلام وليکما وان ابیتما ان قرا بالاسلام فان ملککما هرائل عنکما و خیلی تحمل بساحتکما و تظهر نبوی على ملککما .

— « برادرم بندن بیوکدر . ملکده ده بندن
مقدمدر کندو سیله سزی کورش دیره هم مکتوبی ده اکا
بیر رسکز »

دیگله برابر استیضاح صددنده :

— « بنی نیه دعوت اینده پورسنک ؟ »
سوزینی علاوه ایتدی . عمر و بن العاص :
— « الالهک بر لکنی و محمدک عبد الله و رسول الله
اول دیغی تصدیقه »

دیگله آره لرنده باب محاوره آچیلدی :
عیاذ — « یا عمر و ! سن کندی قومکزک سیدی
او غلیسک سنک پدرک نه یا پدی بزده اکا اویالم »
عمر و — « بایام فوت اول دی . کندو سنه ایمان نصیب
اول دی ایستردم که مومن اول سون ده حضرت پیغمبر ک
رأی شریفی او زره عمل ایتسون . لکن جناب حق ،
یکا هدایت احسان بیور دی بن مسلمان اولدم » .

— « نه زمان مسلمان اولدک ؟ »

— « یاقین زمانده »

— « اسلامک هانکی دیارده واقع اولدی »

— « دیار حبس شده و نجاشی نزدنده »

- عمر و، نجاشیت قبول اسلام ایتدیکنی بو صرہ ده
حکایه اینشدی .
- «نجاشی مسلمان او لیچه قومی اکا نه معامله ده
بولندیلر؟»
- «نجاشی، بعد الاسلام ینه سلطنتنده قائم اولدی .
قومی کندوسته اتباع ایتدیلر»
- «بابا سلری، کشیشلری ده تابع اولدیلر می؟»
- «اوٹ اندره»
- «یاعمر و صاقین یالان سویلمه که انساندہ یالاندن
جر کین بر تی دها یوق»
- «قطعه بیسا یالان سویامم . دینزدہ یالان حلال
دکلدر»
- «پیغمبریکنر نه امر ایدر و نه کبی شیلردن نهی
ایدر»
- الله تعالیٰ یہ طاعق امر ایدر . معصیتدن نهی
ایدر . صدق و صله رحم امر ایدر . ظلم و تعدیدن ،
شرب خمر وزنادن اصنام و او نانہ عبادتندن منع ایدر»
- نه کوزل شیلرہ دعوت ایدر . برادرم اکر بنی
دیکلرسه واروب اکا ایمان و اطاعت ایدردک . ولکن
برادرم ترک سلطنتنله اختیار ذل و مسکنن اینز»

— « برا درك اکر قبول اسلام اي در سه حضرت رسول اکرم ، اني ينه قومنه ملک اي در . انجق اغنيادن زکات الوب فقرابه ويرر »
 — « بو نه کوزل عاد تدر ! »

سوز بو نقطه يه کاير کن عياذ ، زکاتك ده صورت وکيفيتندن سؤال ايتدى . عمر و ، زکاته متعلق بعض معلومات ويردى . هر نوع اموال و هر صنف حيواناتندن زکاتك کميتى اكلاتدى . عياذ ، استغراب اي در کې او له رق :
 — « يا عمر و ! شمدى بزم وادي لرده اجاج يباراغنى يیوب کز ن طوارلر دن ده النور مى ؟ »

دیدى . عمر و :
 — « النبور »

جوابى ويردى . عياذ ، بونڭ او زرينه عمان اهالي سينك مسلمان او له سيله جكلارىنى عقللى كسى مدې يكىنى بللى ايتدى :
 — « ظن ايتمك عمان خلقى بعددار و كىترت يىشمار ايله مطیع و مسلمان او لسوون ،
 مدینە يه بعد مسافه سيله برابر خلقنك كىترت وقوته بناه اهل اسلامك تجاوز زندن قور قدقلرىنى بيان ايتمك ايستيور ايدى . »

عمر و، بودن صوکره اوچ کون دها مکث ایتدی.
 عیاذ، جیفر ایله کوروشوب عمر وک مأموریتی و منا.
 قشای خبر وردی. جیفر، عمر وی یانه چاغیرتدی.
 اینچری به کیرد کن قویامق ایجون خدمه، همروی برکره
 قولدن طوتیلر ۱ جیفر، انلری منع ایمکله عمر و،
 ایلری به واروب او طوره جق اولدی او طور تندیلر.
 او زمان همرو، جیفرک یوزینه باوری. اوده : « نه
 ایستر-ک » دیدی. سبب مجیئت و مراجعتک ندر
 دیمک ابدی. عمر و نامه همایونی تسام ایتدی. جیفر،
 انى نه یانه قدر او قوبوب یانشه او طودن عیاده او زاتدی.
 اوده تمامآ او قودقدن صوکره جیفر، سؤال ایمکه باشلا دی
 دیدی که :

— « قریش نه یابدی؟ »

عمر و جواب وردی :

— « قریشک بعضی طوعاً بعضی کرها تابع اولدی
 جمله خاق اسلامه رغبت ایتدی. حناب حقک هدایتی
 یتشوب ادرالک ایتدیلرکه اوچه ضلالته ایمشر! شمدی
 ایهانه کالدیلر. سندن باشقه کیمسه نک قالدینی معلوم دکالدر.
 اکر اسلامه کلزمه کلزمه بیله ملیسک که یا یه کزه عسکر کله. »

جکدر. قبول اسلام ایت ده سلامت بول. و سنی قومک اوزرینه بنه حاکم نصب ایتسون،

بو جوابه قارشی جیفر، و هله بر سوز بوله مدي: — «بونك ایچون یارین قونوشم،

دیدی. عمرو، اورادن چیقدی. عیاذ ایله بنه ملاقات ایتدی عیاذ:

«یاعمر و! اکر ملک و سلطنت خوفی مانع اولمه به اميد ایدرم که برادرم مسلمان اوله حق،

دیدی. عمرو، ایرته سی کون جیفره کیتدی. ولکن خدمه، کندو سنی ایچری یه قویه-دققلر ندن عیاذک تنبیه و توصیه سیله کیردی. بو دفعه جیفر، رد دعوی ایما ایدر بر صورتده تلغم ایتدی.

عمروایسه قبول اسلامه مقابل ملکنک بقاپی و عکس حالده زوالنی بشیر صورتیله اني قبول و پارد دعوت شقلرینک برینی اختیار و ترجیحده مخیر بر افسدی اه باشقه مناقشه به حاجت کورمیه رک همان عودت ایده جکی بیانیله چیقدی.

جیفر، دوشوندی. او کیجه عیاذ ایله مصاحدت ایتدی. ایرته سی صباح عمروی بنه چاغیر توب هر ایکی امیر برادر، بر لکده مسلمان اوله دیلر. و جمع صدقات

اینجون رخست و یرد گدن فضله مخالفان او زرینه ده معاونت
ایتدیلر عمر و دخن عمامنه اغیانه هر بک زکاتلرینی طو .
پالادی . فقر اسننه و یردی . و درون پالدمده کی مجوسلری
جزیه با غلامیه رق مدینه منوریه عودت ایتدی .

٠٠

٩٣

اسلام عروه

عروه بن مسعود، طائفک محاصره سی زمانشده
جرشدہ ایدی . رسول الله صلی الله علیه و سلمک
مدینه طیبهه عودتارندن صوکره عروه ، جرشدن
طائفه کلدی .

بر ارالق اعیان طائفدن « غیلان بن مسلمه » ایله
مشاوره ده اکا دیدی که :

— « دقت ایده یورمیسک محمد [علیه الصلوّه والسلام] م
و خلقک اکا اتباعنه ؟ »

غیلان :

— « اوت کوریورم سن نه ملاحظه ده سک ؟ »
دیدی . عروه :

— « عرب ، بزی صاحب رأی رزین خطن ایده یوره .

لرسده او ذاته ایمان و اتباع ایتدجھ بز. اویله دکلشتره
جوابنی ویریکن غیلان:

— « سندن شو سوزک ثقیف ار-سنده صدور ندن
می-ون اولم. سن اندرک رئیسی ده او لس-ک علیه کدھ
جرأتلرندن قورقرم »

دیمش.. بونک او زرینه عروه، قبول اسلامه و اتباع
سید الانامه عنم قویسی قطعیاً بیان ایتدکدن صوکره
غیلانه دیدی که:

سکا بن، شمدی یه قدر هیچ بر کیمسه یه سویلمدیکم
بر شیعی سویله یهیم محمد [علیه الصلوۃ والسلام] ک مکده
ظہور ندن مقدم بر وقت تجارت مقصدیله نجرا نه کیده.
یور ایدم. یولدہ قافله نک نزول ایتدیکی بر محلده ارقداشلر
مدن از ایریله رق بر کولکده یائمشدم. قارشیمده
ایکی جاریه بلیره رک یا یه طوغری کلادیلر. کولکنه نک بر
طرقه او طور دیلر بن. یائمه ده ایدم. او یور کی مخصوص
کوزلری عی قابادم. ایکی جاریه، بکا اش-ارتله یکدیکرینه
شویله قونوشدیلر:

« من هذا فيها نقولين يا ابنة الاكرمين »

« هذا عروة بن مسعود . سید غیر مسود . مفیض
جود و عسره من وجود »

- « صدقت يا ابنة الاكرمين ! . فن اين هوی ؟ الى این نوی ؟ »
- « اتی من المعقل المنيف . طائف ثقیف . وهو بنوی نجران ذاة المخالفیف »
- « صدرقت يا ابنة الاكرمین ! . فما هو مصیب فی سفره هذا ؟ »
- « تسهل طریقه . ویسقق سوقه . ویملو فوقه »
- « صدقت يا ابنة الاكرمین ! . فما عاقبة امره ؟ »
- « یعيش زعیماً ویتبع نیباً کریماً و یتعاطی امرأ جسمیماً فیرتد هنے کلیماً »
- « صدقت يا ابنة الاكرمین ! . وما النبی ؟ »
- « داع مجاب له امر عجائب . یأتیه من السماء کتاب یہر الالباب و یقهر الارباب »
- محاوره لری بورایه کانجه سکوت ایتدیلر بن ده اویویه قالمشم . اویاندایم انساده جاریه لریویق ایدی . وقتا که نجرانه واردم پاپاس دوستم وار ایدی یانسه کیتم بکا نصیحت و وصیت اولهرق : « یا ابا یعقوب ا شمدی خلقی ارشاد ایده جلک نبی ذیشانک مکده زمان ظھور بدر » دیدی . بن : [او دیدیکلک شی ندر ؟] دیه صوردم . پاپاس ، یمین ایده رک :
- « والله او ذات ، انبیانک آخری و خیر لیسیدر .

قوهنى قتل عاد كى قتل ايده جىكىدر . حين ظهور نده
ابتدا كىندو سنه ايماز ايده جىك سىن اول ،
دېدى . بن ، بو سوزلوك بىر حرفى بىلە كىمىسى يە
سويمامشىم ارتق ايماز و اتباي ايتدم .

* * *

عروه ، اىدن صوکره طائىفدن مدينه طاهرە يە كاپوب
مسلمان اولىشىر بلده سنه عودتىنده قومى دين اسلامە
دعوت ايجون استىزان ايدركن رسول الله صلى الله عليه
وسلم اكا : [انهم قاتلوك = انلر ، سنى قتل ايده جىكلار]
بىوردىلر .

عروه ، نقيفك كوياكىندى حقىقىدە كى حسن ظننە
الدانەرق : [لو وجدوني ناما ما يقطونى] دېدى كە نقيفدن
بر قىلەنە خطا كېلە جىك قدر هەر خصوصىدە امين اولىغىنى
سويمىك اىستىور ايدى .

طائىفە عودتىنده اهالى يى دينە دعوته مبادرت ايتىش
ايدى . نقيف ايسە بالمخالفە كىندو سنه لسان ايلە خىلى
اذا وجفا ايتىشلر 1 . نهايت بىر صباح وقى خانەسىك طامى
اوزرنىنە صباح اذانى او قوركىن اسافل نقيفدن برى انى
اوچ ايلە اوردى ! .

عروه او دقىقدە :

— «اللهک بر لکنه و محمدک رسالتک شهادت ایدرم
رسول الله بوجالی بکا او بجه بیلدیرمشدی »
دیه دین دایماتی اظهار ایتدی .

مشار الیک خبر قتل مسموع عالی اولانیه زمان
حقنده : [مثل عروة مثل صاحب یس] . دعی قومه الى
الله فقتلوه] بیورلمشدر .

٧٥

— آنخاذ منبر --

خطیب منبر لاهوت صلی الله تعالی علیه وسلم ،
اوائل احوالده مواعظ و نصائحی ایاقده اولدقیری حالده
ایفا بیورورلردی . مسجد شریفده مقام و قیام سامی
رسالتپناهینک تسهیلی ایجون اصحاب کرامک ارزولری و طرف
اشرف پیغمبریندان ارزان بیوریلان مساعدۀ سذیه اوزرینه
سهیل بن سعد الساعدي دولکر میمون ایله بر لکده بر
خرما اغاجی کوکنی کتیرمشلر . دولکر میمون ، محراب
سعادتک صاغ حانبه رکز ایدوب افـ دیـز . مذکور
ستونه انکا ایتمکده بواندینی حالده ینه ایاق اوزرده خطبه
او قور ایدی . بر مدت ده بولیه بجذکدن صوکره روایته

کوره مدینه طاهره یه کلش اولان بر رومی ، او حالی
 کوره رک بر منبر اعمال ایده جگنی سویلدی .
 ولدی العرض یکیت ، مقرن مساعدة سنیه اولدی .
 رومینک یا پدینی منبر ، اوچ قدمه لایدی . موقع مخصوصه
 وضع ایدلدی جمعه کونی رسول الله ، خطبه ایچون او زرینه
 چیقدینی و انصایحه بدء و مباشرت ایده جگی آنده اولکی
 خرماستونی ، وجود مسعود رسالت پناهیدن کندوسنی خالی
 بولوب تأثیرندن ایکله مکه باش لادی ! . مختلف روایتلره
 کوره ستونک صداء حینی : یاوروسنی ارایان ناقه نک ،
 یاخود انسانی ایستیان طفلك ، یاخود بر عاشق واله آواره
 دلک آوازی کی یاخود خوار نور کی ایدی ! . بتون
 جماعت حاضره ایشتدیلر . افندیعز ، منبردن تزول ایله
 واروب مبارک اللرینی ستونک او زرینه وضع ایتمد کجه حینی
 منقطع اولمدی . روایته کوره ستونی قوجاقلیه رق اکا
 دیدی : [اکر ایستر سک سنی اولکی مو قمکده دیکیم
 یکیدن یشیلانوب یا زاقلنوب میوه ویره سک . ایستر سک
 جنت با غنه دیکیم جنت چشمہ لرندن سقی اولنور سک
 صاححا واولیاء الله ، میوه کدن یر لر] آز بر تو قدن صوکره :
 [نعم قد فعلت نعم قد فعلت] سوزینی علاوه ایتدی و تکرار منبر

سماوته چیقدی و ستون مذکوری دنیاده غرس اولنچ
ایله آخرتنه هرس ایدلک پیشنه مخیر ایتدیکی حالده
امک آخرتی اختبار ایلدیکنی وانی مس و مسحله تسکین
ایتمسیدی قیامته قدر مالان طوره جغفی بیلدیردی ۱.

:

..

۱۵

— اسلام جبله —

جبله بن ایهم، بنی غساندن ایدی و بلقاده والی ایدی.
ظرفه نامه هاون تسعیریله دین مین اسلامه دعوت
بیورلدى . جبله دخی بالاجابه مسلمان اولمک ایله برابر
جانب عالی رساالتپناهی به جوابنامه و هدایا کوندردی .

:

..

۷۶

— اسلام فروه —

فروه بن عمر و الجذامی ، جذام قیلنه سندن
ایدی . و قصر روم طرفه دن معان حوالیسی عربلرینه
امیر و متصرف ایدلش ایدی .

طرف ذیشرف حضرت رساالتپناهیدن یازدیریلان
نامه نامی همایون ایله عمر و بن امية الضمری رضی الله

تعالی عنہ ارسال بیوریلہرق شو ائمادہ دینہ دعوت ایدلدی . فروہ قبول اسلام ایدوب سفیر پغمبری بی معززاً اعادہ ایتمش و سید الانام عایه الصلوۃ والسلام افندیمزرہ برآت ، وفضہ نامنده بیاض بر قمار ، بر حمار ، بر قاج طوب قماش ، بر سرمهلی قفتان هدیہ رسحیله و مسعود بن سعد نامنده بری یدیله کو بدرمشدی .

رسول ا کرم صلی اللہ علیہ وسلم ، هدایای واردمی قبول بیوردی . و مسعودی حضرت بلال رضو اللہ عنہ مسافر ویروب اکرام و ضیافتی ده اصر و ننیہ ایتدی قماش طوب لریغی ازواج ظاهراته تقسیم و قاطری ابو بکر الصدیقہ اعطای وقبای زرینی مخرمه بن نوقله بخش ایدلی . حمارک حسن محافظه سنی ابواسید ساعدی یہ اصمارلدی . و فروہنک مکتبونه یازدیغی جوابنامہ سعادتله برابرالله جائزہ اولہرق اون ایکی بحق قیه (= ۵۰۰ درهم) کوش ویروب مسعودی منوناً اعادہ ایدلی .

فقط قیصر ، فروہنک اسلامی ایشیده رک افی قبول اسلام تھمتیله بالاہام نصرانیتہ رجوع و ردت تکلیف ایتمشدی . فروہ بومسئله ده موافقت کو ستر مامسنہ مبین فلس طین قصبه می جوارندن مرور ایدن نهر کنارندہ مصلو باً اعدام ایدلمشدی .

3

Y

ولدت ابراهيم نجل النبي

صلوات

خلال ذی الحجه ده رسول اکرم افندیم زک نجل
کریمی ابراهیم، جواری، سعاد تاریخ ندن ماریه رضی الله
عنها دن تولد آتش در.

قابلی آزادی جاریه سی سامی ایدی . سلسی ،
زوجی ابوراعمہ ولادت ابراهیمی سویا مسندی . اوده
حضور رسانیدن ای بخشش کیفیت اینکله مژده اوله زرق
افدیز ، ابو رافعه بر کوله احسان بیوردی و او کیجه
ادینی ابراهیم دیه قودی .

جبريل عليه السلام كله رک: [السلام عليك يا بابا ابراهيم] دیه سلام ویردی . بوندن رسول الله صلی الله علیه وسلم زیاده محفوظ و منون اولدی . یدنخی کون عقیقه اولمک او زرده بر قویون کسـدی . و ابراهیمـک باشـنـو تراـشـه ایدوب صـاجـی آـغـنـ لـفـجـهـ کـوـشـ بـرـمـنـیـ نـقـرـهـ اـیـلـهـ مـسـاـکـنـهـ تـصـدـقـ اـیـلـدـیـ . صـوـکـرـهـ اـمـرـ عـالـیـ اـیـلـهـ اوـ صـاجـیـ دـفـنـهـ استـدـیـلـرـ .

مرتضیه‌سی حقنده‌کی روایت اختلافلیدر . برد روایته
 کوره دایه‌سی ، خارج مدینه‌ده عوالی قربانی‌نده ساکن
 « براء بن اوس » ک زوجه‌سی « ام بردہ خوله بنت
 المنذر بن زید الانصاری » ، دیگر روایته کوره قراری
 مذکوره‌ده ابو سیف حدادک زوجه‌سی ام سیف‌ایدی .
 انس بن مالک رضی الله عنہدن منقول درکه :
 ابو سیف دمیرجی ایدی . کور و کشک او جاغندن خانه‌سنہ
 دومان کلیر ایدی . رسول اکرم ، نجبل نجیبی کو دیگر
 ایجون ابو سیفک خانه‌سنہ کیده‌جکی زمان انس ، ابتدا
 کیدر حداده خبر ویرایدی . حدادده آتشنی سوندیریر
 دوماتی کسدیریرایدی . صوکره افندیمز ، کیدوب ابرهیمی
 کورور آغوش سعادتنه آیر او پرددی .

۱۸

فوت زینب بنت النبي

صلی الله علیہ وسلم

کرامه مکرمه نبویه نک بیوکلری زینب رضی الله عنہا
 حضرتلری . بوسنہ دار بقایه رحلت ایتمشدیر .
 رسول اکرم صلی الله علیہ وسلم ، زوجات طامراتندن

سوده بنت زمعه و ام سلمه ایله امامت و م عطیه الا نصاریه
رضوان الله علیهم اجمعین حضراته امر بیوروب انی غسل
ایتدیردی .

زینب رضی الله عنہا نک علی نامندہ بر او غلی ایله
د امامه ، اسمندہ بر کریمہ سی وار ابدی ، علی ، بالوغ
حضره سندہ وفات ایتدی . حضرت فاطمه رضی الله عنہا نک
وفاسدہ وصیتی موجنبیه امامتی حضرت علی کرم الله
وجهه تزوج ایتمشدر .

١٩

نرخ

شو ارالق مدینه منورمده ارزاق و اکولات زیاده
بهایه جیقه رق حاق ، ارزاقه نرخ قونه سنی اسندعا
ایتمشلر . رسول الله صلی الله علیه و لم : [ان الله هو
المسعر الفاپض الباسط = محقیق نرخ بریحی ، قبض
و بسط ایدمھی جاپ اللہ در] دیه اتناء واقعی ترویج
بیوره باشدر .

فصل ثانی عشر

طفور زنجی سنه هجدهم و رذایعی

[سنة الوفود]

بنی تمیمہ هینه نک مبعوثیتی . وفود بنی عذرہ . ولیدک بنی
مصطفییقہ بعثی . بعث عبدالله بن عوسرجه . قطبه بن عامرک خصمہ
بعث و ارسالی . ضحاک بن سفیانک بنی کلابہ بعث و ارسالی .
بعث عالمہ . بعث علی . اسلام ضمام . اسلام کعب
بن زہیر . غزوہ تبوك . وفود و اسلام نقیف . وفود بنی
فزارہ . مکتوب حمیر وفات نجاشی . وفات ام کلنوم بنت النبی .
وفات منافق عبدالله ابن ابی . حج ابی بکر الصدیق . وفود طی
وفود بنی کنده . وفود همدان . وفود بیل . وفود مزینہ . وفود
بجیله . وفود تھیب . وفود بنی اسد . وفود بنی بهراء . وفود بنی
صرہ . وفود بنی محارب . وفود بنی عبس . وفود بنی ازد . وفود
بنی البکاء . وفود بنی هلال . وفود بنی دارم .

٩

بعث عینہ

حضرت نبی اکرم صلی اللہ علیہ و سلم ،
شهر محرمه صحابہ کرامدن « بشر بن سفیان »
حضرت لرینی اخذ زکات ایچون بنی خزانہ دن بنی تعب
قیلہ سنه اعزام یورمشدی ۔

بشر ، خی کعبک ز کاتی طوبلاں ایکن بنی تمیم ،

ز کانک مقداری بی استکنار ایده رک انلری اعطاه ز کاندن
 منع ایچون : [نجون مالکری ویره یورسکز] دیدیلر ! .
 بی کعب ، دین اسلامی قبول ایتدکارندن ز کات ایسه
 ارکان اصلیه دن بولدیغندن بحث ایتلریله بریکیلر . سلاح
 و عسکرله منع والفاء ز کانه مبادرت ایتدیلر ! .
 ایکی قبیله نک شو معامله سی اخذ و جمع ز کانی اشکال
 ایمشدی . بناءً علیه بشر ، ایفام وظیفه به موفق او له میه رق
 مدینه به عودت و حضور پر تور پیغمبری به هر ضحال
 و لکیفت ایلدی .

بونک او زرینه « عینه بن حصن الفزاری » بی
 تمیم علیه اعزام بیورلشدیر . عینه نک معینه ده عرباندن
 الی نفر سواری موجود ایدی . شو سواریلرک ایجنده
 انصار و هاجرین کرامدن بر فرد یوغبدی .

عینه ، مدینه دن چیقوب « صفراء » طریقیله بی
 تمیمه کیتدی « سـقیاء » نام محمدله قبیله مرقومی بفتحة
 اوردی . قبیله نک بو خیلی حیواناتی سوردی . اون
 برارکاک اون بر قادین و اوچده صبی اسیر ایده رک کیری
 دوندی . اسیرلر ، مدینه ده رملة بنت الحارثک خانه سنه
 حبس و توقيف ایدلریلر .

اسیرلرینی المق ایچون بى تىيمىك بعض وجوه
و اشرافى بر هىئت مخصوصه اولەرق مدینە يە كلدى .
«عطارد بن حاجب الدارمى ، اقرع بن حابس الدارمى
[١] زبرقان بن بدرالسعدى ، عمر و بن الاهم المنقري ،
الختات بن يزيد المخاشنى ، نعيم بن يزيد ، قيسن بن عاصم
المنقري » وجوه مذكورەدن ايدىلر . موقف اسىرلر
انلىرى كورۇنۇچە اغلاامە باشلايدىلر .

رؤسائى مرقومە ، مسجد شريف رسول الله كلدىلر .
بى اكرمك هانى حجرەده ايدوكتى بىلەتكارندن ھە .
حجرەنك قېۋىسى اوكتىه كاوب : [يا محمد طيشنارى
چىق] دىه باغيردىلر . افدىمىز ايسە او كون او ساعتىدە
عايىشە رضى الله عنھانىك حجرەسنە حال رقوىدە [قىلولە
ايلە مشغول] ايدىلر . طيشارى چىقدى . بى تىيمىك شو
ندا ئەپلىدانەلری ھە حالدە قېيىح ايدى . جنساب حق
دەنى تقييچ و توبىخ معرضىنە [ان الذين ينادونك
من وراء الحجرات اكثراهم لا يعقلون و لوانهم صبروا

[٢] اقرع ، مقدمما حنين ، طائف كېي بعض مشاهىددە
معيت سىيەدە بولۇرق غنائىدەن كىندۇستە فوق العادە اولەرق
حصە افراز و احسان يۈرۈش ايدى . بو وقەددە بى تىيم
ظرفدارى اولەينى حالدە بولۇشىدە .

حق مخرج الهم لکان خیرا اهم و لله غفور رحيم
کریم نی ازال بیور مشدر .

رسول اکرمک حجره سعادتمند خروجیله برابر
حضرت بالال ، اوبله اذانی او قومه باشلاادی . اندر ،
افدیمزی سوزه طونه رق براز طور دیدیلر . بعده
برلکده مسجد شریفه کیدوب نماز قلدقدن صوکره
افدیمز ، حجره شریفه لرینه طوغزی عودت بیور دی .
او ارالق بنه بخی تمیمی کوردیکی حالده آلدیرمیه رق
کردی . سنگی ادایه مشغول اولای . صوکره چیقدی .
صحن شریف مسجده او طور دی . رؤسا ، حضور عالیه
صوقله رق :

— «بن ، بر جماعتکه مدحجز ، زین کتیروب ذمیشین
ویریر » .

دیدیلر . رسول اکرم آنلرک بوسوز بخی رد ایده رک :

— « مدسی زین و ذمی شین کتیرن الحق جناب

حدقدر بوسوزدن مقصدیکن ندر . »

دیدی . رؤسا :

— « سنکله مشاعره و مفاخره ایده جگز ،

دیدیلر . افديمز ، جوابده :

— « مابالشعر بعنت ولا بالفخار امرت و لكن
هانى كورهلم نه كز وارد »

ديسيله زبر قان، عطارد بن حاجبه اشارت ايتدى.
عطارد، ايچلرنده الا كنج ايدي قالقوب بنى تميمك مدح
و ستايشفى حاوي بر خطبه او قودى . بوكا مقابل امن
على رسالتله ثابت بن شناس ، قالقدى الله تعالى به حمد
و شناني و ذكر كلها شهادتني و مهاجرينك حسن خلق
و خاقايله اولان فضيلتي و انصار كرامك ده فضل متابعته
نصرت و معاونتلرينى ذكر و بياندن صوکره وحدانيت
خدا و صدق رسالت رسول كبريايه ايمان ايتدير نجهيه
قدر كفار ايله حرب و قتاله مأمور من الله اولدقلرينك
بسط و آياتنى حاوي بر نطق بلسغ ايراد ايتدى ،
انك او زرینه زبر قان :

نخن الكرام فلاحي يعادلنا
نخن الرؤوس وفيانا يقسم الرابع
ونطعم الناس عند القحط كاهم
من السديف اذا لم يonus الفزع
اذا اينا فلا يأبى لنا احد
انا كذلك عند الفخر نرتفع

بيتلرينى حادى بر شعر او قودى . بوكا حسان بن ثابت
حضرتلى :

ان الداونب من فهر و اخوه
قد يبنوا سنة لناس تتبع
يرضى بها كل من كانت سريرته
نقوى الاله وكل الخير يصطنع
اكرم بقوم رسول الله و شيعته
اذا تفاوت الاهواء و الشيع
اهدى لهم مدهما فلا يوازره
فيها احب لسان حائك صنع
جواب رنكيني ويرنجه اقرع بن حابس :
اتيناك كما يعرف الناس فضلنا
اذا خالفونا عند ذكر المكارم
وانا رؤوس الناس في كل عشر
وان ليس في ارض الحجاز كدارم
وان لنا المربع من كل غارة
 تكون بنجد او بارض التهائم
شعرى او قودى . بوكا دخنى حسان بن ثابت :
بني دارم لا تفخر وا ان فخركم
يعود و بالا عند ذكر المكارم

هبّاتم علينا تفخرون و اتم
 لناخول من بين ظئر و خادم
 و افضل ما نائم من المجد والعلى
 وقادتنا من بعد ذكر المكارم
 فان كنتم جثتم لحقن دمائكم
 و اموالكم ان تقسموا في المقاسيم
 فلا تجحروا الله نداً و اسلموا
 ولا تفخروا عن دالني بدارم
 والا و رب البيت مالت اكبفنا
 على رؤسكم بالمرهفات الصوارم
 جوابي ويردى .

محاوره بومركزه كاديكي ساعته اقرع كنديلربنك
 مرجوحيت و مجر و حيتلرينى اعتراف ايتدى . و :
 — ه والله بوزات [محمد عليه الصلوة و السلام] .
 عالم غيرين نصرت و تأيد احسان او لنوب اندن هيج بر
 شيئاً دریغ ایتماشلر ! . خطبي خطيبيزك شاعرى
 شاعر منك فوقنده و انلرك سسلرى ابزم سسلريزك
 اوستنده در »
 ديمكله برابر هيسى او آنه قبول اسلام ایتشلر در .

ایچلرندن « قیس بن عاصم » با خاصه بذل النفاث
و حقنده : [شو ، خیمه نشین عرب لرک سیدیدر]
تبجیل کزیخ شرف صدور بیوراش و اسیر لری
کندولرینه اعاده او اندقدن فضلہ عمر و بن الاهتمام
غیری هر برینه اون ایکیشر او قیه ویریلوب عمر وہ بش
او قیه جائزه احسان و انعام ایدلشدرو .

* *

۲

وفود عذرہ

یندہ عذرہ قیله سندن اون ایکی کیمسه ، مدینہ
منورہ کلشدى . قیله لری اغنیا سنک ز کاتلری کتیر مشلر دی .
ایچلرندہ « جره بن نعمان » دخی موجود ایدی [عم
صباحاً] دیه سلام جاہلی ویردیلر حقولرندہ رعایت کاملہ
اجرا اولندی . انلرده قبول دین اسلام ایتدیلر و :
— « یار رسول اللہ ! بزم تجارتی شام ایله درشام طرفندہ
ایسه روم قیصری هر قل وار . حقنده سکا برشی وحی
اولندی ؟ »

دیه صور دیلر حضرت پیغمبر ، جوابده :

— « بژده سزمه که قریباً شام فتح اوله جق و
هر قل او حوالیدن چکیله جلک کیده جکدر »
دیه تبشير بیوردی . بعده عذریلر ، ممنوناً ومطیباً
عودت ایتدیلر .

..

۲

بعث ولید بن عقبه

بنی مصطلق قیله سنک زکاتلرینی اخذ ایچون رسول
اکرم ، ولید بن عقبه ابن ابی معیطی مأموراً بعث واعزام
بیوردی . قیله مذکوره ، مقدماً قبول دین ایده رک
مسجد دخی یا پدیرمشلر ایدی . انجق ولید ایله ارالرند
زمان جاعلیت دن قالمه منافرت بولنـدینی حالده بو کره
انک طرف نبویدن مأموراً ناحیه لرینه متوجه و متقرب
اولدیفی ایشتلری او زرینه استقبال ایچون یکرمی بش
کشی بوله چیقار مشلر . وقدومنی تنهیه ضمئنده دوه و قویون
کسدرمشلر ۱۰۰

ولید ایسه منافرت واقعه سیپیله خوف و تھاشی
ایده رک هنوز قیـلـهـنـکـ ایچـلـرـینـهـ کـیـرـمـنـدـنـ اـولـ عـودـتـ

ایتدی . و انلرک اندو-نف م-احا فارش-ولیوب
 قنه مبارت اینلریله کیری دو مدیکنی رسول الله عرض
 ایلدی . که بونک افاده سنه کوره قبیله ک تأدیب و تنبیکلاری
 لارم کلهزک سوق قوته افت-دیر دخی همت ایخت اورده
 ایکن قبیله رؤس-اسی ولیدک خ-لاف م-مول کیری
 دونیو-بردیکنی کورملریله شهـانه زک کلـدیـلـرـ ماـهـوـ الـوـاقـعـیـ
 حضور پـرـ نـورـ رسـاتـنـاهـیـ هـ عـرـضـ اـیـتـدـیـلـارـ .
 بونک او زرینه تحقیق کیفیت صردنه خالد بن الولید
 رضی الله تعالی عنہ حضرت تلمی اعزام بیورلمشدر .

حضرت خالد ، کندو سنه ویریلان آمیمه سنه
 افتضا سنجه قبیله نک ایمان او زره اولد نارینه دلات ایده جلک
 احوالی کوردیکی صورتنه صدقه زکاتی اخذ ایدوب کیری
 کله جلک و خلافی مشاهده ایتدیکی نقدیرده کفار حقند کی
 مع امله وجهله حرکت ایده حکمی . مغرب و عشاء
 اذا انلرینک او قوندیغنى کوردیکنه مبني زکاتار بى الدرق
 عوت ایلدی .

ولیدک اشبو حرکتند طولانی حقنده : [بالهم الذين
 امنوا ان جاءكم فاسقين بما فدينوا ان تصيروا ووما بجهة الله
 فتصبحوا على ما فعلتم نادمین] آیت کریمی نازل
 لولمشدر .

بعث عبد الله بن عوسيجه

بی جارنه بن عمرو بن قرمه قبیله سنی دین اسلامه
دعوت ایمک او زده حضرت پیغمبر، عبد الله حضرت تبریزی
الله طرف اشرف لرندن نامه هایون ویره رک بعث
و ارسال ایتمشدی .

قبیله خاقی قبول اسلام صورتیله اجابت ایتمد کارندن
فضله نامه عالینک یازوسنی غسل ایده رک صحیفه سنی صو
قو فه سنه یامه یا پدق لری اخیر آمس مجموع عالی بیور لغله انلرک
اشبو معامله عامیانه و حماقت شعارانه لری موجب تأسف
اوله رق حق لرنده : [مالهم ذهب الله بعـقـ و لـهـ] دیه
بیور لش و سهم الاصابه دیک بولنان دعاء نبوی مستحب
او لم شدر .

قبیله مرقومه وجود و صوتده، رعدت و کلامده
چیرکین بر عجله و قاریش تلق، عقل وادرانکه سـفـهـ
صاحب اوله رق خفیف احوال سـبـیـ اطوار قالمـشـلـدرـ!ـ
حتی بولنـدنـ بـاعـضـیـ تمیـزـ کـلامـدنـ عـیـ عـاجـزـ کـورـدـیـکـنـیـ
واقدی حکایه ایتمشدـرـ .

٦٠

٥

بعث قطبه

یدشہ ماحیہ سندہ ختم قبیله سنک تسلیمی ایچون اصحاب
کرامدن قطبہ بن عامر حضرتی ، معینتہ یکرمی نظر
ویریاد کوندر لاشدی . قبیله نک شدتی مدافعتہ سنه بنی
وقوعہ کلان مقاتلہ ده طرفیندن برخیلی آدمیاں یارہ لندی
فقط قطبہ و میتی ، اندرک بر قاج اشخاصی قتل ایتدیلر
ومطلوب وجہله تسلیم انتقام اسیلری آمشلر خاتماً
دوہ وقویونلینى و اسوائندن بر طاق اسیلری آمشلر خاتماً
عودت ایتشلر در .

غیمت واقعه غیرا ز خس تقیم ایدل دیکی زمان
هر بربینک حصہ سنه در در دوہ واونز قویون دوشمشدی .

*

٦٠

٩٧

بعث ضحاک

شهر ربیع الاولہ ایدی ضحاک بن سفیان الكلابی
حضرتی ، قرطا نام محلہ کیده رک بنی کلاب قبیله سنی

دین اسلامه دعوت ایتدی . قبیله خاقی بالیخ افهه قتاله
مجاشرت ایتلریله ضیحک اناری حر باً بوزوب بر خیلی
اموالی اخذ و اغتیام ایلمشدر .

٧

بعث علقمه

جده خلقدن بر طاقم کیمسه لرک حبسه لیلره دیکر
روایته کوره حبسه لیلرک جدهده بعض اهالی به تجاوز
ایتدیکی مسروع عالی او لمی او زرینه منع تعرض ایچون
حضرت نبی اکرم افدي Miz، «علقمه بن مجزز» رضی الله عنہی
اوچ یوز نفر عسکره بعث واعنام بیور مشدی .

علقمه ، معیتیله جده طرفندن بحر آ حبسه توجه
ایده زک بر جزیره وصولنده - تنکیلرینه . امور
بولندینى - اشقیانک حرکت واقعه دن خبردار اوله رق
طاغلد قلری ا کلان شمله یغندن رجعت ایتمشدر .

A

سریه علی

حضرت علی کرم الله وجهه افديمز، طي قبيله سنك
 « قايس » اسمه کي بت و بتخانه نى هدم و تخریب و قبیله
 مذکوره بی نهپ و غاره بالکنز الصار کرامدن يوز الی
 نفر عسکر لاه نهر ربع الآخرده باعث و ارسال بیور لاشدی.
 عسکر ک يوز نفری دومه الی نفری آتلره را کب
 ایدی .

بر صباح وقتی بفتحه هجوم ایله بتخانه تخریب و اینچند کی
 قايس دخی قاع و افا ایدلاری . بتخانه لک خزینه سند
 اوچ درع و « رسوب ، مخدنم ، یمانی » اسمونه اوچ ده
 قانچ بولتمشدى . قبیله لک دوه و قوبون کبی برخانی
 اموال و موادی سیله بعض ذرا رسی الله بکمی . حضرت
 علی ، رسوب مخدنم اینچند کی قانچلری رسول اکرم
 اینچون صنی مغمم اوله رق آییردی اوست طرف لک ده
 خمنی تفریق ایدوب باقی نهی تقسیم ایلدی .

صاحب الجود نامدار حاتم طائیلک قبزی سفانه
 دخی سبابی واقعه میاننده ایدی . فقط او غلی عددی ،
 شام طرفه فرار ایتدیکنندن الله بکمدی .

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ، سفانه‌ی برقاج کون صوکره مدینه طاهره‌ده آزاد ایدوب معززاً برادری نزدینه کوندردی . بومزره حقنده طرف ذیشرف نبودن ابراز بیوریلان مروت ، انصافه سبب اوله‌رق عدی ، ایرته‌سی سنه مدینه منوره به کلوب حضور پرسرور رسول‌الله‌ده قبول دین اسلام ایله شرفیاب او لمشدرو .

۴

اسلام ضمام

ضمام ، بقی سعد بن بکر ک ایلمچیمی اوله‌رق مدینه طبیبه‌یه کلشده انس بن مالک رضی الله عنہ حضرت‌لاری روایت ایدرمش که :

برکون مسجد شریفده حضرت رسول الله ایله برلکده او طورور ایدک . مسجد قبوسندن دوم ایله بروی ایچری کیدی . دو هسنی چوکروب ایاغنی با غلد قدن صکره قومه خطاباً : « محمد [علیه الصلوٰۃ والسلام] هانیکیک زدر » دیدی . بی اکرم‌ده اصحاب کرام میاننده بریاننه طیانمش او طوریور ایدی . بز جواب ویردکه : « ایشه شو

بر یانه طبیعت اد طورن آق بکزملی ڈاندره بومک
اوزاریه او آدم نی شترمه د ابن عبد المطاب دیه خطاب
ایتهی . حیب مکرم . جواب ویردی . ینی روی
رد واستقال کو ستمدی . کلان آدم دیدی که :

— « کا سؤال ایده جکم و سؤالار یعنی شدت اوزاره
ایده جکم بکا کو چنمیه جکسک ،

حضرت نبی ، بونی قبول ایده رک :

— « خاطریک نہ کلور ایسه سؤال ایت ،

بیور مسیله شخص مرقوم :

— « سنکربک و سندن او لکلکلرک ربکی حقیچون
طوغری سویله که حق تعالی سفی جمع نبی آدمه بعث و
واسال ایتدیمی ؟ ،

دیدی . حضرت پیغمبر ، اکا :

— « اللهم نعم ،

جوابی ویردی . او شخص ، ینه عین غاظتله :

— « شهر رمضان اوندہ اور وج طو تلسنی ده امر
ایتدیمی ؟ ،

دیدی . جواباً :

— « اللهم نعم ،

بیور لدی . ضمام :

— « اغیامزدن صدقه زکات آلو بده فتر امزه
ویرمکی ده سکا امر ایتدی ؟ »

دیدی . بینه :

— « الاهم نعم »

بیورلدی . ایشته بودر لو جوا بله ایشیده رک مر قوم ،
قبول دین اسلام ایتدی . و قوئی دینه دعوت
ایده جکنی وعد ایلدی و کندو سنک ضمام بن اعلابه ایدو کنی
بیلدردی .

ضمام ، کندی حوالیسنه عودت ایلدیکی دقیقه ده
خلق ، امک تزدینه طوپلاندیلر . انلره قارشی لات و عنادن
اعراض و اظهار اکراه ایتدی ضمامک اشبواستگرا هندن
قبیله خلقی توحش ایده رک اکا :

— « یا ضمام ! بولیه سوز سویله مه . زیرا قورقرزکه
سکا جذام یاخود جنون عارض او لور »
دیدیلر . ضمام ایسه انلری تقریماً :

— « وای باشکزه ! . انلر ، نه به قادرکه بکابرشی
عارض ایتسونلر . جناب حق ، بزه رسول کوندردی .
اکا کتاب ایندیردی امک ، سبیله سزی ضلام تدن خلاص
ایلدی »

دیدکدن صوکره مخضسر قومده کله شمادتی کتیروب
 انلری دیه علناً دعوت ایشدر . مرودیرکه ضمامک
 اشبودعوئی او زرینه او کون اقشامه دکین قومنک بتونه
 ارککی وقادینی دینه کیرمشدر .

۰۹۶

۱۵

اسلام کعب بن زهیر

زهیر ابن ابی سالمی ، بلغاء شعراء عربدن ایدی .
 کعب ایله بحیر ، بونک ایکی او غلی ایدیلار مابها الاشتھاری
 او لان طلاقت و بلاغتی کندوسمک فوتندن صوکره اشبو
 ایکی او غلنہ میراث قالمشدي .

کعب ، لسان طلاقت و بلاغتی سیف و سنان شهامت
 مقامنده دین و اسلام عایننده استعمال ایدردی . بوندن
 دولایی ده مغضوب پیغمبری اوله رق فتح مکه کونی دمی هدر
 قلمیش بولننده مبنی ینه قاجشدي .

حضرت رسول اکرمک طائف سفرندن عودتی
 انساده بحیر ، مسلمان او مغله انک اسلامنی کعب ایشیده رک
 کندوسمه : « نیچون بابا کاک دینی ترک ایتدک » دیه

سم و تکدیری حاوی بر قصیده کوندردی . اشبو
قصیده بحیر ، حضور پر نور نبوده او قودی . حضرت
بیغبرک بوندن ناشی کعب حقنده کی غصب هایونلاری مشتمد
اولدی . و کعب بود رو حرکتنه مقابله بحیر دخی رسول
خدانک حلم و مررت و مکارم اخلاقنے دائز مکتوب
یازوب کمی دین اسلامه و مددہ سدیه حضرت رسالتناهی یه
عرض مطاوعته دعوت ایتدی .

مکتوبک وصولنده او آنه دکن کعب قابنده بولنان
قسوت در حال زائل و دین میین اسلامه نورهدا یتی و رسول
ا کرم خدانک و د و محبتی حاصل اوله رق مداح جلیله سنہ
دائز انشاد ایلدی کی قصیده غرا ایله مدینه منوره یه کلداری
ابو بکر الصدیق حضرت لورینک یانسہ واردی . او ده انى الوب
صبح وقتی مسجد شریفه کیتوردی . و :
— « یار رسول الله ! بیعت ایده جک »

دی حضور اقدس نبوي یه عرض و تقديم ایتدی .
کعب ، ابتدا ید مؤیده نبو پتپناهی یی طوته رق اخذ بیعت
ایلدکدن صوکره حضور عالیده دیز چو کوب او طوردی و :
— « کعب بن زهیر ، نائب و مستغفار اولدینی حالده
استیمان ایچون حضور سعادتکزه کلک ایستیور قبول
بیور یلو رمی یار رسول الله »

دیوب [نعم] جواب قبول و امامی المبلغه :
— « یا رسول الله ! کعب بن زهیر ، بنم ،
دیر کن بونی ایشیدن انصاردن بری قالقدی :
— « رخصت ویرده شونک بویانی اورمیم
یا رسول الله ! »

دیدی . رسول اکرم :

— « واز کچ که او ، دین اسلامه میل ایله تائباً
کلشدرا »

دیه اني منع ایتدی . اول وقت کعب دخی و قصیده سفی
تلاوته باشـلاـدـی . تلاوـتـی عـاشـقـانـه بـرـادـاـ اـیـلـهـ اـیدـیـ .
کیفیت ، محظوظیت همایونی موجب اولمقدمه ایدی . حق :
ان الرسول لنور یستضاء به
مهند من سیوف الله مسلول

پیشه کالدیکی زمان اشبو بیتک استماعندن کسب و تحصیل
بیوردقاری خط او فرلرندن ناشی افندیمز ، بیارک ظهر
شریفانندگی بوده سعادتلاری خی چیقاروب جا زه اوله رق
کعب احسان وا کسا بیوره شارددر . کعب دخی بردۀ مبارکه کی
شکران فراوان ایله اخذ و قبول ایدوب عمری اولدیجه
او برکذر سعادله افتخار ایده کلشدرا .

* *

١٩

غز وہ تبوك

تبوك ، دمشق شام ایله مدینہ منورہ ارسنڈہ بر
هوضع معروفدر شامدن مدینہ طاھرہ یہ زیتون یاغی
ایله بیاض اوں کتیون بر قوم ، قیصر رومک شامدہ
اسلام علیہنده تجهیز جیوشہ متدارک اوں لذیغی و جذام
و غسان قبیله لرینٹک ده روم ایله متفق بولندقلری خبر
ویرمسیله مقابله یہ لزوم کوریلہ رک اردو ترتیبہ افتدیمز ؟
امر و فرمان بیور دیلر ۔

مکدن و قبائل سائزہ دن عسکر جلب ایتمک اوزرہ
اطرافہ مأمورلر کوندرلدی. او کونلر ده مدینہ حوالیسندہ
براز قحط و غلا وار ایدی. او مناسبتلہ قدرتی او لانلر ک
عسکرہ اعانہ ایتلری ده امر بیور لدی.

حین تدارک و سفر ده حر کتندن مقدم محل مقصودی
تمیین و تصریح بیور ماقع عادت سنیلہ لری ایکن بو دفعہ
روم علیہنہ ایدوکی خلاف عاده اولہ رق اصحاب کرامہ
اعلام بیور لمشدی که تدارک ده غفلت و مسامحہ او لئنیہ رق
روم کبی بر دولتک اهمیت و قوت نہ وحال حاضر ده کی مضایقہ

معلوم بيه کوره هر کس متبرص و متدارك بولحق قبضه
رمز و اشارت دیگدی .

اشبو غز اده اراده سنه جاب رسالت پناهی به امتالاً
ابو بکر العسیدیق رضی الله عنہ افندیمزر، تبر عاؤ جهان عسکره
اعانه جمیع اموالی اعطای ایلدی .

حضرت عثمان ذی النورین رضی الله عنہ دخنی نامه
کوندرمک او زره حاضر لدینی ایکی یوز و فی روایة اوج
یوز رأس دوه سنبی حواله لری بولنان ذخیره ایله برابر
ایکی یوز قیه کوش اعانه اعطای ایلمشدرا. قتاده نک روایته
کوره مشار الیه حضرت لری، اشبو غز ایه بیک رأس دوه
ایله یتمش آت کوندرمشدر .

عبدالرحمن بن سمرة دن منقولدر که حضرت عثمان
ذی النورین ، پکنه بیک التون قوبه رق حضور اقدسه
کتیروب دوکدی . رسول اکرم ، او آلتونلری مبارک
اللریله قارش دیروب : [ما یضر عثمان ما عمل بعدالیوم]
دیه عثمانک - لامت و عافیت داریانی یعنی ماضی و آئیده کی
خطیثانک مغفوریتی او ساعتده کندیسنه تبشير
بیورمشدر .

حضرت عمر الفاروق دن مرودز که :
تبوک سفری انسانسته زنکن ایدم . کندی کندیه

دیدم که «ابو بکری کچه بیلورسم ایشته شمدى کچه بیلورم»، بو امید ایله جمیع مالک نصفی کتیروب تجوییز جیوشه صرف او لئق او زره حضور اقدس نبـوی به برآقدم . نبـی آکرم بـکا :

— «یا عمر ! اهل و عیالک ایچون نـهـالـیـقـوـیدـک»

دیدی . بن :

— «بر بـوقـدرـنـیـ بـرـآـقـدـمـ بـارـسـوـلـ اللـهـ !»
دیدم بو انساده ابو بکر الصدیق کلـدـیـ . اعـانـهـ وـیرـدـیـکـیـ
صدقـهـیـ کـتـیرـدـیـ . اـکـادـهـ سـؤـالـ بـیـوـرـلـدـیـ . جـوـابـهـ :

— «ادـخـرـتـ اللـهـ وـرـسـوـلـهـ»

دیدی . صـوـکـرـهـ بن :

— «یا ابا بکر ! هـیـچـ بـرـشـیـدـهـ سـنـیـ کـچـهـ مـدـمـ» دیدم .

* *

عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنه دخنی قرق قیه
زد خالص العیار و دیکر روایتـهـ کـوـرـهـ درـتـ درـهـ اـمـانـهـ
وـیـرـوـبـ :

— «یارـسـوـلـ اللـهـ ! سـکـنـ بـیـکـ درـهـمـ وـارـایـدـیـ
نصفـیـ ربـهـ اـقـراـضـ نـصـفـ دـیـکـرـنـیـ اـهـلـ وـعـیـالـ اـیـچـونـ
ادـخـارـ اـیـتـدـمـ»

دیدنی . حضرت پیغمبر : [برکت او اسون ویردیگاه
و اليقونیگاه] دیه دعا بیوردی .
بی اکرمک درود اجابت نمودی برکت لریله جناب حق
عبدالرحمن مانیه اول قادر برکت احسان بیورمشدی که
درت زوجه سندن مرض موتزده اطلاعیق ایله‌یکی تماضریت
اصبع ، ربع نمن حصه ارنیه سیچون و ره ایله سکان بیک
درهم و بر روایت شده سکان بیک منتقال التونه صاح
ایتمشده .

عباس بن عبدالمطلب ، طاهمه بن عبد الله ، سعد بن
عباده ، محمد بن مسلمه رضوان الله علیہم اجمعین حضرانی ده
بررمهقدار مال اعطای ایتلردر . عاصم بن عدی حضرتلری
یوز و سق خرما اعطای و اتفاق ایتدی . انصار کرامدن
ابو عقیل دخی بر صاع ، دیگر روایته کوره یارم صاع
خرما ویروب : [بوکیجه صباح ، قدر خلقه قیودن اجر تله
صو چکدم اجرتم اوله رق ایکی صاع خرما ویردیلر .
برینی بورایه کتیردم . برینی عیالله بر اقدم] دیمشدر .
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم . امر بیوردیلر
ابو عقیلک خرماسنی دیگر بعض اصحاب کرام طرفندن
کتیریلان خرمانک اوسته صاچدیلر .

منافقون ، طعن وتشذيع صدّنه ديديلر كه :

عبدالرحمن ايله عاصم ، او قدر كايتلى مالي مجرد رياء
ايچون ويرمشلر ! . هله ابو عقيلك برصاع خرماسنه
اللهك و رسولك احتياجي يوغىدى لكن ابو عقيلك
قصدى ، كىدى اكدير وب صدقاندن برشى المقدر ! .

منافقينك بوكونه سوزارىنى حق تعالى : [الذين
يلمزو ز المطوعين من المؤمنين في الصدقات والذين لا يجدون
الاجهد لهم فيسيخرون منهم سخر الله منهم واهم عذاب اليم]
آيت كريمىسى آزال بیورەرق رد و تزيف ايمشدە .

نسوان اصحاب دخى حلياتلىرى اهدا ايله اعانيه
اشتراك ايامشلردر . سفر ، غايت صيحاق بر موسمه
صادف ايدي . حرارت هواني منافقين سر رشته
طوهراق مسلمانلرى تهويل صدّنه : [لاتنفروا في الحر
= و يجأدهم غزا يولنه چيقميكىز] ديه سى بالفساد
استديلر . منافقىرى رد و تكذيب ايچون : [فرح الخلفون
بمقددهم خلاف رسول الله و كر هوا ان يجاهدوا
باموالهم و انفسهم في سبيل الله و قالوا لاتنفروا في الحر
قل نار جهنم اشد حرآ لو كانوا يفقهون] آيت كريمىسى
آنزال بیورلدى .

منافقینک پیشوای مشهوری «عبدالله ابن ابی من سلول» دهن: دروم دولتی محمد [علیه الصلوٰة والسلام] نه ظن ایدم بور اصحابیه برادر امک اسیر اوله جقارنی بیلورم، دیه مسلمانانلری نخویفه چالیشیر ایدی. مسلمانانلر ایسه ارادل مرقومه نک او درلو نفو هاتنه رغماً خواهش صحیح ایله جهاده حاضر لئنقده ایدیلر .

۴۱۰

ابتداء امرده بعض اهل ایمانک ده تخلف ارزوی حس اولنمشدی. که مؤمنلرک اشبو ارزوی تخلفلرینی معرض توبیخ و نفریدمه جناب حق جل و علا: [یا بیها الذين امنوا ما اکم اذا قيل لكم انفروا في سبيل الله انا قاتم الى الارض ارضیتم بالحياة الدنيا من الاخرة فما متاع الحياة الدنيا في الاخرة الا قابل] آت کریم مسیله بیلدیره مشدر .

ناسک غزادن شــاقللری، غــانک شــدت حرارت ایام صیفه و قــیحــطــه مــســادــفــ اولمــســیــ، مــســاــفــهــنــکــ بعدیله برابر لوازم حرب و غــزــاجــهــ نــقــصــانــلــرــیــ مدینــهــ دــهــ اــمــارــ و فــوــاــکــهــ زــمــانــ اــدــراــکــیــ بــولــنــســیــ و عــســکــرــ روــمــکــ قــوــتــ و مــهــابــتــیــ کــبــیــ بــرــقــاجــ و جــوــهــ و اــســبــابــهــ مــبــنــیــ اــبــدــیــ .

*.

وفود بني كنانه — تبوك سفرى اثناسنده بني كنانه نك
وافدلىرى بر جماعت اولى ينى حالته مدينة طاهرى يه
كلدىلر. رئيسلىرى «والله بن الاسقع» ايدى .
رسول اكرم صلى الله عليه وسلم، اكا: [سن كيمشك
ونه ايچون كلدك؟] ديه سؤال بىوردىلر. والله:
— «الله و رسوله ايمان ايتكه كلدم بكا قبول
امر و نهبك او زرينه بيعت أعطا ايت»
ديدى. اولوجهمه اخذ بيعت ايدەرك كىندى ديارينه
كىتدى. قومى كيفيتدن خبردار ايدركن پدرى اعراض
ايدوب بر دها يوزىته باقىه جغى سويمش براذرى وفي
رواية همشيرمى بالعكس انصاف ايله قبول اسلام ايتدى
فضلله تبوك ايچون سفر لوازنى تدارك ايدى بىروب والله يى
بجهز آمدينة طيبى يه اعزام ايلمشدر .

والله نك مدينة منورى يه شوايكتنجى كايىشىدن آزاول
حضرت بى معزز، تبوكه متوجهًا حرکت بىورمشىلدى.
زاد وذخيرة كى لوازمك نقـانىدن طولا يى كىرى
قالمه مجوز اوله حق اصحاب كرامه متأسف ايدىلر. حتى
بوكى فقراء اصحابىن «سالم بن عمير، علبة بن زيد، ابو ليلى،

عبد الرحمن بن كعب مازني ، عمر و بن غنم ، سالم بن
صخر ، عمر باش بن ساريه ، عبدالله بن مغفل » حضراتي
برلکده حضور اقدس پیغمبری یه کاوب :

— « یار رسول الله! بز ، پیاده قالدق . یده جک ویرده
ستکاه برلکده غنایه کیدم »
دیه عرض حال ایندیلر . رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم :

— « سزک ایستدیککز بنده یوقدره »
جو ابی ویرمکله ابلو ، معیت سنه شرفدن محرو
بیتلرندن ناشی اغلب قاری حاله پیشکاه عالیدن طیشاری یه
چیقدیلر .

اصحاب مشارا لهم حضراتنک شرکونه اخلاقیشه له
حضوردن چیقمدری ، کندولرینک ین الاصحاب «بكائین»
عوانیله مهر و فیتلرینه سبب او لم شدرکه حقیقت حال
و صمیمت بالماری : [و على الذين اذا ما تنوک اتھماهم
قات لا اجد ما احملکم عاليه تولوا واعیهم تقیض من الدمع
حزناً ان لا يجدوا ما ينفقون] آیت کریمه سی اشعار ایدر .
مع ما فيه یونلر ، شرف معیتدن ینه محروم او لما مشادرد . ابن
یامین بن عمیر بن کعب نصری ، ابواللی ایله عبدالله بن مغفاره
او ساعته ده او ایله حالده اصادف آیه دیکنندن ینمک ایچون بر

دوه و زاد و ذخیره او له رقده بر صاغ خرما ویردی.
دیگر ایکیسی، عباس بن عبدالمطاب رخی الله تعالی
عنه حضرتlerی جاذبندن، او پیشی ده عثمان بن عفان رضی
الله عنـه حضرتlerی طرفـدن تجهیز ایدیله رک دومـلـه
ارکـاب و غـرـایـه اـهـنـام او لـهـشـلـدرـرـ.

ابو موسی الاـشـعـرـی رـضـیـ اللـهـ عـنـهـ حـضـرـتـلـرـنـدـنـ
منـقـوـلـدـرـکـهـ :

اـشـعـرـی جـمـاعـتـیـ ، يـذـنـهـ جـلـکـ حـیـوانـ طـابـ وـاسـتـدـعـاـ
ایـمـکـ اوـزـرـهـ بـنـیـ حـضـورـ عـالـیـ رـسـوـلـ اللـهـ کـوـنـدـرـدـیـلـرـ .
بنـدـهـ :

— « یـاـ رـسـوـلـ اللـهـ ! اـرـقـدـاـشـلـرـمـ . مـرـکـبـ اـحـسـانـ
بـیـورـمـکـرـ اـسـتـدـعـاـسـیـلـهـ بـنـیـ سـکـاـ کـوـنـدـرـدـیـلـرـ »
دـیـهـ عـرـضـ حـالـ اـیـتـدـمـ . بـوـکـاـ قـارـشـیـ اـفـنـدـیـمـزـ :

— « وـالـلـهـ سـمـزـیـ هـیـیـجـ بـرـشـیـهـ بـینـدـیـرـمـ »
جوـانـیـ وـیرـدـیـلـرـ مـکـرـبـنـ ، خـبـرـمـ اوـلـیـهـ رـقـ اوـ حـضـرـتـکـ
حـالـ غـضـبـ هـایـوـنـلـرـیـهـ تـصـادـفـ اـیـتـشـمـ . تـأـسـفـ وـ تـأـثـرـ
رسـوـلـ اللـهـیـیـ مـسـتـلـزـمـ بـرـ حـرـکـتـدـهـ بـوـلـسـدـایـغـ خـوـقـدـنـ
طـولـایـیـ مـحـزـونـ اوـلـهـرـقـ اـرـقـدـاـشـلـرـیـمـکـ نـزـدـیـنـهـ کـلـدـمـ .
انـلـهـ بـیـانـ حـالـ وـکـیـفـیـتـ اـیـتـدـمـ اـرـهـدـنـ پـکـ آـزـ مـدـتـ

بیله بکم امشدی ایشتدم که منادی "یمدانی" رسول الله اولان حضرت بلال : [ای عبدالله بن قیس] دیه ندا ایدر جواب ویردم . بلال . بکا :

— « کل رسول الله سی چاغیر بور »

دیدی بو کره حضور عالیلرینه کیر دیکم آنده رسول الله ملی الله علیه وسلم بکا : [خذ هذین القرینین و هذین القرینین] دیه سعددن صاتون آله‌رق حاضر لدینی التي رأس دوم‌لری اشارته کوستردی . و :

— « بونلری ارقداش لدیکه کتورده سولمه که جناب الله [و یاخود رسول الله] سزی بونلره پندیریور ینشکز ،

دیدی . بن ، او دوم‌لری الدم کادم . و امر عالی بی حرفیاً تبلیغ ایتدکدن صوکره دیدم :

— « والله سزی برافم ما که بربکز بنهله کاوب رسول الاهیک مقاله‌لرینی ایشیده جکدر یوقسه رسول الاهیک سویامدیکی برسوزی بن . سزه اتصنیعاً بقل ایتمشم ظن ایدرسکز ،

ارق‌اشلر ، بکا :

— « سن ، بزم عند من ده طوپری بر آدم سک و لکن
مادام که اویله ارزو ایشک کید رز »
دیوب قالقدیلر . برابر کیشک . بن دیدم :

— « یا رسول الله بزه مرکب ویرمامکه اول یین
ایتشک شمدی ویردک »
بونک او زینه افديمز :

— « سزه مرکبی جناب حق ، ویردی . بکا امر
ایشک که برایشی یاما . غه یین ایتسه مده صوکره بیلسه مکه
خیر ، اویشی ایش-لمکده در یینه بوزوب کفارت
ایدهم »

دیه جواب ویردی .

اهراب بني اسد و بني غطفان دن سکسان و بر روايشه
یتمش ايکي و يا او توز طقوز کشى سرد اعذار
طريقيله تخلاف ايجون استيدان ايتديلر . استيد عالري مقرون
مساعدۀ سنه اولارق کندولينه : « کيد يکنر ما . مولد رکه
جناب حق ، زمان قريبه - ده بزى سزدن مس - چغى
ایدر » بیورلش - ده . [و جاء المعدرون من الاعراب
ليؤذن لهم و قعد الذين كذبوا الله و رسوله سیچیاب

9

مر ویدر که تبوك انسانه تدارکنده رسول مکرم ، بنی سلمه دن « جد بن قیس » هست
— « بنی اصغر فرناسنه بزمله کینه که هیچ رغبتک وارمیدر ؟ »

دیه سؤال بیوردی . جد بن قیاس ، جوابده :
— دیار سوول الله ! اذن ویرکه مدینه ده قالهيم .
زیرا بني بیلورلرکه عورتلره زیاده میلم وارددر . قورقرم که
روم قیزلریخی کورور ایسم صبر سر لقمه فتنه یه دوچار
اولورم »

کبی سوزلری درمیان ایتمکله نبی افیخم صلی الله
علیه و سلم :
— « سکا اذن ویردم »

دیوب اندن اعراض بیوردیلر. مرقو.مک اعتذار نده کی
بطلان ، بدیهی اول ملغه جناب حق امک شاننده : [ومنهم
من یقول اندن لی ولا تفتی الا في الفتة سقطوا وان
جهنم لمحطة بالكافرین] آیت کریمه-نی ارزال بیوردی.

* * *

مکه مبارکه دن مدینه طاهره يه حین هجرت سنه نهمه ده
بجی سلمه دن سیدور یسیلرینک کیم او لدینه سؤال بیوریله رق
بجی سلمه :

— « ریسمز ، جد بن قیس در . ولکن بخل ایله
هو صوف و معروف در »

جو ابني ویریکن رسول خدا افندیز ، بر وضع
انکار ایله : « ای داء ادوء من البخل . سزک ریسکز ،
عمر و بن جو حدر » دیش وجد مرقومی بخلی سبله موقع
سیادت و ریاست دن تنزیل ایامشده ।

* * *

ذات اشرف حضرت رسالتناهینک خلقی جهاده
حث و نحر یضنه قارشی منافقملر ، افکار عمومیه نک طرف
طرف تشویشه سهی و اقدام دن کیری طور مامقدمه ایدیلر .
یوم قوله دن بر کروه ، سویايم نامنده بر یهودینک خانه سنده
اشتبث اهل اسلام علیه نده لا قردی ایتمکده ایدیلر .
حضرت پیغمبر ، طلحه بن عبدالله حضرتلرینی اصحاب دن
بر جماعته اعزام ایده رک اندری او خانه دن طاغتی ۰

* * *

جلاس بن سوید بن صامت نامنده بری ، او غلی یاخود

اووهی اوغلی مصعب ایله برد اشکه را کیا جانب
قیادن مدینه طبیبه طوغری کایورلردى اهل اسلامه
عداوتى اظهار و انلرک تبوك سفرندن تخافلارىنى ارزو
ایدهرك دیدى كه :

اکر محمد [عليه الصلوة والسلام] ك كتیرديكى حق
ایسه بز ، بو بىندىكىمز اشكاردن بد تر اولەم «
بوسوز ، مصعبه تأثير ايتدىكىندن مصعب . حدته :
— «اي عد والله ! خدا حقيچون سنك بوسوزيكي
حضرت پىغمبره ايصالايدرم . نىن ، نىم لظر مده خلقك
اعزى ايدك . شىدى برسوز سويمىدك كه او سوزى اكا
سويلر سەم سە خلق اچىنده رذىل ايدر سويمىز سەم بن
هلاك اولورم ولكن هلاكىن سلامت اولىدر »
دیدى و درحال كلوب ماجرايى :

— « يارسول الله ! اکر بن ده بو كىناهدە شرىك
اولوب حىتمە آيت نازل اولىق خوفى او لمىدى وياخود
بر بلايە كرفتار او لمىق امىشەسى بولنسىدى انك بوسوزي
ـ كا سويمىزدم »

دېھ عرض ايتدى . حضرت پىغمير ، جلاسى جاب
ایدهرك صوردى جلاس ، يىين ایله برابر انىكار ايتدى
مصعب ، اوراده حاضر ايدى : ز يارب رسولك برايت

كوندرکه صدق کلام اندن بلی او لسوں [دیه مناجات ایتدیکنندن] بخلافون بالله ما قالوا ولقد قالوا کلمة الکفر وکفروا بعد اسلامهم وهموا بهم می نالوا و ماقموا الا ان اغناهم الله ورسوله من فضله فان یت-وبوا یک خیراً لهم ...] آیت کریمه‌سی ، نازل او لمشدرو .

جلاس ، آیت کریمه‌ی ایشیدنجه : [جناب حق ، بکاتوبه‌ی عرض ایلدی] دیه مرضی عالی به مخالف تفوها تندن صدق و اماۃله توبه ایتدی . حتی او ته دنبرو اکا قارشی ابراز ایده کلديکي طور و معامله‌سی تغيير و تبدیل ایتمدیکي کبی برو احسانی ده کسما مشدرو . جلاست بو کونه حال و حرکتی ، قبول توبه سنه و صدق قولن علامت عداو لمنشدرو .

تدارکات ختایله حضرت نبی اکرم صلی الله علیه وسلم اهل بیت رسالت‌لرینه نظارت ایچون حضرت علی کرم الله وجهه افندیمزی و امور مملکتک اداره‌سی ایچون ده محمد بن سالمه‌ی مدینه طیبه‌ده استخلاف ایتدی اداره امور مملکت ایچون « سباع بن عرفطه » بی بر اقدیمی ده مسویدر . دیگر بر روایته دخنی « ابو رهم الغفاری » بی بر افسدر .

حضرت علی . کندو سنک معیت سینیه ده تبوکه
کیده بجهک ، ناسف ایدرک :

— « یار رسول الله ! بو آنه قدر هیچ بر غن اده نخاف
ایتمدم سبب مدرکه بی کری به براغوب کیدرسک ؟ »
دیدی . بوکا جوابده افندیمز :

— « اما ترضی ان تكون عندي بمنزلة هارون من
موسى الا انه لابی بعدی == راضی دکیسک که
عندمده هارونک موسی نزدinde حائز اولیانی رتبه
و هنرمند اوله سک و لکن شو قدر بر فرقک وارکه
هارون ، موسادن صوکره بی ایدی بمندن صوکره بی
و نبوت یوقدر ».

دیوب انى باخلاصه اعزاز بیوردقدن صوکره
زوجات طاهرات رسالتپناهیلرینه ده انک ما، وریانی
بیان و اصر تهیه اعتبار او لمی لزومنی اختصار ایتدی.
اردوی هایوک خارج مدنیه طاهر دده « ذنیه الوداع »
نام محلده طوبانمیمه اراده سینیه رسالتپناهی شرف صادر
اوله زق حضرت ابو بکر الصدیق رضی الله عنده محل
مذکوره مرکز قوماندانی بالتعیین عسکره نمازده امامت
اینمی طرف اشرف نبویدن کندو سنکه امر و نبیه
بیورلدی .

منافق عبد الله ابن ابی بن سلول ، اوراده بر بلوک
ارقدا شلر یله اردو کاه اسلام سمته یورو و یه رک «زباب» نام
 محل مقابله نده توقف ایتدی .
•
•

رسول اکرم صلی الله تعالیٰ علیہ وسلم ، رجیب شمریفک
 طقوزنجی پچشنبه کونی مدینہ طیہدن حرکت بیوردی .
 منافقلر ، فتنہ قصدیله : «علی یه اولان غیظ و برودتنه
 مبني انی کری برآقدي » دیدکارندن بو سوز ، علینک
 کو جنه کیده رک هان سلاحلاندی . سیر سریع ایله بی
 معظم افديمزه [جرف] محلنده یتشندي و :

— « یا رسول الله ! خلقده شویله بر سوز وارد
 مظنه نک ازاله سیچون بی معیتكزه السه کنز »
 دیدی . ولکن مرتبه هارونیته راضی او لمی
 و صایاسنک تکراریله اعاده بیورلدی .

ثنتیه الوداعده رایات والویه عقد او لنه رق علم اعظم ،
 صدیق اکبر یدینه و بر روایته زبیر بن العوام حضر تلرینک
 الله ویرلدی . او سک لواسی ، اسید بن حضیره خزر جک
 لواسی ده ابو دجانه حضر تلرینه اعطایا دلداری .

الصار کرامدن هر بعلن کندیسہ بر لوا عقد ایتدی۔
 بنی مالک بن النجاشی بعلتک بایرانگی عمارہ بن حزم
 حضر تاریسہ ویرمشدی ۔ بعدہ کیری الوب زید بن نابته
 ویردی ۔ او زمان عمارہ :
 — «یا رسول اللہ ! بکا غضبی ایتدک کہ بایرانگی
 المدن کیری الذک »

دیہ صوردی رسول اللہ افندیہز اکا:
 — « غصب ایتمدم ولکن حق تقدم اهل فر انکدر
 زید ، قرآنی سندن زیادہ اخذ ایتمشدر ۔ قرآن ، کندی
 صاحبی تقدم ایذیجیدر هر تقدر صاحبی قولاغی کسیک
 بر عبد سیاه دخی اولسے 』
 جوابی ویردی ۔

افراد اهل اسلام ، اردو کا ہدھ تعداد اولندی ۔
 بر روایتہ اوتوز بیک دیکر روایتہ قرق بیک ایدی ۔
 مقدمۃ الجیشہ خالد بن الولید ، میمنہ عسکرہ طلحہ بن
 عبد اللہ ، میسریہ عبد الرحمن بن عوف رضوان اللہ
 علیہم اجمعین حضراتی تمیین بیورلادی ۔
 اردوی ہایونک اور ادن حرکتی انسانہ عبد اللہ بن
 ابی بن سلول ، نفاقدن باشقہ سبب وعاتہ مستند اولیہرقہ
 [بنم بنی اصغر لہ حرب وقتالہ ایشم یوقدر ۔ خلق ظن

ایدرلر که انلر له قتال قولایدرو. اویله کوریورم که شو خلق زنجیر اسارت طاقلسه‌لر و اطراف عالمه طاغمسه‌لر کرکدر] دیوب کری دوندی . کندی کبی اولان ارقداشاری ده برابر ایدی . انلرک خبر تخلفلری مسموع عالی او لنجه: — «اکر اندہ خیر بولنسیدی بزمله رفیق اولور ایدی میزون او لیکز که اشرار لک شرلر ندن خلاص اولدیکز» بیورلمشدرو .

صحیح الاعتقاد اولان اهل اسلامدن ابوذر الغفاری و ابو خیشة السالمی ، کعب بن مالک ، هراة بن الریع ، هلال بن امیه حضراتی کری قالمشـلر دی . ابو ذر حضرتلری ، اردو ایله برابر چیقدینی حالده دو مسی یولده قالمقله زاد و ذخیره سـنی بالضروره کندو مسی یوکانوب راجلاً اردوی تعقیب اتمشدرو .

ابو خیشـه ده مدینـه ده برقـاج کون طور دقدن صوکـره کری قالـدیغـه پـشـهـان اولهـرقـیـورـوـدـی اـرـدوـیـهـایـوـنـهـ التـحـاقـ اـیـلـدـیـ . دـیـکـرـ اوـجـ ذاتـکـ تـخـلـنـلـرـیـ دـهـ مجرـدـ مشـقـتـ سـفـرـدنـ قـاجـدـ قـلـرـیـ اـیـمـحـونـ اـیدـیـ .

واـفـدـ بـنـیـ کـنـانـهـ اـولـانـ «ـوـائـلـهـ بـنـ الـاسـقـعـ»ـ دـنـخـیـ تـامـ

شو صبرهاده یلدە سندن مدینە طیبە عودت ایتمشى .
لەندر تاڭخىر ایتمش بولۇن بەمچ اعاب كرام ، بىر بىر
چېقۇپ اردوى سعادە التحاقە مسارت ايدە بورلۇرى .
وانله ، او زمان :

— « بۇ غزادە الەم كېرىم جەڭ حىمە غىشىتى كىندۇسە
ترك ایقىك شەرتى ايلە بىكا كىم بىر مىركب وىرىر ؟ »
دە اعلان ايتدى . كعب بن عجره ، اكا بىر دوھ وىردى .
وانله ، بىنوب يولە دوشدى . اردوى ھايونە يېشدى .

اشبو سفردە پاك چوق غرائب مشاهده او لەشىدر :
ودىعە بن ثابت ، بىر بلوڭ منافق ارقداشلىيە بىراپت موڭب
ھايونك اوکى صەرە كىدرلۇرى . استهزاء سىددىنە
يېكىدىكىرىنە :

— « دقت و تميّز بىرىكىز كە بو آدم [رسول الله
صلى الله عليه وسلم] شامك قصور و حصوتى فتح ایقىك
ايسىر . »

دېدىيلر . ايجىلەندن و قېيلە بىنى اشىجمەن بىنى سامە حلېنى
اولەرق مختى بىن حىير دىخى :

— « كاشكى بو سوز مقابلنە هە بىمىزە يۈزۈر

قریب اور سید یلدیز تک حقیقت ده بوندن طولانی آیت
نازل اول مسیدیه دیدی . رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم بوماجرا یہ مطامع
اولہ رق عمار بن یاسرہ :

— « کیت شو قوم کہ آتشہ یاندیلر ، و سؤال
ایت کہ یکدیکریله شمدی نہ سویلشدیلر . انکار ایدر لرسه
دی کہ سز شویله شوبله دیدیکزی؟ »
دیہ اصر بیوردی . عمار ، و دیعہ بلوکنی استعطاق ایمکله
اندر ، کاوب حضور رسول اللہ علی طریق الاعتزاز :
— « یا رسول اللہ ! نز ، او سوزی لهو ولعب
و ملاطفہ طریقیله سویامشدنک »

دیدیلر . کہ [و ائن سأّلهم ليقوان انا كنا نخوص و
نلعب قل ابا الله و آیاته و رسوله كنتم تسهرون . لاتعتذرو
و قد كفرتكم بعد ايمانكم ان نعف عن طائفه منكم نعذب
طائفه باهم كانوا مجرمين] آیت کریمہ سی اندرک او بابدھ کی
مقالات ینک حقیقتی ناطقددر .

مرقوم مخشی بن حمیر ، آیت کریمہ نک منقطع قیچہ
عفو الہی یہ نائل اولان طائفہ دن ایدی . حتی کندو سنه
فی سبیل اللہ مرتبہ شہادت نصیب اولہ رق قبرینک معلموم
بولما سی حقنده کی مناجاتی قرین قبول بیور لدیغندندر کہ

پوم یه‌امده شہید اولمنش و وجوددن از و نهان
بولنم‌امشدرا.

دیار محمد ره مرور — دیار حجر، جوار وادی
القراده در اردوی هایون اکا واصل اولدینی انساده
قوماندان کتیبه اندیاء افندیز:

— «بوملک صویندن بچمیکز. و صویله آبدت ده
المیکز. اسلکه بونگورلش خمورکز وارایسه اني دوهره
وبریکز دوهره دیزلریزی محکم باغلایکز. و بو کیجه
شدتلی بریل اس‌جکدر. متزلده هیچ برکیمهه قادر ندن
از قد اشسر طیشاری چیقمسون»
دیه تنبیه بیوردیلر.

اشبو او امر و تنبیه اندن صوکرده دیار حجر دن صورت
مرور و حرکتک تعیینی قصد ایدرا اولدینی حالده [فسارینه
ظلم ایدن شو معذب خاتمک مسکن و دیار لرینه اغلهه رق
کیریکز. تاکه اندره اصابت ایدن مصیبت، سزه ده اصابت
ایمیه] و صایا-سی ده علاوه ایدرکن مبارک ماشی اورتهه ک
دوه‌سی اسراع ایلدی و وادی یه سرعته چدی. اردوی
هایونک او جوارده اقشاملین اینه جکی و اینه یکی متزلده
کیمهه نک از قد اشسر چادر دن خارجه چیقمامسی امر عالی

اقدا-ندن ایدی هر کس ، اشبواراده سنبه یه اتباع ایتمشکن
بتون اردونک اینجندن یالکز بنی س-اعده قبیله‌ی ایکی
کیمسه عذر و غفلتله حدود امری تجاوزله ارقداشمز
طیشاری چیقدیلر ! .

بری ، قضاه حاجت ایچون چیقمشادی . اني خناق
عاتی طوتی مصروعماً یره دوشدی . دیکری دوه‌سنی
غیب ایتمکله ارامنه چیقدی اني ده یل قایوب بنی طی^۱ دیارینه
آتدی !

مصروع مرقوم ، اصحاب کرام طرفدن قالدیرلدى
رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمزرک ، دماء بالخیر شفاء
و عافیتیله شفایاب اولدی . دیکرینی اردوی سعادتك تبوکدن
عودتله مدینه طاهره یه موაصلتندن صوّره بنی طیدن
پر فاج کیمسه لر کتیردیلر .

دیار حجر حدودنده بولندانی کیچ-نک ایرته‌سی
صباحی ع-نکر ، صوسزاقدن صوک درجه‌ده . مضطر
قاله رق دربار دوربار رسائیه شکایت ایتدیلر . غوث ایرساین
افندیمزر ، یوزی قبله یه دونه رک دعا ایتدی هواهه
هیچ بلوط یوق ایکن هان بلوتلر پیدا اولدی . و یکدیکرینه

قاریش، رق بیوک با غمود بخندی . خاق ، قرقا لری صو
ایله طوله زردیلر . حضرت پیغمبر افندیه ز . کمال سرو و رندن
تکبیر ابلدی . واو آمده بتوتلر یاریلووب هوا چاعله :
— « بن ، شهادت ایدرم که خدامک رسولیم ،
بیورنیلر . مسامانلر ، او ساعتمدکی رحمتک کیفیت
نزوابی کورمش اولان بر منافقه :
— « میجزه نبویی کوردک . ارتق عذر و بانه به
 محل یوق کل مسلمان اول »
دیدیلر . منافق خبیث :
— « اوت تصادف بر بولوت کجردی
یاغدی !...»
جوابی ویردی .

بر منزله ناقه سعادت ، ضایع اوله رق اصحاب کرام ،
ارامه ، چیه . شلر دی اهل عقبه و بد ردن اولان « عماره
بن حزم » . حضرتلری ده حضور عالیمه ایدی . عماره نمک
حضورده بواندیغی صرده منزله قینقاع بیودیلرندن
زید بن الصلت بوله رق کندی یاران و هو دارانه دیر
ایمش :

— « محمد [عالیه الصلوٰۃ والسلام] پیغمبرم دیر و کوکاردن خبر ویریز . حالبوکه شمدی دوھە سنگ نزدەه او لدیغنى بیلمز »
امک اشبو تفوھاتی رسول اکرم نور افسس نبوته کشف بیوره رق عماره یه :

— « یا عماره ! سنگ متراسکده بر آدم ، شویله بر سوز سویلدی . خدا جقیچون من ، غائبی سیلم . مکرکه حق تعالی انى بکا بیلدبره . ایشته شمدی دوھە سنگ نزدەه او لدیغنى حق جل وعلا ، بکا بیلدبردی . فلان محلمه یولارى برداله طولا شمش طوریور کیدیکنر کتیریکنر »
دیدی بعض اصحاب ، همان کیتدیلر . یولارى دالدن قورتاروب دومبی کری کتیردیلر .

عماره ، منزله کلدی حاضر او لانلره ماھوا الواتھی ا کلاتدی . ایچلنندن بری :

— « سن کلزدن اول بوراده زید بن الصلت ، سنگ دیدیکائش شیئی سویالمشدی »
دیکله عماره حدتندن منافقك اکسنه بر توقات اوروب :

— « یاعباد الله ! بنم مترسلده بیوک بر مصیبت وار ایمش »

دیه حریقی او را دن سور میش چیقا رمش در.

سوبیل بن بیضاده من قول ارکه :

تبوک سفر نده رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
بر کون بی ردیف ایامش دی یوکـل سسله بکـا
خط اباً اوچ کره : [یاسوبیل] دیدی . بن ده هر
دفعه ده : [ابیک] دیدم . بوندن احـاب کرام تقرس
ایتدیلر که مقصود عالی ، کـنـدـیـلـرـیدـر در حال اطراف
وجوان بند بر بزر حضور سـامـیدـه طـوـیـلـانـدـرـقـ شـرـ فـظـهـورـ
خطابه منتظر اول دیلر . افندیمـز ، اذلهـهـ :

— هـنـ شـمـ رـانـ لـاـ لـهـ الـاـ اللـهـ وـحدـهـ لاـشـرـیـلـکـ لـهـ وـانـ
محمدـاـ عـبـدـهـ وـرـسـوـلـهـ حـرـمـهـ اللـهـ عـلـىـ النـارـ ،

بـیـورـدـیـلـرـ .

بـیـلـمـهـ هـبـهـ — بـیـلـ اوـزـرـنـدـهـ بـیـوـکـ بـرـ بـیـلـانـهـ اـعـادـفـ
ایـدـیـلـهـ رـکـ خـاقـ قـوـرـقـوـدـنـ بـیـانـهـ بـیـشـهـ مـدـیـلـرـ . بـیـلـانـ کـاـلـوـبـ
حـضـورـنـبـهـ وـیدـهـ بـرـ مـدـتـ مـکـثـ اـیـتـدـیـ کـوـرـنـلـرـ ، آـمـجـبـ
ایـتـکـهـ اـیـدـیـ . صـوـکـرـهـ ، کـرـیـ کـیدـهـ رـکـ بـیـوـکـ بـرـ کـنـارـیـهـ
چـکـلـدـیـ نـاسـ . حـضـرـتـ رـسـوـلـ اـکـرـمـ بـرـ زـدـیـهـ طـوـیـلـانـدـیـلـرـ .
اـفـدـیـمـزـ :

— بیلور میسکن که بو بیلان نه سویلر ؟ مکده یانه
 کلوب بر کیجه قرآن اتماع ایدن جنـلر دندر. منزلى بو
 نواحیده او لدیغندن رسول خدایی استقبال حقی ایفا
 ایتمک او زره فارشو منزـکلـدـی. وبعـض مشـکـلـرـیـ صـورـدـیـ.
 جواب آلدـیـ شـمـدـیـ او رـادـهـ طـورـیـورـ وـسـزـهـ سـلامـ اـیدـهـ یـورـهـ
 دـیدـیـ. بـونـکـ اوـزـرـیـهـ اـصـحـابـ کـرـامـ، اـنـکـ سـلـامـنـیـ :
 [علیـهـ السـلـامـ وـ رـحـمـةـ اللـهـ وـ بـرـکـاتـهـ] دـیـهـ اـحـسـنـ صـورـتـهـ
 وـ دـایـدـیـلـوـ. اـیـشـتـهـ بـونـکـ اوـزـرـیـهـ اـیدـیـ کـهـ اـفـدـیـزـ : [حـیـواـ
 عـبـادـ اللـهـ مـنـ کـانـواـ = کـیـمـ اـولـورـ اـیـسـهـ اوـلـسـوـنـ عـبـادـ اللـهـهـ
 قـاعـدـهـ تـحـتـیـ اـیـفـاـ اـیدـیـکـرـ] بـیـورـمشـلـرـدرـ.
 برـکـونـ جـنـابـ پـیـغمـبـرـ صـلـیـ اللـهـ عـلـیـهـ وـ سـلـمـ ، اـصـحـابـهـ
 بـیـورـدـیـ کـهـ :

— یارین قوشـلـقـ وـ قـتـیـ تـبـوـکـ پـیـکـارـیـنـهـ وـارـهـ جـغـزـ
 هـرـ کـیـمـ کـهـ بـنـدـنـ اوـلـ یـتـشـیرـسـهـ اـکـاـلـ صـوـقـسـوـنـ ،
 تـبـوـکـ نـامـ مـرـحـلـهـ ، مـدـیـنـهـ طـبـیـهـ دـنـ شـامـهـ کـیدـرـکـنـ
 یـارـیـ یـولـدـ . اـرـدوـیـ هـمـاـونـ وـارـوـبـ پـیـکـارـکـ
 باـشـنـهـ اـیـنـدـیـ مـکـرـ اـیـکـ آـدـمـ اوـلـ وـارـهـشـلـرـمـشـ ! پـیـکـارـکـ
 صـوـیـ اـیـسـهـ اـرـدوـنـ اـحـتـیـاـجـنـهـ کـافـیـ مـقـدـارـدـنـ آـزوـضـعـیـفـ
 اـقـارـ اـیدـیـ . رـسـوـلـ اـکـرمـ صـلـیـ اللـهـ عـلـیـهـ وـسـلـمـ ، اوـاـیـکـیـ
 شـیـخـصـدـنـ صـورـدـیـ .

حریف خدا صویہ طو قايد قلری الکاظمیه رف کند یاری تکدیر
ایده ای. صوکره اسرای یغمبری موجنجه پیکارک صویندن
بر قاب طولانیه ردق حضوره کتیر لدی حبیب اکرم
افزیدنیز . مبارک الاربی، اغزی بنی و وجہ شریفی قابک
ایخنه پیقاوب صویی پیکاره دو آن دیکنی متعاقب منبعدن
فوران شدید ایله صو، هوایه طوغزی فیش قیرمش آفسن
وا او صو، یتون اردو خلقته کفایت ایلمشدر .

اردوی هایونک تبوک میز نمده هیبت اقامتی اطراف و اکنافه
عکس ایمکده اولاینی حالدہ رومارده و رومہ تابع عرباندہ
بر کونه حرکت کورولمدی بناءً علیه محاربده و قوع
بولمدی . فقط شام حدودینه قدر کاوبده قوجه روم
دولتیه میدان او قومی بالخاصه دھشتی موجب اولدی .
حتی عقبہ، صریح جوار نمده ساحل مده [ایله] زیارتیک حکمداری
بولنانہ یوحنا بن رؤبة = و بن « تبوکده حضور اقدس
رسالہ پناہی یہ کاوب اوچ یوزالتون جزیہ ویرمک شرطیہ
عهد و امان طاب ایمکله کندوسنہ :

[بسم الله الرحمن الرحيم. هذه امنة من الله و محمد النبي
رسول الله. ليوحنة بن رؤبة واهل ایله اساقفهم و سائرهم

في البر والبحر . اهـم ذمة الله وذمة النبي و من كان
معه من اهل الشام ومن اهل اليمن ومن اهل البحر .
فمن احدث بهم حادثاً فانه لا يحكون ماله دون نفسه وانه
طيب لم اخذه من الناس وانه لا يدخل ان ينبعوه ما يريدونه
ولا طريق يريدونه من برا و بحر [ديه امانة عالي اعطى
بيور ولمشدر .

اشبو اماننامه عاليٰ يي افنديمز، «جهيم بن صلت» ايله
هـشـر جـيلـ بـنـ حـسـنـهـ حـضـرـاتـهـ يـازـدـيرـ مـشـدـىـ .
بـلـادـ شـامـ دـنـ يـكـدـيـكـرـيـنـهـ اوـچـ مـيـلـ مـسـافـهـ دـهـ بـولـانـانـ
«جـربـاـ» وـ «اـذـرـحـ» نـامـ بـلـدـهـ لـرـ اـهـالـيـسـىـ دـهـ سـنـنـوـيـ يـوـزـ
الـتـونـ جـزـيـهـ وـ يـرـمـكـ اوـزـرـهـ اـسـتـدـعـاءـ عـهـدـ وـ اـمـانـ اـيـمـلـرـ يـاهـ
انـلـرـهـ دـخـىـ : [بـسـمـ اللـهـ الرـحـمـنـ الرـحـيمـ هـذـاـ كـتـابـ مـنـ مـحـمـدـ
الـنـبـيـ رـسـوـلـ اللـهـ لـاـهـلـ اـذـرـحـ . اـهـمـ آـمـنـوـنـ بـاـمـاـزـ اللـهـ وـ اـمـانـ
مـحـمـدـ . وـ اـنـ عـلـيـهـمـ مـائـةـ دـيـنـارـ فـيـ كـلـ رـجـبـ وـ اـفـةـ طـيـةـ .
وـ الـلـهـ كـنـيـلـ عـلـيـهـمـ بـالـصـحـ وـ الـاحـسـانـ اـلـىـ الـمـسـلـمـيـنـ وـ مـنـ جـلـالـهـ
مـنـ الـمـسـلـمـيـنـ مـنـ الـمـخـافـةـ] اـمـانـنـامـهـ عـالـيـسـىـ اـحـسـانـ يـورـ لـمـشـدـىـ .

卷之三

حضرت فخر المرسلین افسدیمز ، تبوکده بر کون
حضرت اصحاب کرامده او طور ور لرکن :

— « ما فمل کعب [بن مالک] ،
بیوردی . نبی سالمه دن برذات و با خود » عبدالله
بن ایس ، حضرتی ، جوابه تصدی ایده رک :
— « یا رسول الله حبشه برداه و نظره فی عطفیه »
دیدی که بو جواب ، کمک بلا عذر شخافی سده
سندیه یه عرض واعلام صورتی ده متضمن ایدی !
غضب و افعال جناب نبویدن و قایه مقصدیه معاذ بن جبل
رضی الله عنہ . قائل مذکوره فارشی مدافعه مقامنده [بائمه اقلت]
دیدکدن صوکره ذات اقدس پیغمبری یه اقبال و توجهه :
— « یا رسول الله ! ماء ائمانا علیه الا خیراً »
دیدی . اندرک بو درلو محاوره لری او زرینه نبی
افخم افندیزده - گوت بیوردیلر .

۵۵۰

که ابا زهرا — ابو ذر الغفاری حضرتی ، اردوا یله
بر لکده حرکت ایمیش اولدینی حالده دوهی یولده قالملغه
زادو ذخیره سنی کندوسی یوکانوب تبوكه طوغری اردونک
عقبنجه کایور ایدی .

بر کون رسول الله صلی الله علیه وسلم و محبیتی
تبوکده ایکن بزی جانب مدینه طیه دن یولده نمایان
اولدی . اصحاب :

— « يا رسول الله ! يولدك بريادة كليور »

ديديلر . افديمز ، اوسممه باقهرق :

— « کن ابادر = ابوذر اول »

بيورديلر . صوکره اصحاب کرام ، دقت ايروب
کورديلرکه کلان ، ابوذردر :

— « يار - ول الله ! هو والله ابوذر »

ديديلر . بولٹ او زرينه اوسيار وحيدک حسن اخلاص
ايله آزادکي احوالنك نق - ديري ص دنه : [رحم الله
ابادر يشی وحده ويموت وحده ويبعث وحده] بيورلمشدركه
بونده ابوذرک عاقبتنه اشارت وار ايدي .

مشاراليه ، حضرت عثمان ذى النورين اف - ديمزك
اوآخر ايام خلافته ايجاب مصالحت اوله رق « ربذه » ده اقامته
امور بيورلمشدى . ويأخذ كندي ارزوسيله بالاستيدان
كيدوب انه اختيار اقامت ايلمشدى . بقية ايام حياته
ربذه ده سكون و آسایشله امرار ايمش و حين وفاته ده
برکوله سيله زوجه سندن باشته يانشه کيمسىسى بولنماش .
ايدي . وصيى موجنجى انلر ، كندوسنى غسل و تکفين
ايروب يول اوستنه برا قديلر . دوه يه را كب اولدینى .
حالده استدا تصادف ايده جك جماعته منتظر طورديلرکه

بوده و سقی انجیابات دن ایدی . فارشودن بر جماعت
کوروندی . دومیه رائب ایدیلر . جماعت ، حذایه
کلنجه علام ، ابوذرگ دفعی انجیون اندر دن یاردم ایستادی
مکرانیار ، اجله اصحاب کرامدن عبدالله بن مسعود
رضی الله عنہم جانب عراق ن حج انجیون مکانیه کلان
بر جماعتی ایدی .

ابن مسعود حضرتی ، او آنده تاثرندن صوت
جهیر ایله اغلامه باشلا یوب ابوذرگ عاقبت بولیه و فانی
وقوع بوله جفنه دائر مشکوکه صدر شریف رسالت-ن
معان ایدن نور حقیقتی قصد ایده رک : [صدق رسول الله
تمشی وحدک و توت وحدک و تبمت وحدک] دیدی .
هپمی دوم لرندن ایندیلر . نمازینی ادا و کنندو-نی
قبره دفن ایندیلر .

که ابا هبته - ینه بر ارالق بولدہ بری کورندی .
اصحاب کرام :
— « یار رسول الله ! بولدہ بر سواری کوروندی
کایور » دیدیلر . رسول اکرم صلی الله تعالیٰ علیه وسلم ،
کلان سواری حقنده :

[کن ابا خیشمه] دیدی . صوکره دقت ایدوب
کوردیلرکه ابو خیشمادر ! .
سبب ورود والتحقی کندوسندن سؤال بیورلادی .
اردوی هایونک حرکتیدن صوکره ایدی ابو خیشمہ ،
کندی خانہ سنہ کیرمک اوزرہ ایکن کوردی که ایکی
زوجی محل تیزہ او لان چاردا غنی کوزل سوپوروب
صلوامیشلرا صوغوق صو باردا قلرنی قویمشلرا . بعض
طعاملری ترتیب و احضار ایتمیشلرا . قبوده طور دینی حائله
کیرمیرک بونلره برباقدی ، و کندی کندینه رسول اکرم
صلی الله تعالیٰ علیه و سلم و بتون اصحاب کرام ،
مجرد اعلااء کلامه الله و محافظۃ کلامه اسلام ایچون حضور
واراحتلرینی ترک ایدوب بوصیجاقدہ کونش ایچنده سخن الرده
او لسو نلرده بن ، بوراده کولکده زوجه لمله مشغول
اولیم بوشرط انصافدن جداً بعید در دیه بالملاظه نفسی
لوم و مؤاخذه دن صوکره : [والله بوایکی چاردا قدن هیچ
برینه داخل اولام . ناکه رسول الله ملاحق او لورم] دیوب
زادو ذخیره سفی دومنه تھیلاً نبوکه طوغری یو الاندیغی
خرض ایدنجه کیفیت ، محظوظیت سنیه رسالت پناهی بی
مستلزم اوله رق حقنده دعاء خیر بیورلادی .

عبدالله زر الیجادیسہ [۱] — اردوی ہایونک بولا کتو جہما
حرکتی انسادہ یولدہ رکاب عالمیہ کاوب:

[۰] عبد الله، صریحہ قبیلہ سندندر باباسنک فوٹیلہ عمرنک نزدنده
یقین و صوک درجہ دہ فقیر قاتل دی، بیود کدن صوکرہ بر فاج
درو و فویون و بر ایک د کولہ صاحبی اوامدی . اسی «عبد
العزی» ایدی . قبول دین اسلامہ میں عظیمی اولادنی حالدہ
عمرنک خوفاندن جسارت ایده مامکدہ ایدی . رسول اللہ صلی^ا
الله علیہ وسلم افسوس یعزیک فتح مکہ دن کمال حافیت و موقیت ملہ
ہودت سفیہ لری ایتھار ایتھری کی زمان بتون قوت وجسارتی
قابلہ طویلہ بر ق عمرہ دیدی :

— «یا عم ! سنک مسلمان اولکہ باقیور ایدم مع التأسف
شمدی یہ قدر الامہ و رسولہ ایمان و اطاعت امارہ-نی سندہ
مشاهدہ ایتمد . یوندن صوکرہ بقاء عمر و حیاتہ اعتمادم قابیلہ
بن، مسلمان اولغاً مجبور بوانیورم . اذن ویرک مسلمان اولہیم »

عم مراقوم اني رد صرہ مندہ :

— «اکر سن دہ مسلمان اولور ایسک سکا ویردیکم
اوالي صرتکدن کو ملککہ وارنجیہ قدر ھب آلیرم »

دیہ قسم ایتدی . عبداللہ ، سوق محبت پیغمبری ایله :

— «بن مسلمان اولدم اوالي ایسترسک آل »
دیدی . جیجع ملکنی توک ایدہ رک حتی اوزرندہ کی رداء
وازارینی دخی اکا ویردک چیلاق اولدینی حالدہ عمری نزدندن
والدہ سنه کادی . خاک پائی رسالہ بنناہی یہ یوز سو رمک ایچون
مدینہ منورہ یہ کیدہ جکنی افادہ ایتکدن صوکرہ بولدہ کیہ جک
برشی ایتھری . والدہ سی ، کندو سنه آلاجہ برکام ویردی ۔

— يارسول الله ! دعا ایت که فی سبیل الله نهید او له یم «
دیدی . افندیز ، جوابده :

عبدالله ، کلیمی ایکی پارچه کسدی . بر پارچه سنی ظهرینه ردا ،
دیکر پارچه سنی ده بلنه ازار با غلایوب او هیئتله مدینه طیبه یه کلدی که
آلاجه ایکی پارچه کلیمی رداء و ازار ایتش او لیدیغی مناسبیله
«ذو البجادین» نامیله تعرف ایتشدو .

عبداللهک مدینه طاهریه مواصی صباح وقتی ایدی . ابتدا
مسجد رسول الاهده صباح نازیغی قیلای . صباح نازینک مسجدده
اداسنیدن صوکره خاقی شوبله بر تفχص بیورملری ، افندیز ک
عادت سنیه لری ایدی . بودفعه نظر هایونلری ، صحابی مشارایه
صادف اولدی .

وانی بیانجی بر آدم کوره رک نرهی اولدیغی سئوال
ایتدی . عبدالله ، نرهی اولدیغی و نسبی و اسنک « عبد
العزی » ایدوکنی عرض ایتدی . او زمان حضرت پیغمبر :
(اسمک عبدالله ذوالبجادین اولسون بنم یاقینمزرده هنzel طوت)
بیوردیلر . ذوالبجادین ، جوار حضرت سید الانامده هنzel
کزین اقامت اولدی . و قرآن کریمی او کرندی .

تبوک سفرینک تدارکاتی اشاده بر کون ذوالبجادین ،
مسجدده آواز بلده ایله تلاوت قرآن کریمی مشغول ایدی .
حضرت عمر ، انک حرکتی انکار صددنده :

— (يارسول الله ! کورمندیسک شو اعرابی بی که آواز
بلند ایله قرآن او قویوب خلفک صلوة و قرأتلرینه مانع ومناجم
(اولیور)

دیرکن افندیز ؟ [دعه یا عمر ! فانه خرج مهاجرأ الى الله
و رسوله] دیه حائنه براغلمسنی فرمان بیوزمشلردی !

— « بکا بر اغاج قابو غنی کتیرا »

بیوردی . او ده سمره . اغاجی قابو غنی دن بر مقدار
کتیروب تقدیم ایتدی . رسول اکرم افديمز ، اني عبدالاھك
بازو سنه با غلایوب :

— « الھی ! بن بونک قانی کفاره حرام ایتمد ،
دیر کن عبدالله : »

— « يار رسول الله ! بنم مقصودم ، بو دکلادی بلکه
شهید او لق ایدی ،
دیدیکنندن افديمز : »

— « سن ، عن ا نیتیله چیقدک . سنه ستمه طونوب
قتل ایده جکدر اما ینه شهیدست ،
بیور مشدر . »

عبدالله ، بو کرم تبولک هنر لنده حمایه طو نیلوب فوت اولدی .
وقت وقانی کیجه ایدی . غسل و تکفین ایله نمازی
قیلنده دن سوکره قبری حاضر لور کن بلال ، الندہ بر
آتش شعله سنه طو تمشدی .

ابن مسعود حضر تلری نقل ایدرکه : کیجه عسکر
طر فنده کوزیمه بر شعله ایله شدی . شعله یه طو غری کیتمد .
حضرت رسول الله ایله ابو بکر و عمری اوراده بولدم .
عبدالله ذوالجاداتک قبرینی تهیه ایدیور لردی . قبر

حاضر ارنجھ رسول اکرم افندیز ، ای مبارک الاریله
قبره ایندیردی . ابو بکر ایله عمر دخی قبری اور توب
اوزرینه قوفه ایله صو دوکر کن رسول الله صلی الله تعالیٰ
علیه وسلم : [فرنداشکنک اوزرینه قوفه می دوکنکن]
بیور دیلر .

امر تغیر ختم بولدقدہ حضرت رسول اکرم صلی
الله علیہ وسلم : [المی ! بن عبداللہ بن راضی یم . سن ده
کندو سنی ارضابیور] دیہ دعا ایتدی .

ابن مسعود حضرت لری ، علاوہ دیر ایدی :

— آه کاشکی او قبرک صاحبی بن او لیدم ۔

• •

تبوکدہ بر کیجھ رسول خدا افندیز ، قالقوب
مبارک الاریله یم طوبرسنی آلدی « طرب » اسمندہ کی
آئنه آرپہ ویردی ۔ و آنک ارقة سنی ، صاغریسنی رداء
شریفہ سیلہ سینلدی . اصحاب کرام :

— یار رسول الله ! مبارک ردا کز ، بو کالا یقمیدر ؟ ۔

دیدیلر افندیز :

— « سز نہ بیلو رسکن باکھ جبراٹل ، بکا بویله
امر ایتشدر دون کیجھ دخی تیمار ایتمک خصوص نده .

مالا ذکر بکار عذاب ایتدیلر جهاد و فی سبیل الله غزنا
نیتیله بر آت با غلایان هر مسلمان آنه ویردیکی هر دانه نک
مقابله سند جناب حق، اکا بر حسته یازار و بر کناده
عفو ایدر،

بیور مسیله اصحاب سؤال ایتدیلر:

— دیار رسول الله! اصناف فرشت خیر لیسی، ایوسی

هانیکیسیدر؟ ،

افندیم ز دخی جوابده:

— « خیر الخیل الادهم الاقرح الارشم. ثم الاقرح

المحب-ل طلق الیعنین فان لم يكن ادھم فكمیت على
هذه الشبه = آتلرک خیر لیسی، اوست دوداغی بیاض

وآلنی سقر و کندی سیاه رنگلی او لا بدر. صوکره
سقر و مطلعک الیعنین او لاندر اکر سیاه او لمز-س-

مد کور شکل و نشان ایله کمیت یمنی قوله او لاندر،

بیور دیلر.

•••

روم لرک او انسان ده اهل اسلام عایین-ده مدینه طیبه

ظرفه حرکته تشہداری او لمدینی و او لا باده کی مسمو-

عاتک بی اساس ایدوکی تین ایده رک کیفیت موقع مذاکرده

قونولادی . افندیز ، اصحاب کرانی نزد هایونلرینه جمع
ایدوب :

— « روم علیهنه دها ایلرو کیدهلم می یوقسه بورادن
مدینهنه عودت ایدهلم می ؟ »

دیه استفسار رأی بیوردیلر .

حضرت عمر الفاروق :

— « یار رسول الله ! اکر دها ایلرو ویه کیتمکه مأمور
ایسک کیدهلم »

دیگله نبی اکرم ، اکا جوابده :

— « اکر مأمور او لسیدم سزکله مشاوره ایمزردم »
بیوردیلر . حضرت عمر ، در حال هجع الصـواه
انتقال ایده رک :

— « یار رسول الله ! روم عسکری چوق و هیبتی
بیوکدر بودفعه کی هیبت مقدم هایونلکز ، اندرک کوکلرینه
خـوف و دهشت برآقدي . اکر شمدىلک عودت ایله
بر باشقه زمان رومه هجوم بیورسـکـز اولی وانسـدر »
دیدی که حق و صواب ده بوسـکـزـدـهـاـیدـی . انـکـچـون
رسول اکرم دخـی بـوـ مـطـالـعـهـیـ تصـوـیـبـ بـیـورـهـرـقـ عـوـدـتـهـ
مـهـیـلـ اـیـلـدـیـ . اوـ اـنـسـادـهـ شـامـدـهـ طـاعـونـ ظـهـورـ اـیـتـدـیـکـیـ دـهـ
ایـشـیدـلـکـاهـ عـوـدـتـ حـقـنـدـهـ کـیـ فـکـرـ هـایـونـ ، تـایـدـ اـیـدـهـ رـکـ :

[طاون او لان پرم کېږي یکن] تحدیبری ايشه نواناده
شرف سادر اولدي .

خالد بن الولید حضرت آنی ، در شیروز یکرمی هر
عسکر ایله دومه الجندل ده اکیدر بن عبدالمالکه اعنونم
بیورلدي ،

حضرت خالد محبته ده ک عساکر مسلمین ار سنده
« وائیه بن الاسقمع » دخی وار ابدی خالد . بر جمع قلیل
ایله موقیتی بر کره استبعاد ایتدی . افیده ز او زمان :
[امک ستیجده یصیید البقر = سن ، اني بقر صید ایله
مشغول اولدینی خالده بولور کنیر رسک] دیه خالد ک
موقیتی وقوعندن اول کندو سنہ بشیر ایتدی اکیدر ،
حوالی دومه الجندل قبائلنک حکمداری ایدی کندویی
و قبیله هی نصرانی المذهب ایدی .

خالد ک اکیدر لمبهنه کی اشبوحر کتی انزاده اردودی
هایوک ده تبوکدن مدینه طیبیه عودتی و قوع بولدي .
که تبوکده مدت مکث واقامت یکرمی گون قدر اولمشدی .
بر کیجه یولده بر عقبه دن کچیله جلک ایدی . رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ، امس بیورلدي که کندی
ذات اقدس لری ابتدا پکمد کیجه کیمسه پکمیه . منادی ،

کیفیتی اردو یہ اعلان ایلدی۔ محرم راز نجی حذیفہ رضی
الله عنہ حضرتlerی، نافہ سے مادتک یولارینی طویقہ
عمار من یاسر دخی رکاب عالیمہ اولہرق دوہی سور -
مکده اولدینی حالہ ایکی-ی معیت خاصہ رسالتناہیدہ
اپدیلر ۔

حذفه. نقل اندركه:

ناکاه اوں درت سے واری فارشو مزدہ کوروندی که
طر فزه توجہ ایمپلر اکیفتی عرض ایتمد . افندیز ،
انلرہ طوغری بر کرہ حاپر مقدمہ هپسی کوزدن غائب
اول دیلر .

حضرت پیغمبر، معیت سنبھل رندکی ایک صحابی^۱
اگر مہ سؤال انتدی:

— « یونلر، کیملر اندی یېلىدېڭىز مى؟ »

— «بِلَمْدَكِ يَا رَسُولَ اللَّهِ! بِوَزْرِنِي بِاَغْلَامِشَلَرْدِي»

د مدیلر، افندیز :

— «بونلر منافق‌لر در قیامته دکین منافق اولسے، لر

کرکدز

دیدی۔ و دوام ایتدی :

— « مقصدلری نه امدى يىلىكىزى ؟ »

— « خير يسلمك يا رسول الله ! »

— « قائد ایشیدار کہ عقبہ دہ بکا من احہ ایله را فرمی
اور کیڈوب بی دوہدن دوشورہ جنگلار واول پرہ
جنگلار دی ۔ »

— « یا رسول اللہ ! قبلہ نہیں، یچون خبر ویروب ده
انلری قتل ایشیدرمدک ۔ »

— « او حالاًه عرب، در لر کہ من افق تاریاہ دشمنلرینه
ظفر بولادینی قومی قتل ایشیدردی، بو سوزی سویاتمک
ایستہم ۔ »

اشبو جواب اخیر ک عقبہ دہ افندیمز ، او کورینان
منافقلر حقنده : [یارب ! سن، انلری دیلہ عاتھ مبتلا
قیل] دیدعا دخی بیوردی ۔

ایکی صحابی ، صور دیلر :

— « یا رسول اللہ ! دیلہ عاتھ ندر ؟ »
بوکا :

— « بر آئشدر کہ قلب لرینه دوشوب انلری هلاک ایدر ۔ »
جوابی ویرد کد نصو کرہ مذکور اون ایکی منافق ک
اسملری خی ، کنیہ لری خی حضرت صدیقہ یہ سویلدی ۔
ایرانی صباح عقبہ ماجرا سنی « اسید بن حضیر ۔ »
حضرتاری ایشیدہ رک اردوی ہایوندہ بولان منافقلر ک

جیعماً اعدام ایدلسنی طاب و استدعا ایتدی فقط مشار.
الیک اشبو استدعاى ده قبول و تصویب بیورلامشدر.
یولده بر موصلقدن غایت جزئی صو اققدمه ایدی.

افندیز :

— کیم بزدن اول یتشیر ایسه صویه طوقانمسون «
دیه امر و تنبیه ایتمش اولدینی حالده منافقیندن بر
طائفه اول واره رق خلاف امر عالی موصلغه طوقاندیلر.
حین وصوله منافقینک حرکت واقعه لری معلوم عالی
بیوریله رق انلاری لعنتله یاد ایتدکدن صوکره مبارک دست
هایونلرینی موصالغک التنه طوتوب طاملايان صولری ضب
ومسح ایله برا بر دعا ایتمش عقیب دعاده هنبعک دروننده ییلدیرم
آوازه سی کی بی وک بر کوراتی حاصل اوله رق تضییق
شدید ایله صو ، فوران ایتمشدر .

تبوک موقعنده کورولدیکی ذکر ایدیلان پیکار دخی
بونک غیری بر پیکار درد .

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیز ، خلال
رمضان شریفده سالمآ مدینه منوره یه کلدی . ابتدا مسجد
شریفلینه نزول ایله عادت سـنـیـه لـرـی او زرمانده ایکی
رکعت نماز قیلوپ او طور دی .

بیوئه - غرمه نخاست آیدن . و مذکور است که نی - غلبه ده
آیت کریمہ نک خبر نزواتی ایشیده زک سوک درجه ده
سخیران و پشمای اولمشار و عظیم بوده است اینجنده قلمش اردی
حقی اینجلز من یدی تفری و بر روایته کورده دایوب لبایه
مردان عبدالمالک ، اوس بن امایه ، و دیعه بن حرام ، نام
اوج صحابی ، مسجد شریفک دیره کنه افسلرینی با غالابوب
کندیارینی بجز اکرم ، حل و اطلاق ایند کجه چوز -
میه چکارینه قسم اینمشاردی !

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ، کورده که
بعض ذوات دیرکاره با غلی طوریورلر سیبی سؤال
بیوردی . اصحاب کرام ، حقیقت حالی هر ضایتدیلر .
افندیمز : [بن ، یعنی ایدرم که طرف الهیدن امر صادر ،
اولند قجه بونلری چوزم] دیگله حل و اطلاق ، مأموریتی
متضمن اولمق اوزره : [و آخرون اعتوفوا بذنوبهم ..]
آیت کریمہ سی نازل اولمشدر .

اشیو آیت کریمہ نک نزولی اوذرینه عفو و اطلاق
اولدیلر : دیدیلر که :

— « یار رسول الله معیت سنبه کزده غزایه کیتمکدن
بزری بالکن اموالمز ، منع ایتدی . بزر ، ماللار بزمی سکا

ویردای . آل تصدق ایت ده بزی شو و سیله ایله لوث
معصیتدن تطهیر اینمیش اول ،
استدعاء واقع :
— « مالکزدن او دیدیککن و جه ، او زره بر شی
المغه ، مأمور او لمدم »

دیه رد اولنور کن : [خند من ام - والهم
صدقة ...] آیت کریم - مسی نزول اینکله اندرک ثلث
اموانی اخذ و تصدق ایدوب ثلثانی صاحبینده ایقا
بیورمشدر .

خالد ، برکیجه مهتابده دومه الجندله اکیدرک سرایی
جو ارینه مو اصلت ایتدی . اکیدر او کیجه سراینک
طامی اوستنده مهتابه قارشی موقع مخصوصنده زوجه - می
« رباب بنت انیف » ایله شرب شرابه مشغول ایدی .
بوندرک او طور دقلری محل مرتفعden باقلمدینی حالده
قارشوده کی صحرای واسع الانحصارنک سوت دریاسی کی
منظرة مخصوصه - می رباب واکیدر کی ارباب ذوق و صفاتک
شوق تیز هلرینی تحریک ایده جک مرتبه ده لطیف و رنگین
کورد و نمکده ایدی .

او بزم نوشاؤ شده مهتابک و منظره نک لطفته دا رو
سو زلر دخی جریان اینکده ایدی . ایشته او ایله برساعتده

یسانی بر صینیر کاوب اکیدرک باب قصرینی بو سوزیله او رمغه
با شلادی، رویاب، الی کوره رک اکیدرک اکلامدی، اکیدر،
بر جراحت سرمهق ایله آتی در حال حاضر توب برادری
حسان و ایکن نفر خلاصی و بر قاجزه خدامی معینه ده او لاینی
حاله صیغیری تعقیب چیقدی. حاله ایسه انارک احوالی
کورمکده ایدی.

اکیدر، کمال غفلتله حیه ای تعقب ایدر کن خالده راست
کله رک طوتولدی. خالک معینه ده بولمنش اولان افراد
سریندن و بنی طیدن «بجیر بن بجره»:

پارک ساعق البقرات ای
رأیت الله یهدی کل هادی
هن بلک حامدأعن ذی بوك
فانا قد امرنا بالجهاد

دیه ماجرایی کو زل نضمین ایمسنه مبني اکا طرف اشرف
رسالتندن: [لَا يُفْحِضَ اللَّهُ فَاك] دعاء بالخیری ابدال بیورلمش
اوده طقهان یاشنه کادیکی زمان بیله مجرد برکت دعاء
نبوی ایله اغرنندن بر دیشی دو شمامش سقطلان ناما مشیدی.
اکیدرک برادری حسان، قصره قاجوب مقاتله به
ابتدار ایتدی بر روایته اکیدرک دام اسارتہ دوشدیکی
عر بدده ده حسان، مقتول اولمشدر.

انجق اکیدرک « مصاد » نامنده بر برادری دها
بولنگله او، قصرده بالتحصن مقانله به مبادرت ایدی .
اکیدرک اطاعتی حاندہ حیاً مدینه طبیه به کتیرلمسی
والا قتل ایدلی فرمان نبوی اقتضاه جلیلندن ایدی .
حالد، انى شو ايکی شقدن برينى قبول و اختيارده مخیر
براقدی . ایددر، سلامتیچون شق اولی اختيار
ایتدیکندن خالد :

— « شو شرطله که حصاره کیره جکم »
دیدی . اکیدر انى رد ایده مدي . قپویه کلديلر .
اکیدر ، قپویی آچسني مصاده سویلدی . مصاد ، برکره
همانعت کوستردیسه ده اصرار ایده میه رک آجدی . اوراده
صالحه منقاد اولدی که اکیدر طرفندن ايکی بیک دوه .
سکنر یوز قیصر اراق ، درت یوز درع ، درت یوز قارغى .
بدل صلح ویریله جک ایدی . مصالحه ک شو وجه ایله
عقدی او زرینه خالد ، اشیاء مذکوره بی آلب اکیدر
و برادری ایله اولدینی حالده مدینه منوره ب طوغرى
حرکت ایتدی .

مسجد ضمار — اردوی هایونک تبوقدن مدینه

مَوْرِيْهْ هُونَى صَرْدَهْ بُولَهْ - ذَى اَنْ - نَامْ هَزَلَهْ
 بِرْ جَاءَتْ ، حَضَرْ وَرْ بَرْ بُورْ رَسُولْ الَّاهِ، كَلَوبْ اَشَا
 اِبْنَهَارِي مَسْجِدَلِرِينَكْ شَرْفْ مَقْدِمْ هَمَابُونِيلِهْ تَشْرِيفْ
 بِيُورِلِسْقِ اَسْدَهَا اِيجَشَلَرْ، كَه اَشْبُو جَاءَتْ، كَرُودْ مَكْرُودْ،
 هَنَافِيَنَدْ بِرْ طَافِمْ شَرَارْ نَابِكَارْ وَدَعْوَتْ اِبْنَهَارِي مَسْجِدَ
 دَنْخِي اَسَانْ قَرَآنْ عَظَمِ الشَّانْ اِيلِهْ لَهْتِي يَادِ اِيدَلَشْ اوَلَانْ
 مَسْجِدَ ضَرَارْ اِيدِي. مَكْرُورَهْ اَبُو عَاصِمْ فَاسِقَكْ سَوقْ
 وَأَشْوِيقِيلِهْ « خَدَامْ بْنُ خَالَدْ »، أَمَابْ بْنُ حَاطَبْ ، مَعْتَبْ
 بْنُ قَشِيرْ ، اَبُو حَيْيَةْ بْنُ الْاَزْعَرْ، جَازِيَةْ بْنُ عَاصِمْ » وَبُونَكْ
 اِيَّكِ اوَغَلِي « مَجْمَعْ » اِيلِهْ « زَيْدْ » وَ« بَتَلْ بْنُ الْحَارَثْ »،
 يَخْرُجْ . بَحَاجَادْ بْنُ عَمَانْ ، عَبَادْ بْنُ حَنْيَفْ . وَدِيمَهْ بْنُ
 قَابَتْ » نَامَنَدْ اوَنْ اِيَّكِ مَنَافِقْ ، قَبَا مَقَابِلَهْ - سَنَدْ بِرْ عَلَهْ
 مَسْجِدَ يَامَشَلَرْ ! . اِيجَلَرِنَدْنَ « خَدَامْ بْنُ خَالَدْ » مَسْجِدَكْ
 هَرَصَهَسِي آنَدِي مَلِكِي اوَلَدِيَنِي حَالَهْ اوَزَرِيَنِهْ مَسْجِدَ
 يَالِمَقْ شَرْطِيلِه اِنْلَهْ تَرَكْ اِتَّشَدِي . مَسْجِدَكْ خَتَامْ
 اِنْشَاسِي اَهَلْ اِسْلَامَكْ بَيْوكَه حَرَكَتَلِيَنِهْ مَصَادِفْ
 اوَلَشْ اِيدِي .

او زمان افندیزک مَسْجِدَهْ مَذَكُورَهْ كِيدَوبْ
 اِيجَنَدْ نَمازْ قِيَامَسِي نَمازْ صَدَدَنَدْهْ :

— « يا رسول الله ! ضمها و مرضها ایچون صوعوق
و یاغمورلى کونلره مخصوص اوله رق محله منده برمسجد
یا بدق . بر کره تشریف بیوروب ایچنده نماز قیلسه کز
و خیر و برکتته دعا ایتسه کز »

دیدیلر . مقصدلری ، رسول اکرم صلی الله علیه
و سلمه سوء قصد ایدی . فقط امر غنیادن بشقه
ایشہ وقت اولمديگندن مسجدده عزیمت ها و نلرینی
غزوه دن عوده تعليق صورتیله جواب ويرمشدی .
یولده اندرک مراجعتلری بوندن ناشی ایدی .

حالبوکه حقایق احوالندن جناب حق : [والذين
اتخذوا مسجداً ضراراً وكفراً وتفريقاً بين المؤمنين...]
آیت کریمه هنی ازال ایله حبیب اکرمی خبردار ایتدیگندن
در حال مالک بن الدخشمی ، معن بن عدی الفجلاني ،
عامر بن السکن ، وحشی قاتل حزه حضراتی هدم
مسجد ضراره مأموراً بعث و اسرا بیوردی بونلر ،
یولده مالک بن دخشمک محله سی بولنان بی سالم بن عوف
دیارینه مواصلت ایتدیلر .

او زمان مالک ، رفیقی معنه : [آز صبر ایت بن ،
وارهیم متزلدن آتش آلهیم] دیه رک متزلنه کیتدی و بر خر ما

دالی آتشلیوب کنیدی . اقشار ایله یاسو ارسانده
ایدی تعجیل نام ایله اورادن واردیلر . مسجد خضرالک
بانی و صاحبیلری هپ یانشہ حاضر ایدیلر .
مسجدی او آتشله یافدیلر . ییقدیلر . هدم و
احراقدن صوکره محلی ، طرف ذیشرف رسالک
اصلیله منبله ایدلشدیر .

* * *

ظالم عورتی — خالد ، دومه الجندلدن کندیسی
قالقمنزدن اول « عمر و بن امية الضمری » حضرتاریخی
فتح واتی و ماجرای سده سنیه رسالته عرض ایتمک
اورزه حسانک سلبندن برجامه سندی ایله مدینه طاهریه
کوندردی .

سلبدن عمر و یدیله دومه دن ارسال و تقدیم ایدیلان
جامه زربفت سندی ، اصحاب کرامک نظر تعجب
واستیحسانلری جلب ایتدی . الاریله طوتوب یومشا قاغنه
و حسن و ظرافته باقار تعجب ایدرلردی ! .
افدیز : [النادیل سعد فی الجنة احسن و الیں من هذا]
بیوردیلر .

مذکور جامه نرمین ، حضرت علی کرم الله وجهه

افندیزه احسان او لنوب : [شققه بین الفواتح] دیه امر
بیورلدى . حضرت علی دخی آنی بیرتدی . کندی والده سی
« فاطمه بنت اسد » و زوجه محترمہ سی « فاطمه بنت النبی
صلی الله علیه وسلم » ایله « فاطمه بنت حمزہ » ، « فاطمه
بن ربعہ » یه تقسیم ایتمشدرو .

خالد ، اکیدردن الدینی بدل صلحک ذات اقدس
رسالتپناهی ایچون صفحه مغم نامیله بر مقدارینی افزایش
و انتخاب و باعیسی سریه افرادینه تقسیم ایلدی .
اشبو غنیمتدن وائله بن الاسقعه الی دوه ایله دها
بعض اموال اصابت ایلدیکنندن وائله ، حصه سنی الوب
عهدی وجنبجه کعب بن عجره یه کتوری کعب :
— « بن سکا دویی رضاه باری ایچون ویرمشدم .
عمل خالصی بوله برشیله بوزمم »

دیه آنلری ینه وائله یه اعاده ایتدی .
ایکی برادرلر ، حضور پر نور رسالتپناهی یه کیدیکی
زمان هر سنه بیت الماله جزیه ویرملری شرطیله مصالحه
تأیید و امضاؤ دومه حکومتک ینه عهدلرندہ ایقا سیله
اللرینه اماننامه اعطای بیورلشدرو . روایت اخرا یه کوره
اکیدر ، حضور عالیده قبول اسلام ایلمشدرو .

بلا عذر شخلف ایمش اولان مؤمنلارک تحالفلارى
ئاسف عالى بى موجب بولىقدە ايدى . بناه علیه بەس
ذوات، مىجد شرييغىدە تزدھابونه وارەزق بىان مەدرىت
طربىقىلە استىدام عنفو ايلارلىر . كىنجىنە حلم و كرم افندىمىزدە
ازلارك واهى مەدرىتلرىسىنە فارشى التزام حلم بىورىلدى.

بنهه مختلفه — امر اعتذارده ارتکاب ایتدکاری
کذب و خلافیه یوزلریه اوردق کی بر معامله ایله
کیمسه بی تنجیل ایتمدی. بالکن «کعب بن مالک، صراحت
بن الریبع، هلال بن امية» تخفف ایتش او لانلد
قالمش بولندقلرندن ناشی اندرله الفت و مصاحبین اصحاب
کرامی منع ایتدی بوندرک هر اوچی کال فزع و اضطراب
ایله بزر کوشیده چکیله رک تضرعه مشغول اولدیلر.
حتی کعب بن مالک، نقل ایدرکه :

[بدر و تبوك غز و ملرندن بشـة هـیچ بـر غـز اـده
حضرت پـیغمـبر صـلـی اللـه عـلـیـه و سـلـمـک مـعـیـتـنـدـه بـولـنـقـدن
تـخـلـف اـیـمـاشـدـم . بـدـرـدـه تـخـلـف اـیدـنـلـرـک هـیـچ بـرـی
هـعـاتـب اوـلمـدـی . زـیرـا نـجـی اـکـرم . عـیر قـرـیـشـی قـصـدـ
ایـدـهـرـک خـروـج بـیـورـدـقـدن صـوـکـرـه مـحـارـه تـقـرـر اـیـمـاشـدـی .

بن، کرچه بدرده حاضر دکلدم. ولکن لیله العقبه ده
 یعنی رسول اکرم افندی مزله عقبه مکده اسلام و جهاد
 او زرینه معاوه ده و مبایعه اولندی ای کیجده حاضر ایدم
 بدرک کرچه خاق بینده شهرتی وار ایسه ده بنم عندمده
 لیله العقبه حضورینک فضیلتی بدرک فضیلتندن ناقص
 دکلدر، او زمان که تبوکه کیتیلر. بن، ایام ساڑه دن
 زیاده قوتی و نروتی ایدم. والله هیچ بر غزمه وده بنم
 ایکی دوم بولندی انحصار تبوک سفری ایچون ایکی دوه
 آمشدم. تبوکده یوله چیقانارک کثیر افرادندن ناشی
 کیری قاله جمله، کنديلار یچون وحی الہی نازل اول مدحجه
 غلبه لکدن کیمسه فرقه وار میه جفنی اميد ایتمشلر دی.
 معیت سنه ده تبـوکه کیتمک عن منده ایدم. حتی
 رسول اکرم حین حرکت هابونار نده ینه او نیته کندي
 کندي، نه وقت و نصل او لسه یتشه بیلوزرم دیمشدم ایشه
 شمدی کیدرم ایشه صباح حرکت ایدرم دیر کن اردو، منزل
 مقصوده یتشدی. بنم ایچون یتشمک اميد و امکانی قالمدی.
 هر وقت مهملدن طیشـاری ملوک و معموم چیقار
 ایدم. چونکه غزادن تخلف ایدنلرده یانفاق ایله متهم
 یاضعف و نانوانلخته مبني اذن الہی ایله معذور اولان

کیم بار دن بشقه بر فرده آصادف ایده من دم . نج اکرم
 حسـلـی اللـهـ عـلـیـهـ وـ سـلـمـ ، بـنـ هـیـچـ یـادـ اـیـمـدـیـ اـحـقـیـ
 بـبـوـکـ مـحـانـهـ وـارـدـیـ اوـطـوـرـورـ اـیـکـنـ سـؤـالـ بـیـورـدـیـ .
 عـبـدـالـلـهـ بـنـ اـیـاسـ : [یـارـسـوـلـ اللـهـ] جـبـسـهـ بـرـ دـاهـ وـنـظـارـهـ
 فـیـ عـاطـفـیـهـ] دـیدـیـ . مـعـاذـ بـنـ جـبـلـ اـکـاـ قـارـشـیـ : [بـلـ مـحـماـنـتـ]
 دـیدـکـدنـ صـوـکـرـهـ اـفـنـدـیـمـزـهـ خـطاـبـاـ : [وـالـلـهـ یـارـسـوـلـ اللـهـ]
 بـزـ ، اوـ آـدـمـ کـیـوـلـکـنـدـنـ بشـقـهـ برـفـنـالـغـیـ بـیـلـمـیـزـ] جـوـابـیـ
 وـیرـدـیـ . اـفـنـدـیـمـزـ ، سـکـوتـ بـیـورـدـیـلـرـ .

وقـتاـکـ اـرـدوـیـ سـعـادـتـکـ خـبـرـ وـمـعـاوـدـتـیـ النـدـیـ بـنـیـ غـمـومـ
 وـ اـنـدـیـشـهـلـ ، اـسـتـیـلاـ اـیـدـهـ رـکـ کـنـدـیـ کـنـدـیـهـ : « یـارـبـ !
 حـضـورـ عـالـیـدـهـ نـهـ کـیـ یـالـانـ سـوـیـلـسـمـ اوـلـورـ نـهـ حـیـلهـ اـیـلـهـ
 کـنـدـیـیـ غـضـبـدـنـ تـخـلـیـصـ اـیـدـهـ بـیـلـوـرـمـ » دـیـهـ دـوـشـوـنـدـکـباـشـلـادـمـ
 بـعـضـ طـرـفـلـهـ دـانـشـدـمـ حـقـ خـادـمـلـهـ بـیـلـهـ مـذـاـکـرـهـ اـیـتـدـمـ
 فـقـطـ مـقـدـمـ هـمـایـونـدـنـ صـوـکـرـهـ اوـدـرـلـوـ اـفـکـاـ باـطـلـهـ درـونـمـدـنـ.
 تـعـامـاـزـائـلـ وـمـضـحـلـ اوـلـهـرـقـ بـیـلـدـمـ کـهـ یـالـارـاـیـهـ وـاعـمالـ حـیـلـ
 اـیـلـهـ چـارـهـ خـلاـصـ یـوـقـدرـ بـنـاءـ عـلـیـهـ هـزـمـ وـ جـزـمـ اـیـتـدـمـ کـهـ
 اـیـشـیـ اوـلـدـیـنـیـ کـیـ طـوـغـرـیـ - وـیـلـیـهـیـمـ . عـادـتـ سـنـیـلـرـیـ
 اوـزـرـهـ اـفـنـدـیـمـزـ ، مـسـجـدـ شـرـیـفـهـ اـیـکـیـ رـکـعـتـ نـماـزـ قـیـاـوبـ
 اوـطـوـرـ وـنـجـهـ خـلـفـ اـیـدـنـلـرـدـنـ بـرـجـمـاعـتـ کـلـهـرـکـ بـیـانـ مـعـذـرـتـ

ایتدیلر . حضرت رسول اکرم افندیز ، انلرک ظاهر اعتذار لرینی بالقبول حقلرنده اسد-تفهار ایدوب باطن احوالرینی جناب حقه حواله ایلدی . بن ده واردم سلام ویردم صورت غضوبانه ده تبسم ایدرك بني حض-ورینه دعوت اینکله واردم قارشو سنده او طوردم : [مسلمانلره جهاده کیته کدن سکا نه مانع أولدی . ینه جك دوه کمی یوق ایدی] یوردیلر . بن : [اوت والله شمدی سندن بشقه بر یکم سه نک حضورنده او طورمش او لسیدم غضب و سخنمند سرد معدترله کن-دیهی قورناریر ایدم ظن ایدرم ولکن والله یقیناً بی-ملدم که سکا بریلان سویلیوب انکله سی بندن راضی و خوشنود ایدرسه کر کدر که حق تعالی قریباً بکا قهر و غضب ایدر . . اکرجه شیمدی شو طوغری اعتراف ایتدیکم جرم و کناهمدن ناشی غضب ایدرسک و لکن مامولدر که صدق مقام سبیله حضرت مولی بني عفو ایدر و الله سفردن کری قالمده هیچ بر عذرم یو غیبدی . حين تخلف-ده کی قوت و نرو-تمدن زیاده حلای و مالای اولدیغم ده یو قدر] دیدم . بونک او زرینه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم ، بنم حقدمه : [بو طوغری سوبلدی] دیه سوزیه تصدیق ایلدکدن صوکره :

— « فاقق باقام شانکده طرف حقة دن نه درلو
حکم صور ایده جنکدر؟ »
دیدی . من قلقدم . مسجددن طیشاری چیقدم ،
بنی سلمه دن برجاعت ، بکا :

— « والله بزر ، سنه بوندن اول برگناه ایتدیکنی
بیلمیورز دیکر متیخلفینک حضور رسول الله هدئه ایتدکاری
اعذار ایله بیان معذرت ایده مددک . رسول الله صلی الله
علیه وسلامت ایده جنکی استغفار . غفران ذنوبک ایچون
کافی ایدی »

دیه رک بوباده صوای درجه یه قدر اصرار ایتدیلر .
حتی اشبو اصرار ادن طولایی عقامه کالدی که دونهیم ده
برا اعتذارده بن ایده هم ! . او آنده راست کلان معاذ بن
جبل ، فنکر اعتذاری تصحیح و کندیمی اندن تحذیر
ایتدی . بن ، او جماعتندن سؤال ایتمد :

— « بن کی دها وارمیدر؟ »
جواب ویردیلر که :

— « ایکی کشی وارد ر سنک کی سویلدیلر . سنک
کی ده جواب آلدیلر . بری مصارة بن الریبع العمری ،
دیکری هلال بن امية الواقفیدر ،
بن ، ارتق طور مدم . منزله کلدم . حضرت

سونک در جهاده جفاه عظیم اوله رق باچار عزم زاده م و دو-نم
ابوقناوه نک با غیجه سنه کیتمد اکا :
— « یا ابا قناوه ! الایهی و رسول الایهی سودیکمی
بیلورست دکلای ؟ »

دیدم سکوت ایتدی . بردها سویالمینه سکوت
ایتدی تکرار ایتمد [الله و رسوله اعلم] دیه بیله .
ارتق سوق مأبو-پیله اغلا بدرق دوندم . مدینه
سو قاغنه کالم مکر بیع ارزاق انجون شامدن مدینه
طیبه کلش بر نبعلی ، سو قاقده بخی سؤال ایدردى ! .
خاق ، بخی اکا آوستردیلر . کادی ملک غامدن بکا بر
مکتوب ویردی . ملک غسان مکتب و سند بکا یازیور
ایمدی که : [ایشتدم صاحبک - کا چفا ایتمش . سخن جناب
حق ذلیل و ضایع ایتمدی . بزه کل ! . حق کده مواسانه
وعایت ایدرز] بونی بولیه بوانجهه دیدم : بوده بلادن
بر درلو بلادر مکتب و بی یاس و حدتمن همان آتشه
یاقدم .

تكلامک یوم منوعیت-دن قرفنجی آییجه بکجی ،
حضرت پیغمبر ، آدم کوندر مردک قربان مرندن بزی
منع ایتدی . سؤال ایتمد :

— « تاطلیقی ایده‌یم یو قسه ؟ »

— « یوق بالکز اعتزال ایدوب قریب او لمیه جقسک »

جوابی ویردی . دیگر ایکی ارقـداشـم دخـی منـع

ایلدـدـی . بـونـک اوـزـرـینـه زـوـجـهـمـه :

— « کـیـتـ اـهـلـکـ جـانـبـنـهـ ! . بوـبـادـهـ حـکـمـ وـفـرـمـانـ

اـهـیـ صـدـورـینـهـ دـکـینـ قالـ »

دـیـهـ اـنـیـ کـوـنـدـرـدـمـ . هـلـالـ بنـ اـمـیـهـنـکـ زـوـجـهـسـیـ

حضور پـرـنـورـ رسـالـتـهـ وـارـوـبـ :

— « يا رـسـوـلـ اللهـ ! هـلـالـ ، بـراـخـتـیـارـ کـیـمـسـهـدـرـ بـنـدـنـ

بـشـقـهـ خـدـمـتـ اـیـدـهـ جـلـکـ کـیـمـسـهـسـیـ یـوـقـدـرـ کـنـدـوـسـنـهـ خـدـمـتـهـ

ایـجـوـنـ یـانـنـدـهـ قـالـدـیـغـمـدـنـ اـکـرـاءـ اوـلـنـورـمـیـ ؟ »

دـیـهـ صـورـدـیـ . [خـیـرـ وـلـکـنـ سـکـاـ لـقـرـبـ اـیـمـسـوـنـ]

نـهـ وـتـبـهـنـیـ الـهـرـقـ :

— « وـالـلـهـ هـلـالـ ، بـرـ پـیـرـ فـاسـیدـرـ بـرـ شـیـشـهـ رـغـبـتـ

وـحـرـکـتـیـ یـوـقـدـرـ . وـالـلـهـ اوـکـوـنـدـنـبرـ وـاـعـلـامـنـلـهـ مشـغـولـدـرـ »

دـیـدـیـ . بـنـ خـاـنـامـ خـلـقـکـ بـعـضـیـ بـکـاـ :

— « هـلـالـکـ زـوـجـهـسـیـ کـیدـوبـ عـتـبـهـ عـلـیـاـیـ وـسـالـتـدـنـ

اـسـتـیـذـانـ اـیـتـدـیـکـیـ کـبـیـ سـنـدـهـ زـوـجـهـکـ نـزـدـنـدـهـ قـالـمـسـنـهـ

اـسـتـیـذـانـ اـیـتـسـکـ »

دیانتی - بن :

— دو الله اویله بایه ماذن ویریرمی ویر منمی اند ده
بیلدم خصوصیله بن ، کیچم »

دیه جواب وبردم . بو حال او زره اون کیچه دها
کچوری . . تمام الی کیچه به بالغ اولهی المانی کیچه صباح
نمایزی مسجدده جماعتله قیله میوب خانه ملک طامی او زر تده
قیلمش او طور بور ایدم .

صوک در جده متین و مکدر ایدم . جهان باشمه
طار کیش ایدی . او دقیقه ده ناکاه بر صدا که جبل ساعث
په ندن کلدی : [مزده یا عب بن مالک] دیور ایدی . اشبو
ندای شری ادایی ایشیدنجه ضيق و مصیبت مک طرف حقدن
فرح و فرجه مبدل اولهی غنی اکلا یه رق سرو مردن بی
اختیار سیجده شکره قیاندم مکر بی اکرم صلی الله
تعالی علیه و سلمه ام سلمه نک حجره سنده و کیچه نک
ثلث اخیر نده و حی الهی نازل اوله رق صباح نماز ندن
صوکره تو بدلر یزك قبول سوره لی غنی اصحاب کرامه
بیلدمش اولهی غنیدن ناشی بزی تاشیره مسارت ایتمشلر
ایمیش دیکر ایکی ارقد اشلر یمده قوش دیلر بکاده برسوازی
قوش ای بی اسلامدن بر دیکری جبل سلمه چیقدی با غیر دی
آنک سسی اندن اول پتشدی .

روایتہ کورہ ندا ایدن « عمر و بن حمزہ الاسامی »
و آته سواری اوله رق تبیشرہ مسارت ایدزدہ « زیر
بن العوام » ایدی . مسارتی تبیشرہ کیدن « سملکان
یا سلمہ بن سلامہ » و هلالک مبشری ده « سعید بن
فید » ایدی . رضوان الله علیهم اجمعین ! . کعب ، دیرکه :
جبلدن صوت جهیر ایله کیفیتی بکا ایصال و تبیشر
ایدن حمزہ یہ او زرمند ایکی البسمی چیقاروب ویردم .
صوکره کندم آخردن البسم استعاره ایده رک کدم و
حضور اقدسہ کیتمد . مسجد شریفده اصحاب کرامیله
او طور مقدمه ایدی طلحہ بن عبد الله ، بی کورور کوردم من
سکر درک یانمه کاری و بالمسافحہ تنهی ایدی والله مها .
جرلدن هیچ بری ، انک بکا ایتدیکی اکرامی ایتمدی
شو اکرامی هیچ اونو تم . واردم ذات رسالتنا یہ
سلام ویردم مبارک وجه صبیح سعادتلری ، شوق و
شادندن بدر درخشان کبی اولدینی حالدہ بکا :
— « ابشر بخیر یوم مرعلیک مندوادتک امک »
بیوردی بن دیدم :

— « سندنی یا رسول الله ! یوقسہ اللهم می ؟

— « خیر بندن دکل اللہ ندر »

دیه جواب ویردیار . دیدم :

— « یا رسول الله ! قبول توبه مک شکر آنہ ماچیزی
اویق او زرہ تجبرد ایدوب جیع مالی الامک سبیل
رضائیه صدقہ ایتمی ایسترم »
افندیمز :

— « بعضی الیقوی که حق کدھ خیر در »

بیور ملریله جوابدہ :

— « خیردن اصابت ایدن حصہ می الیقویہم »

دیدکدن صوکر ، دوام ایدھر ک :

— « یا رسول الله ! جناب حق ، انجق بنی صدقہ
مبنی خلاص ایلدی . عمرم اولاد قیچہ یالان سو یا حامک
هرم ، توبه مک اسیاب قبو لندندر . والله هیچ بر مسلمانی
بیلعم کہ طوغر بانی بوزندن الامک اکا انعام ایتدیکی
شی ، بنم رسول الله حضور نده ایراز ایلدیکم طوغر با غمدن
ناشی مولاتک ، بکا احسان و انعام ایلدیکی شبدن احسن
اول سون . بردھا یالانه میل ایتمد . بوندن بویله ده جناب
حق ، محافظہ بیورسون . الله تعالیٰ نبی کریمہ [لقد
تاب الله علی النبی و المهاجرین والانصار الذين اتبعوهم
فی ساعۃ العسرة من بعد ما کاد يزیغ قلوب فریق مزم

نم تاب عايم ۱۴۳۴م رؤف رحيم] آيت کربمهسنی ازال
بيورمشدر . والله نعمت اسلامدن صوکره رسول الله
قارشی صدقه موافقیتم کي برنعمت دها احسان بيورلمدی ».
ديدم [

*
..
٦٢

وفود واسلام ثقيف

رسول اکرم صلی الله علیه وسلمک تبوقدن .
شهر معاودتلری بولنان رمضان شریفده ثقيفک وافدی ،
مدینه طبیه یه کلاشدرا .

عرومنک قتلندن صوکره کندیلوینک بیوک برخنا .
طوفده اولدقلرینی اکلامشـلردى . چونکه . اطراف و
اکنافده بولنان قبائلک دائرة اسلام . کیرمکده اولدقلرینی
کورمکده و بتون قبائلک هیئت مجموعه‌سی دیمک اولان
مسلمانلرک اره‌سنده يالـکـز ياشـایـمـیـهـ جـقـلـرـینـیـ اـکـلامـلـرـیـلهـ
برابر هوازن رئیسی مالک بن عوف نضرینک دخی امر
عالی موجـبـیـجـهـ اـجـراـ آـیـتـ دـیـکـیـ تـضـیـقـاتـنـهـ قـارـشـیـ صـوـکـ
درجـهـ اـضـھـارـاـ وـ اـضـطـرـاـبـهـ دـوـشـکـدـهـ اـیدـیـلـرـ .

نهایت چاره نحریسته لزوم سوره رک مذاکرمه
کیریشیدیار . دهات عربین و بقی علاجک اخواندن
«عمر و بن امیه » عبد یا ایله ایشک بوجه تاریخ اکلامندی
حاضر بواسان وجوه تماشک دخی او فکرده عمر و ایله
مشترک و مشارک اولاد قلربنی سویلدیار .

حضور پرلور رسالتناهی یه ارسال رسالدن بشقه
چاره اول مدیغه منی بقی مالکدن اوچ کیمسه نک عبد یالیل
ایله بر لکده مدینه طاهره یه کوندر لمسنے قرار ویرلدی .
بقی احلافدن « حکم بن عمر و شرحیل بن غیلان »
بقی مالکدن « عنان ابن ابی العاص ، اوس بن عوف ،
نمیر بن خرشه » مبعوث انتخاب اواندی ، بونلر ، عبد
یالیل ایله برابر کلديار . مدینه منوره یه نقر بلندہ اصحاب
کرامدن « مغیره بن شعبه » یه اصادف ایتدیلر که حضرت
رسول اکرم و اصحاب کرامنک یینک دوهری بقی مغیره
اوکون او محلده رعی ایتدیره بور ایدی .

مغیره ، نقیف مبعوث تاریخ توقيف ایده رک کیفیتی
عرض ایتمک او زره کندوسی مدینه یه کلدي . ابتدا ابو بکر
الصديق رضی الله عنه حضرت تاریخه مصادف اول مدیغندن
اکلامندی . صدیق اکبر افندیمیز دخی مقدم نقیبی عتبه
علیای رسالته عرض ایلدی .

مغیره ، اندن صوکره نقیفیلرک نزدینه کلدى .
انلری حضور عالی نبوي يه دعوت ايتدی . ونه صورتله
هرض تحیت ايده جکلارىنى كندولرىنه اوكرتدى .
لکن نقیفلر ، حضور عالی يه واردقلرنده ينه كنـدى
بىلدـکارى كـى حـرض تحـیت اـيمـشـلـدر ! .

مع مـافـيه حـقلـرنـده اـكـرامـ اـيدـلـشـ وـ باـخـاصـهـ
كـنـدـيـلـرـ يـچـوـنـ مـسـجـدـ شـرـيفـ قـربـنـدهـ چـادرـ قـورـدـيـرـيلـوبـ
هـپـسىـ آـنـدـهـ اـقامـهـ اوـلمـشـدرـ .

خـالـدـ بـنـ سـعـیدـ حـضـرـ تـلـرـیـ ، مـعـروـضـاتـ نقـیـفـ پـیـشـکـاهـ
رسـالـتـهـ عـرضـ وـاعـلامـهـ وـاـوـاصـ سـنـیـهـیـ انـلـرـهـ تـبـلـیـغـ ، مـأـمـوـرـ
بـیـورـلـشـدـیـ .

نقـیـفـیـلـرـ ، قـبـولـ اـسـلـامـ اـيدـهـ جـکـلـارـىـ عـرضـ اـيـتـدـيـرـ دـيـلـرـ .
انـکـلهـ بـرـاـبـرـ دـهـ اوـجـ مـادـهـيـ دـهـ اـسـتـدـعـاـ اـيـلـدـيـلـرـ كـهـ اوـدـهـ :
صـنـمـ اـعـظـمـلـرـىـ بـولـنـانـ لـاتـكـ اوـجـ سـنـهـ يـهـ قـدـرـ اـبـقـاسـىـ ،
نـماـزـ قـيـلـمـقـدـنـ عـفـوـلـرـىـ ، اـصـنـامـ سـأـرـهـنـكـ اـفـانـسـنـدـ بـشـقـهـلـرـىـ
مـداـخلـهـ اـيـتـيـهـرـكـ انـلـرـىـ كـنـدـىـ الـلـرـيـلـهـ كـسـرـ وـ اـحـاـ اـيـمـكـهـ
مـسـاعـدـهـ اوـلـنـسـىـ مـادـهـلـرـنـدـ عـبـارـتـ اـيـدـىـ ..

رسـالـتـبـنـاءـ اـفـدـيـمـزـ ، موـادـ ثـلـثـهـنـكـ يـالـكـزـ شـقـ اـخـيـرـىـ
قبـولـ بـیـورـهـ رـقـ لـاتـكـ بـرـ آـنـ بـیـلـهـ بـقـاسـىـ جـائزـ اوـلـيـهـ جـنـىـ

و همازی بولخیان دستده خبر اول مدینی جوابیله امیری رد
ایتدی .

تفیفیلر ، هدم لاتک بر آی اول سون تأخیرینی
استدھاره اصرار ایتلریله براتاعت بیله تأخیر ایدیله میدجکی
جوابیله قطعیاً رد اولندیلر .

بناءً علیه هر تکابقی قبول طریقیله مسلمان اول دیلر .
ایچکلرنده عثمان ابن ابی العاص ، جمله سندن حدیث السن
اویلق مناسبتیله هیئت وافده ، هنرلارندن آیه لاقیجه
اشیالرینی بكلمکه عثمانی بر اغیرلردی . هنرله عودتلرندہ
عثمان صاویش-وب حضور علییه کاپر و دینه متعاق
مسائل صوردی . و فرق آن کریمی دیگامکه رغبت کوستیر
ایدی . حضرت پیغمبری ، او یقوده بولور ایسه ابو بکره
مرا جمعت ایدردی .

انک بو معامله سندن تقویف و افاده‌لری خبردار دکل
ایدیلر ، اسلامه اولوجهمه کوستردیکی میل و محبتی ایله
برا بر فرق آن کریمی تعامه باشد-لامسی مخلوقیت سنیۃ
رسالت پناهی یی موجب اوله رق کندوسی ، تقویفیلره آمر تعیین
بیورلمشد .

بوندرک حین عودتلرندہ لات نخانه سندکی اموالی

اخذ و ارساله مأموراً أبو سفيان ايله مغيره بن شعبه
يانلينه بالترقيق اعن ام اولنمشدر .

تخانه نك جلب اموالي ايجون مأمورلك تعين
واعزامى اشناوه ابو مليح بن عروه :

— « يا رسول الله ! بابام عروه ، مدیوناً وفات

ایتمشدر . تخانه دن کتیريله جك اموالدن بورجنك تسویه سننه
مساعده بیوریکز »

دیه رفع رقمه نیاز ایدکله استدعاسی مقرون مساعده
سنیه بیورلدى . قارب بن الاسود دخی بوندن جسارته
کله زک :

— « يا رسول الله ! بنم بابام ده عروه نك لا بون
قرنداشیدر مدیوناً فوت اولدى . انك ايجون ده عروه نك
بورجی حقنده ارزان بیوریلان مساعده سنیه بی ابدال
بیوریکز »

دیدی . عروه مسلم اولدیه حالده وفات ایتش او
بری ایسه قبول اسلام ایدکسزین فوت اولمش بولمنسنه
مبني بونک ايجون اویله مساعده اولنه میه جنپی جوابی
ویرلدی .

قارب ، هر نقدر اسود ، کفر حالتده وفات

ایتش او ایده سلام اندرله فراتی بولنگه مر جهه ماده
بیورلی استرحانه اوسار ایتدیکندن انکجهون دخنی
عین معامله نک اجرایی امس و فرمان بیورلشدر .

بناءً عليه وغیره ، اموال مذکوره دن امس و فرمان
رسالتی ای وحده عروه و اسودک بورجلمی تسویه
ایتدکدن صوکره متابقیسی غذاه عدیله بر همچ شرمی
لازم کلامنله تقسیم ایدلشدر .

لانک کسر و هدم بجهون خالد بن الولید ایه وغیره
اعن ام او ایلدار . وغیره ، لانی بالطه ایله اوروب طانشندی
تخانه دخنی تمام تخریب ایلدکاری حاله مقاحدار نک
اسام طوقانه امسنی رجا ایتمی او زرنه اساس و قصد
او زمان انتقال اولنه رق همان اساسنده کی طاشلر دخنی
سوکیلوپ چیقارلش و هر بری کاملاً محو و نابود
ایدلشدر .

* *

۱۳

وفود بنی فزاره

بنی فزاره نک مبعوثلری او ندن زیاده اشخاصی اوی

اولد بىنى حالده كادىلر . ايجىلرنده « خارجه بن حصن ، جد ياخود حر بن قيس » وار ايدى كه اشبو جد « عينه بن حصن » ك برادر زادهسى و جماعتك اك كوجوکي ايدى . انصار كرامدن « رملة بنت الحارث » رضى الله عنهاڭ خانهسنه مسافر ايدىلر .

غايت ضميف دوهله راكب ايدىلر . حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم ، بلده لرينهك احوالى سؤال بىوردى . انلى ، قىحط و غلادن ناشى بلده لرندهكى شدت ضيق و ضرورىتن شكایت ايدهرك رحمة احسان بىورلىسيچون دعا يتسنى رجا ايلىدىلر . و « يلشفع لنا ربك اليك » جملهسى عاميانه درميان ايتدىلر . افندىمىز : — « سبحان الله ويلك انا شفعت الى ربى . فلن ذا الذى يشفع ربنا اليه . لا له الا هو العظيم و سعى كرسىه السموات والارض وهو يئط من عظمته وجلاله كا يئط الرحل الجديد »

دیدىكىن صو كىره دوام ايدهرك : — « ان الله ليضحك من شففككم وازا لكم وقرب غياڭكم »

بيورملارىلە فزارىلەرن برى ، اكا اظهار حيرت ايلە :

— دا او بسچك ربنا يار رسول الله ،

دیدی . افدي Miz : [نعم] جوابي ويرديلو . فزارى .

منسيط اوله رق :

— « ان نعدم يار رسول الله ! من رب يسنجك

خيراً »

دیدی . بونك او زدينه رسالنده افدي Miz ، انك او سورى مدن كوله رك قالقدى جومه آكونى ايلى . منبر سعادىه چىقدى بارك الارىنى قالدىزدى دىايە مشغۇل او لىى :
 [الاَللّٰهُمَّ اسْقِنَا بَلْدَكَ وَبِهِمْتَكَ وَانْشِرْ رَحْمَتَكَ وَاحِي بَلْدَنَ
 الْمَيْتَ . الَّلَّهُمَّ اسْقَنَا غَيْثًا مَغْنِيَّا مَرْيَيْثًا مَرْبَعَيْا مِنْ تَمَّا
 طَبَقًا وَاسْعَا عَابِلًا غَيْرَ آجِلِ زَافِعًا غَيْرَ ضَارَ . الَّلَّهُمَّ -قِيَا
 رَحْمَةً لَا تَقِيَا عَذَابًا وَلَا هَدَمًا وَلَا غَرْقًا وَلَا مَحْقًا . الَّلَّهُمَّ
 اسْقَنَا الغَيْثَ وَانْصِرْنَا عَلَى الْأَعْدَاءِ] دعاءه ظهر كىف
 سعادتلىرىنى قالدىزدى الا دعاء استئنفاته قالدىزدى
 ايدي . او ساعتهه الارىنى او لقىدر قالدىزدى كە بارك
 ايکى قولتو قلرينىك بياضى مشاهده او لىشىدى .

افدي Miz دعائى او مشغولىنى انسانىنده اصحاب
 كرامىن « ابولابى بن عبد المنذر » حضرتلىرى ، اياغە
 قالقدى رق :

— « يا رسول الله ! خرما ، قورولقده در »
 دیدی . او کونده و او هفتہ لزده مدینه ده نزول
 غیثه اماره اوله حق بر پارچه بلوط کورولمديکي حالده
 غوث اعظم کائنات اولان جناب رسالت پناهك تضرع علري
 او زرینه رحبتک بهمه حال احسان بيور ياه جفنه ايان کاملی
 او لمسته وياغمور ياغدیني حالده خرماسنك ده ايصالانه جغنى
 بيلديکنه مبني خرماني آله حق قدر مساعده ايماني طلب
 صددنده بولنيور ايدي . بوکا مقابل رسول اکرم ينه :
 [اللهم اسقنا] ديديلر ابولبابه ، تکرار :

— « يا رسول الله ! ان التمر في المرابد »
 دیوب بونی اوچ نوبت تکرار ایلدی . رسول معظم
 افندیز : [اللهم اسقنا حتى يقوم ابوبابه عربانآ یسد
 شعلب هربده بازاره] دیه دعايه دوام بيورديلر .

روایٰ حدیث ، « یزید بن عبیدالسلمی » دیرکه :
 والله جو سعاده بر پارچه بلوط کورلمزکن جبل
 سلاخت ارقه طرقيندن بلوطلر پيدا اوله رق رحمت دولتكه
 باشладی اول قدرکه ابولبابه ، خرماليخن سيله قابدير مامق
 ايجون قوشوب هربدينک آقندی محلنی ازاريله سد
 ايمکه چهلاق مشغول اولدی . نزول رحمت ، بر هفتة

دولم ایندی . کلچه رک متصل یاندی سکد . فرازی
مرقوم سکنی نجی جمهه ایدی :

— یا رسول الله ! هلاکت الاموال و انقطعات السبل «
دیه تیار هند او لدی . افديمز ، منبر سعادت پرسته
چیقوب مرفاع علی الیلد او لدی غایه [اللهم حوالينا
ولاء عالیا علی الاکام والظراب وبطون الاویة ومن ایت
الشجر] بیور دیلر ، بلو طبلر ، در حال یوکلمدی . کونشن
یوزی کورلای . هوالر آچلاری . او زمان مدینه ماهره
دره سنه بر آی متادیا یاغمور صوی آقشدی .

۰۰

۱۲

مكتوب حمیر

یمنده سلامه ملوك بنی حمیر رؤسائندن « حازث بن
عبد کلال ، نعیم بن عبد کلال ، اممان ذی زعین ،
هدان ، معافر » نام ذوات ، اسلاملرینی عرض واعلام
ایچون « مالک بن مرتضی الرهاوی » نی نامه ایله حضور
سامی رسالته کونسر دیلر .

جناب فیخر الرسل افديمز ، رؤساء مرقومه یه خطاباً

بر جواب نامه یازدیروب جواب نامه ده جناب حق عز و جل
حضرت لرینه حمد و تنا ایله بالا بستدا بلاد رومدن عودت نده
رسول لارینک و رو دلرینی و مدینه ده المرا له کو؛ یشوب خبر
ومکتو ب لرینک و صوانی احسن و جوهله بیاندن صوکره
نمایز وز کات و غنائم و صدقات حقنده بعض وصایا درج
ونحر بر و اصحاب کرامدن « معاذ بن جبل ، عبدالله بن
زید ، مالک بن عباده ، عقبه بن نمر ، مالک بن مرحه »
حضراتی طرف لرینه ابعاث و معاذک کند و لرینه امیر تعیین
سیور لارینی تذکار ایام شدر .

بونلوك کلماری، عیاش بن ابی ربيعة المخزومی رضی الله عنہم مأموراً طرف لرینه کیده رک کندولویخی دین-لامه دعوت ایتمسی او زرینه واقع او ملشدی :

رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم ، یا زدیر دقلی نامہ هایونی عیاشک النہ ویروب : [بلده لرین ، کیچھ واری رسک صباح اول مد قیچھ کیرمہ ، و صبـ ااحلین احسن طهارتله تعلہردن صوکرہ ایکی رکعت نماز قیل . و خدادن نجاح و قبول نیاز ایت و اکا دیگین . بعده کتابی صاغ الکله انلرک صاغ اللرینه ویر . و سورہ البینه او قو . و دی کہ: « آمن محمد وانا اول المؤمنین »

ایندی سکا بر جنب ابراز او لخرا ابسطرانی ظاهر و بر
کتاب مر خرف ده ایشان او لخرا الابوری ذاھب او لش اه
سیامدیک ک اسان ایله میرلداینیررسه ترجمه اینتلر تی سویله
ه حبی الله آمنت بـما ازول الله من کتاب و امرت لا عدل
ینشکم والیه المصیر » دی ! . مسلمان او لو لرسـه
سیجده الـدکاری فضیل نـلـلـلـیـلـیـ آلوب سـوـقـافـلـلـلـهـ
علـلـاـ احرـاقـ ایـثـ] دـیـهـ اـصـرـ بـیـورـمـشـ عـیـاشـ حـضـرـ تـارـیـ دـهـ
اصـرـ وـفـرـمـانـ رسـالـتـنـاهـیـیـ حـرـفـیـاـ اـجـرـاـ اـپـلـعـشـدـیـ .

۱۵

وفات نجاشی اصحمه

اقام حبس حکمداری اصحمه رضی الله عنه حضرتی .
رجب خلا نده وفات اینشدـر حکمدار مشـرـالـیـهـ ، اوـاـئـلـ
ظهور نور اسلامـهـ بر قـلـبـ پـاـتـ مـتـینـ اـیـلهـ اـظـهـارـ اـیـمانـ
وـایـقـانـ اـیـمـشـ وـ اـحـسـابـ کـرـامـکـ اـرـضـ حـبـشـهـ شـیـبـرـ تـارـنـدـهـ
حقـلـلـنـدـهـ اـبـرـازـ اـیـلـدـیـکـ حـرـمـتـ وـرـعـایـتـ کـاـلـهـ اـیـلهـ بـرـابرـ
ذـاتـ اـقـدـسـ نـبـوـیـهـ اوـلـانـ اـخـلـاـصـ وـ مـحـبـتـکـ آـنـارـ
عـدـیدـهـ سـیـ بالـفـهـمـاتـ شـاهـدـهـ اوـلـمـشـدـیـ .

یوم وفاتـهـ کـیـفـیـتـیـ رسولـالـلهـ صـلـیـالـلهـ عـلـیـهـ
وـسـلـمـ . اـحـسـابـ کـرـامـهـ : [قدـتـوـفـیـ اـیـوـمـ دـرـ جـلـ صـالـحـ مـنـ

الحبش فهموا فصلوا عليه - فقوموا فصلوا على أخيكم
اصحمة] ديه خبر ويره رك اصحاب ايله برلکده مصالیه
چیقدی . امک نمازینی قبله یه متوجهاً درت تکبیر ایله
قیلدیردی .

١٦

وفات ام كلثوم بنت النبي

اسم شریفی آمنه ایدی . قبل الهجره عتبه ابن ابی
لهبه عقد ایدلش ایکن سوره بتت یدا ابی لهبک نزولی
او زرینه مرقوم ابو لهب ، وزوجه سی حالت الحطبک امر
ونحریضی ایله عتبه ، او نور عین نجی یی تطایق ایتمکله
بالآخره «عثمان بن عفان» رضی الله عنہ حضرتlerی نکاح
ایتشدی .

«اسماء نات عمیس ، صسفیه بنت عبدالمطلب ، ام
عطیه» رضوان الله علیہن حضراتی غسل و تکفین ایتدیلر ،
پدر مکر ملری قبری او زرینه حاضر بولنوب اغلا دیلر .
مرحومه مشار ایهانک جنازه سی قبر کنارینه قوندلی ینی
زمان رسول اکرم صلی الله تعالیٰ علیه وسلم ، حاضر
بولنان اصحاب کرامنه سؤال ایتدی :
— «هل منکم رجل لم یقارب اللیلة»

انصار کرامدن ، ابو طلحه ، رضی اللہ تعالیٰ عنہ ،
جو اپدھ :
— « پار رسول اللہ ! بن ، بو کیجھ مفارفہ یعنی مجاہدہ
ایتمدم »

دیکھا کندو سنہ امر بیورلادی . اودہ حضرت
ام کائنوم رضی عنہما الحی . الاقیومی قبرہ ایندیر دی .

۵۴۰

۱۷

وفات منافق ابن سلول

عبدالله ابن ابی بن سلول ، شہر شوال او آخر نہدہ
خستہ لہرق یکرمی کون خستہ یاند قدن صوکرہ فوت
اول مشدر .

مرقوم ابن سلول ، جاہلیتک ایام اخیرہ سنندہ خزر جیلرک
سیدی . طلوع مهر منیر اسلامدن صوکرہ جمہور
پرشور منافقینک رئیسی ایدی .

وفات ایدہ جکی کون رسول اکرم صلی اللہ علیہ
و سلم انک یانسہ واردی باشی او جنہ او طور دی .
منافق حالت نزع ده ایدی . افديمز ، بیور دیلر کہ :

— « سنی محبت یہود ، هلاک ایندی »

منافق»، بوکا فارشی صوک بر جرأت اوله رق :
 — « سعد بن زراره بی یهوده اولان خصوصی تخلیص
 ایده مدنی »

دیدکدن صوکره سوزنده دوام ایتدی:
 — « یا رسول الله ! عتاب زمانی دکل ایشته بن
 کیده یوزم جنازمه حاضر بولمکارزی و کوملکیکارزی بکا
 کفن ایدوب انکله بنی دفن ایتدیرمکارزی رجا ایدرم »
 بنی اکرم افندیمز، او کون بری بری اوستنده ایکی
 کوملک کیمش بولنیور ایدی اوستنده بولنان کوملکی
 چیقاروب ویردی . ابن سلول ، وجود مسعود رسالته
 ناس ایله شرفیاب اولان ایچ کوملکی ایستدی . افندیمز،
 انى دریغ ایتمیه رک احسان بیوردی .

بر روایة کوره منافقک فوتندن صوکره صحابه دن
 بولنان او غلی عبد الله رضی الله عنہ ، جمله شریف
 رسالت پناهی به ملاصدق اولان ایچ کوملکی ایسته مشدر .
 علی کلام التقدیرین دریغ بیورلدی او قیص سعادت ایله
 هر قوم تکفین ایدلدی .

تکفین و تجهیزین ختامی صرده او غلی عبد الله
 حضرتلرینی افندیمز . تعزیه بیوروب نمازینی قیلمق
 او زره قبره قیام ایلدکاری زمان حضرت عمر الفاروق ،
 اهل نفاقه عداوت فاروقانه سنبی بلای ایده رک :

یار سول الله ا نمازی می قیله جتنست: حالو که بو آدم،
فلان کون شویله- و یلمشده فلان کون بویله سویامشده «
دیرک انواع سیئاتی تعداد ایندی .

حضرت پغمبر ذیشانی افندیز ، تبسم ایدوب
ابن سلوک نمازی قیامش و حقنده استغفارده ایامش
ایسده بوندن بویله اهل نفاق که نماز مرینه حاضر
او نامه‌ی واوزر مرینه نماز قیامه‌ی طرف اشرف رب
العالمیندن [ولا تصل علی احد منهم مات ابداً ولا تهم
علی قبره] آیت کریمه سیله کندوسته امر بیورلشد .
نمازدن اول اشبو آیت کریمه نک شرف نزول ایتمش
اولندینی و بناءً علیه ابن سلول اووزرینه افندیزک ارتق
نمایز قیله مدینی ده روایاندند .

ابن سلول اهل اسلام ایچون بیوک بر بلا ایدی .
فوئله مسلمانلر . غائمه هائمه شرو فسادندن قورتلمشلور
و بیک قدر منافق ده خلوص ایله مسلمان او مشلور در .
عم النبی عباس رضی الله تعالی عنہ حضرت‌لرینک
بدردکی اسارتندہ اشیا و انبوی سلب واخذ اوله‌رقد
چپلاق قالمدینی زمان امک وجودینه کله جک انجق بوانه

سلولک کوملیکی بولنگش ایدی . ابن سلوک او زمان
 حضرت عبا-ه ویردیکی کوملکات مکافاتی اولمک او زره
 افندیمیز ، قیص های بو نرینی احسان بیورمشلدردر !
 حدیبیه کوننده کفار قریش ، اهل اسلامی دخول
 مکدن منع ایدوب ابن سلوک اجازت ویردکاری حاله
 ابن سلول :

— « محمد [عليه الصلوٰة والسلام] رئسمزدر .
 او، ابتدا کیرمد کجه بز کیرمیز »
 دیه شرط حرمت و تعظیمی ایفا ایتمش او لدیغنه
 مکافاتی او له رقده حقنده استغفار بیورلدی ! .
 ابراز اولنان رسم عیادت ده منافقین ساءرهیه قارشی .
 جلب واستهالت قلوبدن عبارت ایدی ! .

۶۰۸

۱۸

حج ابو بکر الصدیق

تبوکدن عودت همایون ، شهر رمضان شریفده
 ایدی . افندیمیز ، ماه شوالی مدینه طاهره ده چیردی .
 سلحی ذی القعده کلدي . حج شریفـک اداسیجون مکه .

۱۸

میگرمه بی کشیر بیف اوززو شده بولندیلر . فقط مشترکین
عادت حاصله لری او زرمه کعبین چیلاق طواف استدکاری
سمموم عالیلری او لغله او لیله بر حالله انلر له بر لکده
حضور پاتالاهده طواف ایتماری مکروه کوروب یرینه
ابوبکر الصدیق رضی الله عنہ حضرتلر نبی مسحیه کرامدن
اوچ یوز کشی ایله برابر مکیه کوندردی .

ابوبکر الصدیق حضرتلر ، طرف اشرف رسالتدن
اماری حائز اولماغله مکاره مناسک جھی ایفا و خلفه تعلم
ایده جلت و براءة سوره سنت اولین او توز و یاخود فرق
ایت کربلائی ناسه او قویه حق ایدی . سعد ابن ابی وقار .
عبدالرحمن بن عوف ، جابر بن عبد الله رضوان الله علیهم
اجمعین حضران کی اجله اصحاب کرامدن بعض ذوات ده
معیته ایدیلر . سیدالرسل افندیمز ، هدی ایجور یکرمی
رأس دوه تعین و انلری مبارک الاریله تقليید و اشعار
بیوروب امير حضرتلرینه کوندردی . حضرت امير دخی
کندیسیچون بش رأس بدنه کتو ردی . هدی رسالت
محصول اولان دوه لرک محافظه سنہ ناجیه بن جنبد اسمی
رضی الله عنہ مأمور بیورلمشدی . مسجد ذی الحلیفه دن
احرامه کیدیلر . انلر هنوز مکیه وارمند اول جبریل

عليه السلام ، نارل او لهرق تبایغات مطلوبی یا طوغزیدن
طوغزی یه ذات سالتبناهینک یاخود اقرباً سندن برینک
ایفا ایتمسی لزومی بیلدر دیکندن افندیمز ، حضرت علی
المرتضای چاغیردی . سورة مذکوره نک اوائلنی ابو
بکر الصدیق رضی الله عنہ دن الوب موقفلرده ناسه
او قومنی و :

- ١ - مؤمن اولیان شخص ، جنته کیرمیه جکدر
- ٢ - چلاق اولان شخص ، کعبه ی طواف ایتمیه جکدر
- ٣ - بوسنہ دن صوکره مشرك اولان شخص ، کعبه ی
طواف ایده میه جکدر
- ٤ - الله و رسول الله دن وقت عهدی بولان کفار ،
انقضاء مدتلرینه دکین امیندرلر . درت ما هدن صوکره
مسلمان اولینلرک دملری هدردر .

کلامتی دخی اعلان ایتمسی امر و تنبیه بیوردقدن صوکره
« عضباء » اسمی ناقه خاصه سعادتلرینه بالارکاب ابو
بکر ک عتیبنده ارسال بیوردی . حضرت علی . ابو بکر
یولده صباح نمازی وقتی یتشدی .

جابردن صرویدرکه :

جماعته نمازه شروع ایدلک او زره ایدی « عضباء » ک
صوتی ایشیدلادی . رسول الله صلی الله تعالیٰ علیه وسلمک

نشر بخاری امیدیله امیر ، صلامدن سأخر ایده زک استظار
او زره طورور ایکن حضرت علی ، کوروندی ، ابو بکر
الصدیق ، اکا :

— « امیر ام رسول = امیر می یوقمه رسول اوله رق می
کارک ؟ »

دیه صور دی . حضرت علی :

— « لابل رسول بقراءة براءة علی الناس يوم
الحج الاکبر »

جو انجی ویرمکله صدیق اکبر افندیز ، اوائل سوره بی
علی به تسایم ایتدی .

کعبہ معظمہ بی مواصلتلری ، ذی القعده نک سکنیز هجی
کونی ایدی .

موقفارده خطبه بی حضرت صدیق ، او قودی . و ناسه
مناسک هجی او کرندی اهل اسلام اویله حجج ایتدیلر .
کفار دخی عادتلری و بیلدکاری او زره حجج ایتدیلر .
حضرت علی کرم الله وجهه افندیز ، یوم النحر ده جهرة
العقبه یانشده ایاغه قالقوب اوائل سوره بی ناسه تلاوت
و کلمات اربعه بی اعلان و تبلیغ ایامشدر .
ابو بکر الصدیق افندیزک امر و اخطار بیله ابو هریره

حضرت‌تلری برجماعتله بر اشوب چادرلرک اره‌لرنده مجتمع
ناسده کیفیتی اعلان و تبلیغده حضرت علی به معاونت
ایلدیلر تبلیغ آیات و کلمات مأموریتک او زرندن رفع
ابدلمسندهن صدیق اعظم حضرت‌تلری، مکدر او لشیدی.
عوتدندن صوکره بر ارالق سوال ایتدی:
— «یارسول الله! نه قصورم اولدی که سوره‌ی بندن
الدک».

امر تبلیغک یا کندوسی یاخود عترت طاهره‌لرندن
بری طرفندن ایفا ایدلسی لزومی جبریل عليه السلام
بیلدیرمنش اولدیغنه مبنی حضرت علی‌یی ارسال ایلدیگنی
افیدیز، جواباً بیان بیوردیلر.

۱۹

وفود بنی طیء

بنی طیء‌دن اون برکشی حضور اقدس‌ه کلدي.
رئیسلری «زید الحیل المهملهل» ایدی. رسول اکرم صلی
الله علیه و سلم، اسلامی عرض و تکلیف ایتدی.
انلدده مسلمان اولدیلر. زید الحیل، بیان شکران صددنده:
— «یارسول الله! سنک وجود مسعودکله بزی تأیید
وقویت ایدن و دینزی معصوم ایلیان خدای عن وجل

حضرت تارینه ـ حمد و ننا اولسون ۱. بن، سنه دعوت
ایلدیگلک اخلاق‌قدن خیرلی بر اخلاق، دها بیوردم.
حیرت و آمیخت ایدرم که دی عقلاً بله باعمردن که طاشله
عبادت ایدر ایدک ـ

دی. حضرت تی افیخم صلی الله عالیه و سلم
[بو حال ، سنه دها زیاده اولسـه کرکدر] دیه
زیدک دین میده و رسول رب العالمینه ایلروده بونانده
دها زیاده محبتـک مزداد اوله حقی کـدیـسه با بشیره
رفیقلرندن هر برینه بشر قیه و زیده اون ایکی قیه نقره
احسان وی طی حوالسنه بعض اراضی بی اکا اقامه
بیوردمی ،

او آه دکین اسمی «زید الخیل» ایکن فضل و عرفانیه
مبئی آغیر و اصحیح ایله «زید الخیر» اسمیه بیوردمشدر.
که بوده ملاقات و صحبتندن افسـدیمـزـک مـذـون اولـسـنـدـن
نائی ایدی. حتی حقنـدـه ده بـیـورـدـیـلـرـکـه :

عربدن برینی بـکـافـنـل و هـنـرـاـلـهـ وـصـفـ اـیـسـهـ لـرـکـارـدـیـکـیـ
زمان دیدکـلـرـنـدـنـ اـکـلـکـ بـولـرـ اـیدـمـ ولـکـ زـدـ الخـیرـیـ
دـیدـکـارـنـدـنـ دـهـ اـعـلـاـ بـولـدـمـ »

زید الخـیرـکـ حـینـ عـوـدـتـنـدـهـ بـولـدـهـ وـفـاتـنـکـ

وقوع بوله جغنه اشارت او له رق افندىمز : [اـهـلاـيـجوـ زـيدـ
منـ حـمـىـ الـمـدـيـنـةـ] بيـورـديـلـرـ! . زـيدـ، اـرـقـداـشـلـارـلـاهـ بـرابـرـ
بـلـدـهـلـرـينـهـ كـيـدـرـكـنـ بـحـجـدـ صـوـلـونـدـنـ بـرـينـهـ وـصـوـلـونـدـهـ حـمـاـهـ
طـوـتـوـلـهـرـقـ اـنـدـنـ وـفـاتـ اـيـمـشـنـدرـ .

° °
٢٥

وفود بنى كنده

سڪسان ياخود المتش نفر سواري ايديلر . ايچلرنده
«الاشعث بن قيس» ده وار ايدي . مدینه سعادته، و اصلتهه
با رکاه رسالته کيره جکلاري زمان صـاـچـلـرـيـ طـارـاـيـوبـ
دو زلتـديـلـارـ . کـوـزـلـرـينـهـ سـوـزـمـهـ چـكـدـيـلـرـ . ايـپـكـايـ جـبـهـلـرـ
کـيـدـيـلـرـ . صـوـکـرـهـ حـضـورـهـ کـيـرـدـيـلـرـ . وـ: [ابـيـتـالـاعـنـ] دـيـدـيـلـرـ .
رسـوـلـ اللـهـ صـلـيـ اللـهـ عـلـيـهـ وـسـلـمـ ، بوـسـوـزـهـ قـارـشـيـ :
[بنـ . پـادـشاـهـ دـكـلمـ عـبـدـالـاهـكـ اوـغـلـيـ مـحـمـدـ] دـيـكـلـهـ کـنـدـهـ
مـبـعـوـثـارـيـ ، اـسـمـيـلـهـ چـاـغـيـرـمـيـهـ جـقـلـرـيـ سـوـيلـدـکـارـنـدـنـ
حضرـتـ پـيـغمـبـرـ : [ابـوـالـقـاسـمـ] دـيـهـ بـيـورـديـ .
اوـزـمانـ بنـيـ کـنـدـهـ مـبـعـوـثـارـيـ :
— « يا اـباـ القـاسـمـ سنـكـ اـيـچـوـنـ خـبـءـ وـاخـفاـ اـيـلـدـيـکـمـزـ
شـيـ نـدـرـ؟ـ »

دیدیلاره رسول اکرم بیان نمیجیله :
— « سبحان الله حبه و اخفا، کاهنه قارشی یا پلوز
کاهن و کهان و مکهان محقق که جهندگه در »
دیه رد و انکار ایدی. بولت او زرینه :
— « یاسنت رسول الله اولدیغی ماقل بیلهم؟ »
دیه صور دیلاره سید البطحاء افديمز، یردن بر آووج
قوم آلدی. و انى اناره کوسته رک :

— « بو، بن رسول الله اولدیغمه شهادت ایدر »
دیرکن کف سعادتلرندہ بولنان قوم تسبیح ایتدی
و کیفیتی میموثرده مشاهده ایتش اولد قلوبینه مبنی او
آنده قبول دین اسلام ایله برابر قرآنی دیکلامکه ارزو.
ئربى عرض ایتدىلار. رسول الله صلی الله علیه و سلم
سوره والصافاتی تلاوتہ باشلایوب و رب المشتارق عبارە
شریفه سنہ کلدىکی کی کسدى. و هیچ بیری حرکت
اممامک اوزره اولدیغی کی طوردى. يلکز مبارک کوز.
ئورندن یاش آفقدمه ایدی .

کنده مبعوثلری :

— « نی آغلار کوریورز. یوقسه رسول کوندرندن
مخالفته می اغلایور سکز؟ »
دیه صور دیلاره افديمز :

— «ان خشیتی منه ابکتی .. بعثی علی صراط مستقیم
فی مثل حد السیف ان زغت عنہ هلکت »
دیه بیوروب [وان شدما لند هبن بالذی او حینا
الیک] آیت کریمہ سنی ده او قود قدن صوکره :
— « ستر مسلمان او لمدیکزی؟ »

دیه صور دی . مبعوثلر : مسلمان او لدقارینی سویلر -
لرکن : [یا او بیونلر یکزدکی اپکلر نه اوله جق] بیورلمقله
کندیلر ، انلری قوباروب آتدیلر ! .

عم النبی عباس بن عبدالمطلب بعض بلاده سیاحتلر
نده کندوسنی سؤال ایدنلره ملوكه منسویتنی بیلدیرمک
ایچون : [آکل المرارک او غلیم] دیه سویلمش بولندیغنه
استناداً الاشعث بن قیس ، بعض مصاحبتی انسان نده
تائید مناسبت مقصدیله رسول الله : [نحن بنو آکل
المرار وانت ابن آکل المرار] دیکله افندیمز ، بنی عبد
المطلبیله برابر بعض قریشی مراد ایده رک : [لا نحن بنو
النضر من کنانة . لانفقوا امنا ولا تنتفی من آباننا]
بیورمشدی .

الاشعث ، ارتھال نبویدن صوکره ارتداد ایده رک
خلافت ابی بکر الصدیق زمان نده اسیر او لدینی حالفه

-صور حلاقیناهی به کثیر لشندی . -حضور صدایق .
بوی هنل ایستاده از اوزره ایکن اشعت، جلب خاکمه به
[امانی] خرویک و رویجنی اختیک [دمتش اوده بومک
دیدی] و خه اوزره یا بوب همشیره سی ام فرود رضی الله
عنہای اشته تزویج ایلمشدز .

الاشعت، او زمان مدینه منوره دو ملرک اولانی
محله کبره رک بولانی قلچی ایله یاره لامنه باشادی کورمله
[کفر الاشعت] دینه اغیر . قدره ایدیلر . اشعت ایشی شیردگدن
صوکره قاتیجنی غلافه قوبوب : [والله عن کافر او لمدم
انجق رجل بزه همشیره سی تزویج ایت-دی . بزاکر
بلده منزده بولنسیدک بونلردن بشقه درلو والجه او له حق
ایدی . ای اهل مدینه ! . کسیکر بیکر] دیدی صوکره
دو ملرک امانی صاحباینه ویردی .

•

* *

۲۹

وفود همدان

کوزل دو ملره را کب اولدقلری حالده یندن کلديار .
آرقه لرنده آلاجـ برده لری باشلنده کوزل عمـ امه لری
وار ایدی . رئسلری «مالك بن النبط» ایدی .

فیخر الرسل صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم افندیز کتبو کدن اوان معاودتارینه تصادفی ساییمه^۴ یولده ملاقات ایتدیار. التفات جهان درجات رسالتپناهی یه نائل اولدیار هر درلو معروضات و استرحاماتلری اسعاف والترینه عهدنامه اعطای بیورلدى. گندولرینه مالک بن الحطی، امیر تعین ایتدی [نعم الحی] همدان. ما اسرعها الى النصر واصبرها على الجهد. وفيهم ابدال و فيهم اوتاد] بونلر حقنده لسان شریف رسالتدن صادر او لمشدّر.

* * *

۲۲

وفود بلى

دويفع بن ثابت بلويدن منقول درکه :

قومك حضور پرسور رسالتپناهی به وفو دری، سنہ تاسعہ ھجریہ نک ربيع الاول ندہ ایدی کله جکلار ندن خبردار او انجھ استقباله چیقدم . یولده اندری بولوب خانہ مه دعو دت ایتمد خانہ مده یوکارینی ایندیور دیلر. سفر انوا بریخی چیقاروب تمیز البسه کیدیلر . صوکره حضور پرسور رسالتپناهی یه برابر کیتک . افندیز سؤال ایتاری :

— « یا رویفع بونلر کمدر ؟ »

دیدم :

— « یار رسول الله ! قوم و قبیله مدر »

افندیز ، قبول و محظوظیتی بالای ایدرک :

— « من حجاً بك و بقومك »

سیور دیلر . بن دیدم :

— « یار رسول الله ! بونلر ، اسلامه مقر و بلده لرنده

قوم لرستان اسلام لرینه کفیل اولوب کلمه شتر »

افندیز :

— « من یردالله له خیرآ یهده للإسلام »

سیور دیلر . دیدم :

— « بونلری کندی خانمه ایندیردم »

بوسوزیمی ده تحسین ایتدی .

بلویلرک اردستنده « ابوالضیب » استنده بر پیروار

ایدی . دیدی که :

— « یار رسول الله ! بزر خدامک و حدانیتی و سنک

رسانشی و کتیر دیگلک دین مبانی تصدیق ایدوب و آباء

و اجدادر یزک اصنامندن بیزار اولوب حضور پر نور

رسان پناهیلری یکزه کلدک »

افندیز ، جواب مقامنده :

— « سزی اسلامه هدایت ایدن خدایه شکر و شنا او لسون بیلیکنگز که دنیادن دین اسلامک غیری بر دین ایله کیدنلر و کیده جکلار ، با جمله جهنمه کیدرلر »
 بیور دیلر ابوالضیب « استیضاح صددنده بعض سوالمارده بولندی . هر برینه ده جواب عالی الدی . دیدی که :

— « یار رسول الله ! بن قونوق آلمغه و ضیافت ویرمکه رغبتلی بر آدم بونده بنم ایچون اجر و نواب وارمی ؟ »
 — « او تکرک فقیر ، کرک غنی بر مسلمانه ایتدیکاک ایولک صدقه یزینه سکر »

— « یار رسول الله ! قونو قلغک مدتی نه قدر در ؟ »
 — « اوچ کوندر . یانکده بر قونوغک اوچ کوندن زیاده قالوب ده سنی مصرفه قویمی ۱ کا حلال دکلدر »
 — « یار رسول الله قویون ضاله سنده حکم شرعی نه در ؟ »
 — « ۱ کر صاحبی چیقوب ده نشانلری بیان ایدرسه صاحبته ویریلور والا انکله انتفاع او لنور ،
 — « یا دوه ضاله سنده ؟ »

— « دوه ضاله سنده سنک نه ایشک وار انى حالته بر اق که صاحبی بولوب السون »

— « يا رسول الله ! بز ، زمان جاهمی تیغزده یا کدیده .
 مزی غارت ایدرده غارتله حاصل او لمش نزد مده بعض
 اوال وارد . شمدى مسلمان او لدم حکم نادر »
 — « هر کیم که مه ایمان او لور تصریفه بو لان مال ،
 ملکیدر »

بو شاوره نک ختامنده هیئت وا فره قالقوب
 هنرمه کادیلر . انرا پچون بجز اکرم افديمز ، بکا برمقدار
 خرها کو ندردی . بن ، او خرمایله ضیافتاریته استعانت
 او لدم . بر قاج کون صوکره رسول اکرم سلی اللہ علیہ
 وسلم . جائزه لرینی ویردی . کندولرینی دیار و قبیله لرینه
 عودته ماذون بیوردی .

*

..

۲۳

وفود مزینه

وفود مزینه ، درت یوز نفر گیمسه ایدی . مدینه
 طیبه دن اذن عالی ایله بلده لرینه عودتلری اشناوه
 واقع اولان استد عالرینه بناء حضرت رسالتپناه افديمز ،
 عمر الفاروقه :

— « يا عمر ! زود القوم ،

بیوردیلر . فاروق حضرتیرى :

— « یا رسول الله ! بىنده بىر مقدار خرمادن باشقاھ
برشى يوقدر . او نك ده بونلۇرە كفایات ايدە جىكىنى عقلم
كىسەز »

دېيكلە نبى معطم صلى الله تعالى عليه وسلم :
— « وار يا عمر ! وير ! »

دېھ فرمان بیوردیلر . نعمان بن مقرن بلوى ، حكايات
ايمشدر كە عمر ، هيئەت مذكورە يى اوينە كىتوردوب خرماسى
كۈستەردى و : « ايستە كىنگەز قدر اليكىز » دىدى . خرما ،
برشى ئەقايىل ايدى . هەركس حاجتى مقدارى آلدى .
اك سوڭىرە الان بن ايدم . كوردمكە هيچ بىر دانەسى
الناماش ، هيچ بىرشى آكسىلما ماش كې طورى يور ! .

۲۲

وفود بجىلە

بجىلە وفودى ، يوز اللى نفر ايدى « جریر بن
عبد الله البىجلى » حضرتلىرى رئىسلرىرى ايدى جریر ، حكايات
ايمشدر كە مدینە ئاطاھەرە يە كەلدىكەمە حلەمى كىدم حضور
پاڭ رسالتە كىتىدم .

رسول خدا خطبده ايدي . اصحاب کرام ، کوز او جيله بکا چوق دقت استديار . بنده — هر کيک بکا دقتار ندن اشتباه حاصل ايده رك — يانه او حضور دينپژانه : [یوفسه ، رسول الله ، بنم حقداده شعدي بر شيعي - ويلدي] ديه صوردم .

جوابده : « او ت خطبده ايکن : [انه سيد خل عاليکم من هذا الباب - او من هذا الفجر - رجل من عين ذي رعين و ان على وجهه لمسحة مالك] ديه سوپاچ شعدي » ديدى .

جزير ، قومنك سيد مطاعى ايدي . ما يحيى الوجه طوار بدیع الجمال ، صحیح الاسلام ، کبیر القدر ، عظیم القدر بر ذات ايدي . وجه ندمه کی مسیحة مالک دن هقدمد عالی ، ملاحظت و صباحثت مخصوصه سی ايدي . حضرت رسول الله افتديز ، دست شریفه ینی آجوب :

— « خدامک وحدائیته وکندی رسالتنه این اتفاق و بان وقت نمازی اذا وذکائی اعطایتمک و رمضانی طویق و جمیع اهل اسلام خیر خواه او باقی و والی اولان

آدم ولوکه بر عبد حبشه او واسه ینه امرینه اطاعت ایامک
اوزره بکا بیعت ایدر میسک »

دیه جریره صور دی .

جریر حضرتله بومذکوراتک جمله سـنـی بالقبول
حیـبـ حـدـامـکـ دـسـتـ هـمـایـوـنـ بـیـعـتـلـیـنـیـ آـمـشـدـرـ .
رسـوـلـ مـکـرـمـ ، جـرـیرـکـ دـیـارـیـ اـحـوالـدـنـ سـؤـالـ
بـیـورـدـیـ . جـرـیرـ : -

- « یا رسول الله ! جناب حق ، دیاری مزک خلقی
ینـدـهـ دـینـ اـسـلـامـیـ ظـاهـرـ وـرـشـنـ اـیـتـدـیـ . مـسـاجـدـهـ
وـصـحـرـ الرـدـهـ اـقـامـتـ صـلـاتـهـ قـیـامـ اـیـدـرـلـرـ . بـتـخـانـهـلـرـیـ مـنـهـمـ
اـولـدـیـ »

جوابی ویردی . افندی مز صور دیلر :

- « یا ذی الخلاصه بتخانه سی نه حالده در »

- « اولی کیحالی اوزره قائمدر »

- « ای جریر ! بنم درونمی بودی الخامه گامله
سـنـدـنـ مـسـتـرـیـحـ اـیـمـزـ مـیـسـکـ »

- « یار رسول الله ! بنم ده ارزو ایتدیکم بودر افی بن
تخریب ایدویم »

ذی الخلاصه ، بجهله ، خشم قبیله لریانک « کعبه »

الجماهيره ، ناميله معروف بر بستخانه‌سي ايدي اني زيارت
ایچون اطراه‌دن بر خيلي كيمسه مار كاپير كيد لوردي .
خرزبره العربده او منلاو آثار شرك و ضلالات قالديز لمقدمه
اول ريني حاليه امك حالي او زرمه قالمي جاوز كوروليمه‌رك
هدم و تخربينه جرير حضرتلىرى ما مور ايتدى .
اوده :

— « بر عذرم وار يا رسول الله ! آته يىنەمیورم .

دوشیورم »

دیدى . بۈتك او زىديه رسول اکرم صلی الله ساپه
و سلم افندىيز ، مبارك الارىنى جريرك صدرىينه قويىدى .
و : [اللهم ثبته واجعله هادياً مهدياً] دىه دىعا بىوردى .
جرير ، ذى الخلقه تخربينه كىدر كىن يېندىيى سرتش بىر آت
ايدي . بركت دعاه پىغمبىرى ايله آت سركلماك ايتىدىيى
كىيى جرير حضرتلىرى دخى آندن بىردا دوشىمىرلر ك يوز
اللى نفر معيته كىتمش و ذى الخلقه يى هدم و احراق طريقىله
خراب ايتىشدەر

جرير حضرتلىرى طرفىدن خبر موافقى عرض و علام
ایچون بنى احمدىن مدینه طيبة يه اهزم او ايان وابوا طات
حصىان بن ربىعه » كيفىتى :

— « يارسول الله ! والذى بعثك بالحق ماجئت حتى
تركتها كأنها جمل اجرب »
ديه عتبه علیمای رسالته تبشير ايدنجه سيدالعالمين افدي Miz ،
احمسك خيل و رجاله بش کره برکته دعا ايتمشدرو .

*
*
*

٢٥

وفودبني تحييب

خطه ینده بنی کنده تحييب قبيله سنك ايلچيسى اوں
اوج نفر كيمسه ايدي .
بونار ، بلده لرنده کي موashi و اموالارينك زکاتلرينى ده
حامى ايدي .

مقدمه لرى ، مسروريت و محظوظيت رسالتنا هي
مستلزم اوله رق حقلارنه بذل التفات بيورلدى . واجراء
ضيافتلر ينه حضرت بلال رضى الله عنه مأمور اولدى
زکاتلرينى دربار نبوته عرض ايتدىلر . او زمان کندي
بلده لرنده کي فقراء مسلمينه تقسيم ايتملى امر اوئندى .
فقراء محليه يه تو زيعدن صو کره فضلها کلان قسمك كتيرلش
اولدىغى سو يلدىلر .

میک واقعه‌نامه میخواسته مقدار نده من اسم بیه، اسوازی
احراسه فوق الامتثال اعتسا اویله‌یی، عودت اینچون
وزانه کارکار نده دیگر واقعه‌یی اویلان مقدار دن زیاده
عطایا و جوانز احسان بیور یا لوب افندیز :

— « اینچکرده جائزه‌یی ویرلما مش قالدیهی؟ »
دیه صور دی .

— « اوت یا رسول الله ابر کو جوک رفیق‌هز وار
ایدی، هنر لده اشیا و هوانیمه‌زی بکاه بکه برافشانک او
قالدی »

دیماریله انک دخی کوندر لی امر بیور لاری .
بنی تجیب وداع ایدرک هنر لرینه کالدیلر غلام من بور،
حضرور عالی به دخولنده :

— « یار رسول الله شهدی حضور شربنکدن کیدن
جهاعتندم، بنم ارزوم انلرک ارزولری کی دکاندر . کرچه
رفیقلر تک ده دین اسلامه رغبتلری وارد در اما بنم هم
فزیاده در، انلرک حاجت‌لری روابیو، دک بنم دخی حاجت‌می
رواقیل »

دیدی . حضرت پیغمبر :

— « سنک حاجتک ندرو؟ »

ديه صوردى. او ده :

— «والله بن ديكى لره احسان ايتدىكك كبي مال انعام
اية-سون ديه بلده من دن چيقوب كلدم . بلـكـه يا رسول الله
دعا وشفاعة تکـزـرـكـتـيـلـهـ جـنـابـ حـقـ ، بـنـىـ عـفـوـ وـ مـغـفـرـتـ اـيلـهـ .
وبـنـمـ قـلـبـىـ مـالـ دـنـيـادـنـ فـارـغـ وـ آـزاـدـهـ اـيدـوـبـ غـاءـ قـابـ
احـسـانـ بـيـورـهـ دـيـهـ كـلـدـمـ ،

جـوابـىـ وـيرـدىـ . اـمـكـ اـشـبـوـ طـابـ وـ رـغـبـتـىـ وـ عـلـوـ
هـمـتـىـ اـفـدـىـزـ ، تـقـدـيرـ وـ تـحـسـىـنـ اـيـدـرـكـ حـقـنـدـ . تـوـجـهـ تـامـ اـيـلـهـ :
[اللهـمـ اـغـفـرـلـهـ وـارـحـمـهـ وـاجـعـلـ غـنـاهـ غـنـاهـ فـيـ قـلـبـهـ] دـيـهـ دـعـاـ
بـيـورـهـشـ وـكـنـدـوـسـهـ جـائـزـهـ وـعـطـيـهـ وـيرـمشـدرـ .

* * *

حجـةـ الـوـدـاعـدـهـ قـوـمـ تـحـبـيـدـنـ بـرـيـهـ مـنـادـهـ مـلـازـقـ اوـلـهـ رـقـ
شـوـ غـلامـكـ حـالـدـنـ سـؤـالـ اـيـدـيـجـهـ :

— «يا رسـولـ اللهـ بـزـ انـدـنـ دـهـاـ قـنـاعـتـلىـ بـرـ آـدـمـ
ايـشـتمـدـكـ . يـانـدـهـ بـتـونـ اـموـالـ دـنـيـاـيـيـ تـقـسـيمـ اـيـسـهـلـ نـظـرـ
وـ التـفـاتـ بـيـلـهـ اـيـمـزـ ،

جـوابـىـ آـلـهـرـقـ : [الـحـمـدـلـهـ اـىـ لـارـجـوـانـ يـمـوتـ جـيـعـاـ]
بـيـورـهـشـ اـيـدـىـ . اـيـچـلـرـنـدـنـ بـرـىـ بـونـىـ اـكـلـاـيـهـ ماـمـاسـنـهـ مـبـنـىـ :
[اوـلـيـسـ يـمـوتـ الرـجـلـ جـيـعـاـ] يا رسـولـ اللهـ [دـيـهـ]

صور دینه مدن رسول الله صلی الله علیه و سلم او لئی
سوزىتك لىشىخ و ايشاچى ضمۇندا : | تىشىب اھۋاۋەم
و ھەممە في او دىنە ئىدىسا فەلەل الاجل يىدرە في بەغض
تىڭىك الاودىيە فلابىالى الله عن و جل في امما هەلەك] دىيە
بىوردىيلار، يېنىدەم اخىرآ و قوع بولان زىرت اختىلالىدە بىوابىي
مىشارالىي، كىندى قوم و قىلەنلىقى و عەظ و انصىح تەردەن منع
اپتىسىنە مکافاتە صديق اكېرىك زىياد بن ولید واسطەسىلە
مظھەر تىكىرىي او لمىشدر .

٤٤

٢٧

وفود بنى اسد

بنى اسد بن خزيمه و افدلرى، اوون نفر ايدى .
ميانەلرندە اعيان قېيلەدن «وابصە بن معبد ، طلبيحه بن
خوييلد ، معاذة بن عبد الله بن خلف ، حضرىمى بن عامر»
دەخى وار ايدىلر افندىمىز اصحاب كرامىلە صحبت ايدرلر كەن
بونلار ، كەلدىيلار .

ايچىلەرنىن حضرىمى ، بر ارالق :

— « يارسول الله ۱ سن ، بىزى دىكىر قېيلەلر كېيى

اجبار و خبردار ایندэн بز ، بونجه مشاق سفر اختیاریه
و کنندی ارزومزله کادک . قبول الام ایدوب سکا تابع
اولدق «

دیه وضع منت ایمک ایستدی که کراحت درکار
ایدی . جناب حق ، انک ردی صددنده : [ینون
علیک ان اسلمواقل لامنوا علی اسلامکم بل الله ینن
علیکم ان هدیکم الایمان ان کنم صادقین] آیت کریمه سنی
ازال بیورمشدر .

وابصه ، « بر وائمه » دن سؤال نیتیله حضور پر نور
رسالته کیردی فقط سؤالدن اول افندیمز :
— « یا وابصه ! سؤال مضمیریکی سکا سویله یم می؟ »

دیدی ، وابصه :

— « سویله یا رسول الله ،
دیدی . بونک او زرینه رسول اکرم صلی الله علیه
و سلم : — « بر وائمند سؤاله کادک »

دیرکن وابصه :

— « ای والذی بعثت بالحق ،

دیه تقدیق کیفیت اینکله سؤال مضریه جواب
اوله رق :

— البرما الشرح له صدرک . و الا نم ما حاک فی
نقیک وان افتاك عنه الناس ،

بیورلدى . بونلر ، زمان جاھلیتسلرنده کی عیافت
و که اشتاریتک بعد الاسلام جواز و عدم جوازی استفسار
ایدوب متنوعیتنه دائر جواب الدقدن صوکره خط یعنی
و مل ایچون دخنی سوردیلر . و : [علمہ بنی فن صادف
مثل علمہ علم] جوانی آلدیلر .

٢٧

وفود بنی پهراء

پمده اوچ نفر کیمسه لر ایدی . بونلره ابتدا اصحاب
کرامدن مقداد رضی الله عنہ ملاقي اوله رق حقلرنده
هزت واکرام ایتدی . یمک جیقادی . یدیلر . یمکدن
بر مقدار آرتدى . بقیة طعامک بر قسمی مقداد ، کاسه
ایله افندیزه کتیردی افندیز دخنی تناول بیوردیلر .
کاسه ده قالمش اولان طعامه جناب حق . برکت
و لذت احسان ایده رک مقداد ، انى اندن صوکره

هر کون و فود بھر انک سفره سنہ قویر ایدی . و افدين
دنخی اکل ایدر و لذتی هر کون مدح ایلرلو ایدی .
الذت و بر کیتنک کیفیت حصہ وانی مقادار ، اکلاننجه
ا انلر ، حیرتلہ : [نشہد انه رسول الله] دیدیلر .
اعتقادلری بو سبیله کسب قوت ایتدی . بر قاج کون
طور دیلر . اصحاب کرامدن فرائض و آداب دینیه او کر .
نوب حائزه لر خی الدقدن صو گرہ بلده لر ینه عودت ایتدیلر .

78

و فود بی مره

ذی مرہ دینے لان محدث حارث بن عوف، اون
اوج نفر ایله مدینہ طبیہ یہ کلہ رک :
— « یار رسول اللہ! اؤی بن غالب نسلنڈنز، سـنـک
قوم و عـشـیر تـکـیـز »

دیدی . نظر عاطفت جناب پیغمبری بی جلب ایتمک ایستادی .
بو سوزدن بُجی اکرم افندیمز ، تبسم بیوروب انلردن بلده لرینک
احوالی سوردى .. کلنلر : [والله انا لمستون و مافی المال
و خقادع الله] دیدیم قحط و غلادن شکایته التاس دعا

دیک او بیور ایدی . [الام استهم الغیث] دیه حفلنده
غیث و رحمه دعا بیورلای . و هر برینه حضرت بالل
بدیله او نزو حارث بن موقه اون ایکی قبہ فخره احسان
او لری .

عوتدتلر نده کور دیلار که افندیزک دعا بیور دقلاری
کون بلد لرینه رحمت دوشوب هر یرده فیض برکت
رو نما اولمش ا .

رسول الله صلی الله عالیه وسلم افندیزک جمیع الوداعه
حاضر لحقدمه اولدینی انساده بو هیئت و افده بن مدینه
طیبیه کلش اولان بری نزول رحمت خصوص صندمکی
حیرتی رسول ذیشان خدایه :

— « يارسـول الله ! رجعنا الى بلادنا فوجدنـاها
محبوبـة ، معاـً بذلكـ اليومـ الذيـ دعـوتـ لـافـيهـ . نـمـ قـلـدـنـاـ
اقـلاـدـ الزـرـعـ فـيـ كـلـ خـمـسـ عـشـرـةـ مـطـرـةـ جـوـداـ . وـلـقـدـ رـأـيـتـ
الـاـبـلـ تـأـكـلـ وـهـ بـرـكـ . وـاـنـ غـنـمـنـاـ مـاـتـوارـیـ . مـنـ اـیـاتـنـاـ
فـتـرـجـعـ فـتـقـیـلـ فـیـ اـهـلـنـاـ »

دیه حضر و حکایه ایمدى . افندیز اکا فارشی :
— « الحمد لله الذي هو صنع ذلك »

دیه شکر و سپاسی بارکاه صمدانیته رفع بیور مشدزه

وَفُودُ بَنِي مَحَارِبٍ

اون نفر ايدي ايچولنده خزيه بن سوادده وار
ايدي. جناب رسالتنا هك بدایت دعوت جليله لوري هنکا.
منده وبالخاصة ايم مواسمده کنديلريني قباشه عرض
ايديکي صره لرده عربده بونوردن غلظ و سركش
طاشه يوق ايدي . نهايت هدایت سبحة اييه ، انثرى
حضور پر نور نبوه سوق ايده رك قبول اسلام ايتديردي.
مسلمان اولدقلري حالده مملائكتلرينه عودت ايتديلر .

• • •

7.

و فود بی عابس

بر قاج کیمسه‌لر، کلوب مسلمان اولدیلر. و :
— « یارسول الله ! هجرت ایتیانلرک اسلاملرینشك
صحیح اولیه جغنی عالملریمز ، بزه سـویلدیلر . اکر بویله
ایسه مواشی و اموالزى صانلم هجرت ایدەم »
دیه صوره رق رسول الله صلی الله علیه و سلمدن :

— دهن نزهه او لور ایسه کز حق تعالیٰ یه تقوی
اوزره او لیکنر اعمـالکنگردن هیچ برینه نهـان جزا
ویرمن،
جوابی آـدیلر.

۰۰۹

۲۱

وفود بُنی ازد

یدی نفر ایدی. سوید بن الحرشده برابر ایدی.
حضور عالی رـالله کـلـدـیـلـر، قـوـنـوـشـدـیـلـر «نه اصل کـیـسـه
لوـسـکـیـز» دـیـه سـؤـال بـیـوـرـلـدـی «بـزـ، هـؤـمـن کـیـسـهـلـرـزـ»
دـیدـیـلـر بـوـ جـوـابـ، تـبـسـمـ سـعـادـتـیـ مـوـجـبـ اوـلـهـرـقـ کـدـیـلـرـ
ندـنـ بـامـضـ شـیـلـرـیـ سـؤـالـ اـیـمـلـ وـسـیـلـهـسـیـلـهـ بـیـنـلـوـنـدـهـ شـوـ
محاـورـهـ جـرـیـانـ اـیـتـدـیـ :

— «محقـیـقاـ هـرـسوـزـکـ حـقـیـقـتـیـ وـارـ. سـزـکـ سـوـزـیـکـرـکـ
وـ اـیـانـکـنـکـ حـقـیـقـتـیـ نـهـدرـ؟»

— «یـارـسـولـ اللهـ! بـزـمـ سـوـزـمـرـکـ وـایـامـزـکـ حـقـیـقـتـیـ
اوـنـ بشـ خـصـلـتـدـرـ. بشـنـیـ اـعـتـقادـدـهـ. بشـنـیـ عـمـلـاـدـهـ اـسـ

اوـلـقـ اـوزـرـهـ طـرـفـ شـرـیـفـکـنـ کـلـانـ آـمـ، بـزـهـ تـعـلـیـمـ

وتاقین ایتدی. دیکر بش خصلت دخنی زمان جاهلیتدن
قالمه عادیزدرکه هنوز ترك ایتمدک مکروه کوریلور ایسه
ترك ایدرز »

— « بنم رسولک اعتقاده متعلق سزه بیلدر دیکی
بشن خصلت نه در؟ »

— « الله، ملکارینه، کتابلرینه، رسوللرینه، قیامت
کوننه ایمان »

— « عمله متعلق او کرتدیکی بش خصات ندر؟ »

— « کلمه شهادت، صلوة، سیام، زکات، حج »

— « جاهلیتدن قالمه بش خصلتکنر نه در؟ »

— « وقت وسیمه شکر. بلایه صبر، قضایه رضا،
دشمن عایزنده حین قیامده ثبات، شهاده اعدایی ترك »
جوابلر، زرد عالی، رسالتده جدیر تقدیر
کورولهرک افديز: [بونلر، علما و حکما کیمسه لودرکه
علم و فقهه لرندن انبایا اوله یازدیلار] بیوردقدن صوکره:

— « بنده سزه بش شی او کردهم که نمام یکرمی
اواسون. سز شول شیئی طوبایمکزکه انى یمیه جکسکز.
شول شیئی یاپیکزکه انده ساکن او لمیه جقسکز. شول
شیئه رغبت ایمیکزکه عاقبت انى ترك ایده جکسکز. الله

نهوی، او زده او بکر که نهایت اکار رجوع ایده بکسر .
نول نینه رغبت ایدیکر که آنده مخلد قاله جقه کر «
دیه بیور دیلر .

۴۶۸

۳۳

وفود بنی البکاء

بر طائفه او رق کادیلر . « معاویه بن ثور بن عبادة
بن البکاء » ایله او غلی بشرو « مجیع بن عبدالله بن چندح »
بن البکاء ، « عبد عمر و بن اصم » دخنی برابر ایدیلر .
معاویه بن ثور ، یوز یاشنده پیر فانی ایدی . دربار
نبویه رجا طریقیله دیدی که :
— « یا رسول الله ! او غلم بشردن خوشنودم .
بکا برو احسان او زده در انى مبارک دست شریف رسا .
لکنزله مسج بیوریکز »

حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم ، معاویه نک
رجاس فی قبول بیوروب مبارک اللہ ریله بشرک یوزینی
صیغادی . و اکا بر قاج کچی دخنی احسان بیوره رق
برکتله دعا ایتدی .

بنی البکاء دیارنده قحط اولدینی زمانزده اوقره
 قحط کلديکەنگ بیانیله شکر و افتخار صددنده پشراك
 اوغلى محمد :

وابي الذى مسح الرسول برأه
 و دعا له بالخير و البركات
 اعطاه احمد اذ اتاه اعترا
 عفرا نواجل اسن باللجبات
 يملائى وفدى الحى كل عشيقة
 ويعود ذاك اللى بالندوات
 بوركن من منح و بورك مانحا
 و عليه مني ما حديث صلاقى
 شهر بلغى سويمشد .

فجيعه بردہ امانناه ویردی . بعد عمر وک آدی
 « عبد الرحمن » دیه تصحیح و بلادی اراضیدنندن بر
 مقداری اکا اقطاع بیوردی .

٢٣

وفود بنی هلال بن عامر

ير جماعت ایدی . زياد بن عبدالله بن مبارك ، عبد

عوف عن أضراره، قيصة عن مخازقه، دخني الجوار بدها آيدیلار.
 زياد امهات مؤمنينه دن خاله سى ميمونه رضى الله
 عنها نك خانه سنه كادى . رسول الله صلى عليه وسلم
 زيادى حضرت ميمونه نك نزدنه كوب غضبله كيرى
 دوندى، ميمونه حضرت تارى، كېفتى اكلابىرق: [بار رسول
 الله] بىم هەستىرىه زاده مەدر دىدىكىندىن افدىمىز ، اچىرى
 كىردى او طوردى .

بۇ دەرت صوڭرىم مىسجىد شەرىقە كادى . زياد دخنى
 بىر لىكىدە آيدى . او يە ئازىنى جىاعەتە قىلوب زيادى نزد
 هاپۇنارىنى او طورتى . وا كادعا استدى . مبارك دست
 شەرىقلەر يە زيادك باشنى صىقادى . حتى دست شەرىقلەرى ،
 باشىن بورونتە بورونتەك اوچنە دەئىن ايندى .
 اشبو مسح سعادتك اثر نور و بركتىك يوزنده دائمى
 شاهىدە آيدىكىنى بى هلال ، حكايە آيدىلر آيدى . حتى
 زيادك اوغلى حقىنە شاعرك :

يا ابن الذى مسح النبي برأسه
 و دعابة بالخير عند المسجد
 ما زال ذاك النور في عمر نينه
 حتى توارى بيته في الملحقة

شعر رىكىنى . او معنايى كوزل تصرىخ ايتىشدەر .

حضرت نبی افندیز ، عبد عوفی تغیراً عبدالله
ایله تسمیه بیوردی .

قیصه :

— « یارسول الله ! بزدن بر آدم ، برینی
اولدیردیکنند . ایکی قیلے بیننده خصومت حادث اولمغله
تسکین فتنه ایچون بن ، استقراض ایدوب مقتولک دینی
اولیاسنه ویرمشدم . اندن حالا مديونم . اعانه بیور »
دیه استعطاف ایتدی . حضرت نبی الله دخی :
[ابتدا ظهور ایده جلک مال زکاندن دینی کنندی تسویه
ایده جکنی] وعز ایتدکدن صوکره :

— « یا قیصه ! دیلنمک اوچ آدمک غیرنه حلال
دکلدر . بری ، اصلاح ذات البین ایچون مديون
اولاندر که خاتم دینه ووب دینی ادا ایده بیلور .
بری ، مالی تضاء آفرمه نماع اولاندر که صلاح
وسـعـهـ حـالـهـ دـکـیـنـ دـیـلـهـ بـیـلـورـ . اوـچـنـجـیدـیـ دـهـ ،
اول نقـیرـ درـ کـهـ فـقـرـ وـ فـاقـهـ سـنـهـ قـوـمـنـدـنـ اوـچـ
عـاقـلـ کـیـمـسـهـ شـهـاـتـ اـیدـهـ اوـ فـقـیرـ ، فـقـرـدـنـ خـلاـصـنـهـ
دـکـیـنـ خـاتـمـ سـوـالـ اـیدـهـ بـیـلـورـ . یـاـ قـیـسـهـ !

تساؤل ، بو اوج کشینک غیری اینچون حالان دکالدره ،
بیور دیلر .

٠
٠
٣٤

وفود بى دارم

قیله سخمن دارم جماعتی ، اوں نفر ایدی .
رئیسلری ، هانی بن حیب ایدی افندیمزر بر قاج رأس
آت ، صیرمهلى و فاشدن بر قفتان ، بر مقدارده خمر هدیه
کتیر دیلر .

قتان ایله آتلر ، قبول بیور یا لوب خمر حقنده :
[شرب خمری جناب حق ، حرام ایتدی] دینلدی . هانی
هدیه سنی صرتبة حسن قبولدن ساقط ایمامک عنم
و قصدیله :

— « اویله ایسه صانع مده »

دیمش ایساده طرف اشرف نبوتدن :

— « نسبتی حرام ایدن ، بیعنی ده حرام ایمشدرا .

طوبراغه دوکیکز »

دیه قطعیباً رد ایدلدى .

قفتان ، حضرت عباس رضى الله عنه احسان
 بیورلشدی . عباس :

— «يا رسول الله ! بن بونی نه یا بهم که ارککلره
 حریر ، حرامدر »

دیدی . فخر عالم صلی الله عليه وسلم :

— «التو ندینی سوکوب بعضی قادینله زینت
 بعضی کندک صرف ایت قاشنک ده بهاسیله انتفاع ایت»
 بیوردیلر . بونک او زرینه حضرت عباس ، قفتانی
 سکن بیک درهم بدل ایله بر یهودی به صاتمشدر .
 وفود بني دارم . ارتخال نبوی به دکین مدینه
 طبیه دن آیدیلما مسلحدرو .

— فصل ثالث عشر —

اوتبی سنه هجده و دایعی

فوت باذان . بعث معاذ و ابو موسی . وفود عبدالقيس .
وفات ابراهیم بن النبی . کسوف شمس . بعث خالد . بعث علی .
وفود بنی حنیف . وفود از دشنه . وفود نصارای نجران .
بعث ابی عبیده . وفود بنی خولان . وفود بنی مداج . وفود
بنی غسان . وفود بنی غامد . قدوم عدی . وفود سلامان .
وفود بنی منتفق . ورود اسود عنی . حجۃ الوداع . قدوم
فیروز دیلمی . طلوع جبریل .

• •

۱

فوت باذان

باذان ، ملوك عجمک سابق فی الاسلامی ایدی .
قبول اسلامه منی سید الانام علیہ الصـلـوـة والسلام
افندیمز ، این یمن ولایتی والیاً کنده ایقا بیورمشدی . بو
کره خبر وفاتی مسموع عالی بیورلیسله زیر اداره سندھ بولنان
یمن حکومتی اقسامه بالتقسیم بر قسمه والی سابق باذانک
اوغلی شهری . اقسام سائمه سندھ عاصم بن شهرالحمدانی

أبو موسى الأشعري ، خالد بن الوليد ، يعلى بن منبه ،
معاذ بن جبل رضوان الله عليهم أجمعين حضراتي والي
و عامل تعين بيورمشدو .

معاذ ، يمنك جهت علياسنه ، أبو موسى الأشعري جهت
سفلاسنہ مأمور ایدی . زیاد بن لید ، حضرموته عکاشہ
بن ثوری سکاٹ قبائی حکومتہ مأمور بیورلشتر ایدی .

۲

بعث أبو موسى و معاذ

رسول الله صلی الله علیہ وسلم ، معاذ ایله ابو موسى
الأشعری حضرتلينه بعض و صایادہ بولنہرق : [یسرا
ولا تمسرا بشرا ولا تنفرا و تطاوعا] بیور دیلر . بلا
سائزه خلقنہ نسبتله یمن اهالی دی . لین القلوب کمسه لر
اولی حکمتہ مبني فایت رفق و ملایتله استیناس و
واسما تلرینہ همت او لنسی اهمیتله توصیہ ایدل دی . معاذک
یمنه متوجهاً مدینہ طیبہ دن حرکت ایتدیکی کون حضرت
نجی محترم افندیمز : [یا بلاں عمماهی کتیر] دیه عمماهی
سعاد تلرینی چلب ایدوب کید کدن صکرہ معاذ ، راحله سنہ

ارکاب او لندی .. رسول اکرم معیت سنیه لرنده مهاجرین
وانصار کرام ایله برایکده انى تشبیع بیور دیلر ..
اشناه تشبیعده معاذ، را کباً حضرت پیغمبر، معاذک
پانی صره ماشیاً کیدیور و معاذه امر مأموریته خاند
وصایا اجرا بیور دیلر ایدی .
معاذ، تأدیب صدنه :

— « یار رسول الله ا بن را کبم . سن پیاده سک
رخصت ویرده راحله دن اینهیم . آیریانچه به قدر
سنکله برابر پیاده بیورو یهیم »
دیدی . بوکا افندیز :

— « یا معاذ ! سنک مأمور او لدیغـک ایش ، فی
سیل الامـدر فی سـیل الله کورولـه جـک ایـشـلـرـدـه اوـیـله
معاملـه جـائز اوـلهـمن »
بیور دیلر . وانی راحله دن اینـدـیرـمـدـیـلـر .
انـدنـ صـوـکـرـهـ ذاتـ اـقـدـسـ رسـالـتـپـنـاهـیـ، وـصـایـاـیـهـ دـوـامـ
ایـدرـکـ :

— « یا معاذ ! بوکونـدنـ صـوـکـرـهـ مـلاـقاتـ اـبـدـهـ جـکـ
اوـلـسـیدـکـ سـکـاـوـصـیـتـیـ قـیـصـهـ کـسـرـدـمـ. وـلـکـنـ بوـسـنـهـ دـنـ صـوـکـرـهـ
سنـ بـنـیـ کـورـهـ مـیـوبـ مـسـجـدـیـ وـ قـبـرـیـ کـورـهـ جـکـسـکـ »

بیور ملریله حضرت معاد، فراق رسول الله دار اولان
اشبو تلقیناته تحمل ایده میدرک اغلام مغه باشладی.

نبی ذیشان، ایفاء و صایایه دوام ابتدی:

— یا معاذ اسن ، اهل کتاب اولان بر قومک
ایخنه کیدیورسـک . اورایه واردیغکده انلری اللهـک
وحدانیته و بنم نبوت ورسـالتی تصدیقه دعوت ایت .
انده سکا تابع او لورلرسـه تبلیغ ایت که او زرلرینه جناب
حق ، یکرمی درت ساعته بش وقت نماز فرض ایتمشدـر .
انده ده سکا اطاعت ایدرلرسـه اکلاـت که زنکینـلرندـن
مالارینـک ز کافی آنوب فقراسـه ویرلسـنی جناب حق
امر ایتمشدـر انده ده موافقـت ایدرلرسـه صاقـین که اموالـرینـک
ایولـرـیـخـی سـچـوـب آـلـه . مظلـومـک دعاـسـنـدـن قـوـرـق .
زـیرـا مظلـومـک دعاـسـیـلـه اللهـک بـیـنـدـه حـائـلـیـوـقـدـر . یـاـ
معاذ ! انـلـرـ سـکـاـ جـنـتـکـ مـفـتـاحـیـ نـدرـ دـیـسـؤـالـ اـیدـهـ جـکـلـرـ
لاـالـهـ الاـالـهـ اوـلـدـیـغـیـ سـوـیـلـهـ . یـاـ معـاذـ ! اللهـ اـیـچـونـ توـاضـعـ
اوـزـرـهـ اوـلـلـیـسـکـ کـهـ جـنـابـ حقـ ،ـ سـنـیـ عـالـیـ اـیدـهـ . هـیـجـ
برـایـشـدـهـ سـکـاـ عـلـمـ یـقـینـ حـاـصـلـ اوـلـدـیـغـیـ حـکـمـ اـیـهـ بـرـایـشـدـهـ
مشـکـلـاتـ کـوـرـوـرـ اـیـسـکـ بـیـلـزـلـرـدنـ سـؤـالـ وـ اـسـتـشـارـهـ اـیـتـ .
صـوـکـرـهـ کـنـدـیـ رـأـیـ وـاجـهـاـدـیـهـ مـرـاجـعـتـ اـیـتـ زـرـاـصـدـقـ .

وَاسْتَفَانَى الْغَرَامِ إِلَيْكَ أَيُّهُ أَمَّا إِنْ سَقَى مُوْفَقٍ بِبُورُورٍ .
بِرٍّ مُصَاحِّهٌ دَاتِ تَقَالِحٍ ذَهَنْكَدَه تَرَدَّدَ وَ اشْتَاهَ حادِثٍ اُولُورْسَه
ذَهَنْكَ لَابَتْ أَوْلَيْجَه بِدَكَنْ طَورٍ . افْكَارَبَكَيْ جَمِيعَ أَيْتَ .
بَكَا يَازَ . هُوَادَنْ حَذَرَ إِلَيْهِ زِيرَا هُوا ، اشْتَقِيَّيِيْ جَهَنَّمَه
كَتُورُورَ . هِيجَ بِرٍّ مُصَاحِّهٌ غَصَبَ أَيْتَهُ . رَفِقٍ وَ
مَلايِّهٌ اخْتِيَارَ أَيْتَ ،

بِبُورَدِيلَرَ . بِرَازْ صُوكَرَه سُؤَلَ أَيْتَدِيلَرَ :

— « يَا مَعَاذَ ! كَمْ بِرَايِشْ عَرْضٍ أَوْلَيْدَيِيْنِي وقتَ نَاصِلْ
حَكْمَ إِيدَه جَكَكَكَ ؟ »

معاذ جواب ويردي :

— « اللَّهُمَّ كَتَبْيَلَه »

— « اللَّهُمَّ كَتَبْيَنَدَه بُولَه مَدَكَسَه »

— « رَسُولُ اللَّهِ كَتَبْيَلَه »

— « سَنَتْ رَسُولُ اللَّهِ مَدَهَه بُولَه مَدَكَسَه »

— « كَنْدَى اجْتَهَادَمَلَه »

معاذ بوليه احكام شناسانه جواب ويردي او زرينه
حضرت پغمبر : [اللَّهُمَّ حَمْدًا لِسُوْنَكَار سُوانَكَ رسولِي رسولِ
اللهُمَّ مَرْضِيَّسَه موافق معامله يه موفق ايلدي] ديدى

و او آنده وداع ایدیله رک حضرت معاذ ینه عزیمت
رسول اکرم دخی اصحاب کرامیله مدینه طبیه لرینه
عودت ایلدی.

معاذ ، ینه مواصیتنده منبره چیقوپ بر خطبه دن
صوکره حامل اولدینی عهـ د عالی پیغمبری بی رووس
اشهادده او قودی . اشرف بلده :

— « يا معاذ سنك ایچون مخصوص قوناق حاضر له دق
بیوریکیز »

دیدیلر . معاذ :

— « مخصوص قوناغه اینکه رسـول الله بکا اذن
ویرمـدی »

دیـره رک مسـجدی اقامـتـکـاه اتخـاذـ اـیـلدـی .

* * *

۲

وفود بنی عبد القیس

آلـتنـجـی سـنـه هـجرـیـه وـیـاقـتـحـمـکـه زـمانـه آـزـ قـرـیـبـ
ایـدوـکـیـدـه مـروـیدـرـه . وـفـودـ بـعـدـ القـیـسـ ، عـمـانـ سـواـحلـندـنـ
بـحرـینـ مـوقـعـنـکـ « جـوـانـیـ » قـرـیـهـ سـنـدنـ یـکـرـمـیـ یـاخـودـ اـونـ

اوج نفر کیمسه لر ایدی رئیس-لری ۶ عبدالله بن عوف
اشجع، ایدی [۷] جارود نام قسیس نصرانی بونار له برایکده
ایدی ۸.

جاروده شو-سفر دن مقدم بروقت بلاده لرنده سلمه بن
عیاض الاژدی ۹ :

— هـامـه دعوای نبوـلـه بـرـی بـلـورـدـی . کـدوـبـه
باـقـه اـرـزوـکـ یـوقـیـ منـاسـبـ بـولـورـسـهـقـ اوـیـارـزـ . اوـیـاهـ ظـنـ
ایـدرـمـکـ اوـذـاتـ عـیـسـیـ بنـ مـرـیـکـ بـشـیرـاـیـلـدـیـکـ پـیـغـمـبرـدـرـهـ
شـوـقـدـرـکـ هـرـ بـرـیـزـدـهـ اوـچـرـ مـسـٹـهـ صـاـقـلـاـیـلـمـ اـکـرـ انـلـرـیـ
بـزـهـ خـبـرـ وـیـرـهـ بـیـلـورـ اـیـسـهـ وـحـیـ اـیـلـهـ مـؤـبدـ بـیـ صـادـقـدـرـهـ
دـیـهـ اـیـکـیـسـیـ سـوـزـلـشـدـیـلـرـ اـیدـیـ .

[۸] عبدالله بن اشجع بر راهب دوستی وار ایدی راهبه
اکا او لجه ظهورنی آخر الزمانی واوصاف و شهائل شریفه نبویه دن
بر مقداری سویامش او ده تحقیق کیفیت ایچون همشیره زاده سنتی
مکه مکرمه به آوندرمش ایدی . که انک کلیسی هجرت -نه سنه
ایدی ابن اشجع می‌معوی، رسالتپناه افندیزی کوره رک مسلمان
اولدی . و فانحه و سوره عانی او کرنوب عودت ایتدی . دایسی
اشجع دینه دعوت ایسی کند و سنه تنبیه بیورلش او لعله عودت شده
مشاهداتی خبر ویروب اشجد ده مسلمان اولدی فقط اسلامی
کیزی طوتدی .

بونلر هنوز مدینه طبیبه وصولارندن بىرکون اول
رسول اکرم صلی الله تعالیٰ علیه وسلم؛ احباب
کرامنه [سبطانع علیکم من هنها رکب هم خیر اهل المشرق] .
نمیکر هوا على الاسلام قد انضو الرکائب واقعوا الزاد
اللههم اغفر لعبد القیس [بیور دیلر] که اخبار بیور یلان
رکب عبدالقیس سوار یلری ایدی .

بونک او زرنه حضرت عمر، او مجلسدن قالقوب
رکب مذکورك کله جکی سمعته طوغری بیورودی و بر
جماعته راست کلدى . اوں اوچ ویا یکمی سواری
و قرقده آدم ایدی . جناب فاروق جماعته سوردی:
— «من القوم؟»

— «من بنی عبد القیس»

دیه جواب ویردیلر . حضرت عمر ، اکلا یه رق
انلره قارشی مودتکارانه بر وضع صمیحی ایله :
— «اما ان النبی صلی الله علیه وسلم قد ذکر کم
آنقاً وقد قال خیراً»

دیدی و کنندولرینی برابر آلوپ کادی . حضور
اقدسه کلدکارنده انلره :
— «هذا صاحبکم الذي تريدون = ارزوا يتديککز
شو ذاتدر»

دیه رسالہ بناء افندی عزی کو ستر ایکن عبد القیس
جماعتی کندیلر بھی راحله نوندن ماب المسجدہ طوغری
برہ آنہ رفق نیاں سفر لریلہ پیش کاه رسالتہ قوشو شدیلر ہ
دست و پای اقدسی او بکھ مبادرت ایلار بلر ۔

افندی میز :

— « من القوم ؟ »

دیه صور دیلار ۔ جماعت عبد القیس :

— « من ربیعہ »

جوانی ویرملری او زرینہ طرف ذیشرف نبویدن
[خیر ربیعہ عبد القیس صرحباً بالقوم غیر خزاں ولا نادمی
انا حجج من ظلم عبد القبس] اطف و سواز شیلہ ترجیب
بیور لدیلر ۔

رئیسلری اولان عبدالله بن عوف اشیع ۔ نقیبل
دست و پای رسالتہ عائد مبادرت و مسارعت نہ ارقد اشلرینہ
مخالفت ایده رک او قدر استعجال ناجا کو ستر مددی ۔
ابتدا راحله سنی وقار و تائی ایله اناخہ و اشیا-نی
جمع ایلاری ۔ بیاض ایکی لباس چیقار و بکید کدن صوکرہ
یا واش یا و اش بیور و بہر ک حضور اقدس کارڈی ۔ یہ مؤبدہ
رسول المانی تعظیم و محبتہ انه آلدی او بدی ۔ حال بوكہ

کندوسي بر رجل دميم ايدي . يعني مليح الوجه دكل ايدي . بر روايته کوره ايشه او آنده حضرت نجي
معظم افديز :

— « عبدالله بن عوف اشیج هانیکیکزدر ؟ »

دیه صوروب اشیج :

— « بن يا رسول الله »

جواني ويرمکله افديز، اکا بر از دقتله باقدی .
رسول الامک صورت نظر هایونلرندن کندی دمامتنه
دقت بیورلش او لدینگنی ابن اشیج، درک و تقطن ایده رکه :

— « يا رسول الله ! انه لا يستقي في مسوك الرجال
وانما يحتاج الرجل من اصغريه لسانه و قلبه = يا رسول
الله ! بني آدمك پوستندن صو ایچامز. لازم اولان ایکی
عضو اصغری يعني لسانیله قلیدر »

دیدیکنندن حقنده خاصه بذل التفات ایله رسول الله ،
انی یانه او طورتدی . و :

— « تبا یعون على افسكم و قومكم »

بیوردى . عبدالقیس جماعتی، همان بلا تأمل جواب
هوافت ویرلرکن عبدالله قومنک شو مسارعته فارشی ده :

— « يا رسول الله ! بر آدمی دینهندن دوندیرمک

از فرلای دکادر . بز همسز او زرینه سکا پیعت ایدرز .
سن بر آدم کوندروب قومی دعوت ایندیربرسک .
اندردن قبول دین ایدنلر ، بزدن اولور اینیانلری قتل
ایدرز ،

دیه سویلدی .. ملاحقه کارانه اولان بوسوزک تقدیر
و تصویی زمیننده حضرت پیغمبر :

— «ای عبدالله! طوغری سویلدک تحقیقاً سند
جناب حقك سودیکی ایکی حال و خصلت وارکه بری
حلم دیکری اناه و تائیدر ،
بیوردیلر . عبدالله سوینهرك :

— «یار رسول الله ! او خصلتلر ، بنده جبلی
و خلقیمیدر حادث و عارضیمیدر ! »

دیه صوروب [جبلیدر] جواب عالیسی المسیله :
[احمد لله الذي خلقني على خلقين يجههما] دیه حمد و شنا
ایلدی جارود دربار دربار نبوی یه عرض ایلدی که :
— «یامحمد ! انى کنت على دین و انى تارک دینی

لدىشك قضمین لی ذنجی ،

بوكا قارشی افديمز :

— «نعم اضا من لک ان قد هداك الى ما هو خير لك
منه ،

دیه بیور مقله جارود و حایفی - لمه بن عیاض - مؤال
استدیلر :

— «بِمَا يَعْلَمُ رَبُّكَ يَا مُحَمَّدُ»

رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم :

— «بِشَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ

والبراءة من كل ند — او دين — يعبد من دون الله وباقم

الصلوة لوقتها و إيتاء الزكاة لحُقُّها و صوم رمضان و حجّ

الآية من استطاع إلها سبيلاً بغير الحاد . من عمل صالحًا

فلنفسه ومن اسمه فعلها ومارب بظلم العبيد،

سُؤالِ مضمون لرینی آچه‌ردق :

— «يا محمد! ان كنت نبياً فاخبرنا عما اضمر ناعلية»

دیدیلر۔ افندی مز هان سنہ یعنی او بوقلمہ کی بر حال

حُقْفَانَه مَعْرُوض اوله رق بر مدت قلیله صوکره او حان

چکدی و چه شریفی یوقاری قالدیردی تری طاملا بور

ایدی . دیدی که :

— داما انت یاجارود! فانک اضمیرت علی ان تسانی

عن دماء الجاهلية وعن حلف الجاهلية وعن المنيحة

في الأسلام الأوان أفضل الصدقة أن تنجي الحال فهو
دابة أو ابن شاة فما نجدو برفده وتروح بعثله . . واما
انت ياسلاً فاتك اشمرت على ان تستنف عن عبادة
الاوثان وعن يوم السباب و عن عقـل الـهـجـين فاما
عبادة الاوثان فـان الله تعالى يقول انكم وما تعبدون من
دون الله حصب جهنـم اـنـمـاـ وـارـ دون وـاماـ يوم السباب
فـقدـداـ عـبـدـ اللهـ لـيـلـةـ خـيرـاـ منـ الفـ شـهـرـ فـاطـلـبـوهـاـ فيـ
الـعـشـرـ الاـ وـاخـرـ مـنـ رـمـضـانـ فـانـ لـيـلـةـ باـجـةـ سـمـحةـ
لـارـسـخـ فـيـهاـ تـطـالـعـ الشـمـسـ فـيـ صـبـيـحـتـهاـ لـاشـعـاعـ لـهـ وـاماـ
عقـلـ الـهـجـينـ فـانـ الـمـؤـمـنـينـ اـخـوـةـ تـكـامـاـ دـمـاءـ هـمـ يـجـيـرـ
اـقـصـاـهـمـ عـلـىـ اـدـنـاهـمـ اـكـرـهـمـ عـنـدـالـلـهـ اـنـقـاـمـهـ »

شو جواب عالي جارود ايله سامه نك مضمر او لان
سؤاله موافق و مطابق ايدي . بناء عليه سؤال
وانكلالري تماما حل ايدلش او هارق درونى برتسليميته
ایمان و اسلام و شرف صحبت و اطاعت سيد الانام ايله
شرف و مباهي اولمشلدر .

بني عبد القيس جماعي ديديزكه :
— « يا رسول الله اذنا ينك من شقة بعيدة و انه
يحول بيننا وبينك هذا الحى من كثبان رمل و انانصار

اليك الا في شهر حرام فامرنا باصر فصل نأخذ به ونخبر به من و راءنا وندخل به الجنة = بز سكا او زاق . يردن كايووز . ارامزه كفار بنى مضردن بر جماعت حائل او لدیغه مبني الحق اشهر حرمده کله بیله جکنر بزه برشی امر و تعالیم ایت که انى ایش-لایکمنز تقدیرده جنته کیبر بیله لم . و فیله من خلقنده سویله لم »

حضرت سید الانبیاء افندیز ، جنته مدار دخول اولمق او زره اسلامک مبني علیهی بولنان بر اساس مصون عن الاندراسی انلره کوسته رک :

— « آمرک باربع و انها کم عن اربع . الایمان بالله و هل تدرؤن ما الایمان بالله شهادة ان لا اله الا الله و اقام الصلاة و ایتاء الزکاة و صوم رمضان وان تعطوا من المغانم الحسن . و انها کم عن اربع . ما انتبهذ في الادباء و النقير و الحنیم والمزفت »

بیوردیلر . بونک او زرینه جماعت مألوپ بولند قلری هر درلو اسقیه و مشروbandن من نوع قالمش دیک ایدی . که کیفیت بر از حیرتی موجب اوله رق : [فیم نشرب یارسول الله] دیه نهی ایچمکه ماذون اوله بیله جکلرینی صور دیلر . افندیز : « فی اسقیة الادم [ه] جوابی ویردی . جماعت [ه] ای الجلو داتی یربط على افواهها

جسارت کەرک رخمت استحصاله يول اوْلۇ اىمچۇن :
 [يارسول الله ان ارضنا كثيرة الجر ذات] دىيە استيدانه
 مسارعت ايتارىيە قارشى [وان اكاهما الجر ذات] يورلىش
 و بو كلام عالي، ايکى ياخوچ نوبت تكرار ايدىلشدر. ابن
 اشىج ارەدە سوزە باشلايەرق :

— « يارسول الله بىلدە منك هواسى ئقىل و وختىم
 اوْلدېغىندىن دىدكارى مشرى واتى اىچمىز سەك قارنلىرىمىز بويور.
 ايمدى بىزە شو آووجم طولوسنى اىچمكە رخخت وير،
 دىي آوچنى كوشتردى. بونك اوْزىزىيە شارع اعظم
 صلى الله عليه وسلم افندىمىز :

— « ياشىج اكىر بن سكا او قدر يىن » رخخت
 ويرير ايسەم سىن دە [ايکى الارىخى بىريرە كىتىيەرك
 و آوچنى آچەرق] شو قدرىيى اىچرسك حتى حریف
 سوق سرمىتى ايلە قالقاراده عموجەسى اوغانلىك ساقىدن
 اياڭى قىلىشىج ايلە اوپور يارەلر »
 بىوردىيلر . مەكر عبد الله بن اشىجك رفيقلەرنىن اورادە
 حاضر جەھم بن قتم نامىنده بىرىشك ساقي اوزىزىنە اويلە
 بىر حالك يارەسى اثرى وار ايدى .

جەھم دىر ايدى كە : بن ، رسول الله صلى الله عليه

و سامدن او سوزی دیکار کن ساقده کی یاره اثربنی
کورمسون دیه اتکمله کیز لیجه اور تردم. حالبوکه کشف
بیور مشر ایمش ! .

بونلر مدینه طبیه ده اون کون مسافر فاله رق اکثر
آیات قرآنیه بی و بعض احکام شرع شریفی او کرندیلر.
صوکره جائزه لرینی الوب بلده لرینه عودت ایتدیلر .
عبدالله بن اشیجک جائزه سی اون ایکی او قیه و برنش که
مجموعی بشیوز در همدرد .

ج

وفات ابراهیم بن النبی علیهم السلام

نجل نجیب نبوت اولان ابراهیم، شهر ربیع الاولده
وفات ایتمشدیر . روایته کوره هنوز اون سکن آیلق بر
صی ایدی . ابراهیمک حالت موته ایدوکنی خبر
ویردکاری زمان رسول الله عبدالرحمن بن عوف رضی
الله عنہنک الندن طوتوب برابر عالیه ده ابو سیف حدادک
خانه سنہ کیتدىلر .

ابراهیم والده سی ماریه رضی الله عنہنک قو جاغنده

ایدی . حضرت پیغمبر الی فوجانعه الدی .. و حاله
اظر شـ فتنه یاقوب : [انا بک یا ابراهیم لمحزونون .
تبکی العین و تحزن القلب و لانقول مایسیغط الرب]
دیدی .. مبارک چشم سعادتلرندن یاش آقیور ایدی .
او زمان عبدالرحمن بن عوف :

— « یار رسول الله ! سن ده اغار میسـ ک ؟ بزی
هـیت او زریـه بـکادن نـهـی اـیـمـدـکـی ،
دـیـه سـوـأـل اـیـدـرـکـن اـفـنـدـیـزـ : [یـاـبـنـ عـوـفـ اـنـهـ رـحـمـهـ]
جـوـابـیـ وـیرـدـیـ . حـسـانـ بـنـ ثـابـتـ رـضـیـ اللـهـ عـنـہـ کـ زـوـجـسـیـ
سـیـرـیـنـ ، مـارـیـهـ حـضـرـتـارـیـنـکـ هـمـشـیرـهـسـیـ اـیـدـیـ . دـیدـیـ کـبـنـ ،
اـبـراـهـیـمـکـ باـشـیـ اوـجـنـدـهـ حـاضـرـ اـیـدـمـ . قـرـنـدـاشـمـ مـارـیـهـ اـیـلـهـ
بـرـاـبـرـ فـرـیـادـ اـیـدـکـ . رـسـولـ اللـهـ صـلـیـ اللـهـ عـلـیـهـ وـسـلـمـ
بـزـیـ منـعـ اـیـتـزـ اـیـدـیـ . فـقـطـ اـبـراـهـیـمـکـ روـحـیـ قـبـضـ اوـلـتـیـجـهـ
منـعـ اـیـلـدـیـ . »

اسـامـهـ بـنـ زـيـدـهـ بـکـاءـ نـبـوـیـیـ کـوـرـهـزـکـ فـرـیـادـهـ باـشـاـ
هـشـدـیـ . حـضـرـتـ پـیـغـمـبـرـ ، اـنـیـ دـهـ منـعـ اـیـلـدـیـ . اوـ زـمانـ
اسـامـهـ :

— « یـاـرـسـولـ اللـهـ ! سـنـکـ اـغـلـادـیـغـکـ کـوـرـوـنـجـهـ بـنـ دـهـ
اـغـلـادـمـ »

دیدیکمندن رسول معظم : [البكاء من الرحة والصراخ من الشیطان] بیوردیلر. ابراهیمی روایتہ کوڑہ دایھی دیکر روایتہ فضل بن عباس رضی الله عنہما غسل ایدوب صوینی عبد الرحمن بن عوف، دوکمش ایدی . حین غسلہ نبی اکرم حاضر بولنہرق نمازینی قیامش. و بقیعہ دفن ایتیروب قبری اوژرینه صو دوکدیرمش در. که اسلامدہ ابتدا صو دوکیلان قبر، قبر ابراهیمدر.

* * *

٥

كسوف شمس

ابراهیمک وفاتی کونش طوتلمش ایدی . خلق بوکسوفه بعض معنی ویره رک : [ابراهیمک فوتی سبیله طوتولدی] دیمک ایستادیلر . کیفیت مسموع عالی اولغله حضرت پیغمبر منبر سعادتلرینه چیقوب الله تعالییه حمد و شادن صوکره : [ان الشمس والقمر لا يَتَانُ من آيات الله لا ينكسفان لموت أحدٍ ولا لحياته] بیوردیلر.

۷

بعث خالد

شهر ربیع الاولیه ایدی . حضرت خالد بن الولید، بر مقدار عسکر لنه نجران حوالی سندھ « بنی حارث بن کعب » ایله « بنی عبد المدان » طائفه لرینی دعوته بعث بیورلمشدر .

حمل مأموریته وصولانده انلری اوچ نوبت اسلامه دعوت ایده جلک قبول واجابتلری تقدیرده ایچلرنده برمدت اقامته کندولرینه کتاب الله و سنت رسول الله ایه اوکرمه جلک و عکس تقدیرده انلرله مقامته ایده جلک ایدی . قیله قبول اسلام ایتدیکنندن بشقه درلو کافت التزامنه حاجت قالمیه رق فرمان نبوی موجنبجه برمدت قالدی . قرآن کریمی و بعض سنن سنه یه تعلیم ایلدی .

خالد ، کیفیتی مکتوب ایله سده سنیه رسالتپناهی یه عرض ایتمکله رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ، جوابده قومی هم تبشير وهم تخویف ایمسنی و بر قاجده آدملرینی بر لککده کتیره سنه امر بیوردیلر .

وفود بني هارث - خالد دخنی اندردن بر جماعته مدینه
منوره يه کلدی ایچلرنده « قیس بن حصین ذو الغصہ ،
بزید بن المحبجل ، شداد بن عبدالله » وار ایدی .
مجلس عالی رسول الله، کلوب سلام ویردیلر [نشهداں]
لا اله الا الله و انك رسول الله] دیدیلر .

حضرت پیغمبر، سؤال ایتشلای که :

- « سزکله حرب ایدن طائفه يه ناصل غالب

اولوردیکنز »

بونلر :

- « یک وجود کی حرکت ایده رک آیلمزدک کیمسه يه
ظلمله بادی اولمزدک »

جو ابی ویردیلر . افسدیز ، او جـوـابـیـ.
باتتصـدـیـقـ « قیـسـ بنـ حصـینـ »ـیـ اوـزـرـلـیـنـهـ اـمـیرـ
نصـبـ اـیـدـوـبـ عـوـدـتـلـرـیـنـهـ رـخـصـتـ وـیرـدـیـ . صـوـکـرـدـهـ
« عمرـ بنـ حـزـمـ »ـیـ انـلـرـهـ اـمـیرـ کـونـدـرـدـیـ . اـنـقـالـ حـضـرـتـ
رسـالـتـپـنـاهـیـ زـمـانـهـ دـکـینـ عمرـ، اوـقـومـکـ خـدـمـتـ اـمـارـتـدـهـ .
قالـشـدـرـ .

٧

سریه علی

ینتنه بلا د مذجده

شهر شریف رهضا زاده ایدی . حضرت علی بن ابی طالب کرم الله وجهه اوچ یوز نفر سواری ایله ینته اعنام بیورلمشد .

رسول الله صلی الله علی و آلم ، یدموده سعاد تاریا جناب علینک باشنه بر صاریق صاردي و بر لواه عقد ایدوب الله ویردی که مذ کور عمامه نک ایکی علاقه سی وار ایدی ، بری اوک جانبدن بر ذراعه قریب ایدی . دیگری ارقة ، طرفندن بر قاریش قدر ایدی . ین خاقی مخالفت و مقائله یه قیام ایتمد کجه حضرت علی مقائله ایتمیه جئت ایدی ، بیان عجز و یا اظههار تواضع زمینتنه او له رق :

— یا رسول الله ! بنی بندن یاشـلی اهل کتاب بر جماعتکه کوندربورسک حالبوکه بن ، دهاـندیث السنم امر قضایه بصیرت او زره اوله هم »

دیگله رسید الا نام اندیمز ، مبارک الارینی علینک

صدرینه قویوب : [اللهم ثبت لسانه و اهد قلبه] دعا سنى
ایتدکدن صوکره :

— « يا على ! ايکي خصم کاوب سنك قارشیکدھ
او طیورلر ايسه هر برينىڭ افادەسنى تىامىلە دىكلايدىجىھ
دعوالىنە حكم ايتمە »

ديه امر و تنبیه بىوردىيلر . اشبو دعاء نبوينىڭ
بركتىلە حضرت على اىچۇن امر حكم و قضادە ھېيچ
برزمان بر درلو شىك و اشكال واقع او لماش و تقدیر
اصابت حكم و قضائى حقنده لسان رسالتىن :
[اقضاكم على] نعت عاليسى شرف صدور بىورلىشدەر .
حضرت على يىنە توجھىنە اصحابى ئاطرافە طاغىدوب
مخالفتە قىام ايدىلر ئىتكىل و امواللىرىنى اغتىام
ايتمىشدەر . صوکره جماعت اعراب اىچىنە كىرەرك جملەسنى
دىنە دعوت ايتدىكى حالىه اعراب مىرقومە ،
مخالفتىلە سرىيە اسلامە اوچ آتىغە باشلايدىلر . بى طرفدن
دە بالمقابله مخالفتك يكىرمىسى قتل و جمعيتلىرى پريشان
ايىلدى . شوقدرکە حضرت على ، تعقىب ايتدىرىمىرى رك
بايواسطە اسلامى تكليف ايىلدى . انلرده حرکات

سابقه لریش خلافی اوله رق قبول اسلامه مسارت و نبی
ذیشان نامنه عرض بیعت ایتمشلدر .

حضرت علی ، محل مأموریته وارد یافته امام
اوله رق نماز قیلدیردی . نماز دن صوکره معینندگی عسکری
صره طور دیردی . کندویی او رهیه کیردی . طرف
اشرف رسالت پناهیدن حامل اولدینی نامه سعادتی او قویوب
بنون اهل یمنی دینه دعوت ایستدی . اهل همدان دخنی
هپ بر او غوردن مسلمان اولدیلر .. حضرت علی کیفیتی
عتبه علیای رسالته مکتوب ایله عرض ایتمکله ، اهل
همدانک قبول اسلامی نزد عالی جناب پیغمبریده زیاده
محفوظیتی مستلزم اوله رق افديیز ، سجده شکر
ایدهش و سجده دن باشندی قالدیر رایکن ایکی کره :
[السلام على همدان] بیورمشدر .

حضرت علی غنیمتدن حضور اقدسه بر
مقدار التون کوندرمه شدی . رسالت پناه افديیز ، انى
عینه بن حصین ، اقرع بن حابس ، زید الحیر بن ۰ هماهمل ،
علقمه بن علانه درت قسم تقسیم ایتمسیله اصحابدن
ذوالخویصره نامنده بری اعتراضه تصدی ایده رک :
— « بزر ، او التونه انلردن دها زیاده مستحق

ایدک »

دیمشدی. رسول اکرم، انک او سوزنند خوشنود
اولمدى : [الا تأمنونی وانا امین من فی الہماء یأتینی خبر
البَهَاء صباحاً و مساه] بیوردی .
ذوالخویصره ، بو دفعه ایاغه قالقرق و ازارینی
کمندینه طوبایله رق اعتراضنده بالاصرار :
— « یا رسول الله ! اللہمَنْ قورق ! »
دیدی علیه الصلوۃ والسلام افندیمز :
— « ویلک اولست احق اهل الارض ان ینقی الله »
بیورور ایکن ذوالخویصره کیری دوندی ، حضور
پر نور رسالتدن طیشاری چیقدی .
او زمان مجلس پیغمبریده حاضر بولنان اصحاب
کرامدن خالد بن الولید ، دیکر روایتده حضرت عمر
الفاروق رضی الله عنہما :
— « یا رسول الله ! بوینی اورهیم می ؟ »
دیدی ایساده رسالتپناه افندیمز :
— « خیر بلکہ اهل صلامتدر »
دیه آنی رد بیوردیلر ، صحابی مشارالیه :
— نیجه اهل صلوۃ وارکه قلبلنده اولیان شیئی
لسانلریله سویلرلر .

دېدیگى حالىدە ئىن ناسك قاۋىپى دىلەك و بىلۇنى يارمۇھ مأمور
اوئىندەم ۴

جواب ئالىيى و بىرلىش امىسالامدە ظواھەر احوال
خالقە كورە حکم و معاملە اوئەرق بىاطن ناسە دخل
و تعرىض ايدىماڭ افتقىدا يىدەجىكى قانىھ و اخطار
بىورلمىشدەر .

بۇ جواب ئالىلرندن صوڭرەنجى اكرم ، ذو
اخويىسىرىدە معنيدار بىرصورىتىدە نظر بىوردىلار . حرائف ،
وضع مغصب اوزىزە طيشارى كىدبور ايدى . نظرهاونك
عىقىينىدە : [اه يخرج من ضيقى هذا قوم ينلؤن كتاب
الله رطباً لا يجاوز حناجرهم . يمرقون من الدين كايمرق
السمم من الرمية . لئن ادركتهم لاقتانهم قتل ثمود=شو
آدمك صابىندەن بىر قوم ظھور ايدىكە قرآنى كوزل
او قوللار بوغازلرندن اىچىرى كىمز . اوقدىلدىن چىقار
كېدىندەن چىقه جىلار ! . بن ، اكىر انلەر يېتىسىم كافەسىنى
قتل ثمود كې قىل و هلاك ايدىم] بىوردىلەر !

اخبار مغىيـاتە دائـر اولان معجزانىندركە طائـفة
خوارجىك پىشواسى بولنان « حرقوص بن زهير » ذو

حضرت علی، خمس غنیمتان برجاریهی آلوب
استفراش ایمسندن طولایی بریده بن الحصیب، استفراش
واقعی خطایه حمل ایده رک منفعل اولمش وحین عود تلر نده
كيفیتی عرض عتبه علیا ایلمش ایدی. سید الانام علیه
افضل الصلوة و السلام افندیمز، سؤال بیور دیلر :
— « یا بریده! سن علی به بغض ایدرمیسک؟ »

مردمہ

اوت «

دیدی . بو جواب ، مرضی عالی رسالت پناهی به موافق کلامش ایدی . مبارک یناقلری قیزاروب : — « سن علی یه بغض و سوء ظن ایمه که خمسده انك اندن زیاده حق و نصیبی وارددر .. علی بن دندر . بنده علیدنیم . هر کیم که بن ، انك ولیسیم علی ده ولیسیدر »

بیور دیلر . بزیده در امدادی که :

حضرت رسول الله صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم کے
اشوو امر و ارشادینک شرف صدور ندن صوکرہ اصحاب

کرام ایچوئده علی کرم الله و جهه دن زیاده سو کیم بر کیمسه
بولندی .

۸

وفود بنی حنیف

یمامه خلقندن او نیدی نفر کیمسه لر ایدی .
میسلمه بن نمامه دخی بر لکده ایدی انصار کرامدن
و بنی نجاردن بر قادینک خامسنہ مسافر اوله رق اورادن
حضور اقدس رسالته کلشلر قبول اسلام ایتمشلدر .
میسلمه ، غایت چیرکین بر صورت و سیرتده ایدی .
رفیقلری ایله حضور سعادتہ کیتمیه رک منزاندہ تحالف
و توقف ایدی . و : «محمد [علیه الصلوٰة والسلام] بنی
کندو سنده صوکره خلیفه ایده جلک اولورسه آبیاع ایدرم»
دیدی . که کیفیت ، مسموع عالی اوله رق سید الانام
اقدیز ، دست هایونارنده بر خرما دالی بولندیغی حالده
ثابت بن قیاس بن شناس رضی الله عنہ ایله بر لکده میسلمه نک
اولدیغی محله کیتدی . میسلمه ، منزاندہ و ارقداشلری
آرسنده ایدی باشی او جنه طوره رق :
— «سن ، بندن بو دالی بیله ایسته مش او سه ک

ويرم . حق کدمه کی امر و تقدیر الاعلیٰ یہ تجاوز زایدہ من سک .
 اکر حقہ مخالفت ایدرسے ، لک اللہ تعالیٰ البت سنی قهر
 و عقر ایدر . سن مطلقاً بکا کو ستر نہش اولان شخص
 اولہ جقصہ سک . بو ثابت ، سکا بندن جواب ویریر «
 دیدی . اور ادن کیری دوندی .

مسیلمہ یامہ یہ عودت نہ ارتداد ایمکلہ برابر امر
 نبوت نہ رسول اکرمہ شرکتی ادعا ایدہ رک : [من مسیلمہ
 رسول اللہ الی محمد رسول اللہ اما بعد فانی قد اشرکت
 معک فی الامر . وان لنا نصف الامر . ولقريش نصف
 الامر .] عبارہ مسیلمہ یازدی فی مکتوبی عونہ سندن ایکی
 شخص یدیلہ جناب اقدس رسالت پناہی یہ کون دردی .
 حضرت پیغمبر ، مکتوبی او قو دقدن صوکرہ کان
 آدم لرہ صور دی :

— « سز بنم رسول اللہ اول دیغمه شہادت
 ایدر میسکن ؟ »

جواب ویردیلر :

— « اوت ایدرز »

— « مسیلمہ نک رسول اللہ اول دیغنه ده شہادت
 ایدز میسیکن ؟ »

— « اوت امر نبوتده سنگله او رنادر »
 صوک جواب غصب و انهالی مستلزم اوله رق
 افديمز ، قبیم ایتدی . و :

— « اکر سز ایاچی اول مسیدیکز شمدى هر
 ایکیکز ک بویونلریکزی او ردیریر ایدم »
 بیور دیار . و مسیلمه : [من محمد رسول الله
 الى مسیلمه الکذاب سلام علی من اتبع الهدی اما بعد
 فان الارض لله یورهها من یشاء من عباده والعقاب
 للعتقین] جواب نامه عالیسی فی یازوب کوئنداری .

مسیلمه ، نامه عالی نبوی صاقلا یه رق کویا
 نبوتده مسیلمه نک تصدیق و قبول شرکته دائر ساخته
 بر مکتوب تصنیع و ترتیب ایله اعلان ایتمش و قومی او
 مکتوب مصنوع ایله اغفال و اخلال ایامشدر .

حیب خدا افديمز ، بر زمان روئیانز نده کور مشاردی که :
 الارزنه التوندن ایکی بیله زیک وار ! اندن مهموم
 ایکن او بیله زیکاره او فور مسی ینه او آنده الهم او آنده رق
 او فور مسیله بیله زیکلر الدن در حال غائب و نابدید
 او لمش ؟ .

بو روئیانی کندو سندن صوکره ظهور ایده جك

ایکی کذاب ایله تأویل و تعبیر بیورمیش ایدی که بری
صاحب یامه مسیلمه ، دیگری ده صاحب صنعاً اسود
عذسیدر .

مسیلمه کندوسته وحی کتیبن شخصت «رحمان»
اسمنده اندیغی سویلمسی سبیله یامه ده کی عونه سی
بیننده «رحمان یامه» لقبیله اشتهر اتمشیدی مسیلمه او
حالنده ثابت و مصر اوله رق کافراً کیتمشدتر . بر طاقم
کلات مسجعه و من خرفه بی ترکیب و تألف ایدوب
و حی منزل دیه خلغه اعلان ایدزدی که بونکله اعظم
المجزات سید سکنه کائنات اولان قرآن عظیم الشانک
کویا نظیری کندوسته ده اتزال ایدلندکه ایدو کفی عونه سنه
سویلردی ،

* *

۹

وفود ازد شنوه

بنی ازد، صرد بن عبدالله ایله برابر کلش مسلمان.
ازملشدی .

حضرت صرد ، طرف اشرف نبویدن کندي
ڈیله سنه امیر نصب بیورلقله برابر یعنی حوالیسنده کی .

مشرکین ایله حرب و قتاله مأمور دنی بیورلشدی .
 صرد معیشه غزایه چیقدی «جرش» نام محمدی کی
 قبائلی محاصره ایتدی بر ای قدر دوام ایلدی کی حالت
 فتح و موافتیت بوز کوسترمدیکنندن محاصردن فراغتله
 هملکتنه مراجعت و شکر نام محله مواصلت ایتدی .
 محصورین ایسه صردک فراغتی، انہرام صورتیله ایدوکی
 ظهر و ذهاب باطننده بوله رق تعقیبه باشلاذرلار، صردجه
 مطلوب اولاندہ اوایدی درحال جرش قبائلنه کپریشدی .
 پک چوقلزی خیردی .

صردک شو مقاتله سی افشاری جرش لیلردن ایکی
 آدم، مدینه طیهده حضور سید الانامیده ایدی . افندیمز:
 — «شکر هانکی بلده دهدر؟»

بیوردیلر، او ایکی آدم :

— «بزده کشر دیزلر بر طاغ واردر»

دیه جواب ویریلرگن :

— «اوکشر دکل شکردر»

بیورلمسیله نیچون صورو لدینگی استفسار ایتدیلر .

حضرت نبی اکرم :

— «الله -ك قربانلقلری اوراده شمدى بوغازلا .

نخقده در »

جوابنی ویردی . بو سوزدن مقصود عالی به انجق
 حضرت ابی بکر الصدیق ایله عثمان رضی الله عنہما
 مطلع اولهرق : [ذکر اولنان مخلده قومکزک بو ساعته
 قتل ایدلکده اولدقلرینی سزه خبر ویرهیور . سویلیکز
 حقلرنده دعا ایتسون] دیدیلو ایکی جرشلی قوملرینک
 علیهندہ کی مصیبتک رفیع ایچون دعا التماس ایتدیلو .
 رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز دخی :
 [اللهم ارفع عنہم] دیه دعا بیوردیلو . بلدهلرینه
 کلذکلاری زمان اکلا دیلو که لسان شریف رسالتدن خبر
 آلدقاری اقسام عین ساعته صردک عسکرندن قوم ،
 مقتول و مصاب اویش ! .

ماجرای انلر ، قبیله لرینه خبر ویردیلو . جرش اها .
 لیسنندن برخیلی کیمسه لر بوسیبله صدق رسالت احمدیه
 ایمان ایده رک آندن صوکره مدینه طاهریه کاوب مسلمان
 اویشلار در .

٩٥

وفود نصارای نجران

نجران ، مکه مکرمہ نک یمن جهتندہ یدی مرحله

ماهده برباره در نصرانی اولان اهالیستنک طرف جلیل
واجب النجیل تبودن مکتوب تسلیمانیه دینه دعوت
اولنخی او زرینه بر جماعی، اون درت و دیگر روایته
کوره النخن نقر سواری اولدقلاری حالمه مدینه سعادته
کاردیلر .

ریسلری بی کنده‌دن «اقب عبدالمسیح»، ایدی
بنی ریمه‌دن «ابوالحارث بن علقمه» و برادری «گرزه»
و حارثک اوغلاری «سید ایهم»، ایله «اووس»، و «زید بن
قیس» و «شیده»، «خویلد»، خالد، عمره، عبدالله نام کیمسه
لرعیان وفود نجراندن ایدیلر.

بونلردن «عاقب عبد المسيح»، قومنك اميری و صاحب رأی و تدبیری ایدی «سید ایهم»، امیر نایبی و سر عسکری «ابو الحارث بن علقمه»، رئیس العلاماسی ایدی.

مدينه طيء به كلدكارنده سفر انوابريني چيقاروب
حريردن حلهلر كيديلر . التوندن يوزوكاريبي طاقينوب
مسجد رسول الله اوبله كيديلر سلام ويرديلر . مسجد
شريفده قبل المشرقه توجهله نمازه بلمعه باشلاديديلر . اصحاب
كرامده بونلري منع ايده جك او لديلر . رسول مكرم
صلى الله اتملى عليه وسلم افدىم :
— « راغيكنز »

دیدی نمازدن صوکره حضور عالی به کل دیلر . فقط
الفا،ه مائل اوله مدیلر . حتی سوزلرینه جواب بیله ویرلمدی .
صوکره حضور عالیدن طیش اری چیقدیلر . حضرت
عثمان بن عفان و عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنهم
ایله معارضه اولدیغنه مبنی اندره واردیلر : [مکتوب
و دعوتیله کلده . سلامیزی بیله آلمدی . کیده لم می
طوره لم می] دیمک ایستدیلر . حضرت علی کرم الله وجهه ،
او آنده حاضر ایدی . عثمان ایله عبد الرحمن ، جناب علیدن
استفسار رأی ایتدیلر . حضرت علی . و فودنجرانک زی
رہبانده اولدقلری حالده حضور رسالته کیرمه لرینی توصیه
ایتدی .

ابرتهسی کونی فاخر بابسلریله المون یوزوکار بی ترک
ایدوب رهبان قیافتده حضور اقدسه کل دیلر . سلام ویر
دیلر . افندیمز بو دفعه سلاملر بی الدی . و حقلرنده :
[یونلرک یامه اولکی کالیشلرنده شیطان ، برابر لرنده ایدی]
بیوردی و بر از مکالمه دن صوکره دینه دعوت ایتدی .
ابا و امتناع کوستر دیلر . و سوزی چوغالتدیلر :
— « عیسی [علیه السلام] حقنده نه دیرسک »
دیدیلر . حضرت سید الانام :

- د بوكون بر شى دىھم بوقىق ايدىكىز جواب
آلەرسكىز،

حوایی ویردی. او انساده [ان مثل عیسیٰ عندالله
کمنل آدم خاقنه من تراب شم قاله کن فیکون] آیت
کریمه‌سی نازل اوله رق ایرانی کون مهرض جــوابده
آیت جایله‌یی انلره تلاوت بیوردی . قبول آیــه دیلر .
کندی ادعا و اعتقاد سخیفلرنده مصصر اولــه دیلر .

حضرت سعید :

— «مادام که اینان مز سکن کاییکیز سر زکه مباھله ایدمه
دیه بیور دی. نجرا نیلر، ایرنه سی کونه قدر مهلت
ایستادیلر.

منزلار نده ایتدکاری مش-اووه و مذاکرمه عاقبک
رأینه مراجعت ایتدیلر .. عاقب، بونلری مباهمه دن منع
و تحذیر ایتدی. دیدی که :

— د سر تحقیقا بیلورسکنگه محمد [علیه السلام] نیدر. صاحبکن علیی حقنده بر دلیل ظاهر دخی کتیر. مشدر. انکله مباھله جائز اولمز. هیچ برجی ایله مباھله ایدوب صاغ قالمش قوم یوقدر. اکر مباھله ایدرسه آنکه حقق هلاک اولورسکنگه. کندی دینکنگزده ثابت اوامق.

دیلرسه کز مصالحه دن ایو یول یوقدر. او حالده جزیه بی قبول ایدیکز »

نجرانیلر، آرتق مباھله دن واز چکمشدی. ایرنه می صباح مسجد شریف رسالتپناهی به متوجها کایلر لر کن کور دیلر که: حبیب کبر یا حجره سعادتلرندن چیقمش.. نور چشم بتول حسین بن علی بی قو جاغنه المش.. حسنک الی طویش! . فاطمه الزهراء وعلی المرتضی ادھی اردنجه کایلورلر . انله : [بن دعا ایدرم سز آمین دیکز] بیورمیش ! .

نجرانیلر، اهل بیت نبونک اویله بر حالده کاردکاری خی کورملری و دعا و آمین سوزی ده. ایشتمش اولملری ، نظر لرنده دهشت و خشیتی موجب اوله رق رئیس العلماسی بوئنان ابو الحارت، رفیقلرینه :

— «بن، بونلرده بربیز کوردم که اکر بونلر، برجیلی یرندن قالدیرمسنی ایستارلسه جناب حق ، هر حالده قالدیریر . . زنمار مباھله ایمیکز که عقیدنده هلا کیکز مقرردر یریوزنده بر انصرانی قالمز ، دیمکله انلر، حضور عالیده :

— «یا ابا القاسم! مباھله ایمیه جکز ،

دیكە مجبور او لىيلىر . رسول الله صلی الله علیه و سلم :

— د. باهله ایتیه جکه کن مسلمان او لیکر که نفع
و خسردن مسلمانلره هر نه دوشرسه سزده حصه دار
اولور سکنر،

بدل صلح، سنوی ایکی بیک حله ایدی. هر حله مک
فرق در هم کوش قیمتنده اولسی شرط ایدی. بیک
شهر رجبده. بیک ده ماه صفرده تسلیم ایدیلہ جلک ایدی.
ین اسلاملری علیهندہ ماحوظ اولان و قایع فوق العاده
اچجون حین حاجته اوتوز عدد درع اوتوز عدد رمیح.
اوتوز رأس دوه، اوتوز رأس ده آت اعازه ایتلری دخی
شرط قلندي:

شر اُلط بس و طه او زرینه نجرا ز و حوالی سی خلق نک نفس
و دینلری اموال و اراضی و بیع و شراء و هر در لو تجارت لری
جوار و تعهده آلنده. هیچ راسقف سقیفاستن، راهب

رهبایتندن واقف و قفایتندن تغیر ایدنیه جکی بسط و بیان
ایله کیفیته ابوسفیان ، اقرع بن حابس ، مغیره بن شعبه
کی بعض ذوات اشہاد ایدلی . واولابده تسطیر اولنان
صلحنامه نجرا نیلرک الله ویرلدی .

۷۱

بعث ابی عبیده

نصارای نجران ، نجرا به عودت ایده جکلاری صرده ده
بر لکده کیدوب طرفه تسلیم ایده جکلاری اموالی المق
اوزره امین بر آدم ایسته مشلردی . رسول اکرم صلی
الله تعالیٰ علیه وسلم افندیز :

— « لا بین معکم رجلان امیناً حق امین »

دیه وقت ظهردن صوکره مراجعت ایتلرینی امر
و توصیه بیوردیلر . بو ستایش عالی به نائل اوله جقدات ،
اصحاب کر اججه معلوم دکل ایدی . هر کسده نائلیت ارزوسی
ظهو را ایده رک کمال مرتبه ده اولان بودوجه امینیتله شرف
مبعوثیتی اصحاب کرام ترقب و نأمل ایتدیلر . حتی عمر
الفاروق رضی الله تعالیٰ عنہ حضرتlerی دیر ایدی که :

بی بعث ایمک امید و ارزویله او کون وقت ظهوردن
اول مسجد شریفه کیتم رسول الله ظهر نمازندن فارغ
اوله رق صاغه سوله بافردی. اصحابی معاشر: استدی بن ..
او زمان خلفاً ارمستان کندیمی ایلری سوره ب انظر
هابوزارنه صوقولدم .

هر کس ، منتظر و مترقب خطاب و توجیه ایکن
 اف دیگر : [قم یا ایاعیده] بیوروب ابو عیده دخی قیام
 یستدی .. او زمان جناب پیغمبر :
 — « هذَا امِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ »

ستایش کر اقدر کزینله صحابی مشارالیمک قدر
ومنزلتني رقات دها اعلا بیورمشلردر.

ابو عبيده عامر بن الجراح رضي الله تعالى عنه
حضر تلري ، بر لکده نجرانه کيتدی. چوق زمان چمدن
سید ايله عاقب ، مدینه طيء يه کاهزك مسلمان اولديلر .
فقط صحخ‌امنک احکامی ينه باقی ايدي . حتى زمان
خلافت صدیقی ده تماماماً و حرفيماً معمول و معتبر طویلوب
انجق فاروق زماننده ایجاد حال و مصلحته بعض احکامی
تغیر ايدلشدرا .

10

١٢

وفود بنى خولان

اون نفر ايدي :

— « يا رسول الله ! بز. خدامك وحدانيتى وسنك
صدق نبوت ورسالتى تصدق ايدرك او يله كلدىك .
النجق سنى زيارت عنم وقصد يله قوملو وطاشلو بونجه
مساواقى قطع ايندك . دربار سعادتكه كلدىك . لاما خدر
موفق ده اولدق »

ديديلر . سيد الانام عليه افضل الصلوة والسلام افندىز :
— « بو سفرده هر برخطوه که دوم لريکز طاشلى
و قوملى يرلرده آتمشدر مقابله نده سزه بر حسنه ويريلوز
وبني زيارت ايتدىكز . بىلمش او ليكز که هر كيم که مدینه يه
زيارتىه كاير قيامت كونىته بنم جوار مده او لىسه كر كدر »
جوابى اعطايىه برابر عهده وفا ، اماتى ادا و
قومشو حقته رعايت خصوصلىنى بالتنبيه ظلمدن نهی و
تحذير اوله رق [ان الظلم ظلمات يوم القيمة] بىوردىلر .
خولاندەكى صنمك حالى صورىدىيغى زمان بى خولان
جماعتى ، صنم مرقومك دين اسلامه تبدل ايلىدىكى جوابى

و بزدیلر، نور اسلام، صنمک ظامت وجود و احوالی
محبو ایدرمه ک اسکی اعتباری برآورده یعنی و یا شده یا لکن
بر قاری بر قوچه دن بشقه کیمسه قالمدیغی خبر
و بزدیلر، و عود تارنده همان هدم و تخریب ایده جگلاری خی ده
علاوه ایتدیلر.

بونلار مدینه طیه ده بولند قلاری ایامده دین میین
اسلامک بعض فرائض و احکامی او کرنیدیلر، سکره جائزه لرینی
الوب بلده لرینه عودت ایلدیلر.

*
* *

١٢

و فود بنی مدج

بنی مدجلدن رهاوین جماعتی، او ن بش قدر سواری
ایدیلر، رمله بنت الحارث ک خانه سنہ ایندیر لمشلر، حناب رسول
الله، اصحاب کرامندن بر جماعتله بر لکده انلر ک استفسار
خاطر لرینه واردی، بر مدت مصاحبۃ و محاذت ایلدی.
بنی مدج، تزدلرنده بولنان ازواد و ارزاقدن بر مقدار
چیقا روپ رسم ضیافتله حضرت پیغمبر ک حضور
سعاد تلرینه تقدیم ایتدیلر، و:

— « يار— سول الله ! مبارك دست هایونلر بیکزى
ایصال ایدوب طعامدن تناول بیوریکز »
دیدیلر . حضرت بنی اکرم :
— « بن صائم »

دیه اصحاب کرامنه امر ایلدی . اصحاب کرام ، طعامدن
یدیلر .

بنی مدحچ ، بعض هدایا ایله کلشلردى . جمله هدایا بک
بى مرواح اسمىنده بر آت ایدی . امر جلیل پیغمبری
ایله بى بىنوب کیفیت جرى و رفتاری تجربه و معاینه
اولندى . رسول اکرم :

— « بن ظن ایدردم که بوآت ، واسع الجریدر »
دیدی . مسافریندن بى :

— « اوت يار رسول الله ! بوآت بھردر یعنی واسع
الجريدة و لكن او زاق يردن کلوب يورولدی . برازده
خسته لندى »

دیكلە حضرت رسول الله ، تىمارىنى تربىه و اصلاحى
امر بی سوردى . بنی مدحچ مسافرلری دخى او آت
ایولشنچى يە دكىن مدينه ده قالدىلر . رسول اکرم ، مسابقه
امر بیورمىشلردى .. انى هدیه كېتىرمىش اولان ذات :

-- « يا رسول الله ! اذن ويریکزده بن بینوب
گذام قوئندیز میم »

دیدی . مساعدت سنبه ارزان بیورلغله او ذات
بینوب حیوان ، مسابقه ده برخی کادی ! . رسول الله
صلی الله علیه وسلم افندیم ز گندی . و : [ما اراده الا
بحراً] دیرک عوضی او لمق او زره صاحبته انعام
و غیر لرینه جائزه لر احسان بیوردی .

٠٠

١٤

وفود بنی غسان

اوج نفر ایدی ، مسلمان اولدیلر . و حضرت
پیغمبردن جائزه ارینی آله رق عودت ایتدیلر قوملرینک
اتبا علرنده شک و شبهه ایلدکارندن ناشی بلده لرنده فقط
اظهار اسلام ایده مدیلر .

٠٠

١٥

وفود بنی غامد

یمنده قبیله ازدک بربانی بولنان غامد و فودی اون

نھر او لـ قلرى حـالـدـهـ کـاـوـبـ «ـ بـقـيـعـ الغـرـقـ»ـ وـ قـوـنـدـيـلـ .
منـزـلـلـارـنـدـهـ اـكـ کـوـچـکـلـىـنـىـ اـشـيـاـ بـكـلـمـكـهـ بـرـاغـهـرـقـ حـفـورـ
پـرـنـورـ رـسـالـتـپـنـاهـىـ يـهـ کـلـدـيـلـرـ سـلاـمـ پـيرـدـيـلـرـ .ـ مـسـلـامـانـ
اوـلـدـيـلـرـ .ـ بـنـاءـعـايـهـ اـحـکـامـ شـرـعـ وـ اـسـلـامـ حـاوـيـ بـرـنـامـهـ
يـازـيـلـوبـ الـلـرـيـنـهـ وـيـرـلـشـدـىـ .ـ

رسـوـلـ اللهـ صـلـىـ اللهـ تـعـالـىـ عـلـيـهـ وـسـلـمـ اـفـدـيـزـ ،ـ
سـئـوالـ اـيـتـدىـ :

— «ـ منـزـلـکـزـدـهـ بـرـیـکـزـىـ بـرـاـقـدـیـکـزـىـ اـیدـىـ؟ـ»ـ
— «ـ مـتـاعـمـزـىـ بـكـلـمـكـ اـوـزـرـهـ کـوـچـوـكـ بـرـ غـلامـ
قـالـشـدـىـ»ـ

دـيـدـيـلـرـ .ـ اـفـدـيـزـ :ـ
— «ـ اوـ غـلامـ اوـيـوـدـىـ .ـ سـارـقـ کـلـدـىـ .ـ بـرـیـکـزـكـ
أـنـوـابـىـ چـالـدـىـ»ـ

دـيـدـىـ بـيـوـدـىـ ..ـ حـضـرـتـ نـبـىـ اللهـ بـوـ صـوـكـ سـوـزـىـ
سـوـيـلـرـكـنـ بـنـىـ غـامـدـ مـسـافـرـلـرـنـدـنـ بـرـىـ :ـ
— «ـ يـاـ رـسـوـلـ اللهـ !ـ بـنـدـنـ بـشـقـهـ کـيمـسـهـنـكـ اوـرـادـهـ
أـنـوـابـىـ يـوـقـدـرـ»ـ

دـيـدـىـ ..ـ حـضـرـتـ پـيـغمـبـرـ،ـ سـوـزـيـنـهـ دـوـامـ اـيـلهـ:

— « غلام نزك انوایی کیری آلدی ،

بیوردی . بونک او زرینه مسافر لر عجله متزلارینه
کاوب اکلا دیار که غلام او یانه رق سارقی تعقیب اینش و
سارنک بر چو قورده کیز لدیکی انوایی آلوب کیری متزله
کلش !

كيفیت ماجری ، تصدیق نبوت و رسالت خصوصنده کی
تحوت قایمه لرینه برقات دها مدار اولارق غلام دخی
قبول دین میین اسلام ایامش دره مدینه ایمه ده قالدقاری
مدتجه کندولرینه قرآن کریمی ابی بن کعب حضرت نلری
تعلیم ایدزدی .

٠٠

۱۶

قدوم عدی بن حاتم طائی

عدینک قدومی ، شهر شعباده ایدی . عدی اسلام
خصوصنده همشیره بی سفانه ایله مذاکره ایتدی . سفانه
عدی بی اسلامه وطاعت سیدلا نامه دلالت اینشدی .
هدایت سبحانیه ایله عدی . مدینه باک نبوته کلدرک
بارکاه پیغمبری به دخیل اولدی او زمان حضرت پیغمبر :

— « سن کیمسک ؟ »

دیه صوردى . عدى . جواب ویردى :

— « عدى بن حاتم »

جناب رسول الله . من نو نیتلە قیام ایده زک حجرە سعادتلىيە
 طوغىرى يورودى . عدى دخى برلىكده ايدى ، بولده
 بر قوجه قارى ، راست كله رك حضرت پېغمبرى لافه
 طوتدى قوجە قارىيەك معروضاتى اىچۇن نېڭىم بىرخىلى .
 زمان بولده توقفلا حاجتى روا بىوردى . عدى ، بودرلو
 معاملەدن تعجب ايمىكلە ايدى . كىندى كىندىنە ملااحظه
 ایده رك [هىيج بر پادشـاه بر قوجە قارى اىچۇن بولده
 بو قدر توقف ايمىز بو سيرت مطلقا سير انيدانىدر] دبور
 ايدى . صوکره حجرە سعادته واردىلر . خرما لېفي .
 طولدىرلىش ، سختيانىن دىكىلامش بىر ياصدىق چىقاروب
 يرەدوشەدى .. او زىرىنە او طورمىنى عدى يە امىرايتدى .
 عدى ، تادباً : [يا رسول الله ! سن او طور] دىدىسەدە .
 امر و ابرام بىورىقلە عرى ، ياصدىق او زىرىنە حضرت
 پېغمبردە خاکە او طوردى .

عدى يە كىندى كىندىنە دوشوندى . بوده ملوك
 عادتى دكى بلەكە ابىاء و رسلى صفتىدر دىدى .

سید الائمه علیه الفضل التّعیا افتدیز ، عدیز

حکم :

— « سن فلان مذهبیه ایدک . و فلان ایشی
ایشلر ایدک حابوکه او ایش سنک مذهبیکه جائز دکان
ایدی . »

بیور دیار . عدی . ارتق یقین حاصل ایتشدی که
نجی مبعوث بالحق بدر . او اراده بر آدم کامران حفظ و در
سعادتده فقر و فاقه دن بخت و شکایت ایتدی . سوکره
بر دیگری ده کلداری قلع و قطاع طریقدن شکایت ایلدی .
رسول ذیشان :

— « یاعدی ! سنی قبول اسلامدن منع ایدن شی ،
اکبر مسلمانلرده کوردیکاک فقر و فاقه ایسه امین و آکاه
اول .. اسلامده مال اوقدر چوغاله جقدره که حریف ، بر
آووج النّون و کوش ایله چیقوب کزه جلک ده اله حق
آدم بوله میه جقدره ! یاعدی ! شایدکه اعدامک کثربتی و اهل
اسلامک قاتی ایسه عمر و حیانک وفا ایدر ایسه مسلمانلرک
اول مرتبه ده چوغالدیغی و حوزه اسلامک اولقدر
توسع ایلدیکنی کوره جکسک که بر قادین ناقه سوار . اولدینی
حالده الله قورقوسندن بشقه بر کونه خوف و تحاشیسی

اونق سر بن يالکز کندی باشه حیره شهر ندن زیارت بیت اللهه کایور. اکر ملکاک کفار الندہ اولدینی ایسه عمرک اوزار ایسه کنوز کسرانک فتح او لندینی ده کوره جکسک بیوردیلر. عدی، ایرانک قوت و مکننی ملاحظه ایده رک استبعاد صورتنه :

— « کسری بن هرمن می؟ »

دیه صوردی: [کسری بن هرمن] جوابی آلدی.
هر درلو حقایق نظر نده ظهور ایمشدی .

دیه جک بر شی و بادی اشتباه اوله جق بر جهت قلاماشدی . يالکز تسليمیت کامله ایله عرض اطاعت قالمشده . عدی ایشته اني پاپه رق کنوز کسرانک فتوحاتنده بالذات حاضر بولنمشدر. کندو سنه او زمان طرف اشرف رسالت پناهیدن خبر ویریلان قادینک ناقه سوار اولدینی و يالکزده بولندینی حالده حیره دن زیارت معظممه یه کل دیکنی کور دیکنی بالآخره نقل ایدر کن او چن جیسی ده سر کور و رسکز دیر ایدی .

عمر بن اسید بن عبد الرحمن بن زید بن الحظابدن منقول رکه : عمر بن عبد العزیز زماننده فقرایه تصدق

ایدیلک اوزره بعض ذواتک کتیر دکاری هودی آله حق
 آدم بوانه میرق صاحب مال، مالی آلیر کیری کیدر دی! .
 عدی نک او چنجری دیدیکی ده بوایدی!

۰۰۰

۱۷

وفود سلامان

شهر شوالده مدینه طیبه یه کلدیلر . یدی نفر ایدی
 رسول الاهک بر جنازه یه کیتمک اوزره مسجد شریفدن
 چیقه جنی بر زمانده راست کله رک سلام ویر دیلر . و
 سلاماندن اول قلرنی و بیعت و اسلام ایچون کادکارینی
 سؤال عالی یه جواباً هررض ایتدیلر . حضرت پیغمبر ،
 کولهسی ثوابه امر واشارته انلری مسافر خانه یه ارزال
 ایتدیردی . افندیمز ، بنی سلاماندن بلده لری احوالی
 سؤال بیوردی . سلامان مبعوثلری ، بلده لرنده قوراقلمک
 حکمفرما ایدوکنک هر ضیله برابر دربار رسالتدن دعاء
 رحمت نیاز ایلدیلر . بونک اوزرینه سیدالانام علیهها الصلوة
 والسلام افندیمز : [اللهم اسقهم الغيث في دارهم] دیه
 دعا ایتدی .

بنی سلامان :

— « يارسول الله ! ارفع يديك فانه اطيب واکثـر »
 دـیه رـجا اـیتمـلـیـلـه اـفـنـدـیـمـزـ ، تـبـسـمـ اـیـدـهـ رـکـ قولـتوـغـنـکـ
 بـیـاضـیـ کـوـرـوـنـجـهـ یـهـ قـدـرـ دـعـادـهـ دـسـتـ هـمـتـ هـمـیـوـنـلـرـیـنـیـ
 یـوقـارـیـ قـالـدـیرـدـیـ . مـبـعـوـثـینـ مـرـقـومـهـ ، مـدـیـنـهـ طـیـبـهـ دـهـ اوـجـ
 کـوـنـ طـورـوـبـ بـلـدـهـ لـرـیـنـهـ کـیـتـدـیـلـرـ . عـوـدـتـلـرـنـدـهـ کـوـرـدـیـلـرـ کـهـ
 دـعـاءـ الـبـنـیـ سـاعـتـنـدـهـ بـلـدـهـ لـرـیـنـهـ رـحـمـتـ دـوـشـمـشـ ، فـیـضـ
 وـبـرـکـتـ آـنـارـیـ ظـهـورـ اـیـمـشـ ! .

٦٨

وفود بنی متفق

بنی متفق ، بنی عامر بطنندن بر قیله او لووب مبعوثلری
 « لقیط بن عامر » ایله « نہیک بن عاصم » نامنـدـهـ اـیـکـیـ
 نـفـرـ کـیـمـسـهـ دـنـ عـبـارتـ اـیـدـیـ .

بونـلـرـکـ مدـیـنـهـ سـعـادـتـهـ دـخـولـلـارـیـ کـیـجـهـ شـفـقـهـ قـارـشـیـ
 بـرـزـمـانـدـهـ اـیـدـیـ . رـسـوـلـ اللـهـ صـلـیـ اللـهـ عـلـیـهـ وـسـلـمـکـ
 صـبـاحـ نـمـازـنـدـنـ فـارـغـ اوـلـدـیـغـیـ صـرـهـ دـهـ حـضـورـ سـعـادـتـلـرـیـنـهـ
 کـیـرـدـیـلـرـ . اوـآنـدـهـ حـضـرـتـ سـیدـالـاـنـامـ ، بـرـخـطـبـهـ اوـقـوـیـوـبـ

قیامتک و جنگله جهانک احوال و احواله دار و عطف و
و نصیحت اجراسیله مشغول ایدی .
قطیط :

— « با رسول الله ! سکانه شرطله بیعت ایدهیم ؟ »
دیه صوردی [نیاز قیاحق ، زکات و برمهک والایه
هیچ بریشی اشرک ایقامک شرطیله] جوابی آلهراق
انک او زرینه بیعت ایدیلر . و مسامان اولاد قلری حالده
بلده لرینه عودت ایتدیلر .

*
**

۱۹

ورود اسود عنیسی

یمنده عنیس قبیله‌سی شیخی « اسود عہله بن کعب »
دنخی کلوب حضور پر نور رسالتده مسلمان اولمش ایدی .
بلده سننه عودتنده بلا رتداد نبوت ادعا ایده رک بیوک بر
غامله چیقارمش ایسه‌ده فیروزدیامی نام ذات الندن مقتول .
وعونه‌سی ده مهزوم اولمشدر .

حجۃ الوداع

شهر ذی القعده نک یکرمی بشنجی جمعه ایرانی کوئی
ایدی قلمرو خطه رسالت افندیمزر ، صلوة ظهری مدینه
سعاد تار نده کی مسجد شریفلرنده درت رکعت او له زرق
قلیدن صوکره وقت عصر دن اول طریق شیجره دید کلاری
اورته یولدن ذوالحیفه منزله متوجهه مدینه مبارکه دن
حرکت بیور مشرلد در ۰

بتوں اہل بیت رسالتِ نبیلہ زوجات طاہرات و

انتخاب کرام ، میت چهارقیمت سیدالا نامیار نده ایدیار .
 حجاج کرام ، بر روایته کوره فرق بیک ، دیگر روایته
 کوره بوز بیکدن زیاده و بوز یکرمی بیک ایدی .
 او کون ذوالحجه کلدی . ایکنندی نهانی اوراده
 قصر ایله یعنی ایکی رکعت او له رق قیلدی . او کیجه
 ذوالحجه ده قالدی . اوقات ، یاتسو ، صباح نمازلرینی ینه
 ذوالحجه ده قصر ایله قیلدی . و کیجه بتون زوجات
 طاهراتی طواف ایدوب غسل ایلدی احرام ایچون بر
 دها غسل ایتدی . و « زریزه » دیدکاری شیله قو قولیدی .
 ذوالحجه ده اسماء بنت عمیس رضی الله عنها و محمد
 بن ابو بکر » رضی الله عنهمانی طوغورمشدی اسماء ،
 حالت نفاس ایله کیفیت حجی استفسار واستفتا ایمکله
 افندیمز : [اغتسلي و استشفری بشوب و احرمي] دیه
 بیقانوب محل عذرینه بیز طوتوندقدن صوکره احرامه
 کیرمسنی تجویز بیوردی .
 ذوالحجه ده صلات ظهری قیلوب هدینی تقیید و
 اشعار ایتدی . یعنی قربانی دو هسنی حضور سعادتلرینه
 جلب ایتدیره رک سنا منک صاغ جانبینه بر یرینی بیچاق
 ایله یاره لدی نشان ایتدی قاتی سیلدی اطرافه بولاشدیردی
 بیوینه ایکی قلا ده تعليق ایلدی .

قرباناق دوهلك سوقه «ناجيہ بن جندب
اسلمی» حضرتلىرى مأمور بىورىلشىدى . شايد برينىڭ
تالفي نقدىرده اىدەجى معاملەنې ناجيە صوردى . هلاكە
مشرف اولان دوهىي ذىخىز ايلەقلادەسى قاسىه بولاشدىرۇب
اور كېنىڭ صاغ يانسە اورمىسى واتىندن اكل ايدىلمامىسى
بىزومى امر و تنبىھ بىورىلدى . ناجيە يولىدە بىورىلۇر ايسە
قرباناق دولىندن برينىڭ رکوبە مساعدة سەننە دىخى ارزان
بىورىلشىدى .

حضرت رسول الله، ذوالحليفة مسجدىندە اىكىركەت
نمازىن صوکىرە اهلال اىلدى . يعنى صوت جەھىر ايلە
[لبيك اللهم لبيك] دىدى . روایتە كورە نىت مطالقە
ايلە يعنى نەحج نەدە عمرە ايدوكتى تعىين ايتىمەرك - و دىكىر
روایتە نظرآ افراد بالحج ايلە نىت ايدوب - قصوا نامىندەكى
نافە سعادتلىرىنە بىنىدى . ناقەنڭ همان حرڪت ايدەجى
دقىقەدە يىنه اهلال اىتىدى . وجىل بىداء يوقوشىندە يىنه
اهلال اىلدى . بىداء موقعنىڭ ھەطرفى كورە جىك مەد
بىصر و نظرى وار ايدى .. فخر الرسل صلى الله عليه وسلم
اىندىمىزك چوابىن اربعە سەندن كۆزك الەبىلدىكى يىرلى انسان
ايلە طولو كورۇنكىدە ويوز بىـلـ بـوقـدر حـاجـى حـاوـى

بر جمیت ناجیه مظالم نک و آغون دن کابامک تهایل
و تلبیه لری زمیندن آسمانه عکس انداز دهابت او نقداده
ایدی .

محوابه کرام نیته اهالی بولنیور لر ایدی ، ارزوایدن
حج و عمره به نیته اهالی ایتمسنه مخیر بیور لری .
بانه سعادتک او زرنده رسول اکرم پندیکی اسکی
بر اکر ایدی . درت درهم کوش قیمتده و یا اندن
دون بر قیمتده ایدی .

هر کس اهالی و نیته عمره و حج خصوصاً زرنده
مخیر بیور لش و سید الاماں افندیز دخی افراد بالحج ایله
نیتلانمش ایدیسهده قران امریخی جبریل ، تبایغ ایمکله
وادی العقیقه مواصلات انسانسنه [حجۃ فی عمرۃ] دیه هم
عمره ، هم حج او باقی او زره ایکیه نی مقارن ایلمشدرو .
ابواء ویاخود ودان میزانه واردیلر . اور اده «صعب
بن جثامه » آولادیه بر حمار و حتی بی سده سدیه
رسالتپناهی به هدیه تقدیم ایتدیکی حالده قبول
بیور لمدینگدن صعب مکدر و متأثر اولدی . افندیز ،
صعبک تأثیری اکلا یه رق جبر و تسکین خاطری ایچون
اکا :

- « انلم نزد عليك الا انا حرم = بزاني سكارد
يمتدك ولكن احرامدهيز »

دیه بیان معدترت ایتدکن دوکره هیئت - نیمه
خبر الانامیلرندہ کی ذوالہدہ:

— « هو حلال في كلّه »

دیه امر بیورمیش و برارالقده :

— « فهیل و حکم منه شی = بقیه سندن نزدیکزده
وارمیدر؟ »

دیه صوره زق کتیر دکلاری پاچه سنی تناول بیور مشدره
حرکت دن مقدم حضرت صدیق، اهل بیت رسالتک
زادینی بالاستیدان کندی ارز قی حمو له سننه مخصوص دوه سننه
تحمیل ایدرک غلامنه تسلیم ایلمشکن یولده هنرالردن برنده
غلام، دوه یی یاتیروب او یوم سیله دوه ضایع اولمش.
وموکب سعادتک عرج منزله نزولی اثنا ده غلام دخی
کیریدن کله رک موکب هایونه یاشمشدی. نقطه. زاد
اهل بیت رسالتک کندی دودسی اوستنده و کندی خدامی
النده ضیاعی، صدیق حضرتلرینی منفعل و متاثر ایدرک
غلامی ضرب و تأدیبه مسارت ایلدی.

او زمان جناب فیخر الرسل افندیمز ، تبسمله برابر

ابو بکر کحاله اشارت پیوره رق:

— «کو مر من میسک که بو محروم نه یاپار؟»

دیده احرامه منافق حرکت به بولند یعنی اکا اخصار ایلدی. بخی اسلام دن آل افضل، ارزاقی حامل دومنک ضیاء فی استیخار اینتلری او زرینه کنایی زواده لرندن حضور رسالته بعض ارزاق هدیه کوندر ماریله سید الانام علیه الصلوة والسلام و اهل بیت سعادتلری و ابو بکر ک عالیه سی و دیگر انلره اکل طعامه ماذون اولانلر طوبونجیه قدر یدیلر.

صفوان بن مصلح سامی، دوهی کریده بولوب موگب سعادت هنوز هنرلده ایکن یتیشدیر مشدی. او زرندی کی اشیا تمام ایدی یالکیز صو ایچمکه مخصوص بر قدر اکسل ایدی غلام، قدر بندیدر. دنکله حضرت صدیق [جناب حق، سنک امانتیکی ادا ایلدی] دیمشدی. هنرل مذکورده کبار انصار کرامدن «سعد بن عباده» ایله او غلی «قیس» رضی الله عنہما زواده لرنی حامل اولان یوکاو بر دومی حضور اقدس رسالتپناهی به سوق و تقدیم ایده رک:

— «یار رسول الله! ایشتندک که زامله کز ضایع اولمش..»

بوزامله‌ی اکابدل کتیردک قبولی ایله او زریمزه وضع منت
ایدرسکن .»

دیدیلر جواب اوله رق افندیز :

— « جناب حق ، بزم زامله منی بزه ایریشدیردی
سوزکنندی زامله کزی کیری کتیریکز حضرت مولا سزه
برکت ورسون »

دیدکدن صوکره دوام ایده رک :

— « ای ابوثابت ! مدینه یه هجر عز دنبرو بزه اولان
ضیافتلرک یتزمی [*] »

بیوردیلر . سعد کمال صمیمه تله :

— « یار رسول الله ! منت ، الله ورسول الله اچوندر سنک
بزدن آلدیگلک مال وشی ، نزد منده قالاندنه دهـا
صر غوبیزدر »

دیدی رسول الله اغورنده جان و مائی فدا ایله محافظه
و فتیخرا ولدقارینی اکلا تهق ایستدی حضرت پیغمبر .
انی :

— « طوغری سویلرسک بشارت سکاکه فوز و فلاخ
بوله سک . حقاکه اخلاق ، جناب حق یه قدر تنده در

[*] ابوثابت سعد بن عباده رضی الله عنہ کنیه سیدر

گیوه که اخلاق امدن بیری ویرملک دیار است آنی او خاقان و فرق
ایدر. آی سعد! سکاگرم و مسروت صفتی ارزان قیام شد ره
دیه آصدیاق و تقدیر اینه کله سعد دخی :
— « حمد شما اوسون اول لله که بولمعتی بکا احسان

بیوردی »

دیدی نابت بن قیس :

— « یار رسول الله! سعدک قبیله سی ایام جاها یتدہ ده
بزم رئیس اسرار یزله سخنی لریمز ز مرمه سندہ ایدیلار »
دیوب سعده اسان حب و مودتله یاد و سه ایش ایتدی
ایشته او آنده ایدی رسول الله صلی الله علیه وسلم :
— « الناس معادن کمعادن الذهب والفضة . خیارهم
فی الجاهایة خیارهم فی الالام اذا فقهوا »
بیوره مشلر در .

روحاء هنزانده بر خلقه تصادف اولنهرق حاللرندن
سؤال ایدملکله :

— « مسلم، مانلر ز »

جوابی ویردیلاره صوکره :
— « سن کیمسک ؟ »

ديه صور ديلر . حضرت رسالتناه صلى الله عليه وسلم :

— « بن الله لك رسول يم »

ديدى . انلردن برقادين ، بـ طفل صغيرى محفـ سندن

رسول كـريانك جانب عاليـنه طوتوب :

— « الـهـذا حـيـج ؟ »

ديدى . جوابـنه :

— « نـعـمـ وـلـكـ اـجـرـ »

بيورـلـدى .

وادـى عـسـفـانـهـ كـارـكارـنـدـهـ حـضـرـتـ اـبـىـ بـكـرـ الصـدـيقـ دـنـ

سئـوالـ بـيـورـلـدى :

— « يا اـبـاـبـكـرـ ! بـوـهـانـىـ وـادـيدـرـ »

ابـوـ بـكـرـ الصـدـيقـ ، وـادـىـ عـسـفـانـدـرـ . جـوابـنىـ وـيرـدىـ

انـكـ اوـزـرـيـنـهـ بـنـىـ مـعـظـمـ اـفـنـدـمـنـ :

— « لـقـدـ مـرـبـهـ هـوـدـ وـصـالـحـ عـلـىـ بـكـرـ بـنـ اـحـمـرـينـ .

خـطـهـمـاـ الـلـيـفـ وـاـرـزـهـمـ اـنـبـعـاهـ وـاـرـدـيـتـهـمـ النـارـ . يـابـونـ

يـحـيـجـونـ الـبـيـتـ الـعـتـيقـ »

بيورـلـدىـ .

وـادـىـ الـازـرـقـ دـيـدـكـارـىـ درـهـيـهـ وـصـوـلـارـنـدـهـ دـخـىـ :

— « كـائـنـىـ انـظـرـ الـىـ مـوـسىـ مـنـ اـنـذـيـةـ وـاضـعـفـ

اصبعه في اذنيه مارأهذا الوادي وله جوار الى الله بالتبليغ
بيورديار .

صرف نام محمدله طرف ذي شرف رسالتباها يدين حجاج كرامه :
[من لم يكن معه هدى فاحب ان يجعلها عمرة فليفعل ومن
كان معه هدى فلا] امر عاليسي ويرسلشى كه قربانى
اولم يوب عمره بي ارزو ايدين ايسون هدئي او لاتلر حجده
ثابت اولسون ديمكدى . حضرت عائشه رضى الله عنها
صرفه حرض كورديكىندن صاجنى چوزوب طارادقدن
صوکره عمره بي ترك ايتسى فقط احر امدن چيئمامسى
وعمره او زرينه حج ايله جميع اعمال واركان حجي ايغا
ايتسى وحيضدن اطهر ايتدىكىه بيت كعبه معظمه بي .
طواف ايامامسى امر وتبليغه بيورسلشى .

يمن واليلرندن ابو موسى الاشعري رضى الله عنه دخى .
معيت سنه ده حج و زيارت بيت الله مقصد ديله يمندن
طوغرى مكه مكرمه يه كاوب بتجاهده رسالتباها افندىزمه
ملاقي اوله رق :

— « يار رسول الله اهال واحرامده ينتهي سنك نياتك
تعيلق ايتم . اما هديم يوقدره ،
ديديكىندن حضرت رول الله اكا :

برده: نبویه‌نک تعدادی صره‌سنده انلردن ایدوکنی
دخی: ح ایدیورلر . سفینه شرط مسرود موجینجه
خدمه: رمت ایتدیکنندن ناشی خدمه کرام نبویه‌دن
عدا: سور ایسنه نهوجه و کیفیتله والیسی عدادینه
ادخال: بکنی بیله مدم . [۰]

۱۴ - فارسی رضی الله عنہ قول مشهورہ کورہ
اصلی مقرریندن و اهل بیت سعادتمند معدود
اصفیه .

۱۵	— مقوقس طرفندن هدیه کوندرلمشده
	ادتلرندن ریحانه رضی الله عنہاںک جرمہ سی
	جوا
	ر ایدی . شو مأموریتندہ کی اہمیتی ملاحظہ
	قیوس
	خرہ ہیچ برکونہ تہمتہ محل قلاماق فلکری
	ایدہ
	سلانی و جمیع متفر عاتی کنڈی الیہ تمام ا
	ایله
	کشمکش

[] .
أَشْتَرَهُ وَعِنْقَتَهُ بِشَرْطٍ خَدْمَتَهُ لِلَّذِي عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا عَاشَ
بَعْدَهُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ اشْتَرَاهُ فَاعْتَقَهُ وَقَالَ آخِرُونَ

۱۶ مد عم — رضی الله عنہ رفاعه اسمندہ بری
ویرمشدی وادی القراده قتل او لئن شد .
۱۷ ابو بکرہ — نفع رضی الله عنہ طائف محاصرہ .
سنده فرار ایدن کولہ لرک آزاد ایدیله جکی اعلان او لئنی
او زربنہ پیشکاہ نبوی یہ قاچش اولانلاردن بی پدر . قاعده
دیوارندن مقرہ ایله کنندی صارقیدوب اشاغی اینش
اولیی منابنله طرف رسالندن (ابو بکرہ) کنیہ می
ایله تلطیف بیور لئندی .

۲۹	زید بن مولا	۱۸	فضالہ
۳۰	سعید بن زید	۱۹	رافع
۳۱	سعد	۲۰	رفاعہ بن زید الجزاہی
۳۲	سندر	۲۱	کرکرہ
۳۳	عبدالله بن اسلم	۲۲	ضمیرہ بن ضمیرہ
۳۴	غیلان	۲۳	ابو السمع
۳۵	نفیر	۲۴	ابو عیید سعید
۳۶	کریب	۲۵	حنین
۳۷	محمد بن عبد الرحمن	۲۶	بدر
۳۸	محمد ناهیہ	۲۷	حاتم
۳۹	ابو مکحول	۲۸	عیید بن عبد الغفاری

٤٠	نافع بن السائب
٤١	نهيلك
٤٢	ابواليسير
٤٣	ابوقبيله
٤٤	ابولبابه
٤٥	ميمون
٤٦	ابوكيسان هرمن
٤٧	ابوصفيه
٤٨	ابوساعي
٤٩	شمعون بن زيد
٥٠	امين بن ام امين

بوندرک بعضی شراءً بعضی هبةً المنش بعضی ده
سبایادن حصه سنه دوشمش بواندیفی حالده جمله سنى آزاد
بیورمشدی . آناندن اولان آزادلیلری :

(ام رافع . ام این . امیمه . خضره . رضوی .
دیجانه . ماریه . قیصر اخت ماریه . میمونه بنت سعد .
میمونه بنت ابی عسیب . ام عیاش . ربحه . سائبه .
ام ضمیره) نام ذواتدر .

كتاب و امراء و سفراه عظامى

كتاب کرامى بر روایتہ کوره یکرمی التي قول
آخره کوره قرق ایکی ذات ایدی . آثار سیر و بزم
بولدینگمز او توز طقوز ذاتدر :

ابو بکر و عمر — رضی الله عنہما
عثمان و علی — رضی الله عنہما کاتب و حی الہی
ایدیلر .

۵ عبد اللہ — بن ابی السرح مکده کاتب و حی
ایدی . قریشدن ابتدا خدمت کتابتی بوایفا ایتمشدرو .
فقط اخیراً قید و تسطیر آیات قرآنیہ ده بعض تصدیقی
او زیرینه خوفندن ارتداد ایلمشدی . فتح مکدن سوکره
حضرت عثمان ذی النورین رضی الله عنہمک تو سط و شفاعته
مبئی جرمی عفو اولنهرق عمر و حیاتنک صلات ایله
ختام بولسی حقنده دعا ایتمشدی ۰ ۰ ۰ صباح نمازینک
سجدہ سندہ ویا تسامة اولی ویا ثانیہ سندہ تسلیم روح
ایلمشدرو .

۶ ابی — بن کعب رضی الله عنہ سابقین انصار دندره

زمان حیات پیغمبریده حفظ قرآن ایدن الی ذانک بری
ایدی . اهل مدینه دن رسول الله او لا کتابت ایدن
بودر . اغلب احوالده وحی الهمی کتابتی ایفا ایدردی .
(۱۷) تاریخ هجریستنده مدینه منورده وفات ایلدی .
عنان ایله علی رضی الله عنہما ملک حاضر بولندقلری یرده
باشقه لری یازه منز لردی . اندرک غیابنده جناب ابی ایله زید
بن ثابت کتابت وحی ایفا ایدر لردی . اندرده یوقسہ کتبه
و حیک هانکیسی بولنور ایسه او، یازار ایدی .

رضی الله عنہما پیشکاه رسـا

۷ مهادیه — بهه ابی سفیانه $\left\{ \begin{array}{l} \text{لتباہیده اک زیاده کتابت} \\ \text{و حیه . لازم ایدیلر . باشقه} \end{array} \right.$
۸ نید — بهه ثابت $\left\{ \begin{array}{l} \text{وظیفه و خدمتکاری یوق ایدی .} \end{array} \right.$

۹ طلحه — بن عبید الله رضی الله عنہ عشرہ مبشره .
دندر یوم احدده یتمش یردن زیاده محلنندن قلیچ و سونکو
واوق کبی مختلف آلانک یاره سنی آمش وصول النک
سبابه ویا بنصری کسیلهرک او الى چولاق قاما شدی .
یوم الجملاده شهید اولمشدر .

۱۰ سعد — بن ابی وقار رضی الله عنہ دخی عشرہ دندر .

۱۱ عبید الله — بن اارقم رضی الله عنہ ملوکه و

سائز ایجواب ایدن محملاره اولان مکتوبلری یازار ایدی .
 ۱۲ ثابت — بن قیس رضی الله عنہ یہا مہ غن اسنده
 شمید او لم شدر مسیلمہ ع — کرندن بری قلیچ ایله یونک
 ایاغنی دوشورمیش بوده مقطوع ایاغنی یردن قایه رق
 از کله قاتای اوروب اولدیر مشدی .

۱۳ هنفل — بن الربیع رضی الله عنہ

۱۴ زبیر — بن لعوام رضی الله عنہ مادن زبیر عشرہ
 باشرہ دنادر یونارٹ کیا بتاری
 ۱۵ هبیرم — بن الصلات اموال صدقاتک مورد دو مصروفی
 یاز مغہ مخصوص ایدی .

۱۶ هنفیہ — بن الہیان رضی الله عنہ صاحب اسرار
 رسول الله ایدی . خورما بستانلری یازار ایدی .
 ۱۷ معاویہ — رضی الله عنہما سعید بن العاص
 اباہہ — او غلاملر بدی .

۱۹ ابوسفیان بن حرب رضی الله عنہ

۲۰ یزید بن ابی سفیان بن حرب رضی الله عنہ

۲۱ شر حبیل بن حستہ رضی الله عنہ

۲۲ علاء الحضرمی رضی الله عنہ

۲۳ خالد بن الولید رضی الله عنہ

- ٢٤ جعهم بن سعد رضى الله عنه
- ٢٥ علاء بن عتبة رضى الله عنه
- ٢٦ بربده بن الحصيف رضى الله عنه
- ٢٧ محمد بن مسلمة رضى الله عنه
- ٢٨ عمرو بن العاص رضى الله عنه
- ٢٩ عبدالله بن عبدالله بن ابى سلول رضى الله عنه
- ٣٠ مغيرة بن شعبه رضى الله عنه
- ٣١ عبدالله بن رواحة رضى الله عنه
- ٣٢ معيقيب رومي رضى الله عنه
- ٣٣ خويطب بن عبدالعزيز رضى الله عنه
- ٣٤ عبدالله بن زيد بن عبد ربه رضى الله عنه
- ٣٥ خالد ابى ايوب بن زيد الانصارى رضى الله عنه
- ٣٦ حصين بن نميره رضى الله عنه
- ٣٧ ابو سلمه بن عبدالاسد رضى الله عنه
- ٣٨ عامر بن فهيره رضى الله عنه
- ٣٩ حاطب بن عمرو بن خنظله رضى الله عنه
سفراء — روایتہ کورہ اون ایکی ذات اولوب
اچھلندن التیسی سنہ سادسہ ہجریہ و بر کونندہ ملوک
جانبلینہ محررات سنیہ ایله اعزام اولنشادردی :

(عمر و بن امية الصمری رضی الله عنہ) نجاشی^{*}
 جبیه (ذبیه بن خلیفة رضی الله عنہ) روم حکمداری
 هرماکلیوس (عبدالله بن حذافة السهمی رضی الله عنہ) کسرای
 محمد (حاطب بن ابی بلتعة المخمی رضی الله عنہ)
 مصر حکمداری مقوفه (شجاع بن وهب) رضی الله
 عنہ باقا مالکی حارث بن ابی شمر الغسانی یہ (سایط
 بن عمر و) رضی الله عنہ هوذه ایله ثمامہ بن اثالہ مأمور
 اولد فاری حالده بر کوندہ مدینہ منورہ دن حرکت ایتمشادر دره
 عمر و بن امية، نجاشی سفارتندن صوکره قیصر امر اسندن
 فروہ بن عمر و دخی کوندر لمشدی .

مختلف زمانلرده کوندریلان سفراء سائرہ بو نلر دره:
 عمر و بن العاص — رضی الله عنہ ازد قبیله سندن
 عمان حکمدارلری جلنده او غملاری [عیاذ یاخود عبد]
 ایله [جیفر]ه کوندر لمشدی .
 علاء الحضری — رضی الله عنہ بحرین امیری منذر
 بن ساوی یہ اعزام او لمشدی .

عروہ بن مسعود — الثقفی رضی الله عنہ طائفدن
 نقیفہ سفیر و مبمود ایدی .
 جریر بن عبد الله البجلي — رضی الله عنہ یمنده

ذوالكلاع وذو عمرك وعمربن امية الضمرى ده سيلمة الكذابك
دعا تارينه مأمور ايدي . ابو موسى الاشعري ومعاذ
بن جبىل رضى الله عنهمما وعقيلرنده حضرت على كرم الله
وجهه نك يمنه عن بخترى مناسبته انهى و (وبر يحنس
بن محسن) و (حبيل بن زيد بن عاصم) رضى الله عنهمما ي
سفرادن عدايدنلر بولند يغنه كوره بمجموعنك اون بش
اولمى لازم كلېكىدەدر .

صدقات عاملارى — سنن تاسعه هجرى ينك محى منه
جمع وتحصيل صدقات ايچون بعض نواحى به آوندى يلان
عاملارى دىخى بر نوع سفرا عدايىه او مىـاندە يازان
بولەندىشدر .

عىينه بن حصن الفزارى بى تيم صدقانه مأمور
ايدي . (كعب بن مالك) رضى الله عنه اسلام وغفار
قىيلەلىرىنه (عبد بن بشر) رضى الله عنه سليم ومنىنه يه
(رافع بن مكىث) رضى الله عنه جهينه يه (عمرو بن
ال العاص) رضى الله عنه بى فزارە يه (عبد الرحمن بن
عوف) رضى الله عنه بى كلبيه (عدى بن حاتم) طى
واسد قىيلەلىرىنه (اياس بن قيس) رضى الله عنه بى مصە يه
(مسعود بن رجيل اشىجى) رضى الله عنه بى اشىجەلە

بنى عباسه (اعجم بن سفيان) رضى الله عنه ماذره وسلامان
وبل ووجهته وأبنا قبيله لربنه (عباس بن مردارس اسلمي)
رضى الله عنه بنى سليم قبيله -نه (وليد بن الحاجب)
رضى الله عنه بنى دارمه (عاص بن ملك) رضى الله عنه
بنى عامردن صمعنه قبيله سنه (سعد بن مالك وعوف بن
مالك وضحاك بن سفيان) رضواز الله عامرمده بنى كلابه
(بشر بن سفيان) رضى الله عنه بنى كعبه (عبدالله بن
اللتبيه) رضى الله عنه بنى ذيابه وسعد بن هديم قبيله -نه
يرى ده قومه ما مور ايدی .

—

امراء — بادان بن سامان امراء ايراندن يمنه والى
ایکن مسلمان او لمسته مبني رسول الله صلی الله علیه وسلم
انی ولا یتدہ ابقا بیورمشدی . عجمدن ایلک اول مسلمان
اولان و الامدن ابتدا یمنه والى تعین بیوریلان امير،
بوداندر .

ھاله — بن سعید رضى الله عنه صنعايه امير تعین
ایدلشندی .

زیار — بن لید رضى الله عنه حضر موت بلده سنه
امیر ایدی .

ابوموسى — الاشمرى رضى الله عنه زبید وعدن
بلده لری امیری ایدی.

معاذ — بن جبل رضى الله عنه جندولاتی والیسی ایدی.

ابو سفیانه — بن حرب رضى الله عنه نجران دیارینه
والی ایدی.

پیغمبر — بن ابی سفیان رضى الله عنه تم قبیله سی.
اوزرینه حاکم ایدی.

عذاب — بن اسید رضى الله عنه عقیب فتحده
مکه مکرمیه ایلک تعیین اولان والی ایدی.

علی — بن ابی طالب کرم الله وجهه یمن قضاشه
امیر و قاضی ایدی.

عمرو — بن العاص رضى الله عنه عمان دیارینه
امیر ایدی.

ابی بکر — الصدیق رضى الله عنہ امیر الحج ایدی.

٨

امناء و قضات و مؤذنلری

جمله امناسندن بری (عبد الرحمن بن عوف وابو
اسید الساعدي) رضى الله عنهم ادرکه هر ایکیسی نساء

مکرمائی او زرینه امین ایدیلار جناب عبدالرحمن احدهه
یکر محی بر مدن باره آلمشدى. ابواسید الساعدی حضرت ایشان
بدرده ملا ایکی کوره رک بالآخره مکفوف البصر اولا.
تلردن سوانح اینی کی بدریون کرامک الا صوکره وفات
ایدی ایدی [لوکنت عکم بسدر الان و هی بصری
لا خبر تکم ما شعب الذی خرجت منه الملاک لاشک ولا
اتماری] دیه سویلدیکنی اصحاب حدیث تنفسخ و روایت
ایتشلر در .

(بالال) رضی الله عنہ نفقاٹک و (معیقب) رضی الله
عنہ خاتم شریفک اینی ایدیلر .

قاضیلری — علی بن ابی طالب و معاذ بن جبل
وابو موسی الشعرا رضوان الله علیهم اجمعین حضرت ایشان
ایدی . هر بری یمنده حکم و قضایه مأمور ایدی .
مؤذنلری درت ذاتدر :

۱ بدل — رضی الله عنہ ابتدا مؤذنلک شرفی احرار
ایامشدرا انتقال نبویدن صوکره کیمسیه مؤذنلک
ایمیو یالکنر حضرت فازوقک تمس شریفی فتح
ایلدیکی کون جرکره اذان او قومش واو قور ایکن ایشیدن
مجاهدین کرام زمان مسعود رسول الاهی یاد و تذکرله

— « بیت کعبی طواف ایت. صفا ایله مروده سعی
ایدوب احرامدن چیق »

دیو امر ایتشدی ذی الحجه نک در دنجی.
یوم الاحد کیچی سی ذی طوی منزله کل دیلر.

کیچی آنده قالوب صباح نمازی بنه آنده قبادی. و غسل
ایلدی. صوکره مکه مکرمیه کدانک نذیره علیا سندن
کیری. بخی شیبه قپوسته ایریشدیکی دقیقه ده بیت کعبه
کوروندی. افند من اکاش ارتله: [اللهم زد هذا الیت
التعظیماً و تشریفاً و تکریماً و مهابهً و زد من شرفه و عظمته
من حجه اواعتمره تعظیماً و تشریفاً و برآ] دیه دعا ایدی.
ضیجی وقتنه باب مذکوردن یعنی باب عبد منافدن مسجد
حرامه کیردی. دخولنک عقیینده همان استلام حجردن
صوکره ناقه سوار اولدینی حالده صاغ جایبندن طوافه
باشладی. یدی کره طواف ایتدی. اوچ اولکی طوافی
سرعتله درت صوکره کی طوافی آهسته و سکون او زره
ایدی. هر طوافده حجری استلام و رکن یمانی بی مس
ایدردی. روایته کوره اکری باشلی بر عصا ایله حجره
اشارت و دیگر روایته کوره مبارک لبلیخی وضع ایله بوس
و استلام ایتدی. رکنک جین استلامنده: [بسم الله
والله أكبر] و حجره کادیکنده [الله أكبر] دیر ایدی.

حجر الاسود ایله رکن بنای ارم سنه [ربنا آتنا في الله نبا
 حسنة وفى الآخرة حسنة وقا عذاب النار] يورور
 اصحاب کرام آمین دیرلر ایدی . بعد الطواف مقام
 ابراهیم کادی . (والخدوا من مقام ابراهیم مصلی) آیت
 کریمه-نی اندہ او قودی . و مقامی کنده ایله بیت کعبه
 ارم سنه کتیره رک طوردی . ایکی رکعت نماز قیلدی رکعت
 او لیده بعد الفاتحه سورۃ الكافرونی رکعت نانیه-دہ
 سورۃ الاخلاصی تلاوت ایلدی . نمازک ختامنده دونوب
 رکنی استلام ایتدی صوکره باب صفادن چیقدی . جبل
 صفا یہ عنیمت ایلدی . جبله قریب او لدیغندہ [ان الصفا
 والمروة من شعائر الله فمن حجج البيت او اعتمر فلا جناح
 عليه ان يطوف بهما ومن تطوع خيرا فان الله شاکر علیم]
 آیت کریمه-نی او قودی . جبل صفاتک او سنه چیقدی
 صفاتک او زرندن بیت شریفه طوغری نظر وتوجه ایتدی
 [لا اله الا الله وحده لا شريك له له الملك ولد الحمد يحيي
 ويميت وهو حى لا يموت بيده الخير وهو على كل شى قادر
 لا اله الا الله وحده الجز وعده ونصر عبده وهزم الاحزاب
 وحده] دیرلک دعا دن صکره مروه جانبیه يورودی .
 و ابدن مروه يوقوشنه کانجا یہ قدر هر وله ایله يورودی

یوقاری یه آهسته چیقدی. صفادن مرومه بومنوال او زره
 یدی کره سمی ایلدی. هر دفعه سمندہ صفا او زرنده عین دعای
 عین توجه او زره ایدردی صفا ایله مرونه نک یعنندہ مساعی
 سبعه دن بعض مراتی افندیز ، را کباً ایفا ایتمشلردی .
 ابو الطیفل ، صفا ایله مرونه نک ارم سمندہ سعی رسول الله
 صلی الله علیه وسلم افندیز ک را کباً ایفا بیورمش اول مسنک
 کیفیت و حکمتی ابن عباس حضرت مرندن صور دینی
 زمان ابن عباس ، رسول الله صلی الله علیه وسلم او زرینه
 حتی یتشمش قیزلره وارنجیه یه قدر خلقک [هذا محمد هذا
 محمد] دیه او شوشمش اوله رق حاصل ایلدکاری من احمد دن
 طولانی ماشیاً سعیه مجال قالمدیغنه مبنی بالضروره ناقه
 سعادته رکوب ایجاد ایتدیکنی سویلمشدی .

سمی مرونه نک ختامی او زرینه هـ دی اول میانلرک
 احرامدن چیقوب منایه کیدیلیر ایکن حج ایچون احرامه
 کیرمه لری . و هدی اولانلرک یوم النحره دکین احرامه
 قالمدی امر و تنبیه دن صوکره : [ولوانی استقبلت من
 امری ما استدبرت ما اهدیت ولولا ان می اهدی لا حللت
 = اکر بن شمدی بیلدیکمی او جه بیلمش اول سیدم
 یانجه هدی کتیره میوب هدی مکده صـ اتون الیر ایدم

و احرامی عمره و متصرف قیار و سرک احرامدن جهاد
یغکز کی من رخی چقار اندم ولکن ملام که هدایتی
برابر گتیردم نخر ایند چه احرامدن چیه - امین جنم [بیورلادی]

سراقة بن مالک :

— « یار رسول اللہ ہی نہ ام لابد؟ = حجی فسخ
ایدوب دہ عمرہ یہ دوندیرمک و یا خود حج و عمرہ یہ
مقارن ایڈک جوازی بالکل سنه ایچوون بڑہ می ختم و صدر
یوقسہ هر سنه یہ می ؟ »

دیه سؤال ایمکله رسول اکرم صلی الله علیہ وسلم
میارک یار مقلدینی تشییک ایدوب :

— «دخلت العمرة في الحج الى يوم الفيضة»
سيور ديلم.

ابو بکر الصدیق، عمر الفاروق، طاحده، زیر و دیگر بعض اصحاب کرام، هدیلری خی برایکده کثیر مثالبدی. اصر عالی موجنبجه احرامده قالدیلر. فاطمه الزهراء و جمیع امهات مؤمنین حضراتی هدی کثیر مامشدیدی. عائشه رضی الله عنہاںک غیری احرامدن خالی ا. لمدیلر. یو آنده ایدی که حضرت علی کرم الله وجهه یعنی

طوفر بجه مکه مکرمه یه کلدی و هدی نیتیله بر قاج دوهده
بر لکده کتیردی. حضرت سید الانام علیه الصلوٰة والسلام
سؤال بیوردیلر :

— « بما اهملت؟ » —

جناب علی. اهـلانی اهـلال رسـول ذـو الجــلاله

ذـمایق ایتدیکنی :

— « بما اهل به رسـول الله »

دـیه بـیلدـیر مـکـلهـ حقـنـدـهـ [الـاـئـمـ اـهـلاـلـاـ کـاهـلـالـ نـیـکـ]ـ
بـیورـدقـدنـ صـوـکـرهـ :

— « اـکـرـ هـدـیـمـ اوـلـسـیدـیـ حـجـ اـحـرـامـیـ چـوـزـوبـ
عـمـرـیـهـ نـیـتـ اـیـدـرـدـمـ سـنـ کـنـدـیـ اـحـرـامـکـدـهـ قـالـ .ـ هـدـیـدـهـ
شـرـیـکـمـ اوـلـ »

دـیدـیـ.ـ اوـ کـونـلـرـ،ـ مـارـتـهـ مـصـادـفـ اـیدـیـ وـ کـونـدـوزـ
ایـلـهـ کـیـجـهـنـکـ مـساـوـیـ اوـلـدـینـیـ بـرـ زـمانـ اـعـتـدـالـ اـیدـیـ.
رسـولـ اللهـ صـلـیـ اللهـ عـلـیـهـ وـسـلمـ،ـ پـازـارـ وـپـازـارـ اـیـرـتـهـسـیـ،ـ
صالـیـ،ـ چـهـارـشـنبـهـ کـونـلـرـیـهـ پـجـشـنـبـهـ کـیـجـهـسـیـ مـکـرمـهـدـهـ
قالـدـیـ.ـ پـجـشـنـبـهـ کـونـیـ کـهـ ذـوـ الحـجـهـنـکـ سـکـنـجـیـ کـونـیـ وـیـوـمـ
التـزوـیـهـ اـیدـیـ حـجـاجـ کـرـامـ اـیـلـهـ بـرـ لـکـدـهـ چـیـقـوـبـ منـایـهـ
کـیـتـدـیـلـرـ.ـ منـایـهـ کـیدـجـکـلـارـیـ زـمانـ هـدـیـسـزـ لـکـلـارـیـ سـبـیـلـهـ

با امر عالی احرامدن چیقمش بولانالر حج ایجون احرامه
کیدیلر .

مناده او کون اویله ، ایکنندی ، افشار ، یاتسو نماز -
لرینی قیلوب اند کیچمددی و ایرنه سی یوم جمه - و یوم
عشر منکده صباح نمازی ینه مناده قیلدی ، کوئش طو -
غدقدن صوکره عرفه هه حرکت بیوردی .

خیمه سعادتلرینک ترده ده قورولمسنی امرای تشدی .
خیمه مذکوره قیلدن منسوج ایدی عرفانه کايدیکنند
خیمه سعادتلرینه قوندی . کونشک زواله کلدرک حرارتی
پکنجه قصواه اسمونده کی ناقه سعادتلرینه رحل اورولدی .
ینوب بطن وادی به کاری خلقک اسکانی یعنی انسات
ایتملری لزومنک اعلانی جویر بن عبدالاهه امرای ایدی .
ایشته اوراده و ناقه سعادتلرینک او زرنده خلقه بر
خطبه بلیغه او قودی . از دحام سبیله هر کس بی اکرمک
صوت شریفی ایشیده مدیکنه مبنی « ربیعه بن امیه بن
خلف » قصوانک صدری الله طوروب تدقی ایلدیکی
خطبه سعادتی با امر نبوت امته و حضاره تابع ایدردی .
خطبه رسالتده ابتدا الله تعالی جل شانه ولا الله غیره
حضرتلرینه حمد و شناندن صوکره :

— بوباده ، بوآیده بوکون حرام اولدینی کی سزک قانلریکز ، مال و عرضلریکز یکدیکریکز حرامدر . بیلمش اولیکز که جاھلیتک جمیع عادات و احوالی ایاغمک انته قویه رق لغو و ابطال ایتم . جاھلیت‌دن قالمه اول قانلرک اهلی انک انتقامی صددنده در بالکلیه باطلدر بو بابده ابتدا ابطال ایلدیم قان ، ربعه بن الحارث بن عبدالمطلب اوغلنک [۰] قانیدر و جاھلیت‌دن قالمه رب الوری دخی ابطال ایتم . اول ابطال ایتدیکم ربا ، عباس بن عبدالمطلبک رباسیدر . زوجه لریکز حقنده جناب حقدن قورقیکز . انلری کله حقله و حنک عهدیله تحت نکاحکزه کتیر مشسکز . سزک انلر اوزرنده حقلریکز انلرکده سزک اوزرلریکزده حقلری وارد . سزک حتکزه فراشکزه ایستمدىکز شیخصک ایاغنی باصدیر مامقدر . باصدیر رلوسه اثر ضرب اعضالرنده ظاهر او لنجه به دیکن ضرب ایدرسکز و انلرک قدر معروف نفقه و کسوه لری سزه عائد حقلریدر . مؤمنلر ، هپ بری برینک قرنداشیدر برکیمه به مسلم قرنداشناک مالی حلال اول ماز مکرکه حسن

[۱] بنی سعد قبیله سنه ارضاع اول نورکن هذیل قبیله می انى اولدیر مشدی .

رضایله و رمنش اوله . من سزه لارم او لان امکانی ترا بخ
ایتمد و ایکی شیئی برآقدم که اندره تمثیل استدیجه هیچ
بروقت شلالانده قالماز سکنر . بری کتاب الله دیگری سنت
رسول الله در روز قیامتده جناب حق ، سزدن سؤال
ایده جگد رکه شهد [علیه الصلوة والسلام] سزکله ه کونه
معامله و معاشرت استدی . سز او کون نه جواب
ویره جکسکنر ؟ »

دیدی اصحاب کرام :

— یا رسول الله ! شهادت ایدر زکه رسالت و امامی
ادا و شرط ارشاد و نصیحتی ایها استدی «
جوابنی ویرملریله سید الانام علیه الصلوة والسلام
سبابه با رماغنی جانب آسماه قاله بروب صوکره انکله اصحابنه
اشارتله متوا بیا اوچ نوبت [اللهم اشهد] دیدی و وزیخی
کسینه رک :

— « یا عباد الله ! اوچ شی ، سینه لری کینه لردن
پاک ایدر : عملده اخلاص ، مسلمانلره خیر خواهانق ،
جماعت مسلمینه مادرزمت ،
دیدی .

دینیمه ، کورسیلی بر آدم ایدی . افندیمز ، حطبه سنک

هر فصل و فاصله سنده اکا : [یار بیمه ۱ قل یا ایها النّاس
ان رسول الله یقُول کذا = ای ناس ! تحقیقا رسول الله
بویله سویلیور دیه سویله] دیر ربیعه دخی تاقی ایلدیکی
امر عالی موجبینجه صیحه و ندا ایدردی .

عبدالله بن عباس رضی الله عنہماںک والدہسی «ام فضل
بنت الحارث ، برقدح سود کوندرمش ایدی . رسول
اکرم ، سودی شوانشاده ایچدی . اصحاب کرام ، انکله
اوکون افندیمزر ک صائم او لمدینقی اکلا دیلر .

خطبہ تمام او له رق اذان او قومی بلا ل رضی الله عنہ
امر اولندی . حابوکه ایکنندی وقتی یاقلا شمش و هنوز
اویله نمازی قیانمما مش ایدی . بلا ل اذان او قودی . اقامت ده
ایتدی ابتدا ظهر نمازی قیلنندی . صو کره ینه امر اولنه رق
بلا ل اقامت ایتدی ایکنندی نمازی قیلنندی . که ظهر و عصر
نمازلری وقت واحد ده جمع ایله بر اذان ایکی اقامتلہ ادا ایدلدی
رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمزر . نماز دن صو کره
دو مسنہ ینوب موقفه واردی . و موقفده قصوانک قارنی
صخرمیه بالاعطا قبله یه طوغری طوره رق دعا یه مشغول
اولدی . و دعا ده الحاج کو ستردی .

موقفده اکثر دعالری : [اللهم لك الحمد كالذی

نقول و خيراً مَا نقول الاهم لك صلوتي و نسكي و معياني
و مهانى واليک ما بي ولک ربي ترانى الاهم انی اعوذ بك
من ماتحبی [به الرجع] ایدی .

ديکر روایته کوره عرفه کوننده : [لا اله الا الله
وحده لا شريك له] ديدگدن صوکره اکثر دعائی :
[الاهم لك الحمد كالذى نقول . الاهم لك صلوتي و نسکي
و معياني و مهانی و اليک ما بي و عليك يارب ثوابي .
اللهم انی اعوذ بك من عذاب القبر ومن وسوسۃ الصدر
و من شتات الامر و من شر كل ذى شر] ایدی .
ابن عباس حضر تلرینک روایته کوره هر فده کی
ایتدیکی دعالرک بردی ده بو ایدی : [الاهم انت تسمع
كلامي و ترى مكانی و تعلم سری و علاجني لايختفي عليك .
شيء من امری انا البائس الفقير المستغيث المستجير الوجل
المشفق المقر المعترف بذنبه . استلک مسئنة المسكين .
وابتهل اليک ابھال المذنب الذليل و ادعوك دعاء الخائف
الضرير من خضعت لك رقبته و فاقت لك عيناه و ذله
جسمه ورغم انفك اللهلم لا تجلمنى بدعائك رب شـقـيـاـ
و كـنـ رـؤـفـاـ رـحـيمـاـ يا خـيرـ المـسـؤـلـينـ وـ يا خـيرـ المـعـطـيـنـ]

بیور مسلود رکه :

— دعالرک خیرلیسی و اجابتہ اقربی عرفه
کوننده ایدیلان دعادر . بنم و بنندن اوایکی ایدیامک
دیدکارینک افضلی [لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ] کله سیدر .

• •

عرفده اهل نجدن يوم عرفه به تشمیش اولان
بر طاق کیمسه، لر ; حضور سعادتہ کاوب : [كيف الحج؟]
دیه سؤال ایتدیلر . آمک او زرینه امر بیوردی منادی بی
عرفده [من جاء لیلة جمع قبل طلوع الفجر فقدر
ادرک الحج . ایام منی ثلاثة . فمن تعجل في يومين فلا اثم
عليه و من تأخر فلا اثم عليه] دیه ندا ایتدیردی .
حجاجدن بر کیمسه او کون عرفانده زرا جله سندن
دو شهرک فوت او لمگله امر ایدوب انى ماء و سدر ایله غسل
و جامه احرامیله تکفین ایتدیلر . حنوط و سائره منملو
قوقولی شی سور دیر میرک باشی . یوزی اچیق اولدینی
حالده دفن ایتدیردی و حقنده : [ان الله يبعثه يوم
القيمة مليباً] دیدی .

عرفانده وقفده ایدی : [وقفت ه هنا . و عرنۃ

کاه موتف = من بوراده ط و دم عرفانک هر یاری
موقدار | بورمانیله برابر هر قومک ایام سابقه واقف
اولدقلی خالمه طور ملزی امر استدی .

افشام اوستی هنوز موقدار ایکن : | ابوم اکمات
لکم دینکم و آنمت عایکم امّتی و رضیت لکم الاسلام
دیناً | آیت کریمه سی نازل اولشـ در . آیت کریمه بزول
ایدرـ کن قصواه، هنلت و حبـ تحمل ایده میرلک برـ چو کشدی !
معنای لطیفی بـ کون سـ زک دـ نکزی اـ کـ الـ و اوـ زـ رـ یـ کـ زـ
نعمتی اـ هـ اـ مـ اـ بـ تـ دـ مـ دـ نـ کـ دـ اـ کـ اـ لـ و اـ وـ زـ رـ هـ
اسـ اـ زـ مـ بـ کـ نـ دـ مـ دـ نـ کـ دـ اـ کـ اـ لـ رسـ اـ سـ اـ لـ کـ جـ
مـ اـ مـ وـ رـ بـ کـ دـ نـ کـ دـ اـ کـ اـ لـ رسـ اـ سـ اـ لـ کـ جـ
دنـیـادـهـ اـیـشـیـ قـالـیـورـ اـیدـیـ :

اـذـاتـ اـمـرـ دـ نـ نـقـصـهـ

توقع زوالا اذا قيل تم

مفهـوـمنـجـهـ آـیـتـ کـرـیـمـهـ . رسـالـتـنـاهـ اـفـنـدـیـزـکـ رـحـلتـ
سـنـیـهـ لـرـیـهـ اـشـارتـ اـیدـیـ . حـضـرـتـ اـبـوـبـکـرـ الصـدـیـقـ رـضـیـ اللـهـ
عـنـهـ ، بـودـقـیـقـیـ اـکـلـاـیـهـ رـقـ اـغـلـادـیـ !

اوـ کـونـ غـرـ وـ بـ شـمـ دـنـ صـوـ کـرـهـ فـخـرـ اـلـ اـبـیـاءـ اـفـنـدـیـزـ ،
عـرـ فـانـدـنـ دـوـنـدـیـ قـصـواـیـهـ رـاـ کـبـ اـیدـیـ . اـسـاـمـهـ بـنـ زـیدـ

رضي الله عنھی توکیسنه آلدی کمال عن و وقارا یله من دله یه
حرکت ایندی .

ناقه سعاد تلرینک یولاری دست هایونلرنده ایدی .
او لقدر چکدی که قصوانک باشی رحلنک او کنـه ناس
ایدرجه نـه کیشدی . یولـه بر یوقوش کلدـجـه یولاری
صالیویریرایدی خلقـک مسـارتـهـ و اـزـ حـامـلـهـ نـیـ کـورـ وـ نـجـهـ
مبـارـکـ الـلـهـ لـهـ خـلـقـهـ اـشـارـتـ اـیدـوـبـ : [یـاـ اـیـهـ النـاسـ
الـسـکـنـیـةـ السـکـنـیـةـ] دـیدـی . یـاـ وـاـشـ کـیـتمـلـبـیـ اـمـرـ اـیدـهـ یـورـ
ایـدـیـ .

اشـبوـ اـمـرـ عـالـیـهـ قـارـشـوـ خـلـقـکـ یـهـ دـوـهـ لـرـیـ ضـربـ
شمـاـهـ لـرـیـ اـیـشـیدـهـ رـکـ النـدـهـ کـیـ قـامـ چـیـسـیـلـهـ اـشـارـتـ اـینـدـیـ .
وـ : [یـاـ اـیـهـ النـاسـ ! عـلـیـکـمـ بـالـسـکـنـیـةـ . فـانـ الـبـرـلـیـسـ بـالـاـیـضـاعـ]
دـیدـیـ .

یـولـهـ برـ طـاغـ قـوـلـتـ وـ غـنـهـ کـلـدـیـ کـهـ صـوـلـ جـانـجـیـ یـولـ
ایـدـیـ آـنـدـهـ نـاقـهـ هـایـونـلـرـنـدـنـ اـینـدـیـ وـ بـعـدـ الـبـولـ خـفـیـفـ
برـ آـبـدـسـتـ آـلدـیـ . اـسـامـهـ :

— «الصلوة يارسول الله ! »

دـیرـ کـنـ اـکـاـ : [اـمـامـکـ] دـیـهـ نـماـزـ مـحـلـنـکـ اـیـلـرـ وـدـهـ
ایـدوـکـنـهـ اـشـارـتـهـ دـوـهـسـنـهـ سـوـارـ اوـلدـیـ . یـاتـسوـ وـقـتـهـ یـاقـینـ

من دلهه رکنی . افتادم اله یا تو نازلی جمع امده رکن اذان
و بر اقتضله بر ابر قیلسی . او کیجه منزد لفده فالدی .
تیجور قبله بوب صاغ جانبی او زرینه یاندی او یودی شفقله
بر ابر قالقدی . فضل بن عباس رضی الله عنہما یه : [القطع حصی]
دیه جهره طوب الامسی امر ایتدی فضل ده اوافق بر قاج
طاش دیوشیروب تقدیم ایتدی . اندیمز :
— « یامیال هؤلام وایاکم والغاوی الدین . فانهاهلاک
من قبلکم بالغلو فی الدین »

بیوردی که زعم افضلیته قوجه مان طاشلری شیطان
نیته جمهیه آنیق حائز فضل و مزیت اولیوب بالعکس
حدنده زائد و خارج اولیق اعتبارله او درلو معامله نک
غلو فی الدین مرتبه سنه بولید یعنیه مبنی محذور مذکوره
 محل قلماق او زره او فاجق طاشلرله جمراتک رمینی و هر
خصوصده غلودن مجانیتی بونکله امر واخطار ایتمشدره .
من دلهه دن قصویه را کیا مشعر الحراء کلدی و مشعر
الحراء مده قبله به طوغری طوردی دعا یه مشغول اولدی .
تکبیر و تحمید و تهلیل ایلدی .

عباس بن مردانس اسلامی ، روایت ایدرکه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم یوم عرفه نک آخر نده و یوم

عید کیجھ سندھ امتنی ایچون دعا و استغفار ایلدی . جناب حق ، مطالملک غیرینی مغفرت ایتدیکنی و مظلومک حقنی ظالمدن الیور مدکجھ ظالماً عفو و مغفرت ایتمیه جکنی بیلدردی . شفیع الامہ افتندیمز : [یارب دیلو سہ ک جنتدن عوض ویر یرده مظلومی راضی قیلوب ظالمنی مغفرت ایدرست] دیہ نیاز وتضرع ایتدیکی حالدہ او کیجھ اثر قبول واجابت ظہور ایتمامشندی .

من دلھدہ ویا خود مشعر الحرامدہ عین دعائی کمال تضرع لہ تکرار ایدرکن جبریل ، پیغام اجابتہ کالدی .. او زمان جناب رسول اکرم ، تبسم بیوردی . ابو بکر ایله عمر رضی اللہ عنہما سبب تبسی سؤال ایتلریلہ امت حقدنہ کی دعا سنٹ قبول بیور لمش او لمسندن نائی شیطان ، کدر ندن جزع و فزع لہ باشنه طوپراق صاحب رق کندینہ و یل و ثبور ایله ادعا ایلدیکنی کوروب تبسم ایتدیکنی سویلدی .

طلوع شمسدن اول مشعر الحرامدن حرکت ایندی بودفعہ «قزح» دیدکاری محدثہ ناقہ هایونلرینک ترکیسنه عم زاده لری فضل بن عباس رضی اللہ عنہما بی آلدی . فضل ، بر شاب جمیل ایدی . محفہ لر لہ بعض نساء پکر کن فضل اندرک طرفہ باقش و روایت اخرا یہ کورہ خشم قبیلہ سندن

بر قارین او راهه حضور اقدس رسالت پنهان به کاوب .
— « یا رسول الله ! چجه گتکه غیر مدت در اولان
اختیار بایام ایجون بن حج ایتمم جائز او لورمی ؟ »
دیه سؤال ایده رک [بلی] جوابی آلیرکن فضل ،
او قادریه قارین ده فصله باقش و بونی رسول الله
کوردیکنندن مبارک دست سعادت نهاده فضلاک باشند طو توب
بوزینی او بر طرفه چو برمشاری حضرت عباس رضی الله
عنہ ، فضلاک باشی یچون دو بدر لدیکنی هسؤال ایتدی .
افندیمز :

— « رأی شاباً و شابةً فلم آمن عليهم الشيطان ،
جوابی ویردی .

بعان محسره کاندیکی زمان ذاقه سعادتک زمامی بر از
صالیویره رک سرعتیجه یورو تمشدی جهره کبرا به کیدن
اورته بولان بورودی . شجره قربنده کی جهره بواردی .
فضلاک طوبایوب ویردیکی طاشلدن یدی دامنی اکا
دوه او زرنده اولان ینی حاله آندی . هر برخانتر ایچون
اتارکن تکیه ایتدی .

رمی جهرا ، ضحی وقتی ایدی . حين رمیله
تلیه یی کسدی . بالا لایله اسامه رضی الله عنهمه ، او زمان

خدمت شریفه رسالت پناهیده ایدیلر ، بری ناقه‌یک زمام
و جامنی طونار دیگری لباس ایله افتادیزه کوایکه ایدردی .
رمی جمرانده خلق ازدحام ایتشلردى [یا ایها الناس !
لا یقتل بعضکم بعضاً . واذار میتم الجمرة فارمو ایمیش حصی
الحذف] دیه او مثلاً او ازدحامله او لان رمی جمرانده ملحوظ
بولنان مخاطره‌نک او زرینه هر کسکن نظر دققی جلب
ایتدی .

جمره‌نک عقینده واوراده خطبه به باشلا یه رق يوم
عرفده او قودیغی کبی دماء جاهلیه‌نک و اموال و اعراضك
تحریمنی ابلغ وجوه او زره تکرار ایتدی . و :
— « سلطان ، سری کتاب الله دعوت ایتدیکه
امرینه اطاعت ایدیکز . و مناسک کفری شهدی بندن
او کرنیکز . بیلم اما بلیکه بوسنه‌دن صوکره بر ده حاج
ایتمیه جکم »

دیدی صوکره مسیح الدجالک بیان احواله بالتصدی :
— « انهم يکن فی الارض مِنْذَ ذرَا اللہ ذریة آدم »
علیه السلام اعظم من فتنة الدجال و ان الله لم بعث نبیاً
الا حذر امته الدجال وانا آخر الانبياء و انتم آخر الامم ،
و هو خارج فيكم لامحالة »

بیور و رایکن دجه لک امت میانده خهور و خروجی
لامحه الله ایدو کنه دائز اولان بیانات سنه او زرینه حاضر
بولان اصحاب کرامده بعض مرتبه خوف و خشیت عالیمی
علوم هالی بیور یه درق :

— «غیر الدجال اخو فی عایکم . ان یخرج وانا فیکم فانه
جیجیج دونکم وانا جیجیج کل مسلم وان یخرج من بعدی فکل»
جیجیج نفسه والله خایفی على کل مسلم . وانه یخرج من «
خلة [ای من چریق بین الشام والعراق] فیعیث ای یفسد»
یبعث السرایا والجنود یعنیاً ویبعث شهلاً وان على مقدمته
سبعين الفاً من یهود اصهان عایهم رجل اشعر من فیهم»
فیقول بد و بد [اسرع اسرع] یاعبد الله ! فائتوا فانی»
ساصفه لكم صفة لم یصفها ایاه نجی قبلی وانه یبدأ فیقول
انابی ولا نجی بعدی ثم یلنی فیقول اناربکم ولا زرون ربکم»
حتی تموتوا . وانه اعور وربکم یلس باعور . وانه
مکتوب ین عینیه کافر یقرؤه کل مؤمن کاتب وغير کاتب»
وقته کثیره .. منها ان معه جنة وناراً فن ابتلى بناره»
فایستغث بالله ولیقرأ فواتح الکھف ف تكون عليه برداً»
وسلاماً کما كانت على ابراهیم . ومنها ان تصوی الارض»
منهلاً منهلاً طی فروة الکبیش . وانه یسبیح الارض کلهاء»

في اربعين يوماً ومامن بلد الا وسيطئها الامامة والمدينة، وسرعته في السير كالغيث أستدربره الرحيم . وان له ثلاثة صيحات يسمعها اهل المشرق واهل المغرب . ويتناول الطير» من الجهو ويشويه في الشمس شيئاً . وانه يخوض البحر» في اليوم ثلاث خو驿站 لا يبلغ حقويه واحدى يديه اطول» من الاخرى . فيمداد الطويلة في البحر فتبلغ قعره فيخرج» من الحيتان ما يريد . وانه يخرج في خفة من الدين وادبار» من العلم فلا يبقى احد يحتاجه في اكثار الأرض . ويدهل» الناس عن ذكره . وانه يأتي فيقول لاعرابي ارأيت» ان بعثت لك امك اتشهد اني ربك فيقول نعم فيتمثل له» شيطان على صورة ابيه وآخر على صورة امه فيقولان له يابني اتبعه فانه ربكم فيتبعه . وانه يمر بالخربة فيقول لها اخرجي كنوزك فتبعدك كيعاسب النحل . وانه يأتي» على النهر فیأمره ان يسيل فيسيل ثم يأمره ان يرجع فيرجع» ثم يأمره ان يليس فيليس . وانه يأمر الرحيم ان تشير» سحابة من البحر فتمطر الأرض فتفعل . وانه يقول» انا رب العالمين وهذا الشمس تجري باذني افتریدون ان» احبسها فيقولون نعم فيحبس الشمس حتى تجعل اليوم» كالشهر والجمعة كالسنة»

ويقول اتربدون ان اسيرها فيهم لون لم فيعمل اليوم
كالساعة . وانه يأتي قبل خروجه ثالثة سنوات شدائده
يصيب الناس فيها جوع شديد يأمر الله السماء ان تخبسه
ثالث مطرها ويأمر الارض ان تحبس ثالث بابتها ثم يأمر الله
السماء في السنة الثانية فتحبس ثالث مطرها ويأمر الله الارض
فتحبس ثالث بابتها ثم يأمر الله عن وجل السماء في السنة
الثالثة فلا تهطل قطرة ويأمر الارض فلا نبات حضراء
فلا تبقى ذات ظاف الا هلكت الا بماشاء الله ،
ديرا يكن اصحاب كرامك خوف وحيرته :

— « يارسول الله ! فما يعيش الناس اذا كان ذلك »

ديه سؤال اتمنلرنه جواباً [المسبح والتكبير يجري ذلك
منهم مجرى الطعام] ببوردى .. ودوماً يتدى :

— « وانه يسلط على نفس واحدة فينشرها حتى ياقها »
شقيقين فيمر الدجال بينهما ثم يقول انظروا هذا فاني ابنته
الآن ثم يزعم ان له رباً . غيرى ثم يبعث الله فيقول له الحبيب
من ربك ؟ فيقول : ربى ، الله وانت عدو الله الدجال . والله
ما كنت قط اشد بصيرة فيك مني الان ، فيزيد ان يقتله
ثانيةً فلا يسلط عليه وهو الحضر عليه السلام . ويكون معه
اليسع عليه السلام ينذر الناس يقول : هذا المسبح الكذاب »

فاحذر و داعن الله . ويعطيه الله من السرعة مالا يتحقق بالدجال»
 ان بين يديه رجلين يندران اهل القرى . كلما دخل القرية «
 انذرا اهلها فاذا خرجا منها دخلها اول اصحاب الدجال .»
 ويدخل القرى كاها غير مكة والمدينة . فيمر بمكانة فاذا هو «
 بخلق عظيم فيقول : من انت ؟ فيقول : انا ميكائيل يعني »
 الله لامنك من حرمته وير بالمدية فاذا هو بخلق عظيم »
 فيقول : من انت ؟ فيقول : انا جبريل يعني الله لامنك »
 من حرم رسوله ويصبح فيخرج اليه من مكة منافقوا هـ »
 وترجف المدينة ثلاث رجفات فلا يبقى منافق ولا منافقـة »
 الاخرج اليه . فتنهى المدينة يومئذ خبئها كما ينفي الكبير »
 خبث الحديد . ويدعى ذلك اليوم يوم الخلاص . ويكون آخر »
 من يخرج اليه النساء حتى ان الرجل ليرجع الى امه وبنته »
 واخته وعمته فيونقها رباطاً مخافة ان تخراج اليه »
 بوكا اوچ كره [يوم الخلاص] ديه علاوه ايلى .
 صوکره :

— « وما يوم الخلاص ؟ يجي الدجال فيصعد احدهـ »
 فيطلع فينظر الى المدينة ويقول لا صحابه : الازرون الى »
 هذا القصر الابيض هذا مسجد احمد »
 ديدى . ودوم ايتدى :

— جناب حق زمین و آسمانی خلاق ایله‌یکی کون
 زمان نه هیئت‌ده ایدیسه شمدی سنه او هیئت‌نه رجوع ایشدر.
 سنه اوون ایکی آی بونک درت آی اشهر حرمدر . اشهر
 حرمک اوچی متواالیاندرکه ذوق‌القعده و ذوالحججه محمر مدر .
 منفرد آی دخی رجب مضر درکه جمادی الآخره ایله شعبان
 آره سنده در [ه] سز قریبًاً ربکزه ملاقي و اعممالکنزدن
 مسئول اوله جقسکز . ایمدى کر کدرکه بندن صوکره
 یکدیکریکزک بویوتی اورمغه صایمیه سکز . و بندن ایشتد .
 یککزی حاضر اولانلر ، غائب اولانلاره نقل و تبلیغ
 ایتسون باکه سوزلریمی بندن ایشیدوبده آخره تبلیغ
 ایدنلرک بعضی . کنندو سنه تبلیغ اولنان کیمسه‌لردن دها
 کوشک و عاجزدر [الاھل باغت ؟] ، دیدی . اصحاب
 کرام [نعم] جواب تصدیقی ویرملریله اوچ کره [اللهم
 اشهد] سیوردی . و خطبه‌دن صوکره محل نخره یعنی
 قربان محله کلدی . مدینه طاهره‌دن بر لکده کتیردیکی
 هدی ایله حضرت علینک یمندن کتیردیکنک مجموعی یوز

[ه] السنة اثنا عشر شهراً منها اربعه حرم ثلاثة متواليات
 ذوق‌القعده و ذوالحججه والمحرم و رجب مضر الذی بین جمادی و شعبان .
 الحديث

دوه او لمشدی . يوز دومنک التمثیل اوچ رأـنـی رسالـتـنـاهـی
افندیمـز ، کـنـدـی مـبـارـکـ الـلـرـیـلـهـ بـوـغـازـلـدـیـ کـهـ سـنـینـ عمرـ
هـایـوـنـلـرـیـنـکـ عـدـیـنـهـ موـاـفـقـ اـیـدـیـ . مـتـبـاقـ اوـتـوـزـ یـدـیـسـنـیـ
حـفـرـتـ عـلـیـ کـرـمـ اللـهـ وـجـهـهـ یـهـ سـپـارـشـ اـیـدـهـرـکـ اوـبـوـغـازـلـدـیـ .
وـآلـ وـزـوـجـاتـ طـاـهـرـانـیـ اـیـچـوـنـ یـاـلـکـزـ بـرـصـیـغـیـرـیـاـخـودـ بـرـ
دوه قـرـبـانـ اـیـتـدـیـ . صـوـکـرـهـ منـایـهـ کـلـدـیـ .

سرـتـراـشـ «ـمـعـمـرـ بـنـ عـبـدـ اللـهـ بـنـ أـضـلـهـ بـنـ عـوـفـ»
حـاضـرـ اـیـدـیـ . رـأـسـ سـعـادـتـلـرـیـنـکـ صـاغـ جـانـبـنـدنـ تـراـشـ
اـیـتـسـنـیـ الـلـرـیـلـهـ اـکـاـ [ـخـذـ] دـیـهـ اـشـارـتـ بـیـورـدـیـ . جـانـبـ
مـذـکـورـدـنـ تـراـشـ اـیـتـدـیـرـدـیـکـیـ موـیـمـطـهـرـیـ اوـرـادـهـ قـرـیـبـ
اوـلـانـ اـصـحـابـ وـاـشـخـاصـهـ وـجـانـبـیـسـارـنـدنـ تـراـشـ اـیـتـدـیـرـیـکـنـیـ دـهـ
«ـاـبـوـطـلـاحـ» وـیـاـخـودـ «ـامـ سـلـیـمـ» رـضـیـ اللـهـ عـنـہـمـاـیـهـ وـدـیـکـرـ
روـایـتـ کـوـرـهـ زـوـجـاتـ طـاـهـرـانـهـ وـیرـدـیـ .

خـالـدـ بـنـ الـوـلـیـدـ اـسـتـدـعـاسـنـهـ مـبـنـیـ نـاـصـیـهـ رسـالـتـنـاهـیـیـهـ
مـصـادـفـ اوـلـانـ موـیـ مـطـهـرـدـنـ اـحـسـانـ بـیـورـلـمـشـدـیـ .
اوـدـهـ موـیـ سـعـادـتـیـ سـرـپـیـشـنـکـ جـهـهـ وـ نـاـصـیـهـ جـهـتـتـهـ تـبـرـکـاـ
تعـیـیـهـ اـیـمـکـلـهـ اـنـدـنـ صـوـکـرـهـ جـمـیـعـ غـنـ وـآـنـدـهـ هـرـ حـملـهـ دـهـ ،
مـنـصـورـ وـمـظـفـرـ اوـلـهـ کـلـشـدـرـ .

یـعـضـ اـصـحـابـ کـرـامـ اـمـتـاـلـاـ تـمـ اـمـ تـراـشـ اوـلـدـیـلـرـ .

بعضی ده اکنفا طریقیله صاجلریت او جندن بر مرقداری
کسیدیردیلر . او لوستک بالطبع او لکنده ایدوکی اظہر
او لغله جذاب پیغمبر : [الاهم اغفر لامحلفین] ده دعا
بیوردی . نقدیر ایدنلر کیری قالمش دیتک ایدی . بناءً علیه
اصحاب کرام :

— « یا رسول الله ! ولامقصربن ،

دیشلر . رسول اکرم ینه او لکی کی یالکز مخالفینه
دعا ایتمش اصحاب ده رجالر نی تکرار ایده رک منوال مذکور
او زره کیفیت اوچ نوبت تکرار ایلمشدی .

قربانلرینک هر برندن بر مرقدارات کسیدرو ب بر
قابلده پشیرت دیردی اني علی ایله برابر تناول بیوردی .
و علی به امر ایدوب قربانلرینک اتلری نی ، دریاری نی و
سائز شیلری نی تقسیم ایتدیردی قصایه انلردن ویرمدی .
اجر نی آیری ویردی .

شو اراده ایدی عرفانلک بطن عرندهن و من دله نک
بطن محسردن ماعدا هر یری موقف ایدوکی و منانک
هر یری ایله مکه زوقافلرینک منحر او لدیغی اعلان
ایتدیردی .

آندهن صوکره حضرت عائشه رضی الله عنها ، مسکی

حاوی بر طبیله تطییب ایدوب رسول الله صلی الله علیه و سلم احرامدن چیقدی و سوار او لهرق وقت ظهردن مقدم مکه مکرمه به کیردی. و سواراولدینی حالده طواف افاضه بی ادا ایلدی چاه ز من مه کلده . بنی عبدالمطلب بئر ز من مدن صو چکوب حجاجه ساقیلک ایده بیورلردی . [اززعوا بنی عبدالمطلب لولا ان یغلبکم الناس سقاتیکم انزعت معکم = ای عبدالمطلب زاده لر ! چکیکیز اکر خلقک او زرلریکزه از دحامی خوفی او لم سیدی بن ده سیزکله بر لکده چکردم] بیوردی . بر قوفه ایله ز من مدن صوت قدیم او لنه رق ابن عباس روایته کوره آیاک او زرنده و عکرم روایته نظر آناقه سعادت او زرنده او لدینی حالده ایمجدی .

او کون بعض ناس ، مشکلارینی سؤال ایلدیلر . تراشک ذبح هدی او زرینه ذبحک رمی جرات ، طواف افاضه نک ده رمی او زرینه تقدیمی جاُز اولوب او لم بیغفی صور دیلر . هپسنه « لاحرج » جوابی ویردی . حضرت عائشه رضی الله عنہا نک حیضدن آن پر له بیت کعبه بی طواف ایلدیکی بو کون ایدی .

بعده منایه عودت ایلدی . او کونکی صلوة ظهرک

نژده قیانی احتلال فلیدر عائشہ و جابر رضی الله عنہما مکده، ابن عمر کبی بعض اصحاب ده بعد الرجوع مناده قیانی ش او لدینی روایت اخشار در .

ایام اضجه نک برنجی کونی اولان اشبو جمده ایرانی کونیک بقیه سنه و بازار کیجه سنه و کوبدوز نده بازار ایرانی کونیله صالح کیجه سی و کونی سنه که بو اوج کونیه ایام التشریق دینیاب مناده قالای . ایام مذکوره هر کون زوالدن صوکره جمره آندی و هر دفعه ده یادی شر طاش آندی هر طاشده برگره تکیر استدی .

ابتدا مسجد خیفک یانده اولان جمره نی آثار ایدی که بو کاجره اولی دیرلو . دعا ایچون جهره او لیده توقف استدی . صوکره جهره و سطایی ده بواسطه او زره آندی اندده دعا ایچون بر مدت توقف استدی . جهره ماله اولان جهره المقبه نک رهی اشاده توقف استدی .

ایام عیدک ایکنجیسی و ایام منانک او لکیدی بولنان [یوم القر و یوم الرؤس] که بازار کونی ایدی خلقه مناده او کون بر خطبه او قودی . واوچنی کونی بولنان [یوم الا کارع] ده كذلك مناده بر خطبه دها او قودی . بو خطبه ده ذوی الارحامه برواحسان خصوصی امر و توصیه اینشدیه

**

اشبو حج شریف و دادعده رسول الله صلی الله علیه و سلم بش دفعه خطبه او قو مشدر. بر صحی خطبه، ذی الحجه، نک یدنجی کونی مکده ایکننجی خطبه، طقوزنجی کونی اولان یوم عرفه اوچنجیسی، یوم النحره مناده دردنجیسی، یوم ثانی ایام منا اولان یوم القرده كذلك مناده، بشنجیسی یوم رابع ایام عید بولنان یوم الفرده مناده ایدی. صالح کون که عیدک دردنجی کونی اوله رق [یوم النفر] دینیلیرانده «محصب = ابطح» نام موقعه کیتدى. تشریف عالیدن برکون اول اسماء رضی الله عنہ: [یارین محصبده بنی کنانه خیفنه قربنده نزول ایتمم کرکدر] دیمشدی. فقط بوندن خبردار اول مقصزین آزادیسی ابو رافع، خیمه سعادتی محصبده خیف مذکورده قوردمشدی.

چهارشنبه کیجه سی محصبده قالدی. و کعبه معظمه بی بردها طواف ایتدیکه خلقک مکه دن طاغی ماملی لزومنی اعلان ایتدردی کیجه نک بر مقدارانده او بودی سحر و شفقه قارشی قالقدی مکه مشرفیه کلوب کیجه لین طواف وداعی ایفا ایلدی و مکنک اشانگی جهتنده [کدی] دیدکاری یولدن چیقدی .. ارتق مدینه طیبه لرینه توجه

بیوردی مکنگر مدن محل خروجی، دخول ایلکاری
یولک غیری ایدی پوکسل بریولان کیرمش الحق بریدن
چیشمش ایدی .

مکده مدت مکث و اقامه‌ای اون کوندر اول مدت
نماز لری قصر ایله قیلدی و قصر ایله قیلدی نمازک عقینده
[آنواصلوتکم یا اهل مکله فانا قوم سفر] بیور و رایدی
یولده «غدیر حم» نام بر نزلده اویله نمازی قیلد قدن صکره
اصحاب کرامه دوهرک :

— بن ، بُؤمنلره کندی نفس‌لرندن دها زیاده
اولی دکیم . بُی عالم بـایه دعوت ایتدیلر . بن ده
اجابت ایتمدم .. بیلمش اویلکز ارا کزده ایکی شیئی
عظمیم بر اقدم که بری برندن عظیم‌در . بریسی قرآن ،
دیگری اهل بیتمدر . ایدی بندن صوکره اوایکی امرده
نه درلو سلوک ایتسه کز و انلرک حقوقه نه کونه رعایت
ایاسه کز کرکدر . او ایکی امر عظیم کنار حوض کوزده
بکا ملاقی او نیجه به قدر یکدیگرندن جدا اولمزد . تحقیقا
حق تعالی ، بن مولامدر . و بن جمع بُؤمنلک
مولاسیم .

دیدی و علینک الی طوتوب سوزینه دوام
ایلدی :

— من كنت مولاه فعلى مولاه . اللهم وال من
والاه . وعاد من عاده و اخذل من اخذله وانصر من
من نصره وادر الحق معه حيث كان «
بيوردى . عامه اهل ايمانه قارشى رؤوس اشهاده بر
حق عظيم تولى بخش ايمك صورتيله على كرم الله وجهه نك
قدر جليل بلندىني برقاتنها بالا تر ايلدى .
ذوالخليفة مواصلى كوندوشك كچ بروقتنه مصادف
اولمغله مدینه سعادته كيجه كيرمامك عن ميله انه قالدى .
ايونسى صباح معرس طريقيله كيدرك مدینه بالك
رسالپناهلىينه داخل اولدى .
يولده سواد مدینه يى كورديكى زمان اوچ كره تكبير
ايدرك : [لا الله الا الله وحده لا شريك له . له الملك وله الحمد
وهو على كل شى قادر . آئيون تائيون عابدون ساجدون
لربنا حامدون . صدق الله وحده ونصر عبده وهزم الاحزاب
وحده] ديدى .

*
..
٢١

— بعث جرير —

جرير بن عبد الله البجلي حضرتلى ، امراء يمندن

ذوالكلاعه كومدرلدى . ذوالكلاعات اسمى اسجفع [هـ]
ايدى . وكتبه دوسي تابعه حميريدن باكوراه بن حبيب
اوغلى ايدى . زوجه هى صريمه بنت ابرهه الصباح
ايله قبول اسلام ايمشلدر .

جرير ، يمنده ذو الكلاع ايله ينه امر ادن ذو عمر
يامنه ديكير برينه ملاقي اوهرق انله رسالنه افديمزه
عائد بعض امور دن بحث ايتدى . ذو عمر . اوچ كون اول
رحلت نبوه نك وقوع بولد يغنى سويلىوب ذو الكلاع
ايله برلكده جريره رفيق اولد يلر . مدینه طيءيه طوغري
يمندن يوله چيقديلر . يولده تصادف ايلدكارى برجماعت
سواريدن لدى السؤال المقلرى : [قبض رسول الله
صلى الله عليه وسلم واستختلف ابو بكر رضى الله عنه والناس
صالحون] جوابيله مسواعات مذكوره نك صحى تين
وتايد ايمكله ذو الكلاع وذو عمر :

— « اخبر صاحبك ان اقد جشا . واعدا سنعود ان شاء الله »
ديهرك اورادن كيرى يمنه دونديلر كيتديلر .

حضرت عمر رضى الله عنه زمان خلافتلر نده بونلر ،
مدینه طاهره يه كاشلر دى . ذوالكلاعك معينده روایته

[°] الفاك كسرى ، هيم و فانك فتحه لرى و سين ويانك سكونلريله

کوره اوں سکنریک کوله‌سی موجود ایدی . درت بیکنی
در حال آزاد ایلدی . شوقدر وارکه اوں سکنریک افراد
معیتیله مدینه یه کلمسی و صیغمی عقل وعادت نقطه لرندن
براز شایان بحث ونظردر .

حضرت عمر :

— « یاذا الكلاع ! کیری قالان کوله‌لرک ثالث ائمانی
نقداً بوراده ، ثالث شامده ، ثالث دیکری ده یندھه تسویه
ایدملک اوزره انلری ده آزاد ایت »

دیدی . ذوالکلاع ، او بابده ملاحظه ایچون مهلت
ایستیوب منزله کلدکدن صوکره کوله‌لرک هپسني بلابدل
آزاد ایمیش وايرته‌سی کون حضرت عمر ، اکاداڭ سؤال
ایدرکن ذوالکلاع :

— « جناب حق بکا وانلره خیرلى اولانی اختيار
ایتدی هپسني آزاد ایتمد »

دیه جواب ویرمشدر . ذوالکلاع :

— « یامیر المؤمنین ! بنم بیوک برکناهم وارکه جناب
حقك انى عفو و مغفرت ایده جگنی امید ایده میورم :
برکون یوکسک برمحلده کیمسەنک آوره یه جى سورتلە
او طوریسور ایدم بولندىغۇم كوشك اوکنەدە مېزاندە بى

رب معمود الخاد واعتقاد ایتش او لانلوردن یونیت قادر
غلبلات طوبلاوب بخی کورمکه متقطل ایدیلار . ناکام
کندیمی ازره کو-تردم هبی بر آنده یره قیابه رق سیجهده
ایتدیلر »

دیدگده حضرت عمر :

— «اخلاص ایله توبا و اقلاع ایله اتابه دن غفار الذنوبك
رحمت و غفرانی مر جودر »
دیه جواب ویردی .

ذو عمر ، او زمان مدینه سعادته کور دیکی محسن
اخلاق و اداره ایه انظر حیرتله باقه رق اصحاب کرامک هر
خصوصده تقدیر و تحسین افکار و افعالی صدنه :

— « یاجریرا ان بلک علی کرامه و ای مخبرک خبرآ
انکم معاشر العرب لن تزالوا بخیر ما کنتم اذا هلك امير
تامرم فی آخر فاذا كانت بالسيف كانوا ملوکاً يغضبون
غضب الملوك ويرضون رضا الملوك »
دیمشدی .

علوان بن داود حکایت ایدرکه قیمه مسی طرفدن
بر طاق هرایا ایله ذوالکلاعک تزدینه بعث و اسرا اولنان
بر آدم ، بر سنه کامله قصرینک حولنده طولا شدیغی حالده

ملاقات ایده میوب یوز بیک کشینک وجه مسرود او زده
 سیجه ایتدکاری خنده مشاهده ایتمش و اسلام‌مندن صوکره
 او احتشامی ترک ایله بازاردن آلاهی برات پارچه‌خنی
 عوامدن برفرد کی آتنک تو کیسنہ آصوب کندی خانه سنه
 کیدر کن اسان تأثرله :

اَفْ لِلَّذِيَا اَذَا كَانَتْ كَذَا
 اَنَا مُنْهَا كُلَّ يَوْمٍ فِي اَذَا
 وَلَقَدْ كَنْتَ اَذَا قَبْلَ مِنْ
 اَنْعَمَ النَّاسَ مَعَاشًا قَبْلَ ذَا
 ثُمَّ بَدَلْتَ بَعْدِي شَفْوَةً
 حَبْذَا هَذَا شَقَاءَ حَبْذَا

سویل دیکنی کوره رک حکایه ایتمشد.

٠٠

۲۲

قدوم فیروز دیلمی

فیروز دیلمی، یمن والیسی باذانک زوجه‌سی
 هر زبانه‌نک هنزا ده سیدر. بوکره قبول اسلام و زیارت
 حضرت سید الانام قصدیله یمندن مدینه پاک رسالته کله رک

سلامان اولدی . اخیراً اقامه دعوی الكذب نبوته
ینده مصیبی ظهور ایدن اسود عنسی بی بو ذات قتل
ایلمشدر .

*
**

۲۳

طلوع جبریل

شو ارالق مدینه طاهر ده البسی بیاض ،
صاحبی سیاه ، رایحه سی اطیف ، یوزی دلبر نورانی
بر ذات مجلس عالی رسالت پناهیده کورونمشدر .. او وقته قدر
مدینه ده بولمه بر ذات کورولمیدی و او زرنده سفر
علامی ده بولندی بی جهله کیم اولدیغی اصحاب کرام
بیله مدیبله ،

رسول الله صلی الله تعالیٰ علیه وسلم افندیزه یقین
واروب : [السلام عليك يا رسول الله] دیدی . افندیز
[و عليك السلام] کلامیله مقابله ایتدی . صوکره او
ذات ، دیزلرینی حضرت رسالت پناهک دیزلرینه اسناد
و الاریخی ده فخذین نبوی به وضع ایلدکدن صوکره
ایماندن ، اسلامدن ، احساندن ، قیامتدن سؤال ایتدی .

حضرت بی اکرم سؤال قیامتک ماعداً نه جواب
ویروب : [مسئول ، سائلدن اعلم دکلدر] بیوردی .
او ذات‌ده مجلس هالیدن چیقدی . همان عقینده طلب
و تحری امر هالیسی شرف‌دور ایده رک ارادیلر .
هنوز مدینه‌ده و بلکه حوالی مسجد شریفده غائب
اوله بیله‌جک قدر بر زمان کچمديکی حالده بوله‌مدیلر .
ایشته او زمان افندیمز : [جبریل ایدی . سزه دینکزی
تعلیم ایچون کلدی] دیه حقیقت حالی بیلدیردی .

فصل رابع عشر

اوره بـنجی سنہ هجربہ رذایعی

و فود نخع . ظہور متنبیین کندابین . سریہ اسماء و استغفار
و مرض النبی . انتقال و ارتحال نبوی .

۱

وفود نخع

یندن ایکی یوز کشی ایدیلر . معاذ بن جبل
رضی اللہ عنہ اسلام او زرینہ بیعت ایمشردی . حضرت
رسالتپناہ صلی اللہ علیہ وسلم افديمزہ کلان و افادلرک الک
صوکرهسی بونلر ایدی . مقر بالاسلام او لدقیری حالہ
محرمہ کلہرک دارالضیافہ مسافر ایدلدلیلر . رئیسلری
«زرارہ بن عمرو» ایدی . کوردیکی غریب رویائی
رسالتپناہ افديمزہ عرض و حکایہ ایده رک تعبیر ایتدیر -
مشدر ، دیدی کہ :

- « کریده براقدیغم دیشی حمارم ، سیاهه مائل
قیزیل بر او غلاق طوغوردیغى رؤباده کوردم »
- افندیمز ، صوردى :
- « مملکتتده کە براقارى براقدىكى ؟ »
- زاره : [اوت] دىدى .
- افندیمز :
- او قارى برجوجق طوغورمشدركە سنك
اوغلانىكىدر »
- ديه بىوردىلر . زراره سؤال اىتدى :
- او رنكلر نە ايدى »
- حضرت پىغمبر ، بو آنده زراره يى : [يا زراره
يقين كل] دىه تزد هايونلىرىنە چاغىردى زراره يقين
كلوب او طوردى . اكا افندیمز ، ياواشىجه صوردى :
- « يا زراره ! سنده هيچ برص علتى وارمیدركە
سن انى كىزىلدك ؟ »
- زاره جواب وىرىدى :
- « فوالذى بعثتك بالحق ماعلم به أحد ولا اطلع
عليه غيرك »
- رسول الله صلي الله عليه وسلم :

— « هو ذاك »

بيور دقدن صو كره زراره :

— « يا رسول الله ! ورأيت النعمان بن المذر
و عليه قرطان و دملجان و مسكناتان ،
ديه سؤال اتickleه رسول الله :

— « ذلك ملك العرب رجع الى احسن زيه
و بمحجه »

حوابني ويردى . زراره دوام ايده رك :

— « يا رسول الله ! ورأيت عجوزاً شمطاً
خرجت من الارض »

دير كن نجي معظم :

— « تلك بقية الدنيا »

ديه بيور ملريله زراره سؤال ايتدى :

— « ورأيت ناراً خرجت من الارض في الحال بيني
و بين ابن لي يقال له عمرو . وهي تقول: لظى لظى بصير
واعمى . اطعمونى آكلكم واهلكم وما لكم »
و :

— « تلك فتنة تكون »

جواب عاليسني آمسيله فتنى سؤال ايتدى :

— « يا رسول الله ! وما الفتنة ؟ »

حضرت رسول اکرم :

— « يفتلك الناس بما مأمورهم ويشتجرون باشتیجار اطباق
الرأس يحسب المسى' فيها انه محسن ويكون دم المؤمن
عند المؤمن احلى من شرب الماء البارد . و ان مات ابنك
ادركتك الفتنة وان مت انت ادرکها ابنك »

ديه بيوردى . او زمان زراره :

— « يا رسول الله ! ادع الله ان لا ادرکها »

ديه واقع اولان نيازى نزد سامي' رسالتپناهیجه
مسنوع بيوريله رق حقنهده :

— « اللهم لا تدرکها ایاه »

ديه دعا بيورلشسر .

اشبودعاء رسالتپناهینک فيض و برکتیله زراره، بالاخوه
فوت اولوب مرقد سرمهديستنده فته و آسیب دهردن
آسوده و آزاده قالمش اوغلى همرو ، حضرت عنان
ذى النورين رضى الله عنہی شهد ایدن زمرة کنگاران
امت میاننده بولنمشدر .

۲

ظهور متذئین کذابین

دعوای ثبوت ایدن مسیحه ، طبیحه ، اسود عنی ، سجاح کبی یا لانجیلر ، همان بر آنده کی ظهور ایتمشلر در . مسیلمه رسمجاع — مسیحه ، بزمان اول یامه دن بنی حنیف مبعوث تریله بر ایکده مدینه پاک سعادته کله زک تویی امر حقنده سده سنه رسالتناهی به بعض تکلیف آنده بولمعه ، جرمت ایلدیگنه قارشی مساعده دکل شدتله رد بیورلمش اولمسندن ناشی مغبر واستبداده واستیلای بلاده صوک درجه مستعد و متهی اولانی حالده عودت ایتشدی .

اسود ایله مسیلمه نک ظهور و دعو الربنی حضرت سید الانام علیه الصلوٰۃ والسلام عالم منامده دست همایون نرنده کوروب او زرینه او فور مکله برابر غائب اول دیغی کور دیگی التوندن ایکی بیله زیکله ا کلامشلر دی ! و حتی مسیلمه بی مدینه طیبه ده کور دیگی انساده افتدیز ، اودقیقه بی در خاطر ایده رک ا کا : [انک اری الذی اریت فیه مارأیت] بیورمشلر دی .

سیحاج ، بجی تغلب بطنونک بنی غطفان قبیله سندن
برقاری ایدی ۱ . مسیلمه نک دعوا سنی ایشیمه رک مبنی
امنه دوشدی . و کندو سنه وحی کلدیکنی قومنه سویلمکله
برا بر مؤذن ، حاجب ، منبر الخاذا ایلدی قومی دخنی
اویدیغندن سیحاج ، انلری باشه طوپلا یه رق ابتدامسیلمه نک
علیه نه اعلان حرب ایتدی . مسیلمه ایله تقابل و تلاقی
ایلدیکنده نبوتک هانگیسنده ایدوکنی تعین ایچون بروی
برینی امتحانه باشـلـادـیـلـر . مع مافیه بوا متحان ، طرفه
العین کبی بر زمان قلیل ایچنـدـه مبدل صاح و مسالمت
اوله رق هرایکیسی ده نبوت یکدیکری تصدیق ایله ازدواجه
قرار ویردیلر .

مسیلمه ، سیحاحـلـکـ مـهـرـوـکـایـنـیـ اوـلـقـ اوـزـرـهـ اـمـتـلـنـدـنـ
صـبـاـحـ وـعـشـاءـ نـماـزـلـرـینـیـ رـفـعـ وـاسـقـاطـ اـتـمـشـدـیـ . مـسـیـلـمـهـ ،
اـمـرـ نـبـوـتـدـهـ رـسـوـلـ جـلـیـلـ عـلـیـهـ اـکـمـلـ الـنـیـحـةـ وـ النـبـیـجـیـلـ
اـفـدـیـزـهـ شـرـیـکـ اـیدـوـکـنـیـ وـ کـنـدـوـسـنـهـ وـحـیـ کـتـیرـنـ
شـخـصـکـدـهـ [رـحـمـانـ] اـسـنـدـهـ اـوـلـدـیـغـنـیـ سـوـیـلـمـکـدـهـ
اـوـلـسـیـ سـبـیـلـرـیـلـهـ تـبـعـهـسـیـ بـیـنـتـدـهـ « رـحـمـانـ یـمـامـهـ » دـیـهـ
بـلـلـیـ اوـلـشـدـیـ . حـالـبـوـکـهـ شـیـطـانـ بـیـ اـیـمـانـ یـمـامـهـ ، فـتـانـ
سـیـکـمـهـزـانـ یـمـامـهـ اـیدـیـ .

میلیمه ، میجزه اولمچ او زره بعض خوارق ارائه شده
پلتمنکده ایدی . . حق بو او غورده بور طبی اغزی
طار شیشه به ادخال و مقطع عوش قادی ربط وایصال
اصوانی ایلک کشف ایند میلیمه دیرلر . فقط کوسترمک
ایستدیکی خوارقت همان اکثری ، ادعا نک خلافی
ظهور ایده رک کندیسی قطعیاً تنکیل و تکذیب اینشدرا .
بر کون بر قاری میلیمه به کاوب :

— « دعا ایت ده سولریزده خورمالریزده برکت
حاصل اولسون محمد [عليه الصلوٰة و السلام] قومنه
دما ایدیبورده صولری زیاده اولیور »
دیدی . میلیمه صور دی : [اما او ناصل یا پیور؟]
قاری :

— « بر قوفه صو ایستیور . مضمضه دن صو کره
اغزنده کی صوی قوفه و قوفه ده کی صوی قویویه بوشالدیر کن
صو طاشیور »

دیه تعریف ایتدی ه میلیمه ، بونی دیکلیه رک بر
قوفه صو اصمارلدی . و تعریف وجهله پاپوب قوفه ده کی
صودن هانگی قویویه دوکدیسه صوی غارُو غائب اولمشدر
خیبرده چشم علی المرتضامک دهان شریف رسالت

بارندن سورولمسیله شفایاب اولدیغنى مسیلمه ایشتدیکنندن
بوکا معادل بر معجزه‌ده کندیسی کوسترمک ایچون
بر شخص بصیرک کوزینه توکوردى . شخص مرقومک
کوزى کور اولدى ! .

تکشیرالابن معجزه‌سی کوسترمک عن میله سودلى بر
قویونك مەسنه انى سورمکله بیچاره حیوانڭ سودى
چكلدکدن فضلە مەسى قورودى ! .

بۇ حنیف قىلەسى ، برقويو قازوب طاتلى صو
چىقىمشى . مسیلمه ، او قويىي تقدىس ايمك مقصىدیله
کىدوب ایچنە توکوردىکنندن قويونك صوی زەركى آجى
اولىش و بىردا طاتلىشماشىدر ،

حىب خدانڭ اولاد اصحابه خير و بركتىله دعا
ایتىدېكىنى ایشتدىکننە مسیلمه : [نە دە قومك چو جقلرىنى
مبـاركـىـه جـكـمـ] دـىـهـ انـىـ هـانـىـ چـوـجـكـ اـفـزـىـنـهـ
طـوقـانـدـرـدـىـسـهـ لـالـ وـ اـبـكـمـ ، کـوزـىـنـهـ تـماـسـ اـيـتـدـرـدـىـسـهـ
کـورـ ، اللهـ تـماـسـ اـيـتـدـىـسـهـ چـوـلاقـ ، باـشـنـهـ مـسـحـ اـيـتـدـىـسـهـ
كـلـ اـولـشـىـدـرـ ! .

مسیلمه ، بىرنوبت بىر باغچەدە آبدىست آمشـدـىـ .
صـوـبـىـ باـغـچـەـ يـهـ صـاـچـدـىـلـرـ . باـغـچـەـ دـهـ بـرـدـهاـ اوـتـيـتـمـدـىـ ! .

قونـدن بـحرـيف ، ايـكـي جـوـجـيـچـون مـسـيـلـمـهـ يـهـ
خـير وـبرـکـتـهـ دـعـاـ اـيـتـدـيرـمـشـدـىـ مـهـزـلـهـ عـودـتـ اـيـتـدـيـكـنـدـهـ
ايـكـي جـوـجـيـچـونـ بـرـينـيـ قـورـتـيـشـ بـرـينـيـ دـهـ قـويـوـهـ دـوـشـوبـ
غـرـيقـاـ هـلاـكـ اوـلـمـشـ بـولـدـىـ ! .

٠٠

مسـيـلـمـهـ ، كـنـدـوـسـنـهـ وـحـىـ كـالـدـيـكـىـ وـآـيـتـنـزـوـلـىـ اـدـعـاـسـنـدـهـ
اـيـدـىـ بـنـاءـ عـاـيـهـ قـرـآنـ عـظـيمـ الشـانـكـ بـعـضـ آـيـاتـ وـسـوـرـ
كـرـيـمـهـ سـنـهـ نـظـيـرـهـ طـرـيـقـيـلـهـ تـنـزـيلـ الـهـىـ اوـلـمـقـ اوـزـرـهـ بـعـضـ
اـقـوـالـ مـسـجـمـهـ تـوـتـيـبـ وـتـفـوـهـنـدـنـ خـالـىـ اوـلـمـاـشـدـرـ ،
سـوـرـةـ الـكـوـنـرـ اـيـلـهـ سـوـرـةـ الـبـجـمـهـ ، سـوـرـةـ الـزـارـيـاتـ شـيـدـهـ
تـفـوـهـاـتـيـدـرـ :

[اـنـاـعـطـيـنـاـنـ الـجـوـاهـرـ . فـعـلـ لـرـبـكـ فـهـاـجـرـاـنـ مـبـغـضـتـ رـجـلـ فـاجـرـ]
[وـالـنـجـمـ اـذـاسـمـيـ وـالـبـحـرـ اـذـاطـمـيـ مـازـاغـ مـنـذـرـكـ وـمـاطـنـيـ]
[وـمـاـكـذـبـ وـمـاـغـوـىـ فـهـاـنـعـاقـ وـمـارـوـىـ]
[وـالـزـارـعـاتـ زـرـعـاـ وـالـحاـصـدـاتـ حـصـداـ وـالـزـارـيـاتـ]
[فـحـاـ وـالـطـابـخـاتـ طـبـخـاـ وـالـحـفـراتـ حـفـرـاـ وـالـحـازـاتـ]
[خـبـرـاـ فـتـيـارـدـاتـ ثـرـدـاـ فـالـلـاـقـاتـ لـقـمـاـ وـالـاـكـلـاتـ اـكـلـاـ]
[اـهـالـةـ وـسـمـنـاـ لـقـدـفـضـلـمـ عـلـىـ اـهـلـ الـوـبـرـ مـاـسـبـقـكـمـ اـهـلـ المـدـرـ]
شـوـ سـوـزـلـرـ دـخـنـىـ اـنـكـ اوـلـدـيـنـيـ مـرـوـيـدـرـ :

[افلح من هيم في صلاله و اطعم المسكين من مخلاته . و اخرج الواجب من زكانه]

[لقد انعم الله على الجبلى اخرج منها نسمة تسعي من بين صفاق و حشا]

[الم تركيف فعل ربك بالجبلى اخرج منها نسمة تسعي من بين شر اسيف و حشا]

[الفيل ما الفيل وما ادريك ما الفيل له ذنب وثيل و خر طوم طويل . ان ذلك من خلق ربنا القليل]

[يا ضفدع نقى كم تنقين . النقيق صوت ضفدع . فاذا رجع صوته قيل نتفق . اعلاك في الماء و اسفلاك في الطين . لا الماء تکدرین ولا الشارب تمنعین]

[يا ضفدع بنت ضفدعین .. لحسن ما تنققین لا الشارب تمنعین ولا الماء تکدرین امکشی في الارض حتى تأثیک الحفاظ بالخبر اليقین . لنا نصف الارض ولقریش نصفها و لكن قریش قوم لا يعدلون]

مسیلمه غالیاسی، مرض هوت رسالتپناهی انسانیه
تصادف فرصتیه خیایجه بی-ومش و رفع و ازاله سی

ابو بکر الصدیق رضی الله عنہ حضرت اپنے نک ایام خلافتہ
قالشدی ۔

صدیق اعظم ، خالد بن الولیدی منتظم بر اردو
ایله اکا مأمور ایده رک بر خیلی شدتی مصادمه لاردن
صوکره سیف مسالوں الہی ، ثابت بن قیدس بن شماں ،
زید بن الخطاب ، براء بن مالک رضوان اللہ علیہم اجمعین
حضراتنک ہم شجیعانہ لریلہ کفاری ہزینہ دوشوروب
مسیلمہ ، مهزوماً « حدیقه » یہ صوفیہ رق حدیقه نک
محافظہ سنہ حکم بن طفیل قومانداسیلہ بر بالوک عسکری
مأمور ایتمشدی ۔ عسکر اسلام ، حدیقه یی احاطہ و صوک
درجہ تضییق ایلدیکندن شورادہ دہ بر خیلی ذوات شہید
اویش و عبد الرحمن بن ابی بکر الصدیق رضی الله عنہما
دنخی محکمی قلنچ ایله اولدیرمش و مسیلمہ اندن صوکره
حدیقدہ قالہ میہ جغنی اکلا یہ رق فرارہ چارہ تصور نده
ایکن مسلمانلار حدیقه یہ کیرمشلر در ۔

وحتی ، او زمان ہمان آتدینی حربه ایله ملعونی
اولدیردی [۱] انصاردن بز ذات ده رأس منیحوسنی
بدنندن جد ایلدی ۔

[۱] وحیی ، قاتل حمزہ ایدی . اشبو موقفیندن صوکره ۔

مسیلمه مک تبعه سندن شو و قعده بی برقاری کورد رک: [وا امیر المؤمنیناه قدقتله العبد الاسود] دیه فریاد ایتمشدى .

زوجه سی سبجاج حارت ، بُنی تغاب طرفنه
قاچدی . بُنی تغلیدن هذیل بن عمران و عقبه بن هلال ،
غفرده و سلیل بن قیس و زیاد بن قیس و زیاده بن بلا لدده
الجزیره ده معیتلریله طوبلانوب سبجاجه تابع اولدیلر .
هذیل ، نصرانی او لدینی حالده ترک نصرانیتله سبجاجه
التحقاق ایتمشدى .

سبجاج ، شو عسکرله اسلام علیه نده مدینه منوره یه
طوغزی حرکت ایتش ایسه ده جرفه تقریبی اثنا ده عسکر نده
یوز کوستن بعض احوالات ویردیکی امید سرلاک سبیله
عودت هن منده بولندینی حالده تصادف ایلدیکی عسکر
اسلامه مغلوب ده او لدینگدن الجزیره ده بُنی تغلب ایجننه
غرار و انده خیلی زمان اختقادن صوکره - حضرت
معاویه نک زمان نده — مسلمان و حسن الاسلام او لمشدره .

[حال کفر مده ناسک خیر لیسی و بعد الاسلام اکا مقابل ناسک شر
لیسی او لدیردم] دیر ایدی .

امیر رعنی — ینده عنس اقیمه ماقب اولان
زید بن مالکه مذوب قبله دن « عبده بن کعب » نامنده
بر شخص ایدی . او لجه مدینه سماته کاوب مسلمان
اولمش بولندیفی حالمه عودتنه ارتداد ایله برابر نبوت
ادعا ایمشدرا .

دانها اور تولی کزمکله معتمد اولمنه مبني « ذوالتمار ،
وکندومنه کویا وحی کتیرن شخصک را کب الـتمار او له رق
ظہوری ادعا ایمکده بولمنه مبني ده « ذوالتمار » ایله
تلقیب ایدلشدى

سب اول ضلالی بر حماردر ! نقل او انورکه بر
کون قارشو سندن بر حمار پکرکن یوزی بوکا طوغری
اولدیفی حالمه یوزی قوبون یره دوشوب اسود : [شاشاً]
دیه اکا مسلتیجیه قدر قالقمامش ! حمارک او وضعیته
دوشمنی ذوالتمار ، کندیسی ایچون سجدۃ المقدیس
بیله رک و بوندن طولایی کندیفی برشی ظن و توهم ده
ایده رک بن ده پیغمبرم دیه هیزانه چیقیور مشدر ،
اسودک احوال عالمدن خبر کتیره جلک « سحقیق ،
شقیق » اسمنده ایکی شیطانی بولندیفی منقولدر !
ابتداه خروجی ، ین والیسو بادانک فوتی انساده

ایدی . بادانک ملک و حکومتک اقسامه اقسامه مبنی اسود
عنی ، امید موقیت و تمام قوت قلبله حوالی یعنی
استیلاه باش - لایه رق صنعاده بادانک او غلى شهری بالجمله
اقاریله قتل واعدام وزوجی بنات فرسدن مرزبانی
جبرآ تزوج ایشندی .

مصلحتک اهمیتی جهتیله ینده کی عمال پیغمبریدن
فروه بن مسیک ، کیفیتی مکتوب آیله علی وفق الاستعجال
سدۀ سنتی رسالتناهی به عرض و اعلام ایتدی .

معاذ بن جبل ، مازبدہ بولنان ابو موسی الاشعري
حضر تلرینک یانه قاچوب کیفیتی اکاسو یامکله هرایکیسی ده
برلکدنه حضر موته قاجدیلر .

فرونه شو مکتوبی ایسه ذات اقدس رسالتناهینک .
خسته لکدن مضطرب بولند قلری زمانده واصل او لمشدی .
افندیز جوابده مسلمینک قتاله تحری يصلریله برابر اسودک
یا غیله و یا مصادمه هرنه کونه مکنسه قتلی و عنونه سنک .
تکلی ایچون ینده کی عاملارک جمله سه هان اوامر شریفه
تسطیر ایتدیردی .

فیروز دیلمی رضی الله عنه بو ایمدن آز اول
مدینه طیبه یه عنیمله شرف صحبت نبوی احرار ایتمش

بر بختیار ایدی . مرزبانه نک ده عم زاده سی ایدی . او لباده کی اوامر شریفه نک ورودی او زرینه رجال فرسدن دادویه نامنده بریله رفیق اوله رق مرزبانه نک اسوده درجه مناسبت و مربوطینی اکلامق ایچون کندو سیله بالمخابره شدت بعضی و اسود علیه نده هر در لو حرکته مهیا ایدو کنی و ازاله وجودینه میل عظیمنی تحقیق ایتدیلر .

مرقومک ساکن اولدینی قصرک اطرافی حافظله محاط و مجهز اولدینی اجلدن اتصالندمک بربشه دیوارک نقب و نقیله اورادن کیجه درون قصره کیرمه بی قرار لشیدر دیلر . او کیجه مرزبانه ، اسوده معتمد و تحملندن زیاده و اعتناء مخصوص ایله شراب و یروب حریفی مست و بیهوش اویقویه یاتیردی . فیروز حضرتی ، دخنی داودیه ایله دیوار مذکوری دلوب ایچری کیردیلر .

اسود قوش تویندن طول دیر لمش بر فراش نرمین او زرنده اویومقده ایدی . فیروز ، ابتدا قیلنج ضربیله قتلنی دوشوندیسنه ده فراشده کی وضعیته نظر آضربه واحدده ده مطلوبک حاصل اوله مامسی احتمالی در خاطر ایده رک دیزلری کوکسی او زرینه کلک شرطیله اوسته

جو کدی . الـلـرـیـلـهـ باـشـنـیـ قـبـضـ اـیـدـوـبـ سـرـ منـحـوـسـنـیـ تـامـ
قوـتـ وـ دـهـشـتـیـلـهـ اوـیـلـهـ بـرـ بوـکـوشـ بوـکـدـیـ کـهـ یـوزـیـ اـرـقـهـ .
سـنـهـ کـلـدـیـ . دـاـوـدـیـ دـخـنـیـ اوـ آـنـدـهـ قـیـلـنـجـیـ اـیـلـهـ بـوـینـنـیـ کـسـوبـ
باـشـنـیـ بـدـنـنـدـنـ جـداـ اـیـلـدـیـ . هـرـ اـیـکـیـسـیـ بـرـ لـکـدـهـ سـرـ مـقـطـوـعـیـ
الـهـرـقـ کـیـرـدـکـلـارـیـ رـخـنـهـ دـیـوارـدـنـ کـیـوـیـ چـیـقـدـیـلـرـ .

اسـوـدـ ، باـشـیـ بوـکـیـلـوـرـ اـیـکـنـ اوـکـوـزـ کـبـیـ بـرـ صـیـحـهـ
مـکـرـوـهـ اـیـلـهـ باـغـیرـمـشـدـیـ . مـحـافـظـلـرـدـنـ بـرـیـ اوـصـیـحـهـیـ
ایـشـیدـهـرـکـ سـبـیـنـیـ اـکـلامـقـ اوـزـرـهـ اوـطـهـیـ طـوـغـرـیـ کـلـیـوـرـ
ایـدـیـ . مـرـ زـبـانـهـنـکـ کـلـکـدـهـ اوـلـدـیـغـنـیـ کـوـرـمـکـهـ : «اوـسـسـ
نـهـ اـبـدـیـ» دـیـهـ اـنـدـنـ صـورـدـیـ . مـرـ زـبـانـهـدـهـ : «پـیـغمـبـرـیـکـنـزـهـ وـحـیـ
کـلـیـوـرـ صـوـصـ» ، جـوـابـنـیـ وـبـرـدـیـکـنـدـنـ حـرـیـفـ چـکـلـوـبـ
نـقـطـهـ سـنـهـ کـیـنـدـیـ .

اـهـلـ اـسـلـامـ ، شـعـارـلـرـیـ وـجـهـلـهـ نـدـادـنـ صـوـکـرـهـ صـبـاحـ
اـذـاتـیـ [اـشـهـدـاـنـ مـحـمـدـاـ رـسـوـلـ اللـهـ وـانـ عـبـهـلـةـ کـذـابـ] دـیـهـ
اوـقـوـیـوـرـ اـیـدـیـ! . اـذـانـ وـاعـلـانـ مـذـکـورـ ، اـسـوـدـپـلـرـ جـهـ
هـیـجـانـ وـتـلاـشـیـ مـوـجـبـ اوـلـهـرـقـ کـوـسـتـرـدـکـلـرـیـ اـزـدـحـامـ
اوـزـرـیـنـهـ کـذـابـ مـرـقـومـکـ سـرـ مـقـطـوـعـیـ قـارـشـوـلـرـنـدـهـ خـاـکـ
مـذـلـتـهـ الـقـاـ اوـلـهـنـشـدـرـ .

ایشته ارتق مسلمه حل ایدلش ایش ده همam یاتمشدی .
بناءً علیه اسودیلر طاغلمشلر . و طرف اشرف رسالتپناهیدن
منصوب اولان عامللر ، یرلرینه کلشلردر .

اسودک خبر قتلنه داڑ و قمه نک کیجه سی و حی الهمی
واردو نازل او لشدی .. افندیز صبا حلین [بو کیجه] اسود
قتل او لندی وانی اهل بیت مبارکدن بر مبارک ذات قتل
ایتدی [دیه اصحابه سویلدی] . او مبارک ذاتک اسمعی
اصحاب کرام صور ملریله : [فیروز . فاز فیروز] دیه اسمعی
تصریح بیوردی .

طیبه بهه مهیله — بنی اسد قبیله سی رئیسی ایدی .
شجاعتدن یین العرب بیـك آتلوبه معادل عد او لبور
ایدی .

رسول الله صلی الله علیه وسلم حیاتلرنده دعوای
نبوت ایتمش اولانلرک صوکی طلبیه در . مقـدمـا وفود
بنی اسدله مدینه طیبه ده مسلمان او لدینی حالده مؤخرآ
او دعوایه سبب جرمـتـی شویله منقولـدرـکـه : قومـیـلـه بر
سفرده ایکن صوسـزـلـقـدـنـ مضـطـرـ قـالـمـیـ اوـزـرـینـهـ سـوقـ
ضرورـوتـ وـ مـأـبـوـسـیـتـهـ : [ارـکـبـواـ اـعـلـلـاـ] وـ اـضـرـبـواـ

اماًلاً تجدوا بلاًلاً] دیمیش بعض رفقاٽی ده اولو جهله آته بیتوب بر مقدار کیتمشلر صویه تصادف ده ایتمشلر!.. شو تصادف طلیحه نک نظر نده برباشقه در لوکورونه رک کنديني پیغمبر ظن ایتدیرمش ایدی. حالبوکه صویک محل و موقعی بیله رک طلیحه، او سوزی سویلمش دکل ایدی. زیرا طلیحه، او زمان محقق که ارض هجازک داخلنده بولنیور ایدی. ایدی خطة هجازیه نک هر هانکی بر نقطه سندن بدء ایله هر هانکی برجهته طوغری امیال عددده مسافه کیدلاییکی حالده بلکه برنجی میل مسافه داخلنده بر صویه تصادف محتمل اولدایی کبی برنجی میلده تصادف ایدلز سه ایکنه جی واچنجیده و اندرده بولنجزه دها صوکره کی امیال مسافت داخلنده صولی بریره تصادف البت طبیعیدر. بناءً علیه مهمات و مهملات الفاظدن برچشید ساخته و صاحجه سوز ایدی. هر نسلسه بونکله بنی اسدی اغفال واضلاله موفق اوله بیامشدر.

طلیحه ارتق اندن صوکره نبوت دعوا ایدی. کنديسنه دخی نازل اولمقدمه ایدوکنی و کلان وحیده نمازدن سجودک اسقاطی امر اولندایغی اکلاتدی. کیفیت مسموع عالی جناب پیغمبری اوله رق تنکله

ضرار من ازور رضی الله عنہ مأمور بی۔ وردای . ولکن بوباید کی موفقیت حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله عنہ زمانہ روئما اویشدرا .

حضرت ابی بکر الصدیق افتد منک اوائل امر خلافت دکی بحران انسانیت کلیف زکاندن عفو واستئثاریت استدعا استدکاری حاله رد ایدلملو ندن ناشی ذوقه ده قبائل عاصیه ایله بر لشوب اسلام علیهم نده مدینه منوره به طوغری تجاوزاته تشیث ایلماری او زرینه حریا طاغی دلش اولان غطفان و هوازن ، او زمان طیحه به التحق ایتماریه تنکیلاریته طرف خلافت دن خالد بن الولید رضی الله عنہ مأمور ایدلای .

خالد ، حرکت ایدوب طی قبیله-ی دیارینه یتشدی . انصار دن عکاشہ بن محسن ایله ثابت بن اقرم رضی الله عنہما ی طیحه اوله رق اور ادن سوق استدی . طیحه ایله قرنداشی راست کله رکبونلرک هر ایکیسنی شهید استدیلر . صوکره خالد ، عسکرانصاره ثابت بن قیسی و طی قبیله سندن موجود مسلمینه ده عدی بن حاتم رضی الله عنہما ی سردار تعیین استدی و [سامی . آجا] نام ایکی طاغٹ ارمسنی اردوکاه طوئندی . حوالی متتجاوزه ده اسلام او زرینه ثابت قالانلر

اردوی اسلامہ ملحق اولهرق برلکدھ طبیحہ نک علیہنہ حرکت ایدلدی ۔

طبیحہ نک عسکری «عینہ بن حصن الفزاری» ایدلدی ۔ مسلمینک حملات صدرانہ سی ، نظر ندھ دھشتی موجب اولهرق عینہ ، طبیحہ نک نزدیکی کیتھی ۔ حسن نظر و همت پیغمبرانہ سنہ التجا دیکھ ایدلدی ۔ طبیحہ ایسہ مقنعاً برکو شہدھ او طور میں کویا وحیک ورود و ظہورینہ منتظر ایدلدی ! ۔ عینہ ، شوق تالک عاقبتہ دائر وحی کاوب کلیدیکنی صور دی ۔ طبیحہ ، کلیدیکی جوابی ویر دی ۔ عینہ بردھا کاوب صور دی وعین جوابی آدی ۔

عینہ مقاومنجہ تصادف ایلدیکی مضائقہ لر او زرینہ طبیحیہ اوچ دفعہ بویله مراجعت ایلدیکی حالدہ انحق اوچنجیسندھ ملک الوحی کلہرک : [ان لک رحاء کر راه وحدیثاً لانساه] آئتی تبلیغ ایتھیکی جوابی اللہ بیلمشندی کہ طبیحہ ، ایشی بلی ایتمامک مقصد و مجبوریتیله واوا لانجہ قوت و شیطنتیله بوجواب ناصوابی عند نفسندن صاحبہ لیہ بیلمشندی ۔

عینہ او آنده فکرینی دکشدیرہ رک طبیحہ نک پیغمبر دکل کذاب اولدیغی و بناء علیہ هر کسکدھ دیار لرینہ

کیمسنی بق فزاره بلوکته اسر و قبیه اینه نی متاعقب فزاریلر،
هان کیری مملکتہ لرینه کیمسن ، عسکر دخنی طاقم طاقم
طاغامنده باشلاشدرا .

اوراده طوره نه مساعد آرتق قوت قالمامشدى .
طلیحه ، قصراغنه بیندی . زوجه نی ترکیسنه آلوب
شامه طوغری فرارایله قضاوه قباهسه النجا ایلدی .
حضرت عمر رضی الله عنہک ایام خلافتھ بھی اسد
و غطفان مسامان او لورلرکن طلیحه دخنی مسامان او لهرق
حج شریفی ایفادن صکره مدینہ منوره یہ عنیمت و خلیفه
حضرت لریلاده صحیت ایتدی .
طلیحه ، اخیراً حوالی شامیه غزنیزندہ بعض
خدمت لرده بولمنش و عاقبت نہاوند محاربہ سندہ شہید
اویشدرا .

* *

۳

سریه اسامه ، استغفار و مرض نبی

سریه امامه — مسیامه ، طلیحه ، اسود کبی بر طاقم
عصات طرف لرندن خطه یانیه اشغال ایدلسندن دولابی

شام جهتی طریق تجارت نقطه سندن اهمیتی آرتمشدی.
 بناءً عليه او طرفی تماماً آحق لزومی حاصل او له رق
 شهر صفر کیکرمی الترجی بازار ایرانی کوئی شام
 ملایح قاتندن بلقا وابنی روملری او زرینه کوندرملک او زره
 رسول الله صلی الله علیه وسلم ، بر سریه تجهیزی نی
 امر و فرمان بیور دیلر . سریه مذکوره رسالت پناه افندی میزک
 الاشوك سریه سی و حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله عنہ ک
 الاولی اردوسی اولمشدر.

فرداسی صالحی کوئی اسماعیل بن زید رضی الله عنہی
 نزدهمابونلرینه جلب ایدوب سریه نک امر امارتی اکا
 بالتجیه :

— « یا سامه بایا کاک مقتله کیت ! اورالری آتلره
 چیکفت . سفی عسکرہ امیر تعین ایتمد اهل اینایه غزنا
 ایله دیاز لرینی یاق ، مظفریت حاصل اولقدن صوکره چوق
 اکلنمدن عودت ایت . برابر کنه لزومی قدر صوقوفه لرینی
 بواندیر . یولده قویولری و پیکارلری و طلیعه لری قارشو که
 آآل »

امریخ ویردی .

ابنی ، عسقلان ایله رمله ارده سنده بر موضع درکه

اسامه نک با اسما زید بن حارثه رضی الله عنہم مؤمنہ حادثہ سندہ
شہید اولمشدی ۔

استغفار البُنی — حجۃ الوداعده ایام تشریفک ایک بھی
کوئی منادہ سورۃ النصر نازل اولہ رق حضرت پیغمبر،
سورہ دن حلول اجل وارتحانہ علم حاصل ایلدیکنی جبریل
علیہ السلام سویا یوب [وللآخرة خیر لک من الاولی]
جو ابھی آمشدی ۔

سورۃ جلیلہ نصر، استغفار ایچون رسالتناہ افندیمزہ
فرمان مخصوص الہی ایدی ۔ اشبو سورہ ایله جناب حق،
حیب ذیشانہ صرف توبہ واستغفاری امر و توصیہ
ایتمشدی ۔ بناءً علیہ رسول الله صلی الله علیہ وسلم دہ اندن
صوکرہ هر آن و مکاہدہ: [سبحانک اللہم وبحمدک اغفرلی
انک انت التواب الرحیم] دیہ دعا واستغفار ایتمکہ باسلامش
هر سنہ اعتکافی اون کون کون ایدر اولدینی حالدہ شو صوک
سنہ دہ یکرہی کون اعتکاف ایتمشدی ۔

امر عبادت واستغفار دہ سوابقندن زیادہ اولان جد
واعتباںی اصحاب کرامک نظر قتلریخی جلب ایدہ رک:
— یا رسول الله ! سبب ندرکہ بوكلماتی چوق چوق
سویلیورسلک ؟

دیه کندو سندن سؤال ایدلدى . افندیز اوزمان :

— « بیلمش او لیکەز کە بنی آخرتە ارتق دعوت ایتدیلر »

دیمکله برابر آغلامغە باشلاادى . اصحاب کرام شو خبردن بالطبع صوک درجه ده مکدر و مائز اولد قلرى حالده :

— « يارسول الله ! سن اولومدن آغلار میسىك کە حق تعالی سىنك ما تقدم وما تأخر اولان جميع ذنوبکى على التحقيق عفو و مغفرت ایتشدر »

دیديلر . حضرت رسول أکرم انلرک او سوزینه :

[فاین هوں المطاع واین ضيق القبر و ظلمة الایحد واین القيمة والاهوال] جوابیله مقابله ایتدى .

* * *

عبد الله بن عباس رضي الله عنهمما نقل ايدوب ديركە :

ارتحال نبويدن بر آى اول رسول الله صلى الله عليه وسلم ، خواص اصحابى حضرت عايشەنك حىجرەسنە بر كون چاغير منهدى . وقتاھ حضور سعاد تلىرىنه واردق . بىزى كورد كده اغلامغە باشلاادى .

و : [مرحبا بكم وحياكم الله بالسلام جمعكم الله رحمةكم الله حفظكم الله . جبركم الله . نصركم الله . رفعكم الله . وفقكم الله]

وَقِبْلَكُمُ اللَّهُ . هَذَا كُمُ اللَّهُ . أَوْا كُمُ اللَّهُ . وَقَامُكُمُ اللَّهُ سَلَمَكُمُ اللَّهُ
رَزْفَكُمُ اللَّهُ] دِيدَكْدَنْ صُوكْرَه :

— وَسَزْهُ اللَّهُ تَعَالَادُنْ قَوْرَقْهِي تَوْصِيهِ اِيدَرَمْ .
وَسَزْهُ اَكَا اَصْهَارَلَرَمْ . وَانِي سَزْهُ بَنْدَنْ خَلِيفَه اِيدَرَمْ
وَسَزْهُ اَمَكْ تَعَاقِدَنْ تَخْوِيفَ اِيدَرَمْ . حَفَاكَه بَنْ اَنَكْ
نَذِيرَ مَبِينَهِمْ . كَرْكَدَرَه اَنَكْ بَلَادْ وَعَبَادِي اِيجَنَدَه عَلَوْ
وَتَكْبِرَ اِيمَهِ سَكَنْ . زِيرَا بَكَا وَسَزْهُ [تَلَكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ
نَجْمَاهَا لِلَّذِينَ لَا يَرِدُونَ عَلَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْمَاعِقَةُ
لِلْمُتَقِيْنَ] وَ [اِيْسَ فِي جَهَنَّمْ شَوَى لِلْمُتَكَبِّرِيْنَ] دِينَامِشَدَرْ .

بِيُورَدِي . بُو اَرَادَه بَنْ دِيدَمَكَه :

— « يَارَسُولَ اللَّهِ ! سَكَ اَجْمَلَكَ نَهْ زَمَانَ نَامَ

اَوْلَهْ حَقْدَرْ »

جَوابُ وِرَدِي :

— « فَرَاقُ وَقْقَهُ وَجَنَابُ حَقَهُ وَسَدَرَةُ الْمَنْهَايَهُ ،

جَنَّةُ الْمَأْوَايَهُ ، رَفِيقُ اَعْلَاهُ رَجُوعُ زَمَانِي قَرِيبُ اَوْلَدِي »
اصْحَابُ دِيدِيلَرْ :

— « يَارَسُولَ اللَّهِ سَنِي كِيمْ غَسْلِ اِيدَرْ ? »

— « رَجَالُ اَهْلِ يَتَمَدَّنْ بَكَا اَقْرَبُ اَوْلَانْ كِيمَسَه »

— « يَارَسُولَ اللَّهِ ! سَكَاهُ دَرَلُو جَامِهَدَنْ كَفَنْ

اِيدَرَزْ »

— « ایسترسه کز بو گیدیکم انوابی، ایسترسه کز
مصری جامه لریمی یاخود حله بئنی یاخود بیاض انوابی
کفن ایدرسکز »

— « یار رسول الله نماز بیکی کیم قیلر؟ »
بو سؤال ایله برابر کندیمزی ضبط و امساکه قادر
اوله میرق هان اغلامه باش لادق . او ده بزممه برابر
اغلادی . صوکره بزی جز عدن منع ایدوب :

— « حق تعالی ، سزه رحمت و کناهله یکنیزی
مغفرت اینسون و سزه پیغمبر یکنیز ک قبله دن جزاء خیر
دیر-ون . بئی غسل و تکفین دن صوکره بو چهره ده بر
زمان تهها بر اغیکز . ابتدا بنم او زریه اول ساعته ده رسم
رحمت خاص ازال بیورور . صوکره او لا نمازیمی قیلان
دوستم جبرائیل او لسه کر کدر . صوکره میکائیل ،
صوکره اسرافیل ، صوکره عن رائیل علیهم السلام
ملائکدن بر کروه عظیم ایله قیلر . بونلردن صوکره
سزده کلایکن قیلیکیز . بئی ترکیه و فریاد و نوحه لرله
متاذی اینمیکز . نمازیمی اهل یتمک ارکلکلری بعده
خاتونلری ، صوکره سار اصحاب قیلر . سلامی بندن
فائب اولان اصحاب جماعتنه و دینه اقتدا و قیامته دکین

سنهه متابعت ايدينلهه تبلیغ و ایصال ايديکز ،
او زمان اصحاب کرام صور ديلر :

— « جسد شریفکی قبره کیم ايندیریر ؟ »
— « ملائکه دن بر جمع کثیر ایله اهل یتم ايندیریرلو .
ملائکه سزی کوردولو سز انلری کور من سکن ،

٠٠

شهر صفرک او اخر نده ايدي بر کيجه ياريسي
رسول الله صلی الله علیه وسلم حجره صدیقه ده فراشندن
قالقوب بقیع قبرستانه واردی . او راده اهل قبوره سلام
و حقلرنده : [السلام علیکم دار قوم المؤمنین . اتم لنا فرط
و اما بکم لاحقون . اللهم لا تحرمنا اجرهم ولا تفتنا
بعدهم . اللهم اغفر لا هل بقیع الغرقد] ديه دعا
و استغفار ايدي و او کيجه متعاقباً اوچ کره حجره
سعادتلرندن بقیعه واردق اهل قبوره دعا ايدي هر بر
نوښته ويابوبت اوپيده وياخود صوك نوښته آزاديلرندن
ابو مويهه رضى الله عنھی معيتلرينه آمشدی .
ابو مويهه ، اهل قبور حقندمه کي استغفار نجي
ديکلیه رک قبرستانده کي اموات مسلمينه غبطه ايديکنف :

— « نولیدی بن ده بونلر کی قبرده اولوب ده
شو استغفار دن حصه مند او لیدم دیدم »
دیه حکایه ایتمشدیر . دعادن صوکره اهل قبوره
بر خطاب حزین ایله خطاب ایده رک :
— « مبارک او لسوون سزه که نعیمه ده سکن و خلق ک
مبلا او لدینی فته لردن آسوده سکن .. حق تعالی ، سزه
شول فته لردن خلاص و نجات ویرمشدر که عن قریب
خلاقه ایریشه جکدر او ل صورت ده که لیل مظلوم کی آخری
اولنه متصلدر »

دیدی . و ابو مویهبه توجهه :
— « یا ابا مویهبه ! خزان دنیابی بکا عرض
ایتدیلر دنیاده باقی قالوب جنته دنیادن کیتمک ایله ربمه
ملاقی او لوب جنته کیتمک پیشنه بنی محیر ایتدیلر »
دیر کن ابو مویهبه :

— « یا رسول الله ! انام بایام سکا فدا او لسوون
خزان دنیابی و دنیاده بقادن صوکره جنته کیتمکی
اختیار ایت »

دیه عرض مطالعه ایتدی . حضرت پیغمبر ذیشان
افدیمز :

— « یوق بن ، ربیه ملاقو اولوب اندن جنته
کیرمکی اختیار ایتمد »
دیدی . و حجره سعادتلرینه طوپری کالدی .
ایرمه‌سی کون احده هنینله اندمکی شهدا به دعادن سوکره
احیا به وداع ایدر کبی وداع ایده رک مدینه سعادت کالدی .

* * *

مرضه نبری — احددن ایشته شو عودت انسان‌سنه
ایدی امهات مؤمنیندن میخونه رضی الله عنہا نک حجره سنه
چهارشنبه کونی رسالتناه افندیمزه حمی ایله قاریشیق بر
باش آغرسی عارض اولدی که صداع مذکور ، مرض
موت نبوینک مقدمه‌سی ایدی . او حالیله عائشه رضی الله
عنہا نک حجره سنه کالدیکی زمان حضرت عائشه دخنی
باشند آغرسی‌سنه « وارأساه » دیه اظهار اضطراب
ایتمکده ایدی .

رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز ، اکا قارشی
لطفیه طریقیله :

— « ذاک لوکان و انا حی فا-تغفر لک وادعولک
بن حیاتمده ایکن او ، اویله او لسه بیله نه باس وارکه
سنک انجون دعا و استغفار ایدرم »

بیورور ایکن حضرت عائشہ حس غیرنه :
— وانکلیاه والله انی لاظنك تحب موئی . ولوکان .
ذلك لظلال آخر يومك معرساً بعض ازواجلك = والله
سن بنم موئی ارزو ایده بیورسک ظن ایدرم اکر اویله
برشی او لسیدی مطلقاً او اقشام حجره مده دیکر زوجاتکله
زفاف و خلوت ایدردک ،

دیدی . شو سوز . رسول الله صلی الله علیه
وسلمک بلا اختیار موجب تبسی اوله رق :
— بل انا وارأساه یا عائشة ! سنک صداعک چکر
اما بنم صداعم صعب و مشکلدر ،

دیه بیوردی واگر یسندن طولابی باشنى برعصا به
ایله باغلادی ، و منبر سعادتلرینه چیقوب بعض و صایا
اجراسی صددنده : [انی ین ایدیکم فرط و علیکم
شهید . و ان موعدکم الحوض و انی لانظر اليه و انافی
مقامی هذا . و انی قد اعطيت مفاتیح خزان الارض .
و انی است اخشی علیکم ان تشرکوا و لکنی اخشی
علیکم الدنيا ان تنا فسروا فيها فقتلوا قتلکوا کا هملک
من کان قبلکم] بیوردی .

— « یوق بن ، ربیه ملاقو اولوب اندن جنته
کبیرمکی اختیار ایتمد »
دیدی . و حجره سعادتلرینه طوظری کلدى .
ایرمه‌سی کون احده هن زینله اندمکی شهدا به ده دعادن سوکره
احیا به وداع ایدر کبی وداع ایده رک مدینه سعادت نه کلدى .

* *

مرضه نپری — احدهن ایشته شو عودت انسانستنده
ایدی امهات مؤمنیندن میخونه رضی الله عنہا نک حجره سنده
چهارشنبه کونی رسالتناه افندیمزه حمی ایله قاریشیق بر
باش آغرسی عارض اولدی که صداع مذکور ، مرض
موت نبوینک مقدمه‌سی ایدی . او حالیله عائشه رضی الله
عنہا نک حجره سنده کلديکی زمان حضرت عائشه دخنی
باشنک آغرسیندن « وارأساه » دیه اظهار اضطراب
ایتمکده ایدی .

رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز ، اکا قارشی
لطیفه طریقیله :

— « ذاك لو كان و أنا حي فاتغفر لك وادعوك
بن حیامده ایکن او ، اویله او لسه بیله نه باس وارکه
سنک ایجون دعا و استغفار ایدرم »

بیورور ایکن حضرت عائشہ حس غیرنه :
— وانکلیاه والله انی لاظنك تحب موتی . ولوکان .
ذلک لظلال آخر يومك معرساً بعض ازواجلك = والله
سن بنم موتی ارزو ایده بیورسک ظن ایدرم اکر اویله
برشی او لسیدی مطلقاً او اقشام حجره مده دیکر زوجاتکله
زفاف و خلوت ایدردک ،

دیدی . شو سوز . رسول الله صلی الله علیه
وسلمک بلا اختیار موجب تبسی اوله رق :
— بل انا وارأساه يا عائشة ! سنک صداعک چکر
اما بنم صداعم صعب و مشکلدر ،

دیه بیوردی واگر یسندن طولابی باشنى برعصا به
ایله باغلادی ، و منبر سعادتلریته چیقوب بعض و صایا
اجراسی صددنده : [انی ین ایدیکم فرط و علیکم
شهید . و ان موعدکم الحوض و انی لانظر اليه و انافی
مقامی هذا . و انی قد اعطيت مفاتیح خزان الارض .
و انی است اخثیی علیکم ان تشرکوا و لکنی اخثی
علیکم الدنيا ان تنا فسروا فيها فقتلوا قتلکوا کا هملک
من کان قبلکم] بیوردی .

بچشنبه کوئی گندی ید سعادت تبریه بر لوا عقد
ایله اسامیه و برب: [افن اسم الله و فی سبیل الله فقاتل
من کفر بالله] دیدی . اسامه دخی لواه شریفی الهرق
طیشاری چیقاری . بریده بن الحصیب رضی الله عنہ
ویردی . و جرف دیدکاری موقعی معسکر المخاذ استدی .
اشبو سریده بولنگه بشون مهاجرین اوین و انصار
کرام راضی اوبلشدیردی که ابوبکر الصدیق ، عمر الفاروق
عثمان ذی النورین ، سعد بن ابی وقادس . ابو عبیده
عاص بن الحراح ، سعید بن زید ، قناده بن النعمان ،
سلمه بن اسلم رضوان الله علیهم اجمعین حضراتی او زمرة
فضلہ دن ایدیلر .

فقط اسامه نک آزادلی کوله و هنوز اون بدی ایله
اون طقوز اره سندہ برباشه حدیث السن بولنسی سر
رشته سیله بر طائفه نک اسان طمنی او زاده رق : [اسامه ،
بونجه اجله] اصحابه ناصل امیر اوله بیلور ؟] دیلمی
غضب و انفعال نبوی بی مستلزم او لهرق افندیز
باشریفی بر عصابه ایله با غلایوب او زرنده بر قطیفه او لدینی
حالده منبر سعادت چیقدی . وجناب حقه حمد و شادن

صوکره : [يا ایه الناس ! اسامه یی امیر تعینمندن طولایی بعض کزک اوکات و تفوهاتی نه ایدی ؟ اسامه یه طعن ایتدیکز ایسه بایاسنک امارت و ماموریته دخی مقدما طعن ایتمشدیکز . خدا حقیچون که زید ، امارته لایق بر آدم ایدی . کندو سندن صوکره او غلی دخی اکا لا یقدر . زید بکاخلقک سوکیلیسی ایدی او غلی اسامه دخی خلق ایچنده سودکاریمک بریسیدر . ایکیسیده مظنه جمیع خیرات و حسناتدر . ایدی انک حقنده و صیتمی قبول وایولاک مراسمی ایفا ایدیکز . او ، خیرلیلریکز دندر] دیوب ایندی ، حجره مطهره سنه کلدی .

* * *

بوخطبه نک يوم قرائني شهر ربیع الاولک او نجی سبت کونی ایدی .

اسامه ایله بر لکده متھی عنیمت و حرکت اولان مجاهدين کرام ، جرفده کی عسکره کیتمک او زره ارتق وداع ایچون سعادتخانه رسالت پناهی یه کل دیلر

رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیزک مرضی او دقیقه ده منداد و مشتد او مقدمه ایدی . ابتداء هر ضندن اشداد مرضی او آننه قدر زوجات طاهره اتنک نوبت لربنه

ردایت بیوردی . نویسنده اک صوکره میمونه رضی الله عنہا نک حجره سنده ایکن : [این اناغداً] دیدی . وارالق ارالق بونی اوچ دفعه تکرار دخنی ایلدی .
مقصد همایوناری ، حضرت عایشہ نک حجره سنده بولنسنه اولان میل وارزو سی زوجات طاهراته اکلاتیق ایدی .

برروایته بوماده بالذات کندو سی بویله ضمناً دیکر روایتده کربمه مکرمہ لری فاطمه الزهراء رضی الله عنہا ، صراحة زوجات طاهراته تکلیف ایلدی . امهات مؤمنین حضراتی دخنی ، بالاتفاق راضی اولاد قلری کبی جمله سی ده بر ایکده حجره مطهره عائشہ یه کلوب اکخدمت ایده جکلاری نی هر ض ایتدیلر .

بناءً عليه میمونه رضی الله عنہا نک حجره سندن قالقدی مبارک برالق عباسک یاخود فضل بن عباسک دیکرالنی ده حضرت علی کرم الله وجهه نک او موزیه قویوب او حالمه حضرت عایشہ نک حجره سنده کلدی که او کون یوم الاثنین ایدی . ارتحال حضرت پغمبری . ایرنه سی یوم الاتیننده واقع اولمشدر .

حجره عائشہ ده بیتوتی تقری ایلدکدن صوکره ایام

من خدمته جميع امور وخدماتك يالكىز كندوسته حصر
وقهو يضنى حضرت ابى بكر الصديق رضى الله عنه رجا و
استدعا ايمشدى . فقط رسول الله صلى الله عليه وسلم :
— « يا ابا بكر ! خدمتى بنات وزوجاتك غيرينه
سبارش ايتسه انلر ملول ومصييلرى مزداد او له جقدر .
بويايد سنك اجرك الله تعالى نك او زرينه دركه بالخاصه نيتكله
ما جور اولورسك »
جوابى ويردى .

٥٥

رسول اكرم ، شدت مرضه ندن بكچوق مضطرب
ايديلر . حتى اضطرابىندن ناشى راحت ياته میوب برياندن
او بريانه صيق صيق دوزر ايدى . حضرت عائشه بو وسيلة
ايله :

— « يارسول الله ! اكر بزه سنك كېي بويله اضطراب
وانقلاب كوسىرسه ايدك سنبزه محقق غصب ايدردىك »
دېدىكىنده افندىمىز :

— « يا عائشه ! بىم مرضم صعب و شدیددر .
جناب حق ، صالحله مؤمنلره بلايى اصعب
واشد او له رق كوندىرىز . هيچ برمؤمنه بربلا واذا

ایریشتر الا ایلک سبیله حق تعالی ، او مئو منک من تبه سنی
ترفع و کنافی خط و مخوایدر . ولوکه اول بلا ، آیاغنه
دیکن باهق قدر اهمیتسز بر شی اولور سده »

بیوردیلار عبدالله بن مسعود رضی الله عنہ دیر که :
حضور رسالتناهی به وارمشدم . رسول الله صلی الله
علیہ وسلمی حی طوتار ایدی . الیمی مبارک وجه نمیرینه
قویدم . او لقدر صیحاق ایدی که حرارتنه الم تحمل
ایتمدی . حیرتاه دیدم که :

— « یار رسول الله ! نه عجیب حرارتی حاکز وار ؟ »
جوابده بیوردیلار :

— « شدتیلدر . نم ستمه مک شدقی سزدن ایکی کشینک
ستمه سنده کی شدت قدر وارددر »
بن دیدم :

— « یار رسول الله ! او حالده سکا ایکی اجر و نواب
حاصل اولوره »

جواب ویردی :

— « اوت اویله در . اوی الله حقیچون که نفسم انک
بدقدرتنه در روی زمینده هیچ بر مسلمان کیمسه یوق که .
اکا مرضدن و غیرندن بر اذیت و مشقت ایریشون ده .

کناهله‌نی خزانده اغاج‌لر یا پراقله‌نی دوکدکاری کبی
دوکسون »

ابوسعیدالحدیری حضرت‌لرندن دخی عین مآلده بر
حدیث دیکر منقولدر. بشر بن براء بن معروورک والده‌سی
دیرکه :

حضرت پیغمبرک ایام مرض موتنه یانه کیتمشدم.
صوک درجه‌ده حرارتلى ستمه‌سی وار ایدی . دیدم که :
— « یار‌سول‌الله ! بن‌سنک شوستمه‌ک کبی آخر بر
کیمسه‌ده شدتلى ستمه کورمدم »
جوابده :

— « انکچون بزم اجرلریمز دیکرلرک اجرلرندن .
ایکی قاندر. ای ابشر ! مرض‌حقنده خلق نه سویلیولو؟ ».
بیورملیله بن :

— « نبی الالهک ذاۃ‌الجنبی وار دیورلر »
دیدم ، افندمن ، بوکا اعتراض ایدره‌رک :
— « حق تعالی‌نک لطف و کرم‌نے سزاوار دکلدرکه
ذاۃ‌الجنبی پیغمبرینه مسلط ایتسون . سنک دیدیکک همزات
شیطانندندر . شیطانک نم او زرینه استیلاسی یوقدر . بنم
مرض او لحم مسموم ازیدرکه خیرده سنک او غلک ایله .

برابر اکل ایمشدک . بجهه زمانلر امک تأثیری وجودمده
حس ایدردم اماشمدیگی وقت ، انقطاع ابهرمک زمانیدر ،
دیه بیوردی .

٠٠

برکون ایکی قول تو غنده حضرت علی و فضل بن عباس
رضی الله عنهم حضراتی بولادقلری حالده حجرا ء عائشہ دن
مسجد شریفه عن بخته منیره چیقوب ابتدا جناب حقه
حمدوتنا و شهداء احده دعا دن سکره خلقه نصایع لازمه
ایفاسیله برابر مبارک ایکی کوزلرندن یاش آفقده اولدینی
حالده : [ان عبداً خیره الله یعنی ان یؤتیه زهرة الدنيا ماشاء
و یعنی ما عنده فاختار ما عنده] بیوردیلر . عبد تعییری
کندی ذاتندن کنایه ایدی . بر بعدک زهرة الدنيا ایله
ما عند الله یتنشه تغیر او لنوب ده ما عند الالهی اختیار
ایلدیکی حقنده کی لعلق عالی نبوت ارتخاله اشارت
ایدی !

حضرت ابی بکر الصدیق . مقصدہ معلم اولدیندن
تحمل ایده میرک او آنده : [يا رسول الله فديناك بابا نا
و امهاتنا] دیدی آغلادی .

دیکر اصحاب کرام ، انک شو حال و قالندن تمیجله :

— «رسول الله بر قولاني جناب حق مخیر ایتـدی
دـیه خـبر وـیرـیـور بـو اـخـتـیـارـدـه فـدـیـتـاـک بـاـبـاشـا وـامـهـانـا
دـیـوب آـغـلـایـور»

دـیرـلـرـدـی . حـضـرـتـ صـدـیـقـکـ جـزـعـ وـ اـضـطـرـابـیـ ،
تـقـرـبـ خـلـوـانـیـ فـهـمـ اـیـتـدـیـکـیـ فـرـاقـ پـیـغمـبـرـیدـنـ نـاـشـیـ اـیـدـیـ
تـسـکـینـ وـ تـسـلـیـهـسـیـ اـیـجـوـنـ اـفـدـیـزـ ، فـضـلـ وـ مـزـیـتـیـ تـعـدـادـ
وـ تـقـدـیرـهـ تـصـدـیـ اـیـدـوـبـ اوـمـیـانـدـهـ مـسـجـدـ شـرـیـفـهـ اـچـیـلانـ
قـپـوـ وـ بـنـجـرـهـلـ اـیـچـنـدـهـ اـنـکـ کـرـیـمـسـیـ عـائـشـهـ رـضـیـ اللـهـ عـنـہـاـ
وـ عـنـ اـیـہـاـنـکـ قـپـوـ وـ بـنـجـرـهـسـنـدـنـ بـشـقـهـسـنـکـ قـبـانـسـنـیـ دـهـ
اـمـرـ اـیـتـشـدـیـ کـهـ بـوـدـهـ بـینـاـلـاـحـکـابـ صـدـیـقـ اـعـظـمـهـ مـخـصـوـصـ
بـیـوـکـ بـرـ اـمـتـیـازـ اـیـدـیـ .

•••

یـومـالـخـمـیـسـ اـیـدـیـ مـرـضـنـکـ بـرـ بـھـرـانـ شـدـیدـیـ
اـنـاـسـنـدـهـ اـحـبـابـهـ :

— «اـئـتـونـیـ اـکـتـبـ لـکـمـ کـتـابـاـ انـ تـضـلـوـاـ بـعـدـهـ اـبـداـ
ـ کـتـیـرـیـکـزـ سـزـهـ بـرـوـصـیـتـ یـازـهـیـمـ کـهـ اـنـکـلـهـ عـاـمـلـ اـولـوـبـ
ـ بـنـدـنـ صـوـکـرـهـ ضـلـالـتـهـ دـوـشـمـیـهـ سـکـزـ»
ـ دـیـهـ اـمـرـ بـیـوـرـدـیـلـرـ . بـوـ بـاـبـدـهـ اـحـبـابـ کـرـامـ ، اـخـتـلـافـهـ
ـ دـوـشـهـرـکـ کـیـمـیـ اـمـرـ عـالـیـ مـوـجـبـیـجـهـ دـوـیـتـ وـ مـحـیـفـهـنـکـ

احصاری طرفده گئی ده اویله بر بحران مرضی انساده
افندیمزر دوات و قالمه مشغول و یخضور ایمک ناصواب
اولدینی طرفده بولندي . یعنی امر واقع شدت حملک
سوقیله محمودلرک سویلدکاری بعض کلاس کی ، اولق
احتماله منی تحقیق کیفیت ایچون رأی رسالتناهی به
مرا جمت ایتدیلر . افندیمزر بو دفعه :

— « بی حالمه براغیکیز ! بنم مشغول اولدینم شی ،
سرک بی دعوت ایتدیککنر شیدن خبرلیدر »
دیمکله حضرت عمر الفاروق رضی الله عنہک فصل
و فرق تزاع قیل و قال ایچون : [حسبنا کتاب الله]
دیمسنه قارشی طرف دیکر دخی کنندی رأیلرینی بسط
و ایمانده اصرار ایتمسیله اورته لقدمه لفو و لفط ینه
پوکسلمش بولنورکن افندیمزر :

— « قالقیکنر یامدن ! پغمبر حضور نده منازعه
لایق دکلدر »

دیه امر ایده رک حضار دخی طیشاری چیقدیلر .
او زمان اوچ شبی و صیت ایلمشدی که : بر تجیی
مشرکارک جزیره العربدن طرد و اخراجی ایکنچیسی
جماعات عربدن مسلمان اولق ایچون مدینہ طیبیه به

کله جکلره دأب قدیم سعادتلری وجهمه جائزه ویرلشی
ایدی . راوی حديث ، او چنجدیسنه مع التأسف
توقف اینشدرو .

حضرت صدیق ایله عباس رضی الله عنہما ، بعض
انصارک برمحمده آغلاشمقدہ اولدقیرینی کوروب کیفیتی
عرض ایتمشلدی . بونک او زرینه وجود شریفندہ کی
حرارتی تخفیف ایله امته نصیحت ایمک او زرہ یدی
قویودن یدی قربه صو جلب ایتدی . صوکره باقردن ویا
طاشدن معمول بیوک بر قاب او زرینه قعود ایله او صویی
یتر دیه مبارک الالریله اشارت ایدنجه به قدر او سـتنـه
دو کدیردی . صویک برو دیله وجود هایونلرنـه حرارت
بالنسـبـه مبدل خفت اوله رق مسجد شریفه چینـقـدـیـهـ
خلقه نماز قیلدیردی . و خطبه او قودی . خطبه ده ابـداـ
جناب حقه حمد و شنا و شهداء احده دعا ایلدی .

صوکره مهاجرینه خطاباً : [اوصیکم بالانصار فانهم کرشی
وعیتی وقد قضوا الذی عليهم وبقی الذی لهم . فاقبلوا من
محسنهم وتجاوزوا من مسيهم = سزه الانصاری توصیه ایدرم
که انلر بنم خاصةً جامه دانم و محل سرمدر کنـدـیـهـ
او زرلرینه دوشان وظیفه مواسات وجوانمردی بی ایها

ایتدیلر. سزک او زرلر یکنڑه ها ند او لان حقولری باقی قالدی.
 یعنی نوبت اکرام سزه کلدی. اینهی سزه، انلرک محسنلارینه
 اکرام ایدیکنڑه مسیدلرینک سی آشندن یکنڑه [دیه بیور دی].
 شدت مرضدن طولایی اردھه صبره و بلکی صیفجه
 نوبت یا به رق افتدیز با یغین بر حالده بیهوش قالمقده و بوده
 اهل بیت و اصحاب کرام اینجون سوک در جهده موجب
 تلاش اولمقده ایدی. شو صورتله بحران مرضی
 حاصل اولدینی برکون انصار کرام تلاشلرندن خانه لرنده
 صبر و آرام اینه میوب دها زیاده قرب و جوار سیدالانام
 او لق منابنیله اطراف مسجد شریف رسالت پناهی یی
 طولاش مقده ایدوکارنی او لا عباس رضی الله عنہ، اندن
 صوکره او غلی فضل و اند عقیندده حضرت علی
 کرم الله وجهه عرض ایلدی. او زمان رسول الله صلی
 الله علیه وسلم، مبارک قوانی قالدیروب:
 — «هاء»

دیدی. که بنی قالدیر یکنڑه دیک ایدی. مبارک الی
 قولنی طوتدیلر قالدیر دیلر. افتدیز او طور دی. و:
 — «انصار، نه دیور لر؟»
 دیه سؤال ایلدی. حضرت علی کرم الله وجهه:

—ه قورقرزکه رسول الله اختره انتقال ایدر و لیکن اوحالده بزم حالمز نه اوپور دیورلر « جوابنی ویردی . بو جواب او زرینه افندیز ، برقوانی علینک دیکر قولنی فضلک او موزینه قویدی . عباس ده او کده او لدینی حالده ایاقلری خی درمانسز لقدن یرده سورویه رک مسجد شریفه کلدی . منبرک اشانغی قدمه سننه او طور دیه مبارک باشلری ینه بر عصابه ایله باغلی ایدی حمدو شنا ایله باشلا یه رق :

—ه یا به الناس ! ایشتدم کسز ، بنم مو تمدن خوف ایدیور سکنی و بنم مو تمی انکار ایدیور سکنی . سزه بن کنندی مو تمدن و کنندی مو تکزدن خبر ویرمش او لدینم حالده ناصل انکار ایده بیور سکنی . هیچ بر قومک پیغمبری ایچلرنده مخلد قالشی که بن ده سزک ایچکزده اویله قاله دن بن حضرت حقه لاحق او له جنم . بن اقامه به استحقاق جمله دن زیاده در . بیلمش او لیکزده بنم و سزکه مرجع ومصیر من جناب حقدر . مهاجرین او لینه ایولك ایتمکزی و انله دخی یکدیکریه حسن معامله و اکرامده بولنلری خی توصیه ایدرم . والعصر ان الانسان لف خسر [نهایته قدر او قودی] امورک جریانی الله هک امر و اذنیله او لدینه دن

مژحل او لان امور ک تعجیل‌نده فائمه بوقدره جناب حق
 عکلو قاتدن هیچ گرینک شجهه-ی ایجون امور قضاۓ تعجیل
 ایغز . قضاۓ الہی به غایه سوداستنه بولنان آدمک مغلوب
 و مقدرات الہیه بی حیله و خدعاً ایله تحويل زعمنده او لانک
 عاقبت مخدوع و منکوب اوله جنی شبه سزدر . فهل عسیدم
 [آیت کریمه‌سی ده او قودی] ای مه اجرین سزه و صیدت
 ایدرم که انصار حقنده حسن معامله و مجامله‌ده قصور
 ایتمیه جکسکر . انرا اویله بر کیمه‌لر در که مسکن و ماواالینی
 سزه حاضر ایتشلرو سزک هجر تلریکزدن اول ایمانه کاوب
 باشچه لرنده میوه لرینک اصفنی سزه ویرمشلر و کندیلری
 محتاج اولدقلری حالده سزی نفلری او زرینه ترجیحاً
 خانه لرنده اسکان و ایوا ایلمشادر در . ایدمی سزدن هر کیم
 که اندره حاکم اولور اکاکر کدر که محسنلرینی حسن قبول و
 مسیدلرینک سیداًتندن عفو و صفح ایله تجاوز ایده . واوزرلرینه
 کیمه‌یی اختیار ایامیه بن سزه رؤوف و مشفقم . سزینه
 بکا ملاحق اوله جق‌سکر . موعد ملاقاًتیز ، کنار حوض
 کوئردر . کنار حوضده بکا ملاقي اولمسنی ازو ایدن
 الی و دیانی مالاًینیدن کف ایاملیدر . ای انصاراً بندن
 صوکره او زرلریکزه بر جماعتی ایثار ایده جکار ،

نطق وخطبة سعادت بوصره يه کلديکي انه انصار
کرام ، بروضع حزين او زره :
— «يارسول الله بز ، او زمان نه درلو حرکت ايدم لم؟»
ديه استفسار ايموري له انلره حضرت رسـول اکرم
صلـى الله عـلـيـه وـسـلـمـ :
— «کـنـارـحـوضـ گـونـرـدهـ بـکـامـلاـقـيـ اوـلـيـجـ يـهـ قـدـرـ اوـحـالـهـ
صـبـرـ ايـدىـكـزـ»

جوابی ویرکن عباس رضی الله عنده: — «یارسول الله! قریش حقنده خلقه و صیت ایت» دیدی که ارزوسی امر خلافتده جبت قاطعه النزاع اوله حق درجه ده صراحتی و یا شارتی حاوی بروصیتک علی رؤوس الاشهاد شرف صدور اینمی ایدی حضرت سید المرسلین افتدیمز، معرض جوابده دوام ایده رک:

— «بن، بوامری قریشه و صیت ایدرم . خلق،
قریشك پیرو لریدر . خلقک صالحی قریشك صالحیه
فاجر لری ده فاجر لرینه تابعدر . ای قریش ! خلق حقنده
ایولک ایمـ که وصیتمی قبول ایدیکنـ . ای خلق ! تحقیقا
کناه ، و معصیت ، تغیر نعمه سیدر . خلقک صالحی ،
صلاح حکام و امرایه و فسادی دخی انلرک فساد لرینی بادی

اولور، و كذلك نولی بعض الفطالمین [آیت کریمہ سفی نهایتہ
قدر او قودی] بن حیاتم سزه خیرلی اولدینی کبی ممتاز ده
خیریدر ،

دیوب سوزه نهایت ویردی .

٠٠

فضل بن عباس رضی الله عنہمادن منقول درکه: حضرت
سید المرسلین افندیمیز ، ایام مرضنه البیعی طوتوب خانه
سعادتلر ندن مسجد شریفه کاردی . منبره چیقدی . مبارک
باشلرینه برعصا به با غالا مشدی . بالالی چاغیره رق اکا :
[خلقه ندا ایت که کاسونلر . و صیت ایده جکم و بیلدرکه
آخر و صیتمدر] دیدی . بالل ، چارشو و بازارده هان
فرمان رسالتپناهی بی اعلان ایتدیکنندن خاق خانه
و دکانلرینک قپولری خی قاپایوب مسجد شریفه کلدیلر . حتی
باکر قیزلر دخی آخر و صیت نبوی بی دیکلمک مقصدیله
حول مسجد شریفه حاضر اولمش لردی . جماعت
حاضره نک مسیجده صیغشمد قلری خی افندیمیز ، کوره رکه :
[اوسعوا من و را مک = کریده بولنانلریکن زه یرو ویریکن]
دیه بیوردی . صوکره حمد و شنابله خطبه بیه باشلایوب :
— « تحقیقدرکه بنم سزک اراکزدن فرام ق زمانی

ياقلاشمشدرا . ايمدى سزدن بريکزى او رمش ايسەم قالقسوں بى قصاص ايلسون . اكىر مانى آماش ايسەم مالىدىن حقنى السون و دىمسون كە اكىر قصاص ايدرسەم قورقرم كە رسول الله ، بغض وعداوت ايدر . بىلەش او لىكزكە بغض وعداوت بىم طېيىتمەن دكىلدر . طېيىتم او بىلە شىلدەن بىعىددەر . بىكە خلقك سوكيايىسى او آدمىرىكە بىنە حق وارايىسە حقنى آله ياخود حلال ايدە تاكە طىب الفس اولدىغۇم حالدە ربىھ ملاقى او لهىم . ئەن ايدرم كە بوسوزى سزە برگەر سوپەتكە كفایت ايتىز . بن بونى سزە دفعات ايلە سوپەتكە جىڭ كە بىنە حق بولنان آدم كلوب حقنى آلسون»

دیدى . فضل حضرتلىرى ، ديركە : بورادە منبر سعادتىن اينەرك وقت ظهرى ادا ايلدى . صوگەر تكرار منبرە چىقدى و ورد مغلالم و اعادە حقوق بىخى تكرار بىوردى . او آنده حضار كرامەن برى قيام ايلە : « يارسول الله ! بىم سندە اوچ درهم آله حق حقم واردە »

دیدى . رسول الله صلى الله عليه وسلم ، قطعاً عنيف واكراء يوزيني كوسىترمىه رك :

— « بوخصوصاً هیچ کیمی تکذیب و تناحیف
اینها جکم ولکن بو اوج درهمک بنم اوژریمه نهوجه له
تکذیب ؟ »

دیه سؤال بیوردى . درهم صاحبی :

— « یار رسول الله ! برکون سکا بر فقیر کلدى . امر
عاليکنله او فقیره اوج درهم ويرمشدم »
جوابی ويرمکله دراهم مذکوره نك تأديبه سنی افندیزه ،
فضل رضی الله عنہ حضر تلوینه امر بیوردقدن صوکره
تکرار او بخنده بسط وصایایه دوام ایتدی :

— « یا به الناس ا او زرنده حق او لانلر ، حق ادا
ایتـون خلقه قارشی حجاب وفضیحت دنیـادن حذر
ایتـون .. خبردار او لیکز که فضیحت دنیا . فضیحت
آخر تدن ایسـر واسـه مدر »

خطبة سعادت بورایه کلشکن بر دیکر آدم قالقىدى . و :

— « یار رسول الله ! مال غنیمـتن اوج درهم خیانت
ایتمـشدم حالا او زرمـده در »

دیدی . افندیزه ، سبب خیانت وارتکابی اندن سؤال

بیور دیلر . او ده :

— « محتاج ایدم »

جوابی ویردی . انک او زرینه دراهم مذکور منك
استردادی ده جناب فضل رضی الله عنہ امر و حواله
بیورلدى . *

افندیز ، او آنده ایدی :

— « سومدیکی بر حال و خصلتی بولنـان ایاغه
قالقـون ... دعا ایدمیم »

بیوردی . بری ایاغه قالقدی . وحالی :

— « یارسـول الله ! بنـ کذـاب . و فـحـش سـوـیـجـیـم .
و چـوق اوـیـقو اوـیـورـم »

دـیـه عـرـض اـیـلدـی . اـفـنـدـیـز ، انـک حـقـنـدـه : [یـارـب
اـکـاـ صـدـق مـیـسـرـ اـیـت و اوـیـانـق اوـلـمـیـ دـیـلـدـیـکـی زـمان
اوـیـقـوـیـ اـنـدـن اـزـالـه اـیـت] دـیـه دـعا اـیـتـدـی .
برـ دـیـکـرـی دـخـیـ قـالـقـهـرـقـ :

— « یـا رـسـول الله ! بنـ کـذـاب و مـنـافـقـ و هـیـجـ
برـ فـنـالـقـ یـوـقـ کـه اوـ بـنـدـه بـولـنـسـونـ »

دـیـرـکـنـ حـضـرـت عـمـرـ الفـارـوقـ ، انـکـ بـلـایـ اـیـتـدـیـکـی
خـاقـدـنـ غـلـیـانـهـ کـلـهـ رـکـ :

— « یـا رـجـل کـنـدـیـکـی رـسـوـایـ اـیـتـدـکـ ،
دـیـکـلـهـ کـیـفـتـ ، تـبـسـم عـالـیـیـ مـسـتـلـزـمـ اوـلـدـیـ . بـوـکـاـ

جواب و اکا دعا اویاق اوزره : [دنیانک رسـوایانی
آخر نک رسـوایلغندن اهوندر . یارب ا شو آدمه صدق
و استقامت و ایمان نصیب ایت و انک قلبی فـالقدن
بعید ایدوب خیره مائل ایت] دیه بـیوروب جناب فاروقه
تجھله :

— د عمر بن جمله در بن عمر لهیم . عمر هر نزده ایسه
حق انسکله در .
تقدیر کزینی ابدال و فرق فاروقی عال العال
ایلدی .

وقت صـلاتی بالـل ، عـرض و اعـلام اـیدرـدـی .
افندیـز دـخـی مـرضـی و اـضـطـرـابـیـلـه بـرـاـبـر مـسـجـد شـرـیـفـه
کـلـوب اـمـتـه نـماـز قـیـلـدـیـرـیـرـ اـیدـی . اـنـجـقـ مـرـضـنـک آخر
ایـامـنـه اوـجـ کـوـنـ نـماـزـه چـیـقـهـمـدـی . یـعنـی آخر اـیـامـنـهـمـهـ
اوـنـ یـدـیـ وقت نـماـزـیـ جـمـاعـتـهـ قـیـلـهـمـدـیـ .

مرـوـیدـرـکـهـ بـرـ یـاتـسوـ نـماـزـیـ حـضـرـتـ بالـلـ ، حـجـرـهـ
سعـادـتـکـ قـیـوـسـهـ کـلـوبـ [الـصـلـوـةـ یـاـ رـسـوـلـ اللهـ] دـیـهـ وقتـ
صلـوـتـ اـعـلامـ اـیـلدـیـ . اـفـنـدـیـزـ اـیـسـهـ شـدـتـ مـرـضـدـنـ نـاشـیـ
اوـسـاعـتـهـ مـسـجـدـ شـرـیـفـهـ کـلـهـ بـیـلـهـ جـلـکـ بـرـحـالـدـهـ دـکـلـ اـیدـیـ .
[نـماـزـیـ اـبـوـ بـکـرـ قـیـلـدـیـرـسـوـنـ] اـمـرـیـنـیـ وـیـرـدـیـ . حـضـرـتـ
عـائـشـهـ رـضـیـ اللهـ عـنـہـ :

— « يا رسول الله ! ابو بکر ، رقيق القلب و بكاء
برآمدر . نمازده قرأته قادر اوله من عمره امرایدیکنز »
دیدی . بو سوزی برکره دها سویلدی . افندیمز
امر سابقی تأکید ایلدیکی حالده عائشه رضی الله عنها ،
حضرت حفصه رضی الله عنها توسيط ایده رک عرض
سابقی بالمناسبه تکرار اینتدری مکله طرف اشرف جناب
رسالتپناهیدن معرض تویخده : [مه انکن لانتن صواحب
یوسف . مر وا ابا بکر ان یصلی بالناس] امر مؤکدی
شرف فصدور ایده رک بلال ، تبلیغ کیفیت ایلدی .

حضرت صدیق ، نماز قیلدیرمچ اوزره جانب
محرابه کلدیکی کبی محرابی وجود مسعود رسالتدن خالی
کوروب تائزندن کندیکی ضبط و امساکه درمانیز
قالدی . دوشدی بایلدی . جماعت حاضرده بر فریاد
قوپدی . فریادک سبیلی رسول الله صلی الله عليه وسلم
افندیمز ، حضرت فاطمه‌دن سؤال ایده رک اکلام غله على
و عباس رضی الله عنهمایی چاغیرتدی . مبارک قوللارینی
انلرک او موزلرینه قویقده اولدیکی حالده مسجد شریفه
کلدی . و نماز قیلدیردقدن صوکره : [ای مسلمانلر !
سز ، جناب حرقک حفظ و پناهنده سکنز . حق تعالی

سرک اوذریگزه نم خایقه مدر . ایدی کر کدر که تقوایه
مالازمت و حقک امری ایقا به مداومت ایده سکن .
تحقیقا بن دنیادن مفارقت ایده حکم [] دیدی .

بر یاتسو [۱] وقتی مسجد شریفده جماعت اصحاب
کرام ، نماز ایجون ذات رسالتناهی به منتظر ایدیلر .
افندیز ایسه شدت مرضدن صوک درجه ده مضر طرب
ایدی . نماز قیلنوب قیانمیغئی صور دی . حضرت عائشه
رضی الله عنہا ، اصحاب کرامک مسجد شریفده انتظار -
لرینی سویلدی . رسول اکرم صو امر ایتدی . اول
صو ایله حاضر لوب نمازه قالقمع ایستدی شدت دن طولای
قالقمدی ویرنده کندینی غیب ایتدی . بر زمان
صو کره اویانه رق نمازی صور دی . حضرت عائشه عین
جوابی ویرمکله افندیز ، صو ایستدی و او صو ایله
تکرار حاضر لندی . نماز ایجون مسجد شریفه کیتمک

[۱] ارتحال نبوینک بازار ایرنه سی کونی قبل الظاهر و قوعه
و ارتحالدن اول اون یدی وقت صلاته افندیز ، چیقه میه رق
ابو بکر ک امامت ایتدیکنه کوره اوقات مذکوره نک اول کدیسی
اویق اوزره بو یاتسونک حسابه جمعه کجه هی یاتسو نمازی
اولسی لازم کایبور .

اوزرەيرىندن قالقىغە تشبىت ايتدى. فقط يىنه قالقىمىيەرق
بېھوش اولدى و بوجال بۇ صورت اوزرە اوچ نوبت
اولدقىن صوڭرىھ ارتق نمازك ابو بکر الصديق طرفىندن
قىلدىرلىسى امر بىوردى. كيفيت ابو بکرە اعلام ايدلەيىكى
زمان حضرت ابو بکر رضى الله عنه، كىندى حال رقتىه
ياقدرق امامتى عمر الفاروقە تكاليف ايتدىسىدە عمر، انك
كىندوسىندن احق واليق اولدىنى بيانىـلە قبول كيفيت
ايمدىكىندن حضرت صديق جماعته نمازى قىلدىردى .
ايرتەسى كون آز بىر خفت حاصل اولىشدى .

جناب صديق، سلات ظهرى دىخى قىلدىرمى اوزرە
ايكن افدىمىز، ايکى قولارىنى ايکى عباـسـىـلـرـك اوـمـوزـىـنـه
قويمش اولدىنى حالدە مسـجـدـ شـرـىـفـهـ كـلـدـىـ . صـدـيقـ
اعظم، مقدم هاييون رسالتپناھىي حس ايدەرك محرابدىـن
كرى چـكـلمـهـيـيـ اـيـسـمـىـ . رـسـوـلـ اللهـ صـلـىـ اللهـ عـلـيـهـ
وـسـلـمـ، اـشـارـتـلـهـ مـقـامـنـدـهـ ثـابـتـ اوـلـهـرـقـ نـماـزـىـ اـتـامـ اـيـتـسـىـ
امر بىوردى . و امر و ارزوسى موجبىجه كىندوسى
ابو بکرك يانىھ او طورتىلىر . بىر روابىتە كورە ابو بکرك
جانب يىسانىدە دىكىر روایتە نظرأ خلف ظهرىندە
او طوروب سورەدە واردىنى آيتىن تلاوە باشلادى ..

نمایزی قیلدیردی. شایان نامه رکه سورمه واردینی آیتدن تلاوته باشلادینی روایتی، او وقتی وقته ظهر اولدینی قول و روایتی اش کمال ایدمیور. سخرا بدنه بر امامت تلاوتندن ذهن جهراً تلاوت متبار اولدینه کوره وقت مذکور، جهربی نماز لردن ایدی الله اعلم.

صدقیق، قائم حضرت رسول الله و جماعت اصحاب کرامه كذلك ابو بکر اقتدا ایلدیلر. تکیر ابو بکر واسطه سیله رسالتاًب افندیمزک نمازده کی افعال و انتقالاتنه واقف اولدیلر. [۱]

دیگر بر روایته کوره مؤذن، وقت صلانی اعلام آیتدیکی زمان نزد عالیده عبدالله بن زمعه رضی الله عنه وارایدی. نمازک قیلنمسنی رسالتاًب افندیمز اصر آیتدی.

[۱] مع مافیه بوجنده کی اقوال، ضطرب و متعارض در. بی اکرمک صدیقی امته نماز قیلدیرمچ او زره مأمور ایلدکدن صوکره حجره سعادتندن مسجد شریفه کلوب صدیقک هم جنب ایسرنده هم خلف ظهورنده قاعداً نماز قیلدقلرینه دائز حضرت عاشه رضی الله عنہا دن منقول حدیثلرده نوعماً محسوس اولان تعارضه نظراً بوحالک ایکی وقت نمازده وقوعه کادرک جنب ایسرده او طوردقلى دفعه ده امام، خلف ظهوزده بولندقلری مرده ده مأمور اولدینه علماء، قائل اولمشلدر.

عبدالله طیشـاری چـیقوـب اـبـتـدـا عمر الفـارـوـقـه رـاست
کـلـدـیـکـنـدـنـ: [نـماـزـیـ قـیـلـدـیرـ] دـیدـیـ فـارـوـقـ دـخـیـ مـحـراـبـه
کـجـدـیـ . سـیدـالـانـامـ اـفـنـدـیـمـزـ ، حـجـرـهـ عـلـیـهـ لـرـنـدـنـ مـحـراـبـهـ
فارـوـقـ تـلاـوـتـیـ صـدـاسـنـیـ اـیـشـیدـهـ رـكـ :

— « بو سـسـ عمرـکـ آـواـزـیـ دـکـلـیدـرـ ؟ »

دـیـهـ صـورـدـیـ . اوـتـ دـیدـیـلـرـ . اوـ زـمـانـ هـاـنـ بـرـوـضـعـ
انـکـارـ اـیـلـهـ : [يـأـبـیـ اللـهـ ذـلـکـ وـ الـمـؤـمـنـوـنـ] دـیدـیـ . حـجـرـهـ
سعـادـتـکـ پـنـجـرـهـ سـنـدـنـ مـسـجـدـشـرـیـفـهـ طـوـغـرـیـ کـوـزـوـکـدـرـکـ :
— « يـوـقـ نـماـزـیـ اـبـوـ بـکـرـ قـیـلـدـیـرـسـوـنـ »

دـیـهـ اـمـرـ اـیـتـدـیـ . بـوـنـکـ اوـزـرـیـنـ حـضـرـتـ عمرـ ،
مـحـراـبـدـنـ کـرـیـ چـکـلـدـیـ . وـ عـبـدـالـلـهـ بـنـ زـمـعـهـ رـضـیـ
الـلـهـ عـنـہـ :

افـنـدـیـزـکـ اـمـامـ اوـلـدـینـیـ يـوـمـ السـبـتـکـ صـلـوـةـ ظـهـرـنـدـهـ وـ مـأـمـومـ
اوـلـدـینـدـهـ يـوـمـ الـوـفـاتـیـ بـوـلـنـانـ اـئـمـنـ کـوـنـیـ صـلـوـةـ صـبـحـنـدـهـ اـیـدـوـکـنـهـ
مـبـنـیـ حـدـیـثـ عـائـشـهـدـهـ تـهـارـضـ بـوـلـمـدـیـفـنـکـ بـیـهـقـ طـرـفـنـدـنـ بـیـانـ
ایـلـدـیـکـنـیـ عـینـیـ تـصـرـیـعـ اـیـمـشـسـهـدـهـ اـئـمـنـ کـوـنـیـ صـبـاحـ نـماـزـیـنـهـ چـیـقـهـ.
مـیـوبـ اـنـجـقـ بـابـ الـحـجـرـهـدـنـ جـمـاعـتـ وـ صـفـوـفـ مـسـلـیـمـنـیـ مـطـالـعـهـ
وـ مـلاـحـظـهـ اـیـلـهـ اـرـخـاءـ الـسـتـرـ اـیـلـدـیـکـنـیـ اـنـسـ رـضـیـ اللـهـ عـنـہـ اـبـلـغـ وـجـهـ
اوـزـرـهـ صـرـاحـةـ بـیـانـ اـیـتـدـیـکـنـهـ کـوـرـهـ بـوـکـاـ قـارـشـیـ قولـ بـیـهـقـینـکـ
صـمـاجـوـحـیـتـیـ درـکـارـدرـ .

— « رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم سکان نمازی عمر
قیلدیرسون دیمدیتی ؟ »

دیه صوردی ۔ عبدالله :

— « کیمسنی تیں تعین ایتمدی و لکن ابو بکری
اصحاب اور سنتنے کو مردم حضار ایجنڈہ سنتنے اولی
کیمسنی کو رہمدیکمدن سکا سویلدم ،

جو ابی ویردی ۔ حضرت فاروق :

— بن بویله اول دیغئی بیلمدم بیلسیدم امام اولماز
ایدم »

دیدی ۔

* *

برکون حضرت علی کرم اللہ وجہہ ، نزد سعادتمن
جیقدی ۔ اصحاب کرام ، رسالتناہ افندیہ زک حالی سؤال
ایتدیلر ۔ حضرت علی ، برہ و خفت اوڑرہ اول دیغئی
سویلدمی او زمان حضرت عباس رضی اللہ عنہ ، انک
النی طوتوب کیز لیجھ :

— « یا علی ! قور قرم کہ حضرت مسید الانام ،
بو مرضنده قریباً انتقال ایدہ جکدر ۔ سن دہ صوکرہ بر
آخر آدمک امرینہ مأمور اولہ جقسک ۔ زیرا بن ،

وجوه بني عبدالمطابك موت اثناسنده کي احوال مخصوصه .
صهنسى طانيزم . كل سنكله نزد همایونه واروب صورهم ،
کندیسندن صوکره امر معلوم کیمده در . اگر بزده
اوله حق ايسه بيلهم . غير منده اوله حق ايسه بزى اکا
توصيه ايمسى رجا ايدهم »

ديدى . حضرت على :

— « يا ابا الفضل ! والله بز ، اگر او مستلهي
صوروبده اوده بزى اندن منع ايدرسه ناس اندن
صوکره انى بزه ابدا ويرمن لر بناء عليه صورمه جغم »
جوابى ويردى .

• •

ام سلمه و ام حبيبه رضى الله عنهم ، افنديمزك
باشى او جنده او طوريوزلردى ديديلرکه :

— « يا رسول الله ! بز ، حبشهده مارييه اسمنه
کوزل بر کايسا کوردى . دیوارلرندن صورتلر منقوش
ايدى » .

رسول خدا افنديمز ، بو سوزه قارشى :

— « او جماعت ، بر قومدرکه کنديلرندن بر صالح
کيمسه فوت اولورسـه قبرى او زرينه مسجد يابوب

دیوارینه اویله صورتیاری نقش ایدرلر . انلر ، نظر
الهیمه خالقک فنالریدر »

بیوردی . حق عالیارندہ امتنک اطراسندن متحاشی
ایدی . قرون سالفه خالقک نیماری حقدمه کی اطرالری
کبی بر حال و قواعدن امتی تحذیر ایچون بعض و صایاده
بولندی . حتی وفاتلرمند بس کون اول یتاقده یوزینه
بر اورتی اور توب یا تیور ایدی . بونالدقجه یوزینی کام
آجار صوکره اور تردی . ایشته اویله بر حالده ایکن
اور توبی کیده ره رک : [لعنة الله على اليهود و النصارى
اتخذوا قبور انبیائهم مساجد] دیه بیورمشدر .

• •

جمعه ایرنه سی کونی جناب حق جل و عالدن جبرائیل
علیه السلام ، استفسار خاطره کلدی . فرداسی بازار
کونی ینه استفسار حال و خاطر ایچون کلدی . یندہ
اسود عنسینک خبر قنائی ده کتیردی . افندیمزدہ اصحاب
کرامه تبلیغ بیوردی .

بازار کونی اسامه دخی جرفدن حضور اقدس
رسالتپناهی به کلدی . افندیمز ، بایغین بر حالده ایدی .
شدت مرضدن تکام بیوره مدیلر . اسامه باشنى اکرک

رأس و يد سعادتی او پدی . افندیمز ، ینه سوز سویله .
یمه رک یالکنر مبارک الاریخی سمایه قالدیروب اسامه نک
او زرینه وضع ایتدی که حقنده دعا ایتدکاری اکلاشیلیور
ایدی . اسامه اندن صوکره معسکره عودت ایتدی او
کیجه جرفده قالدی .

نژد هایونلرندہ قالمش اولان الی دیناری تصدق .
ایچون حضرت عائشه یه تسلیم ایتدیکنک عقییندہ کندیلرینه .
استغراق حالی کلشیدی . بر مدت مس-تغرق قالقدن .
صوکره اویاندی ، و سؤال ایتدی . حالبوکه حضرت .
عائشه ، وجود مسعود نبوی ایله مشغول بولننسنه مبني .
هنوز یرندن قالقه ماماش ایدی . دینارلرک کندوسنده .
اولدیغى سویلدی . افندیمز ، تصدق امر ایدوب ینه .
کندندن چکدی . اویاندیغى زمان بردھا صوروب جواب .
اولی النجعه دینارلری آلدی . کف سعادتلرندہ صایدی .
[ماطنن محمد بربه لواقى الله و عنده هذه] دیه حق تعالیی یه .
قارشی او قدر دیناری استکثiar ایتدی . حضرت علی .
کرم الله وجهه یه گوندروب انک یدیله فقرایه تقسیم .
ایتدیردکدن صوکره : [ایش-تە شەهدى مستريح اولدم]
دیه بیوردى .

شدت مرضدن بیوش قالدینی بر صرده فم سعا .
دنلرینه امهات مؤمنین بر علاج آفتدیلر او . حضرت نبی
اکرم، اکراهله ندن ناشی مذکور دوانک آفیدنامسنى
مبارک الاریله اشارت ایده بور ایدی . او درلو اشارتلری
خستکانک دوادن اکراهله نه حمل ایله دوایی آقتمده
اصرار ایلدیلر . استغراق حالی کچدکدن سوکره سؤال
و استجوابه شویله باشلادی :

— « آغزیمه اقتدیغکز دوانه ایدی ؟ »

جواب ویردیلر :

— « عود هندی، بر مقدار ورس، بر قاج قدار دده
زیت یانگی » .

— « سزه بو دوایی کیم توصیه ایتدی ؟ »

— « اسماء بنت عمیس »

— « بو بر طبدركه انى اسماء حبسه ده او کرندى
بو علاجي سز هازى مرضدن قورقوپ ده يابدیکنز ؟ »
— « ذاة الجبden »

بو جواب او زرینه رسول الله :

— « ذاة الجب شیطاندندر . حق تعالی ، انى بـم
او زریمه مسلط ایغز . ایمدى بو خانده عباسـدن بشقه

بوانلنرك جمله سنك آغزىنه او علاجدن آقىدىيڭز! «
 دىه امىز بىوردى . بناءً عليه حاضر اولانلنك جمله .
 سنك آغزىنه آقىدىلى . حتى ميمونه رضى الله عنها، او
 كون اوروچلى اولدىنى حالدە مجرد فرمان رسالتپناھى يە
 اممثال مقصديلە انك دخى آغزىنه آقىمىشلىرىدى .

* * *

ئىچ

انتقال و ارتحال نبوي

ايم حيات رسالتپناھىليرينك يوم واپسین ائنۇى كە
 او كون ارتحال و قووعبولىشىدر صباح نمازىنده حضرت
 ابى بکر الصديق، جماعت اصحاب کرامە مسجد شرييغىدە
 نماز قىلىرىمقدە ايکن سيد الانام عليه الصلوة والسلام
 افدىمىز، ايکى عباسىلە مەتكئاً حجرە سعادىنڭ مسجدە
 اولان قېۋىسىنە كەلدى . پىردىي قالدىرىتوب جماعت اهل
 حلالى و صفوف مسلمىنى ملاحظە ايلە فرخناڭ اولهرق
 تبسم بىوردى .

حضرت صديق ، شو طلوع ناكەـانى يى افدىمىزك

نماز ایجون مسجده کلدیکنه حمل ایده رک محرا بدن کری
چکله که و جماعت مسلمین دخنی فر خندرندن هیجـانه
باشладی. رسول الله، انله اهتمام صـلـاتـی مبارک اللاریله
امر و اشارت بـیـوـرـوبـ ایـجـرـیـ چـکـلـدـیـ . و پـرـدهـیـ
ایـنـدـیرـدـیـ . کـهـ مـسـجـدـ شـرـیـفـهـ صـوـكـ خـرـوجـ وـ نـقـارـلـرـیـ دـهـ
هـاـنـ بـوـ اوـلـشـدـرـ .

وقت زوال شمسden آز اول جبرائیل ایله عن رائله
علیهم السلام بر لکده باب سعادته کلدیلر. جبریل. ایجوری.
کیره رک عن رائلک قپوده بکلدیکنی و ایجوری به کیرمه که
ایجون اذن و رخصت ایستدیکنی خبر ویردی . صوکره .
افندیزک اذنیله عز رائلدہ ایجوری کیردی . سلام ویردی .
و امرینه مأمور من الله اول دیغئی سویادی . یعنی ارزو
بیوریلور ایسه قبض روح ایده جکنی والا کیری کیده .
جکنی بیلدیردی . او زمان رسول معظم افندیز جبرائیلک
یوزینه باقدی . بوکانه جواب ویرمیم دیمکدی . جبریل :
— « یا احمد ! تحقیقا جناب حق ، سکا مشتاقدر » .
دیمکله افندیز ، عز رائله :
— « مأمور اول دیغک وظیفه بی ایفا ایت » .

جوابنی و یروب عز رائیل دخی قبض روحه میا.
درت ایلدی. انک قبض روحه تشبی افندیز ک حالنده
کلی و ناکهانی بر تغیر حاصل ایتدی.

* * *

اسامه بو صباح ده جرفدن حضور سعادته کلشیدی.
اولیکی صباخه نسبتله رسول اکرم برد رجه یه قدر افاقت
حالنده بولنه رق : [اغن علی برکة الله] دیه بیوردی.
اسامه دخی معسکرینه عودتله حرکت امرینی ویرهنسی
متعاقب رکوب ایده جکی صره ده والدهسی ام این رضی
الله عنہادن آدم کلوب سید الانام علیه الاصلاوة والسلام
حضرت لرینه کیک حالت نزعده او لدینی خبر پرکدرینی
ویردی. اسامه و دیکر اصحاب کرام، کیری مدینه طبیه یه
طوغزی عودت و حرکت ایتدیلر.

* * *

حضرت علی، قول تو غنہ کیروب افندیزی فراشنده
او طور تمشیدی. مبارک باشی علینک قولی او زرینه قویه رق:
[یا علی! سریه اسامه نک تجھیزی ایچون فلاں یهودیدن
اقیچه استقرارض ایتمشدم. انى ذمتمدن ادا ایت. یا علی!
سن کنار حوض کوئرده امتمدن اک اول بکا ملاقی

و پنهان سوکره دنیاده بربخیلی مکروهارله مصادب اوله.
حقیقت اما صبر و آخرتی اختیار ایت] دیدی. او آرالق
او کیم بر قدر صوبرا قادری روب دست شریفانی سویه
قوبر انگله یوزینی مسح ایدردی. و [الاهم اعنى على
سکراة الموت] دیر ایدی، الاک صوکره [الصلوة و ماملاکت
ایمانکم] بیوردی. فقط بو سوزی سوبلر کن ارتق سوز
سویا، جلک حالی قالـامـاش ایدی. انسان شریفی دخنی
اداره ایده میهرک صدرندن تعریغ طریقیله سـوـیـلـدـیـ .
ودهان شریفلرینک باری عاینک اوسته آفـدـیـ. زوجات
طاهرات، وراء حجابت فریاده باشلادیلر. حضرت علی،
تحمل ایده مدیکنند «یا عباس! بکا یاردم ایت» دیده
عباس ایله بـلـکـدـه اـفـنـدـیـزـیـ، یـاتـیـرـدـیـلـرـ کـهـ سـکـراـةـ الموـتـ
حالی ایدی. شدتـدنـ نـاشـیـ کـاهـ قـیـازـیـرـ کـاهـ صـارـارـیـرـ کـاهـ
صـاغـ الـیـ کـاهـ صـوـلـ الـیـ کـرـیـ چـکـرـدـیـ وـرـوـیـ وـرـخـارـ
پـرـانـوـارـنـدـنـ تـرـ دـوـکـرـدـیـ. صـوـکـ نـفـسـنـدـهـ حـضـرـتـ عـائـشـهـنـکـ
سـحـرـیـ اـیـلـهـ نـحـرـیـ اـرـهـنـدـهـ اـیدـیـ. سـقـفـ یـاـتـهـ طـوـغـرـیـ
باـقـهـ رـقـ الـیـ یـوـقارـیـ قـالـدـیـ. وـ[الـرـفـیـقـ الـاعـلـیـ] دـیدـیـ.
او آنـهـ الـیـ یـهـ اـشـاغـیـ دـوـشـوـبـ عـالـمـ فـانـیدـنـ کـچـدـیـ ..
بو وقـعـهـ هـائـهـ، کـونـدـوـزـ وقتـ زـوـالـهـ وـقـوـعـهـ کـلـشـدـیـ .
الـاـهـمـ صـلـ عـایـهـ وـسـلـمـ دـائـمـاـ اـبـداـ .

وقد هائله نك عقیب حدوث نده رجال اهل بيت
 نبوت حجره سعادته کيروب نساء النبي او زرينه حجاب
 آصدیديلر. او زمان حجره نك بر کوشہ سندن آواز مجھول
 ايله : [السلام عليكم اهل البيت ورحمة الله وبركاته
 كل نفس ذائقه الموت واما توفون اجوركم يوم الغيمه]
 تعزيه سني اي شتدييلر. كيمك آوازى اولديغى فرق ايدى
 عدييلر ! .

اصحاب کرام، مسجد شريفه ده ايديلر. اهل بيت
 نبوتک فريادلرني اي شيده رک عموم اصحاب ، آراسنه درد
 فرقتك فغان و اضطرابي دوشدي . شدت تأثردن ناشى
 مؤمنين سرسم و حيران اولدييلر. هر کسده بر درلو حال
 يوز كوستردى .

بعض اصحاب کرامک ديلارى طوتدى . نطقه مجا -
 لارى قالىدى . حضرت عثمان رضى الله عنه بو زمرة
 صامته دن ايدى ! . بعضلر ، جماد کي غير متتحرك قالدى .
 حضرت على بو صنف ساكتدن ايدى ! . بعضلر خسته

اولدى . عبد الله بن ابيس خستکان زمره سندن ايدى
 حتى بومرض نثاره وفات ايامشدر . بعض ذوات دخى
 بي عقل و شمور اولديبل . حضرت عمر ، اندردن ايدى .
 عبدالله بن زيد الانصاري حضرتاري ، بانججه سنه
 مشغول ايكن او غلى ، واروب كندوسنه ارتحال النبي خبر
 مدهشنى ويرسله عبدالله کمال تأثر و تأسفدن نائي او
 آنده : [اللهم اذهب بصرى حتى لا ارى بعد حيبي محمد
 احداً] ديه دعا ايتش و درحال نور بصردن محروم
 اولىشدرا ! .

حضرت ابی بکر الصدیق ، ما ذونا سنحدده کی خانه .
 سنه کیتمشدى . حضرت عمر ، مسجد شریف قپو سنه
 قیلنجنی آلوب : [والله مامات رسول الله] ديه یمین
 ایمکده و رسول الماهک موتته قائل اولانلاری قیلنج ایله
 اولدیره جکنی علماء و على النوالی سویلمکده ايدى .

حضرت عمرک شویین وادعاسی ، موت نجی بخشندہ
 خلقك بعض کونه شکوك و اشتباہنے سبب اوله رق اسماه
 بات عمیس ، ظهر شریف رسول الله کی مهر نبوی
 ایله یوقلاردی او زمان خاتم نبوت ، یرنده قلاماشدی .

اسماء: [تحقیق ا رسول الله ، وفات ایت-دی . زیرا مهار
نبوت ینده یوقدر] دیدی .

حضرت ابی بکر ، هنوز سنه حده ایکن کیفیته مطاع
اوله رق را کیا و با کیا مسجد شریفہ کلداری . کیمس-ہیه
قونوشہ قسزین مسجددن حجرہ سعادتہ کلداری . جسد
اطیب رسالت پناہی برده ایله مستور طوریور ایدی . وجه
انورندن ردایی قالدیروب مبارک النبی اوچ کرہ اوبدی .
و: [وابیاہ و اصفیاہ و اخیالاہ] دیدی آغلادی [بابی
انت وابی لا یجمع الله علیک موتین اما الموتة الی کتبت
علیک فقد متها] دیدی طیشاری چیقوب حضرت عمرہ
تصادف ایت-دی . او ، حالا اصرار ایمکدہ ایدی . ا کا
تنبیہ و اخطار ضمته : [ایها الحالف علی رسلاک =
ای یعنی ایدیجی آغیر اول] دیدی .

بو سوز ، حضرت عمر الفاروق کحال خروشانی
تسکین ایمکدی ! . حضرت ابی بکر ، موت النبی بختنه
امنک تشتن افکارینی فنا کوره رک منبر رسول الله
چیقدی . خلق ، عمر الفاروقی براغوب ابو بکر توجہ
ایت-دیلر . حضرت صدیق بر خطبه او قودی . خطبه ده
ابتداء جناب حقہ حمد و ننا و روح محمد المصطفا یہ صلوة

سلام اهدا ایدوب صوکره : [من کان یعبد محمدآ فان
 محمدآ قدماٰ و من کان یعبد الله فان الله حی لا یموت]
 دیدی . و [ما محمد الا رسول قدخات من قبله الرسـل
 افان مات او قتل انقامـم علی اعقاـبکم . . .] و [انک میت
 و انهم میتون] آیت کریمه لرخی تلاوتله تأیید کیفیت ایلدی .
 حضرت صدیقـک شو بیاماتی خاق او زرنـده عظیم
 تأثیر حاصل ایتمـشـدی . عمرک عدم موت رسـول الله
 حقنـده کی افاده سـیله امـتـه حـسـ اولـانـ شـکـوـکـ برـدـنـهـ
 زائل اولـهـرقـ هـرـ کـسـکـ عـقـلـیـ باـشـنـهـ کـالـدـیـ . فـارـوقـ دـنـخـیـ
 سـکـوتـ اـیـتـدـیـ وـ حـیرـتـلـهـ یـرـهـ اوـطـورـدـیـ . . .

ارتـقـ حقـیـقـتـ حـالـ ، اـکـلاـشـیـلـدـیـ . خـاقـ ، حـیـبـ
 خـدـاـنـکـ مـوـتـ وـ وـفـاتـنـهـ اـیـنـانـدـیـلـرـ : [اـنـالـلـهـ وـ اـنـاـلـیـهـ رـاجـعـوـنـ]
 دـیدـیـلـرـ .

ایـشـتـهـ اوـرـادـهـ اـسـامـهـ وـ مـعـیـتـیـ جـرـفـدـنـ درـونـ شـہـرـهـ
 کـیرـدـیـ . بـرـیدـهـ دـنـخـیـ لـوـاءـ شـرـیـفـیـ بـابـ حـجـرـهـ سـعـادـتـکـ اوـکـنـهـ
 دـیـکـدـیـ . بوـ اـیـسـهـ بـرـ مـرـتـبـهـ دـهـاـ تـأـثـرـ وـ دـهـشـتـیـ وـ وجـبـ
 اوـلـدـیـ .

سـیدـ الـاـنـامـ عـالـیـهـ الـصـلـوـةـ وـ السـلـامـ اـفـنـیـزـ ، هـجـرـتـلـرـیـ
 زـمانـنـدـهـ اـفـقـ اـمـ القـرـادـنـ طـاوـعـ اـیـلـهـ مـدـیـنـةـ طـیـیـهـیـ شـمـسـ

الهدى اولدقلرى حالده تشريف و تنوير ايمشدى . بو كره وقوع تواريسيله اورته انى ظلمات وحزن و كدورت قاپلادى .

خلق، شو ظلمت حزن و كدر ايجنده حزن نيلر ينك حاصل ايلىكى ياس و حيرته شاشقين شاشقين بولنور - لردى . ايچلرنده اك زياده متنانت حضرت صديقه كورو - لمکده ايلى .

ابو بكر الصديق، اهل بيته مراسم تعزية وتسايمى ايفاونغسل وتجهيز وتكفين نينك انلهه . فوض ايدو كفى اعلام وانبا ايلى . —

جسدا طيب نبوينك ثياب طاهره مى اوزرندە اولدىنى حالده مى يوقسە اموات ساڭرە كېي تحريرد ايدو بده مى غسل اولە جىنى حقىدە اختلاف ايمشلەرى . طرف حقدن اوزرلەرنە اوېقو سرسىلىكى كېي برحال ويرىلەرك حاضرونك ذقلرى سينەلری اوزرلەرنە كلدى . اوارة دە [غسل ايقىكز زира طاهر در] دىه برصدا ايشيدىلى . اهل بيت بورأىي قبول ايتدىلر . عباس رضى الله عنہ ماھىتى بىمدىكى اوپلە برصدا ايچۈن سنت پىغمبىرى ترك ايده مىھ جىكى بىانىلە اورأىي رد ايدركىن عين حال برايكنىجي

دفعه ردها عارض اوله رق [أنوابي او زرنده او لدیني حاليه
غسل ايديکز او لکي ابليس ايدي بن خضرم] ديه برصدا
دها کاديکنند اکا قرار ويرلدي .

عباس رضى الله عنه جسد شريف اوسته داخل
بيات سعادتك برگوشته نه ثياب يمانه دن پرده چکوب
حضرت علي بي پرده دن ايجري به قويدي . جسد اسعد
نبوي ، شو حجاب ايله جدار اره سنه ايدي . خارج
مسجد اصحاب کرامدن برخيلي ذوات حاضر و مجتمع
ايدي پرده نك طيشاريسي ايله قارشی دیوار اره سنه
عباس اذنيله رجال بني هاشم او طور ديلر .

ديکر روایتلره کوره فضل بن عباس ايله ابوسفیان
بن الحرت بن عبد المطابي دخی حضرت علي ايله برگشته
داخل و درون حجابه بر القشیدی انحق علینك ايله غسل
ايديکي مشهور و صحیح در .

شو خدمت شرف دن محروم ايتماملى ايجون
ايجون دن برینك اثناء غسل و تکفیله داخل بیتله
بولنديرلىسي حقنده بعض انصار کرامک ويأخذون دن سنك
وقوع بولان رجا و استدعاسي او زرينه اصحاب بدر دن

او س بن خولی رضی الله عنہ حضرت لری علینک اذن
و اجازتیله ایچری قبول او لندی . فقط امر غسله اشتراک
ایده مددی .

فضل و قم و اسامه و شقران صود کدیلر . یاخود
پرده دن ایچری حضرت علی به صو ویردیلر . رسول الله
صلی الله علیه وسلمک [لایری احد عورتی الاطمسست عیناه
غیرک] دیه واقع اولان وصیتی اقتضاسی اوله رق حضرت
علینک ور فیقلرینک کوزلری با غلی ایدی . او لکی غسل
سعده بن خیشمہ نک قباده مالی بولنان بئرغر سدن الدقلری
ماء خالص ایله غسل ثانی ماء و سدر ایله غسل ثالث ماء
و کافور ایله اولمک او زره اوچ نوبت غسل ایدلدی . غسل
ایدیلور ایکن او زرنده قیص شریف ایله مجول [قیصه
انتاری] بولنش و بعد الغسل صیقیله رق صولری چیقارلمشدرو .
صوکره ذراع و کف شریفلرینی ییقادیلر . بیاض اوچ
ثوب سیحولی ایله بال تکفین سریره وضع و عود ایله
تجھیز ایدلدی . و وصیتی موجب عالیسنجه حجره شریفه ده
تک و تها براغیلدی . صالح کیج، سی حجره ده طور دی .
صالی کونی او لیجه ابتدا اهل بیت رسالت دن حضرت
علی ، صوکره عباس ، صوکره نسوانی ، صوکره مهاجرین

والنصار وصیاندن حجرة سعادتک الہیلیکی قدر اصحاب
کرام صره طوروب امامسز اولاد قلری حالده نمازینی قیار
وصو کره بر دیکر جماعت کیور ایدی .

—

غسلنده اولاد یعنی کی محل دقتنه ده اختلاف او له رق
کیمی بقیعه، کیمی مکه مکرمہ، کیمی قبر ابراهیم خلیل اللہ
کتو ولی رأیندہ بولنور ایکن حضرت صدیق رضی اللہ
عنه رسول اللہ صلی اللہ وعلیہ وسالمک [ما قبض اللہ نیبا
قط الا دفن حیث قبض روحہ] دیر کن ایشتدیکنی امته
تبیسن ایدوب اکا قرار ویرلمشدر .

کذلک قبر انورینک صورت طرح و تنظیمند ده
اختلاف یوز کو تردی . کیمی شق و کیمی لحد او له رق
فازماںی رأیندہ بولندی . مدینہ سعادتنه او زمان ایکی
ذات وار ایدی که بری شق ، دیکری لحد یا پار ایدی .
لحدی ابو طلحه زید بن سهل یا پار ایدی ابو عییده عامر
بن عبد اللہ الجراح حضرت لری ده شق او له رق حفر و
تنظیم و قبر ایدردی . عمر ایله عباس رضی اللہ عنہماک
بری شو ایکی ذات دن هر برینه خبر کون در مکله برابر
[یارب خیر لیس فی رسولکه اختیار ایت] دیه دعا دخی

ایتمش واول کلانک قبول قبری تقرر ایلمشدر .
 ابوطایحه اول یاشمشنه مبنی فراش سعادتندن لحد
 طریقیله قبر پر نور بی حفر و همیشه ایدلدی پاز از ایرتسی کوننک
 بقیه اسی ایله صالحی کیججه سی و کونندوزی چکوب چهارشنبه
 کیججه سی سحر وقتده اعش پاک سعادت انجق شفیر
 مقبره رسالت پناهی یه قوئیله بیلهمشدنی شو تأخیر مدید ،
 حضرت صدیقه ک انتخابی صددندن تحدث ایدن مناقشه نک
 آز زمان ایچنده فیصلبزیر اوله مامسنندن ایلری کلشدی .
 درون وزمین قبر انوره ذات اقدس لو لا کیلرینک
 قطیفه هراسی فرش او لندی . مذکور قطیفه خیر غنیمتندن
 حصه سنه دوشمش ایدی . شقران [والله لا يلبسها احد
 بعدك] دیه قطیفه نی دوشده دی جسد اطیبی قبله جانبندن
 و دیکر روایته کوره ایاق طرفندن قبره ایندیردیلر .
 علی وفضل و قم ابنا عباس و شقران قبره ایندیلر . دیکر
 روایته کوره عبدالرحمن بن عوف دخی اینمشدی . قبردن
 اک صوکره چیقان روایت صحیحه یه کوره قم ایدی .
 دیکر روایته کوره حضرت علی ایدی .
 مغیره بن شعبه دخی اصحاب کرام ایچنده رسول
 الله صلی الله علیه و سلامه اک زیاده حدیث العهد اول ملق

قبیر منوری بر قوله کوره مسماج و مسنج و مسنج و مسنج و مسنج
آخره کوره مسنج و مسنج و مسنج و مسنج و مسنج و مسنج و مسنج
پایدیلار. بلاش جبشی رضی الله عنه بر قربه صوکتوروپ
قبیر مسعودک باش طرفیند ایاغنه دیکن جنب یمینه دوکدی
جب یساری دیواره متصل او لمق سبیله او جانبیه
پچمه هر ک صوبی جداره دوکدی. بو رش الماءک عقیقینده
ایدی حضرت فاطمة الزهراء رضی الله عنها حجره سعادته
کیدی . تراب قبر عالیلدن بر قبضه آلوپ کوزلولینه
سوردی و اغلامقده اولداینی حالده :

ماذا على من شم قبرة احمد
ان لا يشم مدى الزمان غوايا
صبت على مصائب لوانها
صبت على الايام صرن لياليا

دیدی . اندن صوکره ارتحالنه دکین کولديکي کورولمدي .
ينه هان او آنده ايدي براعرابي دخى حب
شدیدي الله برابر تصادف ايديکي . صدیت افتراقدن

ناشی کندو سنه یأس و حیرت الورمیش اولدینی حالده
هاشقانه و حزین بر وضع ایله :

هلا دفنت رسول الله ف سقط من الالوة احوى ملباها ذهبا
او في سعيق من المسك الذكي ولم ترضوا لجنب رسول الله متربا
خير البرية اتقاها و اكرمهها عند الله اذا ما ينسبون ايا
ديه خطاب ايتدى . جناب ابی بکر اکا : [شو دیدیکه
سوز ایله الاهک سـنى عفو ایتمش اولدینی مامول
ایدرم ولـکن نه چاره که بوده بزم سـنتمزدر] دـیه
سویلدـی .

—

حضرت عائشه رضى الله عنـها بر زمان رویـاسـنـه .
خـانـهـسـنـهـ کـوـکـدـنـ اوـجـ قـرـ اـینـدـیـکـنـیـ کـوـرـوبـ پـدـرـینـهـ
سوـیـلـرـکـنـ نـهـدـرـلـوـ تـعـبـیرـ وـتـأـوـیـلـ اـیـتـدـیـکـنـیـ پـدـرـیـ سـؤـالـ
ایـتـمـشـ عـائـشـهـ دـخـیـ رـسـوـلـ اللهـ صـلـیـ اللهـ عـلـیـهـ وـسـلـمـدـنـ اوـجـ
اوـغـلـیـ اوـلـهـ جـنـیـ اـیـلـهـ تـأـوـیـلـ اـیـتـدـیـکـیـ جـوـابـیـ وـیـرـمـشـدـیـ .
حضرت صـدـیـقـ خـتـامـ دـفـنـ نـبـیـدـنـ صـوـکـرـهـ عـائـشـهـ .
رضـیـ اللهـ عـنـهـایـهـ : [هـذـاـ اـحـدـ اـقـارـكـ وـهـ خـبـرـهـ] دـیدـیـ .
روـیـاـیـ مـذـکـوـرـهـ وـجـهـلـهـ اـقـارـ ثـلـثـهـ نـكـ غـرـ وـبـکـاـهـ بـرـفـرـوـغـیـ .

سنجرة معلبّرة مدبقة او لمش وانشق من اقد مسعوده نك
تریب وضعیت اختلافه او غرایه رقیدی در او کوست لمشرد.
بر روایته کوره شویله کوست بیلیور:

قبر النبي صلی الله علیہ وسلم

قبر ابی بکر الصدیق رضی الله عنہ

قبر عمر الفاروق رضی الله عنہ

دیکر روایته شو ترییده در:

قبر النبي صلی الله علیہ وسلم

قبر ابی بکر الصدیق رضی الله عنہ

روايت اخرايه نظر آده وضعیت آتيه او زره در:

قبر عمر الفاروق رضی الله عنہ

قبر ابی بکر الصدیق رضی الله عنہ

مدينه منوره ده اول و آخر بويله بر مصنيت دها
 حادث او ما مشدی . هر کس درد و کدر ندن سراسمه
 اولدی . بعض اصحاب کرام مصنيت فرقی تعديلیه باشقة چاره
 بوله میه رق هجر داره مجبور اولدی . بلال حبسی رضی الله
 عنہ او ز مرض دن ایدی شامه کیتدی . حضرت صدیق افی
 ینه مسجد رسول الله ده مؤذن بولندیرمک ایستادیسه ده
 بروجہ مسرود درد فراق نبوی یه تحمل ایده ما مکده او مسنہ
 هبی شامه کیتمکه مجبور ایدوکنی سویلکله صدیق ده
 ایادیشک ایده ما مشدی . بلال الی ما هدن فضلہ بر مدت
 شامده طور دی صوکره روضه نبویه نک زیارتی ترك و
 اهال ایتمش اولدی گنه دائر حبیبی طرف زدن رویا سنده تعریض
 آمیز بر اشارت علیه ظهور ایده رک همان زیارت روضه
 رسالت ایچون مدينه پاک سعادته عنیته مسارت ایتمش
 ایدی . او ندن او بیه هر سنه شامدن بر نوبت مدينه
 منوره یه کلوب زیارت روضه النبی ایله تعديل درد اشتیاق
 ایدردی .

دیکر بعض اصحاب کرام دخی بالعکس مدينه
 منوره دن بر درلو انفیکاک ایده میه رک دائما جوار روضه
 مطهره ده بولوار لر وزیارت و حسن مجاورت قبر پیغمبر ایله

متسلى او لورلردى كدرلرينى صدر و سينه آتشناكار نده
ضبط و امساك ايده مذكار تدن من شىه سو يلرلردى . حضرت
عائشة رضى الله عنها اغلى كن :

قد كنتلى جبلاً الا ذ بر كنه
امشى البراح و انت كنت جناحى
والبوم اخضم للضعف و اتقى
منه و ادفع ظالمى بالراح
و ادا دعت قرية شجنالها
يوماً على فتن بكت صياحى
مرئى سى سو يلمشدرى . عممة مكرمة رسالتپنا هييارى
صفيه رضى الله عنها دخى :

ا لا يارسول الله كنت رجاءنا
وكنت بنا رؤفاً ورحيمًا زينينا
ل عمرك ما ابكي النبي لموته
كان على قلبي لذكرى محمد
افاطم صلـى الله رب محمد
اري حسـنا ايتها وتركته
فدى لرسول الله امى وحالى
صبرت وبلغت الرسالة صادقاً
فلوان رب العرش ابقاك زينتنا
عليك من الله السلام تحية

وكنت بنا براً ولم تك جافياً
ليبك عليك اليوم من كان با كيما
ولكن لهرج كان بعدك آتياً
وما خافت من بعد النبي المكاوايا
على جدت امى بيترب ثاويا
ييـكى و يدعـو جده اليوم نائـيا
وعـمى وـنسـى قصرـة ثم خالـيا
وقـومـت صـلبـ الدين اـبـاجـ صـافـيا
سعـدـنا ولـكـنـ اـمـرهـ كانـ ماـضاـيا
وـادـخلـتـ جـنـاتـ منـ العـدـنـ رـاضـياـ

مرئى سى سو يلدى . عم زاده عاليرى (ابوسـفيانـ بنـ
الحارثـ بنـ عبدـ المطـابـ) دخى :

وليل اخي المصيبة فيه طول
اصيب المسلمين به قليل
عشية قيل قد قبض الرسول
كأن الناس ليس لهم حويل
اضر بلب حاز بهم هليل
و حق لها تطير لها العقول
تکاد بنا جوانبها تغسل
بروح به و يغدو جبريل
نفوس الناس او كربلا تسيل
مصيبتنا فحملها تغسل
بایوحي اليه وما يقول
عليينا والرسول لنا دليل
يكون فلا يخون ولا يحول
وليس له من الموقى عذيل
و ان لم تجزع فهو السبيل
ثواب الله و الفضل الجليل
و هل يجزي بفعل ابيك قيل
وفيه سيد الناس الرسول
عليه و لا تحول ولا تزول

ارقت وبات يسل لايذول
واسعدني البكاء و ذاك فيما
فقد عظمت مصيبتنا وجلت
فضل الناس منقطعين فيها
كأن الناس اذا فقدوا عمها
و حق لتلك ممزية علينا
واضحت ارضنا بما عرما
فقدنا الوحي والتزل فينا
وذاك احق ماسالت عليه
اصبنا بالنبي وقد رزقنا
عي كان يحملو الشك عنا
ويهدينا فلا نخشي ضلالاً
ويخبرنا بظهور الغيب بما
فله نر مثله في الناس حياً
افاطم ان جزعت فذاك عذر
فعوذى بالماء فاقن فيه
فقلت في ابيك ولا على
فقبور ابيك سيد كل قبور
صلوة الله من رب وحده

حسان بن ثابت رضي الله عنه دخني :

كجلت ما فيها بكجل الارمد
يا خير من وطى الحصى لأن بعد

ما بال عينك لا تنم كأنها
جزعاً على المهدى اصبح ثاوياً

يا وابع انصار النبي و نسلهم
جني يقيس الرب اهق ليتني
ا اقيم بعديك في المدينة يذهم
بابي واى من شهدت وفاته
وظلالت بعد وفاته متبلداً
اوحل امر الله فيما عاجلاً
فتقوم ساعتنا فنافق طيباً
يا بكر آلة المبارك بكرها
نوراً اضاء على البرية كالماء
يا رب فاجمعنا معاً و زيننا
في جنة الفردوس فاكتبهما لنا
والله اسمع ما بقيت بعيت
فأله امداده لنا و هدى به
صلى الله و من يخف برشه
دنه اظهار حزن و تأثر انتشدر .

حضرت ابو بکر الصدیق رضی اللہ عنہ دخی بعض
مرانی سویلمشدر:

فكيف الاقامة بعدل حبيب زين المحافل و المشهد
فليت الممات لنا كانا و كنا جميعا مع المهتدى

لما رأيت نبينا متجندلاً
فارتاع قابي عند ذاك لهلكه
اعتيق ويحلك ان حبيبك قد ثُوى
ياليتنى من قبل يهلك صاحبى
فلتحددن بداعم من بعد

وَدْعَنَا الْوَحْيُ أَذْوَلَتْ عَنَّا
سُوِّيْ مَا فَدَ تَرَكَتْ نَارَ هِينَا

ابو ذؤيب الهمذاني نقل ايدركه مرض نبهـ وـيـيـ ايـشـتـدـيـكـمـزـ زـمـانـ قـبـيلـهـ منـ خـاقـيـ خـوفـ وـكـدرـ دـوـشـدـيـلـرـ .
بنـ دـهـ رـاحـتـسـزـ لـقـلـهـ كـيـجـهـ لـدـمـ . انـجـقـ سـحـرـهـ قـارـشـيـ اوـيـوـدـمـ :
اـيـدـيـ . حـالـ بـيـنـ النـومـ وـالـيقـظـهـ دـهـ لـسانـ الغـيـبـ هـاتـفـدنـ :

خطب احل اناخ بالاسلام بين التخييل و مقدمة الاطام
قبض النبي محمد فميوننا تذرى الدموع عليه بالتبكيت

وـ لـ اـ لـ مـ كـ موـ نـ دـ يـاـ موـ تـ صـرـهـ سـنـدـهـ اـيـدـوـ كـنـىـ اـكـلـادـمـ
مـدـيـنـةـ سـعـادـهـ كـاـدـمـ .ـ اـهـلـ مـدـيـنـهـ بـانـكـ وـ آـهـنـكـ بـكـاهـ
واـضـطـارـ اـبـلـرـ بـنـىـ اـيـشـيـهـ سـرـكـ سـيـنـىـ صـورـدـمـ [ـ قـبـصـ رـسـوـلـ اللهـ
صـلـىـ اللهـ عـلـيـهـ وـسـلـمـ =ـ رـسـوـلـ الـاـهـلـكـ رـوـحـ بـرـقـتوـحـ جـنـتـ
اعـلـاـهـ النـدـىـ]ـ دـيـدـيلـرـ .ـ

معاذ بن جبل رضي الله عنه دخلي يمنده ايدي . شو
هنـكامـدـهـ بـرـكـيـجـهـ يـتـاغـنـدـهـ ايـكـنـ قـوـلـاغـنـهـ هـافـدـنـ:ـ [ـ يـاـ معـاذـ
سـنـ مـعـيـشـتـكـ نـاـصـلـ مـبـارـكـ كـوـرـهـ يـوـرـسـكـ كـهـ حـضـرـتـ اـحـمـدـ
سـكـرـاـةـ الـمـوـتـدـدـرـ]ـ صـدـاسـنـىـ اـيـشـيـدـوبـ قـيـامـتـ قـوـبـادـىـ
ظـنـيـلـهـ خـشـيـتـ وـ دـهـشـتـهـ يـرـنـدـنـ صـچـرـادـىـ .ـ هـنـوزـ سـهـاـ
آـجـيـقـ وـنـجـوـمـكـ يـرـلـنـدـهـ نـابـتـ وـبـرـقـارـ اوـلـدـيـغـنـىـ كـوـرـمـكـهـ
[ـ اـعـوـذـ بـالـلـهـ مـنـ الشـيـطـانـ الرـجـيمـ]ـ دـيـهـ سـوـيـلـدـىـ .ـ

بوندن برويا ايکي کيجه صوکره ينههاتفدن:ـ [ـ يـاـ معـاذـ
سـنـ مـعـيـشـتـكـ نـاـصـلـ مـبـارـكـ كـوـرـهـ يـوـرـسـكـ كـهـ حـضـرـتـ اـحـمـدـ
طـوـبـرـاقـ التـنـدـهـدـرـ]ـ صـدـاسـنـىـ اـيـشـتـمـكـهـ بـرـاـبـرـ هـمـانـ يـرـنـدـنـ
صـچـرـاـيـوـبـ [ـ وـاـمـحـدـاءـ وـاـمـحـدـاءـ]ـ دـيـهـ فـرـيـادـهـ باـشـلاـدـىـ
جوـوارـنـدـهـ بـولـنـانـ اـرـكـاـكـ قـادـيـنـ چـوـلـوقـ چـوـجـقـ يـانـهـ كـاـلـدـيـلـرـ
تسـليـتـ وـاسـتـفـسـارـ كـيـفـيـتـهـ چـالـشـدـيـلـارـ .ـ معـاذـ اـيـسـدـ سـمـىـ چـيـقهـ

بیلديکی قدر و احمداء دیه اغلام قدن باشقه برشی سویلما۔
 مکده ایدی صباحه قدر فریاد ایتدی۔ صباحلين برمقدار
 سویق ایله بر صو قابی آهرق راحله سنہ بیندی۔ مدینه
 سعادته متوجهاً حرکت ایتدی۔ مدینه یه اوچ قوناق مسافه
 قالنجه یه دکین صلات وقضاء حاجتن باشقه برشی ایچون
 حیوانندن اینگکسزین مشی و خركتده مسارعت ایلدی۔
 اوچ قوناق مسافه بریرده کیجه قراناغنده کاير ایکن يولك
 صول طرفندن [واحمداء] دیه بر فریاد حزین کلدی۔
 تلاشندن کیمک صوت و صداسی اولدیغنى فرق ایده مددی۔
 معاذ سسک کالديکی جانبه طوغرى [ایهالهاتف یرحمك
 الله]۔ کیمسک و بویله قرانق کیجه ده نره یه کیدیورسک]
 دیه سسلاندی۔ [عمار بن یاسرم] جوابی کلسيله معاذ یانه
 واروب عمار اولدیغنى کوردکدن صوکره:
 — «نه ایستیورسک یرحمك الله»

دیه صوردى۔ عمار رضى الله عنہ:

— «حضرت پیغمبرك موت و مغارقتی حاوی
 ابو بکر الصدیقدن سکا مکتوب کتوریور ایدم»
 دیه جواب ویردى۔ صوکره قونوشدیلر:

معاذ — « رسول اللہ وفات ایدن جہے اصحابتک حالی
ناصل اولدی،

عمار — « چوبانسز قویون سوریسی کبی ،

معاذ — « مدینہ بی نہ حالدہ بر اقدکه ۹

عمار — « اھا یس-نی حلقہ خاتمین دھاطار بر
حالدہ بر اقدم »

حضرت معاذ اغایہ اغایہ اور ادن مدینہ پاک سعادتہ

کلدی ۰

فصل خامس عشر

شماںل شریفہ نبـویہ . بعض احوال و اخلاق سنیہ سی .
 اولاد کرامی . اعمام و عممات فخاںی . زوجات و سراری ظاہرائی .
 خدمہ و موالی و مولیات مکرمہ سی . کتاب و امراء و مفراء
 عظامی . امناء و قضات و مؤذنلری . شعراء و حراس مسعودہ سی .
 دواب و مراکب مبارکہ سی اسلحہ سعادتی . ثیاب و اشیاء
 فاخرہ سی . صراتب و طبقات اصحاب فخاںی .

*
*
*

۹

-- شماںل شریفہ --

رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم افندیمز بروجود
 ذی کمال بر صنیع بدیع صاحب الجمال ایدی . اور ته بوبی
 ایدی . قد لطیفلری اور ته دن براز طولہ قریب کی
 کورینور ایدی . رنکلری قیرمزی یہ مائل اسمر ایدی .
 سر سعادتلری بیوک، دھان شریفلری واسعیجہ، وجہ صبیح
 پاکلری آز چکمہ و تابناک ایدی . کوزلرینک سباہی پک

سیاه بیاضی پلک بیاض ایدی . بیاضنده نوعما قیز بالمقده وار ایدی که او ده کنه و احبار و رهبانی نهجه، معلوم اولان علامم نبو تلرندن بری ایدی . ایکی قاشنک اراسی آچق و لجیه شریقه لری صیق و سیاه، او مو وزلرینک اره سی واسع ایدی . مبارک الاری و ایاقلری قالینجه، صاجلری دوز کردن شریفلری بالاور کبی صاف و دیشلری سیرک و اینجو کبی بیاض ایدی . تبسملری حالتده دیشـلری ارهـسنـدـن نور لمعان ایدردی . ایکی کتف سـعادـتـلـرـی جسامـتـنـدـه بـرقـبـارـجـقـ، بـرـثـمـ پـارـهـسـیـ وـارـ اـیدـیـ، اوـ دـخـیـ عـلامـمـ مـذـكـورـهـدـنـ مـعـرـودـوـ (ـخـاتـمـ نـهـوتـ)ـ اـسـمـیـلهـ مشـهـورـ اـیدـیـ، وـجـوـدـ شـرـیـفـنـکـ مـسـتـورـ اـولـانـ قـسـمـیـ عـلـیـ الـخـصـوـصـ بـطـلنـ سـعـادـتـلـرـیـ بـمـ بـیـاضـ اـیدـیـ . قـوـلـتوـغـنـکـ الـتـیـ دـخـیـ دـیـکـرـ اـعـضـاءـ شـرـیـفـهـسـیـ کـبـیـ بـیـاضـ اـیدـیـ، قـدـمـ رسـالـلـرـلـرـینـکـ پـارـماـقـلـرـیـ اـیـچـنـدـهـ سـیـاـبـهـ [۱]ـ اـکـ اوـزـوـنـ اـیدـیـ . دـنـیـادـنـ مـفـارـقـلـرـیـ اـنـنـدـهـ التـمـشـ اـوـجـ يـانـنـدـهـ اـیدـیـ . حـالـبـوـکـهـ لـجـیـهـ

[۱] اخرج الطبراني والبيهقي عن ميمونة بنت كردم قات وأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم فما نسيت طول اصبع قدمه السباقة على سائر اصابعه .

سعاد تلرنده آغارمش يکرمی قیل يا وار ایدی ياخود او قدرده يوق ایدی شکل و تئالدہ اصحاب کرامندن :

خمسة شبه المختار من مضر
يا حسن ما خلوا من شبه الحسن
بجعفر و ابن عم المصطفى قم
وسائب و أبي سفيان والحسن

قطعه سنك جمع ايلديکي (جعفر بن ابي طالب و قم بن عباس و سائب بن عبيد و ابي سفيان بن الحرسن بن عبد المطلب و حسن بن علي) رضوان الله عليهم حضراتي كنديلرينه بر درجه يه قدر بکز لردی . كذلك (مسلم بن عتب) ايله بنی سامه بن اؤبدن بصره ده (انس بن ربیعه بن مالک البیاضی) دخی بکزیانلردن ایدیلر . حتى انس بن مالک رضی الله عنہ حضرتلىرى مذکور انس بن ربیعه یی کوردیکی زمانھان بویندن صاریله رق اغلامش و (رسول الله به بافق ایستیان بودانه باقسوں) دیشدى .

جناب انس بن مالک رضی الله عنہ شو معامله سنى معاویه رضی الله عنہ استخارا ایده زک شبهیه مشار اليهی تزدینه جلب ایلمشدی . حضورینه کتیر دکاری دقیقه ده

ایاغه قالقدی و بوبانه صاریله رق ایکی کوزینک اره سنی او پدی . و تطییب خاطر ایچون کندو سنہ برخیلی اموال اعطای و بر مقدار اراضی بی اقطاع ایلدی . ابن ربیعه حضرتی اموالی رد و اراضی بی قبول ایتمشیدی .

۰۰

۲

بعض احوال و اخلاق سینیه سی

رسول الله صلی الله علیه وسلم افند من بنیه و مزاج خصوصی نده فوق الماده قوتی ایدی . او قوتله متناسب اولمک او زرہ عقلاءً جمیع مخلوقاتک ارجح و اکملی رأیاً کافه عموم و خصوصک افضلی ایدی . قلبناً ولسانناً ذکر الله ایله دائم مشغول و مشغولیتی اکثار ندنه معلوم ایدی . لغویات و مالا بعنیند متجانب ایدی . حایم و رؤوف و هر کسله معامله سی ملايم ایدی . انسانلره قارشی دائم بشوش کورینور ایدی . هر کیم کدورات دنیویه دن برینه تصادف ایتسه مبارک دیدار نوارینی کور دیکی اندہ غموم و هموم واقعه در حال زائل اولور ایدی . امثالتیز واشباه ستر

صورتده ورع و زهد صاحبی ایده‌هه. ناسک رب العالمینه
اعبدی و مواطن ریب و شبهاتدن بعدی ایدی . مبارک
الاری محرومی اولیما قادین الله اصلا وقطعاطو قانیا مشدره.
امت مرحومه‌یه صوکه مرتبه‌ده شـ-فقتی ایدی . حتی
[اللهم لاترني في امتي سوءاً = يارب امتنده فــالق
کورهیم] دیه نیاز ایتمش و حیاتنده اویله برشی
کوره ما مشدره. زینت دنیایه قارشی کوزی یوموق ایدی .
مد نظر والفات ایتدیکی یوق ایدی . خائنة الاعین دخی
دکل ایدی چیلاق اولمزدی . غسلنده‌ده الله عن وجلن
حیاسنه مبني مستور بولنور ایدی .

قضاء حاجت زماننده انســانلردن او زاق یرلره
قدر کیدر دیوار و یا اغاج کبی بر حائلک و راسنه پکردنی .
فضلاتنی ارض درحال بلع ایدردنی .

—

احفاق حقیجه نزد رســالتــناهــیلــونــده قریب وبعید
حاضر و غائب ضعیف وقوی شریف ووضیع وسائل
مساوی ایدی . مسکینلری و فقیرلری سور وتلطیفلرینی
التزام بیورور ایدی .

فقری فقری اینجون تحقیر و بیوکه بیوکانکی اینجون
تعظیم و اکرام ایمزردی. اهل شرف ایله اصحاب کرامی
ارهستده بایانت ظهورینه میدان و بر میه رک دانما تائیفلرینه
دقت بیورور ایدی. تبصیر و تیسیره دلات ایدن سوزی
سور تقدیر و تعسیره متعاق کلائدن خوشلاشمزردی.

—

امر تابسده تکلف اختیار ایلمزردی. نه بولورایسه
الی کیبر ایدی. اصحاب کرام دخی او طریقی مسلک
ایدینوب علی الاکثر پنهدن و بعضاده یوکدن و کستاندن
البسه کیبرزدی. فاشلردن بردحیره دیزلان بر دیمانی^۱
مخطط نزد کرامیلرنده مرغوب ایدی. بر آخر طرفندن
کندیلرینه نقدم اولنان اثوابی اولدینی کی کیبر و استعمال
ایدردی. شکل و هیئتی توسعی و یا تضییق ایمزردی.
بریسی قوللاری طاربر جبه ویرمشدی قولارینی کنشاتمددی
توضیع زمانلرنده الی اتکی الشدن چیقاروب ییقار ایدی.
اصناف لباسدن کوماکی سور ایدی. الواندن بیاضی
اختیار ایدردی. بیاض جامه کیکرکه اطیب و اطهر در
ومیتلریکزی ده بیاض جامه ایله تکفین ایدیکز دیه بیورور
ایدی. خالص قیرمنزی و یا خالص صاری اثوابدن

ارککلارى نى ايدردى . قىرمى آلاجەلى و يايىشىل آلاجەلى و ياسياه آلاجەلى بىرى كىر ايدى .
 اكىز اوقاتنە يى لىاسى جمعه كونى كىر ايدى ٥٠
 و جامەسىنى ابتدا صاغ طرقى كىر و صول طرفدن چىقارىر ايدى . يى لىاسى كىد كە اسكيىسىنى بى مىسىتىنە و يىر ايدى . مبارك باشنى بىاض عمماه و بعضاً سىاه صارار ايدى . بعضاً اىكى او موژلۇرى ارەسىدىن بى علاقە صارقىدىر ايدى . او علاقەي بعضاً چىكسى التە ئېرىدى عمماه يى بعضاً علاقەسز صارىنور ايدى . بعضاً طاقىيەسز عمماه صارار ايدى . بعضاً دە بونك عكسى عمماه ستر طاقىيە ايلە اكتەفا ايدردى . و بىاض و او زون بويلى طاقىيە شامى كىر ايدى .

روايىتە كورە هەر كون صارندقلرى عمماهنىڭ طولى يىدى و جمعه و عىدين كونلۇنداكى عمماهنىڭ اون اىكى ارشۇن ايدى . حرارتلى كونلۇردى مبارك باشنى طېلسان قويدىنى او لمىش و حضور شىرىفىنە طېلسان وصف او لۇر اىكىن : [هذا نوب لا يؤدى شكره] دىه بىورمىشىدۇ . كومىك و جامەسىنىڭ كىلرى بىياكىنە و بعضاً دە بارمقلرىنىڭ او جىنە دكىن او زون ايدى . و كىنىشـاـكە مائىل ايدى .

کومالک و جامه و از اریش نک ایکی انصاف ساقه دکین
ایدی . بعضاً طوبو قارینه قدر ایدی . رداء سعاد تلرینک
درت ارشون طولی وارایدی . دیگر روایته ایکی ذراع
و یا ایکی ذراع بر قاریش ایدی . دیگر آقواله کوره
طولی آنی هرضی اوچ ذراع بر قاریش ایدی . از اریش نک
طولی درت ذراع بر قاریش عرضی ایکی ارشون بر
بر قاریش ایدی . بعضاً دوکمہ لی کومالک کیوب دوکمہ سفی
ایلیکار دی . بعضاً حله کیمه یی اختیار ایاردی . سفر لرد
یکلو جامه کیر ایدی . عید کونلرنده و ایاچی کالدیکی
کونلرده بعضاً قیمتی و فاخر لباس کیدیکی اولور ایدی .
اکابر اهل یمندن (ذی یزن) اک او تو ز اوچ دوهیه
صانون آله رق هدیه کوندر دیکی حله یی کیمشدی . بر
زمان ده یکرمی طقوز دوهیه دیگر روایته نظر آیکرمی
یدی قیه نقره یه کندیسی بر حله آمشدی . کندی ذات
فیخر الانامیلری ایچون جامه نسیج و اعمال ایتدیر دکاری
و نزد عامله کیدوب ده نسیج و اعمال نک تعجیلی امر
بیورد قلری ده اولمشدر .

عظماء رومدن بری مصنوع بر کورک اهدا ایتمشدی . انى
بر کره کیوب صوکره جعفر بن ابی طالبه بخش ایلدی

جعفر او کورکی کی-دیکی حالده حضور سعادتہ کلنجہ
افدمز [یا جعفر بونی کیسون دیه سکا ویرمدم قرنداشک
نجاشی یه هدیه کوندرسوں دیه ویردم] دیه بیوردی ۰
لشیل بر جامه سی وار ایدی ۰ هرب ایلچیلرینک
کلادیکی کونلرده بایرام و جمعه کونلرندہ کیبر ایدی ۰
کن-دیلرندن صوکره او جامه خضراء زیاده کهنه نمش
اولدینی حالده خلفاء کرام ایام مذکوره ده تبرکا او زرلرینه
آلور اور تنور لردی ۰ جامه خضرادن باشقه ایام من قومه ده
بعضاً صاری و قیرمنی آلا جملی حلہ کیبر ایدی ۰ سیاه
برکساسی وار ایدی ۰ صاچاقلی بر بودی ده وار ایدی
او طورور ایکن انکله احتبا ایدرددی ۰ صاغ النک سرچه
پار ماغنده قاشی آووجی ایچنه کلک او زرہ خاتمی طاقنور
ایدی ۰ بر خاتمی وار ایدی که قاشی عقیق ایدی حبسدن
کتیرلش ایدی ۰ نعلین ده کیبر ایدی ۰ نعلینی مدبوغ
صیغیر دریسندن معمول ایدی نعلیننک ایکی قایشی وار
ایدی ۰ بعضاً یالین آیاق یورور ایدی ۰

اطعمه دده تکلف اختیار ایلمزدی . طیبات
اطعمه می التزام ایتمزدی . حاضر بولدیغندن دائماً بسم الله ایله

باشلار واوج پارمغيله ير ايدى. طعام ير كن متىكى و مترىع او لمزدى. يا ايڭى دىزى او سى او طورور و ياخود صول ايانىقى التە آلور صاغ ايانىقى دىكىر طعامى او يله ير حال و هيئتىدە ير ايدى. فقرا و مسىكىلار ايله و كىندى خادملرىلە بىلەكىدە ير ايدى سفرەدە رفيقىسىز يالكىزىمىسىن حظ ايتزدى. سفرەدە يەك ابجۇن كىندىسىنە مخصوص قاب او لمازدى. كىندى يىدىكى قابدن دىكىرلىرى دە يرلىرىدى. كولە و جارىھ و خادملرىسە فارشى يەددە كېممەدە او طورەدە ترفع و تعظم كوسىز مندى. همان برابر او لور ايدى. كىندوسىنەن اول طعامە كىمسە ال او زامزدى. طعامىدىن اول و صوکره الارىنى يىقار ايدى و طعامىدىن فراغتىدىن صوکره پارمقلرىنى يالار ايدى يالامدقىچە مندىلە سىلەنەزدى. مندىلى باطن قدمى ايدى. اصحاب كرامە دىخى پارمۇق يالاملىنى و كاسە صىيرەللىنى امىز ايدى. ات ايله امك يىدىكى زمان الارىنى تىيز يىقار ايدى. و ارتان سـ و ايله وجه شريفى مسح ايدى. مىنفع سفرەدىن طعام ايتزدى. كىنارى قىريق كاسەدىن يەزدى. صوغان و صرماساغى دىخى يەزدى. قوقولىندىن اكراه ايدى. سوت ايله بالق اتنى و سوت ايله حامض

شیلری اکالده جمع ایمزردی . صوغوق ایکی طعامی ولزوجتلی ایکی یکی ده جمع ایمزردی . قاورو لمش لحم ایله پایشیرلمش لحمی و قورو لحم ایله نازه لحمی ده جمع ایمزردی سوت ایله یورطی و سوت ایله لحمی جمع ایمزردی . قابض ایکی ماده‌ی کذلک بربرده یمزدی . پلک صیحاق یتکی دخنی صوغوت مد قجه برکتسز دیه یمزدی مباح هیچ بر طعامی تعییب ایمزردی . ایستکی وار ایسه یر یوق ایسه برشی یمزدی . بکنامک حالنی کوست منزدی ، بعد العمام او یومیکز زیرا قلب‌لریکن قاتی اولور بیورمش در آربه اوننی الکدن چکیر منز لردی . بین الاطعمه سودیکی لحم ایدی [لحم سهی زیاده ایدر و دنیا و آخر تده سید الطعام مدر] دیر ایدی ذراع و ظهره ده کی انلری بکنور و : [اطیب الاحم لحم الظاهر] دیه بیورور ایدی . شو قدر وار که اکل لحمه حریص و مداوم او ملazardی . لحمی برکن دیشیله قوپاریر ایدی . ممکن او لدقجه بچاق ایله کسمنزدی اکثر طعامی خورما ایدی کونده ایکی نوبت طعام ایاسه بر نوبتی هر حالده خورما طعامی او لور ایدی . حلوا یانی بالی تره یاغنی سورا ایدی . خورمایی سوت ایله فارشدیر و ب

بر و (اطیان) دیه تسمیه ایدردی . قیانی سور ایدی
دماغه، راغع او نیزه و عقلی زیاده ایده جگنی سویلر دی .
حق: [اذا طبخت دباء فاکثری من مرقها فانه یشند
القلب الحیرین] دیه حضرت عائشه رضی الله عنہا
یه ورد قولی اولور ایدی . طمامدن تخبره دیه طرفی
الترام ایدردی . بعضًا یانعی انمکله برابر یرایدی .
غزوه تبوکه او کنه قورو پیز کتیر دیار و یچاق ایله
کسوب یدی . نازه خورما ایله خیاری و بطيحنی یرایدی .
بطیحنی بعضًا انمکله بعضاده شکر ایله یرایدی . نزدنده
نازه می-و ملک اطبی بطیح ایله نازه او زوم ایدی . بر
صالقم او زومی بارک اغنیه آلوب واوزوملریخی دیشلریله
صیروب یدکدن صکره صابنی آغنندن آندینی اولمش
و خیاری توز ایله یمشددر . سوده رغبتی وار ایدی .
صوبی اوج نفساده ایچر دی . علی الاکثر او طوروب
ایچر دی . ایاق او زرنده ایچدیکی ده اولدی . بر مجلس-ده
حاضر او لانداره برشی ایچیره جلک او اسه بعضًا اک صوکره
کندو-ی ایچر دی بعضاده انک عکسی یا پار ایدی قربه نک
آغنندن و قدح دایکن-دن صو ایچمکی نهی ایدردی .
صو وق و طاتلی صوبی سور ایدی . مدینه منوره یا

ایکی منزل مسافرده (سقیاء) منزلندن کندو سنه طاتلی
صو کتیر دکاری اولمشدر .

سفره پنجشنبه ، بعضاً بازار ایرتی و پک نادو
چهارشنبه کونی چیقاو ایدی کیجه سفرینی توصیه ایدردی .
و کیجه بوریان یوجیله ارض طی اولور دیه بیورور
ایدی . شو قدر وار که رفیق سر کیجه سفرندن صوک
درجده تحذیر ایدردی .

دیزلرینی دیکوب مبارک الارینی دیزلرینک اوزرندن
کهر کی بند ایده رک او طور دینی اولور ایدی . بعضاً بر
شیئه طایانیر اویله او طورور ایدی . بعضاً ارقه سی اوستی
یانار بر ایاغنی دیکر ایاغنی اوزرینه قویر ایدی .

تكلمده سوزلری غایت حساب و تأثی او زره
ایدی . سوزی دانه دانه سویلردى . حتی سوز سویلر
کن کلام و حر و فاتنی صایق قابل اولور ایدی . صمت
وسکوتی غالب ایدی . ثوابنی قصد ایتمدیکی برشیده سوز

سویلردى . سوزى احتیاجه کوره سویلردى . اکشار و اطبابدن و اخالل و املالن احتراز ایدردى . صرەسنه کوره یعنی حاجت مس ایدرسه بى سوزى اوچ كره سویلردى . سوز سویلرکن مبارك اليه اشارت دىنى ایدردى . صاغ الڭ آيمىنى صول الڭ ابهامنك بىنى اوزرىنه وضع ایدردى . بى شىدن تعجب ایدرسه مبارك الڭ آيمىنى منقاب ايدر . و دوداغنى ايصىرىرى ئىپار و فىخذ شريفى ضرب ایدردى . غضبى حالتىه اعراض كوسىرى ايدى آثار غضب و افعال مبارك بىشەسىندە ظاهر و نمایان اوپور ايدى و حال غضبىندە لەئەسماadtارىنى چوقىجه الار ايدى .

—

سوز سویلرکن مجاس شريفىندە بولنانلار كمال ادبى سکوت و رأسلىنى اطراف ایدرلردى .
 اصحاب كرامك دنيا و اخرته متعاق بحث ايتىكلارى شىدين بحث ايدر تعجب ايتىكلارندن تعجب ایدردى . اصحاب كرام ايمام جاهليته عائد حكبات ايله ضيىحك ايدرسه ياخود تىسم بىورور ايدى . بشوش اولملقىه برابر چوق كولىزدى فقط اكىز

احوال-نده تبسمی غالب و دائم ایدی . و حیلک نزول
ایتمدیکی و یوم قیامتی دوشونمیدیکی و خطبهده بولندیغی
 ساعتله رده همان دائم متبسم کورینور ایدی ضیحکی علی
 الاکثر تبسمدن عبارت ایدی . . . نواجذی
 کورونه جک قدر کولدیکی نادرآ و قوع بولور و کوزینک
 یاشی لحیه سعادتلرینه آقه رق آغلادیغی پک چوق اولور
 ایدی . فقط حین بکاده صیحه و نوحه ایلدیکی واقع
 دکلدر .

غريبک سؤال و کلام‌مندن اولان اذیته صبر و تحمل
ایدردی . کیمسه‌نک لاقدیسی کسمزدی . کیمسه‌یه
سوز و یا غیری برشی‌ایله جفا ایمزردی . اعتذار ایدنلرک
عذرلری یالان‌ده اولسنه ینه نزد عالیلرنده قبول بیوریلور
ایدی . و (کیم که برمسلم برادری کندوسته جرم‌مندن
معتذر و متنصل اوله‌رق کایر اعتذاری یالان اولسون
کرچک اولسون قبول ایدلی یوقسه او عذری قبول
ایتمیان بکا حوضه وارد و ملاقی اوله‌من) دیری ایدی .
اھر اب کندوسته کلام جاف ایله رفع صوت ایتسه‌لرده تحمل
ایدردی . سیئه‌یه سیئه‌ایله مقابله دکل عفو و صفح ایله معامله
ایدردی . اهل فضل و شرفه لاپنجه و هر قومک کرام

وکریم اکرام ایدر و ائم حائز اولندیانی شرف و کرمه
مبقی قومت والی تعین بیورور ایدی، کنندی ذوی الارحامه
دستی اکرام ایدر دی . فقط انلوی افضل اولانارینک
اوزرلرینه ایشار ایتزدی . . اصحاب کرامات خانه لرینه
واریر ایدی ، مجلس شریفندن مقطع اولاناری سووال
و تقد ایدر کوردیکنی زیارت ایلر خسته بولنانی عیادته
کیدر ایدی . بر مجلس واریر ایسه بولدینی یerde همان
او طور بیوریر ایدی . کنندیسنه موقع شخصوص تحیری
ایتزدی . بریسی کندوسیله او طور سه یاخود بر حاجت
و نوشته او قالقوب کیدنجه به قدر کندوسی بکار صبر
ایدر دی .

—
برانجی براعرابی اصحاب کرام اره سندہ ذات عالی^۱
رسالت پناهیلرینی صور مدقیجه فرق ایده منزدی . اجله^۲
اصحاب کرام، ذات نبوی به بر صفت ممیزه اولق اوزر
مسجد شریفده بریری طوبراق ایله یوکس-لتوب اوزرینه
حصیر سردیلر که م-یجد شریفده بولند قیجه بونک اوزرنده
او طورور ایدی . او طور و شماری علی الاکثر قبله به
قارشی ایدی و بوکا (سید المجالس) دیر ایدی . کیجه

وکوندوز هیچ بر وقتی یا الله تعالیٰ یه طاعت و عبادت
و یاخود منافع عامه مسلمینه متعلق همتک غیری شیله
چیزمندی . اوطنون کسر و کسدیکی اوطنون بیت
سعادتنه قدر کتیرر ایدی .

هیچ بر قادینه و خادمه و دویه لمن و ضرب
ایتماشدر بر کره خادمنی چاغیردی . خادم جواب
ویرمدی [اکر قیامته قصاص خوف اولمسیدی سنی
بن شو مسوک ایله ضرباً اجیدیر ایدم] دیه بیوردیلر
ایدی . هیچ بر یتاغی و مندری تعییب ایتمزدی . نهی
سررلرسه او طورور ایدی سرمنلرسه یره او طورور
و یره یاتار ایدی .

جیع احوالده هین ولین ایدی . فقط و غایظ دکل
ایدی . سوقاقله شوراده بوراده کوراتی پاتیردی ایتدیکی
اولمدی . لعب مباحی کورور انکار ایتمزدی . یانه کان
ضیف و مسافره اکراماً یاصدیقی ویرر ایدی . کلن
ذات تأدباً ابا ایدرسه عنم واصرار دخی کوستیر ایدی .
کندوسیله قرابت و سابقه معرفتی بولنیان ذواته او طورمرق
ایچون رداء سعادتنی آتدینی اولمشدر . ضیوفرن هیچ
بر طعامنی دریغ ایتمیوب بولدیغی چیقاریر و بوله منسنه

ضیفه فارسی صمیمه‌یله اعتذار ایدردی . ه ایک حفید
سعیدی حسن و حسین رضی الله عنہما ایلمدادعیة اندری
ظهر سعادت‌لریه یاندروب [اهم اجمل جمالکما و نعم العدالان
ائما] دیدیکی او لمشدرا .

—

مزاح و لطیفة ایلمدیکی اولور ایدی . بعض صدیان
ایله و محرومی بولانان نسوان ایله مجازه ایتدیکی واقع
اولدی . الن بن ملک رضی الله عنہ [یادا الاذین] دیه
بیورمشدی . بر سفرده حضرت عائشہ رضی الله عنہا
معینتده ایدی . بولاده اصحابی کرامی ایلمدی کوندروب
کندویی عائشہ ایله برابر کریلدی صوکره ایکیسی بولاده
مسابقه فوشدیلر . حضرت عائشہ هنوز مایحه اولمدیغدن
مسابقه‌ی قزامه‌ر رسول المأله قوشوده چکدی . باشقه
بر سفرده عین وجهله بر مسابقه دها پاپدیلر . بوکره
حضرت عائشہ کری قالمگه افدمن [هذه بتلك = بو
اولیکنه بدلاذر] دیه بیوردی .

بر زمان نزد هایونلرینه بر قادین کله رک :

— «یا رسول الله زوجم سنی دعوت ایدر ،
دیکله افدمن حدقة بصرده کی بیاضی مراد

ایدهرك [سنك زوجك کيمدر عجا کوزنده آق اولان
آدمکيدر] ديه بیورمشدی .

نعمان بن عمرو الانصارى رضى الله عنه ، صوك درجهه کار برصه معروف ايدى . برکون باديه دن رسول الالهه براعه ابى نلدى . دوهسى فناه مسجد شريفه باغلايوب ايجرى كيردى . بعض اصحاب نعمانه :

— « شو دوهى كسوپ بزه يديره بيلور ميسـك
که بداني صاحبته رسول ويرسون »

ديديلر . نيمان هان او انده دوهى ڪسى .
اھرابي دوهستك حالى کورورکن [واعقراء يا محمد] ديه
حايقيردى . افندمن چيقوپ سئوال ايتدى . (نعمان) ديديلر
نعمان ايسه قاچوب ضباءه بنت الزبير بن عبدالمطلب خانهسى
جوارنده برخندقده صاقلانمشدی افندىز تعقيبه مسارت
ايلى . اوراده بر آدم پارميـله خندقه اشـارتله براير
[کورمدم يا رسول الله] ديه سسلاندىكىندن افندمن نعمانى
طوتوب خندقدن چيقاردى . و [نيجون يابدك] ديه صوردى .
نعمان : [بى سكا کوستر نلر يابديردى يا رسول الله] ديدى
رسول الله صلى الله عليه وسلم نيمانك يوزندن طوبرانى
سيـلر هم كولـنى . دوهـنك اـثـمانـى دـخـى تـأـدـيه اـتـمـشـدـرـ .

صفیه بنت عبد المطاب جنته کیرمک ایچون دعا
 رجا ایتدی . رسول الله صلی الله علیہ وسلم اما [فوجه]
 قاری جنته کیرمیه جنگلر] دیدیکنده دن صفیه آغلدی .
 صوکره اندمن [عجائز دنیا او حالاریله جنته کیرمیه جنگلر
 بلکه (اما اشـا ناهن انشاء آ فیحـنا هن ابکاراً) آیت
 کریمهـنـک منظوقـجـه آیز و کـنجـ اولـقـلـرـیـ حـالـهـ
 کـیرـهـ جـنـگـلـرـ] دـیـهـ اـیـضـاحـ مـادـهـ بـیـورـدـیـلـرـ .

خوات بن جییر رضی الله عنہ ایله بر سـفرـدـهـ
 منـظـهـرـانـدـهـ نـزـولـ اـیـتـشـدـیـ .ـ خـواتـ اوـ محـلـهـ برـ طـاقـ
 قـادـیـنـلـرـیـ کـوـرـهـرـکـ طـوـغـرـیـ یـاـنـلـرـیـ کـیـتـدـیـ اوـ طـوـرـدـیـ .ـ
 انـلـرـهـ مـصـاحـبـتـهـ باـشـلـادـیـ .ـ

اوـ صـرـهـدـهـ خـیـمـهـ سـعـادـتـلـرـنـدـنـ چـیـقـهـرقـ خـوـاتـیـ
 اوـلـادـیـنـیـ مـوـقـعـهـ کـوـرـمـکـلـهـ مـعـرـضـ اـنـکـارـدـهـ :

— « یـاـ اـبـاـ عـبـدـالـلـهـ اوـرـادـهـ نـهـ یـاـیـورـسـکـ »

دـیـهـ سـسـانـدـیـ .ـ خـواتـ برـ آـزـ قـوـرـقـهـرقـ :

— « یـاـ رـسـوـلـ اللـهـ سـرـکـشـ برـ دـوـمـ وـارـ بـاغـلـامـقـ

ایچون بـونـلـرـهـ اوـرـغانـ یـاـپـدـیـرـهـقـ اـیـسـتمـ »

دـیـرـکـنـ قـالـقـدـیـ .ـ کـنـدـوـسـیـ بوـکـاـ باـنـقـهـ بـرـشـیـ دـیـدـنـ
 کـچـدـیـ .ـ خـواتـدـهـ کـاـلـوـبـ عـقـیـبـ وـاـثـرـ عـالـیـدـهـ کـیـتـدـیـکـنـدـنـ

رداه سـعادت‌تلريني خوات طرفنه کيرى آتدى . قضاـء حاجت اىچون ايلار ولدى . عودتـنـدـه غـايـتـ مـعـيـنـدارـ بـرـ وضع اوـزـرـه خـواـتـه باـقـهـرقـ :

— « سـرـکـشـ دـوـمـيـ نـهـ يـاـپـدـكـ »

ديـهـ بـيـورـدـيـ . اوـ نـيـزـلـدـهـ تـصـادـفـ اـيـتـدـجـهـ خـواـتـهـ آـزـغـيـنـ دـوـهـسـنـكـ حـالـنـدـنـ صـورـارـ اـيـدـيـ .

مدـيـنـهـ يـهـ عـوـدـتـلـرـنـدـنـ صـوـكـرـهـ دـخـيـ هـرـ رـاستـ کـلـدـيـكـيـ مـحـالـهـ سـلاـمـ وـيـرـir صـوـكـرـهـ سـرـکـشـ دـوـهـسـنـكـ حـالـ وـخـاطـرـيـنـيـ سـئـوـالـ اـيـدرـدـيـ . خـواتـ اـيـسـهـ توـالـيـ اـيـدـنـ استـفـسـارـهـ قـارـشـيـ حـيـجاـبـنـدـنـ اـرـتـقـ زـرـدـيـنـهـ کـلـهـ ماـمـکـ باـشـلـدـيـ برـ مـدـتـ دـهـ بـوـيـلـهـ چـکـدـيـ . صـوـكـرـهـ تـهـاـ بـرـ زـمانـ فـرـصـتـيـ بـولـهـرـقـ خـواتـ مـسـيـجـدـ شـرـيفـهـ کـيـرـدـيـ . نـماـزـهـ مـشـغـولـ اوـلـدـيـ . اوـرـادـهـ اـفــدـمـزـدـهـ جـجـرـهـ ســعـادـتـدـنـ مـسـيـجـدـهـ چـيقـوبـ اـيـکـيـ رـكـعـتـ نـماـزـ قـيـلـدـيـ خـوانـهـ قـرـيـبـ اوـ طـورـدـيـ قالـقـوبـ کـيـتـمـسـيـ اـمـيدـ وـارـزوـسـيـلـهـ خـواتـ نـماـزـيـ اوـزـاتـدـيـ کـيـنـدـولـرـيـ خـواتـكـ اوـمـقـصـودـيـنـيـ درـكـ وـقـرـسـ اـيـدـهـرـكـ :

— « ياـاـباـ عـبـدـالـلـهـ نـقـدـرـ اوـزـادـيـرـ اـيـسـهـكـ اوـزـاتـ

سنـ پـاـتـيـرـمـدـکـجـهـ بـنـ دـهـ کـيـتـمـيـهـ جـكـمـ »

ديـهـ بـيـورـدـيـ . خـواتـ تـسـكـيـنـ خـاطـرـ عـالـيـهـ مـدارـ

اوله یله جک بر عذر یونقه قرار ویرهنه اوله اینه حاله
سلام و بردی او زمان :

— السلام عليك يا ابا عبد الله او سرکش دومنی

نہ مالدک

دیه بیور لمقاه خوات صوک درجه صعیعی و چهارم

ولسان ایله :

— دیار رسول الله اول الله حقیحون کے سنی صدق

ایله کوندردی مسامان اولدینم کوندنبرو او سر کشماک
حال و عادتی برآقشدر،

جواني وردیکندن اکا [رحمک الله] دیه دعا

بِلَادِي

مبارک صاجنی و ســقانی طارار و صــاجنی یاغ
سورر ایدی . فقط هــر کون طازامن ایدی صاغ الــ
وضوء و طعامه مخصوص ایدی . ســول الــ دفع اذاء
واستنجاده استعمال ایدردی . ویره جــنی و آلهــجــنی
صاغ الــه ویره و الــه ایدی . کــیجه لــری دیده پــرنور
سعاد تــلرینه اوچــکره کــیحل اصفهــانی چــکرددی . بعضــا صاغ
کــوزینه اوچــکره کــوزینه ایــکی کــره چــکرددی ســفره

کیتسه آینه طارق مکحله و مسک قوطوسی مقر ارض
روغندان هپ بر لکده کتود یلور ایدی خانه سنده هانگی
زوجه سنک حجره و نوبتنه ایسه اشیاء مذکوره او حجره یه
نقل اولنوب نزد هایونلرنده بولندریلور ایدی . تدویر
و جهden و یوزده کی قیللاری یولمقدن و باشدن و صفالدن
اق قیللاری قوبار مقدن هی ایدردى .

بر کیمسه نک خانه سنه واریر ایسه قبو حذاسنه
طوغری طور مزدی . صاغ ویا صول طرفته طوره رق .
[السلام عليکم السلام عليکم] دیه استیدان ایدردى .
بر جماعت صیانک و بر جماعت نــوانک یاندن چکوب
هر ایکی جماعته آری آری ســلام ویردیکی اولدی .
مسلم و مشرك بر لکده بولنان بر مجلسه دخی سلام ویربر
ایدی . هر یورده سلامه اول کندویی باشلار ایدی .
کندو سنه سلام ویرلسه مثلیه ویا دها افضلیه رد سلام
ایدردى . وقطماً تأخیرده ایمزدی . سلامی ویرن آدمده
ایشیدیر ایدی . اشارنه اکتفا ایلمزدی . وسلامه جوابی
و او ایله [وعلیکم السلام] ایدی . کیجه حجره سعادته
کیرکن اویانق اولانلر ایشــیده جک اویقوده اولانلری .

او یا باید بر میه جق صورت و مرتباً مده سلام و بیر ایدی .
مجاله کایر ایکن و مجلسدن کیدر کن سلام و بیر ایدی .
مصطفحه دخی عادت سلیمانندن ایدی . دیار آخردن
کلان ایله معافه ایدردی . زید بن حارنه و نگدن و جعفر
بن ابی طالب ارض حبشه دن مدینه منوره کاری کاری
زمان اندرله و ابوذر الغفاری ایله معافه ایهشدی .

عطسنده آوازینی آهسته ایدر و وجه صیخنی
مبارک کمیله او رتردی . و دست شریفلرنی قانلری اوسته
قویر ایدی . حق تعالی عطسی سور اسننه کی مکروه
طوتر دیر ایدی .

مشی و سیرنده معتمد ایدی . سرعته بطاطه
اره سنده وقار او زره ایدی . بطاطه دن زیاده سرعته قریب
بر حاله یورویشی وار ایدی . یورور ایکن ویا ایاقده
قائم ایکن بر طرفه نظر و التفات ایده جک اولور لرسه
وجود شریفلرینک جمله سی ایله دور ایدی . یورور
ایکن یوکسکدن اشاغی بر محله اینز کبی ایاغنی با صار ایدی .
اصحابیله بر لکده یورور ایکن [دعوا ظهری للهادئه]
دیه کنندو نی اک ارقه یه بر اقدیغی اولور ایدی .

سفر وحضرده چپلاق واکرلی آنه دوهیه قاطره
حماره بیندیکی اولدی. غالب احوالده يالکنر بینز ایدی.
ترکیسنه حسن و حسینی و اولاد جعفردن یاخود کوله.
لرندن واصحابندن برینی الدینی ده اولور ایدی. هم اوکنه
هم ترکیسنه اطفالدن بر ذات الوب کندوستک اورتهده
فالدینی اولدی . زوجات طاهراتندن بعضی ترکیه
آلشیدی . چپلاق ایاق ایله رداسز وقلنسو همسز اقصای
مدینه یه قدر عیادت مرضایچون یورو دیکی واقع اولمشدر.

مسکن خصوصنده اهتمامی یوق ایدی . صیحاق
و صــ ووــ دفع ایده جــ و دواب و بهایم کرمــه جــ و
خلقــ کوزــ کورــه جــ قدر بــ ایله اکــتا ایدــهــ دــی .
کــیــجــهــ یــاــهــ جــنــیــ زــمانــ کــونــدــوــزــهــ مــخــصــوــصــ الــبــســهــ هــبــزــکــهــ لــرــیــ
چــیــقاــرــوــبــ فــراــشــ ســعــادــتــیــ نــهــ اــیــســهــ اوــســتــهــ اوــطــوــرــوــدــ
وــمــبــارــکــ اــیــکــ الــرــیــنــکــ آــیــهــنــیــ بــرــیــهــ کــتــورــهــ رــکــ اوــفــوــرــوــرــ
وــســوــرــهــ اــخــلاــصــ وــمــعــوــذــیــانــیــ اوــقــوــرــ وــ آــیــهــنــیــ اــعــضــاــســنــکــ
اوــزــرــیــنــهــ ســوــرــ کــزــدــیــرــ اــیــدــیــ . صــوــکــرــهــ صــاغــ جــانــبــنــهــ
یــاــتــوــبــ صــاغــ النــکــ آــیــهــنــیــ یــوــزــینــکــ صــاغــ جــانــیــ التــنــهــ قــوــیرــ
ایــدــیــ . کــاهــ یــتــاــقــدــهــ کــاهــ کــایــمــ وــ یــاــحــصــیرــ اوــزــرــنــدــهــ کــاهــ عــبــاءــ

و بالاس او زره بعضاوه قوری یرده یاتار ایدی . برقات بوکوش عبادن عبارت او لان فراث سعادتی بر کیجه حضرت عائشہ رضی الله عنہا بر قات دها بوکوب درت قات ایمتش اولدینی حالده افدمز یاتوب او بودی صوکره بوزولدینی کوره رک (نه اولدی یتاغمه بو کیجه او ایکی کی دکل) دیه بیوردیلر . حضرت عائشہ درت قات ایتدیکنی سویلر کن حال او لنه اعاده سنی افدمز امر ایمشدی . او یقو وقتده مبارک باشی الله قویدینی ایچی خورما اینی ایله طولو سیختیاندن بر یاصدیق ایدی .

بیع و شرا ایلدیکی اولور ایدی ولکن بیعدن زیاده شرامی چوق ایدی . بر خیلی قویونی وار ایدی . قویونلرینک یوزدن زیاده اولمسنی ارزو ایتمدیکنندن یوزدن آرتانی ذبح ایدرددی ایام قبل التبوهده نفسی دعی اغمام خدمتی ایچون آخره ایخار ایتدیکی اولمشدر . رهن ایله و رهنسز استدانه واستماره ایلدیکی و خــامن اولدینی و قوع بولدینی کی بر اراضیسی وقف ده ایلمشدر . مجرد امتی ایچون توسعه مقصده ایله سکساندن فضلہ مواضعده یمین ایتدیکنی کو سترمشدر . محافل مساکینــده انلرله

اولان مصاحبى ائناده اوزرینه کلان قلاتى ثياب
شريفه سندن مبارك الاريله طوبلار ايدي .

انس بن مالک رضی الله عنہ سفر و حضرده اون سنہ
متقادیا خدمت سنبیه سیله مباھی و شرفیاب اومشدی . شو
اون سنہ ظرفنده یاپدینی ویا یاپدینی برشیدن طولایی
بوني نیه یاپدک یاخود نیه یاپدک دیه سویلما مشدر .
ایشلری دائم اصحابیله مشاوره اي دردی . کندوسنی
هر کیم اولور ایسه اولسون برشی ایچون چاغیریر ایسه
هان کیدردى مدینه منوره نک الا او زاق محلنے قدر خسته
عیادته کیدردى . بیلدیکی وبیلمدیکی جنازه لره حاضر
اولور ايدي . کمال ادب و حیاسنـان اصحابی ارسـنـدـه
او طورور ایکن ایاغنی او زاتـدـینـی کورولما مشـدرـه . نماز
قیلرـکـنـ بـرـیـ حـضـورـ هـمـایـوـنـلـرـینـهـ کـیـرـسـهـ نـماـزـیـ تـخـفـیـفـ اـیـلهـ
بـیـتـرـوـبـ حاجـتـیـ صـورـارـ ايـديـ .

۳

اولاد کرامی

ابراهیمـدن باشقـهـ جـمـیـعـ اـولـادـ ذـکـورـ وـانـافـ خـدـیـجـهـ

رطی الله عنہادن طوغمشلردر . درت اولاد امانی بولندیانی
هئق و قطاع ایسده قاج اوغلی اولدیانی اخلاقلاریدر .
ایض قوله کوره اوچ دیکر اقواله کوره بش اولاد
ذکوری واردور :

۱ فاسم — اول اولادیدر . قبل البعثه خدیجه‌دن
تولد ایده‌زک عادة‌العرب اوزره افندیز ابوالفاسد کنیه سیله
مکنی اولمشدر . قاسم اول اولادی اولدیانی کبی اولادی
ازه‌سته الا اول وفات ایدن‌ده بودر . وفات‌ده صبی
ایدی . . بر صحیق، ایکی یاشنه . آنه ینه‌جک سنہ کلديکی
حالده وفاتی مسویاندندر .

۲ عبد الله — بعد البعثه خدیجه‌دن تولد ایده‌زک
جیوک ایکن وفات ایامش‌در . روایتلره کوره صدر
اسلامده تولدی سبیله پدر عالیکهر لری اکا (طیب و طاهر)
اسمنی ویرمشدی . نوحالده اوچنجی اوغلی ابراهیم اولم
لازم کلیور .

۳ طیب | قبل البعثه ایکن اوله‌زق طوغمش بور
| ئ ظاهر | مخدوملری ایدوکی روایتنک احتمال صحی
جهتیله بولیله قید ایدبورز .

۵ ابراهیم — جاریه سی ماریه قبطیه رضی الله عنہا دن عالی، [و] حملہ سنده طوغم شدی صبی ایکن وفات ایتدی بونک تولدی مستلزم سرور نبوی اولہ رق یدنجی کوئی صاجنی کسیدر دی۔ آغیر لفظیہ کوش صدقہ ویردی وایکی قوج عقیقه ایلدی۔

۶ زینب — رضی الله عنہا قول صحیحہ کورہ بیوک کریم لریدر۔ وقعہ فیلک او تو زنجی سنہ سنده و اندیزہ ک اوتوزنجی یا شلنندہ تولد ایتمش و (ابوالعااص بن الریبع بن عبد العزی) یہ نکاح ایدلشدہ۔ وقعہ بدردہ ار لرینی اندیزہ بر کرہ تفریق ایتمشکن ابوالعااص بالآخرہ قبول اسلامی او زرینہ نکاح اول ایله دیکر روایتہ کورہ تجدید نکاح ایله زینبی یہ اکا ویرمشدہ۔

۷ رقیہ — رضی الله عنہا وقعہ فیلک او تو ز او چنجی سنہ سنده قبل البیعتہ طوغم شدہ۔ ابو لهب بیوک او غلی عتبیہ، نکاح ایدلش ایکن عتبیہ، بو شایوب عثمان بن عفان رضی الله عنہ تزویج او لم شدہ۔ رقیہ حضرت عثمان ایله پر لکدھ ایکی کرہ حدیثستانہ ہجرت ایتمش دی اول کی

[۰] العوالی، موضع قرب من المدينة وکأنه جمع عالیہ۔

هجری تاریخ حامله ایدی انساء هجری تاریخ بولده سقط جنین و قویه
کاوب صوکره عبدالله قائمده بر او غلی اولمشدر .

عبدالله بر روایتہ کورما یکی دیکر، روایتہ کورما النی باشندہ
ایکن بر خرس غانماسیله کوزنی اور مقامه متأثر آ وفات ایلدی ۰۰
رقیه رضی الله عنہا رسول الله صلی الله علیہ وسلمک بدر
سفری اشاده ارتخل ایتمشد [بعد المھجره سن ۱۹]

۱۸ ام کلنوم — رضی الله عنہا مک اسی آمنه در .

عتبیہ بن ابی لهب آلمشـدی ۰۰ عتبیہ دخنی عتبیہ کی
قبل الدخول بوشـایوب رقیه نک ارتخـالـدن صوکره
او جنی سنه هجریه حضرت عثمان بن عفان رضی الله
عنہ تزویج بیورلدى . فقط عمری وفاء ایتمیه رک طقوز نجی
سنه هجریه ده وفات ایلمشد .

۹ فاطمه — الزهراء رضی الله عنہا کرامہ مکرمه
سعاد تلری ایچنده اک کوچوک والک سوکیلیسی ایدی ۰
بعد النبوه خدیجه رضی الله عنہا دن طوغمشد . ام محمد
کنیہ سیله مکنیہ ایدی .

سنه نالله هجریه نک رمضانـنـدـه حضرت علی کرم
الله وجہـیه تزویج بیـوردـیـلـرـقـ ذـیـالـحـجـهـ دـیـکـرـ قولـهـ

کوره رجب و یا صفرده زفاف او ملشدرا . حین زفافده
اون بش و یا اون سکز یاشنده ایدی . اوج او غلی
اوج ده قیزی طوغمشدی . ارتحال نبیندن آتی آی صکره
وفات ایلدی . کتب متداوله مرویاتی اون سکز حدیث
شریف اولوب بری متفق علیه دیگر لری کتب احادیثده
سر ویدر .

۰۰

ج

— اعمام و عممات فخامی —

اون ایکی عم مکرمی وار ایدی :

۱ هارت — الک بیوکاری ایدی . انکچوندر که
عبدالمطلب ابوالحارث کنیه سیله
برانادندر مکنی ایدی .

۲ فتم — کوچوک ایکن وفات ایتدی .

- ٣ ابرظاپ — اسمی عبدمنافدر }
 ٤ شہیر — کنیه می ابوالحارثدر } بو نار والدالنی عبد الله
 ٥ عبد اللَّعْم — ایله بر انادندر }
- ٦ حمزہ — رضی الله عنہ }
- ٧ مقوم — برا نادندر }
- ٨ هبیل — مغیرہ دہ دینیا پر ایدی }
- ٩ عباس — رضی الله عنہ } بر بطن دن ایدی قنمک ده
 ١٠ خمار — بو نلر لہ بطن واحدہ دن او لدین غنه دا ہر روایت وارد رہ
- ١١ ابو رب — اسمی عبدالعزی ایدی .
- ١٢ غیر اون — مصعب دخنی دینیا پر ایدی .
- ایچلرندن عباس ایله حمزہ رضی الله عنہ مانک غیری
 شرف اسلام سبیلہ حائز نصاب فوز و فلاح اولان
 یوقدر، الی نفر ده عمہ می وار ایدی :

١ عائمه — اسلامی اختلافیلیدر .

بدرده هزیمت و فلاکت
قریشی رؤیاده کورن بو
ایدی .

٢ ام حکیم — البيضاء

٣ بره — ابورهم بن عبدالعزام
زوج اسی ایدی صوکره
عبدالاسد بن هلال
مخزویه واروب اندن
ابوسالمهی طوغورمشدر
بر امان ایدیلر .

که ام المؤمنین ام سلمه

رضی الله عنہا حضرت لری

بونک حباله نکاخنده ایدی

٤ امیم — جیحش بن زبابک زوجه اسی

ایدی . اندن عبدالله عبد

الله ابو احمد زینب ، ام

حیبیه و حمنه ای طوغوردی .

٥ اردی — اولا عمری بن وہب واروب اندن طلبی

طوغورمش صوکره کاره بن عبدنافه وارمشدر . بر روايته کوره بوده عبدالله والدابي صلی الله علیه وسلم ایله دیگر روايته نظر آ حارث بن عبد المطلب ایله بر انادن ایدی .

٦ صفيه — رضى الله عنها زمان جاهایته حارث بن حرب بن اميـك زوجـه مـی اـیدـی . اـمـک فـوـتـدنـ صـکـرـهـ خـرـیـجـهـ رـضـیـ اللـهـ عـنـهـ اـمـکـ بـرـادرـیـ (عـوـامـ بـنـ خـوـیـلـدـ)ـ وـارـوبـ زـبـیرـ رـضـیـ اللـهـ عـنـهـ اـیـلـهـ سـائـبـ وـ عـبـدـ الـکـعبـ مـیـ توـلـیدـ اـیـمـشـدرـ . صـفـیـهـ حـزـهـ رـضـیـ اللـهـ عـنـهـ اـیـلـهـ بـرـ والـدـهـ دـنـ اـیدـیـ عـمـاتـ نـبـیـ اـیـخـنـدـهـ بـوـنـدـنـ باـشـقـهـ سـنـکـ مـسـلـمـانـ اوـلـدـیـنـیـ مـعـرـوفـ دـکـلـدـرـ خـبـیرـ غـزـوـهـ سـنـدـهـ بـوـلـهـ رـقـ بـرـ یـوـدـیـنـیـ قـلـ اـیـمـشـ اوـلـسـنـهـ مـبـنـیـ غـنـیـمـتـدـنـ کـنـدـوـسـنـهـ حـصـهـ وـیرـلـشـدـیـ . اـیـمـشـ اوـجـ يـاشـنـدـهـ وـ حـضـرـتـ عمرـ العـارـوـقـ رـضـیـ اللـهـ عـنـهـ زـمانـ خـلـافـتـدـهـ اـرـتـحـالـ اـیـدـهـ زـکـ بـقـیـهـ دـفـنـ اوـلـنـشـدـرـ .

٥

زوجات وسراری طاهرانی

على اختلاف الروايات او توز و يا يکر می اوچ امرؤة

پا کیزه نک خطبهة النکاحی واقع اوله رق بونلردن بعضاً نک عقدی او لمیش زفافی او لاما مش بعضاً نک حقنده بالکز طلب ازدواج و قوع بولوب عقد حص-وله کلاماش اون برینه دخول و شو اون برک بینی جمع [۱] بیورلمیش در :

۱ هبیجه - الکبری رضی الله عنہا اک اول الدینی بودر . مقدمہ (عیق بن عاذ) المخزومینک زوجی سی ایدی . بمندن بر او غلی بر قیزی طوغدی . صوکره (ابو هالہ بن النباش بن زرارۃ التیمی) به واره رق اندرن ده ایکی اوغلی اولدی . ابو هالہ دن طول قالمی اوزرینه رسول الله صلی الله علیہ وسلم بشیوز درهم صداق ایله نسکاح ایتدی . که او زمان خدیجہ قرق کنندی ذات اقدس هاپونلری یکرمی بش یاشنده ایدی . ابراهیم دن باشنه جمیع اولاد کرامی بوندن اولمش و بونک حیاتن ده خوشنود لغذین ناشی اوزرینه دیکریخی المامشدرا . تاریخ نبونک او تجی سنہ سنتہ وفات ایده رک زوج کریمی مکدر و مخزوں ایتمشدرا .

[۱] اسن اثیر تاریخنامه زوجات مدخل به‌المک اون اوچ
اولدینی یازمش ایس-ده جهور اهل سیر اون برنده اتفاق
اندلر.

۲ سوره — بنت زمعه رضى الله عنها مکده سکران
 بن عمر وک زوج ایدى . سکراندن عبد الرحمن اسمنه
 بر او غلی وار ایدی . سوده زوجی سکران ایله حبشه
 شجرت ایدنلر میاننده ایدی . حبشه دن معاود تبرندن
 صوکر سکران فوت اول غله تاریخ نبونک او نجی سنه سنده
 درستیوز درهم مهر او زینه تزوج بیوریلوب بر سبیدن
 طولایی تعالیق و یاخود تعالیقی تصور اولیدیغندن نوباتی
 حییہ رسول اولان عائشہ رضی الله عنها به باعثه الامق
 او زرده محضا زوجات طاهرات میاننده حشر اولاق
 ارزویله سوده ک وقوع بولان نیازینه بناءً طلاق دن
 فراغت و یاخود رجعت بیورلدی مرویاتی بش حدیندره
 برسی بخاریده متابقیسی سنه اربعده در . وفاتی حضرت
 عمر الفاروق رضی الله عنہک او اخر ایام خلافتده ایدی .
 او زون بولو و پک جسامتو اولاق مناسبیله جنازه می
 امر عالی خلافته کیجه وقتی قالدیریلوب دفن ایدلدی .

۳ عائشہ — [ام عبدالله] (۱) رضی الله عنها
 خدیجۃ الکبری رضی الله عنہانک وفاتی سنه سفک شوالنده

[۱] آکتنت بابن اختما عبدالله بن الزبیر باذن رسول الله اها
 ف ذلك .

مکده الی یاشنده تزوج بیوریلوب هجرتدن سکنی نجی آیده و ینه شوال ایچنده مدینه طبیعه دخول و زفافی اجرا اولنمشدر . حین زفافده طقوز و ارتحال نبوی زماننده اون سکن یاشنده ایدی . حضرت عائشه رضی الله عنها فقها و فصیحاء کرامدن ایدی . شعر و انسابه و قوف کاملی و علم و عرفانده غیرینه نصیب اولمیان فضل العظیم امتیازی وار ایدی . حقلرنده کی : [خذوا ثائی دینکم عن هذه الحمیراء] فرمان نبوی فضل و کماله برhan ایدی . هجرتك الای سکنی نجی سنمه رمضـانک اون یدنجی صالحی کیجهـسی التمش الی یاشنده وفات ایتدی . همان او کیجهـ جنازهـسی بقیعه دفن اولنمشدر . اکثر اهالی مدینه منوره جنازهـسنـه حاضر ایدی . نمازینی ابوهریره رضی الله عنـه قـیدـیرـدـی ، کـندـوسـنـی قـبرـه بـرـادرـ زـادـهـ لـرـی (قاسم بن محمد بن ابی بکر) و (عبد الله بن عبد الرحمن بن ابی بکر) ایـتـدـیرـدـیـلـرـ . مـرـوـیـاتـیـ (۲۲۱۰) حدیث اولوب ۱۷۴ حدیثی متفق علیهمـرـ . بـخارـینـک منفرد اولـدـینـیـ ۵۶ و مـسـلـمـک ۶۸ حدیـشـدرـ .

۴ هفـھـهـ — بـنـتـ عـمـرـ الفـارـوقـ رـضـیـ اللهـ عـنـہـماـ خـنـیـسـ . بـنـ حـذاـفـهـ رـضـیـ اللهـ عـنـہـكـ زـوـجـهـسـیـ اـیدـیـ ، خـنـیـسـکـ

بدرده الاینی یاره دن متأزراً و قو عوفانیله قاله رق صوکره اوچیجی سنه شجریه شعبانیه امهات مؤمنین عدادیه دا خل اولدی . - فصه . عبدالله بن عمر رضی الله عنہما ایله بروالده دن ایدی . بنیان کعبه سنه سندیه یعنی نارخ قبل النبوه مک بشنجی سنه سندی طوغمشدی برمیه دن طولای طرف اشرف رسالت پناهیدن بر کره تعطیق او لئندی فقط صوامه و قوامه اولمی ایله برابر جتندده زوجات طاهر آن دن بری بولنمی کی اسیا به منی امر الهی ایله مراجعت بیورلای . قرق بش سنه شجریه سندیه ۶۳ بیشنده اولدینی حالمه مدینه ده وفات ایده رک او زمان معاویه رضی الله عنہ جانبیند امیر المدینه بوانان مروان بن الحکم نازینی قیلديرمش و سریر نعشنده کیره شر و دفنندن فراغه دکین کنار قبرنده مکث و توقف ایلمشدرو مرویاتی کتب متداوله ده ۶۰ حدیث اولوب دردی متفق علمیه دره مسلم انتی حدیث ده منفرد متباقیسی کتب ساڑه ده مرویادر .

۵ زینب — بنت خزیم رضی الله عنہما و قدماء طفیل بن الحارث بن عبدالمطلب زوجه می ایدی . دفیمالک تقطایقندز صوکره برادری (بیویه بن الحارث) واردی .

عییده رضی الله عنہک ده بدردہ ایا غنیدن اور یا درق و قوع
شہادتی او زرینه طرف اشرف پیغمبریدن تزوج بیورلدی.
ازدواجدن سکر آی دیکر روایتلہ کورہ ایکی یا اوج
آئی صوکره عازم دار نعیم اولادی کہ زمان حیات ھائیونلرنده
بونکله خدیجہ رضی الله عنہانک غیری زوجه سی وفات
ایتمام شد . فقراء و مساکینہ اولان بر و احسانندن ناشی .
[ام المساکین] کنیہ سیلہ مکنی ایدی .

۶ ام سلمہ — هند رضی الله عنہا ابو سلمہ عبد الله
بن عبدالاسد ک زوجه سی ایدی . جب شہید ہجرت ایدنلر کدہ
بری ایدی . ابو سلمہ حضرت ایتیک احده الدینی
حریخہ نک تأثیریہ وفاتدن صوکره ابوبکر و عمر رضی الله
عنہما طالب ازدواج اولدقلری حالدہ ام سلمہ قبول
ایتمام شدی . رسول الله صلی الله علیہ وسلم دخی طاب
ایدرکن بو، مسنہ و شدیدۃ الغیرہ و ام الایتام اولی کی
اسبابی درمیان ایله برگرہ اعتذار ایتمش ایدی . اخیراً
موافقت کو سترہ رک نکاح اولمش و ام المساکین زینب
رضی الله عنہانک ترک ایلدیکی چرہ ده زفافلری و قوع
بولمشدی . [بعد الہجرہ فی شوال سنہ ۷]

کربلا ده حضرت حسین رضی الله عنہک و قوع

شہادتی خبر پر کدری فی الدینی زمان اهل عراقہ امانت
ایکشندی . جیجع امهات مؤمنینک اک صوک وفات ایدنی
بودر . هجرتک (٦٠) وبا (٥٩) سنہ سنتہ (٨٤) یا شنده
اولہ بُنی حالدہ مدینہ طاھرہ ده وفات ایدوب بقیادہ دفن
اوچ شدرا . کتب متداویل ده من ویانی (٣٧٨) حدیث دراون
اوچ حدیثی متفق عالمہ در . بخارینک منفرد اولہ بُنی اوچ
وہ سامک اون اوچ حدیث در . باقیسی دیکر کتب حدیث ده
مسطور و من ویدر .

٧ زینب — بنت جحش رضی اللہ عنہ اعمات نبوی مدن
امیمه بنت عبدالمطلب قیزی ایدی . ابتدا کولہ سی زید
بن حازمہ رضی اللہ عنہ آہرق زیدک تطبلقی اوزرینہ
انقضاء عرسدن صوکرہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
آمش و آیت حجاب بونک بو ولیہ سی زماننده نازل
اویشندر . کہ هجرتک در درنجی سنہ سی هلال ذی القعده سنہ
ایدی . زینب اوتوز بش باشندہ و قیصہ جہ بویلو برقادین
ایدی . ارتھال نبویدن صوکرہ زوجات طاھرات ایچنده
ذات اشرف رسالت پناہیلرینہ اول لاحق اولان بودر .
اوہ دنبرو معلوم اولان آکثار برو حسناتی سبیلہ [اطولکن
یداً اسر عکن حوقاً بی] تبدیل کزیتک کنندی حقنده

ایدوکی تظاهر ایلدی . هجرتک یکر منجی سنه سنده مدینه
طاهره ده ارتحال ایدوب بقیعه دفن ایدلشدر . روایته
کوره وفاتنده الی اوچ یاشنده ایدی . مرویانی کتب
متداوله اوون بر حدیثدر . ایکی حدیثی متفق عالمدر
متباقیسی دیکر کتابلرده مرویدر .

٧ جویریه — رضی الله عنہا بنی مصطلق رئیسی
حرث بن ابی ضرارک قیزیدر .

اوچه عم زاده سی مسافع ذو الشفرین بن صفوانک
زوجه سی ایدی . مرسیسیع غزن سنده زوجه سی مقتول
اومنش و کندوسی اسیراً ثابت بن قیس رضی الله عنہک
حصه سنه دوشمش ایدی . جناب ثابت بونی بدل کتابته
رباط ایلدیکنندن جویریه بنی مصطلق دیارنده معسکر
اسلام اولان بردره کنارنده پیشکاه عالیه بالمراجعه
تسویه و ایفاء دینه یاردم استیدعا ایدرکن کندوسنک
فوق العاده درجه سنده بولنان حسن و جمال و ملاحتی
نظر رغبت رسالتپناهی یی جلب ایدرک افندیز بدل کتابته
ثابتہ تماماماً ادا و تسایمدن صوکره جویریه یی اعتاق و بعده
تزوج ایلمشدر . که سنه خامسه هجریه شهر شعبانی ایچنده
ایدی روایته کوره هجرتک الی التنجی سنه سنده المخشن

بش یا شنده وفات ایدرک معاویه رضی الله عنہ ک جانبندن
 او زمان امیرالمدینه بوانان مروان بن الحکم ، نمازی خی
 قبله روب بقیعه دفن ایدلشدرا مرویانی یدی حدیث شد
 در دی صحیح ترینه در ایکیسنده بخاری دیگر ایکیسنده ده
 مسم منفرد در .

۹ ام حبیب — رمله رضی الله عنہا ابو سفیان
 رضی الله عنہ کرمہ سیدر . او جه عبید الله بن جحش
 زوجه‌ی ایدی . زوجی عبید الله ابتداء ظهور اسلام
 ائمده مسلمان اوله رق ام حبیب ایله بر لکده جبشه‌یه
 هجرت ایدنلر میاننده بولنش ایسه‌ده جبشه‌ده تنصر
 ایدرک کافر آفوت اول مسیله ام حبیب بلده‌ندن دور
 و خصم و خویشانندن مهیجور قالدیغندن اول بابده کی امر
 و اشعار عالی نبوی او زرینه نجاشی حبس ای رسول الله
 صلی الله علیه وسلمه تزویج ایلمشدرا . عقد نکاح زماننده
 (خالد بن سعید) ام حبیب نک و کیلی ایدی . نجاشی مهر
 اول ملق او زره بر روایته درت یوز زر سرخ دیگر روایته
 کوره درت بیک در هم نقره ویرمش خالد دخی بالوکاله
 آلو ب صاحبته تسليم ایتمشدرا . نجاشی ام حبیب رضی الله عنہ ای
 معیتنده بر جماعت اصحاب کرام بولندینی حالفه شرحبیل بن حسن
 رضی ام عنہ واسطه سیله در بار نبوی یه اعاده ای مدیکی زمان بر مکتوب

یازمش و بر کوملک بر طون بورداده ، سیاه بر چفت چیزمه
بر لکده هدیه افتد منه کوندر مشددر . شو ازدواج
وقتنه ام حبیبه بر روایه کوره او تو زیاننده دیگر
روایته نظر آدها فضلله برسنده ایدی . هجرتک قرق
ایکنیجی ویا قرق در دنجی سنہ سنده مدینه طبیبده و قول
آخره کوره شامده ارتحال ایدوب مروان بن الحکم
نماینی قیلدیر مشددر . مرویاتی ۶۵ حدیثدر ایکی حدیثی
متყق علیه و بر حدیثندہ مسلم منفرددر .

۱۰ صفیه — رضی الله عنہا یہودبی نصیر اشرافدن
حیی بن اخطبک قیزیدر . انبیاء بنی اسرائیلدن هارون
علیه السلامک نسلمندن ایدی . الک اول سلام بن مشکمک
زوجہ سی ایدی . سلامدن آیرلقدن صوکره کنانه بن
الربیع بن ابی الحقيقة وارمش هنوز نازه کلین ایکن
کنانه غزوہ خیرده مقتول وصفیه اسیر اولمش ایدی .
زیاده ملاحتی نظر رغبت سنیه بی جلب ایتمش بولندینی
حالده اعتاق و بلده سی خلقنے الحاقیله بعد الاسلام ازدواج
اره سندہ مخیر براغلمقله صفیه شق اخیری ترجیحاً قبول
اسلام ایتدیکنندن افتد من انى اعتاق و آزاد و عتاقی

دھرو کا یعنی بربینہ اعداد ایدوب تزوج ایڈی. حیضندن
لہردن صوکرم ائمہ عودتلر ندہ خیرہ الٹی میل مسافر ده
(بخار) اسے ندہ کی هنزلہ ارزو بیوریلان دخول و زفافہ
صبہ امتیاع ایتمش والدن صوکرم عین طریق (صہباء)
ہنزادہ دخول بیوراشدر صفحیہ او زمان اون یدی
پاشنده ایدی . قارخ و فاسنده اوج قول مختلف واردز
مر و یانی اون حدیث اولوب برجی متفق عائیہ در .

[اشیو اوں بر نساء مکرماتک شرف دخول عالی

ایله شرفیاب اوله قلنده اختلاف یوقدر بر قاج نسوان
دها وارکه نکاحلری عقد واجرای اولنوب دخول واقع
او ما مشدر :]

۱۲ فاطمه — بنت ضیحاء المکلامیه در که قبل الزفاف
آیت تغیر نازل اوله رق او ده دنیانی اختیار ایتمکله
اوند من اند مفارقت بیوردی . او بد بخت بیچاره
اخیراً اویله بر حالت کلشیدی که فقر و فاقه و ضرورتندن
اسواده کوبره طوپلر و : [بنم حامدن عبرت الیکز که
دنیانی رسول خدای کبریا او زرینه ترجیح ایده رک بو
 فلا کته دوچار اولدم] دیر ایدی .

۱۳ اسماء — بنت صبلت بن حیب یاخود
(سن = سناء) بنت اسماء سلیمیدرکه شرف نکاهه
نائلی خبرینی استبشار ایتدیکی آنده مسروریت فوق العاده .
سنندن ناشی قبیل الدخول ارتحال بیور مشدر .

۱۴ ام شنبیه — سلیمیدرکه باباسی بونک جمال
و ملاحت فوق التصورینه مبنی عالمده یالیکز ذات اقدس
رسالت پناهی به لایق اولدیغی هرض ایده رک طرف عالیدن
دنجی قبول بیورلمش ایکن : [شایان تذکار بر وصف

کز بی دها وارکه مدت عمر نده خسته او ما مشدر] سوزنی علاوه ایلدی . افندمن ام شریکاک او حالتدن خوشلا . تمهیرق : [لآخر فی مال لا يزراً منه وجسد لا يطال منه] دیه انى رد و نکاحنى فسخ ایلمشدرا .

۱۵ ملیکه — بات کعب و ياخود بنت داود لینیه درکه حین خلوته فیخذنه کوردیکی بیاض شیدن طولابی تقرت و استکراه ایده رک انى اهلى جانبنه اعاده ایتمشدرا .
 ۱۶ اسماء — بات نعمان بن ابی الجون ياخود بات النعمان بن الاسود بن شراحیل الکنیدیدرکه باپاسى نعمان پاشکاه نبویده مسامان او لمقله برابر قیزینک حسن و جمالی و شرف فراش عالی ایله تشرفی ارزوسنده بولندیغى سویلمسی او زرینه افندمن اون ایکی بحق قیه ۴۹ تسمیه سیله نکاحنى طلب ایلدی . نعمان مهرک تزیدی دی استدعا ایتدی . افندمن او مقداردن فضلە ایله کندوسى قیز ویرمدىکنى درمیان بیوردی . بو مقدار مهرى بکنیمیورسەك ویرمه کبی ایدی نعمان ده قبول ایتدی .
 صوکره (ابو اسید بن اسد الساعدي) رضى الله عنه بىلکدە کيدوب اسمايى كتيردى . حین زفاف و خلوته رسول الله صلی الله عليه وسلم قارشى اسماك [اعوذ

بالله منك [دیمسی مستلزم نفرت اوله رق :] لقد عدت
بمعاذ = ایو یره صیغندک [دیه همان اورادن چیقوپانی
اهلی نزدینه اعاده ایتمشد .]

١٧ لیلی — بنت الخطیم در . افندمن بـرـکـون ظهر
شریفی کونـشـه قـاـشـی بـرـحـملـه اوـطـورـور اـیـکـنـ لـیـلـیـ
یـاـوـ اـشـجـهـ صـوـقـیـلـوبـ ظـهـرـ سـعـادـقـیـ الـیـلـهـ شـدـتـلـیـ صـوـرـتـهـ
مـسـ وـضـرـبـ اـیـتـدـیـ . اـنـکـ شـوـ تـعـرـضـ نـاـکـھـانـیـسـنـدـنـ نـاـشـیـ
افـنـدـمـنـ بـرـدـنـبـرـهـ اوـرـکـهـرـکـ : [کـیـمـدـرـ اوـ قـوـرـتـ یـیـهـسـیـ]
دـیـوـیرـدـیـ . بـوـدـهـ : [لـیـلـیـ بـنـتـ خـطـیـمـ] دـیدـیـ . وـکـنـدوـسـنـکـ
وـ بـاـبـاسـنـکـ بـعـضـ مـدـایـخـنـیـ سـوـیـلـدـکـدنـ صـوـکـرـهـ اـزـدواـجـ
ایـچـونـ عـرـضـ نـفـسـ اـیـمـکـهـ کـلـدـبـکـنـیـ عـلـاـوـهـ اـیـلـدـیـ . طـرفـ
ذـیـشـرـفـ پـیـغـمـبـرـیدـنـ قـبـولـ وـ تـزـوـجـ بـیـوـرـلـدـیـ . فـقـطـ
قـیـلـهـسـیـ طـرفـهـ عـوـدـتـهـ مـاـجـرـایـ اـکـلـادـیـرـ اـیـکـنـکـنـدوـسـنـکـ
اـزـواـجـ طـاـهـرـاتـ اـرـهـسـنـدـهـ سـوـقـ غـیـرـتـهـ نـبـیـ اـکـرـمـهـ قـارـشـیـ
یـاـیـمـسـیـ اـحـتـالـیـ بـوـلـنـانـ مـنـاسـبـتـسـرـلـکـلـکـ اـنـکـسـارـ قـلـبـ عـالـیـیـهـ
سـبـبـ وـ بـنـاءـ عـلـیـهـ فـسـخـ نـکـاحـکـ اـولـیـ وـ اـنـسـبـ اـولـهـ جـنـیـ
بـعـضـ طـرـفـدـنـ درـمـیـانـ اـیـدـلـکـلـهـ لـیـلـیـ کـیرـیـ کـلـدـیـ . وـ فـرـقـتـیـ
اـسـتـدـعـاـ اـیـلـدـیـ . اوـ اـسـتـدـعـاـیـ دـخـیـ بالـاـسـعـافـ نـکـاحـ فـسـخـ
ایـدـلـدـیـ .]

صوکره بزینه واروب اندن او غلاری ده او لمشدی .
وقتیله لسان شریف رسالتدن صدور ایمتش بولنان
دعاو ندر که برکون مدینه بستانلر ندن برندہ اغتسال ایدر کن
اوستنه بر قورت هبوم ایده رک لیلایی تلف ایمشدی .

۱۸ غزیه — ام شریک العاصمه یا خود هربه بنت
جابر الکلابیه در که کندویی طالب ازدواج او له رق قبول
بیور لمدیغندن ارتحال نبوی یه دکین اخره وار مامشدره .

۱۹ ام شریک — الانصاریه

۲۰ ام شریک — الشنباء بیت عمر والغفاریدر که قبل
الدخول ابراهیم بن النبی علیه الصلوۃ والسلامک وفاتی
وقوع بولوب (نبی او لسیدی او غلی وفات ایمزردی)
دیدیکنندن تطییق او لخشندر .

۲۱ قتیله — بنت قیسدر . مشهور اشعث بن قیس
الکنبدنک همشیره سی ایدی . قتیله حضر موته او لدینی
حالده برادری اشعث انى ذات سامی نبوی یه تزویج
ایمشدی . حضر موته مدینه پاک سعادته وصولندن اول
ارتحال عالی وقوع بولمشدر . انک وصولنده حباب الته
النوب امهات مؤمنین عدادنده قالمی ایله مفارقت ایدوب

ارزو ایتدیکنه و اره سیمسی بیشته بالتخیر ترجیح و اختیارینه کوره معامله ایفاسی و صیت سنیه اتفاقی هالیستندن ایدی . قیله ایسه سوق سیم بختی ایله شق مانی بی اختیار ایده رک حضره متده عکر ^{۹۰} بن ابی الجهل رضی الله عنہ وارمشدر . ابو بکر الصدیق رضی الله عنہ انک شو ازدواج اخیرینی ایشتندیکی دقیقه شدت انکار و اکراهندن : [عقلمه کلدی که خانه سنی او زرنده همان یاقدیر یورهیم] دیه بیورمش حضرت عمر الفاروق رضی الله عنہ دخی قیله نک دیوان امهاهه داخل او لمدینی علناً سویلمشدر .

۲۲ - بنت الحکم یاخود بنت الهزیل بن هبیرة السليمیدر که روایته کوره نفسی هبہ ایدن بودر مع مافیه عقد نکاح شرفه نائل اوله مامشدر .

۲۳ - ام هانی^{۱۰} بنت ابی طالبدر . هبیره بن ابی وهبک زوجه سی ایدی . هبیره فتح مکه کونی مهدوی الدام اولدینی حالده قاچ-وب نجرانده دار آخرته کیتمش دیکر روایته کوره ام هانی قبول اسلام ایتمکه هبیره دن جدا دوشمش ایدی . صوکره افتادیز طالب ازدواج اولدی . او زمان ام هانی^{۱۰} ، رسول الله صلی الله علیه وسالم

فازشی عظیم و قدیم بر محبت صاحبی اولدی یعنی غایت صعیمی
لسان ایله اعتراف ایله برابر یا نده بولان صیانی سپیله لایه
هر تبده خدمت و رعایت ایده میه جگنندن قور مقده ایدو کنی
عرض ایدوب کفیت: [خیر نساه رکن الاب] [۱] نساه
قریش احناه علی ولده وارناه علی زوج فی ذات یده [۲]
دیده تصدیق و تحویلین پیه ورلدی بو یالکز بر طلبدن
عبارت قاله درق نکاحی عقد اینلامشدر .

۲۴ جمهوره — بنت حارث غطفانیدر . بونی باباسنبدن ایسترن کن باباسی احتمال که ویرمامت ایچون قیزینک مرضی او لدیغی بهانه ایتمشده . حارث خانه سنه عودتمنده قیزینجی دیدیکی کبی مرض برص ایله معلول و مبتلا بولدی .

۲۵ ضباءعه — بنت عامر درکه بُنی قشیردن ایدی . عقد وزفافی اولمامشدر .

٢٦ صفيه - بشارة در الاعور العنبرينك همشيره سى
ايدى بونك دخى عقدى او ما مشدر .

ام هبیہ — بنت العباس رضی اللہ عنہ مادر کے بودہ
عقیدی اولیانلر زمرہ سندندر ۔

درت ده جاریه هست فرشه سی وار ایدی:
 ۱ ماریه قبطیه در که مصر و اسکندریه حکمداری
 مقوقس کو ندرمشدی. فرزند نجیب ابراهیم ک والده سیدر
 مقوقس بونی و بونک همشیره می سیزینی بیک متقال
 التون یکرمی پاره طوب قاش و دلدل و بیاض بر جهار
 و بنها اسمونده کی مملک عسل مشهورندن بر مقدار ایله
 برابر اهدا ایتمشدی. بنهانک بالنه برکته دعا بیورلدي.
 ماریه بیاض تنلو بر جاریه جیله ایدی. افندمن اني سور
 و مملک یعنی ایله و تسری طریقیله و طاء و تصرف ایدردی.
 هجرتک اون الی سنه سمنده وفات ایدی بقی عده دفن
 ایدلدی .

۲ ریحانه بنت زید بن عمر ودر . بُنی انصیر و یا بُنی
 قریضه اسیر لرندن ایدی . لدی التخییر دین اسلامی
 اختیار و قبول ایتدی. بوکا دخی مملک یعنی ایله و طاء و
 تصرف ایدردی. سنه حجه الوداعده وفات ایدرک بقی عده
 دفن اولندی .

۳ زلیخة القرظیه در که سپایادن حصه سنه دوشمش
 ایدی .

۴ ام المؤمنین زینب بنت جحش رضی الله عنہا بخش
 ایلمشدمی .

— خدمه و موالی و مولیات مکرمه‌لری —

اول و آخر کندو سنه خدمت ایمش اولاندرک
رجالدن یکرمی یدی نسادن اوں بر ذات یدوکی
مرسوی ایسه‌ده متفق عالیه بر مسئله دکادر. بز رجالدن
یکرمی طقوز نسواندن اوں بر ذاتک اسماعیلینی کوستره
سیله جکیز.

۱ انس — بن مالک رضی الله عنہ سفر و حضرده
خدمت مستوجب المفخرة رسالتپناھی به اوں سنه مازمت
ایموب مال واولادینک کثیری و کندو سنک دخول جنی.
حقنده : [اللهم اکثر ماله و ولده و ادخله اجنة] دیده.
دعا بیورلشدیر. ابو حمزه کئینه سیله مکنی یدی. و نماز
قیامیشی ایله رسول الله صلی الله علیه وسلمه بکزردی.
(۶۳) تاریخنده یوز یاشنیدن متیجاوز اولدینی حالده وفات
ایمشدیر. احادیث شریفه‌دن مرسویاتی چو قدر.

۲ بیعه — بن کعب رضی الله عنہ رسول الله صلی الله علیه وسلمک آبدست صوینی ویریر و آبدستنه
خدمت ایدردی. (۶۳) تاریخنده وفات ایلدی.

۳ عبد الله — بن مسعود رضى الله عنه و ساده و مساوک
و نعلین و عصاء سعادت خدمتی ایها ایدردی اک زیاده
سواک و نعلین سعادته منسویاتی سبیله (صاحب السوال)
دیه معرو فدر کندوی اجله اصحاب کرامدن و سابقین
او لیندندز بدر کبری مشاهد سائزه ده حاضر بولنمشدره
ذات اقدس رسالت پناهینک بر طرف تشریف ایده جکی
زمان نعلین سعادتی پیشکاه عالیده احضار ایدر کیدیریز
وارقه لری صره کیدوب افدمز او طور دقلری اند
نعلین مبارکی یاردن قالدیر مرق ایکی قولی او زرنده طوتار
ایدی . (۳۲) تاریخنده مدینه منوره دیگر قویه کوره
کوفده وفات ایتمشد .

۴ ابیه — بن ام این رضى الله عنہما سفر لرده مطهره
مبارکی طاشیر ایدی . یوم حیننده شهید اولمشدر .

۵ عقب — بن عاصی رضى الله عنہ سفر ده بغله
سعادتی یدر کتو رور ایدی کتاب الله و فرائضه عالم و
فصیح شاعر ایدی . فخر و احده وجودی طقوز
برندن یاره لخنس ایدی . معاویه جانبندن مصره والی
اولدینی حالده (۵۸) تاریخنده مصربه وفات ایتمشد .

۶ اسقع — بن شریک رضى الله عنہ ناقه و راحله

سمه از نه خدمت ایدردی آیت تیم بر قواه کوره بونک
حقنده نازل اولمشدی . [۰]

٨ بُرول — بن رباح الحبشي رضي الله عنه . مؤذن و
نفقةاته مأمور وكيل خرج ايدى .

٩ سعد - رضي الله عنه أبو بكر الصديق آزادلوسى
الدى .

۱۰- معيقب - بن ابی قاطعه رضی اللہ عنہ مهر دار
ابنی .

۱۱ ابو رافع - رضی اللہ عنہ و بخطی الاصل یعنی
محسری الاصل ایدی . و او جھے عباس رضی اللہ عنہ کی
کولہی ایدی . حضرت عباس انی ذات سامی رسا -
لیتیا ہی بہ ہبہ ایتمش ایدی . عباس کی قبول اسلامی ابو
رافع تبشير ایدوب شو تبشيرہ مقابل کنندوں کی آزاد بیور۔
لشدی . احصال و ائقال سفر ک محافظہ سنہ خدمت ایدردی .

۱۲ ذو الحِجَّة — رضي الله عنه نجاشي حبشك همسيه زاده-ی ایدی.

[۹] بعضی از تدقیقاته کوره: اسماعیل بن شریک بن عوف در و آیت تیم بونک حفظ کرد او لدینی غیر مشهور در

١٣ سفیہ — رضی الله عنہ ام المؤمنین ام سلمہ رضی الله عنہا نک کولهسی ایدی۔ یاشادی غنی مد تجھے سدھ سنیہ یہ خدمت ایتمی شرطیاً اعناق اولن مرق کندو سی دھ خدمتدن منفك اولما مشدر ۔

١٤ مراجر — رضی الله عنہ، دخنی ام مشارا یہا نک آزاد ایسی ایدی ۔

١٥ ابوالحمراء — هلال بن حارث رضی الله عنہ رسول الله صلی الله علیہ وسلم کندی آزاد لیلرندن ایدی۔ حصہ وفات ایتمشدر ۔

١٦ ابوذر — الغفاری رضی الله عنہ سابقین اولیندن و شدت زهد و ورع اصحابین دن ایدی حقنده اسمان رسالت (ما اظلت الحضراء ولا اقلت الغبراء من ذی لهجة اصدق من ابی ذر) تقدیر کزینی شرف صادر اولمشدر ۔ (۳۲) تاریخنده ربذهده وفات ایدرک نازینی صاحب النعل والسوالک المودود عبد الله بن مسعود رضی الله عنہ مؤمنین دن بر عصابہ ایہ بر لکدہ قیلدی ۔

١٧ بکر — بن شداخ الیثی رضی الله عنہ زمان صبا و تندب و خدمت ایتمشدر ۔ صباوی حسیبلہ حرم ہایون

رساله دهن خدمت شمئذه کيرز چهقار ايدى . ايلان
 دفعه او له رق احتلام او لدینى كوردىي انده کيدوب :
 [يا رسول الله چو جنم ديه حرم هاينه کيرز ايدم و لكن
 شهدى ميان الرجاله بالغ او لدم] ديه عرض حال و حقیقت
 ايچكله بکرک شو حرکت صداقتکارانهسى مستلزم سرور
 عالي او له رق حقنده : [اللهم صدق قوله و لقه الظفر]
 ديه دعا بیورلمشدى . . حضرت فاروق زمانى ده فاعلى
 مجھهـول بـر قـتل و قـوع بـولـهـق جـنـاب اـمـير المؤـمنـين ،
 حـادـهـنـكـ خـالـفـ مـرـضـيـلـرـىـ اـيـدوـكـنـىـ اـعـلامـ صـدـدـنـدـهـ
 كـيفـيـ اـعـظـامـاـ منـبـرهـ چـيـقـدـىـ وـ : [اـنـىـ مـاـوـلـانـىـ اللهـ
 وـ اـسـتـخـافـىـ بـقـتـلـ الرـجـالـ اـذـكـرـ اللهـ رـجـالـ] كانـ عنـدهـ عـلـمـ
 الاـعـلـمـىـ] دـيهـ بـوـبـاـبـدـهـ بـرـکـونـهـ مـعـلـومـانـىـ بـوـلـانـدـرـكـ سـيـلـدـکـارـيـ
 سـوـيـلـمـارـىـ لـازـمـ كـلـهـ جـكـنـىـ اـخـطـارـاـيـدـرـكـ بـکـرـ اـيـاغـهـ قـالـقـدـىـ
 وـ مـعـرـضـ اـعـتـراـفـدـهـ : [اـنـاـبـهـ] دـيـدـىـ . جـنـابـ اـمـيرـ بـونـدـنـ
 دـهـ زـيـادـهـ مـتـحـيـرـ اوـلـدـيـنـىـ حـالـدـهـ : [اللهـ اـكـبـرـ بـؤـتـ بـدـيـةـ
 فـهـاتـ الـيـخـرـجـ] دـيهـ سـبـبـنـىـ سـوـالـ اـيـتـدـىـ . اوـ زـمانـ بـکـرـ :
 [اوـتـ فـلـانـ غـازـىـ بـنـ اـهـلـهـ وـکـيلـ اـيـدـوـبـ کـيـتـمـشـدـىـ
 مـقـرـنـهـ وـارـدـمـ اـيـچـرـيـدـهـ اوـ یـهـودـيـيـ :
 وـ اـشـهـ غـرـهـ الـاسـلـامـ حـتـىـ . خـلـوتـ بـعـرـسـهـ لـبـلـ التـامـ

ابیت علی ترائبها و یمسی علی قودالاعنة والحزام
 کائن بجماع الریلات منها قیام یسمعون الى قیام
 شعری سویلمکده اولدینی حالده بولدم [دیه سویلینجه
 حضرت امیر بکری تصدیق و دعاءنبوی برکتیله او زرندن
 یهودی مقتولک دمی ابطال ایتشدر .

۱۸ بیاع — رضی الله عنہ قبوله خدمت ایدر عبد
 سیاه ایدی .

۱۹ اشدخ بن شریک رضی الله عنہ

۲۰ ابوالسمع ایاد رضی الله عنہ

۲۱ نعیم بن ابی دیبیعه الاسلامی رضی الله عنہ

۲۲ نعلیبہ بن عبد الرحمن الانصاری رضی الله عنہ

۲۳ جزء بن مالک رضی الله عنہ

۲۴ قیس بن سعد رضی الله عنہ

۲۵ سالم رضی الله عنہ

۲۶ سابق رضی الله عنہ

۲۷ سلمی رضی الله عنہ

۲۸ ابوسلام بن سالم رضی الله عنہ

۲۹ هند } حارنهنک او غلاری ایدی

۳۰ اسماء }

نسواندن خدمت چیلری :

۱ ام ابیمن — برکه رضی الله عنہا والدالجی عبدالله مدن
میراث قلوب طرف ذیشرف نبیوین آزاد بیس و رامش
و حضرت عنہان رضی الله عنہک زمان خالقندہ ارتحال
ایلمشدر .

۲ ماریہ — رضی الله عنہا متنی بن صالحک جده سی
ایدی .

۳ فدره — رضی الله عنہا حفصک جده سی ایدی .
۴ سلمی — رضی الله عنہا ابو رافعک زوجه سی ایدی .
۵ ام عباسہ — رضی الله عنہا حضرت رقیہ بنت
الجی صلی الله علیہ وسلمک آزاد لیسی ایدی .

۶ امة الله بنت رزینہ رضی الله عنہا

۷ حضره رضی الله عنہا

۸ رزینہ ام علیہ رضی الله عنہا

۹ ماریہ ام الرباب رضی الله عنہا

۱۰ صفیہ رضی الله عنہا

۱۱ میمونہ بنت سعد رضی الله عنہا

- ذکوردن آزادلیلری الای طقوز و اماثن بالکنیز
طقوز ذات ایدوکی مرسویدر موالي کرامی شونلدردرو :
 ۱ زید — بن حارثه رضی الله عنہ جاھلیتده اسیر
اولوب حکیم بن حزام عمه سی بولنان خدیجۃ الکبیری
رضی الله عنہایه الیویرمش خدیجہ دخی اني رسول الله
صلی الله علیه وسلمه ویردیکنندن جناب رسول خدا زیدی
آزاد اینکله برابر ام این رضی الله عنہایی اکا تزویج
سیورمشدی . موتھ غزن و سفده شهید او لمشدر .
 ۲ اسامه — بن زید رضی الله عنہما زید بن حارثه نک
اوغلیدر رسول الله صلی الله علیه وسلم بونی کندی او لادی
کچی سور ایدی . مدینه ده وفات ایلمشدر .
 ۳ ابو رافع — اسلم رضی الله عنہ
 ۴ سقراطه — رضی الله عنہک اسمی صالح ایدی .
عبدالرحمن بن عوف با غسل امشدی .
 ۵ نوبایه — رسول الله صلی الله علیه وسلمک حیاتنده
معینندن منفك او لمدی . ارتھانندن صوکره شام دیارینه
کیدوب (۵۴) تاریخنده حصده وفات ایلدی .
 ۶ ابو سع — ایسہ رضی الله عنہ بد ردہ بولنش و بد ره

حرکت هاییون اشنازه بود و حمزه وزید بن حارنه و ابو یکشہ
بردهمیه مناویه رکوب ایتشلر دی.

٧ - بن تلzin رضي الله عنه

۸ انجشـه — حدیـه سفرنـد عودتـنـه بونـی اشتـرا
اچـشـدنـی. امـهـات مـؤـمـنـین حـضـرـامـک سـفـرـلـوـه بـنـدـکـارـی
راـحـلـهـلـرـی حـدـاء و تـغـيـيـرـیـلـه اـسـرـاعـایـدـرـدـی. بـونـدـن
طـولـانـی (الـجـشـةـالـخـادـیـ) نـامـیـلـه مـعـرـوـفـدرـ.

٩ - يام - رضي الله عنه برعه سياه ايدى .

۱۰. یسار — رضی اللہ عنہ صاغیلیر دو ملینی غابہ ده
کوڈر ایدی . عرنیون طرفندن قتل ایدلشدر .

١١ ابو موبیخ - رضی اللہ عنہ

۱۲ ابوکبشه - رضی الله عنہ مکده طوغمش
بدر غز اسنه ابوسرح و دیگر نوبت رفیقاری ایله برلکدہ
کیتمش و حاضر بولنمشدرا .

۱۳ سفینه — رضی الله عنہ خدمۃ کرام میاننده ذکری
چکھش اولان سفینہ در یشادی فی مد تجوہ ذات رسالتناہی یہ
خدمت ائمہ شرطیہ مقیداً ام سلمہ رضی الله عنہا
خرفیدن آزاد اندلیکنی اهل سیر یاز بورلر ۔ دو کرم

على العموم اغلام مشلدر در .

٢ عمرو — بن ام مكتوم رضى الله عن هرركه حضرت پیغمبردن اول مدینه منوره یه هجرته رسول الله صلی الله علیه وسلمک مهاجراً قبایی تشریف بیوردقلری انساده اذان او قومشدر .

٣ سعد — بن عائذ رضى الله عن هرركه بودخی اذانی او زمان قباده او قومشدر .

٤ ابو مخدوره — اوس الجمحي المکیدرکه فتح مکنهنک عقیقه طرف پر شرف نبودن جلب وتلطیف او لندرق مکه یه مؤذن تعیین بیورلمشدى . ابو مخدوره اذانی ترجیع و اقامتی نئنیه ایدردی . بلال اذانی ترجیع و اقامتی تفرید ایتدیکنندن امام شافعی بلالک اقامه سنی واهل مکه ابو مخدوره نک اذاتی و بلالک اقامتی امام اعظم حضرتلری ایله اهل عراق بلالک اذانی ابو مخدوره نک اقامه سنی اهن مدینه ایله امام احمد بن حنبل حضرتلری بلالک اذان و اقامتی اخذ ایلامشلدر در . امام مالک اعاده تکبیر و نئنیه لفظ اقامته انلره مخالفت ایتمشددر .

三

شعراء و حراس مسعودی

حارسلرى اون ذاتىر :

١ ابو بکر — الصدیق رضی اللہ عنہ یوم بدر دہ خورما دالارندن معمول و مرتب اولان عربیش التندہ قیلنجی النہ بو لندینی حالمدہ حراست ایامشدہ ۔

۲ معاذ — بن معاذ رضی الله عنه انصار کرامدن
واوس قبیله سنت رئیس و سیدی ایدی . بدر غز و سند
رسول الله صلی الله علیه وسلم او یقویه یا تدقیجه عریش
سعادتک حول و اطرافنده بکلر دی . احد و خندق
غز الرنده ده بوله رق خندق غز اسنده دیزندن الینی
اوچ یاره سندن متائزآ و بر آی صوکره شهیدآ ارتحال
امتشدر .

- ٣ محمد — بن مسلمه رضى الله عنهما يوم ذكراته — بن عبد الله بن قيس احدهم بكله مشلدر .
- ٤ زبيدة — بن العوام رضوان الله عليهم
- ٥ معبد — بن أبي وقاص حضراتي غزوة أحزابه
- ٦ عمار — بن بشر بكله مشلدر .
- ٧ مغيرة — بن شعبه رضى الله عنه حديثه حراست ايلمشدر .
- ٨ هاله — بن أبي ايوب الانصاري رضى الله عنه وقعة خيردن عودت اشاده صهبا هنزاينه (صفية) رضى الله عنها امك قبة الزفافى كيجه بكله مشلدر .
- ٩ بول — رضى الله عنه دخى وادى القراده حفظ وحراسته قائم او لمشدري . امر حراست نظر اصحاب كرامده معتنا بر وظيفه ايدي . فقط محفوظيت وجود وحيات پميريسنك تکفل صمدانی تحفته ايدوکی اخيراً [والله يعصمك من الناس] برات سبحانیسی ایله بیلاریلمسی او زرینه خدمت حراسی ترك ایتدیر مشلدر .

—

دواپ و مرآکب مبارکه سی

اشیاء دنیا میانشده نهادن صوکره اک زیاده سودیکی
نه آت ایدی . آمک حقنده : [الخیل معقود فی
تواصیه الخیر الی یوم القیامه و اهالها ممازون علیها . فخذوا
بنواصیها وادعوا بالبرکة] به بیورمشدر . امرجهاد و غزا
ایجون بسانور بر قاج آتلری بولنور ایدی . مدت عمر
های اینلر نده آلدقاری آتلرک عدد و مقداری بکرمی درت
اولدینی صروی ایسهده قاضی بدرالدین بن جمادیک :

والخیل سکب لحیف سبحة طرب

لراز من تجز ورد لها اسرار

یائنده جمع ایلدینی یدی رأس متفق علیه در :

اسکب — اک اول آلدینی اک اول مالک اولدینی
وجهاد ایچون ایمالک اول یاندینی آت سکب ایدی .
بوئی بخی فزاره می براهم ایدن اون او قیمه به ساتون آمشدی .
صاحب او لانده ایکن سکب خویسز لغنه مبئی آدی (ضرس)
ایدی . تغییر ایله سکب تسمیه بیور دیلر .

کمیت یعنی قوله و تمحیل و طاق الیعنین ایدی . آنی
بیاض آفته می ایدی . بر زمان بونکله بر مسابقه می

قزاندیغندن مخطوط او لمشدی .

٢ طف — ربیعه بن ابی البراء طرفدن اهدا
اولنه رق مقابلنده افندمندہ اکا بر قاج دوه احسان
بیوردمشدي . فروه بن عمر و طرفدن کوندریلان آنک
بوایدوکی ده مرویدر .

٣ سجه — و (بحر) بر آملک ایکی اسمی دیورلر . یندن
کلش برجاعت ناجرلدن اشترا ایلمشدی . بونکله بر قاج
نو بت مسابقه یی قزانه رق مبارک الیله آنک الذی صیغایوب
(ماانت البحر) دیه بیوردی .

٤ طرب — فا ایله (طرف) وظاء معجمہ وباء موحدہ
ایله (ظرب) دخی کوستز لاشدر . بلقا امیری فروه بن
عمر و الجذامی هدیہ کوندرمشدی .

٥ لزار — مقوقسک هدایاسندن ایدی اندیمز
لزاری سودیکنندن اکثر اس-فارده اکا سوار او لوور
ایدی .

٦ مرجن — قیر ایدی . کیشنمسی کوزل او لمق
هنا سبیله مر تجز دینلدی . اعراب بنی مردان ویا خود بنی
تمیدن برندن صاتون آلمشدی . اصحاب کرامدن خزیمه

رضی الله عهده [ذو الشهادتین] او مسی بو آمک اشتهارا-ای
بوزندن ایدی : بازارلقدن صوکره ائمّاتی تدارک و نسوبه
ایتمک او زرده افندمن حجّره مطاهیره لرینه طوغزی سرعتله
بورودی . صالحی ده تعقیب ایده بورایدی . بعض اصحاب
راست کاوب بازارلقدن خبرلری اولمقسزین فضله فیات
ویره جلت اولدیلر . بودفعه بایع فرسنده طمعاً حیوانی
انلره ویرمک نیتیله بینی بالانکار افتدمزک و قوع
بولان ادعائنه قارشی بینه طاب ایدی . ایشهه او زمان
خریمه حصول بیع و اشترايه شهادت ایده رک رسول الله
صلی الله علیه وسلم دخی حیوانک طرفه تسایمی لزومی
امر وتبیه ایتش اولملقه برابر ای [لابارک الله لک فیها]
هه صالحیه رد و اعاده ایتش در . بازارلقده حاضر
بولندینی حالمه نه کیفیله شهادت ایده بینلریکنی صحابی
مشهـارالیهـن صورـدـی . خـرـیـهـ : [یارـسـوـالـلـهـ سـکـاـ
ایـناـنـدـیـغـمـدـنـ] جـوـابـیـ وـیرـدـیـ . يـالـکـزـ شـهـادـتـیـ اـیـکـیـ رـجـلـکـ
شـهـادـتـیـ قـوـتـ وـمـنـابـهـ سـنـدـهـ حـکـمـهـ کـافـیـ عـدـ اـیـدـلـکـ اوـزـرـمـ اوـزـمانـ
کـنـدوـسـنـهـ [انتـ ذـوـ الشـهـادـتـینـ] دـیـهـ بـرـ عنـوـ انـ هـالـیـ شـایـانـ
بـیـوـرـلـدـقـدـنـ صـوـکـرـهـ : [مـنـ شـهـادـهـ خـرـیـهـ اوـ شـهـدـ عـلـیـهـ
فـهـوـ حـسـیـهـ] دـیـهـ تـنـصـیـصـ کـفـیـتـ دـخـیـ اـیـلـمـشـدـیـ .

٧ ورد — کمیت ایله اشقر اره سنده بروطوندہ ایدی .
 تیم الداری اهـدا ایده رک افــدیمـز عمر الفــاروق
 رضی الله عنـه بخـش بـیورـدـی اوـدـه اوـزـرـنـدـه فــیـلـلـه
 غــزـا اوـلـمـقـ نــیـتـیـلـه غــازـیـلـرـدـن بــرـیـنـه تــبـرـعـ اـیـتــدـی . غــازـی
 اوـحـیـوـانـی زــیـادـه جــه زــبـوـن اـیـدـوـب اوـجـوـزـ فــیـانـه صــاتـدـی .
 اوـزـمـانـ حــضــرـتـ عــمـرـ آـنـی صــاتـوـنـ المــقــاـیـسـتــرـکـنـ رسولـلـهـ
 صــلـیـ اللــهـ عــلـیـهـ وــســلــمـ منــعـ اـیـمـشـدـی .
 دــیـکـرـ آـتـارـیـنـکـدـهـ [اـیـاقـ . دــوـالـعـقــاـنـ . دــوـالـلـامـهـ .
 مــرـتـجـلـ . مــرـواـحـ . ســرـحـانـ . يــعـسـوـبـ . تــحـیـبـ . اـدـهـمـ .
 شــیـحاـ . رــســجــلـ . طــرــفـ . مــنــدــوـبـ] اـســمــنــدــهـ اوـلــدــقــلــرــیـخـیـ
 روـایـتـ اـیـدـرـلـرـ .

ناـفـهـ ســعــادـتـلـرـیـ کــهـ بــینـکـ دــوـهـلـرـیدـرـ روـایـتـهـ کــوـرـهـ
 (قصــوـاءـ . جــدـعـاءـ . عــضــبــاءـ) نــاـمــلــیـلـهـ اوـجــ اـرــدــیـفــیـ
 کــوـســتــرــلــکــدــهـ درــ .

قصــوـاءـ — هــجــرــتــ اـثــنــادـهـ بــوـکــ رــاـکــبــ اـیدــیـ . قــصــوـایـ
 اـبــتــداـ ابوــبــکــرــ الصــدــیـقــ رــضــیـ اللهــ عــنــهــ بــنــیـ حــرــیـشــ دــوـلــرــنــدــنــ
 صــاتــوـنــ آـلــهــرــقــ اـثــنــاءـ هــجــرــتــهــ نــقــدــیـمــ اـیــمــکــلــهــ اـفـــدــیــمــزــ آـنــیــ
 درــتــیــوـزــ دــهــمــ بــدــلــ اـیــلــهــ اـشــتــراـ اـیــلــدــیــ . حــضــرــ وــســفــرــ دــهــ بــیــنــدــیــکــیــ

ناقه سعادتک قصوا نامنده اولدینی کورولانکده
 و (جدها . عضباء) دخی قصواتک نام دیگر ازی ابدوی
 بعض دلاندن اکلاشلم قدمه در : مثلا آثار سیردن انسان
 العيون و تماثلی بر اثر معتبری الله آلوب مبحث حججه
 اوداعده مدینه طاهر لرندن کیفیت حرکتی خی صره -
 سیله تدقیق و تعقیب ایلدیکم زمان کوریورزکه ذو -
 الحایفه ده بر کیجه قالیور ایزهسی کونک صلوة ظهری خی
 ده انده قیلد ورن صوکره قصوا سوار عن و وقار اولدینی
 حالده یوله چیقیور . معیت همایونلریه قصواندن باشنه
 یده ک ناقه الدقلربنہ دائر نقل و روایت یوقدر . بونکله
 برابر مکه مکرمیه وصولنده (جدها) به را کجا طواف
 کعبه ایلد کاری وبطن وادی عرفه ده (عضباء) اوستنده
 خطبی او قودقلری و عرفانده هنوز قائم ایکن افشاء ماین
 (الیوم اکلت لكم دینکم) آیت کریمه سنک نقلت تزویله
 عضد عضبانک اندقاوه مشرف اولدینی روایتلرینه تصادف
 ایدیورز . ودها صوکره ده اسماء رضی الله عنہی ترکیسه
 الهرق عرفاندن من دافه ده ینه قصوا سوار اولدینی حالده
 کلدیکنی بولیورز . بناء علیه یده کده فضله ناقه الدقلربی
 تقدیری خی بر کره قبول ایلد کدن صوکره یوله بولیه

مختلف ناقه لره رکوب دخی قابل اولا میوب او صورنده
هپسنتک بر ناقه یعنی قصوانک اسمی اولمی لازم کله .
جکنده اشتباه قالمیور .

—

کذلک مدت عمر لرنده مالک اولدقلری بغال همایونلری
آتی ایدی . بری (دلدل) نامنده اوله رق مقوقس طر -
فدن کوندرلشدی) . (فضه) اسمنده بولمان دیکرینی فروه
بن عمرو الجذامی کوندره رک افتادیز ابو بکر الصدیق
رضی الله عنہ بخش بیورمشدی برینی صاحب دومه
الجندل برینی غزوہ تبوك اشناه ایله امیری ابن العلماء
دیکر ایکیسنی نجاشی ایله کسری کوندرمشلدی .

بونلردن یا لکز (دلدل) ارتحال نبوی زماننده دواب
و مرا کب وجوده میاننده بولنروق حضرت علی کرم
الله وجهه خوارج ایله اولان محاربہ سندی اکارا کب
اویشددر . اندن صوکره سبطین مکرمین و محمد حنفیه
الارندن عبدالله بن جعفر النبی کچمشدر . دلک کبر سندن
نایی اعمی اویسیله برابر دیشلری دخی دوکول دیکنندن
جناب ابن جعفر آرپه نی ایزدیریر ایدی .

عاقبت یانع طرفان نده بی مدلک بستانه کبر دیگراندن
بر شیخ صک آندریه اوق اصابیله فوت اولای .

حیر لری اوچ رأسدر؛ فمغیر متفو قسک یاعفور فروه
بن عمر وک هـ دیه سی ایدی . یاعـور یاخود فمغیر حججه
الوداعدن عودت انساده (خوا) دینیلان مرض ایله فوت
اویش اوچنجیمه سعد بن عباده رضی الله عنہ جانبندن
هدیه تقدیم ایدلشدی .

لماح یافی صاغیلیر یکرمی رأس دوه سی وار ایدی .
ایچلرندن طقوز رأسک اسماری : [حنا، سمرا، عربس .
سعدیه، بخوم، یسیره، ربی، مهریه، برد] دیه مضبو -
طدر . مهریه اسمندک دوهي سعد بن عباده و بردمی
ضیحک من سفیان رضی الله عنہما هدیه تقدیم ایتمشاردی
هدیه سنہ مقابل ضیحک که سودلو ایکی دوه کوندرمشدی .
لماح سعادتلری نواحی مدینه طاهره نک (غابه) مرعا .
سنده او تا زدیلور ایدی و هر اقشام اندردن بیوک ایکی
قریه طلوسی سوت کامرک زوجات طاهره ایک حجرانه
تقسم اولنور ایدی .

صـاغـيلـير قـويـونـلـرى دـه : [زـمـزـ . سـقـيـاءـ . بـرـكـهـ .
 وـرـشـهـ . اـطـلـالـ . اـطـرافـ . عـجـرهـ] اـسـمـنـدـهـ يـدـىـ رـأـسـهـ .
 يـدـىـ رـأـسـهـ كـچـىـسىـ وـارـ اـيدـىـ اـفـدىـمىـزـ كـېـجـهـ .
 هـانـىـكـىـ حـجـرـهـ دـيـتـوتـ بـيـورـورـ اـيـسـهـ كـېـلـرـ دـخـىـ اوـرـاـيـهـ .
 كـتـيرـيـلـوـرـاـيـدـىـ فـقـطـ بـوـقـارـ مـوـاشـىـ زـمـانـ اـرـتـحـالـلـرـنـدـهـ كـىـ .
 مـوـحـودـىـهـ اـيدـىـ يـوـقـسـهـ مـرـاـكـبـ بـارـكـهـسـىـ لـبـىـ بـوـنـلـرـدـهـ .
 هـدـتـ عـمـرـ هـمـاـءـ نـلـرـنـدـهـ بـولـدـقـلـىـنـكـ مـحـمـوعـىـهـ اـيدـىـ بـرـ .
 مـسـئـلـهـ دـرـ قـوـيـونـلـرـنـكـ يـوزـ رـأـسـدـنـ زـيـادـهـ اوـلـسـنـىـ اـرـزوـ .
 اـيـمـدـيـكـنـهـ مـبـنـىـ يـوـزـدـنـ آـرـتـافـ ذـخـىـ اـيدـهـ كـلـدـىـكـىـ روـايـتـنـهـ .
 نـظـرـآـ اـرـتـحـالـلـارـىـ اـشـنـادـهـ كـىـ مـوـجـودـىـ دـيـمـكـ يـاقـىـشـيـورـ .

* *

۱۱

اسـلـاحـهـ سـعـادـتـلـرـىـ

اوـ زـمانـهـ مـسـتـعـمـلـ اوـلـانـ سـلاـحـكـ هـرـ دـرـلوـ سـنـدـنـ
 وـارـ اـيدـىـ . قـلـىـنـجـلـرـنـكـ عـدـىـ اـخـتـلـافـلىـ اوـلـوـبـ بـعـضـ
 اـقـوـالـهـ كـورـهـ طـقـوزـ دـيـكـرـ روـايـتـلـرـهـ نـظـرـآـ اوـنـ عـدـدـدـرـ :

ان شئت اسماء اسياف النبي فقد
جاءت باسمها السبع اخبار
قل تخدم ثم حتف ذو الفقار وقل
غضب رسوب وقامي وبشار

قطعة سنده مذكور يدى عدددهن باشقه اهل سير ايكي
قلنج دها اثبات او چنجي سنده اختلاف ايدرلر كه مشهوعى
على اختلاف الاقوال اون عدد اولور.

١ ماٰنور — بدرندن كندولرينه مو دروٰث ايدي .
مدينة سعادته هجرت ايدرلن بر ايکده كتيره شدی ماٰنورك
جن معهم ولا تندن ايدوکي دخني مرويدر . اول مالك
اولداني بو اول قوشاندينى باشقادر .

٢ عضب — غزوٰه بدره حر كتتده سعد بن عبد الله
رضي الله عنه طرفدن هدية تقديم او لمنشدی .

٣ ذوالفار — منبه بن حجاج سهمينك ايدي . بدر
كونى او على عاص بن منبه قوشاناش ايدي حضرت على
كرم الله وجهه اني قتل و ذوالفاريني بيشـ كاه عاليه
تقديم ايـ كله افديـ زـ كندولـ يـ چـ چـون اختيار بيـ وـ رـ مشـ
اولدـ قـ لـ رـ ايـ حـ لـ دـ اـ خـ يـ رـ اـ حـ ضـ رـ عـ لـ يـ بـ خـ وـ اـ عـ طـ

ایتمشده که شاندہ: [لافتی الاعلی لاسیف الا ذوالفقار] دینیلان ذوالفقار بودر. قبضه سی باشی حلقة لری کوشدن ایدی. اور تھے سنده فقرات ظهر کبی شیلر وار ایدی۔ اصلانک کبھے عندندہ مدفون بر دمیردن ایدو کی روایتہ تصادف ایدلشدر۔ حضرت علی بہ باغشلا ینجیہ یہ قدر ہر سفردہ افندیہز بونی قوشانیر ایدی۔

عاصمه — عمرو بن معدی کربک مشهور بر
قیلیجی ایدی . خالد بن سعید بن العاص رضی الله عنہی
ماموراً یمنہ کوندردیکی زمان افندیمز اکا ویرمشدر ۔

۱	قلمروی
۲	تاریخی
۳	مذهبی

٨ رسوب — بلقيس سليمان عليه السلام اهدا ايلديكى طقوز قانچىك برى ايدى .

۹ مخدوم — بونگکاه رسول بني طيک قايس اسمنده کي
صنمليريه معايق ايدي حضرت علی کرم الله وجهه
قليليسك به خانه سني هدم ايديکي زمان بونلري صفي معنم
اوله رق افندمنه تقديم ايتمشدي .

۱۰ قصیب — اول قوشاندینی فلنجک بو اولدینی روایت ایدمته اظراء و قوشانه آمیرنندن دخی غزنا یولنده قوشانه مقصود دکاره بونک پدرندن موروث بولنان مأنور اسندنه کی قیلنچک نام دیگری و از کاه بر اولمی قولی ترجیح اولنور.
یدی در عی وار ایدی :

۱ زاده الفضل — دمیردن ایدی . واوزون ایدی .
غز وہ بدده حرکت ده سعد بن عباده رضی الله عنہ نقديم ایتمشدر . او تو ز صاع اربیه مقابله بر سنه بر بھو دیده مر هون قلان درع شریف ایدی . زمان ارتحال نبویده دخی مر هون ایدی صوکره حضرت صدیق دین مذکور ک تسویه سیله رهی تخلیص ابدوب حضرت علی غز و اتنده تبر کا کیمشدر .

۲ زاده الوراع —

۳ زاده الهرائی —

بوایکیسی بنی قینقاع غزایمندن	{	۴ سعمره = - فدیه =
ایدی . احد کونی زاده الفضولی		
فضه ایله و خنین کونی سفیدیه ایله	{	۵ فضه —
بری بری او زرنده کیمشدی .		

۶ بتراد — قصه ایدی

۷ فرنو — یومشق ایدی

بشنده قوس سعادتلری وار ایدی :

۱ پضاد — } شوحط اغاجندن و بنی قینقاع غنیمتندن

۲ روماد — } ایدیلر

۳ صفراد — نبع اغاجندن ایدی .

۴ زوراد — یوم احده او فاندی بوکا کتوم دخی
دیرلردى .

۵ ساید —

جمعه، یعنی تیرکشی یالکز برایدی که جمعه مذکوره نك
اسمی (نصله) ایدی سیخ زیاندن برقو شاغی واو قوشاغك
کوشدن اوچ حاقه می وار ایدی .

اتراس عایله لری یعنی قلقانلری اوچ ایدی :

۱ — زلوق

۲ — فتق

۳ — وفر

برقلقان هدیه کتیر مشردی. او قاقانده قوچ باشی و با طوشا نجول شکل و ته ای کوروب شو صورته او زرنده کی تزال از الله ایدیلان قاقان اسماری ذکر ایتدیکدر اترام فلنہ نک بریمیدر دیکریمیدر اکلاشیله مددی.

—

سونکولرینک عددی احتلافلیدر:
بی قیمة- اعدن غنیمت اولهرق ایکی یا اوچ رمح
سعادتی وار ایدی . دیکری: (مشوی = مشی) اسمنده
ایدی . بو ایکی اسمک آیری برد رمحه اسم اولدینه ده
سر ویدر .

—

ایکی مغفری وار ایدی :

۱ — موشح

۲ — ذوالسبوغ

بونلردن باشقه بردہ بیضنه می وار ایدی.

—

بش حربه می وار ایدی :

۱ نبعه —

۲ بیضاء —

۳ عزه — کوچ-وک ایدی . زبیر رضی الله عنه نجاشی حبشه-دن الهرق بدر واحد و خیرده استعمال ایتمشد . خیردن انصر افدن صوکره اف-دمن عزه‌نی اندن آمشد . بارام کونلرنده بالال عزه‌ی اوکنجه کتوروب قبلکاه مصلایه رکز ایدرددی . اف-دمن اکا طوغری نماز قیلدیریر ایدی . و بعض سفرلرده عین وجهه نمازده استعمال ایدرددی .

۱۲

اشیاء و اثواب طیبه‌سی

بوم ارتخاللارنده ایکی بردحیره و ایکی جا. صبحاری و برآزار عمانی و بر قیص س-چولی و بر جبهه ینی و بر خمیسه و بر کسامه بیضاء و ورس ایله مصبوغ بر ماحفه و بر قاج ده خرده طاقیه‌سی قالمشدى (ذقن) اسمنده اکری باشلى بر صوبه‌سی وار ایدی . نافه سوار ارلدینی زمان انى اوکنه آصار ایدی شوحط اغا جندن (مشوق) اسمنده بر قضی و (ریان . مقایث) اسملنده صوابچمه که مخصوص

ایکی قدحی وار ایدی . اغاجدن معمول بر قدحی دها وار ایدی که اوچ برندہ کوئندن زنجیر جکاری و دیواره اصدقی ایچون ابروجہ حلقة‌سی وار ایدی . سرچدن برقدحی وار ایدی که مقوقدن هدیه کلشدی . طاشدن منیحوت (مخضب) دیه بر چنانی (صادره) نامنده رکوه یعنی ابرینی و باوردن بر طاس و (غراء) نامیله درت حلقة‌لی برقصمه یعنی تکنه‌سی وار ایدی تکنه‌ی درت آدم انجق قالدیزه بیاور لردی . کل و یازیت یاغی قوینه مخصوص اوافق بر ظرفی وار ایدی . آینه‌سی مقاصی مسوکی صقال ضراغی و سورهادانی بر طبله دروننده ایدی . آینه‌سنک اسمی (مدله) ایدی . طزانی دکز بعه‌سی قابندن ایدی . اوستنه کوش قاپلامه‌لی دمیردن بر خاتملری و ایکی اوچکاری وار ایدی که برینه (صاع) دیکرینه (مد) دینیلوب صدقۃ فضلی انارله اوچر لردی . ایاقلری ساج اغاجدن بر سریر لری و کوشدن دیکر بر خاتملری وار ایدی شو خاتمک . قاشنده [محمد رسول الله] دیه محکوك ایدی . ایچلری یوک یرینه خورما لیفی طولایرلش بر یاصدیق و بر پالاسی وار ایدی . انى ایکی قات ایدوب اوزرینه کیجه یاتار اویور ایدی . بر چفت موزه برال دکرمنی و اوچ

ویای قویغه مخصوص بردە کنانه‌سی وار ایدی. کنانه‌نک اچنده بر ایکی اوق قالمشدی . بیاض بر و سیاوه‌د بر عمامه‌لری وار ایدی .

* *
١٣

مراتب و طبقات اصحاب کرامی

کیمک صاحب النبی اوله بیله‌جکی حفنده آراء علماء مختلفدر. بعض علماء [حضرت رسول الله صنی الله علیه وسلم ایله برسننے برلکدھ بولنیان و غزنا اینیان اصحابدن معدود اوله من] رائیندھ بولنديلر . بعضی ده [بعد البلوغ رسول الله کوروب قبول اسلام ایدن و بر ساعت صحبت ایله شرفیاب اولان صحابی‌در] دیديلر . دیکر بعض دخی [رسول الله ایله ارالرنده بر کونه تخصص حصوله کلش اولیان صحابی دکادر] رائینی درمیان ایلدیلر . اکثریت آرا ایسه مسلمان اولدینی حالده رویت دیدار پر انوار نجی ایله مسعود و بختیار اولانلر ک نبوت صحابی‌تی طرفه‌در .

اصحاب کرامک مقدار واعدادی دخی اخلاقلایدر.
 فتح مکه اشاده اون بیک و حیننده اون ایکی بیک غزنه
 بروکده اوتوز بیک و جبه الوداعده یوز بیکدن فضله
 و انتقال وارتحال نبوی صرهده یوز یکرمی درت بیک
 اصحاب کرامک موجود ایدوکی مرسوی و معلومدر.
 مهاجرین کرام علی الاطلاق انصارکرامدن افضلدر.
 شوقدر وارکه سابقین انصار مهاجریندن اسلامی تآخر
 ایمیش بولانلردن افضل اولوب طبقات نقطه سدن حضرت
 خدیجۃ الکبری و ابوبکر الصدیق و علی و زید بن حارنه
 و عثمان بن عفان و عبد الرحمن بن عوف و سعد بن ابی
 و قاص و ذیر بن العوام و طایحه بن عبیدالله و بعده
 ارقم و عمار بن یاسر و بلال حبشه و امالمجه حضرت
 عمر الفاروق ک اسلامندن اول انلری ولی ایدنلرله برابر
 اوتوز طقوز ذات برنجی طبقه . حضرت عمرک اسلامندن
 صوکره قبول دین ایله شرفیاب اولانلر ایکنچی . عقبه
 مناده استدا بیعت ایدن انصارکرام اوچنچی . عقبه نانیه ده
 بیعت ایدن ذوات دردنجی . عقبه ثالثه اصحابی بولنان
 یتمش ایکی ذات بشنیجی . رسول الله صلی الله علیه وسلمک
 مدینه سعادتلرینه هجر تلرنده هنوز قباده ایکن ترد

هایونلرینه کلوب واصل اولان اهل مدینه التنجی. بدر غزناسنده حاضراولان مهاجرين و انصارکرام که اصحاب بدر دینلرینه یدننجی . بدر غزناسیله حدیبیه مصـالـحـهـی اـرـهـسـنـدـهـ مـدـیـنـهـ سـعـادـتـهـ هـجـرـتـاـیـدـنـلـرـ سـكـنـنـجـیـ . حدـیـبـیـهـ دـکـیـ شـجـرـهـ رـضـوـانـ التـنـدـهـ عـقـدـ بـیـعـتـ اـیـدـنـلـرـ طـقـوـزـنـجـیـ . حدـیـبـیـهـ وـقـعـهـ سـیـلـهـ فـتـحـ مـکـهـ اـرـهـسـنـدـهـ هـجـرـتـ اـیـدـنـلـرـ اوـنـنـجـیـ . فـتـحـ مـکـهـ کـوـنـلـنـدـهـ مـسـلـمـانـ اوـلـانـلـرـ اوـنـ برـنـجـیـ . اـیـامـ حـیـاتـ رسـالـتـپـنـاهـیـ اـدـرـاـکـ اـیـدـنـ صـبـیـانـ اوـنـ اـیـکـنـجـیـ طـبـقـهـ عـدـ اوـلـنـهـ جـفـیـ سـیرـنـوـیـسـانـ کـرـامـ اـنـرـلـنـدـهـ يـازـمـشـلـرـ . سـهـدـهـ عـقـبـهـ طـبـقـهـ لـرـیـنـکـ يـکـدـیـکـرـیـنـهـ وـ طـبـقـهـ سـابـعـهـ عـدـ اوـلـانـ اـحـبـابـ بـدرـ اـیـلـهـ طـبـقـهـ تـاسـعـهـ اـعـتـبـارـ اـیـدـیـلـانـ بـیـعـةـ الرـضـوـانـ طـبـقـهـ سـنـکـ طـبـقـاتـ سـاـرـهـ اـیـلـهـ وـقـوعـ تـداـخـلـلـرـیـنـهـ هـرـنـصـلـسـهـ بـرـشـیـ دـیـمـاـشـلـرـدـرـ . وـالـحمدـلـلـهـ عـلـیـ کـلـ الـاحـوالـ

٢ رمضان ١٣٢١ و ٨ تشرين ثانی ١٣١٩

فصل حادى عشر

سكنى نجوى سنة هجرية رذابعى

صحبة

اسلام خالد و عمرو و عثمان	٢
غزوة موتة	٨
سرية ذاة السلاسل	٢١
سرية ابى عبيده [جهينة عاليه]	٢٧
سرية ابن الربى [نجوده خضراء]	٢٨
سرية ابن الربى [بعن اضمه]	٢٩
فتح مكة	٣١
بعث خالد	١١٣
غزوة حنين و هوازن	١١٥
غزوة او طاس	١٢٨
غزوة طائف	١٣٥
بعث عمرو بن العاص	١٥٨
اسلام عروه	١٦٤
التخاذ منبر	١٦٨
اسلام جبله	١٧٠
اسلام فروعه	١٧٠
ولادة ابراهيم نجل النبي عليه السلام	١٧٢
وفات زينب بنت النبي (صلى الله عليه وسلم)	١٧٣
نرخ	١٧٤

فصل ثانی عشر

مختصره

**طفور زنجی اسننه هجده و فایده
(سنة الوفود)**

بعث عینه	۱۷۵
وفود عذرہ	۱۸۲
بعث ولید بن عقبہ	۱۸۳
بعث عبدالله بن عوسجه	۱۸۵
بعث قطابہ	۱۸۶
بعث ضحاک	۱۸۶
بعث علقمه	۱۸۷
سریہ علی	۱۸۸
اسلام ضمام	۱۸۹
اسلام کعب بن زہیر	۱۹۲
خزوہ تبوك	۱۹۵
وفود واسلام نقیف	۲۰۷
وفود بھی فزارہ	۲۶۲
مکتوب حمیر	۲۶۶
وفات نجاشی اصیحہ	۲۶۸
وفات ام کلنوم بنت النبی (علیہ السلام)	۲۶۹
فوت منافق ابن سلول	۲۷۰
حج ابی بکر الصدیق	۲۷۳

وَفُودُ بْنِ طَيْ	۲۷۷
وَفُودُ بْنِ كَنْدَه	۲۷۹
وَفُودُ هَمَدَان	۲۸۲
وَفُودُ بَلَى	۲۸۳
وَفُودُ مَزْبَنَه	۲۸۶
وَفُودُ بَحِيلَه	۲۸۷
وَفُودُ بْنِ تَحِيب	۲۹۱
وَفُودُ بْنِ اَسَد	۲۹۴
وَفُودُ بْنِ بَهْرَاه	۲۹۶
وَفُودُ بْنِ مَرْهَه	۲۹۷
وَفُودُ بْنِ مَحَارَب	۲۹۹
وَفُودُ بْنِ عَبِيس	۲۹۹
وَفُودُ اَزَد	۳۰۰
وَفُودُ بْنِ الْبَكَاء	۳۰۲
وَفُودُ بْنِ هَلَالَ بْنِ عَامِر	۳۰۳
وَفُودُ بْنِ دَارَم	۳۰۶
فَصْلُ ثَالِثٍ عَشَر	
اَوْجَى سَهْ لَهْجَبَه وَذَا يَعْنَى	
وَفَاتَ بَادَان	۳۰۸
بَعْثَ اَبِي مُوسَى وَمَعَاذ	۳۰۹
وَفُودُ بْنِ عَبْدَ القَيْس	۳۱۳

	صحيحة
وفات ابراهيم بن النبي عليهم ما السلام	٣٢٣
كسوف شمس	٣٢٥
بعث خالد	٣٢٦
سرية على « يمنده بلاد مذحج »	٣٢٨
وفود بني حنيف	٣٣٤
وفود ازد شنوة	٣٣٧
وفود نصاراى نجران	٣٣٩
بعث ابي عبيده	٣٤٥
وفود بني خولان	٣٤٧
وفود بني مدلاج	٣٤٨
وفود بني غسان	٣٥٠
وفود بني غامد	٣٥٠
قدوم عدي بن حاتم طائي	٣٥٢
وفود سلامان	٣٥٦
وفود بني منتفق	٣٥٧
ورود أسود عنسي	٣٥٨
حجۃ الوداع	٣٥٩
بعث جرير	٣٩٧
قدوم فيروز	٤٠١
طلوع جبريل	٤٠٢

فصل رابع عشر	
اربه برقی سنه هجدهمینه و قایعی	۴۰۴
وفود نخع	
ظهور متنبئین	۴۰۸
سریه اسامه استغفار و مرض النبی	۴۲۴
انتقال وارتحال نبوی	۴۶۳
فصل خامس عشر	
شمائل شریفه	۴۸۷
بعض احوال و اخلاق سنه هی	۴۹۰
اولاد کرامی	۵۱۳
اعمام و عدام فحاصی	۵۱۷
زوجات و سراری طاهراتی	۵۲۰
خدمه و موالي و مولیات مکرمہ لری	۵۴۸
کتاب و امراء و سفراء عظامی	۵۵۰
امناء و قضات و مؤذنی	۵۵۷
شعراء و حراس مسخوده هی	۵۶۰
دواب و مرآکب مبارکه مسی	۵۶۲
اسایحه سعادتی	۵۶۹
اشیا و انواع طیبی	۵۷۵
مراقب و طبقات اصحاب کرامی	۵۷۷

31761 072909120